

پووناکی (رَبِّ الْعَالَمِينَ)

پوونگروندنه وهی

مەحکامە الریاضیة

للإمام الشواوي

له تیگه یشتنی بریاره کانی شه ریعته تی ئیسلام
له سه ر پارده وی ئیمامی (الشافعی) رَحْمَةُ

دانی
عبدالله عبد العزیز مه رته لی

دارالمعرفة

بیروت-لبنان

منتدی اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

پووناکی (رَبِّ الْعَالَمِينَ)

پوونکردنه وهی

﴿ مِنْهَا جِ الطَّالِبِينَ ﴾

للإمام النواوي

له تیگه یشتنی بریاره کانی شهریه تی ئیسلام

له سهر پارویه ئیمامی (الشافعی) رحمته الله

به رگی یه کهم

دانانی

عبدالله عبدالعزيز هرتی

چاپی پوخته کراو

دانهر به خوی پییدا چۆته وهو چمند مهسه له یه کی تییدا زیاد کردون

محرم (۱۴۲۰) ی گۆچی

به فرانیار (۲۷۰۸) ی کوردی

کانونی دووهم (۲۰۰۹) ی زایینی

ژماره ی سپاردنی (۱۹۴) سالی (۲۰۰۱) ز، له کتیبخانه ی گشتی ههولیر، دراوه تی

ناسنامه :

ناوی کیتاب: پووناکي (رب العالمين) پوونکردنه‌وهی (منهاج الطالبين).

بابت: شریعتی ئیسلام.

دانه‌ر: عبدالله عبدالعزیز هه‌رتلی.

نۆبه‌تی چاپ: دواین چاپی پوخته‌کراو و زیڤه‌کراو.

بلاوکراوه‌ی: کتیبخانه‌ی حاجی قادری کوئی، له هه‌ولێر.

چاپخانه: دارالعرفه به‌یریت

شاره‌زاکردن :

ئهی خویننه‌ری به‌رێز، هه‌ر کاتیک دانه‌ر ده‌لی:

* رواه الشيخان: مه‌به‌ستی ئیمامی (البخاري و مسلم) ن.

* رواه اصحاب السنن: مه‌به‌ستی ئیمامی (أبو داود و النسائي و الترمذي) ن.

* هه‌روه‌ک له‌ سه‌رچاوه‌کاندا فه‌رمووینه. یان پوون کراوه‌ته‌وه. مه‌به‌ستی ئهم

چوار کتیبه‌نه:

١- (المجموع: شرح المذهب) دانراوی (الإمام النووي).

٢- (تحفة المحتاج: شرح المنهاج) دانراوی (الإمام ابن حجر الهيتمي).

٣- (نهاية المحتاج: شرح المنهاج) دانراوی (الإمام محمد الرملی).

٤- (مغنی المحتاج: شرح المنهاج) دانراوی (الإمام محمد الخطيب الشربيني).

جا ئه‌گه‌ر یه‌کیك له‌و چوارانه له‌ گه‌ندرا نه‌بن. ئه‌و کاته ده‌لی:

هه‌ر وه‌ک له‌ زۆربه‌ی سه‌رچاوه‌کاندا...

ئهی قوتابی‌ی خوشه‌ویست و پێزدار، تکایه:

١- پێشه‌کیه‌که‌ له‌ به‌رگی یه‌که‌مدا به‌ بیرلێکردنه‌وه‌یه‌کی ورد بخوینه‌وه.

٢- بۆ تیگه‌یشتنی ئهم کتیبه‌ پشت مه‌به‌سته به‌ ته‌نها زانستی‌خۆت، به‌لکو له‌ لای

مامۆستای ئایینی بیخوینه، چونکه‌ چه‌ند پێناسه‌و زاراوه‌یه‌کی شه‌رعی هه‌نه، له‌ لای

مامۆستای ئایینی باشت‌ر لێ تێده‌گه‌ی.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
(پیشہ کی روونکہ رموز)

الْحَمْدُ لِلَّهِ نَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا، مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ فِي الْعَالَمِينَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.

نہی موسلمانن بہ ریز، خوی گوردہ لہ قوپٹانی پیرقزدا نہ فرموی: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾ من جنکے و نادرہ میزادہ بق ہیج دروست نہ کردون، تہنہا بق نہوہ نبی: تا بمپہ رستن. واتہ: تہنہا من بہ دانوہرو پورہ درہ گاری خویان بناسن.

لیترہ دا مہ بہ ست نہوہیہ: واجبہ گشت کاروباریکی خواہ رستی و پامیاری و... ہند، بہ گویرہی نہو یاسا پیرقزہ بی: کہ لہ لای خوی گوردہ و کارلہ جی بق پیٹھ مہبری ریزدارمان ﷺ ہاتوہ نہویش بہ فرمانی خوی گوردہ بہ نیمہی پاگہ یاندوہ، کہ نہ فرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الرُّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ﴾ نہی پیٹھ مہبر ﷺ بہ خالکی پلگہ یتہ: نہو قوپٹانہی لہ لای خوی خوتہوہ بڑت ناربراوہ تہ خوارہوہ.

نینجا ہر وہ کو پیٹھ مہبر ﷺ فرمانی پاگہ یاندنی پی کراوہ، نیمہش - تو مہ تی نہم پیٹھ مہبرہ ﷺ - فرمانی وەرگرتنمان پی کراوہ، ہر وہ ک خوا نہ فرموی: ﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا﴾ ہر فرمانیکی پیٹھ مہبر ﷺ دایہ نیوہ، نیوہش وەر ی بگرن، ہر شتیکی لی قہدہ غہ کردن، مہ یکن.

جیاوازی نیہ نہم فرمان و قہدہ غہیہ: واتہ ووشہی لہ لای خوی گوردہوہ ہاتبی: وہ کو قوپٹانی پیرقز، یان تہنہا واتہی لہ لای خواوہ ہاتبی و پیٹھ مہبر ﷺ ووشہ کی فرموی، وہ کو حدیس، ہر وہ ک خوی گوردہ نہ فرموی: ﴿وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ﴾ پیٹھ مہبر ﷺ بہ ہواوہ و ہوس - لہ کاروباری ثابین - ہیج نالی، بہ لکو گشت فرمودہ یکی ثابینی لہ لای خواوہ بہ (وَحْيٍ) بڑی ہاتوہ.

نینجا کہ بڑمان ناشکرا بوو: سہ رچاوہی ثابینی نیسلام قوپٹان و حدیسہ، نہبی بزانین: بہ ک لکترین بہرہ می قوپٹان و حدیس - لہ لای یہ کخواناسین - تیگہ یشتنہ لہ (شہریعہ تی نیسلام) - کہ پی تی نہ گوئی: (فِقْہ) - ہر وہ کو پیٹھ مہبر ﷺ نہ فرموی: ﴿مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ﴾ رواہ البخاری و مسلم، ہر کہ سیٹک خوی گوردہ بیہوی چاکہ ی بداتی، لہ (شہریعہ تی نیسلام) تی تی نہ گہ یتنی.

بهائی، هر به تیگه یشتنی (شهریعتی نیسلام) مرؤله نه زانی خواو پیغه مبه رﷺ کام یاسایان داناو به بۆ خوا به رستی و مامه له کردن و میراتگرتن و ژن هینان و ته لاقدان و خیزانداری و سزای تاوانه کان و جه ننگ کردن و دانگ کردن و کس شیایوی جینشینی پیغه مبه رﷺ بۆ چه سپاندنی نه م یاسایه، چونکه نه گه ر نه و کردارانه گشتی به گویره ی (شهریعتی نیسلام) نه بی، خوای گه وره پس ی پازی نابیی، هر وهك به گه وره بی خوی نه فهرموی: ﴿وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ هر كه سیک جگه له نیسلام یاسایه کی تری بوی، لی و نه ناگیری تو نه و كه سه له پژی قیامه ندا له زهره رمه نده کانه.

ئینجا هر بۆ پازی بوونی خوای گه وره، زانایانی نیسلام- له هر چوار مه زه به کان- کتیبی جۆراو جۆرو به نرخیان داناو، بۆ شاره زا کردنی موسلمانان له (شهریعتی نیسلام)، خوا پاداشتی چا که یان بداته وه، آمین.

ئینجا به کیک له پوخته ترین و به که لکترین کتیبه کانی (شهریعتی نیسلام) له مه زه بی نیمامی (شافعی) دا کتیبی (مِنْهَاجِ الطَّالِبِينَ) ه، که زانای دنیا نه ویستی به ناویانگ: نیمامی (النواوی) دایناوه، خوا پاداشتی چا که ی بداته وه و به به هه شتی شاد بکا، آمین. جا به نرخ (مِنْهَاجِ الطَّالِبِينَ) له وه دایه: که نیمامی (النواوی) له کتیبی (الْمُحَرَّرِ) دانراوی نیمامی (الرافعی) ی کورت کردوته وه، نه نیمامه ش (الْمُحَرَّرِ) له کتیبی (الْوَجِيز) کورت کردوته وه، (الْوَجِيز) ش له کتیبی (الْوَسِيط) و نه مه ش له کتیبی (الْبَسِيط) کورت کراوه ته وه- که هر سیکیان دانراوی نیمامی (الْفَزَالِي) ن- (الْبَسِيط) ش له کتیبی (النُّهَایة) ی دانراوی (إِمَامُ الْحَرَمَيْنِ) کورت کراوه ته وه- که شهرحی (مُخْتَصَرُ الْمُزْنِي) یه- نه مه شیان له کتیبی (الْأُمِّ) ی دانراوی نیمامی (الشافعی رﷺ) کورت کراوه ته وه، هر وهك له (بُجَيْرِي) دا وه های فهرمووه.

جا زنجیره ی زانستی نیمامی (الشافعی) ش له پیگه ی (ابن عباس) زجی الله تعالی ده گاته وه پیغه مبه رﷺ، هر وهك له پیتنا سه که ی دا پوونی ده کهینه وه، ان شاء الله تعالی.

جا له به ر نه وه، منیش به نده ی پیویست به په حمه تی خوای گه وره: (عبدالله عبدالعزيز هرتلی) - غفر الله لی ولوالدی - بۆ پازی بوونی خوای گه وره، ویستم خزمه تیک پیشکش به گه لی کوردی موسلمان بکه م، تا کو نه ختیک له (شهریعتی نیسلام) شاره زا بین، ناوی خوام هینا و ده ستم کرد به پوونکردنه وه ی نه م (منهاج الطالبین) ه به سو ده ی نیمامی (النواوی)، به زمانی کوردی، ناوم له پوونکردنه وه که م نا:

﴿پووناکی (رَبِّ الْعَالَمِينَ) پوونکردنه وه ی (مِنْهَاجِ الطَّالِبِينَ)﴾.

له خوای گه وره نه پاریتمه وه نه لیم: خواجه یارمه تیم بده بقر ته واوکردنی و بیکه به
دختر لویکی به سودو پوژسنگه ره وه، آمین.

نینجا بقر نه پوونکردنه وه به - ان شاء الله تعالی - سود له م سرچاوانه وه رده گرم:

۱- (الْمَجْمُوع: شَرْحُ الْمُهَذَّب) دانراوی (الامام النواوی)، مطبعة التضامن الاخوی، تاده گاته
سهره تای (ریا)، له وی به و لاوه ته نها (الْمُهَذَّب) سهرچاوه یه.

۲- (تُحْفَةُ الْمُحْتَاج: شَرْحُ الْمُنْهَاج) دانراوی تیمام (ابن حَجَرٍ الْهَيْتَمِي)، ههروه ها هه ریدو
(حاشیة) ی (ابن قاسم) و (الشروانی): که له گه لی دا چاپ کراون.

۳- (مُغْنِي الْمُحْتَاج: شَرْحُ الْمُنْهَاج) دانراوی تیمام (محمد الخطيب الشربيني).

۴- (نَهَايَةُ الْمُحْتَاج: شَرْحُ الْمُنْهَاج) دانراوی تیمام (محمد الرملي)، ههروه ها هه ریدو
(حاشیة) ی (علي الشُّبْرَامَلْسِي) و (الرشيدي): که له گه لی دا چاپ کراون.

نینجا هه کاتی که مه سه له یه که له هه ر چواریان به یتیم، ده لیم: (ههروه که له سهرچاوه کاند
نه وهایه).

به لام نه گه ر له هه ر چواریان نه به یتیم، به لکو له زقریه یان به یتیم، ده لیم: (ههروه که له
زقریه ی سهرچاوه کاند نه وهایه). نه گه ر نا: ناوی سهرچاوه که ده لیم.

ههروه ها: جگه له وانه ش چه ند سهرچاوه یه کی تریش هه نه: له شوینی خویاندا ناویان
ده هیتم، ان شاء الله تعالی.

ههروه ها هه کاتی که له ناوی حه دیسی پیغه مبه ره ﷺ گوتم: (رواه الشيخان). مه به ستم
تیمامی (البخاري) و تیمامی (مسلم)، وه نه گه ر گوتم: (رواه اصحاب السنن). مه به ستم
تیمام (ابوداود) و تیمامی (النسائي) و تیمامی (الترمذی).

نیر نه ی موسلمانن به ریز، هه کاتی که له م پوونکردنه وه یه دا گومانیکت لی په یدا بوو،
بگه ریوه بقر نه و سهرچاوانه ی ناوم هی ناون، تا کو دلنیا بیی و گومانت نه مینی، هه له کانیشم
بقر پاست بگه وه و چاوپوژی له که م و کوپه کانم بکه.

خوای گه وره له منو له توو له دایک و باو کمان و له خوشه ویستانمان خوش بی و به
به هه شت شادمان بکا، آمین، وحسبنا الله ونعم الوكيل نعم المولى ونعم النصير.

﴿ پیناسه ی تیمامی (الشافعي) ﴾

تیمامی (الشافعي) ناوی (محمد) کوپی (ادریس) کوپی (العباس) کوپی (عثمان) کوپی
(شافع) کوپی (السائب) کوپی (عبید) کوپی (عبد یزید) کوپی (هاشم) کوپی (المطلب)
کوپی (عبد مناف) ه، که و ابو: تیمامی (الشافعي) له هوزی قوپه یشی: که هوزه
به ریزه که ی پیغه مبه ره ﷺ له باپیره ی نقریه می دا نه زادی نه گاته وه پیغه مبه ره ﷺ، چونکه

(عبدمناف) باپیره‌ی سی‌یه‌می پیغه‌مبیره علیه السلام، به‌لام له‌وه‌موو باپیرانه، نیمامی (الشافعی) ته‌ن‌ها نیسه‌ت نه‌دریته لای (شافع) -که باپیری سی‌یه‌میته- چونکه (شافع) خویو (السائب) ی باوکی هه‌ریوکیان سه‌حابه‌ی پیغه‌مبیره علیه السلام بون.

جا به‌هوی ته‌م نه‌زاده‌ی پیروزه، نیمامی (الشافعی) بووه‌ته جینگه‌ی متعانه‌ی زانایانی (سلف) و (خلف)، چونکه نه‌و قورپانه‌ی پیروزه‌ی به‌زمانی (قورپه‌یش) هاتوته خواره‌وه‌و نه‌و حه‌دیسانه‌ی له‌ده‌می پیروزی پیغه‌مبهریکی (قورپه‌یشی) به‌وه علیه السلام هاتونه‌ی ده‌ره‌وه، بینگومان زانایه‌کی (قورپه‌یشی) ی وه‌کو نیمامی (الشافعی) ش‌باشتر لییان تی‌ته‌گاو جوانتر نه‌توانی بۆ خه‌لکی پوون بکاته‌وه، که‌وابو: نیمامی (الشافعی) به‌لگه‌و سوارچاکی پیرزمانی (عربی) به.

نیمامی (الشافعی) له‌مانگی (رجب) سالی (۱۵۰) سه‌دوپه‌نجای کرچی، له‌شاری (غزوة) ی خاکی (فلسطين) له‌دایک بووه، نینجا له‌ته‌مه‌نی (۲) دوو سالی دا بریدانه‌وه بۆ (مکه) ی پیروز، هه‌ر له‌(مکه) دا له‌ته‌مه‌نی (۷) حه‌فت سالی دا هه‌موو قورپانی پیروزی له‌به‌ر کرد، نینجا له‌ته‌مه‌نی (۱۰) ده‌سالی دا (موطأ) ی له‌به‌ر کرد.

جا چونکه نیمامی (الشافعی) به‌تیم و هه‌زار بوو و پاره‌ی نه‌بو کاغه‌ز بکړی، ده‌رسی خوی له‌نیسقان نه‌نووسیه‌وه.

نینجا له‌ته‌مه‌نی (۱۵) پانزه‌سالی دا (إجازة) -به‌پروانامه‌ی (فتوا) دانی درایی له‌لای ماموستای خوی: (مفتی) شاری (مکه) نیمام (مُسلِم بن خَالِد الرَّثَّجِي) که‌ده‌رسی (فقه) ی له‌لا خویندبو، نینجا له‌ته‌مه‌نی (۱۵) پانزه‌سالی دا بۆ خویندن چوه (مَدِينَة) ی پیروز، له‌ویش له‌لای نیمام (مالك) خویندی و (إجازة) -به‌پروانامه‌ی له‌م به‌پیزه‌ش وه‌رگرت.

نینجا له‌سالی (۱۹۵) سه‌دو نه‌وه‌و پینج چوه (بغداد) و زانایانی وه‌ک نیمام (أحمد) و (أبو ثور) و (الزعفراني) و (الکرايبيسي) ده‌رسیان له‌لا خویندو (المَذْهَبُ الْقَدِيم) -مه‌زه‌به‌ی کونی له‌وئ داناو کتیبی (الرَّسَالَة) ی له‌(أَصُولُ الْفَقْه) دانا، واته: نیمامی (الشافعی) به‌که‌م که‌سه: که‌گفتوگویی له‌(أَصُولُ الْفَقْه) کردوه.

نینجا که‌پاره‌و بۆ (مکه) ی پیروز، نینجا هاته‌وه (بغداد) و له‌لای دوو مانگ چوه (مصر) له‌ویش زانایانی وه‌ک نیمامی (المُزَنِي) و (أَبُو يَطْيِي) و (الرَّبِيع) و (حَزْمَة) و چهندانی‌تر له‌لایان خویندو (المَذْهَبُ الْجَدِيد) -مه‌زه‌به‌ی نوئی له‌وئ داناو ژيانی خوی له‌(مصر) دا به‌خواپه‌رستی و بلاوکردنه‌وه‌ی زانست ده‌برده‌سه‌ر، به‌جۆریکی وه‌ها: سی‌یه‌کیکی شه‌وئ هه‌ر شه‌و نوژی نه‌کردو سی‌یه‌کیکی‌تریش به‌زانست خه‌ریک بوو و سی‌یه‌کیکیش ده‌نوست، له‌شه‌و و پۆزێکدا ختمیکی قورپانی نه‌کرد، به‌لام له‌مانگی په‌مه‌زان له‌شه‌و و پۆزێکدا دوو ختمی ده‌کردن.

ئىنجا بزانە: زنجىرەى زانستى ئىمامى (الشافعى) لە ڕىگەى حەزەرەتى (عبدالله بن عباس) زى: ٥٤٠ دەگاتەر پىغەمبەر ﷺ، چونكە ئىمامى (الشافعى) لە لای (مسلم بن خالد الزنجى) ى خويندەر، ئەویش لە لای (عكرمة) و (مُجاهد)، ئەوانىش لە لای حەزەرەتى (ابن عباس) زى: ٥٤٠: كە هەم (صحابە) و هەم كۆپرە مامى پىغەمبەر ﷺ.

ئىمامى (الشافعى) لە تەمەنى (٥٤) پەنجار و چار سالى دا لە شەوى هەينى كوتايى مانگى (رجب) سالى (٢٠٤) دووسە دوچارى كۆچى، لە (مصر) دا وەفاتى كرد، هەر لە ویش بە خاك سپىردراو.

كەوابو: ئىمامى (الشافعى) يەكێكە لە زانا بەرزو بەرزەكانى (السلف الصالح)، چونكە لە سەدەى دوو و سەى يەمى كۆچى دا ژیاو و حەبىسى سى سەدەى كە ئەيگرتەر، كە پىغەمبەر ﷺ دەفرموى: ﴿خَيْرُ أُمَّتِي قَرْنِي، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ﴾ رواه البخاري ومسلم، باشترينى ئۆمەتم ئەم سەدەى خۆم، ئىنجا سەدەى دواى ئەوان، ئىنجا سەدەى دواى ئەوان.

كەواتە: ووشەى (خَيْرُ أُمَّتِي) بەرزترين شاهيدى بە بۆ زانست و پياو چاكى زانايانى ئەو سى سەد سالى، خواى گەرە لە ئىمامى (الشافعى) و سەرچەم زانايانى تىر ئايىنى ئىسلام لە ئىمەش پازى بى، ئەوان و ئىمەش بە بەهشت شاد بكا، آمين.

﴿ پىناسەى ئىمامى (النَّوَاوِي) (رحمہ اللہ تعالیٰ) ﴾

ئىمام (النَّوَاوِي) ناوى (يَحْيَى) كۆپى (شرف) كۆپى (مُرَى) كۆپى (حسن) كۆپى (حسین) كۆپى (محمد) كۆپى (جمعة) كۆپى (حزام)، لە مانگى (محرم) سالى (٦٣١) شەشەسەو سىو يەكى كۆچى، لە گوندى (نَوَى) لە ناوچەى جۆلانى سەر بە (دمشق) لە دايك بوو، هەر لە گوندى (نَوَى) لە تەمەنى مندالى دا قورئانى پىرۆزى لەبەر كردو.

ئىنجا لە تەمەنى (١٩) نۆزە سالى دا باوكى خۆى بردى بۆ (دمشق) لە خويندەگەى (الرواحية) بۆ خويندن دایمە زانند، ئەم بەرزە لە لای چەند مامۆستايەكى پایە بەرز هەموو پۆزىك دوانزە دەرسى دەخويندن - كە يەكێك لە مامۆستايەكانى ناوى (الشيخ سالار) كوردى بوو، يەكێكى تىرش ناوى (الشيخ عزالدین) ى هەولێرى بوو - تا بە ماوہ يەكى كەم ئەم كىتیبانەى هەموو خويندن و لەبەرى كردن:

(صحيح البخاري، صحيح مسلم، سنن أبي داود، سنن الترمذي، سنن النسائي، سنن إبن ماجه، موطأ الامام مالك، مسند الامام الشافعي، مسند الامام احمد، سنن الدارمي، مسند أبي يعلى، سنن الدارقطني، سنن البيهقي، شرح السنة للبيهقي، تفسير معالم التنزيل، عمل اليوم والليلة لابن السني، الأنساب للزبير بن بكار) و چەند كىتیبكى تىرش، تا ئەو نەندە

زانسته‌ی وده‌ست هیتا: بووه سهر کرده له زانینی مه‌زه‌بی نیمامی (الشافعی) و بووه ماموستای خویندنگه‌ی (دارالحديث)، له وی به دهرسو کتیب دانان خه‌ریک بوو.

نیمامی (النواوی) ئه‌م کتیبه به‌نرخانه‌ی داناون: (شرح صحيح مسلم، الأذکار، ریاض الصالحین، الأربعین، التبیان، منهاج الطالبین، روضة الطالبین، الايضاح فی مناسک الحج، تهذیب الأسماء واللغات، المجموع بشرح المذهب) و چه‌ند کتیبکی‌تری‌ش.

نیمامی (النواوی) زانایه‌کی ئه‌وه‌نده به‌پژره، بووه‌ته جیگه‌ی متمانه‌ی زانایانی هه‌ر چوار مه‌زه‌ب، گشت زانایان باوه‌ریان به‌فه‌رموده‌کانی هه‌یه، چونکه هه‌م له (حديث) و هه‌م له (فقه) ده‌ستیکی بالای هه‌بوه، که‌وابو: به‌سه‌یری مه‌زانه، که‌ نیمامی (السبکی) له دوا‌ی وه‌فاتی نیمامی (النواوی)، چووه (دمشق) له پنگه‌دا گوتی له پیاویک بوو، ئه‌یگوت: (من خذم ثم یرسیارهم له نیمامی (النواوی) کردوه). جا نیمام (السبکی) که‌ ئه‌مه‌ی بیست، یه‌کسه‌ر له وولاغه‌که‌ی دابه‌زی و سویندی له پیاوه‌که‌ خواربو فه‌رموی: من سواری وولاغ نابم له کاتیکدا چاوێک نیمامی (النواوی) دیتبی و به‌ پیاده‌یی بره‌وا، ئینجا پیاوه‌که‌ی تا ناو شاری (دمشق) سواری وولاغه‌که‌ی خوی کرد.

ئینجا که‌ نیمام (السبکی) گه‌یشته خویندنگه‌ی (دارالحديث) به‌م لاو به‌ولایدا ئه‌سوپایه‌وه‌و پووی خوی به‌ به‌رماله‌که‌ی نیمامی (النواوی) دانه‌هیتا—که‌ کاتی خوی بۆده‌رس گوته‌وه له سه‌ری دانیشتیبو— جا ئه‌یگوت: تکام وایه پووی من به‌و شوینه بکه‌وی: که‌ نیمامی (النواوی) پی‌ی خوی لی‌داناه.

نیمامی (النواوی) له ته‌مه‌نی (٤٥) چلو پینچ سالو نیودا، له مانگی (رجب) سالی (٦٧٦) شه‌شسه‌دو حه‌فتاو شه‌شی کچی له گوندی (نوی) وه‌فاتی کرد، په‌حه‌متی خوا برژی به‌ سه‌ر گه‌ری‌دا، خوی گه‌وره ئه‌ویش و ئیمه‌ش به‌ به‌هه‌شت شاد بکا، آمین.

﴿بریاره‌کانی شه‌ریعه‌تی ئیسلام﴾

خوی گه‌وره له قورئانی پیرۆزدا ده‌فه‌رموی: ﴿إِنَّ الْحُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ﴾ بریاردان ته‌نها مافی خواجه، خوا فه‌رمانی داوه: جگه له‌وی که‌سی‌تر مه‌په‌رستو به دادوه‌ری مه‌زانن، ئه‌وه ئایینی راست و ته‌واوه.

ئینجا بزانه: بریاره‌کانی خوی گه‌وره—که‌ شه‌ریعه‌تی ئیسلام باسیان لی‌ته‌کا— حه‌فتن: ١- (واجب) - (فرض) - (لازم)، واته: پتویست، ئه‌وه‌یه: به‌کردنی پاداشتی بدریتی له لای خوی گه‌وره له سه‌ر نه‌کردنی سزا بدری له لای خوی گه‌وره.

ئینجا بزانه: (واجب) دوو جۆره، یه‌که‌مه‌یان: (فَرَضُ الْعَيْنِ)، واته: پتویسته گشت مروتیکی داواییکراو بۆ خوی بیکاو پاداش و سزاش هه‌ر بۆ خۆیه‌تی: وه‌کو نوێژو پۆژوو... هتد.

دووهميان: (قَرْضُ الْكِفَايَةِ)، واته: نه گهر په كيك، يان كومه ليك له داواليكراوان واجبه كه به ته واوی نه دجام بدا، خيره كه بق خويه تي و سزای نه كړنیشی له سهر موسلمانانې تر لانه چې، نه گهر نا: گشتیان تاوانبار نه ين: وهكو شؤردن و كفن و نوږو ناشنې مردو.

۲- (سُنَّة) - (مَنْدُوب) - (مُسْتَحَب)، واته: خير، نه وه په: به كړنې پاداشتي بدریتی له لای خواي گوره و له سهر نه كړنې سزا نه دري: وهكو سيواك كړن.

۳- (حَرَام) - (مَحْظُور)، واته: قه ده غه كړاو، نه وه په: به تاوانی كړنې سزا بدری و به وازلې پېناني پاداشتي بدریتی له لای خواي گوره: وهكو دزی و زیناو... هتد.

۴- (مَكْرُوه)، واته: ناپه سند= نارېك، نه وه په: له سهر كړنې سزا نه دري، به لكو گله یی لی بکړی و نه گهر بق گوږپایه لی شهرع وازی لی بیتی پاداشتي بدریتی له لای خواي گوره: وهكو خواردن، يان خواردنه وه به دهستی چه په.

۵- (حَلَال) - (جَائِز) - (مُبَاح)، واته: دروست= پړگه دراو، نه وه په: كړدن و نه كړنې په كسان بی، واته: نه پاداشتي پی بدریتی و نه له سهری سزا بدری، به لام نه گهر به نیازی خواپه رستی بیكا خیری نه گاتی: وهكو نوستن و خواردن.

۶- (صَحِيح) - (مُجْزِي) - (مُتَعَدٍ)، واته: دروست= دامه زړاو، نه وه په: به گوږه ی داواکاری شهرعی خواي گوره نه دجام بدری، واته: به ته واوی بکړی و مه رجه گانیسی لی بینه جی: وهكو نوږ كړدن به ده ستونږه وه.

۷- (بَاطِل) - (فَاسِد) - (غَيْرُ مُتَعَدٍ)، واته: ناته واو= نادروست= دانه مه زړاو، نه وه په: به گوږه ی داواکاری شهرعی خوا نه دجام نه دري، جیپا وازی نیه: به ناته واوی بکړی، يان ته واو بی و مه رجیکی شهرعی لی بینه جی: وهكو نوږ به بی (ركوع)، يان به بی ده ستونږ. جا نه وهش بزانه: چند زانابه كه ده فهرمون: (باطل)= ناته واو، نه وه په: ناته واوی له (رُكُن) = به شه كانی دا بی، (فَاسِد) = نادروست، نه وه په: ناته واوی له (شَرَط) = مه رجه كانی دا بی.

﴿ پیناسه ی چند زاراوه په کی شهرعه تی نیسلام ﴾

۱- (رُكُن)، واته: بهش، نه وه په: به شیک بی له خودی كړداره كه و كړنیشی (واجب) بی، به نه كړنیشی كړداره كه (باطل)= ناته واو بی: وهكو (فاتحه) و (ركوع) و (سجود) له نوږدا.

۲- (شَرَط)، واته: مه رج، نه وه په: به شیک نه بی له خودی كړداره كه، به لام هه بوونی (ولجب) بی، چونكه مه رجه بق دروست بوونی كړداره كه و به نه بوونیشی كړداره كه (فَاسِد) = نادروست ده بی: وهكو ده ستونږو پوو له قیبله كړدن له نوږدا.

۳- (اداء)، واته: كړنې (عبادة) = خواپه رستی له كاتی دیار كړاوی خوی دا: وهكو به پوښو بوونی په مه زان له مانگی په مه زاندا، نوږ كړدن له كاتی خوی دا.

۴- (قضاء)، واتە: قەزا كرنەنە = گێرپانەنە، ئەو یە: (عبادة) = خواپەرستی لە كاتى دیاركرای خۆىدا نەكرابى و لە نوای بەسەرچوونى كاتى خۆىدا بكرى: وەكو بەپێژوو بوونى پەمەزان لە مانگیكى تردا، كرنى نوێژى نیوە پۆ لە نوای هاتنى كاتى عەسر.

۵- (إعادة)، واتە: دووبارە كرنەنە (عبادة) = خوا پەرستى، لە كاتى دیاركرای خۆىدا، بۆ پاداشتى زیاتر، یان لە بەر ناتەواوى نادروستى خواپەرستى كە لە جارى پەكەمدا.

﴿ سەرچاوەكانى بریارەكانى شەریعەتى ئىسلام ﴾

لەو ئایەتە پێرژەى پابردوودا بۆمان دەرکەوت: كە دادوەرو بریارەدەر تەنها خۆى گەورەى و هاوبەشى نە، هەرەك خۆى ئەفەرموى: ﴿وَلَا يَشْرِكْ لِي حُكْمٌ أَحَدًا﴾ خۆى گەورە هیچ كەسێك ناكاتە هاوبەش لە بریارى خۆىدا.

ئینجا بزانه: ئەو بریارانەى خۆى گەورە- كە بوونەتە شەریعەتى ئىسلام-: یان لە (قُرآن)، یان لە (حَدِيث)، یان لە (إجماع)، یان لە (قياس) وەر ئەگیرێن و ئەزاندێن.

﴿ بەلگەى یەكەم: قورئانى پیرۆز ﴾

(قُرآن) ی پیرۆز: فەرموودەى خۆى گەورەى، حەزەتى (جُبُرَائِيل) ووشە و واتەى بە (وَحْي) لە لای خواوە بۆ پێغەمبەر ﷺ هێناوە، تاكو ببێتە (مُعْجَزَة) ی بەردەوامى پێغەمبەر ﷺ یاسایەكى بەردەوام بۆ دانێشتوانى سەر زەمین، خۆپێندە وەشى ببێتە خواپەرستى.

ئینجا بزانه: ئەم قورئانە پیرۆز، پێغەمبەر ﷺ بە (مُحَاطَبَة) كانى راگەیانداوە و لە وانێشەو چى بە چى راگەیانداوە، تا بە بى گۆرپانكارى گەشتۆتە ئێمە، تا دونیاش وێران نەبێ هەرەك خۆى ئەمێنێتەو، زانایانى (مُجْتَهِد)، واتە: ئەو زانا ئایینیانەى گەشتۆتە پلەى (اجْتِهَاد) -بە تايبەتى لە چىنى (سَلَف)- بریارەكانى خۆى گەورەى یان لە قورئان دەر هێناوە و لە كۆتیبە بە نرخەكانى شەریعەتى ئىسلامدا تۆماریان كردووە و بۆ ئەم خەلكە یان پەوون كردۆتەو، خۆى گەورە پاداشتى چاكەیان بداتەو.

﴿ بەلگەى دووهم: حەدىسى پێغەمبەر ﷺ ﴾

۲- (حَدِيث) ی پێغەمبەر ﷺ: یان فەرموودەى پێغەمبەر ﷺ، یان كردارى پێغەمبەر ﷺ، یان پازى بوونى پێغەمبەر ﷺ: بە كردارى، یان بە گوشتارى كەسێكى تر.

ئینجا بزانه: هەرەك واجبە موسلمان پەفتار بە قورئانى پیرۆز بكا، ئەو هاش واجبە پەفتار بە (حَدِيث) ی پێغەمبەر ﷺ بكا، چونكە (حَدِيث) ش وەكو (قُرآن) بە (وَحْي) لە لای خۆى گەورەو هاتو، بەلام پێغەمبەر ﷺ بە زمانە شیرنەكەى خۆى ووشەى بۆ داناوە، هەرەك خۆى گەورە ئەفەرموى: ﴿وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ﴾ پێغەمبەر ﷺ بە هەواو هەوس هیچ نالێ، هەرفەرموودەى كە- دەر یارەى ئایین- بلێ، هەر لە لای خۆى گەورەو بە (وَحْي) بۆى هاتو.

ئىنجا بزانە: ئەو ھەدىسانەى بېرىارەكانى شەرىعەتى ئىسلاميان لۆۋەرئەگىرى، پىتۈيىستە: يان (صَحِيح) بىن، يان (حَسَن) بىن، جىياۋازى نىيە: ھەدىسەكە (حَسَنٌ لِّذَاتِهِ) بىن، يان (حَسَنٌ لِّغَيْرِهِ) بىن:

* (حَسَنٌ لِّذَاتِهِ) ئەو جۆرە ھەدىسەيە: نە لە (سَنَد) و نە لە (مَتْن) ى ھەدىسەكە دا ھېچ نىشانەى (ضَعْف) - بىن ھىزى نەبى.

* (حَسَنٌ لِّغَيْرِهِ) ئەو جۆرە ھەدىسەيە: (سَنَد) ى (ضَعِيف) بىن، بەلام: يان لە نۆز پ ئىگى تەرەۋە ئەم ھەدىسە ھاتى، يان (مَتْن) ى ھەدىسەكە، لەگەل ۋاتەى ھەدىسىكى تىرى (صَحِيح) تىك بىكاتەۋە، ئىنجا بە بەشى يەكەم ئەگۈرتى: (حَسَنٌ بكَثْرَةِ طَرَفِهِ) و بە بەشى ئورەم ئەگۈرتى: (حَسَنٌ بِشَوَاهِدِهِ).

ھەرۋەھا بزانە: ئەگەر مرقۇلە زانستى (حَدِيث) دا لە ۋەلەيە نەبو: ھەدىسى (صَحِيح) و (حَسَن) و (ضَعِيف) لىك جىيا بىكاتەۋە، واجىبە: تەماشىا بىكا: ئەگەر ئىتى ئىمامىكى (حديث) زان ھەدىسىكى بە (صحيح)، يان بە (حسن) دانابو، بۆى ئروستە: بە مەزھەبى ئىمام پەفتار بىكا، بەو مەرجەى بزانى مەزھەبەكەى راستە، ھەرۋەك (ابن حجر الهيتمي) رەھى ۋەرموۋە لە (فتح المبين) دا ل (۱۹۴) و لە (تحفة) دا ب (۱۰) ل (۱۰۸)

* دەريارەى (حديث) ى (ضعيف) - بىن ھىزى، ئىمامى (النواوى) لە پىشەكىيەكانى (المجموع) و (الانكار) و (الاربعين) دا دەۋەرموئى: (زانا يانى (حديث) و (شەرىع) ھاۋدەنگى و دەۋەرموون: ئروستە سۈننەتە: پەفتار بە (حديث) ى (ضعيف) بىكى بۆ كاروبارى چاكەو بۆ ھاندان و ترساندن، بەو مەرجەى (مَوْضُوع) نەبى.

* (المداغبى) لە ئىمامى (الشافعى ر.ھ) دەگىرپتەۋە: (ئەگەر خەلك - ۋاتە: زانا يانى ئايىن - بە ھەدىسىكى (ضعيف) پازى بون و قبوليان كرد، ئەۋە دەبىتە بەلگەيەكى شەرىع و بۆ بېرىارەكانى شەرىعەت و شتى تر پەفتارى پىن دەكرى).

ھەرۋەھا لە ئىمام (أحمد ر.ھ) دەگىرپتەۋە: (پەفتار بە ھەدىسى (ضعيف) دەكرى بەو مەرجەى ھەدىسىكى تر لەم بابەتەدا نەبى و ئىشى نەبى - ۋاتە: نە لە (قُرْآن) و نە لە (حديث) - لە پىۋايەتلىكى تر دا دەۋەرموئى: ھەدىسى (ضعيف) لە لاي ئىمە خوشەويستتەرە لە پاي زاناۋ لە (قياس)، بەو مەرجەى ھەدىسىكى تر لەم بابەتەدا نەبى). - (حاشية المداغبى) ل (۲۲).

﴿ ناگادارى ﴾: ئىمامى (الشافعى ر.ھ) ۋەرموۋىتە: (إِذَا صَحَّ الْحَدِيثُ فَهُوَ مَذْهَبِي) رۋاھ الامام النواوى فى المجموع، ھەر كاتىك ھەدىسىكى (صحيح) ھەبو، ئەۋە مەزھەبى مەنە. ۋاتە: بە ھەدىسەكە پەفتار بىكەن.

جا نیمامی (النواوی) نه فرموی: نه فرموده‌ی نیمامی (الشافعی) مانای وانیه: هرکه سیک حه دیستی (صَحیح)ی بینی بلی: نه مه مه‌ی (شافعی) به و به وات‌ی ناشکرای حه دیسه که ره فتار بکا، به لکو نه مه بق نه و زانیه‌یه: پله‌ی (اجتهاد)ی له مه‌ی (شافعی) دا ه‌ی و به و مرجه‌ش: قه‌ناعه‌تی به‌ی بی: که نیمامی (شافعی) نه و حه دیسه‌ی پی‌ته‌گه‌یشتوه، یان به (صَحیح)ی نه زانیوه، نه زانسته‌ش ده‌ست ناکه‌وی تا ته‌ماشای گشت کتیه‌کانی‌تری زانیانی مه‌ی (شافعی) نه‌کا، نه‌مه‌ش مه‌رجیکی سه‌خته و کم که س و ده‌ستی دین. پروانه: (المجموع بشرح المذهب) ب (۱) ل (۶۴).

﴿ به‌لگه‌ی سیه‌م: (اجماع)ی زانیانی نیسلام ﴾

(اجماع): پیکه‌وتنی گشت زانا (مُجتهد) ه‌کانی نیسلام، له سر برپاریکی شهریه‌تی نیسلام- که له قورئان، یان له حه‌یس دهریان هیناوه- دهریاره‌ی پوداویک له کاتیکدا له کاته‌کانی دوی وه‌فاتی پیغه‌مبه‌ر ﷺ.

جا نه‌گه‌ر هاتو (اجماع) له سر برپاریکی شهریه‌تی نیسلام به‌سترا، واجبه گشت موسلمانیک ره‌فتاری پی‌بکا و هیچ زانیه‌کی (مُجتهد)ش بقی دروست نیه ده‌ستکاری (اجماع) بکاو (فتوا) به پیچه‌وانه‌ی (اجماع) دهریکا، که‌واته: شوینکه‌وتنی نه‌م جورده زانیه گومرپوون و سه‌رلیشپوانه، چونکه خوی گوره ه‌په‌شه نه‌کا و نه‌فرموی: ﴿وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا يَبَيِّنُ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ لُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَهُوَ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ﴾ ه‌ر که سیک دزایه‌تی رتیازی پیغه‌مبه‌ر ﷺ بکا پاش نه‌وی پیکای راستی بق پوون بقوه و جگه له پیکه‌ی نیمانداران شوین پیکه‌یه‌کی تر بکه‌وی، نیمه ده‌یده‌ینه ده‌ست رتیازه‌کی خوی و ده‌یینه‌ی دزه‌خ که خراپ‌ترین شوینه.

نیمامی (الشافعی) به‌م نایه‌ته به‌لگه‌ی هیناوه‌ته‌وه له سر (اجماع). پروانه (تفسیر الایة (۱۱۵) سورة النساء) له ته‌فسیری (القرطبی) و (الفخر الرازی) و (الکوسی).

جا له به‌ر نه‌وه‌ی خوی گوره له و نایه‌ته‌دا، سزای دزایه‌تی پیغه‌مبه‌ر ﷺ دزایه‌تی (اجماع)ی به‌یک جور داناوه، پیغه‌مبه‌ر ﷺ نه‌فرموی: ﴿عَلَيْكُمْ بِالْجَمَاعَةِ وَإِيَّاكُمْ وَالْفِرْقَةَ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ مَعَ الْوَاحِدِ وَهُوَ مِنَ الْإِثْنَيْنِ أَبْعَدُ، مَنْ أَرَادَ بِخَوْصَةٍ لِحَتَةٍ فَلْيَلْزِمِ الْجَمَاعَةَ﴾ رواه الترمذی بسند صحیح، واته: پیویسته نیوه ه‌ر له‌گه‌ل کومه‌ل‌دا بن، ناگاداری خوتان بن له په‌رته‌وازه و تا‌کره‌وی، چونکه شه‌یتان له‌گه‌ل به‌ک که‌سدایه و له نوکه‌سان نوورتره، ه‌ر که سیک ناوه‌ندی به‌ه‌شتی نه‌وی، پیویسته ه‌ر له‌گه‌ل کومه‌ل‌دا بی.

نینجا بزانه: (اجماع)ی نه‌م چوار مه‌ی (أَهْلُ السُّنَّة) به‌لگه‌یه‌کی شهریه‌تی نیسلام، که‌وابو: دروست نیه له‌م چوار مه‌ی لایه‌ین، چونکه نه‌م چوار مه‌ی به‌له‌سه‌ده‌کانی

(السلف الصالح) دا دامه زاون و به (اجماع) ی زانایانی (السلف) متعانه یان پی کراوه، پیغه مبریش ﷺ شاهیدی ی بق داون و نه فرموی: ﴿خَيْرُ أُمَّتِي قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ﴾ رواه البخاري و مسلم، واته: چاکترینی نومم هم سده ی خومه، نینجا سده ی دوی نه وان، نینجا سده ی دوی نه وان.

نیمام (ابن الصلاح) ده فرموی: (به) (اجماع) ی زانایانی نیسلام دروست نیه مروءه (تقلید) ی هیچ که سیک بکا- جگه له م چوار نیمامه ی سر مزه ب- نه بق دادکردن و نه بق (فتوا) دان.

هه روه ها نیمامی (السبکی) نه فرموی: (دژایه تی) هم چوار مزه مبه و هک دژایه تی (اجماع) وایه. بهوانه (بغية المسترشدين) ل (۸) و (تحفة المحتاج) ب (۱۰) ل (۱۴۴-۱۴۵). ﴿ناگاداری﴾: نیمامی (النواوی) ده فرموی: (مَتَى خَالَفَ خَيْرَ الْأَحَادِ نَصُّ الْقُرْآنِ نَوْ إِجْمَاعًا وَجَبَ تَرْكُ ظَاهِرِهِ) هه رکاتیک هه بیسی (احاد) دژایه تی له گه ل ده قی قورپان، یان له گه ل (اجماع) هه بو، واجبه واز له واته ی ناشکرای هه بیسه که به پندری. (واته: واجبه: واته ی هه بیسی (صحیح) له گه ل (قرآن) و (اجماع) دا بگوچیندري). بهوانه: (المجموع شرح المذهب) ب (۴) ل (۲۴۲).

﴿به لکه ی چوارم: (قیاس)﴾

(قیاس) نه وه یه: بوداویک- که بریاری شهرعی له سر نه بی- بیردیته سر بوداویک که بریاری شهرعی له سر هه بی، تاکو شه ویش هه مان بریار وهریگری، چونکه هه ربو بوداوه کان یه کسانن له هه کار ی بریاره که دا.

بق نمونه: خوای گه وړه خواردنی مالی (یتیم) ی به هه پام داناوه و ده فرموی: ﴿وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَهُمْ﴾ مالی یه تیمان مه خون. که وایو: سووتاندنی مالی (یتیم) ش (قیاس) نه کړیته سر خواردن و هه مان بریاری هه پامی بق دانه ندری، چونکه خواردن و سووتاندن هه ربو وکیان یه کسانن بق زیان لیدان و له ناوېرنی مالی (یتیم).

(قیاس) به لکه ی چوارمه ی شهریه تی نیسلامه، چونکه پیغه مبر ﷺ له چه ند بوداویک دا (قیاس) ی کړدوه، بق نمونه: ﴿جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: إِنَّ أُمَّي مَاتَتْ وَعَلَيْهَا صَوْمٌ شَهْرٍ أَفَأَقْضِيهِ عَنْهَا؟ فَقَالَ ﷺ: لَوْ كَانَ عَلَى أُمِّكَ دِينَ أَكُنْتُ قَاضِيَهُ عَنْهَا؟ قَالَ نَعَمْ، قَالَ ﷺ: فَدَيْنُ اللَّهِ أَحَقُّ أَنْ يُقْضَى﴾ رواه البخاري و مسلم، پیاویک به پیغه مبر ﷺ گوت: دایکم مړدوه بودوی مانگیکی له سرن، نایا بقی قه زاکه موه؟ پیغه مبر ﷺ فرموی: نه که ر قه رزیک له سر دلیکت هه بایه بق ددایه و؟ گوتی: به لی. پیغه مبر ﷺ فرموی: که وایو: قه رزی خوای گه وړه نه بی باشر بدیته وه.

واته: پیغه مبه ﷺ، خوابه رستنیکي نه کړاوی-که پلټووه- (قیاس) کرده سر قه رزی
 ناده میزاد: که واجبه بدریته وه، هروها له (حج) نه کړاو له چند پوډاوونکی تردا
 پیغه مبه ﷺ (قیاس) ی کړوه.

﴿چونیه تی (فتوا) و (تقلید) کردن﴾

نه ی موسولمانی پیزدار، دواى نه وه ی سرچاوه کانی شریعه تی نیسلامت بق پوون کرانه وه،
 پیویسته بزانی چونیه تی دهره یانی بریاره کانی شریعه تی نیسلام له قورشان و حه دیس،
 هروها زانیی (اجماع) و (قیاس) ته نها له دهسه لاتی زانیانی (مُجتهد) دایه و هیچ له
 دهسه لاتی نیمه دا نیه-إن شاء الله- له (کتاب القضاء) دا مرجه کانی (مُجتهد) پوون
 نه کهینه وه.

که وابو: واجبی سر شانی نیمة (تقلید) ه، واته: شوینک وټنی زانابه کانی (مُجتهد) و باوه پ
 پیکراو، چونکه خواى گه وره ده فرموی: ﴿فَلَسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾
 پرسیار له زانایانی ثابینی بکن نه گهر به خوتان نازانن.

نیجا نه و زانا ثابینیانیه ی متمانه یان پی ده کړی و جیگه ی باوه پښ بق (فتوا) و زانست
 لټوهرگرتن: زانا شوینک وټووه کانی هر چوار مه زه به ی (أهل السنة)، چونکه نه و چوار
 مه زه به له و سئ سه د ساله دا دامه زراون: که پیغه مبه ﷺ به حه دیسه که ی ﴿خَيْرَ أَهْلِ الْيَمِينِ﴾
 رابردو شاهیدی ی بق داوون و نه و زانا باوه پ پیکراوانه ش بریاره کانی شریعه تی نیسلامیان
 له و چوار سرچاوانه ی رابردو وهرگرتو و له کتیبه به نرخه کانی خویاندا نووسیتیان وه،
 نیجا شوینک وټووانی نه وانیش پوونیان کړونه وه.

که وابو: هر که سیک شاره زای نه و کتیبه به نرخانه نه یږ دړوست نیه: نه (فتوا) بدلو نه
 (فتوا) شى لټوهریگری؟ چونکه نه زانه و خه لکیش گومړا ده کا، هروک پیغه مبه ﷺ
 فرمویه تی: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَقْبِضُ الْعِلْمَ إِلَّا عَرَا يَتَرَعَهُ مِنَ الْعِبَادِ وَلَكِنْ يَقْبِضُ الْعِلْمَ بِقَبْضِ الْعُلَمَاءِ
 حَتَّى إِذَا لَمْ يَبْقَ عَالِمٌ أَخَذَ النَّاسُ رُؤُوسًا جَهْلًا فَنَسُوا فَأَفْرَافَهُمْ فَنَسُوا وَأَضَلُّوا﴾ رواه
 البخاري ومسلم، خواى گه وره نه م زانسته ی ثابین وها وهرناگریته وه و له ناوی نابا: که له
 سینیه ی بنده کانی دهره یټی، به لکو به هلی مراندنی زانایانی ثابینی زانسته که
 وهرده گرتو وه، تا وای لټی زانای ثابینی نامینی و خه لک چند سرکړدو نه میری نه زان بق
 خویان ده گرن و پرسیارى ثابینیان لټه کړی، نه وانیش به بی زانست فتوا ده دن و وه لام
 ده دنه وه و خویان گومړا ده بن و خه لکه که ش گومړا ده کن.

نیجا بزانه: (فتوا) دان خه به ردانه له جیاتی خواو پیغه مبه ﷺ له و بریاره شرعیه دا،
 که وابو: نه م خه به ره له مرقفی نه زان و درټن وهرناگری، هروک نیمام (محمد بن
 سیرین) ده فرموی: ﴿إِنَّ هَذَا الْعِلْمَ دِينٌ فَانْظُرُوا عَمَّنْ تَأْخُذُونَ دِينَكُمْ﴾ رواه مسلم فی

مقدمة صحیحہ، ثم زانستی نیسلام، نایینی نیسلامه، کهوابو: تماشاشا بکه ن نایینی خوتان له کئی وهرده گرن؟.

کهوابو: نهو کهسهی نهو باره ی پی هه لئاگیرئ، دروست نیه بیته مهیدانی (فتوا) و نهو نهو که گرانه بخاته نهستوی و خوی تووشی باری تاوان بکا، چونکه نیمامی (النواوی) ده فرموی: (فتوا) دان شه ره فیکی گهره یه و ریژی زنده، چونکه (فتوا) دهر میراتگری پیغه مبه رانه و -سلوات الله و سلامه علیهم- به جی به جی کرنی (فَرَضُ الْكَفَايَةِ) هه لده ستی، به لام له وانه یه تووشی هه له ببی، بۆی فرمویانه: (فتوا) دهر له جیاتی خوی گهره نیمزا دهکا.

* (ابن المنکدر) ده فرموی: (زانای نایینی له نیوان خوی گهره و له نیوان بهنده کانی خوی گهره دایه، کهوابو: نهی چاک بیر بکاتهوه و تماشاشا بکا: چون ده چیتته نیوان خواو بهنده کانی خوا). واته: دهی له (فتوا) دان برسی.

* (عبدالرحمن ابن ابی لیلی) ده فرموی: (گهیشتمه سه دیویست (صَحَابَةُ) ی پیغه مبه ر عليه السلام، یه کیکیان پرسیاریکی لی دهکرا، نهویش دهینارده لای (صَحَابَةُ) یه کی تر، نه مهش دهینارده لای نهوی تر، تا ده گهراوه لای یه که مه که یان). واته: له (فتوا) دان ده ترسان.

* (ابن مسعود و (ابن عباس) عليه السلام - که دوو (صَحَابَةُ) ی پیغه مبه ر عليه السلام - ده فرموی: (نهو کهسهی هر پرسیاریکی لی بکری (فتوا) بدا، نهو شیتته).

* نیمام (مالك) ده فرموی: (من (فتوا) م نهدهدا، تا حهفتا زانای نایینی شاهیدیان بۆ دام: که من به که لکی (فتوا) دان دیم).

نینجا نیمامی (النواوی) ده فرموی: ((تَسَاهُلُ))، واته: نهرمی و ناسانی له (فتوا) داندا حهرا مه، هر که سیکیش به نهرم و ناسانی (فتوا) ناسراو بی، نهو حهرا مه داوای (فتوا) ی لی بکری، به شیکی (تَسَاهُلُ) نهو یه: به بی لی کو لینهوه، به پهله (فتوا) بدا، ههروه ها مبهسته نادرسته کانی وای لی بکه ن: که به شوین فروفیله حهرا مه کاند، یان ناپه سنده کاند بگه ری و دهست به فرمویده بی هیژو ناتواوه کانهوه بگری، تا کو ریگه بۆ که سیک ناسان بکا: که بیهوی سودی پی بگه ینی و له دژی که سیک توند بکا: که بیهوی زیانی لی بدا). بهوانه (المجموع بشرح المذهب) ب(۱) ل(۴۰ و ۴۶).

* نیمام (ابن الصلاح) ده فرموی: (به (إجماع) ی زانایانی نایین: (تَقْلِيدُ))، واته: شوینکه وتنی هیچ که سیک دروست نیه: نه بۆ (فتوا) دان و نه بۆ دادکردن، جگه له شوینکه وتنی ثم چوار پیشه وایه ی سر مزههب).

*نیمامی (السبکی) ده‌فرموی: (لادان لهو چوار مەزەبە، وەکو لادانە: له (اجماع) ی زانایانی ئیسلام).

*نیمام (ابن حجرالهیتمی) ده‌فرموی: (تَقْلِيد) واتە: شوێنکەوتنی هەر یەکێک لهو چوار پێشەوایی سەر مەزەب دروستە، هەروەها دروستە: (تَقْلِيد) کردنی زانایانی تریش: که مەزەبیان پارێزداو بێو تۆمار کرابێ، جا ئەو (تَقْلِيد) کردنەش تەنها بۆ کاری تایبەت بەخۆی دروستە، ئەک بۆ (فتوا) دان و دادکردن، چونکە له (فتوا) دان و دادکردندا جگە لهو چوار پێشەوایانە (تَقْلِيد) کردنی کەسی تر دروست نیە بە (اجماع) ی زانایانی ئیسلام.

(مەبەستی ئەوەیە: زانای (لامذهبی) -بێ مەزەب و هەم ئەو زانایە ی مەزەبی تۆمار نەکراوە، متمانە بە زانستان ناکرێ و بە هیچ جۆرێک (تَقْلِيد) کردنیان دروست نیە، وَاللَّهِ اعْلَمَ). *نیمامی (السبکی) ده‌فرموی: ئەگەر (فتوا) دەر بەرژەوێ نایینی مەبەست بوو، دروستە: بە مەزەبیکی تر، یان بە فرموودە ی زانایەک (فتوا) بدا، بەلام واجبە ناوی مەزەبەکە، یان زانایەک بۆ ئەو کەسێ بێی کە پرسیاری لێکێوە. (بەم جۆرە (فتوا) یە دەگوێرێ: (إرشادي) واتە: پێشونی کردن).

*دیشان نیمامی (السبکی) ده‌فرموی: دروستە: پەفتار بە فرموودە بێهێزەکانی مەزەب بکا: بۆ کاری تایبەت بەخۆی، (واتە ئەک بۆ (فتوا) و دادکردن)، چونکە هەر بە خۆی ده‌فرموی: دادکردن بە فرموودە ی بێهێز، دادکردنە بە پێچەوانە ی قوپشان، هەروەهاش نیمامی (القزاقی) و نیمام (ابن الصلاح) ده‌فرموون: (اجماع) له سەر ئەوە بەستراوە: که دادکردن بە فرموودە بێهێزەکانی مەزەب دروست نیە.

*نیمام (ابن حجرالهیتمی) ده‌فرموی: بۆ دروستبوونی (تَقْلِيد) بە مەرج داندراوە: نابێ بپیری قازی هەلبووە شیتیتەو، ئینجا ده‌فرموی: هەروەها بە مەرج داندراوە: نابێ بە شوێن فرموودە ئاسانەکاندا بگەڕێ، بەو جۆرە ی: له هەر مەزەبیکی ئاسانترەکە وەرگیرێ، چونکە بەم ئاسانگەرێ پەتی داواکردنی خۆی له ئەستۆ هەڵدەوه‌شیتەو، کەوابو: مرقف بەم ئاسانگەرێ (فاسق) دەبێ.

ئینجا ده‌فرموی: هەروەها بە مەرج داندراوە: نابێ (تَقْلِيد) بکا، واتە: نابێ دوو فرموودە لێک بداو شتیکی سی‌یەم له نێوانیاندا دەریچی: که یەکێک لهو دوو نیمامە، ئەو سی‌یەمەیان له لا دروست نەبێ: وەکو له سەر مەزەبی نیمامی (الشافعی) بەشیکی سەری خۆی (مسح) بکاو له سەر مەزەبی نیمام (مالک) دەست له سەگ بدا، ئینجا بەم جۆرە نوێژێک بکا، ئەمە دروست نیە؟ چونکە له لای (شافعی) لەشی گلاو، له لای (مالکی) ش دەستنوێژی ناتەواو. بۆ ئەم باسە پێوانە (تحفة المحتاج) و (حاشية الشروانی) ب (۱۰) ل (۱۰۹ و ۱۱۰ و ۱۱۲ و ۱۴۴ و ۱۴۵).

ئىنجا بزانە: تاكو له فهرمودده بههيزهكانى مەزەهەبى(الشافعى) شارەزا بىي، (ابن حجر) دهفەرموى: فهرموددهى بههيز ئەو دەيه: كه ئىمامى (الرافعى) و ئىمامى (النواوى) له سەرى پێك كهوتبن-ئەم نوو به پێزه له مەزەهەبى(شافعى)دا به (أَلشَّيْخَان) ناو ئەبرێن- ئىنجا ئەگەر فهرموددهى ئەم نووانە لێك جياواز بوو، ئەو فهرموددهكەى ئىمامى (النواوى) بههيزترە.

بەلام ئەگەر زانایانى مەزەهەب لایەنگرى ئىمامى (الرافعى) بون، ئەو كاتە فهرموددهى وى بههيزترە. بپوانە (تحفة للمحتاج) ب(١) ل(٣٩) .

(الشيخ سعيد المكي) دهفەرموى: (فتوا)دان يەكەمجار به (تحفة)ى(ابن حجر)و به (نهاية)ى (الرملى) دەبى، ئەگەر ئەم نووانە لێك جياواز بون، ئەو دروستە: به هەر كامەيان (فتوا) بدري، ئىنجا به كتيبهكانى (الشيخ زكريا الأنصارى)، ئىنجا كتيبهكانى (الخطيب)، ئىنجا حاشيهكانى (الزىادى)و (ابن قاسم)و (الشبرا ملى)و (الحلبى)و (الشوبرى)و ئەوانى تىرش، ئەمە بۆ (فتوا)، بەلام بۆ كردارى تايبەت به خۆى، پەفتار بەم كتيبانەو به وانى تىرش هەر دروستە. بپوانە (إعانة الطالبين) ب(١) ل(١٩)و (جواهر الفتاوى) ب(١) ل(١٤) .

ئىنجا منيش بەندهى تاوانبارو بى دەسەلات: (عبدالله عبدالعزيز هرتەلى)، له خواى گەورە دهپارێمەوه: يارمەتيم بدا بۆ پوونكرىنەوهى ئەم كتيبه: (منهاج الطالبين)ى دانراوى ئىمامى(النواوى)، له سەر مەزەهەبى ئىمامى(الشافعى)، تاكو خويندەوارى كوردى موسلمان دلتيا بىي و بزانی چۆن ئىمامى(الشافعى) بپيارەكانى شەرىعەتى ئىسلامى لەو چوار بەلگەيه وه رگرتوه، كه له بنچينه دا گشتيان سەرچاوهيان ئەگەر پێتەوه لای خواى گەورە.

وَعَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ حَسْبِي وَنِعْمَ الْوَكِيلُ نِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ صَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ.

هەولێر-كوردستان.

(٢٧)ى (شعبان)ى (١٤١٨) كۆچى.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الْبَرِّ الْكَوَادِ الَّذِي جَلَّتْ نِعْمُهُ عَنِ الْإِحْصَاءِ بِالْأَعْدَادِ أَلَمَانَ بِاللُّطْفِ
وَالْإِرْشَادِ الْهَادِي إِلَى سَبِيلِ الرُّشَادِ الْمَوْقِفِ لِلتَّقَفِّ فِي الدِّينِ مَنْ لَطَفَ بِهِ وَاخْتَارَهُ مِنْ
الْعِبَادِ أَحْمَدُهُ أَبْلَغَ حَمْدٍ وَأَكْمَلُهُ وَأَزْكَاهُ وَأَشْمَلُهُ وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ الْفَقَارُ
وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ الْمُصْطَفَى الْمُخْتَارُ صَلَّى اللَّهُ وَسَلَّمْ عَلَيْهِ وَزَادَهُ فَضْلًا
وَشَرَفًا لَدَيْهِ.

أَمَّا بَعْدُ: فَإِنَّ الْأَشْتَغَالَ بِالْعِلْمِ مِنْ أَفْضَلِ الطَّاعَاتِ وَأَوَّلَى مَا أَنْفَقَتْ فِيهِ نَفَائِسُ الْأَوْقَاتِ،

﴿پیشہ کی (محتاج) نیعمی (النفوای) رحه الله تعالى﴾

(بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ) به ناوی خوائ به خشنده می میهره بان دهست به دانانی ثم
کتیبہ نه کم (الْحَمْدُ لِلَّهِ الْبَرِّ الْكَوَادِ) سوپاس بق خوائ چاکه کارو تقد به خش (الَّذِي جَلَّتْ
نِعْمُهُ عَنِ الْإِحْصَاءِ بِالْأَعْدَادِ) نهو خودایه می چاکه می تقد له وه گه وره ترن: که سه رزمیر
بکرین به ژماردن (أَلَمَانَ بِاللُّطْفِ وَالْإِرْشَادِ) چاکه کاره: به دورستکردنی میزی
خواپه رستی و به گه یاندنه ریگی یاست (الْهَادِي إِلَى سَبِيلِ الرُّشَادِ) شاره زاکره بق ریگی
به خسته وری (الْمَوْقِفِ لِلتَّقَفِّ فِي الدِّينِ) توانا به خسه بق تیگه یشتنی نایین (مَنْ لَطَفَ بِهِ
وَاخْتَارَهُ مِنَ الْعِبَادِ) توانین نه داته نهو که سانه می بیوه می چاکه یان بداتی وه لیبرژاردون له
به نده کانی خوی (أَحْمَدُهُ أَبْلَغَ حَمْدٍ وَأَكْمَلُهُ وَأَزْكَاهُ وَأَشْمَلُهُ) سوپاسی خوا نه کم: به
به هیژترین و ته و اوترین و زیده ترین و گشتترین سوپاس.

(وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ الْفَقَارُ) شایه دی ددهم که هیچ په رستراویک نیه جگه لهو
خودایه می ناوی (الله) به و تا کو ته نیایه و داپق شری گونا نه کانه.
(وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ الْمُصْطَفَى الْمُخْتَارُ صَلَّى اللَّهُ وَسَلَّمْ عَلَيْهِ وَزَادَهُ فَضْلًا وَشَرَفًا
لَدَيْهِ) هه روه ها شایه دی ددهم که (محمد) ﷺ به نده و پیغه مبه ریگی پوخته و بژارده می
خوائ گه وره می.

(أَمَّا بَعْدُ) نینجا له دوائ سوپاس بق خواو سه له وات له سه ر پیغه مبه ریگی، بزانه: (فَإِنَّ
الْأَشْتَغَالَ بِالْعِلْمِ) خه ریگیون به زانستی نایین (مِنْ أَفْضَلِ الطَّاعَاتِ) له گه وره ترین
خواپه رستنه کانه، چونکه پیغه مبه ریگی ددهم رموی: ﴿فَضْلُ الْعَالَمِ عَلَى الْعَابِدِ كَفَضْلِي عَلَى
أَذْنَاكُمْ﴾ رواه الترمذی، نه ندازه می گه وره می زانا له سه ر خواپه رست وه کو گه وره می منه له
سه ر بچو وکترین (صحابه).

(وَأَوَّلَى مَا أَنْفَقَتْ فِيهِ نَفَائِسُ الْأَوْقَاتِ) له شیاو ترین و له پیشتترین نهو کارانه می: که کاته
به نرخه کانیا ن پی ته و او نه کری.

وَقَدْ أَكْثَرَ أَصْحَابُنَا - رَحِمَهُمُ اللَّهُ تَعَالَى - مِنَ التَّصْنِيفِ مِنَ الْمَبْسُوطَاتِ وَالْمُخْتَصَرَاتِ، وَاتَّقَنَ مُخْتَصِرَ (الْمُحَرَّرَ) لِلْإِمَامِ أَبِي الْقَاسِمِ الرَّافِعِيِّ - رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى - ذِي التَّحْقِيقَاتِ، وَهُوَ كَثِيرُ الْفَوَائِدِ عُمْدَةٌ فِي تَحْقِيقِ الْمَذْهَبِ مُعْتَمَدٌ لِلْمُفْتَى وَغَيْرِهِ مِنْ أَوْلِي الرُّغَبَاتِ، وَقَدْ اتَّزَمَ مُصَنَّفُهُ - رَحِمَهُ اللَّهُ - أَنْ يَنْصُ عَلَى مَا صَحَّحَهُ مُعْظَمُ الْأَصْحَابِ وَوَفَّى بِمَا اتَّزَمَهُ وَهُوَ مِنْ أَهَمِّ أَوْ أَهَمِّ الْمَطْلُوبَاتِ، لَكِنْ فِي حُجْمِهِ كَبِيرٌ يَعْجُزُ عَنْ حِفْظِهِ أَكْثَرُ أَهْلِ الْعَصْرِ إِلَّا بَعْضَ أَهْلِ الْعَنَائَاتِ، فَرَأَيْتُ اخْتِصَارَهُ فِي نَحْوِ نِصْفِ حُجْمِهِ

(وَقَدْ أَكْثَرَ أَصْحَابُنَا - رَحِمَهُمُ اللَّهُ تَعَالَى - مِنَ التَّصْنِيفِ) به راستی زانابه کانی مه زه بی (شافعی) مان - خوا به میان پی بکا - زقر کتیبیان دانابو (مِنَ الْمَبْسُوطَاتِ وَالْمُخْتَصَرَاتِ) له جودی کتیبه بریزه کان و کورته کان (وَأَتَقَنَ مُخْتَصِرَ) وه باشتینو له جیترینی کتیبه کورته کان (الْمُحَرَّرَ) بوو (لِلْإِمَامِ أَبِي الْقَاسِمِ الرَّافِعِيِّ - رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى -) که دانراوی نیمامی (الرافعی) به:

نهم به بریزه ناوی (عبدالکریم بن محمد) ه، خه لکی شاری (قرنونه) و له نه زادی خه زده تی (رافع بن خدیج) ی (صحابه) ی پیغه مبه ره ﷺ، له ته منی (۶۶) شهست وشه ش سالی دا، سالی (۶۲۳) شه شسه نو بیست و سی ی کچی له شاری (قرنونه) وه فاتی کردوه (ذی التَّحْقِيقَاتِ) نیمامی (الرافعی) خاوه نی پوونکرینه وه کانی زانست بووه به به لگه وه.

(وَهُوَ) کتیبی (الْمُحَرَّرَ)، (کَثِيرُ الْفَوَائِدِ) سوده کانی زودن و (عُمْدَةٌ فِي تَحْقِيقِ الْمَذْهَبِ) پالېشته له پوونکرینه وه ی مه زه بی نیمامی (شافعی) دا (مُعْتَمَدٌ لِلْمُفْتَى وَغَيْرِهِ مِنْ أَوْلِي الرُّغَبَاتِ) پالېشته بی فتواده رو خه لکی تریش: که به شوین وه دهسته یتانی چاکه دا نه گه رین (وَقَدْ اتَّزَمَ مُصَنَّفُهُ - رَحِمَهُ اللَّهُ -) دانهری (المحرر) به نرکی سر شانی خوی داناوه (أَنْ يَنْصُ عَلَى مَا صَحَّحَهُ مُعْظَمُ الْأَصْحَابِ) ده ققی شو فهرمووده به بلی که زقرترینی زانایان به راستیان داناوه (وَوَفَّى بِمَا اتَّزَمَهُ) شو نرکه شی گه یانده جی (وَهُوَ) شو نرکه (مِنْ أَهَمِّ أَوْ أَهَمِّ الْمَطْلُوبَاتِ) گرنگترینی داواکاریه کانی شه عزانانه: بی فتوادان و دادکردن و دهرس گوته وه، چونکه دادکردن و فتوادان به فهرمووده بی هیزه کانی مه زه بی دروست نیه، هه روه که له پیشه کی دا رویمان کرده وه.

(لَكِنْ فِي حُجْمِهِ كَبِيرٌ) جا هه رچه نده (الْمُحَرَّرَ) نه ونده کتیبیکی باش بوو، به لام قه باره ی زقر گه وره بوو (يَعْجُزُ عَنْ حِفْظِهِ أَكْثَرُ أَهْلِ الْعَصْرِ) زقریه ی خوتنده وارانی چه رخی نیمه ناتوانن له به ری بکه ن (إِلَّا بَعْضَ أَهْلِ الْعَنَائَاتِ) ته نها چه ند که سیک نه بی: که زقر بایه خی پی نه دهن، واته: که م که س ده یتوانی (الْمُحَرَّرَ) له بهر بکا.

(فَرَأَيْتُ) جا له بهر نه وه ی (الْمُحَرَّرَ) به م شیوه به بوو، وام پی باش بوو (اخْتِصَارُهُ فِي نَحْوِ نِصْفِ حُجْمِهِ) کورتی بکه مه وه له ویتنه ی نیوه قه باره ی دا

لَيْسَ هَلْ حَفْظُهُ مَعَ مَا أَضْمَهُ إِلَيْهِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى مِنَ التَّفَاقُيسِ الْمُسْتَجَادَاتِ: مِنْهَا التَّنْبِيْهُ عَلَى قِيُوْدٍ فِي بَعْضِ الْمَسَائِلِ هِيَ مِنَ الْأَصْلِ مَحْذُوفَاتٌ، وَمِنْهَا مَوَاضِعُ يَسِيرَةٍ ذَكَرَهَا فِي الْمُحَرَّرِ عَلَى خِلَافِ الْمُخْتَارِ فِي الْمَذْهَبِ كَمَا سَتَرَاهَا إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى وَأَضْحَات، وَمِنْهَا إِبْدَالُ مَا كَانَ مِنَ الْقَاطِظَةِ غَرِيباً أَوْ مُوْهِماً خِلَافَ الصُّوَابِ بِأَوْضَحٍ وَأَخْصَرَ مِنْهُ بَعَارَاتٍ جَلِيَّاتٍ، وَمِنْهَا بَيَانُ الْقَوْلَيْنِ وَالْوَجْهَيْنِ وَالطَّرِيقَيْنِ وَالنَّصِّ وَمَرَاتِبِ الْخِلَافِ فِي جَمِيعِ الْحَالَاتِ،

(لَيْسَ هَلْ حَفْظُهُ) تَاكُو له به ركردنې ناسان بڼې (مَعَ مَا أَضْمَهُ إِلَيْهِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى مِنَ التَّفَاقُيسِ الْمُسْتَجَادَاتِ) له گه لږ شو مه سله به نرځو جوانانه ي من له گه لږ كور كړې ده كه دا ده بنووسم:

(مِنْهَا) به شېك له و مه سله به نرځانه (التَّنْبِيْهُ عَلَى قِيُوْدٍ فِي بَعْضِ الْمَسَائِلِ) ټاگادار كړې ده: له سر چه ند ناتوړېكي جيا كه روه وه له چه ند مه سله به كدا (هِيَ) شو چه ند ناتوړه (مِنْ الْأَصْلِ) له (الْمُحَرَّرِ) دا (مَحْذُوفَاتٌ) نه گوته راوړن.

(وَمِنْهَا مَوَاضِعُ يَسِيرَةٍ) به شېكي تر له و مه سله به نرځانه نه وه يه: چه ند شوېنېكي كه م هغه: نزيكي په دجا مه سله به (ذَكَرَهَا فِي الْمُحَرَّرِ عَلَى خِلَافِ الْمُخْتَارِ فِي الْمَذْهَبِ) ټيمامي (الرَّافِعِي) له (الْمُحَرَّرِ) دا به پېچه وانه ي فهرمووده به هيزه كه ي مه زه بي (شافعي) باسي كړون، منيش به گوته روه ي فهرمووده به هيزه كه ده يا نلېم (كَمَا سَتَرَاهَا إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى وَأَضْحَات) هره وه كو له مه وېوا ده يا نېيني به ټاشكرايي، ان شاء الله تعالى.

(وَمِنْهَا إِبْدَالُ مَا كَانَ مِنَ الْقَاطِظَةِ غَرِيباً) به شېكي تر له و مه سله به نرځانه: گوړېني شو ووشه نامو يانه يه: كه له (الْمُحَرَّرِ) دا هغه (أَوْ مُوْهِماً خِلَافَ الصُّوَابِ) يان ووشه كان هله نه خه نه بېرې خوېنهر (بِأَوْضَحٍ وَأَخْصَرَ مِنْهُ بَعَارَاتٍ جَلِيَّاتٍ) ده يا نگوړمه وه به چه ند ووشه يه كي ټاشكراترو كورتر به نوو سېنېكي پوښن.

(وَمِنْهَا بَيَانُ الْقَوْلَيْنِ) به شېكي تر پوون كړې ده ي فهرمووده كاني ټيمامي (شافعي) يه: ټايا كامه يان به هيزه؟ (وَالْوَجْهَيْنِ) هره وه ي پوون كړې ده ي فهرمووده كاني زانا ياني مه زه بي (شافعي) يه: ټايا كامه يان راسته؟ (وَالطَّرِيقَيْنِ) پوون كړې ده ي پښگايه كاني گېرانه وه ي مه زه بي (شافعي) يه: ټايا كامه يان مه زه بي راسته قينه يه؟

(وَالنَّصِّ) هره وه ي پوون كړې ده ي ده ققې فهرمووده ي ټيمامي (شافعي) يه (وَمَرَاتِبِ الْخِلَافِ فِي جَمِيعِ الْحَالَاتِ) هره وه ي پوون كړې ده ي پله ي جياوازي يه له نېوان شو فهرموودانه دا: ټايا كامه يان به هيزه، يان به هيزتره، يان لاوازه:

فَحَيْثُ أَقُولُ: فِي الْأَظْهَرِ أَوْ الْمَشْهُورِ فَمِنَ الْقَوْلَيْنِ أَوْ الْأَقْوَالِ، فَإِنْ قَوِيَ الْخِلَافُ قُلْتُ: الْأَظْهَرُ، وَإِلَّا فَالْمَشْهُورُ، وَحَيْثُ أَقُولُ: الْأَصَحُّ أَوْ الصَّحِيحُ فَمِنَ الْوَجْهَيْنِ أَوْ الْأَوْجُهِ، فَإِنْ قَوِيَ الْخِلَافُ قُلْتُ: الْأَصَحُّ وَإِلَّا فَالصَّحِيحُ، وَحَيْثُ أَقُولُ: الْمَذْهَبُ فَمِنَ الطَّرِيقَيْنِ أَوْ الطَّرِيقِ، وَحَيْثُ أَقُولُ: النَّصُّ فَهُوَ نَصُّ الشَّافِعِيِّ - رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى -

(فَحَيْثُ أَقُولُ) كه و ابو: له هر شوي نيكي نه م كتيبه دا من بلّيم: (في الاظهر او المشهور) واته: نه گهر يه كيكم له م دوو وشه يه گوت، نه وه (فمن القولين او الاقوال) مه به ستم فرموده به هيژه كه ي گشت فرموده كاني نيمامي (شافعي) به .

(فَإِنْ قَوِيَ الْخِلَافُ) جا نه گهر فرموده بي هيژه كه ي نيمامي (شافعي) به لگي به هيژ بوو (قُلْتُ) ده لّيم: (الاظهر) ناشكراتر، واته: نه م وشه يه به كار دّينم، چونكه فرموده به هيژ تره كه به لگي ناشكراتره، فرموده كه ي به رامبه ريشي (ظاهر) ناشكرايه (وَإِلَّا) به لام نه گهر فرموده بي هيژه كه ي نيمامي (شافعي) به لگي به هيژ نه بوو (فَالْمَشْهُورُ) بّو به هيژه كه نه م وشه يه به كار دّينم، واته: ناسراو، چونكه بي هيژه كه ي به رامبه ري نه ناسراوه و په فتاري پي تاكړئ.

(وَحَيْثُ أَقُولُ) وه له هر شوي نيكي نه م كتيبه دا بلّيم: (الاصح او الصحيح) واته: يه كيكم له م دوو وشه يه به كار دّينم، نه وه (فمن الوجهين او الوجّه) مه به ستم فرموده به هيژه كه ي گشت فرموده كاني زانا ياني مه زه بي (شافعي) به .

(فَإِنْ قَوِيَ الْخِلَافُ) جا نه گهر فرموده بي هيژه كه ي زانا ياني مه زه ب به لگي به هيژ بوو (قُلْتُ) ده لّيم: (الاصح) - پاستر، واته: نه م وشه يه به كار دّينم، چونكه فرموده به هيژ تره كه به لگي پاستره و فرموده كه ي به رامبه ريشي (صحيح) - پاسته (وَإِلَّا) به لام نه گهر فرموده بي هيژه كه ي زانا يان به لگي به هيژ نه بوو (فَالصَّحِيحُ) بّو به هيژه كه نه م وشه يه به كار دّينم، واته: پاست، چونكه بي هيژه كه ي به رامبه ري پاست نه وه په فتاري پي تاكړئ.

(وَحَيْثُ أَقُولُ) له هر شوي نيكي نه م كتيبه دا بلّيم: (الْمَذْهَبُ)، واته: نه م وشه يه به كار دّينم، نه وه (فمن الطريقين او الطريق) مه به ستم گيړانه وه به هيژه كه ي نه و زانا يانه يه: كه مه زه بي (الشافعي) ده گيړنه وه، واته: له مه زه بي (شافعي) دا ته نها فرموده كاني به هيژو گيړانه وه كاني به هيژ بّو دانكردنو (فتوا) دان به كار دّين، هروه ك له پيشه كيه كه دا پوښمان كړدو ته وه .

(وَحَيْثُ أَقُولُ) وه له هر شوي نيكي نه م كتيبه دا بلّيم: (النص)، واته: نه م وشه يه به كار دّينم (فَهُوَ) نه وه مه به ستم (نص الشافعي - رحمه الله تعالى) ده ققي فرموده ي نيمامي

وَيَكُونُ هُنَاكَ وَجْهٌ ضَعِيفٌ أَوْ قَوْلٌ مُخْرَجٌ، وَحَيْثُ أَقُولُ: الْجَدِيدُ فَالْقَدِيمُ خِلَافُهُ، أَوْ الْقَدِيمُ أَوْ فِي قَوْلٍ قَدِيمٍ فَالْجَدِيدُ خِلَافُهُ، وَحَيْثُ أَقُولُ: وَقِيلَ كَذَا فَهُوَ وَجْهٌ ضَعِيفٌ وَالصَّحِيحُ أَوْ الْأَصَحُّ خِلَافُهُ،

(شافعي) به ﷺ (وَيَكُونُ هُنَاكَ وَجْهٌ ضَعِيفٌ) وادعی: له بهرامبر فرموده‌ی نیمامی (شافعی) ش فرموده‌ی کی بی‌هیزی زانیه‌ک هیه، به‌لام په‌فتاری پی‌ناکری (أَوْ قَوْلٌ مُخْرَجٌ) یان فرموده‌ی کی وه‌رگیراوه‌له فرموده‌ی (شافعی) - هیه به‌لام بی‌هیزه‌و په‌فتاری پی‌ناکری.

(وَحَيْثُ أَقُولُ) وه له هر شویننکی ثم کتیبه‌دا بلیم: (الْجَدِيدُ) فرموده‌ی نوی نیمامی (شافعی) ﷺ نه‌وایه (فَالْقَدِيمُ خِلَافُهُ) نه‌و فرموده‌ی کونی نیمامی (شافعی) به پیچه‌وانه‌ی نوی‌یه‌که‌یه (أَوْ الْقَدِيمُ أَوْ فِي قَوْلٍ قَدِيمٍ) یان نه‌گر بلیم: فرموده‌ی کون، یان له فرموده‌ی کی کونی نیمامی (شافعی) دا نه‌وایه (فَالْجَدِيدُ خِلَافُهُ) نه‌و فرموده‌ی کی نوی به پیچه‌وانه‌ی تی، به‌لام په‌فتاریش هر به فرموده‌ی کی نوی نیمامی (شافعی) ده‌کری، ته‌نها له چند شویننکا نه‌بی: که له (منهاج) دا زوریه‌یان باس نه‌کری، ان شاء الله تعالی.

(يُنَاسُهُ)؛ فرموده‌ی کون = (الْقَدِيمُ) نه‌و فرموده‌ی: که نیمامی (شافعی) له (عِثْرَاق) دا پیش چوونه (مصر) فرموده‌ی تی، نیمام (احمد بن حنبل) و (الزعفراني) و (الکرايسی) و (أبو ثور) گپړاویه‌تیانه‌وه، به‌لام نیمامی (شافعی) له فرموده‌ی کون = (الْقَدِيمُ) په‌شیمان بووه‌ته‌وه. فرموده‌ی نوی = (الْجَدِيدُ) نه‌و فرموده‌ی: که نیمامی (شافعی) له دوی چوونی بق (مصر) فرموده‌ی تی، نیمامی (البوطي) و (المرزني) و (الربيع المرادي) و (حرمله) و چند زانیه‌کی تر گپړاویه‌تیانه‌وه.

نیمامی (النواوی) له (المجموع) دا ده‌فرموی: له هر مه‌سه‌له‌یه‌کدا دوو فرموده‌ی کون و نوی نیمامی (شافعی) هین، نه‌وه نوی‌یه‌که‌ پاسته‌و په‌فتاری پی‌ده‌کری، چونکه له فرموده‌ی کی کون په‌شیمان بووه‌ته‌وه، نینجا ده‌فرموی: به‌لام نه‌گر فرموده‌ی کی کونی نیمامی (شافعی) حدیسیکی (صحیح) - بی‌پویه‌روبوونه‌وه - پشتی بگری، نه‌وه مه‌زه‌بی (شافعی) به‌نه‌گر مه‌رجه‌ پابردووه‌کانی فرموده‌ی کی (إِذَا صَحَّ الْحَدِيثُ فَهُوَ مَذْهَبِي) ی لی‌بینه‌جی.

(وَحَيْثُ أَقُولُ) وه له هر شویننکی ثم کتیبه‌دا بلیم: (وَقِيلَ كَذَا) نه‌وها گوتراوه، واته ووشه‌ی (قِيلَ) م به‌کار هینا (فَهُوَ وَجْهٌ ضَعِيفٌ) نه‌وه نیشانه‌یه: که فرموده‌ی کی بی‌هیزه (وَالصَّحِيحُ أَوْ الْأَصَحُّ خِلَافُهُ) فرموده‌ی به‌هیزی، یان به‌هیزتری زانیانی مه‌زه‌ب به پیچه‌وانه‌ی تی.

وَحَيْثُ أَقُولُ: وَفِي قَوْلِ كَذَا، فَالرَّاجِعُ خِلَافُهُ. وَمِنْهَا مَسَائِلُ نَفِيسَةٌ أَضْمَعُهَا إِلَيْهِ يَنْبَغِي أَنْ لَا يُخْلَى الْكِتَابُ مِنْهَا، وَأَقُولُ فِي أَوَّلِهَا: قُلْتُ، وَفِي آخِرِهَا: وَاللَّهُ أَعْلَمُ، وَمَا وَجَدْتُهُ مِنْ زِيَادَةِ لَفْظَةٍ وَخَوِهَا عَلَى مَا فِي الْمُحَرَّرِ فَأَعْتَمَدْتُهَا فَلَا بُدَّ مِنْهَا، وَكَذَلِكَ مَا وَجَدْتُهُ مِنَ الْأَذْكَارِ مُخَالَفًا لِمَا فِي الْمُحَرَّرِ وَغَيْرِهِ مِنْ كُتُبِ الْفَقْهِ فَأَعْتَمَدْتُ فَإِنِّي حَقَّقْتُهُ مِنْ كُتُبِ الْحَدِيثِ الْمُعْتَمَدَةِ، وَقَدْ أَقْدَمْتُ بَعْضَ مَسَائِلِ الْفَصْلِ لِمُنَاسَبَةِ أَوْ اخْتِصَارِ وَرُبَّمَا قَسَمْتُ فَصْلًا لِمُنَاسَبَةٍ، وَأَرْجُو أَنْ تَمَّ هَذَا الْمُخْتَصَرُ أَنْ يَكُونَ فِي مَعْنَى الشَّرْحِ لِلْمُحَرَّرِ، فَإِنِّي لَا أَحْذِفُ مِنْهُ شَيْئًا

(وَحَيْثُ أَقُولُ) وَهْ لَه هه شویینیکدا بلیم: (وَفِي قَوْلِ كَذَا) له هه رموده که دا نه وایه (فَالرَّاجِعُ خِلَافُهُ) نه وه هه رموده که بی به هیزی نیامی (شافعی) به پیچه وانه یه تی. (وَمِنْهَا) هه ندیکه تر له وه هه لانه ی من زیاده کردون: (مَسَائِلُ نَفِيسَةٌ) چه ند هه سه له یه کی به خرخ (أَضْمَعُهَا إِلَيْهِ) ده یانه یتمه ناو (مِنْهَا)، چونکه له (الْمُحَرَّرِ) دا نه گوتراون و (يَنْبَغِي أَنْ لَا يُخْلَى الْكِتَابُ مِنْهَا) پیویسته نه م کتیبه لیان چول نه کری (وَأَقُولُ فِي أَوَّلِهَا: قُلْتُ) له سه رمته ی نه وه هه سه لانه دا، ده لیم: من گوتومه، واته: پسته ی (قُلْتُ) به کار دینم - نیمه ش نه واته که ی دا ده لیم: نیامی (النواوی) ده هه رموی - (وَفِي آخِرِهَا: وَاللَّهُ أَعْلَمُ) وه له کوتاییشدا پسته ی (وَاللَّهُ أَعْلَمُ) به کار دینم، واته: خوا زاناتره.

(وَمَا وَجَدْتُهُ) هه رچی له (مِنْهَا) دا دیتت (مِنْ زِيَادَةِ لَفْظَةٍ وَخَوِهَا) ده ریاره ی ووشه یه کی، یان پیتیکه زیاده کراو (عَلَى مَا فِي الْمُحَرَّرِ) له سه کتیبی (المحرر)، (فَاعْتَمَدْتُهَا فَلَا بُدَّ مِنْهَا) پستی پی بیه سه چونکه نه م زیاده یه پیویسته (وَكَذَلِكَ مَا وَجَدْتُهُ مِنَ الْأَذْكَارِ) هه روه ها هه ر زیکرکت بینی (مُخَالَفًا لِمَا فِي الْمُحَرَّرِ وَغَيْرِهِ مِنْ كُتُبِ الْفَقْهِ) جیاواز بوو له گه ل نه و زیکرانه ی له (المحرر) و کتیبه شه رعه کانی تر دا گوتراون (فَاعْتَمَدْتُهَا) پستی پی بیه سه (فَإِنِّي حَقَّقْتُهُ مِنْ كُتُبِ الْحَدِيثِ الْمُعْتَمَدَةِ) چونکه من له کتیبه باوه پیکراره کانی هه دیس ورمم گرتوه (وَقَدْ أَقْدَمْتُ بَعْضَ مَسَائِلِ الْفَصْلِ لِمُنَاسَبَةٍ أَوْ اخْتِصَارٍ) جاری وا هه یه: هه ندیک هه سه له ی به شیک به پیش دینم: یان له بهر ویکچون، یان بق کورتی (وَرُبَّمَا قَسَمْتُ فَصْلًا لِمُنَاسَبَةٍ) هه ندی جار به شیک به ته وای به پیش دینم له بهر ویکچون.

(وَأَرْجُو أَنْ تَمَّ هَذَا الْمُخْتَصَرُ) تکام وایه: نه گهر نه م کتیبه کورتکراوه یه ته وای بیی (أَنْ يَكُونَ فِي مَعْنَى الشَّرْحِ لِلْمُحَرَّرِ) بییته شیوه ی هوونکرده وه بق (المحرر) - نیمه ش ده لیم: (فَحَقَّقْتُ لَهُ) کتیبه که ته وای بوو و ناویشی لیئاوه: (الْمِنْهَاج)، خودا یارمه تی نیمه ش بدا بق هوونکرده وه ی، آمین - (فَإِنِّي لَا أَحْذِفُ مِنْهُ شَيْئًا) چونکه من هیچ له (المحرر) لانا به م

مِنَ الْأَحْكَامِ أَصْلًا وَلَا مِنَ الْخِلَافِ وَلَوْ كَانَ وَاهِيًا مَعَ مَا أَشْرَتْ إِلَيْهِ مِنَ الثَّقَانِ، وَقَدْ شَرَعْتُ فِي جَمْعِ جُزْءٍ لَطِيفٍ عَلَى صُورَةِ الشَّرْحِ لِلدَّقَائِقِ هَذَا الْمُخْتَصَرِ وَمَقْصُودِي بِهِ التَّنْبِيهُ عَلَى الْحِكْمَةِ فِي الْعُدُولِ عَنْ عِبَارَةِ الْمُحَرَّرِ وَفِي الْحَاقِ قَيْدٍ أَوْ حَرْفٍ أَوْ شَرْطٍ لِلْمَسْئَلَةِ وَنَحْوِ ذَلِكَ وَأَكْثَرُ ذَلِكَ مِنَ الضَّرُورِيَّاتِ الَّتِي لَا بُدَّ مِنْهَا، وَعَلَى اللَّهِ الْكَرِيمِ اعْتِمَادِي وَإِلَيْهِ تَفْوِيضِي وَاسْتِنَادِي وَأَسْأَلُهُ النَّفْعَ بِهِ لِي وَلِسَائِرِ الْمُسْلِمِينَ وَرِضْوَانَهُ عَنِّي وَعَنْ أَحِبَّائِي وَجَمِيعِ الْمُؤْمِنِينَ.

(مِنَ الْأَحْكَامِ أَصْلًا) نه له بپرياره كانو (وَلَا مِنَ الْخِلَافِ وَلَوْ كَانَ وَاهِيًا) نه له فهرموده جياوازه كان هر چند جياوازيه كهش زدر بي هيژ بي (مَعَ مَا أَشْرَتْ إِلَيْهِ مِنَ الثَّقَانِ) گشتي ده ليم له گال نه و مه سه له به نرخانه ي باسما ن کردن.

(وَقَدْ شَرَعْتُ فِي جَمْعِ جُزْءٍ لَطِيفٍ) هر له گال ده ست پيكردي (الْمَنْهَاجِ) دا ده ستم به كركردنه وي په پتووكيكي بچكوله ش كرد (عَلَى صُورَةِ الشَّرْحِ) له سه ر شيويه پوونكردنه وه (لِلدَّقَائِقِ هَذَا الْمُخْتَصَرِ) بۆ ورده كاري نه م كور تكراره ويه: كه (مَنْهَاجِ) ي پي ده گوتري، كتيبه بچكوله كهش پي ده گوتري: (دَقَائِقُ الْمَنْهَاجِ).

(وَمَقْصُودِي بِهِ) وه مه به ستم به م په پتووكي (دَقَائِقُ)، (التَّنْبِيهُ عَلَى الْحِكْمَةِ فِي الْعُدُولِ عَنْ عِبَارَةِ الْمُحَرَّرِ) ناگادار كړدنه ويه: له هوي لادام له نووسيني (المحرر) بۆ نووسينيكي تر (وَفِي الْحَاقِ قَيْدٍ أَوْ حَرْفٍ أَوْ شَرْطٍ لِلْمَسْئَلَةِ) هه روه ها: ناگادار كړدنه ويه: له هويه كاني زيادكردني ناتوريكي جياكه روه وه، يان پيتيك، يان مه رجيك بۆ مه سه له كه (وَنَحْوِ ذَلِكَ) چه ند شتيكي تري له م بابه تش (وَأَكْثَرُ ذَلِكَ مِنَ الضَّرُورِيَّاتِ الَّتِي لَا بُدَّ مِنْهَا) زوريه ي نه وانه ي باسما ن کردن له و ناچار يانه ن: كه پتويسته بگوترين.

(وَعَلَى اللَّهِ الْكَرِيمِ اعْتِمَادِي) پشت به ستم ته نها به خوي زيده به خشه (وَالِيهِ تَفْوِيضِي) كاري خوم ته نها به خوا ده سپيرم (وَاسْتِنَادِي) پشتي خوم ته نها به خوا به هيژ ده كه م (وَأَسْأَلُهُ النَّفْعَ بِهِ لِي) داواي سودي نه م كتيبه له خوا ده كه م: بۆ خوم و (وَلِسَائِرِ الْمُسْلِمِينَ) بۆ سه رجه م موسلمانان (وَرِضْوَانَهُ عَنِّي وَعَنْ أَحِبَّائِي وَجَمِيعِ الْمُؤْمِنِينَ) داواي پازي پوون له خوا ده كه م: له خوم و له خو شه ويستانم و له گشت نيمانداران. بيگومان نيمه ي هه ژار يش نيماندارين و دوعايه كه نيمه ش ده گريته وه، آمين.

ليړه دا پيشه كيه كه ي (مَنْهَاجِ) ي نيمامي (النواوي) ته واو بوو، نينجا ده ست به ناوه پوكي (مَنْهَاجِ) ده كاو ده فهرموي:

(کتاب الطهارة)

قال الله تعالى: وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا. يُشْتَرَطُ لِرَفْعِ الْحَدَثِ وَالْتَجَسِ مَاءٌ مُطْلَقٌ وَهُوَ مَا يَقَعُ عَلَيْهِ اسْمُ مَاءٍ بِلَا قَيْدٍ،

﴿کتاب الطهارة: نه پهرتووکه باسی پاککردنه وه دمکا﴾

واته: لابرندی پیسی و بی دستنویزی گه وره و بچوک.

(قَالَ اللَّهُ تَعَالَى) خَوای گه وره له قورثانی پیرزدا ده فرموی: ﴿وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا﴾ نِیمه له ناسمانه وه ناویکی پاککرده وه مان دابه زان دقته خواره وه. (يُشْتَرَطُ) له شریعتی نیسلامدا به مخرج داده ندری (لِرَفْعِ الْحَدَثِ) بی لابرندی بی دستنویزی گه وره و بچوک (وَالْتَجَسِ) هه روه ها بی لابرندی پیسی (مَاءٌ مُطْلَقٌ) ده بی ناویکی پووت به کار بهی ندری ﴿عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ أَعْرَابِيٌّ فِي الْمَسْجِدِ فَتَنَاولَهُ النَّاسُ، فَقَالَ لَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ: دَعُوهُ وَهَرِّقُوا عَلَى بَوْلِهِ سَجْلًا مِنْ مَاءٍ﴾ رواه الشيخان، پیاویک میزی له ناو مزگه وتدا کردو خه لکیش لیان قیراند، جا پیغه مبه رﷺ ده فرموی: وازی لی بیخنو دولچه یه کی ناو برتینه سر میزه کی.

(وَهُوَ) ناوی پووت (مَا يَقَعُ عَلَيْهِ اسْمُ مَاءٍ بِلا قَيْدٍ) نه و ناو هیه: ناوی ناوی بی بگوتری به بی ناترده ی پیویست، واته: نه گهر (قَيْدٍ) - ناترده که پیویست نه بو له گه ناو هیه که دا بگوتری، نه وه هه به ناوی پووت ناو نه بری، وه کو یه کی که له هفت ناوانه، یان دلویه ی هلمی یه کی که له هفتانه: که سییان ناوی ناسمان: وه کو ناوی باران و به فرو ته زره، به به لگی نایه ته که ی ابردو و دعای پیغه مبه رﷺ: ﴿اللَّهُمَّ اغْسِلْ خَطَايَايَ بِالْمَاءِ وَالْطَّلْحِ وَالْبَرَدِ﴾ رواه الشيخان، خواجه تاوانه کانم بشورینه به ناو و به فرو ته زره.

چواره که ی تریش ناوی زه مین: وه کو ناوی پویارو سه رچاوه، پیغه مبه رﷺ ده فرموی: ﴿أَرَأَيْتُمْ لَوْ أَنَّ نَهْرًا بِبَابِ أَحَدِكُمْ يَغْتَسِلُ مِنْهُ كُلُّ يَوْمٍ خَمْسَ مَرَّاتٍ، هَلْ يَتَّقِي مِنْ ذَرْبِهِ شَيْءٌ؟﴾ الحديث رواه الشيخان، پیم بلین نه گهر پویارک له بهر ده رگی یه کی کتان بیو هه مو پوزیک پینج جار خوی لی بشوری، نایا هیچ چلکی پیوه ده میتی؟.

هه روه ها ناوی ده ریا، پیغه مبه رﷺ ده ره قی ده ریا ده فرموی: ﴿هُوَ الطَّهُورُ مَاؤُهُ الْحِلُّ مَيْتُهُ﴾ رواه أصحاب السنن بسند صحیح، ناوی ده ریا پاککرده وه یه و مریدوه که شی حلاله. هه روه ها ناوی بیر، پیغه مبه رﷺ ده ره قی بیر (بُضَاعَةٌ) ده فرموی: ﴿إِنَّ الْمَاءَ طَهُورٌ لَا يُتَجَسُّ شَيْءٌ﴾ صححه الامام احمد، ناوی نه م بیره پاککرده وه یه و هیچ شتیک پیسی ناکا. واته: چونکه له (قَلَتَيْنِ) زودتره.

فَالْمُتَغَيِّرُ بِمُسْتَعْنَى عَنْهُ كَرَّ غَفَرَانِ تَغْيَرًا يَمْنَعُ إِطْلَاقَ اسْمِ الْمَاءِ غَيْرَ طَهُورٍ، وَلَا يَضُرُّ تَغْيَرُ لَا يَمْنَعُ الْأِسْمَ،

به لام نه گهر ناتوره که پټويست بوو: وهکو ماستاو، نه وه به ناوی پروت ناو نابريو پاکه ره وه نيه، ههروهك ده فهرموئ: (فَالْمُتَغَيِّرُ) كه وابو: هه ناويك-نذر بين، يان كه م بين- پهنگ، يان تام، يان بونی بگوئ (بِمُسْتَعْنَى عَنْهُ) به شتيكي پاك، كه تيكي لي ناو بيو ناويش پټويستی پټي نه بين (كَرَّ غَفَرَانِ) وهکو زه فهرانو نهفتو ديترولو خوئی چيایی و ماستو چايه و بهری درهخت و هه رجوره دهرمانيك و... هتد (تَغْيَرًا) به نه اندازه يكي وهها نذر بگوئ: كه (يَمْنَعُ إِطْلَاقَ اسْمِ الْمَاءِ) قه دهغه بكا پټي بگوئ: ناو (غَيْرَ طَهُورٍ) نه م ناوه گړاوه-هه رجند پاكه- به لام پاکه ره وه نيه و پټي ناگوئ: ناوی پروت، كه واته: بټ دهستونيزو لابرني پيسي به كار نايئ.

ئينجا بزانه: جگه له ناوي پروت، هيچ شله يه كي تر- وهکو سرکه و ناوی ميوه و ناوی درهخت و گولاو و نهفتو به نزينو ديترول و... هتد: نه م جوره شلانه- نه دهستونيزيان پټي ده شوري و نه پيسييان پټي پاك ده بيتنه وه، چونكه خواي گوره دهر باره ي دهستونيز ده فهرموئ: ﴿فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا﴾ نه گهر ناوتان دهست نه كه وت ته يه موم بگن. ههروهها پټفه مبهري ﷺ له باره ي ميزي پياوه كه ي ابرو و فهرموئ: ﴿هَرِّقُوا عَلَى بَوَائِهِ سَجَلًا مِنْ مَاءٍ﴾ رواه الشيخان، دولچه يه كي ناو بپژنينه سر ميزه كي.

ههروهها دهر باره ي خوئيني حه يز فهرموئ: ﴿ثَلَاثَةٌ ثُمَّ تَقْرُضُهُ بِالْمَاءِ ثُمَّ تَنْضَحُهُ ثُمَّ تَصَلِّي فِيهِ﴾ رواه الشيخان، خوئين له جله كه ي دهر پټي، اينجا له گه ل ناودا هه ليده گوشي، اينجا به ناو دهر شوري، اينجا نوئي پټوه دهكا.

واته: له ثايه ته كه دا فهران به ته يه موم كراوه له حه بيسه كانيشدا فهران به شوري يان به ناو كراوه، كه وابو: هه كه سيك له شوري ندا، يان له دهستونيزدا، شله يه كي جگه له ناو به كار بيني، نه وه فهرمانی خواو پټفه مبهري ﷺ جي به جي نه كړوه، ههروهك له (المجموع) دا پروني كړوته وه.

(وَلَا يَضُرُّ زَهْرَهُ لَهْ نَاوِي پاكه ره وه نادا (تَغْيَرُ) گړاوتيكي كه م، به شتيكي پاك: كه (لَا يَمْنَعُ الْأِسْمَ) ناوی ناو قه دهغه نهكا: وهکو كه ميك ماست، يان شتيكي تري پاك بكه وټنه ناو ناو و كه ميك بيگوئ ﴿عَنْ أُمِّ هَانِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: أَنَّهَا اغْتَسَلَتْ هُوَ وَمَيْمُونَةُ مِنْ قَصْعَةٍ فِيهَا أَسْرُ الْعَجِينِ﴾ إسناده على شرط الصحيح رواه ابن ماجه والنسائي، پټفه مبهري ﷺ (ميمونه) رضاء غها له ناوی ته شتيك- كه ناسه واري هه ويري پټوه بوو- خويان شورد.

وَلَا مُتَغَيِّرٌ بِمُكْتٍ وَطِينٍ وَطُحْلُبٍ وَمَا فِي مَقَرِّهِ وَمَمَرِّهِ، وَكَذَا مُتَغَيِّرٌ بِمُجَاوِرٍ كَعُودٍ
وَدُهْنٍ أَوْ بَرَابٍ طَرَحٍ فِيهِ فِي الْأَطْهَرِ،

(وَلَا مُتَغَيِّرٌ) ههروها زهرهري نيه گڙپاني ناويك، كه (بِمُكْتٍ) گڙپانهكهي به هڙي نڌر
وهستانهوه بي، ههچهند پهنگو تامو بښيشي نڌر گڙپايي (وَطِينٍ) ههروها زياني نيه
كه به هڙي قور گڙپايي (وَطُحْلُبٍ) ههروها زياني نيه كه به هڙي قهوزه سهوزهكهي ناو
گڙپايي، يان به هڙي گهلاي درخت گڙپايي، بهو مارجهي به خڅي بگويته ناو ناوهكه،
هرچهند درختكهش له ناوهكه دوور بي وگهلايهكشي له ناو ناوهكه دا پزي بي،
ههروهك له (تحفة) (مغني) دا گوتراوه.

(وَمَا فِي مَقَرِّهِ) ههروها زهرهري نيه گڙپاني ناو به شتيكي پاك: كه له شويڼي وهستاني
ناوهكه دا بي: وهكو شو ناوهي بگږي به هڙي كوندهيك كه به جهفت خڅش كرابي، يان
به هڙي مهشكهيك كه ماستي لي به تال كرابي، يان به هڙي بهرميليك، يان تهنكهريك كه
نهفتو به نزيڼو پوني لي به تال كرابي.

(وَمَمَرِّهِ) ههروها زهرهري نيه گڙپاني ناو به هڙي شتيكي پاك: كه له جڅگهي ناوهكه دا
بي: وهكو كانگهي گږگږو نهفتو خوي چيبي وي شو جڅره شتانهي دهكهونه ريگهي
ناو، چونكه پاراستني ناو لهو جڅره گڙپاناهي پابريږو، زهحهته.

(وَكَا مُتَغَيِّرٌ) ههروها زهرهري پي ناكه وي: ناويك كه گڙپايي (بِمُجَاوِرٍ) به هڙي شتيكي
پاك، كه تيكله لي ناو نه بي - ههروهك له (المهذب) دا وهاي قه رمووه - (كَعُودٍ وَدُهْنٍ) وهكو
دلو پون، ههچهند بښيشيان هه بي و گڙپانهكش نڌر بي، يان وهكو دانه ويلهو شو جڅره
شتانهي هيچ به شيكيان لي جيا نابيته وهو تيكله لي ناو نابي.

به لام نهگه رانه ويله كه به هڙي كولندن تيكله لي ناو بوو و گڙپاندي، يان هر به خڅي
به شيكي لي جيا بږوهو تيكله لي ناو بوو و گڙپاندي: وهكو ميږو قهيسي شو جڅره
شتانه، نهوه نهگه رانه گڙپانهكه نڌر بوو، زهرهري ههيه، نهگه رانه: زهرهري نيه، ههروهك له
(تحفة) (الشرواني) دا وهايان پوون كړيږته وه.

(أَوْ بَرَابٍ طَرَحٍ فِيهِ) يان گڙپانهكهي به هڙي گلتيكي پاك بي، هرچهند گلهكش به
دهست فرې بدريته ناو ناوهكه وه (فِي الْأَطْهَرِ) له قه رمووده به ميږتړهكهي نيمامي
(شافعي) دا زهرهري نيه، چونكه گلتيش وهكو ناو پاكه رهويه، ههروها خوي ناوي -
وهكو گل - زهرهري نيه.

﴿ نَاگاداري ﴾: نهگه هاتو: شلهيهكي پاكي هاوچه شني ناو، تيكله لي ناو بوو: وهكو ناوي
درختو ناوي گول كه بږني نه مابي، ناوهكه پيس نابي، به لام سونته شلهكه وهك

وَيُكْرَهُ الْمُشْتَمَلُ فِي فَرْضِ الطَّهَارَةِ - قِيلَ: وَتَقْلِيهَا - غَيْرُ طَهُورٍ فِي الْجَدِيدِ،

دژیکى ناوه نجى ئەندازەى بۆدابندى، واتە: دەلێن: ئەگەر بە ئەندازەى ئەم شلەیه، ئاوى هەنار، یان ئاوى ترێ، یان گىای بۆزانە تێکەلى ئەم ئاوه بکړی، ئایا پەنگ، یان تام، یان بۆنى دەگۆڤی، یان نا؟ ئەگەر داماننا: زۆر دەیکۆڤی، ئەوه ئاوه که له کار دهکهوی، ئەگەر نهیدهگۆڤی، یان گۆرانهکەى کهم بوو، ئەوه زەرەرى نیه.

ئینجا بزانه: ئاوى (مُسْتَعْمَل)، واتە: بە کارهاتوو، هەمان بریارى بۆ دەدری، بەلام بەو مەرجەى بگەوێتە ئاوى ئاویکی که متر له (قُلْتَيْن) و هەربووکیان به یهکهوه نهگەنه (قُلْتَيْن)، هەروەك له (تحفة) و (نهاية) و (شروانی) دا پوونیان کردۆتەوه.

(وَيُكْرَهُ) ناپەسەندە بەکارهێنانى ئاوى (الْمُسْتَعْمَل) واتە: ئەو ئاوهى به گەرمایى تیشكى پۆژ له قاپیکى ئاسن، یان مس، یان سفردا گەرم بوبی، له وولاتیکى وههادا: که پلەى گەرمی زۆر بههێز بێ، ئینجا بزانه: بەکارهێنانى ئەم ئاوه، تەنها بۆ لاشەى مۆڤ، له کاتى گەرمی دا ناپەسەندە، چونکه مەترسی به لهکبوونی ئێدەکړی - هەروەك ئیمامى (عمر) فرموویەتى - کهواتە: ئەگەر له ئاو گۆزە، یان حوز، یان کونده، یان نایلۆندا گەرم بوو، یان به ئاگرو هیتەرى کارهبا له ئاو ئاسنو سفردا گەرم کړا، یان پلەى گەرمی شوێنهکه بههێز نهبو، بهکارهێنانى ئەوانه هیچیان ناپەسند نیه.

﴿ ئاوى (مُسْتَعْمَل): بەکارهاتوو ﴾

(وَالْمُسْتَعْمَلُ) ئاوى بەکارهاتوو - که له (قُلْتَيْن) که متر بێ - و (فِي فَرْضِ الطَّهَارَةِ) له پاککردنەوهیهکی واجبدا بەکارهاتبێ: وەك جارى یهکهمی دەستتۆڤێزى واجب، یان غوسلى واجب (قِيلَ) له فرمودهیهکی بێهێزدا گوتراوه: (وَقْلِيهَا) ئەو ئاوهى له سوننهتى دەستتۆڤێزى غوسلێش بەکارهاتوه، هەر یهکێک لهم دوو جۆره ئاوه پاکه، بەلام (غَيْرُ طَهُورٍ) ههچێک لهم دووانه پاکهکهروه نیه (فِي الْجَدِيدِ) له فرمودهى نوێى ئیمامى (شافعی) دا، واتە: هەر چەند پاکه، بەلام بۆ دەستتۆڤێزى غوسلێکى تر به کار نایێ و پيسيشى پى لاناچى، ئیمامى (الناوى) له (المجموع) دا بهلگەى بهوه ههتاهوه:

﴿بَيِّنَةٌ مَبْرُورَةٌ﴾ (صَحَابَةُ) كانَ ﷺ له سهفهروه زۆرمكانياندا پێویستیان به ئاو دهبو، ئاوى (مُسْتَعْمَل) - بەکارهاتوو یان کۆ نهدمکردموهو جارىکى تر به کاریان نهدههێنا.

واتە: تەیه مومویان دهکرد، هەروەك له (الْمَحَلِّي) دا فرموویەتى.

ئینجا بزانه: له فرمودهى بههێزى نوێ دا: تەنها ئەو ئاوهى له پاککردنەوهیهکی واجبدا بەکارهاتبێ به (مُسْتَعْمَل) دادهندری، کهواتە: ئاوى بەکارهاتوو له پاککردنەوهیهکی

فَإِنْ جُمِعَ قَلْبَانِ فَلْتَيْنِ لَطَهُورٌ فِي الْأَصَحِّ،

سونته تدا: وهكو ناوی دستنویژی نو یگراوه و غوسلی سونته ت و ناوی جاری دوهم و سیه می غوسلو ده دستنویژ، (مُسْتَعْمَل) نیه، به لکو پاکه و پاکه ره وه شه، ههروه که له (المَحَلِّي) و (مَغْنِي) دا فهرموویانه.

(فَإِنْ جُمِعَ) جا نه گه ر ناوی (مُسْتَعْمَل) = به کارهاتوو کۆ کراوه له ناو به رمیلێک، یان له ناو حموزێکدا (فَلْتَيْنِ) جا نه وهنده زۆر بوو، تا گه یشته قولله تین (فَطَهُورٌ) ناوه که ده بیته پاکه ره وه (فِي الْأَصَحِّ) له فهرمووده ی پرستردا، واته: بۆ ده ستنویژو غوسلو لابرینی پیسی به کار دی، هه ر چهند له مه و بواش به هۆی هه لێنجان که م ببیته وه.

﴿ناگاداری﴾: هه ر کاتی که ناو له نه ندانه شۆراوه که جیا بۆوه ده بیته (مُسْتَعْمَل)، که وایو: نه گه ر به ناویکی که متر له (قَلْتَيْنِ) غوسلی کرد، یان ده ستنویژی گرت، واجبه: ناگادار بی: پرۆشکه کانی ناو شۆره که نه که و نه ناو ناوه که، چونکه نه گه ر پرۆشکه کان زۆر بن، ناوه که له کار نیخن، به لام پیسی ناکن، ههروه که له ناگاداریه که ی پراییوودا باسمان کرد.

ههروه ها له دوا ی نه ته ی غوسلو له دوا ی کۆتایی چاوشۆردن له ده ستنویژدا واجبه به نه ته ی ناو ده ره مینان ده ستی خۆی بخاته ناو ناوه که مه که و ناو ده ریشتی و به کاری بیستی، نه وه کو ببیته (مُسْتَعْمَل) و بۆ نه ندانه کانی تری له کار بکه و ی، ههروه که له (تحفة) دا پوو نی کردۆته وه ﴿عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَا يَغْتَسِلُ أَحَدُكُمْ فِي الْمَاءِ الدَّائِمِ وَهُوَ جُنْبٌ، فَقَالَ: كَيْفَ يَفْعَلُ يَا أَبَاهُ رَيْرَةَ؟ قَالَ: يَتَنَاوَلُهُ تَنَاوُلًا﴾ رواه مسلم، پیغه مبه ر ﷺ فهرمووی: که ستان له ناو ناوی وه ستاودا غوسلی (جنابة) نه کا- (واته: چونکه نه گه ر ناوه که له (قَلْتَيْنِ) که متر بی له کار ده که و ی)- به (أبي هريرة) یان گو ت: نه ی چۆن خۆی بشۆری؟ فهرمووی: به ده ست ناوه که ده ریشتی.

ئینجا بزانه: له (المجموع) دا ده فهرمو ی: لاشه ی جه نا به تدار به یه که نه ندانم داده ندری، که وایو: هه ر به به لگه ی نه و هه دیسه: نه گه ر هاتو له ناو ناویکی که متر له (قَلْتَيْنِ) دا ده ستنویژی گرت، یان غوسلی کرد، نه گه ر له دوا ی خۆ نقوم کردن نه ته ی هینا، نه وه ده ستنویژو غوسلی دروستن و ناوه که ش ده بیته (مُسْتَعْمَل).

ههروه ها: نه گه ر تا نه ژۆتی چوه ناو ناوه که، ئینجا نه ته ی هینا، ئینجا به ته وای خۆی نقوم کرد، دیسان ده ستنویژو غوسلی دروستن و ناوه که ش ده بیته (مُسْتَعْمَل)، به لام نه گه ر به ته وای خۆی نقوم نه کرد به لکو هاته ده ره وه، نه وه ته نها نه و به شه ی که و تۆنه ناو ناوه که غوسلی ده ر ده چی، واته: چونکه به هۆی هاتنه ده ره وه ناوه که له به شه نقوم کراوه که جیا بۆته وه و بووه ته (مُسْتَعْمَل)، که وایو: نه بۆ نه ندانه کانی تری و نه بۆ

وَلَا تَنْجُسُ قُلْتَا الْمَاءِ بِمُلَاقَاةِ نَجَسٍ، فَإِنْ غَيْرُهُ فَتَجَسُّ،

که سټیکي تر به کار نايي، به لām نه گهر ټاوه که (قُلْتَيْنِ) ته واو بوو، ټوه نايي ته (مستعمل)، هروک له (شرح مسلم) و له (نهایه) دا پوون کړاوه ته وه.

جا نيمامي (الرافعي) له (فتح العزيز) دا دهریاره ی شم مه سه له یه دهرموي: یه کسانه ټاوه که به سهر لاشه که دا بي، یان لاشه که به سهر ټاوه که دا بي. واته: نه گهر جه نابه تدار یه ک جار ټاوی به سهری خوی دا کړیو به لاشه ی دا چووه خواره وه تا بهری پی، ټوه غوسلی دهرده چی ټاوه که ش دهبیته (مُسْتَعْمَل).

که واور: پیویست ناکا یه که یه که ټاو به ټندامه کانی دا بکا، چونکه گشت لاشه ی جه نابه تدار به یه که ټندام داده ندری.

ټینجا بزانه: نه گهر به مه به سستی ټاو خوارنه وه، یان تاقي کړنه وه، ده سستی خوی بخاته ټاو ټاوه که: ټایا گهرمه، یان سارده؟ ټوه نايي ته (مُسْتَعْمَل)، هر چه نده بی ده ستنویژو جه نابه تداریش بی، هروک له (تحفة) دا ټماژه ی بق کړوه.

دیسان بزانه: نيمامي (شافعي) که دهرموي: ټاوی (مستعمل) پیس نیه، به لگي به وه هیناوه ته وه: (که پیغه مبرور عليه السلام (صحابه) کان عليه السلام ده ستنویژان دمگرتو ټاوه که ش ده چکاوه سهر جلکه کانیان و نه پانده شورد). هروک له (المجموع) دا گټراویه تیه وه. ټینجا ټاگاداریه: ټاوی به کارهاتو له لابرښی پیسی دا، له (باب النجاسة) دا پوون ټه که پنه وه، ان شاء الله تعالی.

﴿ ټاوی پیس ﴾

(وَلَا تَنْجُسُ قُلْتَا الْمَاءِ) قوله ټیني ټاو پیس نايي (بِمُلَاقَاةِ نَجَسٍ) به ټیکه وتنی شټیکي پیس، به و مرجه ی نه یگړی، جیاوازی نیه: پیسه که ووشک بی، یان شل بی، چونکه پیغه مبرور عليه السلام دهرموي: ﴿إِذَا كَانَ الْمَاءُ قُلْتَيْنِ لَمْ يَحْمِلِ الْخَبَثُ﴾ وفي رواية: ﴿لَمْ يَنْجُسْ﴾ رواه اصحاب السنن بسند صحيح، هر کاتیک ټاو بووه قوله ټین پیس نايي.

له (نهایه) دا دهرموي: نه گهر قشپلیک واته: یان پیسیکی تر- فری درا ټاو دهریا واته: ټاویکی قوله ټین- جا به هوی ټمه دلوی ټاویک که وته سهر شټیک، ټوه پیسی ناکا. (فَإِنْ غَيْرُهُ) به لām نه گهر پیسه ټیکه و ټووه که ټاوه قوله ټین که ی گړی (فَتَجَسُّ) ټوه ټاوه که پیسه به (اجماع) ی زانایانی ټایین، هروک سهرچاوه کاشمان به لگه یان پی هیناوه ته وه.

ټینجا جیاوازی نیه گورانه که: نذر بی، یان کهم بی، په نگ، یان تام، یان بونی گور بی، پیسه که ټیکه لی ټاو بی، یان ټیکه لی نه بی.

فَإِنْ زَالَ تَغْيِيرُهُ بِنَفْسِهِ أَوْ بِمَاءِ طَهْرٍ، أَوْ بِمِسْكِ وَزَعْفَرَانٍ فَلَا وَكَذَا تُرَابٌ وَجِصٌّ
فِي الْأَطْهَرِ، وَدَوْنُهُمَا يَنْجُسُ بِالْمَلَأَقَةِ،

جا نه گهر هاتو: به شیخی قولله تینه که گډړاو به شه که یتری نه گډړا، نه وه ته ماشای
نه کړی: نه گهر به شه نه گډړاو که ش به ته نه ده که یشته قولله تین، نه وه پیس نابین،
نه گهر نا: پیس ده بې، هه روه که له (المجموع) و (نهاية) دا پرونیان کردو ته وه.

(فَإِنْ زَالَ تَغْيِيرُهُ) جا نه گهر قولله تینه پیس بو ده، گډړانه که ی نه ما (بِنَفْسِهِ) هه له خوییه وه
بې نه وه ی هیچی تر بکړی: وه که زدر مانه وه، یان پیکه وتنی پوژ، یان با (أَوْ بِمَاءِ) یان به
هوی تیکړنی ناویکی تر هه چنه نه ویش پیس بې، یان به هوی دهره تانی به شیخی
ناوه که گډړانی نه ما، به و مرجه ی نه به شه ی ماوه ته وه قولله تینی ته و او بې، نه وه له و
حاله تانه دا (طَهْرٍ) ناوه پیسه که پاک ده بیته وه و شتی تریش پاک ده کاته وه، هه روه که له
(بجبرمی) دا هه رموویه تی، چونکه قولله تینه و هوی پیسیونه که ش لاچووه.

(أَوْ بِمِسْكِ وَزَعْفَرَانٍ) یان به هوی میسک و زعفران و گولاو و نه م جوړه شتانه گډړانه که ی
نه ما (فَلَا) ناوه که پاک نابیته وه، چونکه نازانین: گډړانه که لاچووه، یان به و شتانه
دلېو شراوه.

(وَكَذَا تُرَابٌ وَجِصٌّ) هه روه ما نه گهر به هوی گل، یان که چ گډړانه که ی نه ما، هه پاک
نابیته وه (فِي الْأَطْهَرِ) له هه رمووده ی به هیژتردا، به لام نه گهر ناوه که پښ بو وه و لیلایی
نه ما و گډړانه که ی پیشویشی نه ما، نه وه گله که و ناوه که ش پاک ده بڼه وه، هه روه که له
(تحفة) و (مغنی) دا هه رمویانه.

هه له م دووانه شدا ده هه رموون: نه گهر شله یه کی پیسی هاوچه شنی ناو تیکه لی ناوی
قولله تین بوو: وه کو ناوی پیس و میزی بې پښ، نه وه سوننه ته: —هه روه که له (شروانی) دا
ده هه رموی— وه که دژیکې به هیژتر نه ندازه ی بډ دابندرئ، واته: نه گهر به نه ندازه ی نه م
شله پیسه، هه روه که ب، یان سرکه، یان میسک، بکه ویته ناو نه و ناوه، نایا ده یگړې، یان
نا؟ نه گهر داماننا: ده یگړې، نه وه پیس ده بې، نه گهر نا: نا.

نینجا بزانه: نه گهر ناوه که له قولله تین که متر بوو، نه وه یه کسر پیس ده بې و نه و نه ندازه
لنانه ی ناوی، هه روه که شیعامی (النواوی) ده هه رموی: (وَتَوْنُهُمَا) ناوی که متر له قولله تین
(يَنْجُسُ بِالْمَلَأَقَةِ) پیس ده بې به هوی تیکه وتنی شتی پیس، جیاوازی نیه: بگړې، یان نا،
پیسه که ی تیکه ل بې، یان نا، هه سستی پې بکړی، یان نا، چونکه پیغه مېر څو هه رموی:
(إِذَا كَانَ الْمَاءُ قُلَّتَيْنِ لَمْ يَنْجُسْ) هه کاتیک ناو بووه قولله تین پیس نابین. واته: نه گهر
قولله تین نه بو پیس ده بې.

فَإِنْ بَلَغَهُمَا بَمَاءٍ وَلَا تَغْيِرَ بِهِ فَطَهُورٌ، فَلَوْ كُوِّرَ يَأْبِرَادِ طَهُورٍ فَلَمْ يَبْلُغَهُمَا لَمْ يَطْهَرْ، وَقِيلَ طَاهِرٌ لَا طَهُورٌ،

(فَإِنْ بَلَغَهُمَا) جا نه‌گەر ئاوه که‌مه پیسبووه که‌گیشته قولله‌تین (بَمَاءٍ) به هۆی تیکردنی ئاوێکی‌تر، هه‌رچه‌ند پیسیش بێ، یان (مُسْتَعْمَل) ش بێ (وَلَا تَغْيِرَ بِهِ) هیچ گۆرانیکی پێوه نه‌ما (فَطَهُورٌ) ئاوه‌که ده‌بیته پاکه‌ره‌وه، به‌هه‌لگه‌ی هه‌دیسه‌که‌ی پابردوو، واته‌: چونکه‌ بووته‌ قولله‌تین و گۆرانه‌که‌شی نه‌ماوه، که‌واته‌: نه‌گەر له‌مه‌ودوا به‌ش به‌شیش بکری زبانی نیه، هه‌روه‌ک له‌ (المجموع) دا فرموویه‌تی.

(فَلَوْ كُوِّرَ) نه‌گه‌ر ئاوه که‌مه پیسبووه که‌ زۆر کرا (يَأْبِرَادِ طَهُورٍ) به‌ هۆی تیکردنی ئاوێکی پاکه‌ره‌وه‌ی له‌ خۆی زیاتر (فَلَمْ يَبْلُغَهُمَا) به‌لام نه‌گه‌یشته قولله‌تین (لَمْ يَطْهَرْ) هه‌ر پاک نابێته‌وه، به‌هه‌لگه‌ی هه‌دیسه‌که‌ی پابردوو، چونکه‌ نه‌بوته قولله‌تین (وَقِيلَ طَاهِرٌ) له‌ فرمووده‌یه‌کی بێ‌هه‌یزدا: ئه‌م ئاوه پاکه‌ (لَا طَهُورٌ) پاکه‌ره‌وه نیه، به‌لام فرمووده‌ی به‌هه‌یزتر نه‌ویه: ئه‌م ئاوه هه‌ر پیسه‌و پاک نه‌بوته‌وه، که‌وابو: نه‌گەر ئاوێکی که‌متر له‌ قولله‌تین پیس بوو، ئینجا له‌ خۆیه‌وه گۆرانه‌که‌ی لاجوو، پاک نابێته‌وه، هه‌روه‌ک له‌ (نهاية) و (بجبرمی) دا فرموویانه.

﴿لَا كَلَامَ﴾: نه‌گەر سه‌گ ده‌می بنیته‌ ناو ئاوێکی قولله‌تین و له‌ قولله‌تینیش که‌می نه‌کاته‌وه، ئه‌وه نه‌ ئاوه‌که‌و نه‌ شوینی ئاوه‌که‌ هه‌یجان پیس نابن، به‌و مه‌رجه‌ی ده‌می سه‌گه‌که‌ به‌ ته‌په‌ی به‌ شوینه‌ چۆله‌کان نه‌که‌وی، به‌لام نه‌گەر له‌ قولله‌تین که‌متر بوو، ئه‌وه ئاوه‌که‌و شوینه‌که‌ هه‌ردووکیان گه‌لاو ده‌بن، ئینجا نه‌گەر ئاوه‌که‌ زۆر کرا تا گه‌یشته قولله‌تین، ئه‌وه ته‌نها ئاوه‌که‌ پاک ده‌بیته‌وه، هه‌روه‌ک له‌ (نهاية) دا فرموویه‌تی، به‌لام له‌ (مغنی) دا ده‌فرموی: (امام الحرمین) ئه‌و فرمووده‌ی به‌ پاست داناهه‌: که‌ شوینه‌که‌ش پاک ده‌بیته‌وه.

ئینجا بزانه: نه‌گەر سه‌گه‌ک سهری خۆی بخاته‌ ناو قاپه‌یک که‌ ئاوێکی که‌م، یان شله‌ی ته‌دا بی، ئینجا سهری ده‌ره‌یناو نه‌زاندرا: ده‌می ئی‌داوه، یان نا؟ ئه‌وه هه‌ر پاکه‌و پیس نابێ، هه‌رچه‌ند ده‌میشی ته‌په‌ی بی له‌ فرمووده‌ی پاستردا- چونکه‌ ده‌گه‌نجی: ته‌په‌که‌ لیکای خۆی بی، هه‌روه‌ک له‌ (المجموع) و (مغنی) له‌ (باب النجاسة) دا فرموویانه.

هه‌روه‌ها بزانه: نه‌گەر ئاوی بیریک له‌ قولله‌تین که‌متر بوو، ئینجا پیس بوو، ئه‌وه به‌ هه‌لئینجان پاک نابێته‌وه، چونکه‌ قوولایی بیره‌که‌و ته‌نیشته‌کانیشی پیس بوینه، به‌هه‌لگه‌ پێویسته‌ به‌ ئاو ته‌یکردن، یان به‌ پاگرتن زۆر بکری تا ده‌گاته قولله‌تین، تا‌کو پاک بێته‌وه، ئینجا نه‌گەر زۆر کراو پیسه‌که‌ی ته‌دا وردو بلاو بوو: وه‌ک تووکی مشکو پشیل و... هتد،

وَيُسْتَنْتَى مَيْتَةً لَأَدَمَ لَهَا سَائِلٌ فَلَا تُنَجَّسُ مَائِعاً عَلَى الْمَشْهُورِ،

نهوه پټويسته گشت ټاوه که دهریدری، تا قهناعه تمان بی: مووه کان نه ماون، ههروه که له (المجموع) و (مغنی) دا فهرموویانه.

هر له م دیوانه دا ده فهرموون: نه گهر ټاوه که ته نها قولله تین بوو و زیاتر نه بو، پیسیه کی ووشکی تی دا بوو به لām نه یگدری، ټینجا به دۆلچه یه ک ټاویان لیده رهیتا، نهوه ته نها ټاوی ناو دۆلچه که پاکه، نهوه نده ی ماوه ته وه یه کسه ر پیس ده بی، چونکه له قولله تین که متر بووه و پیسه په یته که شی تی دا ماوه ته وه، که وایو: لای دهره وه ی دۆلچه که ش پیس ده بی، به لām نه گهر پیسه که له که ټاوه که هیندرا دهره وه: نهوه به پیچه وانه وه، ته نها ژورده وه ی دۆلچه که و ټاوی ناو دۆلچه که پیسه و ټاوه که ی ماوه ته وه پاکه.

﴿ناگاداریه کی تر﴾: نهوه ی پربردو دهریاری ټاو بوو، چونکه گشت شله یه ک -جگه له ټاو- به تیگه وتنی پیسی یه کسه ر پیس ده بی، هرچه ند شله که ش له قولله تین زیاتر بی و پیسه که ش که م بی، ههروه که له (المجموع) و سرچاوه کانی تردا فهرموویانه.

به لām (وَيُسْتَنْتَى) جیا ده کرته وه له و پیسانه ی ټاوی که مو شله پیس ده که ن (مَيْتَةً) مردلریوونکی وه ها (لَا دَمَ لَهَا سَائِلٌ) که خوینی له بهر نه پوا نه گهر به زیندووه تی بریندار بکری: وه کو میشو و پیشوله و قالوچه و سیسرکه و ههنگو زهنگه سورده و زهرگه ته و دوویشک و مارمیلوک و قیچ و نه سپی و... هتد (فَلَا تُنَجَّسُ مَائِعاً) نهو جوړه شتانه هیچ شله یه ک پیس ناکن، ههروه ها ټاوی که میس پیس ناکن (عَلَى الْمَشْهُورِ) له سر فهرمووده ی ناسراوی به هیزی مه زه ب، جیاوازی نیه: به زیندووه تی بکه ویته ناو شله و ټاوه که و تی دا بمری، یان به مردووه تی، به و هرجه ی به ده ست فری نه درتیه ناو شته که، چونکه پیغه مبه ر ﴿إِذَا وَقَعَ الذُّبَابُ فِي شَرَابٍ أَحَدِكُمْ فَلْيُعْمِسْهُ كُلَّهُ، ثُمَّ لِيَطْرَحْهُ إِنْ فِى أَحَدٍ جَنَاحِهِ شِفَاءٌ وَلِىِ الْآخَرِ دَاءٌ﴾ رواه البخاری، هر کاتیک میس که وته ناو خوارینه وه ی به کیکتان، با هه مووی نقوم بکاته ناو خوارینه وه که، ټینجا فری بداته دهره وه، چونکه له بالیکى دا شیفه هه یه و له باله که ی تری دا دهره هه یه.

ولته: وا ده بی میشه که به هوی نقومکردنی له ناو شله که دا دهری، به لām چونکه فرمانی پیغه مبه ر ﴿بِئْسَ شَرَابٌ﴾ بوی شله که پیس ناکا، نه وانه ی تریش (قیاس) کراونه ته سر میس، به لām جگه له میس نقومکردنی نه وانی تر سوننه ت نیه، ههروه که له (تحفة) دا فهرموویه تی.

﴿ناگاداری﴾: نهو کره می له ناو میوه و شله و خوارنده ا دروست ده بی: وه کو کره می هه نجیرو سیر و په تیرو سرکه و... هتد، نهوه نه گهر تی دا بمری پیسی ناکا، نه گهر له که لی

وَكَذَا فِي قَوْلِ نَجَسٍ لَا يُذْرِكُهُ طَرَفٌ، قُلْتُ: ذَا الْقَوْلُ أَظْهَرَ وَاللَّهُ أَعْلَمُ، وَالْجَارِي
كَرَّاكِدٍ، وَفِي الْقَدِيمِ لَا يَنْجُسُ بِلَا تَغْيِيرٍ،

بخوری دروسته، نه‌گەر له‌گەڵ میوه‌شدا بگوشری زبانی نیه، شله‌ی‌ترو ئاویش پیس ناکا،
هه‌روه‌ك له (المجموع)دا به‌ونی کردۆته‌وه.

(وَكَذَا فِي قَوْلِ) هه‌روه‌ها جیا ده‌کرێته‌وه له‌ هه‌رمووده‌یه‌کدا (نَجَسٌ) پیسیه‌کی نه‌وه‌نده
که‌م: که‌ له‌ به‌ر که‌می (لَا يُذْرِكُهُ طَرَفٌ) چاوه‌یه‌بینی: وه‌کو پرۆشکیکی میز، یان شه‌پاب،
یان نه‌و پیسیه‌ی به‌ قاجی میشه‌وه‌یه.

(قُلْتُ) ئیمامی (النواوی) ده‌فه‌رموی: (ذَا الْقَوْلُ) ئەم هه‌رمووده‌یه‌ی که‌ ده‌لی: نه‌و پیسیه‌ی
چاوه‌یه‌بینی شت پیس ناکا (أَظْهَرَ) به‌ هێزتره‌ له‌ هه‌رمووده‌که‌ی‌تر که‌ ده‌لی: پیس ده‌کا
(وَاللَّهُ أَعْلَمُ) که‌وابو: نه‌ ئاو و نه‌ شله‌ و نه‌ لاشه‌ و نه‌ به‌رگ پیس ناکا، هه‌روه‌ك له
(المجموع)و (المحلی)دا هه‌رموویانه.

﴿ ئاوی په‌وان ﴾

(وَالْجَارِي) ئاوی په‌وان، واته‌: نه‌و ئاوه‌ی ده‌پواو له‌ هیچ شوێنێکدا نه‌پنگاوه (كَرَّاكِدٍ)
وه‌کو ئاوی وه‌ستاوه‌ له‌ گشت بریاره‌کانی‌پایربوودا، که‌واته‌: نه‌گەر هه‌ر شه‌پۆلیکی
ئاوه‌که‌ قوڵه‌تینی ته‌واو بوو، نه‌وه‌ نه‌گەر به‌ ه‌وی پیسه‌که‌ نه‌گه‌ڕێ پیس نابێ، به‌لام
نه‌گەر شه‌پۆله‌که‌ له‌ قوڵه‌تین که‌متر بوو و پیسه‌که‌ش له‌ گەڵ شه‌پۆله‌که‌دا ده‌پۆشت،
نه‌وه‌ نه‌و شه‌پۆله‌و شوینی شه‌پۆله‌که‌ پیس ده‌بی، شوینه‌که‌ش به‌ شه‌پۆلی نواوه‌ پاک
ده‌بیته‌وه‌و شه‌پۆله‌کانی‌پایربوو: که‌ پیسه‌که‌یان نه‌گه‌یشته‌وتی‌و شه‌پۆله‌کانی‌داهاتوو: که‌
نه‌گه‌یشته‌وه‌ پیسه‌که‌، گشتیان پاککه‌ره‌وه‌نه‌، هه‌روه‌ك له‌ (المه‌ذب)و سه‌رچاوه‌کانی‌تردا
به‌ون کراوه‌ته‌وه‌.

(وَفِي الْقَدِيمِ) له‌ هه‌رمووده‌ی کۆنی ئیمامی (شافعی)دا (لَا يَنْجُسُ) ئاوی په‌وان پیس نابێ
(بِلَا تَغْيِيرٍ) به‌ بی‌گه‌ڕان، واته‌: نه‌گەر پیسی بکه‌ویتی‌و نه‌گه‌ڕێ، پیس نابێ، هه‌رچه‌ند له‌
قوڵه‌تینیش که‌متر بی، (امام الحرمین)و (الامام الغزالی)و چه‌ندانی‌تر ئەم هه‌رمووده‌
کۆنه‌یان هه‌ڵبژاردوه‌و له‌ (المجموع)دا ئەم هه‌ڵبژاردنه‌ی به‌ به‌هێز داناوه‌.

﴿ ئاگاداری ﴾: نه‌گەر پیسیه‌کی وشك ده‌که‌وته‌ سه‌ر پێگه‌ی ئاویکی که‌م و له‌ گەڵ
ئاوه‌که‌شدا نه‌ده‌پۆشت، نه‌وه‌ شوینی پیسیه‌که‌و هه‌ر شه‌پۆلیکی به‌ سه‌ری‌دا ده‌پوا پیس
ده‌بی، هه‌رچه‌ند نه‌شگه‌ڕێ، مه‌گەر له‌و لاره‌ له‌ حه‌وزێکدا کۆ بیته‌وه‌ تا ده‌بیته‌
قوڵه‌تین، هه‌روه‌ك له‌ (نهاية)و (فتح العزین)دا، هه‌رموویانه، واته‌: له‌ وی‌دا ده‌بیته‌
پاککه‌ره‌وه‌، به‌و مه‌رجه‌ی گه‌ڕانی نه‌بی.

وَالْقُلْتَانِ خُمْسُمَاءَ رِطْلٍ بَغْدَادِيٍّ تَقْرِيْباً فِي الْأَصَحِّ، وَالتَّغْيِيرُ الْمُؤَكَّرُ بِطَاهِرٍ أَوْ نَجَسٍ طَعْمٌ
أَوْ لَوْنٌ أَوْ رِيحٌ، وَلَوْ اشْتَبَهَ مَاءٌ طَاهِرٌ بِنَجَسٍ

كهوابو: نهو شويئانهي ئاوي جۆگهكانيان كههه و پيسايي ئادهميرادو جيغنهي بالتندهو
پيخي ئازدهلو لاشهي مرداريوو دهكهويته ناو جۆگهكان و پهنگو تامو بؤني ئاوهكهش
ناگويي، پيويسته پهفتار به فهرمودهي كوني ئيعامي (شافعي) بكن: بؤ دهستنوئوو
غوسلو خواردنهوهو لابردي پيسي، ههروهك له (المجموع) وهردهگري.

بهلكو له (تحفة) دا دهفهرموي: زۆر له زاناياي ميژهبي(شافعي) مهژهبي ئيعام(مالك)يان
ههلبزاربو: كه له لاي ئهوي هيچ جۆره ئاويك پيس نابي، تا نه گويي، جا كه م بي، يان
زۆر بي، پهوان بي، يان وهستاو بي.

ئينجا بزانه، ئاوي پنگاو هه به ئاوي وهستاو دادهندري له گشت بپيارهكان پابريوودا،
ههروهك له (المجموع) و (تحفة) دا فهرمويانه.

﴿ نُه نَدَاوِي قَوْلُهُ تَيْن ﴾

(وَالْقُلْتَانِ) نُه نَدَاوِي قَوْلُهُ تَيْن به كيشانه (خُمْسُمَاءَ رِطْلٍ بَغْدَادِيٍّ تَقْرِيْباً) نزكيه ي پينج
سه د ريتلي بهغدايي: كه به پيوانه ي پيهي دهكاته (١٩٢) سه دونه وه دوو (ليتر)، واته:
نزكيه ي بهرميلكي نهفتي دوانزه ته نهكيه ي (فِي الْأَصَحِّ) له فهرمودهي راستردا، ههروهها
به پيوانه ي زه مينى له ههوزى چوار كوشه دا: قوولاي گه زۆك و چوارنگه گه زۆكه،
ههروههاش به رينى و ههروههاش دريژاي، به لام له ههوزى باز نه ي دا: دوو گه زو نيو
قوولاي و يه كه ز به رينى له ههموو لايه كه وه، ئينجا بزانه: ليتره دا مه به ست گه زى
دهستى ئاده ميراده: كه دريژاي (٥٠) په نجا سننيمتره.

(وَالْتَّغْيِيرُ الْمُؤَكَّرُ) نهو گۆپانهي كار له ئاوه كا (بطاهر) جا گۆپانه كه به شتيكي پاك بي و
ئاوه كه له كار بيخي (أَوْ نَجَسٍ) يان گۆپانه كه به شتيكي پيس بي و ئاوه كه پيس بكا
(طَعْمٌ) نه وه يه: يان تامي ئاوه كه بگويي (أَوْ لَوْنٌ) يان پهنگي بگويي (أَوْ رِيحٌ) يان بؤني
بگويي، واته: نه گهر يه كيك له م سى سيفه ته ي ئاوه بگويي: نه گهر به شتيكي پيس بي،
ئاوه كهش پيس ده بي، نه گهر به شتيكي پاك بي و گۆپانه كهش زۆر بي، ئاوه كه له كار
دهكه وي، ههروهك پهونمان كرده وه.

﴿ دُوو دَلِي لَه پَاك و پِيسِي دَا ﴾

(لَوْ اشْتَبَهَ مَاءٌ طَاهِرٌ) نه گهر كه سيك لى شيواو كه وته دوو دلى دهرياره ي گل، يان
ئاويكي پاك، يان پاكه ره وه (بِنَجَسٍ) له گه ل گل، يان ئاويكي تري پيسبوو، يان
به كارها توو، واته: نه يزاني له م دوو ئاوه كامه يان پيسه و كامه يان پاكه، يان كامه يان

اجْتَهَدَ وَتَطَهَّرَ بِمَا ظَنَّ طَهَارَتَهُ، وَقِيلَ إِنَّ قَدَرَ عَلَى طَاهِرٍ بَيِّنٍ فَلَا، وَالْأَعْمَى كَبِيرٍ فِي الْأَطْهَرِ، أَوْ مَاءً وَبَوْلًا لَمْ يَجْتَهِدْ عَلَى الصَّحِيحِ بَلْ يُخْلَطَانِ ثُمَّ يَتَيَمَّمُ،

به کار هاتوه، کامه یان به کار نه هاتوه (اجْتَهَدَ) واجبه (اجْتِهَاد) بکا نه گهر بق نوږډ ناوښکی تری دهست نه که وئ، واته: هولو بدا تا دلی بق ناوښک له م دوو ناوه ده چی (وَتَطَهَّرَ بما) ښنجا نهو ناوه به کار ښینی بق دهست نوږډو غوسلو لوبرنی پیسی: که (ظَنَّ طَهَارَتَهُ) دلی بق چووو پاکه ره وه به: وهک به هوږی پهنګ، یان بون، یان تامکردنی به کیکیان - نهک هردوکیان - دلی به لای ناوښکا بپروا، یان ناسه واری سه گڼک له نزیک به کیکیان بښینی، یان ناو له دهره وهی به کیکیان پڅابی... هتد.

به لام تامکردنی هردوکیان دروست نیه، چونکه گومان نیه به کیکیان پیسه، هره وهه نه گهر به بی (اجْتِهَاد) به کیکیانی به کار هیئا، نه وه نوږډه که ی دروست نیه و شته که شی پاک نایبته وه، هره وهک له (تحفة) و (مغنی) دا پوون کراو ته وه.

﴿ناگاداری﴾: سر لیشوان: دهریاره ی جل و بهرگی پاک و پیس، یان جل و بهرگی خوی له گه ل هی که سټکی تر، یان خوارده مهنی پاک و پیس، هه مان بپریاری (اجْتِهَاد) ی بق ده دری، هره وهک له (تحفة) و (نهاية) دا فرموویانه.

(وَقِيلَ) له فرمووده به کی بی هیژدا (إِنَّ قَدَرَ عَلَى طَاهِرٍ بَيِّنٍ) نه گهر توانای هه بو ناوښکی بیگومانی پاک، یان پاکه ره وه ودهست ښینی (فَلَا) دروست نیه (اجْتِهَاد) بکا (وَالْأَعْمَى كَبِيرٍ) مرقفی کوږر له م (اجْتِهَاد) کردنه دا، وهکو چاوساغ وایه (فِي الْأَطْهَرِ) له فرمووده ی به هیژتردا، چونکه کوږیش به هوږی گوی تلپوون و دهست لیدان و بونکردن و تامکردنی به کیکیان ده توانی بگاته مه به ست.

(أَوْ مَاءً وَبَوْلًا) یان لی شیوا دهریاره ی ناو و میزکی بی بون (لَمْ يَجْتَهِدْ) دروست نیه (اجْتِهَاد) بکا له م دووانه دا بق غوسلو دهست نوږډو شوردن (عَلَى الصَّحِيحِ) له سر فرمووده ی راست، چونکه میز هه له بنچینه ی پاک نیه و پاکیش نایبته وه (بَلْ يُخْلَطَانِ) به لکو هردوکیان تیکه ل ده کرښ، یان ده پږتندریښ (ثُمَّ يَتَيَمَّمُ) ښنجا ته به معوم نه کاو نوږډ نه کاو دووباره کردنه وهی نوږډه که شی ناوی - هره وهک له (نهاية) دا فرموویه تی - چونکه له و حاله ته دا ناوښکی پاک نیه، که وایو، نه گهر پیش تیکه لکردنیان، یان پیش پږاندنیان ته به معومی کرد، نه وه دروست نیه، چونکه له و حاله ته دا بیگومان ناوښکی پاک هه به، هره وهک له (تحفة) دا فرموویه تی.

أَوْ وَمَاءٌ وَرَدَ تَوْضًا بِكُلِّ مَرَّةٍ وَقِيلَ لَهُ الْاجْتِهَادُ، وَإِذَا اسْتَعْمَلَ مَا ظَنَّهُ أَرَأَى الْآخَرَ، فَإِنْ تَرَكَهُ وَتَغَيَّرَ ظَنُّهُ لَمْ يَعْمَلْ بِالثَّانِي عَلَى النَّصِّ بَلْ يَتَيَّمُّ بِإِلَاءِ إِعَادَةِ فِي الْأَصَحِّ، وَلَوْ أَخْبَرَهُ بِتَنَجُّسِهِ مَقْبُولُ الرَّوَايَةِ وَيَبِينَ السَّبَبُ أَوْ كَانَ لَقِيَهَا مُوَافَقًا اعْتَمَدَهُ.

(أَوْ وَمَاءٌ وَرَدَ) يان لای شیوا دهریاره ی ناو و ناوی گول: که بونی نه مایی و پاک بی (تَوْضًا بِكُلِّ مَرَّةٍ) به هر یه کیکیان جارک ده ستویژ ده گری تا کو بیگومان ده ستویژی بگری، که و ابو: (اجتهاد) له م دوه شدا د روست نیه، چونکه ناوی گول هر له بنجینه ی دا پاکه روه نیه (وَقِيلَ لَهُ الْاجْتِهَادُ) له فرموده یه کی بی هیژدا د روسته: (اجتهاد) بکا به لام ثم فرموده یه رهد کراره ته وه.

(وَإِذَا اسْتَعْمَلَ مَا ظَنَّهُ) هر کاتی که نو ناوه ی به کار هیئا: که دلی بق چوه پاکه (أَرَأَى الْآخَرَ) سوننه ته ناوه که ی تریش برژنی، نه وه ک بیری بگری و تووشی دوو دلی بیته وه، به لام نه گهر پیوستی به ناوه پیسه که ه بو: بق ناودانی ناژدل، یان بق خوی له کاتی مه ترسی مردندا، نه وه با ناوه که ه لبگری، هر وه که له (نهایه یو) (الشروانی) دا فرمویانه. (فَإِنْ تَرَكَهُ) جا نه گهر ناوه که ی هیشته وه نه برژاند (وَتَغَيَّرَ ظَنُّهُ) دلی گورپاوه: که نه وه ناوه ی ماوه ته وه پاکه (لَمْ يَعْمَلْ بِالثَّانِي) رفته ار به دل بق چونه که ی دووه م ناکا (عَلَى النَّصِّ) له سر ده قی فرموده ی نیمای (شافعی) (بَلْ يَتَيَّمُّ بِإِلَاءِ إِعَادَةِ) به لکو ته موم نه کاو دو باره کردنه وه ی نویژی ناوی، چونکه ناویکی بیگومان نیه (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده ی پاستردا.

(وَلَوْ أَخْبَرَهُ) نه گهر له دوی به کار هیئان، یان له پیش به کار هیئانی ناوه که، یه کی پی پی اگاه یاند: که (بِتَنَجُّسِهِ) ثم ناوه پیس بوه، یان به کار هاتوه (مَقْبُولُ الرَّوَايَةِ) اگاه یته ره که ش باوه پیپکراو بوو (وَبَيِّنَ السَّبَبَ) هری پیس بوون، یان به کار هاتنیشی ناشکرا کرد (أَوْ كَانَ لَقِيَهَا) یان اگاه یته ره که شهر عزان بوو (مُوَافَقًا) هاومه زمه بی وی بوو (اعْتَمَدَهُ) واجبه باوه پی پی بکاو ناوه که به کار نه هیئتی.

جا نه گهر ناوه پیسه که ی به کار هیئا بو، ئینجا هه والی پیسی پی اگاه یاندرا، یان هر له خویه وه زانی ناوه پیسه که ی به کار هیئا وه، نه وه له هر دوو مه سه له دا نه وه نه دماو شوینانه ی ناوه پیسه که یان پی که وتوه، واجبه بیان شوروی ده ستویژ ده بگریته وه نو یژه که ش دو باره بکا ته وه، هر وه که له (المجموع) دا فرمویه تی.

﴿پاشکۆ﴾ یه که م: نه گهر هاتو ناویکی که م، یان شله یه کی تری له دوو مه نجه له وه به جامیک دهر هیئاو کر بیه ناو مه نجه لیکی تر، جا که ته ماشای کرد: مشکیکی مربوی تی دا

بوو و نه یزانی له کام مه جهلدا بووه، واجبه (اجتهاد) بکا، جا نه گهر قه ناعه تی و ابو: له مه جهل تی یه که مدا بووه و هر به یه ک جامیش دهری هیتابو، نه وه هر دووکیان بریاری پیسییان بۆ دهری، به لام نه گهر قه ناعه تی و ابو: له مه جهل تی دووه مدا بووه، نه وه مه جهل تی دووه به پیس داده ندری، هر وهك له (تحفة) و (مغنی) دا فرموویانه، که و ابو: مه جهل تی سئیه م - له هر دوو مه سه له که دا - بریاری پیسی بۆ دهری.

دووه م: نه گهر بیگومان ده یزانی له سهریانی که دا پیسیه کی ووشکی وها هیه: به ناوی باران لاناچی، نه وه سولاوکه و چۆپاوکه ی نه و به شه بانه به پیس داده ندری، جا نه گهر سولاوکه و چۆپاوکه کان به م پیسیه نه گۆرابون، نه وه دروسته: به فرمووده ی کۆنی ئیمامی (شافعی) په فتار بکری که ده فرموی: ناوی په وان - نه گهر نه گۆپی - پیس نابی، که و ابو: ده توانی بۆ ده ستونیزو لایردنی پیسی، ناوی نه م بانه به کار بیستی، هر وهك له باسی ناوی په واندان پوونمان کرده وه.

به لام نه گهر گومان له پیسی سولاوکه که دا هه بو، نه وه له (المجموع) دا ده فرموی: نه گهر به ته وای نه یده زانی پیسه، یان پاکه، نه م ناوه هر به پاک داده ندری، چونکه نه گهر پیسیش له وی هه بی، به ناوه که ده شۆریتته وه، هر وه ها دلۆپه و چۆپاوکه ی سهریان - که گومان له پیسی و پاکي دا هیه - هه مان بریاری پاکي بۆ دهری، هر وهك له (الجمال) له (شروط الصلاة) دا، فرموویه تی.

هر وه ها نه و ناوشۆره ی له سهر خانووی ماله کانه وه ده پۆتندرتته خواره وه - یان نه و ناوه ی له سولاوکه ی سهر شۆرگی ماله کان بیتته خواره وه - نه ویش هر بریاری پاکي بۆ دهری و لیکن لینه وه له م ناوشۆره سهر لیشتیوانه، هر وهك (ابن العماد) فرموویه تی.

سئیه م: ناره قه و چلمو فرمیتسکو لیکاو و ته رایه تی ده می گشت گیانله به ریک پاکه، جا گۆشتی بخوری، یان نا - جگه له سه گو به راز - هر وهك له (فتح العزیز) و (المجموع) دا فرموویانه، هر چه ند کاوینیش بکا، هر وهك له (تحفة) دا فرموویه تی ﴿عن عمرو بن خارجه رضی الله عنه: خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِمَنْىَ وَهُوَ عَلَى رَاحِلَتِهِ وَلَعَابُهَا يَسِيلُ عَلَى كَفْيِ﴾ رواه احمد والترمذي وصححه، پیغه مبه ر ﷺ له سهر پشتی ووشتره که ی له (منی) ووتاری بۆ داین، لیکای ووشتره که ی به سهر شانمدا ده چکاوه خواره وه.

که و ابو: به رماوه ی گشت گیانله به ریک - جگه له سه گو به راز - پاکه و نه گهر به رماوه که ناوینکی که میش بی، له کار ناکه وی ﴿عن كبشة: دَخَلَ أَبُو قَتَادَةَ فَسَكَبَتْ لَهُ وَضُوءٌ، فَجَاءَتْ هِرَّةٌ

وَيَجِلُّ اسْتِعْمَالُ كُلِّ إِنَاءٍ طَاهِرٍ إِلَّا ذَهَبًا وَفِضَّةً فَيَحْرُمُ،

فَأَصْنَى لَهَا الْإِنَاءَ حَتَّى شَرِبْتُ، فَرَأَى أَنْظَرُ إِلَيْهِ، فَقَالَ: أَلْفَجِينِ يَا بِنْتَ أَخِي؟ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: إِيَّهَا لَيْسَتْ بِنَجَسٍ إِلَيْهَا مِنَ الطَّوَالِينِ عَلَيْكُمْ وَالطَّوَالِيَّاتِ. رواه أصحاب السنن بسند صحيح، (ابوقتادة) هاته لامان، منيش ناوی ده ستنویژم بق دانا، کتکتک-پشیلویهک هات له تاوه که ی خوارده وه، شهوش قابه که ی بق خوار کرده وه تا تیزی خوارده وه، که دیتی تماشای نه کم، گوتی: برلزام شهوش پیت سهیره واده کم؟ پیغه مبه رﷺ فرمویه تی: پشیلویه پیس نیه، چونکه شهوش له گریده کانی سه رنویه له ماله ودا.

چوارهم: چاوپوڅی ده کړئ له وقشیلانہی له کاتی دوشیندا ده که ونه ناو شیر، بهر مرجه ی پاراستنی زه حمت بی-هروهک له (نهایه) دا فرمویه تی- به لام له تیکه وتنی میزو پیخی شل چاوپوڅی ناکړئ، چونکه تیکه لی شیرکه ده بنو ناهیندیننه دهره وه، هروه ها چاوپوڅی ده کړئ له و پلک و توژه ی ناگردان که له کاتی شیر کولاندندا ده که ویتنه ناو شیرکه.

هروه ها چاوپوڅی ده کړئ له دهمی شیت و مندال و لیکوای دهمی مندال دهریاره ی مه کی دایکی خوی و که سانی تریش، به تاییه تی نه وانه ی له گال منداله که تیکه لن، هروهک له (نهایه) و (الشبرا ملسی) دا فرمویه تانه.

به لکو له (المجموع) دا ده فرموی: تفی دهمی مندال به پاک داده ندري، هرچند به تقریش پیسای بخاته ناو دهمی خوی، هروه ها بهرماوه ی مندال هرچند شلیش بی، هر به پاک داده ندري و دروسته: خواردنیان له گالدا بخوړئ، چونکه له (بخاری و مسلم) دا هاتوه: ﴿پیغه مبه رﷺ له گال مندالیکدا شتیکی کولای خوارده وه﴾.

هروه ها نه ندانه کان و جلی مندالیش هر به پاک داده ندري، که و ابو: نوژیڅی پی به تال نابین، هروهک (الشبرا ملسی) فرمویه تی ﴿عن أبي قتادة رﷺ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُصَلِّي وَهُوَ حَامِلٌ أُمَامَةً بِنْتُ زَيْنَبَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا﴾ رواه الشيخان، پیغه مبه رﷺ نوژیڅی ده کړی (أُمَامَةً) ی کیڅی (زَيْنَبَ) ی کیڅی خوی له باوه شدا ه لگرتبو، که کیڅی له یکی بچکوله بو. نیر له (باب النجاسة) داو له مرجه کانی نوژیڅا زیاتر باسی چاوپوڅی له پیسی، پرون نه که پینه وه، ان شاء الله تعالی.

﴿باسی قاپ و که لوپه لی چیت و ناو﴾

(وَجِلُّ) دروسته: (اسْتِعْمَالُ كُلِّ إِنَاءٍ طَاهِرٍ) به کارهیتانی گشت قاپیکی پاک: بق چیت و خورنده وه و ده ستنویژو... هتد، جا قابه که دار بی، بهر د بی، پیسته بی، ناسن بی، شوشه بی (إِلَّا ذَهَبًا وَفِضَّةً) تنها به کارهیتانی قاپی زیږو زیو نه بی (فَيَحْرُمُ) به کارهیتانی

وَكَذَا اتَّخَاذُهُ فِي الْأَصْحَ، وَيَحِلُّ الْمَمُوءُ فِي الْأَصْحَ، وَالنَّفِيسُ كَيَاقُوتُ فِي الْأَظْهَرِ، وَمَا ضَبُّ بِذَهَبٍ أَوْ فِضَّةٍ ضَبَّةٌ كَبِيرَةٌ لِزِينَةٍ حَرَمٌ، أَوْ صَغِيرَةٌ بِقَدَرِ الْحَاجَةِ فَلَا، أَوْ صَغِيرَةٌ لِزِينَةٍ أَوْ كَبِيرَةٌ لِحَاجَةٍ جَازٍ فِي الْأَصْحَ، وَضَبَّةٌ مَوْضِعُ الْإِسْتِعْمَالِ كَقَبِيرِهِ فِي الْأَصْحَ،

قاپی زینو حرپامه بق پیاو و بق نافرهت: وهك تششت و مه نجل و كه وچكو... هتد، پیغه مبه ر... ده فرمودی: ﴿لَا تَشْرَبُوا فِي آيَةِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَلَا تَأْكُلُوا فِي صِحَافِهِمَا فَإِنَّهَا لَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَلَكُمْ فِي الْآخِرَةِ﴾ رواه الشيخان، له جامه ی زینو زیودا مه خونه وه و له قاپی زینو زیودا مه خون، چونكه قاپی زینو زیو له دونیادا بق كافرانو له قیامه تیشدا بق نیوه ی موسلمانو.

(وَكَذَا اتَّخَاذُهُ) هه روه ها هه لگرتنیشیان بق پیاو و بق نافرهت هه حرپامه، هه چهند به کاریشیان نه هینن (فِي الْأَصْحَ) له هه رموده ی راستردا، كه وابو: نه و پیاله و چادان و كه وچكو قاپی له زین، یان له زیو دروست ده کړینو بق جوانی له ناو جامخانه و تاقو دیوار داده ندرین، گشتی حرپامه: بق پیاو و بق نافرهت.

(وَيَحِلُّ الْمَمُوءُ فِي الْأَصْحَ) له هه رموده ی راستردا دروسته: به کارهینانی نه و قاپی ناو زین کراوه، یان ناو زیو کراوه، به و مرجه ی كه م ب، واته: به هوی ناگر هیچ زین، یان زیوی لئوه ده ست نه ی، هه روه ها ناو زین کړنی نه نگوستیلو كه لوپه لی جه نگیش به و مرجه دروسته، هه روه كه (مغنی) دا فرمودیه تی.

(وَالنَّفِيسُ) هه روه ها به کارهینانی قاپی زین به نرخیش دروسته: (كَيَاقُوتُ) وهكو قاپی دروستکراو له یاقوت و مرجان و... هتد (فِي الْأَظْهَرِ) له هه رموده ی به هینرتدا.

(وَمَضْبُوبٌ) هه قاپیک پینه کرابن (بِذَهَبٍ أَوْ فِضَّةٍ) به پینه ی زین، یان زیو (ضَبَّةٌ كَبِيرَةٌ) پینه که ش گوره بوو: وهك دوگمه، یان پوله که به کی گوره ی زین، یان زیو (لِزِينَةٍ) بق جوانی پینه که لئدرايو، نهك بق چاککړنه وهی کون و دهره ی قاپه که (حَرَمٌ) هه لگرتنو به کارهینانی نه م قاپه پینه کراوه حرپامه (أَوْ صَغِيرَةٌ) یان پینه که بچوک بوو (بِقَدَرِ الْحَاجَةِ) به نه ندازه ی پیویست بوو، واته: بق چاککړنه وه بوو و به نه ندازه ی شوینه کونبووه که بوو (فَلَا) حرپام نیه (أَوْ صَغِيرَةٌ لِزِينَةٍ) یان پینه که بچوک بوو و بق جوانی لئدرايو: وهكو دوگمه و پوله که ی بچوکی زینو زیو (أَوْ كَبِيرَةٌ لِحَاجَةٍ) یان پینه که گوره بوو بق چاککړنه وهی قاپه که، نه وه (جَازٍ فِي الْأَصْحَ) دروسته له هه رموده ی راستردا.

(وَضَبَّةٌ مَوْضِعُ الْإِسْتِعْمَالِ) پینه ی شوینی به کارهینانی قاپه که: وهكو لوله و شوینی ناو پین خواردنه وه (كَقَبِيرِهِ) وهك شوینه کانی تری قاپه که وایه: له حرپامی و حه لالی دا (فِي الْأَصْحَ) له هه رموده ی راستردا، به و گویره ی باسما ن کرد.

قُلْتُ: أَلَمْذَهَبُ تَحْرِيمُ ضَبَّةِ الذَّهَبِ مُطْلَقًا وَاللَّهُ أَعْلَمُ.

(قُلْتُ) نِیامی (النووی) ده فہرموی (الْمَذْهَبُ) بہ فہرمودی بہ ہیزی مہزی (شافعی): (تَحْرِیمُ ضَبَّةِ الذَّهَبِ مُطْلَقًا وَاللَّهُ أَعْلَمُ) پینہی زبیر بہ ہموو جوریکیوہ حرامہ، جیاوازی بجوک و گوردہش نیہ ﴿عَنْ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَخَذَ حَرِيرًا وَذَهَبًا فَقَالَ: إِنَّ هَذَيْنِ حَرَامٌ عَلَى ذُكُورِ أُمَّتِي﴾ وفی روایہ: ﴿حِلٌّ لِإِنَاثِهَا﴾ رواہ اصحاب السنن بسند صحیح، پیغہمبہر ﷺ نارموش و زبیری بہ دہستہوہ گرت و فہرموی: نہم دیوانہ لہ سہر نیرینہی ترمہمہم حرامن و بق نافرہ تہکانی ترمہمہم حہ لالن.

بہ لام پینہی زیو بق چاکرکنوہ دوستہ ﴿عَنْ أَنَسٍ ﷺ: أَنَّ قَدْحَ النَّبِيِّ ﷺ الصَّدْعَ فَلَسَلَهُ بِفِضَّةٍ﴾ رواہ البخاری، پرداغہکی پیغہمبہر ﷺ دہرہزی کہوتی، جا بہ زیو چاکی کردہوہ. ثینجا یزانہ: باسی زبیر زیو لہ (کتاب الزکاة) دا زیاتر پوون نہکہ پینہوہ، ان شاء اللہ تعالیٰ.

﴿پاشکوک﴾: حرام نیہ بہ لام ناپہ سندہ: بہ کارہیتانی قاپو کہلوپہ لی خواردن و خواردنہوہی کافران و دہہرکردنی جل و بہرگیان، ہر چہند پرفتاری ثابینہ کہشیان بہ کارہیتانی پیسی بی، جیاوازی جولہکو و گاوری کافرہکانی ترنیہ ﴿عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ ﷺ: أَنَّهُ سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ إِنَّا لَجَاوِرُ أَهْلِ الْكِتَابِ وَهُمْ يَطْبُخُونَ فِي قُدُورِهِمُ الْخَزِيرَ وَيَشْرَبُونَ فِي آيَتِهِمُ الْخَمْرَ؟ فَقَالَ: إِنْ وَجَدْتُمْ غَيْرَهَا فَكُلُوا فِيهَا وَاشْرَبُوا، وَإِنْ لَمْ تَجِدُوا غَيْرَهَا فَارْحَضُوا بِالْمَاءِ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا﴾ رواہ الشیخان، (ابو ثعلبہ) پرسیاری لہ پیغہمبہر ﷺ کرد: نیتہ دراوسی کافرہکانی خاودن (کتاب بین، نہوانیش گزشتی بہراز لہ مہجہلہکانیاندا دہکولینن و لہ جامہکانیاندا شہراب دہخونہوہ؟ پیغہمبہر ﷺ فہرموی: نہگر جگہ لہ قاپہکانی نہو کافرانہ قاپیترتان دہست کہوت، نہوہ لہ وقاپہدا بخون و بخونہوہ، نہگر جگہ لہ قاپہکانی نہوان ہیچیترتان دہست نہکہوت، نہوہ قاپہکانیان بہ ناو بشقون و تیانداندا بخون و بخونہوہ.

ہرودہا پیغہمبہر ﷺ دہفہرموی: ﴿إِذَا كَانَ جُنْحُ اللَّيْلِ أَوْ أَمْسَتُمْ فَكُفُّوا صِيَانَكُمْ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْتَشِرُ حِينَئِذٍ فَإِذَا ذَهَبَ مِنْ اللَّيْلِ فَخَلُّوهُمْ، وَأَغْلِقُوا الْأَبْوَابَ وَادْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ لَا يَفْتَحُ أَبْوَابًا مُغْلَقًا، وَأَوْكُوا قَرَبَكُمْ وَادْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ، وَخَمَّرُوا آيَتَكُمْ وَادْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ وَلَوْ أَنْ تَعْرَضُوا عَلَيْهَا شَيْئًا، وَأَطْفَنُوا مَصَابِيحَكُمْ﴾ رواہ مسلم، ہر کاتیک بویہ نیوارہو تاریک داهات ریگہ مہدہن مندالہکانتان لہ مالہ و بچنہ دہرہوہ.

لہ پریوایہتیکی تردا دہفہرموی: ریگہ مہدہنہ نازہلہکانیشتان، چونکہ شہیتان لہ و کاتدا دہست بہ گہران دہکا، ثینجا کہ سہعاتیک لہ شوہ پویشٹ ریگہیان بدن، دہرگہکانتان کلبل بدن و بلین: (بسم اللہ). چونکہ شہیتان دہرگہی کلبلدراو ناکاتہوہ، دہمی

(بَابُ أَسْبَابِ الْحَدَّثِ)

هِيَ أَرْبَعَةٌ، أَحَدُهَا: خُرُوجُ شَيْءٍ مِنْ قَبْلِهِ أَوْ ذُبْرُهُ إِلَّا الْمَنِيَّ،

هەر نه یی دارێك له سه ر قاپه كانتان دابنێن، چرپه كانتان بكۆژننه وه .

له چه دیسیکی تردا ده فەرموئ: ﴿إِنَّ هَذِهِ التَّارَ إِمَّا هِيَ عَدُوٌّ لَكُمْ فَإِذَا تُمِمْ فَأَظْفِقُوهَا عَنْكُمْ﴾^۱
 رِوَاهُ مُسْلِمٌ، نَوَافِرُهُ نَوَافِرُهُ، جَا هَر كَاتِيكَ خَوْتَن، لَه مَالَه كَانَتَا دَا بِيكُورْتَنَنَه.

﴿ بَابُ أَسْبَابِ الْحَدَّثِ: بِاسْمِ هُوَيْه كَانِي بِي دِهَسْتُويزِي ﴾

واته: بئ دەستونوێژی بچوک (هەب) هۆیه کانی بئ دەستونوێژی (أَرَبَعَةً) چوارن:
(أَحَدَهَا) یه کێک له و چواره: (خُرُوجُ شَيْءٍ) هاتنه دهره وهی شتی که (مِنْ قَبْلِهِ) له پێشه وهی
مروو، واته: له ئەندامی میزکردن (أَوْ لُبَّهِ) یان له پشت وه، واته: له کونی پیسایی کردن،
خوای گه وه ده فەرموی: (أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُم مِّنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً
فَتَمَسَّوْا) الآية، واته: یان یه کێک له ئێوه له پیسایی کردن هاته وه، یان دهستان له
ئافره تان دا، جا ئاوتان دهست نه کهوت، ته به معوم بکن.

ههروه‌ها پێغه‌مبەر ﷺ دە‌فرموی: ﴿لَا وُضُوءَ إِلَّا مِنْ صَوْتٍ أَوْ رِيحٍ﴾ ر‌و‌اه‌ الترمذی و‌صح‌ه‌، ده‌ست‌ن‌ویژ‌ واجب‌ ناب‌ی‌ ته‌نها له‌ ت‌رو‌فس نه‌ب‌ی‌.

ئىنجا بزانه: لەو شتەى كە لە كۆنى پېشەو، يان لە كۆنى پشتەو، نېتە دەرەو، جياوازی پياو و ئاڤرەت نيه، هەرەها جياوازی نيه: شتە كە م بى، يان نۆد بى، ميزو پيسايى بى، يان كىم، يان خوین، يان كرم، يان بەرد، يان با، يان هەر شتێكى تر بى، هەرەها بزانه: دەرەو جى پياوى قۆر لە ئەندامى ميز كۆرندا باى لى بېتە دەرەو، هەر وەك لە (المجموع) دا ڤەرەو، ڤەتە، كە وایو: دەرەو جى ئاڤرەتیش لە مندا لانهو باى لى بېتە دەرەو.

مەرۋەھا (مَذْي) و (وَذْي) ش دەستىنۆيژ دەشكىتن، مەرۋەك لە (باب الغسل) دا، بە بەلگەۋە باسيان دەكەين، ان شاء الله تعالى (إِلَّا الْمَنِي) تەنھا ھاتنە دەرەۋەى (مَنِي) ى خۇى دەسنۆيژ ناشكىتنى، چونكە شتىكى گەرەتر واجب دەكا: كە غوسل كرىنە؟ ۋەك بە ھۇى تەماشاكرىنى ئافرەت، يان پىۋا، يان بىر كرىنەۋە، (مَنِي) ى يىتتە دەرەۋە.

﴿ناگاداری﴾: نه‌گه‌ر هاتو ده‌رمان، يان شتي‌کي‌تری خسته ناو کونی پېشه‌وه، يان پشته‌وه، نووه نه‌گه‌ر لي‌ي بېته ده‌ره‌وه ده‌ستوي‌زي ده‌شکي، نه‌گه‌ر نا: نا، هر وه‌ک له (المجموع) وده‌ده‌گري.

وَلَوْ اِشْدُ مَخْرَجُهُ وَانْفَتَحَ تَحْتَ مَعْدَنِهِ فَخَرَجَ الْمُعْتَادُ نَقْضَ، وَكَذَا نَادِرٌ كَسَدُودٌ فِي الْأَظْهَرِ، أَوْ فَوْقَهَا وَهُوَ مُنْسَدٌ أَوْ تَحْتَهَا وَهُوَ مُنْفَتِحٌ فَلَا فِي الْأَظْهَرِ. الثَّانِي: زَوَالُ الْعَقْلِ

(وَلَوْ اِشْدُ مَخْرَجُهُ) نه گهر که سیک کونی پيشه وه، يان پشته وهی گيرا (وَانْفَتَحَ تَحْتَ مَعْدَنِهِ) له لای خواره وهی ناوکی کونیکي تر بڼه (فَخَرَجَ الْمُعْتَادُ) ښجا ميز، يان پيسایي، يان هر دوکیان له وکونه وه هاتنه دهر وه (نَقْضَ) دهستنويزی دهشکيتی، چونکه مروړ پيوسته: نهو ښو شتانه یی لي پينه دهر وه (وَكَمَا نَابِرٌ) هروها نهو شته یی که م جاره ش ښته دهر وه (كَدُوْر) وه کو کرمو کپو خوینو با (فِي الْأَظْهَرِ) له فهرمووده یی به هیزتردا: نه وانه ش دهستنويزی دهشکيتن، چونکه نه م کونه له جياتی به کیک، يان هرويو کونه که یی تره، به لام تنها بڼ دهستنويزی شکان نه بی، واته: به دهست لیدانی دهستنويزی ناشکی و تاره تکرښی به به رد دروست نیه، ههروک (المجموع) و (نهاية) دا فهرموویانه.

(أَوْ فَوْقَهَا) يان کونه که له سهر وهی ناوک، يان هر له ناوکدا بڼه (وَهُوَ مُنْسَدٌ) له کاتیکدا کونی خواره وه گيرابو، نهو دهستنويزی ناشکی، چونکه به پشانه وه ده چی (أَوْ تَحْتَهَا) يان کونه که له خواره وهی ناوکدا بڼه (وَهُوَ مُنْفَتِحٌ) کونی خواره وهش کرابڼه (فَلَا فِي الْأَظْهَرِ) دهستنويزی ناشکی، له فهرمووده یی به هیزتردا، چونکه هيچ پيوست به وکونه نیه.

﴿لَا كَادَارِي﴾: نه م پوونکرښه وه یی دهر یاره یی نهو که سه بوو: که کونیکي، يان هرويو کونی خواره وهی به هویک بگيری، به لام نه گهر له زگماکدا- واته: هر که له دایک بوو- کونیک، يان هرويو کونی خواره وهی نه بو، به لکو له شوینیکي تر کونیکي هه بو، يان پزیشک کونیکي بڼ کرده وه، نه م کونه له هر شوینیکدا بی و هر شتيکی لي پينه دهر وه، دهستنويزی پی دهشکی، ههروک له سهرچاوه کاند ا پوونیان کرڼته وه.

ههروها بزانه: به هوی پشانه وهو لووت داپسان و خوین هاتنه دهر وه: له هر کونیکي تر، يان له دهمار، يان له برين: به هيچيان دهستنويزی ناشکی، ههروک له (المجموع) دا پوون کراوه ته وه.

(الثَّانِي) دوهم له و شتانه یی دهستنويزی دهشکيتن: (زَوَالُ الْعَقْلِ) لاچوونی هوشه: به هوی نوستن، يان سهرخوشي، يان نه خوشي، يان بوورانه وه، چونکه پیغه مبه رﷺ ده فهرموئ: ﴿الْعَيْنَانِ وَكَأُ السِّهِّ لَمَنْ نَامَ فَلْيَتَوَضَّأْ﴾ رواه ابوداود و ابن ماجه، وحسنه النووي فی المجموع، واته: چاو زار پینسی کونی پشته وه یی، که وایو: هر که سیک نوست ده بی دهستنويزی بگريته وه. که واته: جیاوازی خهوتنی که م و نذر نیه، ههروک له (المجموع) دا فهرموویه تی.

إِلَّا نَوْمٌ مُّمْكِنٌ مَّقْعَدُهُ. الثَّالِثُ: اِلْتِقَاءُ بَشَرَتَيِ الرَّجُلِ وَالْمَرْأَةِ

(إِلَّا نَوْمٌ مُّمْكِنٌ مَّقْعَدُهُ) تهنه نوستنی ئه و که سهی کونی پشته وهی له شوینی دانیشتنی گیر کردبی دهستنوئژ ناشکیئن: وهك قاجی خقی، یان شتیکی تری به دانیشتوویی له بن خقی دانابی و بوشایش له نیواندا نهیی، جا زیانی نیه نه گهر پالیش بداته شتیك، چونکه دلنیا ده بی که هیچی لیتایته دهره وه ﴿عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: كَانَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ عَلَى عَهْدِهِ يَنْتَظِرُونَ الْعِشَاءَ حَتَّى تَخْفِقَ رُؤُوسُهُمْ ثُمَّ يَصْلُونَ وَلَا يَتَوَضَّأُونَ﴾ رواه ابوداود وصححه الدارقطني، له سرده می پیغه مبردا ﴿صَحَابَةُ﴾ کان چاره پوانی نوئژی عیشایان ده کرد، تا به هوی نوستن سهریان به لادا ده چو، ئینجا نوئژیان ده کردو دهستنوئژیان نه ده گرتنه وه، واته: چونکه به دانیشتوویی خه وتبو.

﴿نَاكَادَارِي﴾: نه گهر به و شیوهیه به دانیشتوویی خه وتبو، ته ماشا ده کا: نه گهر پیش هه شیار بوونه وه له سهر شته که لاجوبو، ئه وه دهستنوئژی ده شکئی، نه گهر له گهل هه شیار بوونه وه دا لاجو، یان له دواپی دا، یان نه یزانی کامه یان له پیشدا بووه، ئه وه دهستنوئژی ناشکی، ههروهك له (المجموع) دا پرونی کردنه وه، به لام نه گهر له سهر پشت، یان له سهر ته نیشته بخه وی، دهستنوئژی ده شکئی، هه رچهند کونه که شی گیر بکا، ههروهك له (تحفة) و (مغنی) دا فرمو یانه.

ئینجا بزانه: به هوی بۆرژان دهستنوئژی ناشکی، چونکه پیغه مبردا ﴿وَهَرْمُومِي﴾: ﴿إِذَا نَعَسَ أَحَدُكُمْ وَهُوَ يَصَلِّيُ فَلْيَرْقُدْ حَتَّى يَذْهَبَ عَنْهُ الثَّرَمُ، فَإِنْ أَحَدُكُمْ إِذَا صَلَّى وَهُوَ نَاعِسٌ لَا يَذْرى لَعَلَّهُ يَسْتَفْرِقُ فَيَسُبُّ نَفْسَهُ﴾ رواه الشيخان، ههر کاتیك یه کیکتان بۆرژاو نوئژی ده کرد، با له دواپی نوئژده که بخه وی، تا خه وازی لیتین، چونکه کاتیك به بۆرژانه وه نوئژ بکا، نازانی له وانه یه بیه وی دوعای لیخوشبوون بۆ خقی بکا، له جیاتی ئه وه له دژی خقی دوعا ده کا. واته: نه گهر به بۆرژان دهستنوئژ بشکی، فرهانی دهستنوئژ گرتنه وهی ده کرد، ههروه ها بزانه: یه کیك له نیشانه کانی بۆرژان ئه وه یه: گوئی له دهنگی ده وروبه ری خقی بیی هه رچهندهش لی تی ته گا، نیشانه ی خه وتنیش خه ون لیتنه.

(الثَّالِثُ) سَمِیْیَه له و شتانه ی دهسنوئژ ده شکین: (اِلْتِقَاءُ بَشَرَتَيِ الرَّجُلِ وَالْمَرْأَةِ) به یه ککه یشتنی پیستی پیباو و ئافره تی نامه حه مه، به بی پهرده، هه رچهند به ویستی خویشیان نه بی و له بیریشان نه بی که دهستنوئژیان هه یه، خوای گه ورده فره رموی: ﴿أَوْ لَا مَسْتُمْ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا﴾ الآية، یان نه گهر دهستتان له ئافره تان دا، جا ئاوتان دهست نه که وت، ته یه موم بکه ن.

لَا مَحْرَمًا فِي الْأَظْهَرِ، وَالْمَلْمُوسُ كَلَامٌ فِي الْأَظْهَرِ،

﴿عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: قُبْلَةُ الرَّجُلِ امْرَأَتُهُ أَوْ جَسَدُهَا بِيَدِهِ مِنَ الْمَلَامَسَةِ، لَمَنْ قَبِلَ امْرَأَتَهُ أَوْ جَسَدَهَا بِيَدِهِ لَفَعْلِهِ الْوُضُوءُ﴾ رواه الامامان: مالك والشافعي، وقال النواوي في المجموع: هذا إسناد في نهاية من الصحة، واته: پیاو ئافرهتی خۆی ماچ بکا، یان دەستی خۆی ئیڤدا، هەردووکیان لەو پێککهوتنهیه: که له ئایه ته که دا هاتوه، جا هەر که سێک ژنی خۆی ماچ بکا، یان دەستی ئیڤدا دەستنوێژی دەکهوێته سەر.

﴿ناگاداری﴾: له هه‌بیسێکدا - له چهند پێگه‌وه - هاتوه: ﴿پێغه‌مبهر﴾ ژنیکی خۆی ماچ کرد، ئینجا نوێژی کردو ده‌ستنوێژی نه‌گرتوه‌وه‌. ئیمامی (البخاری) و زانا یانی تری هه‌بیس ئەم هه‌بیسەیان به بی‌هێز داناه، هه‌روه‌ک ئیمامی (الترمذی) فەرموویه‌تی.

هه‌روه‌ها له هه‌بیسێکی تردا هه‌زرتی (عائشة) رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا ده‌فه‌رموی: ﴿له پێش پێغه‌مبهر﴾ خه‌وتبووم، کاتی سوجده‌ی ده‌برد پێه‌مکانی ده‌گرتم. هه‌روه‌ها ده‌فه‌رموی: ﴿پێغه‌مبهر﴾ نوێژی ده‌کردو ده‌ستم به پێی که‌وت. ئەم دوو هه‌بیسانه (صحیح)ن، به‌لام ده‌گوتی: پێی‌ه‌کانیان به‌وت نه‌بوین، بۆی ئه‌کرانه به‌لگه‌ی ده‌ستنوێژ نه‌شکان، ئیمامی (النواوی)ش له (المجموع) دا ئەم سێ هه‌بیسانه‌ی پوون کردونه‌وه.

(الْمَحْرَمُ) ته‌نها ئافره‌تی مه‌حه‌رم، یان پیاوی مه‌حه‌رم ده‌ستنوێژی لێناشکی، چونکه گومانێ ده‌ماره‌له‌سانی لێناکری (فِي الْأَظْهَرِ) له فەرمووده‌ی به‌هێزتردا.

جا مه‌به‌ست به مه‌حه‌رم: ئەو پیاو و ئافره‌ته‌یه: ماره‌بیان له یه‌کتری نه‌ی به یه‌که‌جاری، واته: ته‌ماشاکردنی یه‌که‌تریشیان هه‌لال بی، جا به هۆی نه‌ژاد، یان به هۆی شیرخواردن، یان زاواو خه‌زورایه‌تی: وه‌کو دایک و خوشک و کێژ و داپیره‌ و برازاو خوشکه‌زاو نه‌وه‌و خه‌سو و کێزه ژنی گواستراوه‌ و ژنی باوک و ژنی کوپو... هتد: ئەوانه‌ی له کتاب (النکاح) دا باسیان ئه‌که‌ین، ان شاء الله تعالی.

به‌لام نه‌گه‌ر ئیستا ماره‌بی له پیاوه‌که ده‌هات: وه‌کو ژنی خۆی، یان له مه‌ودوا: وه‌کو خوشکی ژن و پلکی ژن، یان وه‌کو خالۆژن و مامۆژن و براژن و گشت ئافره‌تی تری بێگانه‌ش، نه‌وانه مه‌حه‌رم نین، که‌واته: گشتیان ده‌ستنوێژیان لێده‌شکی و ته‌ماشاکردنی گشتیان - جگه له ژنی خۆی - هه‌رپامه. ئیتر جیاوازی نیه له‌م پێککه‌وتنه‌دا: نه‌ندامه‌که ده‌ست بی، یان نه‌ندامێکی تر بی، هه‌ردووکیان زیندو بن، یان یه‌کیکیان مردو بی، به‌لام ده‌ستنوێژی مردووه‌که ناشکی، هه‌روه‌ک له (تحفة) و (نهاية) دا فەرموویانه.

(وَالْمَلْمُوسُ) ده‌ست لێدراو - واته: ئەوه‌ی ده‌ستی لێدراو - جا پیاو بی، یان ئافره‌ت (كَلَامِس) وه‌کو ده‌ست لێده‌ره‌که‌یه، واته ده‌ستنوێژی هه‌ردووکیان ده‌شکی (فِي الْأَظْهَرِ)

وَلَا تَنْقُصُ صَغِيرَةً وَشَعْرَةً وَسِنَّ وَظَفْرًا فِي الْأَصْح. الرَّابِعُ: مَسْ قُبُلِ الْآدَمِيِّ بَيْطُنِ الْكَفِّ،

له فرموده‌ی به‌هیزتردا، جیاوازی نیه: ده‌ماریان مه‌لبستی، یان نا، هرچه‌ند یه‌کیکیان پیره‌میرد، یان پیره‌ژن بی، هر وه له (المجموع) دا فرموده‌ی تی.

هر وه‌ها له وی‌دا ده‌فرموی: نه‌گه‌ر له. پاله‌په‌سته‌ی پیاو و ئافره‌تدا، به بی‌په‌رده ده‌ستی به پیسته‌ی یه‌کیک که‌وت، به لام نه‌یزانی پیسته‌ی پیاو بوو، یان هی ئافره‌ت بوو، یان نه‌یزانی پیسته‌ی مه‌چه‌م بوو، یان هی نامه‌چه‌م بوو، یان لایه‌نیک نیره‌موک بوو، واته: نه‌ژن نه‌پیاو بوو، نه‌وه له و مه‌سه‌لانه‌دا ده‌ستنوژی هیچ لایه‌ک ناشکی، هر وه‌ها نه‌گه‌ر په‌رده‌ش له نیواندا ه‌بی ده‌ستنوژی ناشکی، هرچه‌ند په‌رده‌که‌ش ته‌نک بی.

(وَلَا تَنْقُصُ صَغِيرَةً) کیژ له ی‌بچووک و کوی‌بچووک ده‌ستنوژی ناشکی‌ن و ده‌ستنوژی خۆیشیان ناشکی، هر وه‌ک (الشبرا‌ملسی) فرموده‌ی تی، مه‌به‌ست به بچووک نه‌وه‌یه: نه‌گه‌یشتبته سنوژی وه‌ها: حه‌زی لی‌کری‌و ده‌ماری له‌مه‌لبستی.

(وَشَعْرًا) هر وه‌ها ده‌ست لی‌دانی مو ده‌ستنوژی پی‌ناشکی، جا نه‌گه‌ر ده‌ستی به شتی‌ک که‌وت و نه‌یزانی مو بوو، یان پیسته بوو، نه‌وه ده‌ستنوژی ناشکی (وَسِنَّ) ددان ده‌ستنوژی پی‌ناشکی (وَلَا تَنْقُصُ) نینووک و ئی‌سقان ده‌ستنوژی‌یان پی‌ناشکی (فِي الْأَصْح) له فرموده‌ی پرستردا.

هر وه‌ها نه‌گه‌ر نه‌ندامیکی ئافره‌ت، یان پیاو-جگه له نه‌ندامی می‌زکردن- له لاشه جیا کراوه، ده‌ستنوژی ناشکی‌ن، به لام نه‌گه‌ر پیاو، یان ئافره‌ت دوو له‌ت کرا: نه‌وه پارچه‌که‌ی گه‌وره‌تر ده‌ستنوژی ده‌شکی‌ن و پارچه‌که‌ی بچووک‌تریش: نه‌گه‌ر ناوی نیر، یان می‌ی بۆ ده‌گوترا، نه‌ویش ده‌ستنوژی ده‌شکی‌ن، نه‌گه‌ر نا: نا، هر وه‌ک له (الشروانی) دا پوون کراوه‌ته‌وه.

(الرَّابِعُ) چواره‌م له و شتانه‌ی ده‌ستنوژی ده‌شکی‌ن: (مَسْ قُبُلِ الْآدَمِيِّ) ده‌ست لی‌دانی نه‌ندامی می‌زکردنی ئاده‌میزاده، جا نیر بی، یان می، جیاوازی مه‌چه‌م و نامه‌چه‌م نیه (بَيْطُنِ الْكَفِّ) ده‌ست لی‌دانه‌که‌ش به به‌ری ده‌ست بی‌و به بی‌په‌رده بی، جا نه‌ندامه‌که‌ش: هی خۆی بی، یان نا، هر به لاشه‌وه بی، یان لی جیا کرایتته‌وه، به ویستی‌خۆی بی، یان نا، پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فرموی: إِذَا أَلْفَضَى أَحَدُكُمْ يَدَهُ إِلَى فَرْجِهِ وَلَيْسَ بَيْنَهُمَا سِتْرٌ وَلَا حَائِلٌ فَلْيَتَوَضَّأْ رَوَاهُ الْإِمَامَانِ: الشافعی و احمد و صححه‌ الحاکم، هر کاتیک یه‌کیکتان به‌ره‌ده‌ستی خۆی گه‌یاند نه‌ندامی می‌زکردنی، په‌رده‌ش له نیوان ده‌ست و نه‌ندامه‌که‌دا نه‌بو، با ده‌ستنوژی بگریته‌وه.

وَكَذَا فِي الْجَدِيدِ حَلَقَةُ ذُبْرِهِ، لَا فَرْجُ بِهِمَةِ، وَيَنْقُضُ فَرْجُ الْمَيْتِ وَالصَّغِيرِ وَمَحَلُّ
الْجَبِّ وَالذِّكْرُ الْأَشْلُ، وَبِالْيَدِ الشَّلَاءُ فِي الْأَصْحَ، وَلَا يَنْقُضُ رَأْسُ الْأَصَابِعِ وَمَا يَتْنَهَا.
وَيَحْرُمُ بِالْحَدَثِ: الصَّلَاةُ،

(وَكَذَا فِي الْجَدِيدِ حَلَقَةُ ذُبْرِهِ) هر روه‌ها باز نهی کونی پشته‌وه‌ش ده‌ستنوئیز ده‌شکینتی، له
فرموده‌ی نوئی نیما می (شافعی) دا به (قیاس) له سر نه‌ندامی پیشه‌وه، که وایو:
جیاوازی می خوی و که سیکی تر نه.

(لَا فَرْجُ بِهِمَةِ) به لام نه‌ندامی میزکردنی نازله‌لو کونی پشته‌وه‌ی نازله‌لو بالنده ده‌ستنوئیز
ناشکینتی، چونکه جی ده‌ماره‌لسان نه‌و ته‌ماشاگردنیشی حه‌رام نه.

(وَيَنْقُضُ فَرْجُ الْمَيْتِ) نه‌ندامی میزکردنی ناده‌میزادی‌مردوو، ده‌ستنوئیز ده‌شکینتی (وَالصَّغِيرِ)
هر روه‌هاش می مندالی بچوک ده‌ستنوئیز ده‌شکینتی، هرچه‌ند ته‌مه‌نیشی به‌ک پوز بی،
هر روه‌ک له (المجموع) دا فرموده‌ی (وَمَحَلُّ الْجَبِّ) نه‌و شوینه‌ش که نه‌ندامه‌کی لی جیا
کراوه‌ته‌وه، نه‌ویش ده‌ستنوئیز ده‌شکینتی (وَالذِّكْرُ الْأَشْلُ) هم نه‌ندامی نیترینه که شه‌له‌په‌ته
بووه ده‌ستنوئیز ده‌شکینتی (وَبِالْيَدِ الشَّلَاءُ) هر روه‌ها به به‌ره ده‌ستی شه‌له‌په‌ته‌ش، واته:
له کارکه‌وتوو، که به‌نه‌ندامه‌که بکه‌وی ده‌ستنوئیز ده‌شکینتی (فِي الْأَصْحَ) له فرموده‌ی
پاستردا، به لام جگه له به‌ره‌ده‌ست، به هیچ نه‌ندامی‌کی تر ده‌ستنوئیز ناشکی.

(وَلَا يَنْقُضُ رُؤُوسُ الْأَصَابِعِ) پیکه‌وتنی سهره په‌دجه‌کان ده‌ستنوئیز ناشکینتی (وَمَا يَتْنَهَا)
هر روه‌ها نیوان په‌دجه‌کانیش ده‌ستنوئیز ناشکینتی، واته: هرکاتیک هر روه‌به‌ره
ده‌سته‌کانی تۆزیک به هیزه‌وه خسته سهر یه‌کتری، نه‌وه‌ی په‌نهان ببی به به‌ره‌ده‌ست
داده‌ندری.

نینجا بزانه: گون و به‌ری ئافره‌ت و به‌ری پیاو و نه‌رمه پانی پیشه‌وه و پشته‌وه و
ده‌وربه‌ری کونی پشته‌وه، هیچیان ده‌ستنوئیز ناشکینتی، هر روه‌ها نه‌وه‌ی ده‌ستی له
نه‌ندامه‌که دراوه، ده‌ستنوئیزی ناشکی، هر روه‌ک له (المجموع) دا فرموده‌ی، واته: به‌و
مه‌رجه‌ی لایه‌نیک ئافره‌تی نامه‌حهرم نه‌بی، هر روه‌ک پوون کراوه.

﴿نَهْوَ شَتَانَه‌ی به‌بی‌ده‌ستنوئیزی حه‌رامن﴾

(وَيَحْرُمُ بِالْحَدَثِ) حه‌رامه به‌بی‌ده‌ستنوئیزی‌وه: سی شت، نه‌گه‌ر ناچار نه‌بی، هر روه‌ک له
(المجموع) دا فرموده‌ی، یه‌که‌م: (الصَّلَاةُ) نوئیزکردن: جا سوننه‌ت بی، یان واجب بی،
هر روه‌ها نوئیزی (جَنَازَةً) و سوچه‌ی (شُكْرًا) و (تِلَاوَةً) و وتاری (جُمُعَةً) و وه‌کو نوئیزکردن
حه‌رامن، پیغه‌مبەر ﷺ ده‌فرموی: ﴿لَا يَقْبَلُ اللَّهُ صَلَاةَ بَغِيرِ طَهْرٍ﴾ رواه مسلم، خوی گوره
هیچ نوئیزیک قبول ناکا به‌بی‌ده‌ستنوئیزی.

وَالطَّوَافُ وَحَمْلُ الْمُصْحَفِ وَمَسُّ وَرَقِهِ - وَكَذَا جِلْدُهُ عَلَى الصَّحِيحِ - وَخَرِيطَةُ
وَصُنْدُوقُ فِيهِمَا مُصْحَفٌ وَمَا كُتِبَ لِلدَّرْسِ قُرْآنٌ كَلَّوْحٌ فِي الْأَصْحِ،

دووم: (وَالطَّوَافُ) ههروهه تهواف كرډنى (كُتِبَ) مالىخوا، به بى دهستونويزى حهپامه،
جا سوننهت بى، يان واجب ﴿عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: الطَّوَافُ حَوْلَ الْبَيْتِ مِثْلُ الصَّلَاةِ...﴾
صحيح الحاكم رفعه، وصحيح النواوى وقفه على ابن عباس ؓ، واته: تهواف كرډنى مالىخوا
وهكو نويزه: به بى دهستونويزى دروست نيه.

سئيه: (وَحَمْلُ الْمُصْحَفِ) هه لگرتنى قوپئان و (وَمَسُّ وَرَقِهِ) دهست ليدانى په پى قوپئان
هه ربووى حهپام، له مهزه بى تيمه له هه رموودهى هه رسيك تيمامه كه تى سهر
مهزه بدا، هه روهك له (المجموع) دا هه رموويه تى (وَكَاذَا جِلْدُهُ) هه روهه دهست ليدانى به رگى
قوپئانيش حهپامه (عَلَى الصَّحِيحِ) له هه رموودهى پاستدا، هه رچند له قوپئانيش جيا
كرايسته وه، هه روهك له (مغنى) و (نهاية) دا پوون كراوه ته وه، خواى گه وړه ده هه رموى:
﴿لَا يَمْسُهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ﴾ دهست له قوپئان نادهن ته نها به دهستونويزه كان نه بى. واته:
جگه له وان نابى كه سى تر دهستى ليدان، ناشكرايه: هه لگرتن گرنگتره له دهست ليدان.

جا نه گهر هاتو نه گودجا دهستونويز بگرى، يان ته يه معوم بگاوه ترسپش هه بو قوپئانه كه
له ناو بجى، يان پيس بى، يان سو كايه تى پى بگرى، نه وه واجب پزگارى بگا، هه رچند
به بى دهستونويزيش هه لى بگرى، هه روهك له (المجموع) و (تحفة) دا هه رمويانه.
(وَخَرِيطَةُ) دهست ليدانى كيسه يه كو (وَصُنْدُوقُ) دهست ليدانى سونديو ك (فِيهِمَا
مُصْحَفٌ) كه قوپئانيان له ناودا بى حهپامه، هه روهه دهست ليدانى نه و كورسيه
قوپئانى له سهر داندراوه نه و يش حهپامه، هه روهك له (تحفة) دا هه رمويه تى.

(وَمَا كُتِبَ لِلدَّرْسِ قُرْآنٌ) هه روهه دهست ليدانى حهپامه دهست له و شتهش بدرى: كه بق دهرس خوئندن
قوپئانى لى نووسراوه ته وه (كَلَّوْحٌ) وهكو ته ختهى قوتابيان، يان دهفته ر (فِي الْأَصْحِ) له
هه رموودهى پاستردا، به لام نه گهر بق دهرس خوئندن نه نووسرابو: وهكو نووسينى سهر
ديرهم و دينارو نامه و نه گوستيله و ديوارو جلو به رگو شتى وهه، نه وه دهست ليدان و
هه لگرتنى حهپام نيه.

هه روهه دروسته: به بى دهستونويز، يان به جه نابه ته وه قوپئان بنووسيته وه، به و
مه رجهى له كاتى نووسينه وه دهست له نووسراوه كه نه داو هه ليشى نه گرى، نه گهر نا:
حهپامه، هه روهك له (المجموع) دا پوون كراوه ته وه.

نينجا بزانه: نه گهر به مه به ستى (تَبَرُّكٌ) نايه تى قوپئانى لى نووسرايسته وه: وهكو نوشته،
نه وهش دهست ليدان و هه لگرتنى حهپام نيه، به لام هه لگرتنى هه موو قوپئان به مه به ستى
(تَبَرُّكٌ) به هه رجوړيك بى حهپامه، هه روهك له (تحفة) و (الشروانى) دا پوون كراوه ته وه.

وَالْأَصْحُ حُلُّ حَمَلِهِ فِي أَمْتَعَةٍ وَتَفْسِيرٍ وَذَنَانِيرٍ، لَا قَلْبَ وَرَقَهُ بَعُودٌ، وَأَنَّ الصَّبِيَّ
لَمْ يَخْدُثْ لَا يُمْتَعُ، قُلْتُ: الْأَصْحُ حُلُّ قَلْبٍ وَرَقَهُ بَعُودٌ وَبِهِ قَطَعَ الْعَرِاقِيُّونَ وَاللَّهُ أَعْلَمُ.
وَمَنْ تَيَقَّنَ طَهْرًا أَوْ حَدَثًا وَشَكَ فِي ضِدِّهِ عَمَلٌ بَيِّنُهُ،

(وَالْأَصْحُ) فەرموده‌ی پاستر (حُلُّ حَمَلِهِ فِي أَمْتَعَةٍ) حه لاله به بی‌ده‌ست‌نوژی قورپان
هه‌لگیرئ که قورپانه‌که له ناو که لوپه‌لینکا بی: وه‌کو جلو به‌رگو نه و جورده شتانه، به و
مهرجی مه‌به‌ستی تنه‌ها هه‌لگرتنی قورپان نه‌بی: هه‌روه که (نهایه) دا فەرموده‌ی تی.

نوه‌ش وا ده‌گه‌یه‌نی: نه‌گه‌ر موبایل و کومپیوت‌رو سی‌دی هه‌موو قورپانی‌شیان تی‌دا
تومار کرابی، دروسته به بی‌ده‌ست‌نوژی هه‌لگیرئ، والله أعلم.

(وَتَفْسِيرٍ) هه‌روه‌ها ده‌ست لیدان و هه‌لگرتنی نه و قورپانه‌ی له گه‌ل ته‌فسیردا
خووسراوه‌ته‌وه به بی‌ده‌ست‌نوژی حه لاله، به و مهرجی ته‌فسیره‌که زۆرت‌ر بی (وَذَنَانِيرٍ)
هه‌روه‌ها ده‌ست لیدان و هه‌لگرتنی نه و دینارو دیره‌مانه‌ی قورپانی له سه‌ر خووسراوه
دروست-هه‌روه‌ک باسمان کرد- چونکه مه‌به‌ست هه‌لگرتنی قورپان نیه (لَا قَلْبَ وَرَقَهُ
بَعُودٌ) به لام وه‌رگیرانی په‌پی قورپان به داروچکه دروست نیه.

(وَأَنَّ الصَّبِيَّ الْمَخْدُثَ) به فەرموده‌ی پاستر: مندالی بی‌ده‌ست‌نوژی (لَا يُمْتَعُ) واجب نیه
قەدەمە بکری له ده‌ست لیدان و هه‌لگرتنی قورپان و ته‌ختی دهرس خویندن: بق
پنوسنه‌کانی دهرسو دهرکردنه‌وه هینانی بق ماموستای خۆی.

(قُلْتُ) ئیعامی (النواوی) ده‌فه‌رموی (الْأَصْحُ) فەرموده‌ی پاستر نه‌وه‌یه: (حُلُّ قَلْبٍ وَرَقَهُ
بَعُودٌ) حه لاله وه‌رگیرانی په‌پی قورپان به داروچکه و پینوس و نه و جورده شتانه، هه‌رچه‌ند
ده‌ست‌نوژی‌شی نه‌بی (وَبِهِ قَطَعَ الْعَرِاقِيُّونَ وَاللَّهُ أَعْلَمُ) به‌م فەرموده‌یه زانیانی عیراق
به‌یاره‌که‌یان براندۆته‌وه، چونکه نه هه‌لی‌گرتوه‌وه ده‌ستی لیداره، زانیانی ئیسلامیش
یه‌ک ده‌نگن: که قورپان‌خویندن به بی‌ده‌ست‌نوژی دروسته، هه‌روه‌ک له (المجموع) دا
فەرموده‌ی تی.

﴿ گومان و بی‌گومانی له ده‌ست‌نوژی‌دا ﴾

(وَمَنْ تَيَقَّنَ طَهْرًا) هه‌ر که‌سێک بی‌گومان بوو: که ده‌ست‌نوژی هه‌یه (أَوْحَدًا) یان بی‌گومان
بوو: که بی‌ده‌ست‌نوژی (وَشَكَ فِي ضِدِّهِ) به لام له نژی یه‌کێک له و دووانه که‌وته گومان:
تا یا ده‌ست‌نوژی ماوه، یان نا، ئایا ده‌ست‌نوژی گرتۆته‌وه، یان نا (عَمَلٌ بَيِّنُهُ) ده‌بی به
بی‌گومانی‌ه‌که‌ی‌خۆی په‌فتار بکاو گوێ نه‌داته گومان‌ه‌که، که‌واته: له مه‌سه‌له‌ی‌یه‌که‌مدا
ده‌ست‌نوژی ماوه له مه‌سه‌له‌ی‌دووه‌مدا هه‌ر بی‌ده‌ست‌نوژی، چونکه پێغه‌مبه‌ر ﷺ
ده‌فه‌رموی: ﴿إِذَا وَجَدَ أَحَدُكُمْ فِي بَطْنِهِ شَيْئًا فَأَشْكَلَ عَلَيْهِ: أَخْرَجَ مِنْهُ شَيْءًا أَمْ لَا؟﴾

فَلَوْ تَقَفْنَهُمَا وَجَهْلَ السَّابِقِ فَضِدْ مَا قَبْلَهُمَا فِي الْأَصَحِّ.

فَلَا يَخْرُجَنَّ مِنَ الْمَسْجِدِ حَتَّى يَسْمَعَ صَوْتًا أَوْ يَجِدَ رِيحًا ﴿١﴾ رواه الشيخان، هر کاتیک
هوایه که له ناو زگی به کیکتان پهیدا بوو، ښجا که وته گومان: نایا هیچی لټاوتونه
دهره وه، یان نا؟ نه وه با له مرگه وت نه چیته دهره وه بڼ ده ستونیزگرتن، تا گوی لټ
دهنگیک ده بی، یان بونیکې بڼ دی، واته: تر، یان فس.

جا هر به به لگه ی نه وه دیسه زانایانی ښاین بنچینه په کی (أَصُولُ الْفَقْه) یان داناوو
ده فرموون: (الْيَقِينُ لَا يَزُولُ بِالشُّكِّ) بیگومانی به گومان لاناچي. واته: وه که دوو
مه سه له کی پراېر دوو.

(فَلَوْ تَقَفْنَهُمَا) جا نه گهر بیگومان ده یزانی له مه ویش ده ستونیز ی ه بوه
بی ده ستونیزیشی ه بوه (وَجَهْلَ السَّابِقِ) به لām نه یزانی کامه یان له م دووانه له پېشدا بووه،
نه وه (فَضِدْ مَا قَبْلَهُمَا فِي الْأَصَحِّ) له فرموده ی راستردا: به دڼی پېش هر دوو کیان په فتار
ده کا، واته: نه گهر بیگومان ده یزانی له دوی پږه لات ده ستونیز ی ه بوه ده ستونیزیشی
شکاوه، به لām نه یزانی کامه یان له پېشدا بووه، واجبه بیر بکاته وه: نه گهر له پېش کاتی
نم دووانه دا بی ده ستونیز ی بوی، نه وه نیستا ده ستونیز ی هیه، نه گهر له پېش نم
دووانه دا ده ستونیز ی ه بوی و له وانه ش نه بی ده ستونیز ی نو ی بکاته وه، نه وه نیستا
بی ده ستونیز ی، به لām له (المجموع) دا ده فرموی: له گشت حاله تیکدا واجبه ده ستونیز
بگریته وه، نم فرموده ی به هیزترو ه لېزار اړاوه، وَاللَّهُ أَكْبَرُ.

﴿ پاشکو: دهریاری قورپانی پیروز ﴾

بزانه: خیری قورپان خویندن گوره تره: له (تسبیحات) و (الاله) (إِلَّا اللَّهُ) و گشت زیکی تر،
ته نها له و زیکرانه نه بی: که به لگه ی کات و شوی نی دیارکرویان له سره، هرو ه که له
(المجموع) دا فرموده ی.

پیغه مبر ﷺ ده فرموی: ﴿يَجِيءُ الْقُرْآنُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَقُولُ: يَا رَبِّ حَلِّهِ قَلْبَسُ تاجِ
الْكَرَامَةِ، ثُمَّ يَقُولُ: يَا رَبِّ زِدْهُ قَلْبَسُ حُلَّةِ الْكَرَامَةِ، ثُمَّ يَقُولُ: يَا رَبِّ اَرْضَ عَنْهُ فَيَرْضَى عَنْهُ،
فَيَقَالُ لَهُ: اِقْرَأْ وَارْقَ وَتَرَادُ بِكُلِّ آيَةٍ حَسَنَةً﴾ رواه الترمذی بسند صحیح، له پږی قیامه تدا
قورپانی پیروز دیتو بڼ قورپان خوینه کی ده پارېته وه ده لی: خواجه نم قورپان خوینه
جوان بکه. ښجا تاجی پږداری له سر دندرې، ښجا ده لی: خواجه زیاتری بدی.
ښجا خشلی پږداری ده بر ده کړی، ښجا ده لی: خواجه لټی پازی بیه. خوی
گوره ش لټی پازی ده بی و جا پی ده گوتی: قورپان بخوینه وه - واته: وه که له دنیادا
ده تخویندو - له نه مه کانی به هشت سرکه وه به خویندنی هر نایه تیکش چا که یکت
بڼ زیاد ده کړی.

له حه بېسيځي تر دا ده فرموي: ﴿مَنْ رَجُلٍ يَعْلَمُ وَلَدَهُ الْقُرْآنَ إِلَّا تَوَجَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِتَاجٍ لِي نُجَنِّهُ﴾ اخرجه الطبراني، هر كه سيك مندالي خوي فيره قوربان خویندن بكا، پښي قیامت له به هشتدا تاجيكي له سره دهنري.

نينجا بزانه: له (المجموع) و (الاتقان) دا ده فرموي: گه وره ترين كات بڼ قوربان خویندن: نو نويزه، نينجا شهو، نينجا نيوهي دوه مي شهوي، له پښيښدا له دواي نويزي به ياني، هروها ده فرموي: قوربان خویندن به چاوليكرني قوربان خيري زياتره له خویندنې چاوليكرن، چوڼكه ته ماشاكرني قوربان (عبادة) يكي تره، مه گهر كه سيك به له بهر خویندن چاكر لي وي ورد بيته وه، نو كاته به له بهر خویندن خيري زياتره.

هروها ده فرموي: قوربان خویندن به ده مي پيس ناپه سنده، هروها سوننه ته ده مي خوي به سيواك پاك بكا ته وه و هو له قبيله به هيمني و پښو ترسوه له شوپنيكي پاك سبنيشي، به لام قوربان خویندن له گه رماو و له پڼگه دا ناپه سندنه.

نينجا به ده ننگ بلي: (أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ)، چوڼكه خواي گه وره ده فرموي: ﴿فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ﴾ هر كاتيكي ويست قوربان بخویني، خوت به خوا بپاريزه له شهي تاني تته لدر او.

نينجا بلي: (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ) له سره تاي گشت سوپه تيكي - جگه له (براءة) - هم نه ناو هر سوپه تيكي: كه لي يوه ده ست به خویندن بكا، هروها له (الاتقان) دا فرموي ته.

نينجا كه خویندن كهي كوتايي هات، سوننه ته بلي: (صَدَقَ اللَّهُ الْعَظِيمُ وَبَلَغَ رَسُولُ اللَّهِ وَأَنَا عَلَى ذَلِكَ مِنَ الشَّاهِدِينَ). هروها نيمامي (القرطبي) له پيشه كي تحسیره كهي دا نمازي بڼ كړوه، واته: چوڼكه خواي گه وره ده فرموي: ﴿قُلْ صَدَقَ اللَّهُ فَاتَّبِعُوا مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا﴾ هي پيغه مبر ﷺ بلي: خوا راست ده كا، كه و ابو: نيوه شوين ناييني ابراهيم پيغه مبر ﷺ بكون كه ناييني نيسلامه.

هروها له (المجموع) و (الاتقان) دا ده فرموي: سوننه ته به ده ننگيكي خوشو به (تجويد) قوربان بخویني، چوڼكه په له كړن ناپه سنده، خواي گه وره ده فرموي: ﴿وَرَتَّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا﴾ به هوونو له سره خو قوربان بخوینه وه، واته: گشت پيتيكي مافي خوي بيري تي و ناشكرا بكري. هم سوننه ته له كاتي خویندنې تاي ته سوجه دا سوجه بيا، بهو شيوهي له سوجه دي (تلاوة) دا هووني ته كه ينه وه ان شاء الله تعالى.

هروها سوننه ته هر تايه تيكي له باسي پر حمت خویند له خوا بپاريته وه په حمي پي بكا، هر تايه تيكي له باسي عزاب خویند له خوا بپاريته وه له عزاب بپاريزي، هر تايه تيكي

ته سبیحی خویند بلی: (سُبْحَانَ اللَّهِ). له نایه تی (أَلَيْسَ ذَلِكَ بِقَادِرٍ عَلَى أَنْ يُخَيِّقَ الْمَوْتَى) و له نایه تی (أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمَ الْحَاكِمِينَ) بلی: (بَلَى وَأَنَا عَلَىٰ نَيْلِكَ مِنَ الشَّاهِدِينَ). له نایه تی (فَبَأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ) بلی: (أَمَّا بِاللَّهِ). هه روهك له (الْإِتْقَان) دا به لگه ی بۆ هیتاون.

هه روه ها پتویسته: خۆی له پیکه نین و خۆ مه شغولکردن بپارێزی، سوننه ته دهنگ هه لێنی، مه گه ر له (ریاء) بترسی، یان نوێژکه ران نازار بدا، له و کاتانه دا به بی دهنگ هه لێنان سوننه ته ﴿عَنْ أَبِي سَعِيدٍ: إِعْتَكَفَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي الْمَسْجِدِ فَسَمِعَهُمْ يَجْهَرُونَ بِالْقِرَاءَةِ فَكَشَفَ السُّرَّ وَقَالَ: أَلَا إِنَّ كُلَّكُمْ مُنَاجٍ لِرَبِّهِ فَلَا يُؤْذِنُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا وَلَا يَرْفَعُ بَعْضُكُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ فِي الْقِرَاءَةِ﴾ روه ابوداود بسند صحیح، پیغه مبه ر ﷺ له مزگه وتدا (اعتكاف) ی کرد، گوئی لی بو (صحابه) کان به دهنگ هه لێنان قورئانیان ده خویند، نه ویش په رده ی لاداو فهرمووی: ناگادارین هه ر هه مووتان (مُناجاة) ی خۆی ده کا، که وابو: به کتری نازار مه دن و دهنگ به سه ر به کتری دا به رز مه که نه وه.

هه روه ها نه گه ر پژی، بلی: (الْحَمْدُ لِلَّهِ). نه گه ر که سێکی تریش پژی پی بلی: (يَرْحَمُكَ اللَّهُ). نه گه ر گوئی له دهنگی بانگ و نیقامه ت بوو با واز له قورئان خویندن بیتی و وه لام بداته وه، هه روه ها نه گه ر سه لامی لی کرا ده بی وه لامی سه لامیش بداته وه.

ئینجا بزانه: که به که مجار قورئانی ختم کرد، سوننه ته زیافه تیک بکا به نیه تی قورئان ختم کردن، که پی ی ده گوئی: (الْحَذَاق). هه روهك له (الشروانی) دا فهرموویه تی ﴿عَنْ عُمَرَ: أَلَمْ لَمَّا حَفِظَ سُورَةَ الْبَقَرَةِ نَحَرَ جَزُورًا شُكْرًا لِلَّهِ تَعَالَى﴾ روه القرطبی فی مقدمه تفسیره، واته: که ئیمامی (عمر ﷺ) سوپه تی (البقرة) ی له بهر کرد: ووشتیکی سه ر بهی ناکو ببیته شوکری خۆی که وره. که وابو: نه گه ر مندالیش قورئانی ختم کرد، سوننه ته نه م زیافه ته ی بۆ بکری.

هه روه ها له (الانکان) دا ده فهرمووی: هه ر جارێک قورئانی ختم کرد، سوننه ته رۆژ رۆژ دوعا بکا، به به لگه ی هه دیسه که ی (أَبِي دَاهَاتُو)، هه م: ﴿عَنْ الْحَكَمِ بْنِ عُثِيَةَ عَنْ مُجَاهِدٍ وَعَبْدَةَ قَالَا: الدُّعَاءُ مُسْتَجَابٌ عِنْدَ خَتَمِ الْقُرْآنِ﴾ و فی روایه: ﴿إِنَّ الرُّحْمَةَ تَنْزِلُ عِنْدَ خَتَمِ الْقُرْآنِ﴾ روه ابن ابی داود بسند صحیح، له کاتی قورئان ختم کریندا دوعا قبوله و له کاتی قورئان ختم کریندا په حمه ت بێته خواره وه. هه روه ها سوننه ته له پۆژی ختم کریندا به پۆوو بیی و خزم و نۆسته کانی خۆی کۆ بکاته وه، هه روهك له (الانکان و) (الانکان) دا فهرموویانه.

جا سوننه ته نه وانیش بی دهنگ بن و گوئی له قورئان پابگیرن، خۆی که روه ده فهرمووی: ﴿وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾ هه ر کاتی که قورئان خویندرا گوئی لی پابگیرن و بی دهنگ بن، به لکی خودا په حمتان پی بکا.

جا ده‌باریهی ئەو قورپانادخوینەیی لە سەر و بۆر و ژیری قورپانادا هەڵ دەکا، لە (الاتقان) دا
 فەرموویەتی: ئەو قورپانادخویندن نێو خیری ناگاتی، بەلام ئیمامی (القرطبی) لە پیشەکی
 تەفسیرەکی دا حەدیسێکی هێناوە: ئێی وەر دەگیرێ: کە خیری بۆ دەنووسێ، و الله اعلم.
 ئینجا بزانه: پیغمبەر ﷺ دەفەرموێ: ﴿اقْرَؤُوا الْقُرْآنَ مَا تَتْلَفَتَ عَلَيْهِ قُلُوبُكُمْ فَإِذَا اخْتَلَفْتُمْ
 فَمُؤْمَرًا عَنْهُ﴾ رَوَاهُ الشَّيْخَانُ، ئێو قورپان بخوینن، تا دلتان بەک پایە لە سەری دلتان بە
 خویندنی خۆش دەبی، ئینجا هەر کاتێک جیاوازی بێو پاتان بوو، یان لە خویندنی ماندوو
 بون، یە کسەر هەلسن ململانه مەکن و مەبخوینن. واتە: ئەوەک تووشی هەڵ بێن.

هەروەها لە (الانکار) و لە (الاتقان) دا دەفەرموون: هەر کاتێک ختمێکی تەواو کرد، سوننەتە
 یە کسەر دەست بە ختمێکی تر بکا ﴿عَنْ أَبِي بَنْ كَعْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا قَرَأَ قُلْ
 أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ، افْتَحَ مِنْ (الْحَمْدِ) ثُمَّ قَرَأَ مِنَ الْبَقَرَةِ إِلَى (وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ)، ثُمَّ
 دَعَا بِدُعَاءِ الْخُتْمَةِ ثُمَّ قَامَ﴾ اخراجہ الدارمی، قال السیوطی: بسند حسن، پیغمبەر ﷺ کە
 ختمی تەواو دەکردو (قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ) ی دەخویند، دەستی بە سوپەتی فاتحە-
 (الْحَمْدُ) دەکرد، ئینجا پێنج ئایەتی لە سەرەتای سوپەتی (البقرة) دەخویندن، واتە: تا
 (الْمُفْلِحُونَ)، ئینجا دوعای (ختم) ی دەکرد، ئینجا هەڵدەستا.

هەروەها: و باشترە بە گۆڕەیی پێزی سوپەتەکانی قورپان، واتە: لە لای (فاتحە) و
 (البقرة) وە بخویننیتەو، بەلام بۆ دەرس پێگوتنی منداڵان ئەگەر لە لای (قُلْ
 أَعُوذُ) هەڵکەشێتەو، بەرو و سەرەو، بێ، زیانی نیە، هەروەک لە (المجموع) دا فەرموویەتی.
 هەروەها: وایاشە: لایەنی کەم سالتی دوو جار قورپان ختم بکا ﴿عَنْ أَبِي حَنِيفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: مَنْ قَرَأَ
 الْقُرْآنَ فِي كُلِّ سَنَةٍ مَرَّتَيْنِ فَقَدْ أَدَّى حَقَّهُ لِأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ عَرَضَ عَلَى جِبْرِيلَ فِي السَّنَةِ الَّتِي قُبِضَ
 فِيهَا مَرَّتَيْنِ﴾ نقله فی الاتقان، والحديث رواه البخاری فی فضائل القرآن عن ابی هريرة، واتە:
 ئیمام (ابوحنیفە) دەفەرموێ: هەر کە سێک سالتی دوو جار قورپان ختم بکا، ئەو مافی
 قورپانی داوە، چونکە پیغمبەر ﷺ لەو سالی تییدا وەفاتی کرد، دوو جار قورپانی لە
 لای حەزەرەتی (جبرائیل) دەور کردەو.

ئینجا ئەگەر توانای هەبێ، و جوانە: لە هەر سێ پۆژیکدا ختمێک بکا، هەروەک لە
 (الاتقان) دا فەرموویەتی، پیغمبەر ﷺ دەفەرموێ: ﴿لَمْ يَقْفَ مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ فِي أَقْلٍ مِنْ
 ثَلَاثٍ﴾ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَصَحَّحَهُ، لە واجبی سەر شانی خۆی تێنەگەشتەو، ئەو کە سەیی لە
 کەتر لە سێ شەواندا قورپان ختم بکا. هەروەها سوننەتە لە سەرەتای پۆژیدا، یان لە
 سەرەتای شەویدا ختم تەواو بکا، هەروەک لە (الانکار) و (الاتقان) دا فەرموویانە.

له (المجموع) دا ده فەرموئ: (اجماع) ئىكەتتە لە سەر ئووه: واجبه پێز لە قورپان بگيرئ، ھەر كەسك سوکايەتى بە قورپان، يان بە بەشكى قورپان بکا، يان فەيئى بداتە ناو پيسامى، يان باوھەي بە بەشكى قورپان نەيئ ئووه كافره.

ھەروەھا دە فەرموئ: ھەپامە بە دەستى پيس دەست لە قورپان بدرئ، ھەپامە قورپان لە سەر شتىكى پيس دابندرئ، يان بە شتىكى پيس بنووسرئتەو، ھەپامە پالى وئى بدرئ، ھەروەھا دە فەرموئ: كپينو فروشتنى قورپان لە مەزھەبى ئىھەدا دروستە.

جا ئەگەر خواردە مەنيەك قورپانى لە سەر نووسرابئ، دروستە: بخورئو ئەگەر نووسراوھەكەش بە ئاو بشوئتەو دروستە: ئاوشۆرەكە بخورئتەو، واتە: بەلام خواردنى ئو كاغەزەي قورپانى لئووسراوھە دروست نى، لە (تحفة) و (نہایە) دا دە فەرموون: ئەگەر قورپان پيس بو، بە پيسكى وھا: چاوپۆشى لئەدەكرا، واجبه بشوئ، ھەرچەند قورپانەكەش تىك بچئ و ملكى يەتيميش بئ، واتە: ئەگەر پيسەكە بە نووسراوھەكەي قورپان كەوتبئ.

لە (الاتقان) دا دە فەرموئ: ناپەسندە قورپان لە سەر ديوارو بان بنووسرئ، لە سەرچاوەكانماندا دە فەرموون: ناپەسندە قورپان لە سەر (قبر) -گەر بنووسرئ، بەلام ئىمامى (الانزعى) دە فەرموئ: ھەپامە، ھەروەك لە باسى مەردودا پوونى دەكەينەو، ان شاء اللہ تعالی.

ھەروەھا لە (الاتقان) دا دە فەرموئ: لەبەر چوونەوھى قورپان گوناھىكى گەرەبە، پێغەمبەر ﷺ دە فەرموئ: ﴿عُرِضَتْ عَلَيَّ ذُنُوبُ أُمَّتِي فَلَمْ أَرْ ذَنْبًا أَكْبَرَ مِنْ سُورَةِ مِنَ الْقُرْآنِ أَوْ آيَةٍ أَوْتِيَهَا رَجُلٌ ثُمَّ نَسِيَهَا﴾ حسن بشواھدە رواھ ابوداود و الترمذى، گوناھەكانى ئۆممەتەم ھىندرا بەر چاوم، لەو گوناھە گەرەترم نەبينى كە مەزھەبى سوپەتتىك، يان ئابەتتىكى قورپان فير بويئ، ئىنجا لەبەر خۆى بباتەو.

ھەر لە (الاتقان) دا دە فەرموئ: سوننەتە قورپان ماچ بکړئ چونكە (عكرمة) ماچى دەكرد، ھەروەھا سوننەتە بۆنخۆش بکړئ، جا ئەگەر پيوستى بە پەپى قورپان نەما -لە بەر ھەر ھۆيەك- ئووه دروست نىە بخوئتە ناو كونه ديوار، دروستيش نىە پارچە پارچە بکړئ، بەلكو دەبى بە ئاو بيشواتەو، يان بە ئاگر بيسوتيتئ، بە بەلگەي (ئىمامى عثمان) چەند پارچە قورپانىكى سوتاند ﴿ھەروەھا ھەپامە قاچ بەرەولای قورپان دريژ بکړئ.

ھەروەھا سوننەتە بۆ پێزلىتان لە بەر قورپان ھەلبستئ، ھەروەك لە (التبيان) دا فەرموئەتى، ھەم ﴿وَصَحَّ أَنَّهُ كَانَ لِلرَّزَاةِ﴾ نقله ابن حجر فى التحفة، واتە: لە ھەبىسى (صحيح) دا ھاتو: پێغەمبەر ﷺ لە بەر (توراة) ھەلساوە. جا لە (تحفة) دا دە فەرموئ: لەوانەپە: دەيزانى ئو (توراة) دەستكارى نەكراو.

هصلُ يَقْلَمُ دَاخِلُ الْخَلَاءِ يَسَارُهُ وَالْخَارِجُ يَمِينُهُ،

همه له (تحفة) و (الشروانی) دا ده فەرموون: هه پامه قاچی بنیته سەر شتیك كه قورپان، یان خوی خوای گه وری لێ تووسرابی، هم هه پامه پاره له ناو شتیك دابندرئ، كه قورپانی و تووسرلوه، هه ووه ها نه گه پاره چاغه زتك: قورپان، یان ناوی خوای گه وری و تووسرابی و له سەر زه مین قه ئی درابی، واته: یان له سەر شتیکی پیس داندرابی، هه پامه وری لێ بیتی، به لکو واجبه هه لیبگریتته وه، هه ووه ها هه پامه شتیك له سەر قورپان دابی.

هه نه و پزلیتانه ی بۆ قورپان دانراوه - جگه له دهست لیدان و هه لگرتن - گشتی بۆ کتیه کانی تاییش په فتاری پی ده کړئ، هه ووه له (الجمال) دا پوونی کردوته وه.

هه ووه ها سوننه ته له بهر زانای تایی هه لسی، هه ووه له (تحفة) دا فەرموویه تی و سوننه ته پز له قورپان خوین بندری، چونکه پیغه مبه ر ﷺ ده فەرموئ: ﴿إِنَّ مِنْ إِجْلَالِ اللَّهِ سَائِلَ الْكِرَامِ تَى نَشِيقَ الْمُسْلِمِ، وَحَامِلِ الْقُرْآنِ غَيْرِ الْغَالِي فِيهِ وَالْجَالِي عَنْهُ، وَإِكْرَامِ ذِي السُّلْطَانِ الْمَقْسُطِ﴾ وه ابو نلود بسند صحیح، به راستی به شتیك له پزلیتانه و به گه ووه ناسینی خوای گه ووه نهمیه: پز له ریش سپی موسلمان بندری، پز له و قورپان خوینه بندری: كه له قورپاندا ده ووی ناکاو لێشی دوور ناکه وئ، پز له کار به دهستی دایه پهره ر بندری.

جگه له و په ووشتانه ش چهندی تر ماوه: له (المجموع) و (الانکار) ی ئیعامی (النلوی) و (الاتقان) ی نیمعی (المیوطی) دا - كه سەرچاوه ی سهره کی نه م پاشکویه بون - به درئی باسیان کراوه، هه نیکتریش له باسی فاتیه و سوپه تی نوای فاتیه دا باسی ده که ی، ان شاء الله تعالی.

﴿فصل: له باسی چوونه ناوده سخانه﴾

يَقْلَمُ دَلْخُلُ الْخَلَاءِ) نه و که سه ی ده چته ناوده سخانه، واته: شوینی میز کردن و پیسای کرین، سوننه ته به پیش بیخی (یساره) قاچی چه په ی، واته: قاچی چه په له پیشدا سته ژووره وه (وَالْخَارِجُ يَمِينُهُ) نه و که سه ی له ناوده سخانه ش دیته ده ره وه، سوننه ته قچی راسته ی له پیشدا بیئته ده ره وه.

ج له (المجموع) دا ده فەرموئ: زانایان فەرموویانه: سوننه ته راسته به پیش بیخړئ له گشت کارنکی بۆ پزلیتانه بکړئ: وه کو ده ستنوئو غوسلو و ده به رکردنی به رگو پیللو و گزموئ و ده پئو چوونه مزگه وت و سیواک و کل له چا وکردن و نینوک کردن و سمیل کردن و بن هه نگل پاک کردن و وه سەر تاشین و سه لامدانه و هی نوئو هاتنه ده ره وه له توده سخانه و خواردن و خواردنه وه و توقه کردن و دهست لیدانی (الْحَجَرُ الْأَسْوَدُ) و ده رگرتن و به خشین و... هتد: نه م جوړه شتانه ﴿عَنْ عَائِشَةَ زَوْجَاءِ عُمَرَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُغْجِبُهُ تَمِيمٌ فِي طَهْوَرِهِ وَتَرْجُلِهِ وَتَعْمَلِهِ وَلِي شَأْنِهِ كُلِّهِ﴾ رواه الشيخان، پیغه مبه ر ﷺ پی خۆش

وَلَا يَحْمِلُ ذِكْرَ اللَّهِ تَعَالَى، وَيَعْتَمِدُ جَالِسًا يَسَارَةً، وَلَا يَسْتَقْبِلُ الْقِبْلَةَ وَلَا يَسْتَنْبِرُهَا

بوو له پاسته ده ست پی بکا: له ده ستنوژیو سر شانه کړدن و پیلو ده به رکړدن و گشت کاره کانی. واته: نه وانه یی بقی پزلیتان و جوانی ده یکرږن.

هه روه ها ده فرموی: سوننه ته چه په پیش بیخړی له دژي نه وانه دا: وه کو لووت پاک کړدن و تاره تکرږن و چوونه ناو ده سخا نه و هاتنه ده روه له مزگه وتو به رگو پیلو داکه ناندن و هه کار یکی چلکني تی دابی ﴿عَنْ عَائِشَةَ زَيْنَبُهَا: كَانَتْ يَدُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ الْيَمْنَى لَطْفُورِهِ وَطَعَامِهِ، وَكَانَتِ الْيَسْرَى لِحَالِهِ وَمَا كَانَ مِنْ أَدَى﴾ رواه ابوداود باسناد صحیح، ده ستی پاسته ی پیغه مبر ﷺ بقی ده ستنوژیو خوار دن بوو، چه په شی بقی ناو ده سخا نه و کاری چلکني بوو.

(وَلَا يَحْمِلُ ذِكْرَ اللَّهِ تَعَالَى) نابی، واته: ناپه سنده له شوینی میزو پیسایي کړندا شتیکی وه ها هه لگر ګی: که فرموده ی خوی گه وره ی لی نوو سرا بو: ﴿عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا دَخَلَ الْخَلَاءَ وَضَعَ خَائِمَهُ﴾ رواه الترمذی وحسنه، پیغه مبر ﷺ کاتی ده چووه ناو ده سخا نه نه نگوستیله کی داده نا. واته: چونکه لی نوو سرا بو (مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ).

هه روه ها هه لگر ګنی ناوی خواو پیغه مبران و (ملائکة) ش ناپه سنده، به لام نه گه ر نه و فرموده ی به مبه ستی پزلیتان نه نوو سرا بو: وه کو ناوی سر ناسنامه، یان به مبه ستی (تَبَرُّكٌ) نوو سرا بو: وه کو نوو شته، نه وه هه لگر ګنی ناپه سند نیه، هه روه ک له (تحفة) (نهایه) دا پوون کراو ته وه، به لام له (المجموع) دا ده فرموی: هه لگر ګنی نوو شته به و مرجه ناپه سند نیه: نه گه ر له ناو شه من، یان له ناو شتیکی تر دابندری.

نیجا بزانه: هه لگر ګنی قور ګان، یان نایه تیکی قور ګان، له پوویکی خره وه چه اومه، که بی ده ستنوژیی به، هه روه ک (الشبرا ملسی) و (الشروانی) پوونیان کړدو ته وه و به درژی ش باسما ن کړد.

(وَيَعْتَمِدُ جَالِسًا يَسَارَةً) له کاتی دانیشن بقی پیسایي کړدن، سوننه ته گرانیی خوی بخاته سر لای چه په یو قاچی پاسته شی له سر په دجه کانی دابچه قیئنی، تا کو به ناسانی پیسه کی لی ده ریئ.

(وَلَا يَسْتَقْبِلُ الْقِبْلَةَ) نابی پوو له قبیله پیسایي و میز بکا (وَلَا يَسْتَنْبِرُهَا) نابی پشت له قبیله پیسایي بکا، به لام نه گه ر ناو ده سخا نه که پوو له قبیله، یان پشت له قبیله داندرابو، چه رام نیه ﴿عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: ارْتَقَيْتُ فَوْقَ بَيْتِ حَفْصَةَ زَيْنَبُهَا فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقْضِي حَاجَتَهُ مُسْتَنْبِرَ الْقِبْلَةَ﴾ رواه الشیخان، له سر ژوره کی (حفصة) وه پیغه مبر ﷺ بینی پشت له قبیله له ناو ده سخا نه دانیشن بو.

وَيَحْرُمَانِ بِالصُّحْرَاءِ وَيَبْعُدُ، وَيَسْتَرُ، وَلَا يُبُولُ فِي مَاءٍ رَاكِدٍ وَجُحْرٍ وَمَهَبٍ رِيحٍ وَمَتَحَدَّثٍ (وَيَحْرُمَانِ بِالصُّحْرَاءِ) پو له قیبله کردن و پشت تیکردنی له کاتی پیسای کردندا له بیاباندا حرامن، پیغه مبر علیه السلام ده فرموی: ﴿إِذَا أُنِيَ أَحَدُكُمُ الْغَائِطَ فَلَا يَسْتَقْبِلُ الْقِبْلَةَ وَلَا يُبُولُهَا ظَهْرَهُ، شَرَفُوا أَوْ غَرَّبُوا﴾ رواه الشيخان، هر کاتیک به کیکتان پوشته پیسای کردن، نابی پو له قیبله بکاو نابی پشتی تن بکا له کاتی میزو پیسای کردندا، به لکو به ره و پوژهلان، یان پوژتاوا دانیشن.

جا نه گهر هاتو دامینی جله که ی خوی شوپ کرده وه و کردیه پهرده له نیتوان خوی و قیبله، یان شتیکی به رزی به قه د چل (سنتیمتر)ی خسته پیغه خوی و نیتوانیان له سن گه زیاتر نه بو، نه وه دروسته، هر وه له (المجموع) دا فرموی به تی، هر وه ها پو له پوژو مانگ کردن- نه ک پشت تیکردنیان- له کاتی میزو پیسای کردندا ناپه سنده، هر وه له زوری سهرچاوه کانداه فرمویانه.

(وَيَبْعُدُ) سوننه ته له بیاباندا له خه لکی دور که ویتوه به نه اندازه یه کی وه ها: گوئیان له دهنگی ده چوونی پیسای نه بی و بونیشیان بق نه یی ﴿عَنِ الْمَغْرَةِ﴾: كَانَ النَّبِيُّ إِذَا ذَهَبَ الْمَذْهَبَ أَبْعَدَ رواه اصحاب السنن بسند صحیح، پیغه مبر علیه السلام که ده چووه پیسای کردن، دور ده که ویتوه.

(وَيَسْتَرُ) سوننه ته خوی دابیوشی به شیوه یه کی وه ها: عه ورتی نه بینری، وه که له په نای گرد، یان وولاخ، یان دیوار، یان دامینی خوی به ده وریه ری خوی دا شوپ بکاته وه، پیغه مبر علیه السلام ده فرموی: ﴿مَنْ أُنِيَ الْغَائِطَ فَلْيَسْتَرِ...﴾ رواه احمد بسند حسن، هر که سیک چووه پیسای کردن، ده بی خوی دابیوشی. جا نه گهر که سیک ته ماشای ده کرد، نه و کاته واجبه خوی دابیوشی، هر وه له زوری سهرچاوه کانداه فرمویانه.

(وَلَا يُبُولُ فِي مَاءٍ رَاكِدٍ) نابی، واته: ناپه سنده میز، یان پیسای له ناو ناوی وه ستاودا بکا ﴿عَنِ جَابِرٍ﴾: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ يُبَالَ فِي الْمَاءِ الرَّاَكِدِ رواه الشيخان، پیغه مبر علیه السلام قه ده غی کردوه: میز له ناو ناوی وه ستاودا بکری.

(وَجُحْرٍ) ناپه سنده میز، یان پیسای له ناو کون و قلیشای زه مین بکا؟ نه وه که نازده لیک بی هیزی تن دا بمری، یان نازده لیک بیته ده ره وه و نازاری بدا ﴿عَنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَرْجِسٍ﴾: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ يُبَالَ فِي الْجُحْرِ رواه احمد باسناد صحیح، پیغه مبر علیه السلام قه ده غی کردوه میز له ناو کونی زه مین بکری.

(وَمَهَبٍ رِيحٍ) ناپه سنده به ره وه نه و لایه ی بای لیدی میز، یان پیسای بکا، نه وه که پروشکی پی بکه ویتوه (وَمَتَحَدَّثٍ) نابی له و شویته دا میز، یان پیسای بکا: که خه که لی کی ده بیته وه، جا سیبه ری هاوینان بی، یان بهر پوژی زستانان، یان شویتنیکی تر.

وَطَرِيقٍ وَتَحْتَ مُنْمَرَةٍ، وَلَا يَتَكَلَّمُ، وَلَا يَسْتَنْجِي بِمَاءٍ فِي مَجْلِسِهِ

(وَطَرِيقٍ) نابی له ریگه‌دا میز، یان پیسایی بکا، پیغهمبر ﷺ ده‌فرموی: ﴿اتَّقُوا الْمَلَاعِنَ الثَّلَاثَةَ: الْبَرَّازَ فِي الْمَوَارِدِ وَقَارِعَةَ الطَّرِيقِ وَالظَّلَّ﴾ رواه ابوداود باسناد جید، خوتان بیاریزن له و سئ شوینانه‌ی ده‌بنه هوی له‌عنه لی‌کردنتان: پیسایی‌کردن له ریگه‌ی هاتوچوی ناو له سر ریگه‌و له سییهر. له (المجموع) دا ده‌فرموی: پیویسته پیسایی‌کردن له و سئ شوینانه‌دا به حه‌پام دابندری.

(وَتَحْتَ مُنْمَرَةٍ) ناپه‌سنده میز، یان پیسایی له بن داری به‌رده‌ر بکا، نه‌وه‌ک به‌ره‌که‌ی پیس بیی، یان خه‌ک دلی بق نه‌چی، جیاوازی نیه: داره‌که هی خوی بی، یان نا، به‌لام نه‌که‌ر داره‌که هی که‌سیکی‌تر بوو و گومانی له‌وه‌دا هه‌بو: نایا رازی‌یه بجیته ناو ملکه‌که‌ی، یان نا؟ نه‌وه حه‌پامه، هه‌روه‌ک له (الشروانی) دا پروونی کردوته‌وه.

﴿ناگاداری﴾: به بی‌عوز ناپه‌سنده میز به پیوه بکا، نه‌وه‌ک پروشکی‌میزه‌که‌ی پی بکه‌وی ﴿عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ عَنْهَا: مَنْ حَدَّثَكُمْ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَقُولُ قَائِمًا فَلَا تُصَدِّقُوهُ، مَا كَانَ يَقُولُ إِلَّا قَاعِدًا﴾ رواه احمد و الترمذی باسناد جید، هه‌ر که‌سیک پی‌ی گوئن: پیغهمبر ﷺ میزی به پیوه ده‌کرد، باوه‌پی پی مه‌کن، پیغهمبر ﷺ میزی نه‌ده‌کرد ته‌نها به دانیشتنه‌وه نه‌بی.

به‌لام نه‌که‌ر نه‌ژتو، یان پشتی ده‌هیشا، یان نه‌ده‌گونجا دابنیشی، نه‌وه له و کاتانه‌دا ناپه‌سند نیه ﴿عَنْ حَذِيفَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَتَى سَبَاطَةَ قَوْمٍ فَبَالَ قَائِمًا﴾ رواه الشیخان، پیغهمبر ﷺ هاته سر گوفه‌کی مالتیکو میزی به پیوه کرد. نیمامی (الخطابی) و نیمامی (البیهقی) ده‌فرموی: وا تیده‌گه‌ین: پیغهمبر ﷺ له و کاته‌دا پشتی ده‌هیشا. هه‌روه‌ک له (المجموع) دا گپراویه‌تیه‌وه.

(وَلَا يَتَكَلَّمُ) نابی، واته: ناپه‌سنده قسه بکا له کاتی میز، یان پیسایی‌کردندا، پیغهمبر ﷺ ده‌فرموی: ﴿لَا يَخْرُجُ الرَّجُلَانِ يَضْرِبَانِ الْغَائِطَ كَاشِفَيْنِ عَنْ عَوْرَتَيْهِمَا يَتَحَدَّثَانِ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَمْقُتْ عَلَى ذَلِكَ﴾ رواه احمد و غیره باسناد حسن، نابی دوو مرؤف بچنه پیسایی‌کردن و عه‌وپه‌تی خویان به ده‌ر بیخنو گفتوگو بکن، چونکه خوی گه‌وره زور له‌م په‌فتاره توویره ده‌بی. که‌واته: له کاتی میز، یان پیسایی‌کردندا و ه‌لامی سه‌لامیش ناداته‌وه و هیچ زیکرکیش ناکا، هه‌روه‌ک له (المجموع) دا فرمویه‌تی.

(وَلَا يَسْتَنْجِي بِمَاءٍ فِي مَجْلِسِهِ) نابی، واته: ناپه‌سنده تاره‌ت به ناو بکا له و شویننه‌ی بق پیسایی‌کردن لی دانیشته‌وه، نه‌وه‌ک پروشکه پیسه‌کانی پی‌بکه‌ونه‌وه، که‌واته: ده‌بی

وَيَسْتَبْرِئُ مِنَ الْبَوْلِ، وَيَقُولُ عِنْدَ دُخُولِهِ: بِسْمِ اللَّهِ اَللَّهُمَّ اِنِّي اَعُوْذُ بِكَ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخَبَائِثِ. وَعِنْدَ خُرُوجِهِ: غُفْرَانُكَ اَلْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي اَذْهَبَ عَنِّي الْاَذَى وَعَافَانِي. وَيَجِبُ الْاِسْتِنْجَاءُ بِمَاءٍ اَوْ حَجَرٍ، وَجَمْعُهُمَا اَفْضَلُ،

نه ختیک به ولاتر بپوا، وه نه گهر له ناوده ستخانه دا بوو، یان تاره تی به به رد ده کرد، نه وه هر له شوینی خوی بمینیتته وه.

(وَيَسْتَبْرِئُ مِنَ الْبَوْلِ) سوننه ته به ته وای میز له نه دنامه که ی دهریتتی: به هوی کرکه و ده ست پیداهیتانی نه دنامه که و دهریوه ری، بی تازاردانی و بی گوشینی توند، نه وه ک دلپه میزیک له دواپی دا بیتته دهر وه.

نینجا بزانه: ناپه سنده لۆکه، یان شتیکی تر بنیتته ناو کونی نه دنامه که ی و ناپه سنده زور له سر پیسایي کردن بمینیتته وه، هره وه له (المجموع) دا فرمویه تی.

(وَيَقُولُ عِنْدَ دُخُولِهِ) هر کاتیک ویستی بپواته شوینی پیسایي کردن، سوننه ته بلی: ﴿بِسْمِ اللَّهِ﴾ رواه احمد وحسنه، نینجا نه دوعایه ش بکا: ﴿اَللَّهُمَّ اِنِّي اَعُوْذُ بِكَ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخَبَائِثِ﴾ رواه الشیخان، واته: خواجه خرم دهریزم به تو: له شهیتانه تیره کان و می یه کان.

(وَعِنْدَ خُرُوجِهِ) هر کاتیک له شوینی پیسایي کردن لاجوو، سوننه ته بلی: ﴿غُفْرَانُكَ﴾ رواه اصحاب السنن بسند حسن، واته: خواجه تکای لیخوشبون له تو ده کم، نینجا سوپاسی خوا بکا و بلی: ﴿اَلْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي اَذْهَبَ عَنِّي الْاَذَى وَعَافَانِي﴾ قال الامام النوای: حدیث ضعیف رواه النسائی، واته: سوپاس بق نه و خواجه ی نه م پیسیه ی لپویناندم و بی به لای کردم. جا بزانه: بوی له پیتشدا داوای لیخوشبون له خوا ده کا، چونکه به ته وای سوپاسی نه و نیعمه ته ی پی ناکری: که خوا نه م خوارنه خوشه ی داوه تی و نه م پیسیه ناخوشه شی له کول کردوته وه.

﴿بای تاره تکرودن﴾

(وَيَجِبُ الْاِسْتِنْجَاءُ) تاره تکرودن واجبه، واته: پاککردنه وه ی زارکی هره ووه کونه که ی میزو پیسایي (بماو) تاره ته که به ناو بکا ﴿عَنْ اَبِي﴾: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَدْخُلُ الْخِلَاءَ فَأَخْمَلُ اَنَا وَغُلَامٌ نَحْوِيْ اِدَاوَةً مِنْ مَّاءٍ وَعَنْزَةً فَيَسْتَنْجِي بِالْمَاءِ﴾ رواه الشیخان، پیغه مبرر ﷺ ده چوو نه دونه ستخانه، جا من و مندالکی وه ک خرم جامه ناویکو داره سایه کی بچوکمان هه لده گرت، نینجا تاره تی به ناوه که ده کرد.

(اَوْ حَجَرٍ) یان تاره ته که به به رد بکا، پیغه مبرر ﷺ ده فرموی: ﴿وَلْيَسْتَنْجِ بِثَلَاثَةِ اَخْجَارٍ﴾ رواه الشافعی وغیره باسناد صحیح، ده بی به سی به رد تاره ت بکا. (وَجَمْعُهُمَا اَفْضَلُ)

وَفِي مَعْنَى الْحَجَرِ كُلِّ جَامِدٍ طَاهِرٍ قَالِعٍ غَيْرِ مُحْتَرَمٍ،

کړکړندنه وهی ټاو و بهرد خیري گوره تړه، واته: له پيشدا به سي بهرد تاروت بکا، ټينجا به ټاو، ټاکو بهرد پيسايي لابيواو ټاويش ټاسه واري پيسيه که لابيوا.

﴿ ټاگاداري ﴾: تاره تکرودن له و کاته دا واجبه، که بيه وي خواپه رستيه کی ودها بکا، که به پيسيه وه دروست نه بی: وه کو نوټو ته و افو سوچه دی (تلاوة) و (شکر).

به لام نه م ټاگاداري ش گرنه: نه گهر پياويک، يان ټافره ټيک ميزي کړيو تاره تی به ټاو نه کړيو (منی) ی ټاهاته دهر وه، نه و (منی) يه پيس ده بی، هر چنده تاره تيشی به بهرد کړبی، هرهوک له زړه ی سهرچاوه کان له (باب النجاسة) دا فرمويانه، واته: هر شوټنيکيش نه و (منی) يه ی پی ټکه وي پيس ده بی و واجبه بشری، که و ابو: نه گهر ژنو میړد، يان هر په کيکيان ميزي کړيو تاره تی به ټاو نه کړد، هر پامه جيعام بکن، هر چنده تاره تيشيان به بهرد کړبی، چونکه (منی) يه که به پيسبووي ده چټه ټاو مندالده که، هرهوک له (النهاية) و (الشبرا ملسی) دا پوون کراوه ته وه.

(وَفِي مَعْنَى الْحَجَرِ) وه کو بهرد وایه: بټ تاره تکرودن (کُلُّ جَامِدٍ) هر شتيک ووشک بی و (طاهر) پاک بی و (قالع) هه لگن بی، واته: پيسه که لابيواو (غَيْرِ مُحْتَرَمٍ) پزدار نه بی، واته: نه گهر مه رجټک له و مه رچانه نه بو: تاره ته که دروست نيه و شوټنه که پاک نايټه وه، هرهوک له (المجموع) دا پوون کراوه ته وه ﴿عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ﴾: اَنْبَتُ النَّبِيِّ ﷺ لَقَالَ: اِنِّعْ لِي اُحْجَارًا اُسْتَنْفِضُ بِهَا وَلَا تَأْتِنِي بِعَظْمٍ وَلَا رَوْثٍ ﴿رواه البخاري، پټغه مبه ر ﷺ فرموي (ابو هريره): سي بهردم بټ بيته بټ تاره تکرودن، به لام نه ټيسقان و نه پيخم بټ مه ټينه.

جا ليړه دا دوو به لگه مان مه به ستن، په که م: نه گهر - جگه له بهرد - به شتي تريش دروست نه بوايه، ده يفرموو: جگه له بهرد هيچی ترم بټ مه ټينه. دووهم: بټی به ټيسقان دروست نيه، چونکه پزداره؟ که خواره مه نی جټو که يه، پيخيش پاک نيه و پيسه.

که و ابو: گشت خواره مه نيه کی ټاده ميزادو گشت نه داميکی ټاده ميزاد: هي خوی بی، يان هي که سيکی تر، هم گشت نوو سراويکی زانستی ټايینی، يان ناويکی خواو پټغه مبه ران و سيم سلام (ملائكة) پزدارنو و وه کو ټيسقان تاره تيان پی دروست نيه.

هره ودها گشت قشيل و جيقنه و تهرسو بهردو ټاوی پيسبوو و مربراو... هتد، هه مان بپياري پيخی بټ ده ري و تاره تی پی دروست نيه، هره ودهاش - جگه له ټاو - به هيچ شله يه کی تر تاره ت دروست نيه، چونکه پاکه ره وه نيه، هره ودها به شوشه و به قاميشي لوس و به گلي ورد دروست نيه، چونکه هه لگن نين، هرهوک له (المجموع) دا نه و جوار مه رجه به درټی پوون کراونه وه.

وَجِلْدٌ دُبِغٌ دُونَ غَيْرِهِ فِي الْأَظْهَرِ، وَشَرْطُ الْحَجَرِ: أَنْ لَا يَجْفُ الثَّجْسُ وَلَا يَنْتَقِلَ وَلَا يَطْرَأُ أَجْنَبِيٌّ، وَلَوْ نَدَرَ أَوْ انْتَشَرَ فَوْقَ الْعَادَةِ وَلَمْ يُجَاوِزْ صَفْحَتَهُ وَحَشَفَتَهُ جَاَزَ الْحَجَرُ فِي الْأَظْهَرِ،

(وَجِلْدٌ دُبِغٌ) مهره‌ها تاره‌تکریدن به گشت پیسته‌یه‌کی ده‌باغ کرابی دروسته (دُونَ غَيْرِهِ فِي الْأَظْهَرِ) به‌لام به پیسته‌ی ده‌باغ نه‌کراو دروست نیه، چونکه نه‌گهر پاک بی، خواردنیکی ریزداره، نه‌گهر مردار بی، پیسه.

(وَشَرْطُ الْحَجَرِ) مهرجی دروستبوونی تاره‌ت: به به‌ردو ووشکه‌کانی‌تر (الْأَجْنَبِيُّ الثَّجْسُ) نه‌ویه: میزو پیسیه‌که - به‌کونه‌کانه‌وه - ووشک نه‌بیته‌وه، واته: نه‌گهر به‌کونه‌کانه‌وه ووشک بونه‌وه، واجبه تاره‌ته‌که به‌ناو بکری، به‌لام نه‌گهر له‌دوای ووشک‌بوونه‌وه تاره‌تی نه‌کریو دوویاره میز، یان پیسایی کریو به‌نه‌ندازه‌ی پی‌شوش کونه‌کانی ته‌پ بونه‌وه، دروسته: تاره‌ت به‌به‌رد بکا، مهره‌ک له‌زوری‌یه‌ی سه‌رچاوه‌کاندا پوون کراوه‌ته‌وه.

(وَلَا يَنْتَقِلُ) مهرجیکی‌تر نه‌ویه: نابی میزو پیسیه‌که له‌شوینی هاتنه‌ده‌ره‌وه‌یان بگواس‌ترینه‌وه شوینیکی‌تر، واته: نه‌گهر میز، یان پیسیه‌که له‌شوینی خویان جیا بونه‌وه بق شوینیکی‌تر، واجبه به‌ناو بشوری، وه‌کو پیسبووه‌کانی‌تر.

مهره‌ها مهرجیکی‌تر نه‌ویه: نابی له‌شوینی پیسایی‌کردن هه‌لسیته‌وه پیوه، چونکه نه‌گهر هه‌لسی، لیوه‌کانی قینگی ده‌گه‌نه‌وه یه‌کترو پیسیه‌که له‌م لا بق نه‌ولا ده‌گواس‌ترینه‌وه، نه‌و کاته واجبه تاره‌ت به‌ناو بکا، مهره‌ک له‌(المجموع) دا‌فرموده‌یه‌تی.

(وَلَا يَطْرَأُ أَجْنَبِيٌّ) مهرجیکی‌تر نه‌ویه: شتیکی بی‌گانه‌نه‌په‌رپته‌سه‌ر کونه‌کان: وه‌کو دل‌وپه‌ناوی پیس، یان پاک، یان میز، واته: نه‌گهر نه‌و شتانه‌په‌رپنه‌سه‌ر کونه‌کان واجبه تاره‌ت به‌ناو بکا، مهره‌ها نه‌گهر به‌به‌ردیکی ته‌پو، یان به‌هه‌ر شتیکی دیکه‌ی ته‌پو، یان به‌هه‌ر شتیکی دیکه‌ی ته‌پ تاره‌تی کرد، نه‌وه دروست نیه‌و واجبه به‌ناو تاره‌ته‌که بکا، مهره‌ک له‌سه‌رچاوه‌کاندا پوون کراوه‌ته‌وه.

(وَلَوْ نَدَرَ) نه‌گهر نه‌و پیسیه‌ی له‌و دوو کونه‌وه دپته‌ده‌ره‌وه، له‌و جوړه شتانه‌بوو: که‌کم جار دینه‌ده‌ره‌وه: وه‌کو خوین و کیم (مَذِي) و (وَذِي)، نه‌وه تاره‌تکریدن له‌و شتانه‌ش واجبه، جا نه‌گهر به‌ناو تاره‌تی کرد، نه‌وه باشتره، نه‌گهر نا: نه‌وه له‌فرموده‌ی به‌هیزتردا دروسته: به‌به‌رد تاره‌ت له‌و جوړه شتانه‌ش بکا، مهره‌ک له‌(المجموع) شدا پوون کراوه‌ته‌وه.

(أَوْ انْتَشَرَ فَوْقَ الْعَادَةِ) یان نه‌گهر هاتو میزو پیسیه‌که له‌عاده‌تی خه‌لکی زیاتر بل‌او‌بوو (وَلَمْ يُجَاوِزْ صَفْحَتَهُ) به‌لام پیسیه‌که له‌پووی ژووره‌وه‌ی لیوه‌کانی قینگی تیپه‌نه‌بو (وَحَشَفَتَهُ) میزه‌که‌ش له‌گویه‌که‌ی نه‌ندامی میزکردن تیپه‌نه‌بو (جَاَزَ الْحَجَرُ فِي الْأَظْهَرِ) له‌و دوو‌حاله‌ته‌شدا تاره‌تکریدن به‌به‌رد دروسته، له‌فرموده‌ی به‌هیزتردا.

وَيَجِبُ ثَلَاثُ مَسَحَاتٍ وَلَوْ بِأَطْرَافِ حَجَرٍ، فَإِنْ لَمْ يُنَقَّ وَجِبَ الْإِنْقَاءُ، وَسُنُّ الْإِبَارِ
وَكُلِّ حَجَرٍ لِكُلِّ مَحَلٍّ، وَقِيلَ يُوزَعْنَ لِجَانِبَيْهِ وَالْوَسْطِ، وَيُسَنُّ الْإِسْتِنْجَاءُ بِيَسَارِهِ، وَلَا
إِسْتِنْجَاءَ لِلدُّودِ وَيَعْرِى بِلَا لَوْثٍ فِي الْأَظْهَرِ.

(وَيَجِبُ) واجب به تاره تکریدن به بهرد (ثَلَاثُ مَسَحَاتٍ) سنی جار بهرد به سهر کونی میزو
سنی جار به سهر کونی پیسایی دا بهیندری (وَلَوْ بِأَطْرَافِ حَجَرٍ) هر چند سنی جار کهش به
سنی لای بهردیک بی ﴿عَنْ سَلْمَانَ﴾: نهانا رسول الله ﷺ أَنْ تَسْتَنْجِيَ بِأَقْلٍ مِنْ ثَلَاثَةِ
أَحْجَارٍ﴾ رواه مسلم، پیغمبر ﷺ لی قهدهغه کردین: به که متر له سنی بهرد تارهت بکهین.
(فَإِنْ لَمْ يُنَقَّ) جا نه گهر شوینه که به سنی بهرد پاک نه بوه (وَجِبَ الْإِنْقَاءُ) واجب به پاک
بکرته وه به بهردی زیاتر.

(وَسُنُّ الْإِبَارِ) سوننه ته ژماره ی بهرده زیاده کانیش بکاته تاک، واته: یان پینج، یان
هفت، پیغمبر ﷺ ده فرموی: ﴿مَنْ اسْتَجَمَرَ فَلْيُورِثْ﴾ رواه الشیخان، هر که سیک
تاره تی کرد، بابیکاته تاک.

(وَكُلِّ حَجَرٍ) سوننه ته هر بهردیک (لِكُلِّ مَحَلٍّ) بق هه موو شوینی پیسیه که تهرخان بکا،
واته: هر بهردیک له لای راسته وه به سهر کونه که دا بسورینی تا نه بهینیتته وه شوینه که ی
خوی (وَقِيلَ) له فرموده به کی بی میزدا (يُوزَعْنَ) بهرده کان دابهش ده کردین (لِجَانِبَيْهِ)
دووانیان بق ههردو ته نیشتی راسته و چه پی کونه که (وَالْوَسْطِ) سنی به میان بق ناوهندی
کونه که.

(وَيُسَنُّ الْإِسْتِنْجَاءُ بِيَسَارِهِ) تاره تکریدن به دهستی چه به سوننه ته، که واته: به دهستی
راسته ناپه سنده ﴿عَنْ سَلْمَانَ﴾: نهانا رسول الله ﷺ أَنْ تَسْتَنْجِيَ بِالْيَمِينِ﴾ رواه مسلم،
پیغمبر ﷺ لی قهدهغه کردین: به دهستی راسته تارهت بکهین.
نینجا بزانه: پیغمبر ﷺ ده فرموی: ﴿إِذَا بَالَ أَحَدُكُمْ فَلَا يَأْخُذَنَّ ذِكْرَهُ بِيَمِينِهِ﴾ رواه
الشیخان، هر کاتیک به کیکتان میزی کرد، نابی نه ندای میز کردنی به دهستی راسته
بگری. که واته: نه وهش ناپه سنده.

(وَلَا إِسْتِنْجَاءَ) تاره تکریدن واجب نیه (لِلدُّورِ) به هوی هاتنه دهره وهی کرمو بهردو نه و
شانه ی ته پراهه تیایان له گه لدا نیه (وَيَعْرِى) ههروها به هوی هاتنه دهره وهی قشپلش
واجب نیه (بِلَا لَوْثٍ) که ته پراهه تی له گه لدا نه بی (فِي الْأَظْهَرِ) له فرموده ی به میزتردا،
ههروها ناپه سنده به هوی تر و فس تارهت بکا، ههروه که له زوری به سرچاوه کاندای
پوون کراوه ته وه.

(بَابُ الْوُضُوءِ)

﴿بَابُ الْوُضُوءِ: بَاسِ دَهَسْتَنُوژْگَرْتَن﴾

دهستنوژگرتن: به کارهیتانی ناوه به نیه ته وه - له م چوار نه ندامانه ی خوای گه وه به باسی کردن و ده فرمودی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ﴾ هُو نه و كه سانه ی باوه پرتان هیتاوه، هر كاتيك ويستتان مه لسن بۆ نوژگرتن، پوخسارتان بشون و دهسته كانتان له گه ل نه نيشكه كان بشون و سهرتان مه سح بكه ن و پى به كانتان له گه ل هه ربو و گوزينگه كان بشون.

ئينجا بزانه: دهستنوژگرتن به بى دهستنوژى و له گه ل ويستنى نوژگرتن واجب ده بى، ههروه كه له سه رچاوه كاندا فرمويانه، كه واته: نه گه ر دهستنوژى هه بو، هه رچه ندى نوژى پى بكا هه ر دروسته تا بى دهستنوژ ده بى ﴿عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَتَوَضَّأُ عِنْدَ كُلِّ صَلَاةٍ، قُلْتُ: كَيْفَ كُنْتُمْ تَصْنَعُونَ؟ قَالَ: يُجْزَى أَحَدُنَا الْوُضُوءُ مَالِمَ يُحْدِثْ﴾ رواه البخارى واصحاب السنن، پيغه مبه ر ﷺ بۆ هه ر نوژگرتى واجب دهستنوژى ده گرت، به لام ئيمه ي (صحابه) بۆ گشت نوژه كان دهستنوژگمان دروست بوو تا بى دهستنوژ ده بوين. ﴿وَعَنْ بُرَيْدَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ الصَّلَاةَ يَوْمَ الْفَتْحِ بِرُضُوءٍ وَاحِدٍ﴾ رواه مسلم واصحاب السنن، پيغه مبه ر ﷺ له (فتح) (مكة) دا هه ر پينج نوژه كانى به يه ك دهستنوژ كردن.

﴿ئَاگادارى﴾: چه ند مه رچيكي دهستنوژو غوسل نه مانه ن: يه كه م: ده بى دهستنوژگرو غوسكه ر موسلمان بنو جياوازى نتيوان چاكه و خراپه ش بكه ن، كه وابو: دهستنوژو غوسلى كافرو شيت و مندالى نه قام دروست نيه، واته: نه گه ر كافر موسلمان بوو و شيت چاك بۆوه و منداليش قاماندى، واجبه: غوسلو دهستنوژ دووباره بكه نه وه، به لام غوسلو دهستنوژى مندالى قاميده دروسته، ههروه كه له (المجموع) دا ئه م مه سه له پوون كراوه ته وه.

دووه م: واجبه ئاوى پووت به كار بيتى، ههروه كه باسما ن كرد. سى يه م: شتيكى وه ها له سه ر نه ندام و مووه كان نه بى: كه ئاوه كه بگويى له كارى بيتى. چواره م: شتيكى وه ها له سه ر نه ندام و مووه كان نه بى: كه ريگه ي ئاو بگريى نه گاته پيسته و مووه كان: وه ك ماله م و پونى په يت و چلكى ژيتر نينوك و سبوغ و بۆياغ و نه و جۆره شتانه، به لام په نكي مه ره كه بو خه نه و چه ورايه تى زيانى نيه.

پينجه م: ده بى ئاوه كه به سه ر نه ندامه كاندا بپوا نه ك ته نها به ئاو ته پيان بكا. شه شه م: نه گه ر پيسيه كى وه ها له سه ر نه ندامه كه هه بو: له گه ل شه پۆلى په كه مدا نه ده پويشت، واجبه له پيشدا بيشورى ئينجا دهستنوژى بگريى، يان غوسل بكا، جگه له و مه رجان هه ش چه ندى تر ماوه، له زۆربه ي سه رچاوه كاندا پوون كراوه ته وه.

فَرَضُهُ سِتَّةٌ، أَحَدُهَا: نِيَّةُ رَفْعِ حَدَثٍ أَوْ اسْتِبَاحَةِ مُفْتَقِرٍ إِلَى طَهْرٍ أَوْ آدَاءِ فَرَضِ الْوُضُوءِ، وَمَنْ دَامَ حَدَثُهُ - كُمُسْتَحَاضَةٍ - كَفَّاهُ نِيَّةُ الْإِسْتِبَاحَةِ دُونَ الرَّفْعِ عَلَى الصَّحِيحِ فِيهِمَا، وَمَنْ نَوَى تَبَرُّدًا مَعَ نِيَّةٍ مُعْتَبَرَةٍ

(فَرَضُهُ) پیوسته کانی دهستویژ، واته: پوکنه کانی (سِتَّة) شهن، چواریان له نایه ته که ی پراورد او دووایش له حه دیسدا باسیان کراوه:

(أَحَدُهَا: نِيَّةُ رَفْعِ حَدَثٍ) یه کیکیان: نیه تهینانی لابردنی بی دهستویژیه، پیغه مبر (د) ده فهرموی: ﴿إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى﴾ رواه الشيخان، هه کرده ویه کی خوابه رستی بی، به نیه تهینانه وه نه بی دانامه زری، گشت مرقفیک ته نها خیری نه کرده ویه ی هه یه: که نیه تی بق هیئاوه.

که واته: پیوسته له نیه ته که ی دا خوابه رسته که دیاری بکری، وه ک بلی: (نَوَيْتُ رَفْعَ الْحَدَثِ) نیه تم وه یه ثم بی دهستویژیه م لاده بم (أَوْ اسْتِبَاحَةِ مُفْتَقِرٍ إِلَى طَهْرٍ) یان نیه تی حه لاکردنی شتیک بیئی: که پیوستی به دهستویژ هه یه، وه ک بلی: نیه تم وه یه نویژ له خوم حه لال ده کم، یان (طواف)، یان دهست لیدانی قورئان (أَوْ آدَاءِ فَرَضِ الْوُضُوءِ) یان نیه تی به جی هیئانی فهرزی دهستویژ بیئی، یان بلی: (نَوَيْتُ الْوُضُوءَ) نیه تی دهستویژم هیئا، واته: له نیه تی دهستویژدا مهرج نیه: ناوی فهرز بیئی چونکه دهستویژ ته نها ده بیته خوابه رستن، هه روه که له سهراوه کاندای پوون کراوه ته وه.

(وَمَنْ دَامَ حَدَثُهُ) هه که سیک بی دهستویژیه که ی به رده وام بوو (كُمُسْتَحَاضَةٍ) وه کو نه و ئافره ته ی خویچر که ی هه بی، یان نه و مرقف ی چلرمیز که ی هه بی (كَفَّاهُ نِيَّةُ الْإِسْتِبَاحَةِ) نیه تی حه لاکردنه که ی پراوردی - به ته نها - بق دروسته و به سیه تی، هه روه هاش نیه تی فهرزی دهستویژی بی دروسته (نَوْنُ الرَّفْعِ) به لام نیه تی لابردنی بی دهستویژی - به ته نها - بقی دروست نیه، چونکه بی دهستویژیه که ی لا ناچی (عَلَى الصَّحِيحِ) له سهراوه موده ی راست (فِيهِمَا) له هه روه و مه سهله که دا: که نیه ته که دروست بوو و دروست نه بو.

ئینجا بزانه: بق گشت کرداریکی خوابه رستی - واجب بی، یان سوننه ت بی - واجبه: نیه تهینان له ناو دلدا بی و زمان هیچ په یوه ندی به دروستبوونیه وه نیه، واته: به دل بیه وی ثم خوابه رسته بکا، به لام سوننه ته به زمانیش نیه ته که بلی، هه روه که له (المجموع) و (تحفة) دا پوون کراوه ته وه، واته: تاکو زمانیش یارمه تی دل بدا، هه روه که له نیه تی نویژدا به لگه شی بق دینان ان شاء الله تعالی.

(وَمَنْ نَوَى تَبَرُّدًا) هه که سیک به دهستویژیه که ی مه به سستی فینکبوونه وه، یان پاکبوونه وه بوو و (مَعَ نِيَّةٍ مُعْتَبَرَةٍ) له که ل ثم مه به سته شدا نیه تی دهستویژی بی، یان لابردنی

جَارَ عَلَى الصَّحِيحِ، أَوْ مَا يُنْدَبُ لَهُ وَضُوءٌ كَقِرَاءَةِ فَلَا فِي الْأَصَحِّ، وَيَجِبُ قَرْنُهَا بِأَوَّلِ
الْوَجْهِ، وَقِيلَ يَكْفِي بِسُنَّةٍ قَبْلَهُ، وَلَهُ تَفْرِيقُهَا عَلَى أَعْضَائِهِ فِي الْأَصَحِّ.

بی‌ده‌ست‌نویژی هینا (جان) ده‌ست‌نویژه‌ک‌ی دروسته (علی‌الصَّحیح) له سەر‌فرموده‌ی
پاست، چونکه نه‌گەر مه‌به‌ستیشی نه‌بی، فیتک‌بوونه‌وه، یان پاک‌بوونه‌وه‌که هر ده‌بی،
که‌وابو: نه‌و مه‌به‌سته نایته‌هاو به‌ش دانان، هر‌وه‌ک له سەر‌چاوه‌کاندا پوون کراوه‌ته‌وه.
(أَوْ مَا يُنْدَبُ لَهُ وَضُوءٌ) یان نه‌تی ده‌ست‌نویژی بۆ نه‌و کرداره هینا: که به ده‌ست‌نویژه‌وه
سوننه‌ته‌و به بی‌ده‌ست‌نویژیش دروسته (کَقِرَاءَةٍ) وه‌کو خویندنی قورئان: به بی‌ده‌ست
لیدانی قورئان‌و خویندنی ح‌دی‌سو‌چونه مزگوت‌و بانگدان‌و د‌رس‌گوته‌وه (فَلَا) نه‌و
ده‌ست‌نویژه دروست نه‌، واته: بی‌ده‌ست‌نویژه‌ک‌ی لا ناچی (فِي الْأَصَحِّ) له سەر‌فرموده‌ی
پاستردا، چونکه نه‌و کرده‌وانه به بی‌ده‌ست‌نویژیش دروستن، که‌واته: نه‌و مه‌به‌سته
لا‌بردنی بی‌ده‌ست‌نویژی نا‌گریته‌وه.

(وَيَجِبُ قَرْنُهَا) واجبه: نه‌تی ده‌ست‌نویژ به‌رام‌به‌ر بی (بِأَوَّلِ الْوَجْهِ) له گ‌ه‌ل سەر‌ه‌تای
شۆردنی پوخسار، واته: کاتی نه‌ته‌ئینی ده‌ست‌نویژ، واجبه: له سەر‌ه‌تای شۆردنی
پوخساردا بی، جا نه‌گەر تا کوتایی ده‌ست‌نویژ به‌رده‌وام بی، نه‌وه سوننه‌ته‌و خیری
زیاتره، که‌وابو: نه‌گەر له سەر‌ه‌تای شۆردنی پوخساردا نه‌تی هینا، به‌لام تا کوتایی
ده‌ست‌نویژ به‌رده‌وام نه‌ته‌ک‌ی له بیردا نه‌بو، ده‌ست‌نویژه‌ک‌ی دروسته.

ئینجا بزانه: نه‌گەر له سەر‌ه‌تای شۆردنی پوخساردا نه‌تی نه‌هینا‌و به‌شیک‌ی پووی شۆراند،
ئینجا نه‌تی هینا، واجبه: نه‌و به‌ش‌ه‌ی له پیش نه‌ته‌که‌دا شۆراوه، دووباره‌ ب‌یشۆرته‌وه،
ئینجا ده‌ست به شۆردنی ده‌سته‌کانی بکا، به‌لام له‌م مه‌سه‌له‌دا پ‌ی‌ویست نه‌ نه‌ته‌ک‌ی
دووباره‌ بکا‌ته‌وه، نه‌و مه‌سه‌لانه له (المجموع)‌دا پوون کراونه‌وه.

هر‌وه‌ها بزانه: نه‌گەر له کاتی باسک شۆردندا نه‌تی هینا، نه‌مه‌ش هر دروست نه‌و
واجبه دووباره‌-به نه‌ته‌وه- پوخساری بشۆرته‌وه، ئینجا باسکه‌کانی، هر‌وه‌ک له
(شرح‌المطلی)‌و (شرح‌المنه‌ج)‌و (مغنی)‌دا فرموویانه (وَقِيلَ) له فرموده‌یه‌ک‌ی بی‌ه‌یزدا
(يَكْفِي بِسُنَّةٍ قَبْلَهُ) دروسته: نه‌ته‌که له گ‌ه‌ل سوننه‌تیک‌ی پیش پوخساردا به‌ئینی، وه‌ک
ده‌ست شۆردن‌و تاو له د‌ه‌م وه‌رکردن، به‌لام له به‌ر بی‌ه‌یزی په‌فتار به‌م فرموده‌یه
ناک‌ری (وَلَهُ) بۆ ده‌ست‌نویژ‌گره‌که دروسته (تَفْرِيقُهَا عَلَى أَعْضَائِهِ) نه‌ته‌که دابه‌ش بکا‌ته
سەر نه‌ندامه‌کانی، واته: له گ‌ه‌ل شۆردنی هر نه‌ندامیک‌ بلی: نه‌ته‌ بی‌ده‌ست‌نویژی له‌م
نه‌ندامه‌ لا‌ب‌به‌م (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده‌ی پاستردا.

الثَّانِي: غَسْلُ وَجْهِهِ، وَهُوَ مَا بَيْنَ مَنَابِتِ رَأْسِهِ غَالِبًا وَمُنْتَهَى لَحْيَيْهِ وَمَا بَيْنَ أُذُنَيْهِ، فَمَنْهُ مَوْضِعُ الْقَمَمِ وَكَذَا التَّخْذِيفُ فِي الْأَصْحَ، لَا التَّرْعَاتَانِ وَهُمَا يَبَاضَانِ يَكْتَنِفَانِ النَّاصِيَةَ، قُلْتُ: صَحَّحَ الْجُمْهُورُ أَنَّ مَوْضِعَ التَّخْذِيفِ مِنَ الرَّأْسِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَيَجِبُ غَسْلُ كُلِّ هَذَبٍ وَحَاجِبٍ وَعِذَارٍ

(الثَّانِي) دوهوم له پوکنه کانی دهستنویژ: (غَسْلُ وَجْهِهِ) شۆردنی دهرهوهی پوخساری خویهتی، به به لگه‌ی نایه‌ته که (وَهُوَ) نه‌ندازه‌ی پوخسار به دریزی (مَا بَيْنَ مَنَابِتِ رَأْسِهِ غَالِبًا) نیوان پیشه سهره: که به زردی مووی لی‌ده‌پووی (وَمُنْتَهَى لَحْيَيْهِ) لای بنه‌وهی کوتایی هردو سه‌ویلیه‌تی، که پی‌ی ده‌گوتری: چه‌ناکه، واته: نه‌و دوو نیسقانه‌ی ددانه‌کانی خواره‌وه‌یان له سهر ده‌پووی (وَمَا بَيْنَ أُذُنَيْهِ) به پانیش له نیوان هردو گوی‌یه‌تی، واته: میخه‌گویی‌یه‌کانی به پوو داناندرین.

(قَمَمُهُ) به‌شیکه له پوخسار (مَوْضِعُ الْقَمَمِ) نه‌و شوینه‌ی مووی پیشه سهری به سهردا شۆر ده‌بیته‌وه، که پی‌ی ده‌لین: ته‌ختی ته‌ویله، که واته: واجبه بشوری (وَكذَا التَّخْذِيفُ) هره‌هاش شوینی جوانکردن، واته: هردو شوینی نه‌و مووه وردیلانه‌ی له نیوان زولفو قوچه‌کانی سهردانه (فِي الْأَصْحَ) له فهرمووده‌ی راستردا (لَا التَّرْعَاتَانِ) به‌لام قوچه‌کانی سهر به‌شیکه نینه له پوخسار (وَهُمَا) هردو قوچه‌کان (بَيَاضَانِ) دوو شوینی بی‌مووه (يَكْتَنِفَانِ النَّاصِيَةَ) دهره له پیشه سهر ده‌دهن، واته: واجبه نیه بشورین.

(قُلْتُ) نیمامی (النَّوَاوِي) ده‌فه‌رموی (صَحَّحَ الْجُمْهُورُ) کومه‌له زرده‌که‌ی زانایان نه‌و فهرمووده‌یان به راست داناوه: که (أَنَّ مَوْضِعَ التَّخْذِيفِ مِنَ الرَّأْسِ) شوینی جوانکردن به‌شیکه له سهر، چونکه مووه‌کان په‌یوه‌ندیان به سهره‌وه هه‌یه، به‌لام خه‌لک بق جوانی لایانده‌بن تاکو پوخساریان به‌رین بیی، که واته: شۆردنی واجبه نیه (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

ئینجا بزانه: شۆردنی سۆرای هردو لیه‌وه‌کان واجبه، هره‌وه‌ها شۆردنی ههر دوو قونکه چاویش واجبه و نه‌گهر جیقنه‌ی چاویشیان له سهر بوو واجبه لابدری ئینجا بشورین، هره‌وه‌ها نه‌گهر ناو دم و ناو لووت و ناو چاو پیس بون واجبه بشورین، به‌لام نه‌گهر پیس نه‌بون نه‌وه شۆردنی ناو دم و لووت سوننه‌ته‌و شۆردنی ناو چاویش سوننه‌ت نیه، هره‌وه‌ک له (نَهَائِهِ) (و) (مَغْنَى) دا فهرموویانه.

(وَيَجِبُ غَسْلُ كُلِّ هَذَبٍ) واجبه شۆردنی گشت برژانگه چاوه‌کان (وَحَاجِبٍ) واجبه: شۆردنی برژ و (وَعِذَارٍ) واجبه: شۆردنی گیسوو، واته: نه‌و دوو به‌سته مووه‌ی له به‌رامبه‌ر میخی گویی‌یه‌کان و به‌ره و خواره‌وترن تا ده‌گاته په‌ومه‌ته‌کان، چونکه به‌شیکن له پوخسار، به‌لام هردو زولفه‌کان، واته: نه‌و دوو به‌سته مووه‌ی له میخی‌گویی‌یه‌کان به‌ره و سهره‌وته‌رن و

وَشَارِبٍ وَخَدَّ وَعَنْقَفَةٍ شَعْرًا وَبَشْرًا، وَقِيلَ لَا يَجِبُ بَاطِنُ عَنْقَفَةٍ كَثِيفَةٍ، وَاللَّحْيَةُ إِنْ خَفَتْ كُتْذِبَ وَإِلَّا فَلْيُغْسَلْ ظَاهِرُهَا، وَفِي قَوْلٍ لَا يَجِبُ غَسْلُ خَارِجِ عَنِ الْوَجْهِ. الثَّلَاثُ: غَسْلُ يَدَيْهِ مَعَ مِرْفَقَيْهِ،

چینیکی کورده واری پی یان ده لاین: بسک، به شکین له سر، ههروه له (تحفة) دا هوونی کرپوته وه، که واته: شۆردنی زولفه کان واجب نیه، به لکو سوننه ته؟ چونکه چند زانیه ک به واجبی داناهه، ههروه له (نهایه) و (مغنی) دا فهرموویانه.

(وشارب) واجبه: شۆردنی سمیل و (وخر) کولمه و (وعنقفة) مووی سر لیوی خواره وه (شعرا و بشرا) گشتیان به مو و پیسته وه واجبه بشۆرین، واته: له برژانگ وه تا ئیره، هه چهند مووی نه شوینانهش زۆر درژو پریش بن، هه واجبه بشۆرین (وقیل) له فهرموده یه کی بی هیزدا (لایجب بطن عنقفة کثیفة) واجبه نیه شۆردنی مووه کانی سر لیوی خواره وه نه گه پر بن.

(واللحیة) پریش پیاو، واته: مووی سر چه ناکه و هوومه ت (ان خفت) نه گه رته نک بوو (کهدنی) وه کو برژانگ واجبه دهره وه و ناوه وه ی بشۆری (والا) به لام نه گه پر بوو: پیسته ی هووی له په نادا نه ده دیترا له دانیشتنی گفتوگودا (فلینسل ظاهرها) واجبه لای دهره وه ی بشۆری، به لام واجبه نیه پیسته و لای ناوه وه ی بشۆری ﴿عن ابن عباس زبیرة ع: انه اخذ غرفة من ماء فغسل بها وجهه... ثم قال: هكذا رأيت رسول الله ﷺ يتوضأ﴾ رواه البخاری، (ابن عباس) به کولمه ناویک هووی خوی شۆراند، ئینجا فهرمووی: پیغه مبهرم ﷺ بینی نه وها ده ستوویژی گرت. واته: پریشه پیژده کی پیغه مبهرم ﷺ زۆر پر بوو، به کولمه ناویک لای ناوه وه ی ته نه ده بوو.

ئینجا بزانه: نه وه دهریا هری پیاو بوو، به لام پریشی ئافره ت واجبه دهره وه و ناوه وه ی بشۆری، هه چهند زۆریش پر بی، چونکه بۆ ئافره ت سوننه ته پریشی خوی بتاشی، یان هه ئیکه نی، واته: له بهر نه وه ی پریش بۆ ئافره ت به هه تک و ناشیرنی داده ندری، ههروه ک له (المجموع) و (تحفة) دا فهرموویانه.

(وفی قول) له فهرموده یه کی بی هیزدا (لایجب غسل خارج عن الوجه) واجبه نیه: شۆردنی مووی پریش و شوینه کانی تری پوخسار: که له سنوری پوخسار دهرچونه له درژی، یان له بهرینی، به لام له فهرموده ی پرستدا واجبه بوو و له پیشدا هوونمان کرده وه، ئینجا سوننه ته له لای سهروه دا ده ست به شۆردنی پوخسار بکاو له ههردوو ده ستیشی دا به یه که وه ناو پر بکاو به پوخساری دابکا.

(الثالث) سنیهم له پوکنه کانی ده ستوویژ: (غسل یدیه) شۆردنی ههردوو ده ستیه تی (مع مرفقیه) له گه ل ههردوو نه نیشکه کانی، به به لگی ئایه ته که، که وابو: واجبه بن

فَإِنْ قُطِعَ بَعْضُهُ وَجَبَ غَسْلُ مَا بَقِيَ، أَوْ مِنْ مِرْقَئِهِ فَرَأْسُ عَظْمِ الْفُصْدِ عَلَى الْمَشْهُورِ،
أَوْ فَوْقَهُ تُدَبُّ بَاقِي عَظْمِهِ. الرَّابِعُ: مُسَمًّى مَسْحَ لِبَشْرَةِ رَأْسِهِ أَوْ شَعْرِ فِي حَذِّهِ،
وَالْأَصَحُّ جَوَازُ غَسْلِهِ وَوَضْعُ الْيَدِ بِلَا مَدٍّ.

نینۆکه کانی بشۆریۆ چاوپۆشی له چلکی بن نینۆک ناکرئۆ واجبە لابدرئۆ ئەگەر پێگەی
ناو بگرئۆ، هەروەک له (تحفة) و (المجموع) دا فەرموویانە، کەواتە: چاوپۆشی له سبوغی
سەر نینۆکه کانیشت ناکرئۆ واجبە بۆ دەستنۆیژو غوسل لابدرئۆ.

(فَإِنْ قُطِعَ بَعْضُهُ) جا ئەگەر بەشیکی دەستی لێکراوە (وَجَبَ غَسْلُ مَا بَقِيَ) واجبە ئەوەندە
ماوە بشۆرئۆ (أَوْ مِنْ مِرْقَئِهِ) یان ئەگەر له هەردوو ئەنیشکەوه لێکراوە (فَرَأْسُ عَظْمِ الْفُصْدِ
عَلَى الْمَشْهُورِ) واجبە سەری ئێسقانەکی قۆلی بشۆرئۆ، له سەر فەرموودە ی ناسراوی
مەزەب (أَوْ فَوْقَهُ) یان ئەگەر له سەرەوهی ئەنیشکا لێکراوە (تُدَبُّ بَاقِي عَظْمِهِ) سوننەتە
ئەوەندە قۆلی ماوە بشۆرئۆ تاکو ئەندامەکی بێ دەستنۆیژ نەبێ.

ئینجا بزانە: ئەگەر یەکێک هەردوو دەستی نەبو و نەیتوانی دەستنۆیژ بگرئۆ، واجبە: بە
یارمەتی کەسێکی تر دەستنۆیژ بگرئۆ بە خۆپایی، یان بە کرێی هاوێنە، جائەگەر کەسی
دەست نەکەوت بە لام تەبەعمومی پێ دەکرا، واجبە: تەبەعموم بکا و نوێژەکەش بە
دەستنۆیژ دووبارە بکاتەوه، جا ئەگەر تەبەعمومیشی پێ نەکرا، واجبە: بە بێ دەستنۆیژ
نوێژ بکا، ئینجا کە دەستنۆیژی گرت، واجبە: نوێژەکە دووبارە بکاتەوه، هەروەک له
(المجموع) دا ئەم مەسەلەی پوون کردۆتەوه.

ئینجا بزانە: ئەگەر بە مەسینە، یان بەلوعە دەستنۆیژی گرت، واجبە ئاگاداری پشت
دەستەکانی بێ تاکو تەواو بشۆرێن.

(الرَّابِعُ) چوارەم له پوکنەکانی دەستنۆیژ: (مُسَمًّى مَسْحٍ) ناوی مەسح=تەپکردنێکە بە
ئاویکی بەکارنەهاتوو (لِبَشْرَةِ رَأْسِهِ) بۆ بەشیکی پیستە ی سەری، هەرچەند کەمیش بێ
(أَوْ شَعْرٍ) یان تەپکردنی مووی سەرە (فِي حَذِّهِ) له سنوری سەردا، واتە: ئەگەر مووەکە
ئەوەندە درێژ بوو له سنوری سەر دەرەچو، ئەوه مەسحکردنی ئەم چۆرە مووه دروست
نیه: نه له دەرەوهی سەر نه له سنوری سەردا، بەلکو واجبە، لای پێنەوهی مووهکە=کە
له سنور دەرەچو= مەسح بکا، هەروەک له سەرچاوەکاندا پوون کراوەتەوه.

(وَالْأَصَحُّ جَوَازُ غَسْلِهِ) فەرموودە ی پاستر ئەوەیه: دروستە سەری بشۆری و بەر
مەسحکردن دەکەوێ (وَوَضْعُ الْيَدِ بِالْأَمْرِ) دروستیشە دەستی تەپ له سەر سەری دابینی بە
بێ پاگرتن، چونکە مەبەست تەپکردنی سەرە، جا بە هۆی دەست بێ، یان شتیکی تر،
هەروەک له (المجموع) و (تحفة) دا فەرموویانە.

الْخَامِسُ: غَسْلُ رَجُلَيْهِ مَعَ كَعْبِيهِ.

(الْخَامِسُ) پینجهم له ږوکنه کانی دهستونويز: (غَسْلُ رَجُلَيْهِ) شؤردنی هردوو پي په کانيه تي (مَعَ كَعْبِيهِ) له گه ل هردوو گوزينگه کي، به به لگي نايه ته که، جا نه گه له گوزينگه وه پي لي بڼوه، واجبه سهر ئيسقانه که بيشؤري، نه گه له سهر وه ي گوزينگ لي بڼوه، نه وه واجب نيه، به لکو سوننه ته بيشؤري، هه روه که سهر چاوه کان پوونيان کردؤته وه.

﴿ناگاداري﴾: له شؤردنی ږوخسارو دهست و پي دا، واجبه له نه اندازه ي واجب نه ختيک زياتر بشؤري، تا کو دنيا ببي: که نه اندازه ي واجب به ته وای شؤراوه، چونکه (قاعده) په کي شهرعي يه: (مَا لَا يَتِمُّ الْوَجِبُ إِلَّا بِهِ فَهُوَ وَاجِبٌ) هه کار يک واجب ته نها به ويه وه ته وای ببي، نه و کارهش واجبه.

هه روه ها بزانه: نه گه ږپکيک - واته: يان پارچه دار يک، يان پارچه ناسنيک - بچه قېته ناو نه نداميکي مړؤ، نه وه ته ماشا ده که ين: نه گه به و نه اندازه يه بوو: له دواي هيئانه دهر شوينه که ي به بؤشي ده ماوه و په کتري نه ده گرت وه، نه وه دهر هيئاني واجب و تا بميني دهستونويزي ناگري - واته: غوسلي نه و شوينهش دهر ناچي - به لام نه گه به و نه اندازه يه نه بو، به لکو له دواي هيئانه دهر شوينه که ي په کتري ده گرت وه، نه وه هيئانه دهر ي واجب نيه و دهستونويزه که ش دروسته، جا نه گه نه و شته له ناو نه ندامه که دا داپوشرا بوو و هيچي به دهر وه نه بو، نه وه هيئانه دهر ي واجب نيه و دهستونويزه که شي دروسته، هه روه که له (بجبرمي) و (الشبراملسي) دا پوون کراوه ته وه.

بيسان بزانه: له دهستونويزو له غوسلدا، ناو پسانه وه و ناو قلتيشايي و ناو کون و ناوه وه و هردوو لاي کوني دوو دهر - وه که کوني خه زيمي لووت - گشتيان واجبه بشؤرين، هه روه که له (الشرواني) دا پوون کراوه ته وه، هه روه ها نه و دهر مانه ي له ناوياندايه، يان له سهر نه ندامه کاني تره: وه کو خه نه و مالحه م و پوني په يت و سبوغ و نه و جؤره شتانه گشتي واجبه لابردي: بؤ دهستونويزو بؤ غوسل، به لام په نگي خه نه و مه ره که ب و چه ورايي مالحه م و پون و نه فت و نه و جؤره شتانه زياني نيه، هه رچه ند ته پايه تي ناوه که ش له سهر نه ندامه که نه مي نتي ته وه، هه روه که له (المجموع) دا پوون کراوه ته وه، جا نه گه هاتو: نه گوچا نه و جؤره شتانه لابردين چونکه بؤ برينه که، يان بؤ نه ندامه که زياني هه بو، نه وه واجبه ته يه موم بکا، هه روه که له (تحفة) دا فرمويي ته و له باسي (تيمم) دا پووني ده که يته وه، ان شاء الله تعالي.

هه روه ها نه گه شوينيکي بريندار بوو و قه تماغي گرت وه، يان له ت بوو و په کتري گرت وه، يان پيسته ي لي مه لېو، ئينجا له گه ل گزشتدا په کتري گرت وه، نه وه ته نها لاي

السادس: ترتیبه هكذا. وَلَوْ اغْتَسَلَ مُحَدِّثٌ فَلَا صَحَّ أَفْهٌ إِنْ أَمَكَّنَ تَقْدِيرُ تَرْتِيبٍ بِأَنْ غَطَّسَ وَمَكَّثَ

سەرەوهی واجبه بشوړی و حه‌پامه لیک بکړیته‌وه، به‌لام نه‌گەر په‌کتری نه‌گرتبو، یان لیک بڼه، یان پیسته‌که‌ی له‌ه‌لبږوه، نه‌وه بڼه ده‌ستونوږو بڼه غوسل واجبه سەر‌وهو بڼه‌وهی بشوړی، ه‌روه‌ک له (المجموع) و (تحفة) دا پوون کراوه‌ته‌وه.

(السادس) شه‌شهم له پوکنه‌کانی ده‌ستونوږ: (ترتیبه) پیزکړنی شوړنی نه‌ندامه‌کانی ده‌ستونوږه (ه‌گذا) وه‌ک نه‌و پیزه‌ی له‌ ثابته‌که‌دا ه‌اتوه، به‌ به‌لگی نه‌م حه‌دیس: عَنْ عِثْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ دَعَا بَوْضُوءَ لَفَسَلَ كَفَّيْهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، ثُمَّ تَمَضَّضَ وَاسْتَنْشَقَ وَاسْتَنْثَرَ ثُمَّ غَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ غَسَلَ يَدَهُ الْيُمْنَى إِلَى الْمِرْفَقِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ الْيُسْرَى مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ مَسَحَ بِرَأْسِهِ ثُمَّ غَسَلَ رِجْلَهُ الْيُمْنَى إِلَى الْكَعْبَيْنِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ الْيُسْرَى مِثْلَ ذَلِكَ، ثُمَّ قَالَ: رَأَيْتَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ تَوَضَّأَ لِحَوْ وَضُوءِي هَذَا رواه الشيخان، نيامی (عثمان) ده‌ستونوږی گرتو له‌ کونای ده‌ستونوږه‌که‌ی دا فهرمووی: پیغه‌م‌برم ﷺ بیت به‌م شیوه‌یه‌ی من ده‌ستونوږی گرت: له‌ سەر‌ه‌تادا ه‌رږوو له‌په‌ ده‌سته‌کانی سی جار شوړدن، ئینجا ناوی له‌ ده‌می وه‌رکړدو ناوی له‌ لووتی وه‌رکړدو ناوه‌که‌ی فېری دا دهره‌وه، ئینجا پوخساری سی جار شوړد، ئینجا ده‌ستی پاسته‌ی له‌گه‌ل نه‌نیشکدا سی جار شوړد، ئینجا ده‌ستی چه‌په‌شی وه‌کو پاسته‌ی له‌گه‌ل نه‌نیشکدا سی جار شوړد، ئینجا سهری مه‌سح کرد، ئینجا پی‌ی پاسته‌ی له‌گه‌ل گوزینگه‌کاندا سی جار شوړد، ئینجا پی‌ی چه‌په‌شی وه‌کو پاسته‌ی له‌گه‌ل گوزینگه‌کاندا سی جار شوړد.

که‌وابو: نه‌گەر به‌ پیچه‌وانه‌ی نه‌م پیزه‌ ده‌ستونوږی گرت: وه‌ک پی‌ی پیښی ده‌سته‌کان بشوړی، یان په‌کټک له‌م دووانه‌ پیش پوخساری بشوړی، یان نه‌ندامیک به‌ ته‌واوی نه‌شوړی و ده‌ست به‌ نه‌ندامی دوا‌یوی بکا، نه‌وه ده‌ستونوږه‌که‌ی دروست نیه، ه‌روه‌ک له (نهاية) و (الرشیدی) دا پوون کراوه‌ته‌وه، به‌لام نه‌گەر له‌ جاری په‌که‌مدا نه‌ندامه‌که‌ی ته‌واو نه‌شوړدو پارچه‌یه‌کی هیښته‌وه، ئینجا له‌ جاری دوهم، یان سی‌یه‌مدا شوړا، نه‌وه بی‌ده‌ستونوږی نه‌م نه‌ندامه‌ لاده‌چی، واته: دروسته‌ ده‌ست به‌ نه‌ندامی دوا‌یوی بکا، ه‌روه‌ک له (المجموع) دا پوون کراوه‌ته‌وه.

(وَلَوْ اغْتَسَلَ مُحَدِّثٌ) نه‌گەر مړوفی بی‌ده‌ستونوږ — له‌ جیات‌ی ده‌ستونوږگرتن — غوسلی کرد، واته: ه‌ه‌موو لاشه‌ی خوی شوستو نیه‌تیکی ده‌ستونوږیشی ه‌یتا، نه‌وه (فَلَا صَحَّ أَفْهٌ إِنْ أَمَكَّنَ تَقْدِيرُ تَرْتِيبٍ) فهرمووده‌ی پاستر نه‌وها‌یه: نه‌گەر ده‌گودجا نه‌ندازه‌ بڼه‌ ریزی نه‌ندامه‌کان دابندری (بِأَنْ غَطَّسَ) به‌و جوره‌ی: خوی تقوم کرده‌ ناو‌ ناو (وَمَكَّثَ) به‌

صَحَّ، وَإِلَّا فَلَا، قُلْتُ: الْأَصَحُّ الصَّحَّةُ بِلَا مُكْتَبٍ وَاللَّهُ أَغْلَمُ. وَسُنُّهُ: السُّوَاكُ عَرْضًا بِكُلِّ خَشْنٍ لَا أَصْبَغَهُ فِي الْأَصَحِّ،

نه ندازه‌ی پیزدانانه‌کش له ناو ناودا مایه‌وه (صَحَّ) ده‌ستنوژی‌که‌ی دروسته (وَأِلَّا) نه‌گەر نه‌ماوه و په‌کسره‌هاته‌ دهره‌وه (فَلَا) دروست نیه، به‌لام (قُلْتُ) ئیمامی (النواوی) ده‌فه‌رموئ (الْأَصَحُّ) فه‌رمووده‌ی پراست‌ر نه‌وه‌یه: (الصَّحَّةُ) ده‌ستنوژی‌ه‌که‌ی دروسته (بِلَا مُكْتَبٍ وَاللَّهُ أَغْلَمُ) به‌بی‌مانه‌وه له ناو ناوه‌که‌دا، چونکه غوسل کردن جه‌نابت لاده‌با- که بی‌ده‌ستنوژی‌ه‌کی گه‌وره‌یه- که‌وابو: چاکتر نه‌م بی‌ده‌ستنوژی‌ه‌ی بچوکه لاده‌با.

ئینجا بزانه: نه‌و دروستبوونه به‌هوی خۆ نقومکردنه ناو ناو بوو، به‌لام نه‌گەر به‌جامه، یان به‌مه‌سینه ناو به‌خۆی‌دا بکا، نه‌و پیزکردنه‌ی پرابردو و اجبه، نه‌گەر نا: ده‌ستنوژی‌ی دروست نیه، هه‌روه‌ک له (تحفة) دا پوونی کردنه‌وه، هه‌روه‌ها بزانه: نه‌گەر بی‌ده‌ستنوژی‌ی بوو و جه‌نابه‌تیشی له‌سه‌ر بوو: نه‌وه به‌غوسلکردنی جه‌نابت- به‌هه‌ر جوړیک بی- هه‌ردووکی له‌سه‌ر لاده‌چن، هه‌روه‌ک له‌کورتایی (غسل) دا پوونی نه‌که‌ینه‌وه، ان شاء الله تعالی.

﴿بَاسِ سِوَاک و سوننه‌ته‌کانی ده‌ستنوژی﴾

(وَسُنُّهُ) په‌کێک له‌ سوننه‌ته‌کانی ده‌ستنوژی: (السُّوَاک) سیواک کردنه، پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رموئ: ﴿لَوْلَا أَنِ اشْتُقَّ عَلَى أَمْنِي لَأَمَرْتَهُمْ بِالسُّوَاكِ مَعَ كُلِّ وُضُوءٍ﴾ رواه مالک و ابن خزيمة و صححه، نه‌گەر له‌به‌ر ماندووکړنی تۆممه‌تم نه‌بوايه، فه‌رمانم نه‌دانئ: له‌گه‌ل گشت ده‌ستنوژی‌گرتنیکدا سیواک بکه‌ن.

(عَرْضًا) سوننه‌ته: سیواک کردن له‌ پانایی‌دانه‌کان و درێژایی‌ده‌مه‌وه‌ی، واته: له‌لای پراست‌ه‌ی ده‌میه‌وه‌ ده‌ست پێ بکا و به‌سه‌ر نه‌م دیوه‌و نه‌و دیوی دانه‌کانی‌دا بینئ تاده‌گاته‌ ناوه‌ندی ده‌می، ئینجا له‌چه‌په‌وه‌ به‌م شیوه‌یه- هه‌روه‌ک له‌ (نهاية) و (مغنی) و (حاشية‌الموض) دا پوون کراوه‌ته‌وه- به‌لام سیواک کردنی زویان سوننه‌ته: له‌ درێژایی‌دا بی، واته: له‌سه‌ر بانی ده‌م و گه‌روویه‌وه‌ بۆ سه‌ری زویانی، هه‌روه‌ک له‌ (الشروانی) و (الشیراملسی) و هه‌رده‌گیرئ.

(بِكُلِّ خَشْنٍ) سیواک کردن به‌گشت شتیکی زیر دروسته: که پاک بی‌و چلک و په‌نگی سه‌ر دانه‌کان لابیا، هه‌ر چه‌ند په‌ژێکیش بی، چونکه مه‌به‌ستی سیواک کردن- که پاککردنه‌وه‌یه- نیته‌جن، پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رموئ: ﴿السُّوَاكُ مَطَهْرَةٌ لِلْفَمِ مَرْضَاةٌ لِلرَّبِّ﴾ رواه النسائي باسناد صحیح، سیواک کردن پاک‌که‌ره‌وه‌ی ده‌مه‌و هوی پرازی‌کردنی خودایه.

(لَا أَصْبَغُهُ) به‌لام سیواک به‌په‌نج‌ه‌ی‌خۆی نابئ، واته سوننه‌تی سیواک کردنی ده‌ست ناکه‌وئ، هه‌ر چه‌ند په‌نج‌ه‌کشی زیر بی (فِي الْأَصَحِّ) له‌ فه‌رمووده‌ی پراست‌ردا، چونکه نه‌و

وَيُسَنُّ لِلصَّلَاةِ وَتَغْيِيرِ الْقَمَمِ، وَلَا يُكْرَهُ إِلَّا لِلصَّائِمِ بَعْدَ الزَّوَالِ.

حه دیسهی ده فەرموی: ﴿پەنجە بە بەر سیواک دەکەوێ﴾. ئیمامی (البیهقی) بە بێ ھێزی داناو، ھەروەک لە (المجموع) دا فەرموویەتی.

ئینجا بزانە: سیواک کردن بە دەستی راستە سوننەتە، ھەروەھا سوننەتە سیواک لە داری (الأراک) بێ و پێش سیواک کردن بە ئاو نەرمی بکاو لە دواى سیواک کردن بيشوێ، بەلام ناپەسندە سیواک لە بستیک درێژتر بێ، ھەروەک لە (تحفة) و (مغنی) دا فەرموویانە.

(وَيُسَنُّ) سیواک کردن سوننەتە (لِلصَّلَاةِ) لە و کاتەى دەیهوێ نوێژ بکا، جا نوێژەکە سوننەت بێ، یان واجب، پیغەمبەر ﷺ دەفەرموی: ﴿لَوْلَا أَنْ أَشُقُّ عَلَى أُمَّتِي لِأَمْرِهِمْ بِالسَّوَاكِ عِنْدَ كُلِّ صَلَاةٍ﴾ رواه الشيخان، ئەگەر لە بەر ماندووکردنی ئۆمەت نەبوایە، فەرمام ئەدانی: لە کاتی گشت نوێژکردنیکدا سیواک بکەن.

کەوابو: ئەگەر زۆر سوننەتی دەکردن، لە بۆ گشت دوو پەکەتیک سیواک کردن سوننەتە، ھەروەک لە سەرچاوەکاندا فەرموویانە.

(وَتَغْيِيرِ الْقَمَمِ) ھەروەھا سیواک کردن سوننەتە: لە و کاتەى تام، یان بۆن، یان پەنگی دەم دەگۆڕێ: بە ھۆی خەوتن، یان بێ دەنگبون، یان خواردنی شتیکی بۆن ناخۆش ﴿عَنْ حَذِيفَةَ﴾: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا قَامَ لِيَتَهَجَّدَ يَشُوصُ فَاةً بِالسَّوَاكِ﴾ رواه الشيخان، پیغەمبەر ﷺ کە لە خەو ھەلەستا بۆ شەونوێژ، سیواکی بە دەمی خۆی دا ئەھینا. ھەروەھا حەدیسەکی ﴿السَّوَاكِ مَطَهْرَةٌ لِلْقَمَمِ﴾ ی پابردوو بەلگە بە بۆ ئێرەش.

(وَلَا يُكْرَهُ) لە ھیچ کاتیکدا سیواک کردن ناپەسند نیە، واتە: لە گشت کاتیکدا سوننەتە (إِلَّا لِلصَّائِمِ بَعْدَ الزَّوَالِ) تەنھا بۆ مرقفی بەپۆژوو نەبێ لە دواى ھاتنی کاتی نوێژی نیوەپۆ، چونکە پیغەمبەر ﷺ دەفەرموی: ﴿لَا خُلُوفَ فَمِ الصَّائِمِ أَطِيبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ﴾ رواه الشيخان، بۆنی دەمی مرقفی بەپۆژوو لە لای خواى گەورە لە بۆنی میسک خۆشترە. واتە: چونکە بە ھۆی سیواک کردن ئەم بۆنە دەپوا، بەلام لە پێش نیوەپۆ و لە دواى بەربانگ ناپەسند نیە، جا لە (المجموع) دا ئەو فەرموودەى ھەلبژاردو: کە ھیچ کاتیک بۆ مرقفی بەپۆژووش سیواک کردن ناپەسند نیە.

ھەروەھا سیواک کردن سوننەتە: بۆ چوونە ناو مزگەوت و چوونە ماله وەو بۆ خۆیندنی قوێتان و حەدیس و دەرسی ئایینی و بۆ زیكری خوا و بۆ سوجدەى شوکرو تیلاو و بۆ نوێژی (جنازة) و بۆ تەوافی مالی خوا و بۆ خەوتن و بۆ نەخۆش لە کاتی ئامادەبوونی گیان دەرچوونی.

ئینجا بزانە: پاککردنەوی ئێوان ددانەکان لە پاشماوێ خواردن، سوننەتێکی گرنگە، بەلام پاککردنەویان بە ناسن ناپەسندە، جا ئەو خواردنەى بە دارچەکە دەپهێنیتە

وَالْتَسْمِيَةُ أَوَّلُهُ فَإِنْ تَرَكَ فَقِيَ أَثْنَانَهُ. وَغَسَلَ كَفَيْهِ فَإِنْ لَمْ يَتَيَقَّنْ طَهْرَهُمَا كُسِرَ غَمْسُهُمَا فِي الْإِنَاءِ قَبْلَ غَسْلِهِمَا. وَالْمُضْمَضَةُ وَالِاسْتِشْقُ، وَالْأَظْهَرُ أَنْ فَصْلَهُمَا أَفْضَلُ، ثُمَّ الْأَصَحُّ

دوره و ناپه سنده بیخوا، به لام نه گهر به زویان هیتایه دوره و زبانی نیه، ههروه که (تحفة) و (الشروانی) دا پوون کراوه ته وه.

(وَالْتَسْمِيَةُ أَوَّلُهُ) سوننه تیکی تری ده ستنوئیز: (بِسْمِ اللَّهِ) کردنه، له سه ره تای ده ستنوئیزدا، ولته: بَلَى (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)، پیغه مبه رﷺ ده فرموی: ﴿تَوَضَّعُوا بِاسْمِ اللَّهِ﴾ رواه البیهقی باسناد جید، ده ستنوئیز بگرن به ناوی خوی گه وه.

(فَإِنْ تَرَكَ) جا نه گهر له سه ره تای ده ستنوئیزدا به ویستی خوی (بِسْمِ اللَّهِ) نه کرد، یان له بیرى چوو (فَقِيَ أَثْنَانَهُ) با له ناو ده ستنوئیز گرتندا بَلَى: (بِسْمِ اللَّهِ أَوَّلُهُ وَآخِرُهُ)، واته: به (قیاس) له سه رخواردن، که پیغه مبه رﷺ ده فرموی: ﴿إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَذْكُرْ اسْمَ اللَّهِ، وَإِنْ نَسِيَ أَنْ يَذْكُرَ اسْمَ اللَّهِ فِي أَوَّلِهِ فَلْيَقُلْ بِسْمِ اللَّهِ أَوَّلُهُ وَآخِرُهُ﴾ رواه الترمذی بسند صحیح، هر کاتیک یه کیکتان ویستی شتیک بخوا، ده بی (بِسْمِ اللَّهِ) بکا، نه گهر له سه ره تادا له بیرى چوو، با بَلَى: (بِسْمِ اللَّهِ أَوَّلُهُ وَآخِرُهُ) به ناوی خوا له سه ره تاوله کوتایی دا.

(وَوَسَلَ كَفَيْهِ) سوننه تیکی تری ده ستنوئیز: شورډنی هه ربوو له په ده ستیته، تا جومگى ده ستی، له گه ل (بِسْمِ اللَّهِ) کردندا، هه رچند ده ستیشی پاک بی، یان به مه سینه، یان به لوعه ده ستنوئیز بگرئ، به به لگى حه دیسه که ی پابردوی نیمامی (عثمان).

(فَإِنْ لَمْ يَتَيَقَّنْ طَهْرَهُمَا) جا نه گهر بیگومان نه بو: که له په ده سته کانی پاکه (كُسِرَ غَمْسُهُمَا فِي الْإِنَاءِ) ناپه سنده له په ده سته کانی بنیته ناو قاپیکی وه ها: که ناویکی له قولله تین که متر، یان شله یه کی تن دابن (قَبْلَ غَسْلِهِمَا) پیش شورډنیان سنی جار، پیغه مبه رﷺ ده فرموی: ﴿إِذَا اسْتَيْقَظَ أَحَدُكُمْ مِنْ نَوْمِهِ فَلَا يَغْمِسْ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ حَتَّى يَغْسِلَهَا فَإِنَّهُ لَا يَذْرَى أَيْنَ بَاءَتْ يَدُهُ﴾ رواه الشيخان، هر کاتیک یه کیکتان له خو وه لسا، ده ستی نه خاته ناو قاپ، تا ده یشورئ، چونکه نازانئ له کاتی خه وتندا ده ستی له کام شوین داندراوه.

نینجا بزانه: له دواى شورډنی له په ده ست، کاتی سیواک کردن دئ، جا نه گهر له م کانه دا نه یکرد، با له ناو ده ستنوئیز گرتندا بیکا، ههروه که (نهاية) و (مغنی) دا فرموویاته.

(وَالْمُضْمَضَةُ) سوننه تیکی تری ده ستنوئیز: ناو له دم وهر کردنه، له دواى له په ده ست شورډن و سیواک کردن (وَالِاسْتِشْقُ) سوننه تیکی تریش: ناو له لووت وهر کردنه، له دواى ناو له دم وهر کردن، به به لگى حه دیسه که ی پابردوی نیمامی (عثمان).

(وَالْأَظْهَرُ أَنْ فَصْلَهُمَا أَفْضَلُ) به فرموده ی به هیترتر: لیک جیا کردنه وى ناو تیوه رکردنی دم و لووت خیرى زیاتره (ثُمَّ الْأَصَحُّ) نینجا فرموده ی پاستتر:

يَتَمَضَّمُ بِغُرْفَةٍ ثَلَاثًا ثُمَّ يَسْتَنْشِقُ بِأُخْرَى ثَلَاثًا، وَيُبَالِغُ فِيهِمَا غَيْرُ الصَّائِمِ، قُلْتُ: الْأَظْهَرُ تَفْضِيلُ الْجَمْعِ بِثَلَاثِ غُرَفٍ: يَتَمَضَّمُ مِنْ كُلِّ ثُمَّ يَسْتَنْشِقُ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَتَلْبِيسُ الْفَسْلِ وَالْمَسْحِ وَيَأْخُذُ الشَّاكُّ بِالْيَقِينِ.

(يَتَمَضَّمُ بِغُرْفَةٍ ثَلَاثًا) به گولمه ناوێك سێ جار ناو له ده‌می وهرده‌كا (ثُمَّ يَسْتَنْشِقُ بِأُخْرَى ثَلَاثًا) ئینجا به گولمه‌یه‌کی‌تریش سێ جار ناو له لووتی وهرده‌كا. (وَيُبَالِغُ فِيهِمَا غَيْرُ الصَّائِمِ) -جگه له مرقفی به‌پۆژوو- له ئەندازه به‌در ناو له‌ده‌م و لووتی وهر بكا تا ناوه‌كه ده‌گاته سهر‌گه‌روو و گشت ته‌نیشته‌كانی ده‌می، تا ده‌گاته لای ئۆری لووتی ناو هه‌لمژێ، پێغه‌مبه‌ر ﷺ به‌ پیاویکی فهرموو: ﴿بَالِغٌ فِي الْأِسْتِنْشَاقِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ صَائِمًا﴾ رواه اصحاب السنن بسند صحيح، له ئەندازه به‌در ناو له لووت وهریكه، ته‌نها نه‌گه‌ر به‌پۆژوو بووی وا مه‌كه.

(قُلْتُ) ئیمامی (النواوی) ده‌فه‌رموی (الْأَظْهَرُ) فهرمووده‌ی به‌هێزتر به‌ لای‌منه‌وه‌ ئه‌وه‌یه: (تَفْضِيلُ الْجَمْعِ) كۆکردنه‌وه‌ی ده‌م و لووت خێری زیاتره (بِثَلَاثِ غُرَفٍ) به‌ سێ گولمه‌ ناو، به‌م شێوه‌یه: (يَتَمَضَّمُ مِنْ كُلِّ) به‌ به‌شێکی هه‌ر گولمه‌یه‌ك ناو له ده‌می وهریكا (ثُمَّ يَسْتَنْشِقُ) ئینجا به‌ به‌شه‌که‌ی‌تریش ناو له لووتی وهریكا، ئینجا گولمه‌ی دووه‌میش، ئینجا گولمه‌ی سێ‌یه‌میش به‌و جۆره (وَاللَّهُ أَعْلَمُ)، ئینجا بزانه: به‌ هه‌ر شێوه‌یه‌ك له‌و دوو شێوه‌یه‌ په‌فتار بكا، خێره‌که‌ی هه‌ر ده‌ست ده‌که‌وێ، به‌لام ئه‌م شێوه‌یه‌ خێزتره، چونکه

حه‌دیه‌سه‌کانی پاستن، هه‌روه‌ك له‌ سه‌رچاوه‌کاندا فهرموویانه. ﴿فَاكْادَارِي﴾: پێغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رموی: ﴿إِذَا اسْتَقْبَطَ أَحَدُكُمْ مِنْ مَنَامِهِ فَلْيَسْتَنْشِرْ ثَلَاثًا فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَبِيتُ عَلَى خَيْشُومِهِ﴾ رواه الشيخان، هه‌ر كاتێك به‌كێكتان له‌ خه‌وه‌ه‌لسا، با سێ جار ناو له لووتی وهریكا، چونکه شه‌یتان له‌ سه‌ر لای ئۆری لووتی له‌ كاتی خه‌وتندا ده‌مێنێته‌وه‌.

(وَتَلْبِيسُ الْفَسْلِ وَالْمَسْحِ) سوخته‌تێکی‌تری ده‌ستنویژ: سێ جار سێ جار شوڕینی ئەندامه‌کانی ده‌ستنویژه‌و سێ جار مه‌سح‌کردنی‌سه‌ره، به‌ به‌لگه‌ی حه‌دیه‌سه‌که‌ی پرا‌بربووی ئیمامی (عثمان) و حه‌دیه‌سه‌که‌ی داهاتوو (وَيَأْخُذُ الشَّاكُّ بِالْيَقِينِ) مرقفی گوماندار لای‌دلتیایی لێ‌ده‌گرێ، واته: نه‌گه‌ر كه‌وته‌ گومان: ئایا دوو جار ئەندامه‌که‌ی شوڕبوه، یان سێ جار؟ ئه‌وه‌ لای‌که‌م لێ‌ده‌گرێ: كه‌ دووه‌و لێ‌ دلتیایه، واته: جارێکی‌تریش ئەندامه‌که‌ ده‌شوڕێ.

ئینجا بزانه: زیاتر له‌ سێ جار به‌ نیه‌تی ده‌ستنویژ، هه‌روه‌ها: كه‌مه‌تر له‌ سێ جار به‌ بێ‌عو‌زد، هه‌ردوو لا‌ دروستن، به‌لام هه‌ردوو‌كیش ئا‌په‌سندن، هه‌روه‌ك له‌ سه‌رچاوه‌کاندا فهرموویانه ﴿عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ ﷺ تَوَضَّأَ النَّبِيُّ ﷺ ثَلَاثًا ثَلَاثًا ثُمَّ قَالَ: هَكَذَا الْوُضُوءُ

وَمَسَحَ كُلَّ رَأْسِهِ ثُمَّ أَذْنَيْهِ، فَإِنْ عَسَرَ رَفَعُ الْعِمَامَةِ كَمَّلَ بِالْمَسْحِ عَلَيْهَا. وَتَخْلِيلُ
اللَّحْيَةِ الْكَثَّةِ

فَمَنْ زَادَ عَلَى هَذَا أَوْ نَقَصَ فَقَدْ أَسَاءَ وَظَلَمَ ﴿رواه ابوداود وغيره باسناد صحيح،
پیغمبر ﷺ سن جار سن جار دهستنوژی گرت، نینجا فرموی: دهستنوژی نه وایه، جا
هر که سیک زیاتر، یان که متر بکا، نه وه خرابه و ستمی کردوه.

کهواته: به یه ک جاریش دهستنوژی دهگیری، به و مرجعی به ته وای نه ندانه که بشوری
﴿عن ابن عباس رضی الله عنهما: تَوَضَّأَ النَّبِيُّ ﷺ مَرَّةً مَرَّةً﴾ رواه البخاری، پیغمبر ﷺ یه ک جار،
یه ک جار دهستنوژی گرت. هروه ها: دو جاریش له (بخاری و مسلم) دا هاتوه.

(وَمَسَحَ كُلَّ رَأْسِهِ) سوننه تیکی تری دهستنوژی: مسح کردنی هه موو سهریه تی ﴿عَنْ عَبْدِ اللَّهِ
بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي صِفَةِ وَضُوءِ النَّبِيِّ ﷺ: مَسَحَ بِرَأْسِهِ فَأَقْبَلَ بِيَدَيْهِ وَأَذْبَرَ﴾ رواه الشيخان،
پیغمبر ﷺ سهری خوی مسح کردو هردو دسته کانی به سهر سهری دا هینا تا
پشته وه، نینجا هینانی وه سهر پیشه سهر.

(ثُمَّ أَذْنَيْهِ) نینجا له نوای مسحی سهر، سوننه ته هردو گوی یه کانی مسح بکا: دهره وه و
ناوهره یان به ناویکی به کار نه هاتوو، واته: هردو په دجه کانی شاده بخاته نبوی ناوهره ی
گویی یه کان و هردو په دجه گوره کهش بخاته سهر پشتی گویی یه کان، نینجا بیانگه رینیته
نم لاو نه و لا ﴿عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: فِي صِفَةِ وَضُوءِ النَّبِيِّ ﷺ: وَأَدْخَلَ إِبْصَعَيْهِ
السَّابْحَتَيْنِ فِي أَذْنَيْهِ وَمَسَحَ بِإِبْهَامَيْهِ ظَاهِرَ أُذُنَيْهِ﴾ رواه ابوداود بسند حسن، له دهستنوژی دا
پیغمبر ﷺ هردو په دجه شاده ی خسته ناو گویی یه کانی به هردو په دجه
گوره کانیشی بره وه ی گویی یه کانی مسح کرد.

(فَإِنْ عَسَرَ رَفَعُ الْعِمَامَةِ) جا نه گره رحمت بوو میزهره که ی لایبا، یان هر شتیکی تر: که
سهری پی داپوشراوه (کَمَّلَ بِالْمَسْحِ عَلَيْهَا) با مسحی ته وای سهری له نوای واجبه که -
له سهر نه و داپوشره ته وای بکا، واته: واجبه به شتیکی سهری به پووسی مسح بکا،
هروه که له سهر چاره کاندایهون کراوه ته وه ﴿عَنِ الْمَغْرَةِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ تَوَضَّأَ فَمَسَحَ
بِإِبْصَافَتِهِ وَعَلَى الْعِمَامَةِ﴾ رواه مسلم، پیغمبر ﷺ دهستنوژی گرت و مسحی پیشه سهری
کردو له سهر میزهره کهش مسحی کرد.

نینجا بزانه: مسح کردنی نه ستر سوننه تیه، هروه که له (المجموع) دا پوونی کردو ته وه.
(وَتَخْلِيلُ اللَّحْيَةِ الْكَثَّةِ) سوننه تیکی تری دهستنوژی: په دجه تیوهردانی ریشیکی پره، نینجا
وه هاش سوننه ته: به ناویکی تاییه تی ﴿عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا تَوَضَّأَ أَخَذَ كَفًّا
مِنْ مَاءٍ فَأَدْخَلَهُ تَحْتَ حَتَكِهِ فَخَلَّلَ بِهِ لِحْيَتَهُ وَقَالَ: هَكَذَا أَمَرَنِي رَبِّي﴾ رواه ابوداود باسناد

وَأَصَابِهِ. وَتَقْدِيمُ الْيَمْنَى. وَإِطَالَةُ غُرَّتِهِ وَتَحْجِيلُهُ.

صحیح، که پیغمبر ﷺ دهستنوویژ دهگرت، گزله ناویکی دهبرده ژیرمه لاشووی و پیشی پی تیکوره ده داو فرموی: نه وها خوی خوم فرمانی پی کربوم.

(وَأَصَابِهِ) سوننه تیکی تری دهستنوویژ: په دهه تیوه ردانی نیوان په دهه کانی دهست و پی یه تی، پیغمبر ﷺ ده فرموی: ﴿إِذَا تَوَضَّأْتَ فَحَلَلْ بَيْنَ أَصَابِعِ يَدَيْكَ وَرِجْلَيْكَ﴾ رواه الترمذی بسند حسن، هر کاتیک دهستنوویژ گرت، په دهه له نیوان په دهه کانی دهست و پی یه کانت وهرده. جا نه گرهاتو: په دهه کان پالیاں دابوه یه کتری، نه و کاته ناو برده ناویان واجبه، به لام نه گره یه کتریان گرتبو، هر پامه لیکیان بکاته وه، هر وه که له سه رچاوه کانداه فرموویانه.

﴿ناگاداری﴾: له (المجموع) دا ده فرموی: نه گره نه گوستیله ی له په دهه دا بوو و ناوی نه دهه چوه ژیره وه، واجبه ناوی بگینیتی به جولاندنی، یان به داکه ندنی، به لام نه گره ناوی دهه گیشته ژیره وه، نه و کاته جولاندنی سوننه ته ﴿عن علی وابن عمر﴾: أَلَهُمَا إِذَا تَوَضَّأَ حَرَّكَ الْأَخْأَمَ رواه البيهقي، نه م دوو (صحابه) یه که دهستنوویژان دهگرت، نه گوستیله یان ده جولاند.

هر ووه دهست به سه ردهامینانی نه نداهه کانی دهستنوویژ سوننه ته ﴿عن عبدالله بن زيد﴾: أَلَهُمَا جَعَلَ يَدُكَ ذِرَاعِيهِ صححه ابن خزيمة، پیغمبر ﷺ له دهستنوویژ دا دهستی به سه رده دوو باسکه که ی خوی دا نه میتنا. واته: تا باش ته پی بی.

که وایو: ده بی پاشنه ی پی زیاتر بایه خی پی بدری به تاییه تی له زستاندا، پیغمبر ﷺ ده فرموی: ﴿رَيْلٌ لِلْأَعْقَابِ مِنَ النَّارِ﴾ رواه الشيخان، سه رشوری له ناگری دوزخ بق نه وانه ی که مترغه می نه که ن له شورونی پاشنه ی پی دا. هر ووه ده سوننه ته بوو له قبیلوه بی قسه کردن دهستنوویژ بگری.

(وَتَقْدِيمُ الْيَمْنَى) سوننه تیکی تری دهستنوویژ: پی شخستن شوری نه نداهه راسته یه، له سه رچه په، پیغمبر ﷺ ده فرموی: ﴿إِذَا تَوَضَّأْتَ فَأَبْدُءُوا بِأَيْمَانِكُمْ﴾ صححه ابن خزيمة، هر کاتیک دهستنوویژان گرت، دهست به راسته کانتان بکه ن.

(وَإِطَالَةُ غُرَّتِهِ) سوننه تیکی تری دهستنوویژ: زیاتر شورونه له نه ندازه ی واجبی پوخساری تا پی شه سه ری و گوی یه کانی و گره دهنی (وَتَحْجِيلُهُ) هر ووه ده زیاتر شورونه: له نه ندازه ی واجبی دهست و پی یه کانی تا به شیکی قولی و به شیکی لوله قاچی، پیغمبر ﷺ ده فرموی: ﴿إِنْ أَمْتِي يُدْعَوْنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ غُرًّا مُحَجَّلِينَ مِنْ آثَارِ الْوُضُوءِ فَمَنْ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ أَنْ يُطِيلَ غُرَّتَهُ فَلْيَفْعَلْ﴾ رواه الشيخان، نو مته تی من له پوزی قیامت بانگ ده کرتن به

وَالْمَوَالَةَ وَأَوْجِبَهَا الْقَدِيمُ. وَتَرَكُ الْإِسْتِعَانَةَ وَالتَّنْفِضَ وَكَذَا التَّنْشِيفَ فِي الْأَصَحِّ. وَيَقُولُ بَعْدَهُ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، اَللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ الثَّوَابِينَ وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ، سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ.

پوخساری سپی و به دهست و پیی سپیه وه، جا هر که سبک له نیوه دهتوانی له نه دنازه ی واجب زیاتر بشوری له دهستونیژدا، با واکا.

(وَالْمَوَالَةَ) سوننه تیکی تری دهستونیژ: شوردنی نه دنامه کانی دهستونیژ به دوا یه کتردا، به جورکی وه ها: یه که میان ووشک نه بیته وه که دهست به نه دنامه که ی تری دهکا (وَأَوْجِبَهَا الْقَدِيمُ) فرموده ی کونی نیامی (شافعی) شوردنی به دوا یه کتردا ی به واجب داناوه.

(وَتَرَكُ الْإِسْتِعَانَةَ) سوننه ته بۆدهستونیژگرتن داوا ی یارمه تی دان بۆ ئاو پیدا کردن له که س نهکا، مه که نه خوش بی، یان عوزی کی تری هه بی (وَالْتَّنْفِضَ) سوننه ته ئاو له دهسته کانی دلنه وه شینن له دوا ی دهستونیژ، به لام له (المجموع) دا ده فرموی: حلاله، به به لگی حه بیسه که ی داهاتوو (وَكَذَا التَّنْشِيفُ) هه روه ها سوننه ته نه دنامه کانی ووشک نه کاته وه به په پۆ و نه جورده شتانه (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده ی راستردا ﴿عَنْ مِيمُونَةَ بِنْتِ عَمْرِو بْنِ مَرْثَدَةَ: وَضَعْتُ لِنَفْسِي مَاءً لِلْفَسْلِ... فَأَتَيْتُهُ بِخِرْقَةٍ فَلَمْ يَرْضَهَا فَجَعَلَ يَنْقُضُ الْمَاءَ بِيَدِهِ﴾ رواه الشيخان، ئاوی غوسل کردنم بۆ پیغه مبه ر داناو له دوا ی غوسل په پۆ یه کم بۆ هینا خوی پی ووشک بکاته وه، نه ویش په پۆ یه که ی نه ویست و به دهستی خوی ئاوی داده وه شاند.

نینجا بزانه: نه گهر پیویستی به ووشک کردنه وه هه بو ناپه سند نیه، به لکو له (شرح مسلم) دا نه و پایه ی هه لباردوه: که کردن و نه کردنی یه کسانه.

(وَيَقُولُ بَعْدَهُ) سوننه ته که دهستونیژی ته واکرد، قسه نه کاو پوو له قبیله دهست بهرز بکاته وه و بلی: ﴿أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ﴾ رواه مسلم والترمذی وزاد: ﴿اَللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ الثَّوَابِينَ وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ﴾. نینجا سوننه ته بلی: ﴿سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ﴾ رواه النسائي مرفوعا وموقوفا، قال ابن حجر العسقلاني في التلخيص: واما الموقوف فلا شك في صحته.

نینجا بزانه: له دوا ی دهستونیژگرتن نه م دوعایه ش سوننه ته: ﴿اَللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي وَوَسِّعْ لِي فِي دَارِي وَبَارِكْ لِي فِي رِزْقِي﴾ رواه النسائي باسناد صحيح في عمل اليوم والليلة، نینجا سه له واتیش له دوا ی نه و زیکرانه ی پابردوو سوننه ته، هه روه که له سه رچا وه کاند ا فرمویانه.

وَحَذَفْتُ دُعَاءَ الْأَعْضَاءِ إِذْ لَا أَصِلَ لَهُ.

(وَحَذَفْتُ دُعَاءَ الْأَعْضَاءِ) نهو دوعایانهی له گهل شوردنی نه نامه کانی دهستنویردا دهگوترین، من نهمنوسین (إِذْ لَا أَصِلَ لَهُ) چونکه له کتیبه کانی چه بسدا هیچ بنچینه یه کی وه هایان نیه پستی پی بیه ستری.

هروه ها له دواي دهستنویرگرتن سوننه ته: دوو په کعت بکا به نیه تی (سُنَّةُ الْوُضُوءِ) = سوننه تی دهستنویر، جا له گشت کاتیکدا نهو سوننه ته دروسته وه م به نویرتیکی تریش نهو سوننه ته پیک دی، هروه که له (تحفة) دا فهرموویه تی ﴿عَنْ عُمَانَ﴾: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: لَا يَتَوَضَّأُ رَجُلٌ مُسْلِمٌ فَيُحْسِنُ الْوُضُوءَ فَيُصَلِّيَ صَلَاةً إِلَّا غَفَرَ اللَّهُ لَهُ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الصَّلَاةِ الَّتِي تَلِيهَا﴾ روه الشیخان، هر مرقی کی موسلمان دهستنویرتیکی بوخته و ته و او بگری، نینجا نویرتیک بکا، خوی گه و ره ده بیوری: له تاوانه بچوکه کانی نیوان دهستنویره که و نویرتیکی تر: که له دواي نهو نویره دادی.

﴿پاشکو: له باسی چهند رهووشتیکی پیغه مبه ران علیهم الصلاة والسلام﴾

پیغه مبه ران ده فهرمووی: ﴿عَشْرٌ مِنَ الْفَطْرَةِ: قَصُّ الشَّارِبِ، وَإِعْقَاءُ اللَّحْيَةِ، وَالسَّوَاكُ، وَاسْتِنشَاقُ الْمَاءِ، وَقَصُّ الْأُظْفَارِ، وَغَسْلُ الْأَرْجَمِ، وَتَنْفُ الْإِنِطِ، وَحَلْقُ الْعَالَةِ، وَالْقَاصُ الْمَاءِ، قَالَ مُصْعَبٌ: وَكَسِبْتُ الْعَاشِرَةَ: إِلَّا أَنْ تُكُونَ الْمَضْمَنَةَ﴾ روه مسلم، ده په ووشتی پاک له ریازی پیغه مبه ران علیهم الصلاة والسلام: سمیل کورتکردن، ریش هیشتنه وه، سیواک کردن، ناو له لووت وهر کردن، نینوک قرتاندن، شوردنی لوجی په نجه کان، دهره نیانی مووی بن هه تگل، هر تاشین، تاره تکردن به ناو، (مصعب) ده فهرمووی: ده یه م له بیر چوته وه، مه گه ناو له دم وهر کردن بی. له (شرح مسلم) دا ده فهرمووی: ده شگودجی سوننه تکردن بی.

نینجا بزانه: سیواک و ناو له دم و لووت وهر کردن و تاره تکردن، گشتیان له مه و پیش پوون کرانه وه - الحمد لله تعالی -، سوننه تکردن له (کتاب الصیال) دا، نه وانه تی تریش لیتره دا پوون ده که یه وه، ان شاء الله تعالی.

* نینوک قرتاندن: له م سوننه ته دا پیاو و نافرته یه کسانن، نیمامی (الشافعی) فهرموویه تی: نینوک قرتاندن نهو موو لابرده، له پوژی هینی دا سوننه تن، هروه که له (المجموع) دا پوونی کردوته وه.

هروه ها له (المجموع) و (شرح مسلم) دا فهرموویه تی: سوننه ته له په نجه ی شاده ی دهستی راسته یه وه دهست پی بکاو به ره و لای قلیجه (واته په نجه ی هره بچوکه)، نینجا بیتوه سر په نجه گه و ره که، نینجا دهست به قلیجه ی دهستی چه په بکا تا کوتایی،

.....
 ئىنجا قلىجەي پىي پاستەي تا كۆتايى، ئىنجا پەنجە گەرەكەي قاچى چەپە تا كۆتايى،
 ئىنجا پىيويستە يەكسەر شوپىنى نىنۆكە قىرتاۋەكان بشۇرى، چونكە ئەگەر خۇي
 پىيخورىنى مەترسى بەلەكپوونى لىدەكەي، ھەرەكە (تەقە)دا ھەرموويەتى.

* ھەرھىتەنى مووى بن ھەنگل: لەم سوننەتەشدا پىياو و ئافرەت يەكسانىو سوننەتە لە
 پاستەۋە دەست پىيەكەي و موۋەكان ھەرھىتەن، بەلام ئەگەر بىتاشن، يان بە ھەرمان
 لايىبەن، سوننەتەكە ھەر دەست دەكەي، ھەرەكە لە (شرح مسلم) و (المجموع)دا
 پوونى كۆرۈنەتە.

* بەر تاشىن: لەم سوننەتەدا پىياو و ئافرەت يەكسانى، بەلام ئەگەر مېرد داۋا لە ژەكەي
 بكا مووى بەرى لايبا، ئەو كاتە لە سەر ژەكە واجب دەپى، ھەرەكە لە (المجموع)دا
 ھەرموويەتى، ئىنجا سوننەتە پىياو مووى بەرىخۇي بىتاشى و ئافرەتەش دەرىبەيتى،
 ھەرەكە لە (نہایة)و (مغنى)دا ھەرموويانە، جا ئەگەر بە ھەر پىنگايەكىتر پىياو و ئافرەت
 موۋەكانى بەريان لايىبەن ھەر دروستە، ھەرەكە لە (شرح مسلم)دا ھەرموويەتى، بەلام
 ھەپامىشە مەۋزۇ بە كەسىكىتر بەرى خۇي پاك بكاۋە، مەگەر ژىخۇي بى، ئەو كاتە
 ھەپام نىيە، ھەرەكە لە (المجموع)دا ھەرموويەتى.

* شۇردىنى لۇچى پەنجەكان: پاككۆرەنەۋەي لۇچى پەنجەۋەكەلەنەكانى دەۋرەي نىنۆكە لە
 چىلگەۋ چەۋرى، سوننەتتىكى سەرىخۇيە بى پىياو و ئافرەت، تايىت نىيە بە
 دەستىۋىزگرتن، ھەرەكە لە (المجموع)و (شرح مسلم)دا ھەرموويانە.

* سەمىل كۆرتكردن: سوننەتتىكى زۆر گىرەكە، پىيغەمبەر ﷺ دەفەرموئى: ﴿مَنْ لَمْ يَأْخُذْ مِنْ
 شَارِبِهِ فَلَيْسَ مِنَّا﴾ رواه الترمذى وقال حسن صحيح، ھەر كەسىك سەمىلىخۇي كۆرت نەكا،
 لە ئىمە نىيە، واتە: لە سەر پەۋۋەشتى ئىمە نىيە. ئىنجا بزانە: لە (المجموع)دا دەفەرموئى:
 سوننەتە ئەۋەندە سەمىلەكانى كۆرت بكا: تا پۇخى لىۋى دەردەكەي. ئىمام (مالك)
 دەفەرموئى: سەمىل تاشىن بىدعەيەكە لە ناۋخەلكى دا پەيدا بوۋە.

ئىنجا بزانە: (انس) ﷺ دەفەرموئى: ﴿وَقَدْ لَنَا فِي قَصِّ الشَّارِبِ وَتَقْلِيمِ الْأُظْفَارِ وَتَشْفِ
 الْإِبْطِ وَحُلِيِّ الْعَانَةِ أَلَّا تَتْرَكَ أَكْثَرَ مِنْ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً﴾ رواه مسلم، لە پىيغەمبەر ﷺ كاتمان
 بى داندراۋە: بى سەمىل كۆرتكردن و نىنۆكە قىرتاندن و بن ھەنگل پاككۆرەنەۋەۋە بەر تاشىن،
 لە چل شەۋ تىنەپەرى. كەۋاتە: لە چل پۇز كەمتىش ھەر كاتىك ئەۋانە دىۋى بون دەپى
 لايىبەن، ئىنجا سوننەتە: نىنۆكە و موۋەكان لە ژىرخاكدا بشاردىنەۋە، ھەرەكە لە
 سەرچاۋەكاندا پوون كراۋەتەۋە.

* پيش هيشتنه وه سوننه ته و په ووشتي پيغه مبرانه عليهم الصلاة والسلام، دهره تان و تاشيني ناپه سنده، هه روه كه له (شرح مسلم) و (المجموع) و (تحفة) دا فهرموويانه، به لام ده ققى فهرمووده ي نيمامي (شافعي) نه وه يه: (تاشيني پيش حه رامي). هه روه كه له (الشرواني) و (إعانة) دا گيړاويه تيان وه، پيغه مبره رحمه الله ده فهرموي: ﴿خَالِفُوا الْمُشْرِكِينَ: وَقُرُوا اللَّهَ وَأَخِفُوا الشَّوَارِبَ﴾ رواه الشيخان، خوتان له كافران جيا بكنه وه: پيشتان بهيانه وه و سميته كانتان كورت بكن.

جا بزانه: ناپه سنده له كاتي سهر تاشيندا مووي بسكه كاني بهيانيته وه تاكو پيشي زياد بيي، ناپه سنده مووي گيسوه كاني له گه ل سهر تاشيندا بتاشي، ناپه سنده ته نيسته كاني مووي ليوي خواره وه هه لكه ني، جگه له مانه ش-واته: وه كه مووه كاني سهر كولمه كان- به لام نيمام (احمد) ده فهرموي: لابرني مووه كاني لاي گه رووي ناپه سند نيه، هه روه كه له (المجموع) دا پووني كرديته وه.

ئينجا بزانه: سهر تاشين حه لاله، هه روه كه له (المجموع) دا فهرموويه تي، به لام نه گهر چلكن بو و پي خزمه ت نه ده كرا، نه و كاته سوننه ته بيتاشي، هه روه كه له (تحفة) و (مغني) دا فهرموويانه، به تايبه تيش نه گهر چلكنيه كه به هقي ماته ميني بي ﴿عن عبدالله بن جعفر رضي الله عنه: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَهْلَ آلِ جَعْفَرٍ ثَلَاثًا، ثُمَّ أَنَاهُمْ فَقَالَ: لَا تَبْكُوا عَلَى أَخِي بَعْدَ الْيَوْمِ، ثُمَّ قَالَ: أَذْعُوا لِي بَنِي أَخِي، فَجِئْتُ بِنَا، فَقَالَ: أَذْعُوا لِي الْخَلَاقَ، فَأَمَرَهُ فَحَلَّقَ رُؤُوسَنَا﴾ رواه ابوداود باسناد صحيح، له دواي شه هيد بووني حه زده تي (جعفر)، پيغه مبره رحمه الله چوه لاي منداله كاني و فهرموي: له م پي به و لوه هيچي تر له سهر برام- (جعفر)- مگرين، ئينجا فهرموي: كوره كاني برام بي بانگ بكن، جا نيمه يان هينا، ئينجا فهرموي: سهر تاشم بي بانگ بكن، ئينجا فهرماني پي كرد سهر ي نيمه ي تاشي. واته: چونكه منداله كان به هقي ماته ميني باوكيان تزواي و داماو بوون.

به لام (القزح) واته: تاشيني به شيكي سهر و هيشتنه وه ي به شيك ناپه سنده، چونكه پيغه مبره رحمه الله منداليكي بيبي به شيكي سهر ي تاشراوه و به شيكي ش نا، جا فهرموي: ﴿اخْلُقُوهُ كُلَّهُ أَوْ ائْرُكُوهُ كُلَّهُ﴾ رواه ابوداود بسند صحيح، يان هه موو سهر ي بتاشن، يان هيچي مه تاشن.

﴿ناگاداري﴾ يه كه م: سهر تاشين بي ثافره تبه بي عوز- حه رامي، هه روه كه له (ارشاد الساري) دا فهرموويه تي، به لام له فهرمووده پاستره كه ي سهر چاوه كانماندا به ناپه سند داندراوه، ته نها بي پيويستيه كي وه كه دهرمان كرن نه بي.

ئىنجا بزانە: دروستە ئافرەت مووى سەرى خۆى كورت بىكاتهو، تاكو ئەرکى سووك بىيى
 ﴿عَنْ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ: كَانَ أَزْوَاجُ النَّبِيِّ ﷺ يَأْخُذْنَ مِنْ رُؤُوسِهِنَّ حَتَّى تَكُونَ كَالنُّفَرَةِ﴾ رواه
 مسلم، ژنه كانى پيغه مېر ﷺ مووى سەرى خۆيان دەبېرى تا دەگەيشته ناستى
 گوىيە كانيان، يان لە شافيانى دەدا. لە (شرح مسلم) دا دەفەرموي: لەمەدا بەلگە ھەيە كە
 دروستە: مووى سەرى ئافرەت سووك بىكۆ.

نووھم: ھەپامە درۆزكردنى مووى سەرى ئافرەت، بە ھۆى پتوھەلكاندنى مووى
 ئافرەت يىكى تر ﴿عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: أَنَّ جَارِيَةَ مِنَ الْأَنْصَارِ تَزَوَّجَتْ وَأَلْفَهَا مَرَضَتْ فَتَمَعَطَ
 شَعْرَهَا، فَأَرَادُوا أَنْ يَصْلُوهَا، فَسَأَلُوا النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: لَعَنَ اللَّهُ الْوَأَصِلَةَ وَالْمُسْتَوْصِلَةَ﴾ رواه
 الشىخان، كىزىكى (انصار) يەكان شووى كرىو نەخۆش كەوت، جا بە ھۆى نەخۆش يەكە
 مووى سەرى ھەلوھەرى وويستيان مووى ئافرەت يىكى ترى بە سەريەوھە بنين و لە
 پيغه مېريان ﷺ پەرسى؟ ئويش فەرمووي: لەعنتى خوا لەو ئافرەتە بى: كە مووى
 ئافرەت يەك بە سەرى ئافرەت يىكى ترەوھە دەنى و لەعنتيش لەو ئافرەتە بى: كە داوا دەكا
 مووى ئافرەت يىكى ترى بە سەريەوھە بندى.

سەيەم: بارىككردنى برۆ ھەپامە ﴿عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ﷺ لَعَنَ اللَّهُ الْوَأَصِمَاتِ وَالْمُسْتَوِصِمَاتِ
 وَالْأَمِصَاتِ وَالْمُتَمَصِّصَاتِ وَالْمُفْلَجَاتِ لِلْحُسْنِ الْمُفْجِرَاتِ لِحَلْقِ اللَّهِ، وَقَالَ: مَا لِي لَا أَلْعَنُ مَنْ
 هُنَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ﴾ رواه الشىخان، لەعنتى خوا لەو ئافرەتە بى: كە خال لە
 نەندەلمى خەلكى دروست دەكەن، لەعنتيش لەو ئافرەتە بى: كە داواى ئو كارە دەكەن،
 لەعنتى خوا لەو ئافرەتە بى: كە مووى برۆ و دەورەى پوختسار دەريخن، لەعنتە لەو
 ئافرەتە بى: كە داواى ئو كارە دەكەن، لەعنتى خوا لەو ئافرەتە بى: كە بۆ جوانى
 نىوان ددانە كانيان دەپنن و دروستكراوى خوا دەگۆپن، ئىنجا فەرمووي: چۆن لەعنتە
 نەكەسانە نەكەم: كە پيغه مېر ﷺ لەعنتى لىكردن.

جا نەگەر ھاتو: ددان پنين بۆ جوانى نەبو، بەلكو بۆ چارەسەرى ددانەكان بوو، ئو كاتە
 دروستە، ھەروھە ئەگەر ئافرەت پيش، يان سەيتلى ھەبو، سونتەتە پيانتاشى، ھەروھە
 لە (شرح مسلم) و سەرچاوەكانمادا فەرموويانە، ھەروھە دروستە: ژن - بۆ مێردى خۆى -
 بە ئىزنى مێردەكەى برۆى خۆى و پوختسارى جوان بكا، ھەروھە (نەپايەت) (مغنى) لە
 مەرجەكانى نوێژدا پوونيان كەوتەوھە. جا بزانە: دروستكردنى خال، لە (مەرجەكانى
 نوێژ) دا پوون دەكەينەوھە، ان شاء اللہ تعالى.

.....
 ثینجا بزانه: پیغمبر ﷺ ده فهرموی: ﴿مَنْ كَانَ لَهُ شَعْرٌ فَلْيُكْرِمْهُ﴾ رواه ابوداود باسناد حسن، هر که سبک مووی هبو، ده بی پزل له مووه کانی بنی. که واته: جار جاره سونته مووه کانی شانه بکاو چه وریان بکا ﴿عن عبدالله بن مفلح﴾: نهی رسول الله ﷺ عَنِ الرَّجُلِ الْإِعْبَاءَ رواه اصحاب السنن بسند صحیح، پیغمبر ﷺ قه ده غه ی کردوه: موو شانه بکری ته نه جار جاره نه بی.

ههروه ها بۆ پیاو و ئافرهت سونته مووی سپی په نگ بکن: به سور، یان به زهره، بهو مهرجه ی له و جوره سبوغه نه بی: پڼگه ی ئاو بگری، نه گینا: ده ستونیزو غوسل دروست نابی، ههروه که له سه رچاوه کاندایه مهرج داندراره و له مهرجه کانی ده ستونیزو غوسلدا پوونمان کرده وه، پیغمبر ﷺ ده فهرموی: ﴿إِنْ أَحْسَنَ مَا غَيْرَ بِهِ هَذَا الشَّيْبُ الْحِنَاءُ وَالْكَتَمُ﴾ رواه اصحاب السنن بسند صحیح، جوانترین په نگ: که نه و مووه سپیه ی پی بگری: خه نه و که ته مه. واته: که تیکه ل کران په نگی قاوه یی دده ن.

به لام په ننگر دنی موو به په نگی پهش بۆ پیاو و بۆ ئافرهت چه پامه، ته نه بۆ (جهاد) کردن نه بی، ههروه که له (شرح مسلم) سه رچاوه کاندایه فهرموویانه ﴿عن جابر﴾: أَنِّي بَابِي فُحَافَةً وَالِدَ أَبِي بَكْرٍ زَيْدٌ يَوْمَ الْفَتْحِ وَرَأْسُهُ وَلِحْيَتُهُ كَالثَّغَامَةِ يَبَاحُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: غَيِّرُوا هَذَا وَاجْتَنِبُوا السَّوَادَ﴾ رواه مسلم، له (فتح) (مکه) دا باوکی ئیمامی (ابوبکر) یان هیئا سه رو پیشی وه کو کلوکی سپی بوو، پیغمبر ﷺ فهرموی: نه م مووه سپیانه به په ننگیک بگوین و خوتان له په نگی پهش بیاریزن.

به لام دروسته: ژن به ئیزنی میزده که ی مووی خوی به په نگی پهش پنگ بکا، ههروه که ئیمامی (الرملی) له (شرح الزید) دا فهرموویته ی.

ههروه ها ده ستو پی په ننگر دنی به خه نه، بۆ پیاوان چه پامه ته نه بۆ دهرمان کردن نه بی، به لام بۆ ئافره تان سونته، ههروه که له زوړیه ی سه رچاوه کاندایه پوون کراوه ته وه ﴿عن عائشة رضي الله عنها﴾: أَوْ مَاتَ امْرَأَةٌ مِنْ وَرَاءِ سُرٍّ يَبْدُهَا كِتَابٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَبَضَ يَدَهُ فَقَالَ: مَا أَذْرِي أَيْدِي رَجُلٍ أَمْ يَدُ امْرَأَةٍ؟ قَالَتْ: بَلْ يَدُ امْرَأَةٍ، قَالَ: لَوْ كُنْتُ امْرَأَةً لَفَرَسْتُ أَظْفَارَكَ بِالْحِنَاءِ﴾ رواه ابوداود بسند صالح، ئافره تیک نوو سراویتی له ده ست بوو، له پشت په رده وه ده ستی دریز کرد بیداته پیغمبر ﷺ، پیغمبر ریش ده ستی خوی نو قاندو وهری نه گرتو فهرموی: نازانم نایا ده ستی پیاوه، یان هی ئافره ته؟ ئافره ته که ش گوتی: به لکو ده ستی ئافره ته. پیغمبر ریش ﷺ فهرموی: نه گره ئافره ت بی، ده بوايه په نگی نینوکه کانت به خه نه بگری. به لام جگه له خه نه سبوغگر دنی نینوکه دروست نه؟ چونکه پڼگه ی ئاو ده گری و غوسلو ده ستونیزو دروست نابی.

(بَابُ مَسْحِ الْخُفِّ)

يَجُوزُ فِي الْوُضُوءِ لِلْمُقِيمِ يَوْمًا وَلَيْلَةً وَلِلْمُسَافِرِ ثَلَاثَةَ بَلَايَاهَا مِنَ الْحَدَثِ بَعْدَ لُبْسِ، فَإِنْ مَسَحَ حَضْرًا ثُمَّ سَافَرَ أَوْ عَكْسَ لَمْ يَسْتَوْفِ مُدَّةَ سَفَرٍ،

﴿بَابُ مَسْحِ الْخُفِّ: بِاسْمِ مَهْ سَحَرْدَنِي خُوف﴾

پیناسه‌ی خوف: جوته گزوه‌ویه که له چهرم، یان له شتیکی تر دروست ده‌کړی و ناوی تر تاجی. (يَجُوزُ) دروسته: مه‌سحکردنی خوف له جیاتی پی شوردن (فِي الْوُضُوءِ) له دستنویژدا، واته: له غوسل کردندا دروست نیه (لِلْمُقِيمِ) بۆ نیشته‌جی، واته: نه‌و که‌سه‌ی نه‌ ماله‌ویه، یان له سه‌فه‌ریکی وده‌ایه: که (قَصْرُ) - کورت‌کردنه‌وی نوژی بۆ دروست نیه (يَوْمًا وَلَيْلَةً) پوژتک و شه‌ویکی بۆ دروسته: مه‌سحی خوف بکا.

(وَلِلْمُسَافِرِ) بۆ نه‌و پی‌یواره‌ش: که (قَصْرُ) بۆ دروسته (ثَلَاثَةَ بَلَايَاهَا) سی پوژتو سی شه‌وی به‌ ناوی به‌کدا بقی دروسته: مه‌سحی خوف بکا، واته: به‌و مه‌رجه‌ی له سه‌فه‌ره‌که‌ی دا نیه‌تی مانه‌وی چوار پوژان نه‌هیتی - مه‌روه‌ک له (المجموع) دا فرمویه‌تی - نوویه‌که‌شی له (۸۰) هشتا کیلومتر که‌تر نه‌بی و سه‌فه‌ری تاوانکاریش نه‌بی، مه‌روه‌ک له سه‌رچاوه‌کاندا فرمویه‌انه ﴿عَنْ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَقَدْ سُئِلَ عَنِ الْمَسْحِ عَلَى الْخُفِّينِ - فَقَالَ: جَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ وَلَيَالِيَهُنَّ لِلْمُسَافِرِ وَيَوْمًا وَلَيْلَةً لِلْمُقِيمِ﴾ رواه مسلم، ثیمامی (علی) دهریاره‌ی مه‌سحی خوف، فرموی: پی‌یغه‌به‌ر ﷺ سی پوژتو سی شه‌وی بۆ پی‌یوار داناوه و بۆ نیشته‌جی‌ش پوژتک و شه‌ویکی داناوه.

(مِنَ الْحَدَثِ) ماوه‌ی مه‌سحکردن - له ماله‌وه‌و له سه‌فه‌ر - له بی‌ده‌ست‌نویژیه‌وه ده‌ست پی دما (بَعْدَ لُبْسِ) نه‌و بی‌ده‌ست‌نویژیه‌ی له ناوی دبه‌ر‌کردنی خفه‌کان پوو ددا، واته: نه‌گه‌ر له کاترمیری چوار ده‌ست‌نویژی گرتو خفه‌کانی دبه‌ر‌کردن، ټینجا له کاترمیری یازده بی‌ده‌ست‌نویژ بوو، نه‌وه ماوه‌که‌ی له کاترمیر یازده‌وه ده‌ست پی‌ده‌کا، واته: نه‌گه‌ر مه‌سحیش نه‌کا ماوه‌که‌ی هر ی‌ده‌پوا، مه‌روه‌ک له سه‌رچاوه‌کاندا پوون کرلوه‌ته‌وه.

(فَإِنْ مَسَحَ حَضْرًا) جا نه‌گه‌ر له ناوی بی‌ده‌ست‌نویژی مه‌سحی خفه‌کانی له ماله‌وه‌و کرد (ثُمَّ سَافَرَ) ټینجا بۆ سه‌فه‌ر پویش (أَوْ عَكْسَ) یان به‌ پی‌یچ‌وانه‌وه: له سه‌فه‌ردا مه‌سحی خوفي کرد، ټینجا که‌یشته‌وه مالی‌خوی، یان هر له سه‌فه‌ردا نیه‌تی مانه‌وی چوار پوژتی هیتا - مه‌روه‌ک له (المجموع) دا فرمویه‌تی - نه‌وه (لَمْ يَسْتَوْفِ مُدَّةَ سَفَرٍ) له‌و دوو مه‌سه‌له‌دا تابي ماوه‌ی سه‌فه‌ر ته‌واو بکا، به‌ل‌کو ته‌نھا شه‌و و پوژتکی بۆ دروسته.

مه‌روه‌ها نه‌گه‌ر سه‌فه‌ره‌که‌ش سه‌فه‌ری تاوانکاری بوو: وه‌ک بۆ دزی، یان پی‌گریو نه‌و جوړه‌ش تانه به‌ سه‌فه‌ر بچی، یان سه‌فه‌ره‌که‌ی له (۸۰) کیلومتر که‌تر بی، نه‌وه‌ش ته‌نھا

وَشَرْطُهُ أَنْ يُلْبَسَ بَعْدَ كَمَالِ طَهْرٍ سَاتِرًا مَحَلَّ فَرَضِهِ طَاهِرًا يُمَكِّنُ تَبَاعُ الْمَشْيِ فِيهِ
لِتَرْتَدُّ مُسَافِرٍ لِحَاجَاتِهِ، قِيلَ وَحَلَالًا، وَلَا يُجْزَى مَنْسُوجٌ لَا يَمْنَعُ مَاءً فِي الْأَصَحِّ،

شهو و پوژئکی بق دروسته و ماوهی سه فیری بق دروست نیه، ههروه که له سه رچاوه کاندایه
فرموویانه. ئینجا بزانه: له ده ستنوژدا پی شورن خیری زیاتره له مه سحی خوف،
چونکه پیغه مبه ر (له زوری کاته کانی دا پی شورده، ههروه که له (المجموع) دا
فرموویته، واته: جار جاره مه سحی خوفی کردوه.

(وَشَرْطُهُ) مهرجی دروستبوونی مه سح له سه ر خوف، نه مانه: یه که م: (أَنْ يُلْبَسَ بَعْدَ كَمَالِ
طَهْرٍ) جووته خوفه که ده بهر بکری له دای ته وایوونی ده ستنوژو غوسل، واته: نه گه
پی یه کی شورده خوفه که ده بهر کرد، ئینجا پی یه که ی تریشی شورده، نه وه مه سح کردنیان
دروست نیه، به لکو واجبه ههروه پی یه کان بشورن ئینجا خوفه کان ده بهر بکری،
ههروه ها نه گه له غوسل کردنیشدا نه نامیکی نه شورایی، ههروه دروست نیه خوفه کان بق
مه سح کردن ده بهر بکا، ههروه که له سه رچاوه کاندایه پهن کراوه ته وه، چونکه پیغه مبه ر (له
ده فهرموئ: «... إِذَا تَطَهَّرَ فَلْيَسْ خُفَّيْهِ أَنْ يَمْسَحَ عَلَيْهِمَا» صححه ابن خزيمة والخطابي، هه
کاتیک ده ستنوژی گرت، ئینجا جووته خوفه که ده بهر کری، دروسته: مه سحیان بکا.

دووه م: (سَاتِرًا مَحَلَّ فَرَضِهِ) جووته خوفه که دای شه ری شوینی واجبی ده ستنوژ بن،
واته: پی یه کان به گزینگه وه دای پلشن. سی یه م: (طَاهِرًا) خوفه کان پاک بن، واته پیس
نه بو بن و له شتیکی پیسیش دروست نه کرابن: وه که پیسته ی مرداری ده باغنه کراو.

چوارهم: (يُمَكِّنُ تَبَاعُ الْمَشْيِ فِيهِ) بگونجی: به بی پیلای به دای یه کدا له سه ریان بهوا
(لِتَرْتَدُّ مُسَافِرٍ) بق هاتوچوی ریبوار (لِحَاجَاتِهِ) بق پیو یسته کانی خوی له کاتی دابه زین و
بارکردندا (قِيلَ) له فرمووده یه کی بی میژدا، به مهرج داندراوه: (وَحَلَالًا) خوفه کان هه لال
بن، واته: دزوا و داگیرکراو و زیو زیو و نارموش نه بن.

ئینجا بزانه: مهرجیکی تریش نه وه یه: ههروه پی یه کان خوفیان ده بهر بکری، واته: دروست
نیه پی یه کی بشوری پی یه که ی تریش له سه ر خوف مه سح بکا، به لام نه گه ته نها یه ک پی
هه به، نه و کاته مه سحی بق دروسته، ههروه که له (المجموع) دا فرموویته.

(وَلَا يُجْزَى مَنْسُوجٌ) مه سح کردن له سه ر خوفیکی چنراو دروست نیه (لَا يَمْنَعُ مَاءً) که له و
جوره بی: پښکی ئا نه گری، واته: که ئاوی به سه ردا بکری، ئاوه که ی تی بچیته سه ر
پی یه کانی (فِي الْأَصَحِّ) له فرمووده یه راستردا، که وایو: نه گه ر ئاوی تی ته ده چو: وه که
موشه ممای خیمه و چادر، نه وه مه سح کردنی دروسته، ههروه که له (تحفة) وهرده گیری.

ههروه هاش نه گه ره شوینی دروماندا ئاوی تی ته ده چو زیانی نیه، ههروه که له
سه رچاوه کاندایه فرموویانه.

وَلَا جُرْمُوقَانِ فِي الْأَظْهَرِ، وَيَجُوزُ مَشْقُوقٌ قَدِمَ فِي الْأَصَحِّ، وَيُسْنُ مَسْحُ أَغْلَاهُ وَأَسْفَلِهِ
خَطُوطًا، وَيَكْفَى مُسَمًّى مَسْحَ يُحَادِي الْقَرْضَ إِلَّا أَسْفَلَ الرَّجُلِ وَعَقِبَهَا فَلَا عَلَى الْمَذْهَبِ،

به لام نه گهر نه وندده ته نك يو: ته پايه تي مه سح كردن ده گه يشته پي تي، نه وه هر دروست
نيه، هه روه كه له (شرح المصلي) دا فهرمويه تي.

نينجا بزانه: ليزه دا بزمان ده ركه وت مه رجي دروست بووني مه سح له سر گوره وي له
كه ل مه رجه كاني پايړدووش - نه وويه: نه وندده نه ستور بي: نه گهر ناوي به سر دا بكرئ،
نه وه كه نه چي ته خواره وه بئ سر پي به كاني، هه روه كه له (المجموع) شدا پووني كړي ته وه
«عَنِ الْمُفِيرَةِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ تَوَضَّأَ وَمَسَحَ عَلَى الْجَوْرَيْنِ وَالتَّغْلَيْنِ» رواه اصحاب
لسنن وصححه الترمذي «وَقَالَ سفيان الثوري وابن المبارك والشافعي وأحمد وإسحاق:
يُحْسَنُ عَلَى الْجَوْرَيْنِ إِذَا كَانَا نَحْيَيْنِ» رواه الترمذي، پيغه مبه ركه ده ستونويژي كرتو له
سر گوره ويه كه و نه غله كاني مه سحي كرتو له جياتي پي شقردن، واته: نه غله كاني
لنه كه ناندن، چونكه پشت پي به كاني به ده روه يو.

نو پينج نيعامانه ش ده فهرمون: بهو مه رجه مه سح له سر جووته گوره وي دروسته:
نه گهر نه ستور بن. واته: گوره ويه كاني پيغه مبه ركه نه ستور بونو ناويان تي نه ده چو،
چونكه يان له تووكي ووشر، يان موي بن، يان خوري مه دروست ده كران، والله أعلم.
(وَلَا جُرْمُوقَانِ) مه سح كردن له سر نهو خوفي له سر خوفيكي تره دروست نيه (في
الْأَظْهَرِ) له فهرمووده ي بهيژتردا، كه واته: ده بي خوفي لاي بنه وه مه سح بكرئ (وَيَجُوزُ
مَشْقُوقٌ قَدِمَ) دروسته: مه سح كردن له سر خوفي قلايشاو، بهو مه رجه ي (شُدُّ) قلايشه كه
نيك درايي ته وه به هزي قه يتان، يان داويكي تر، به جوړيكي وه ها: پي تي له ناودا
د مرنه كه وي له كاني پويشتندا (في الْأَصَحِّ) له فهرمووده ي پاستردا، كه واته: خوفي
نورليه وه ش بهو مه رجه دروسته.

(وَيُسْنُ مَسْحُ أَغْلَاهُ وَأَسْفَلِهِ) سوننه ته: لاي پشت پي و لاي بهر پي خوفيكان مه سح بكرئ
(خَطُوطًا) به چهند خه تيكي په نجه كاني، واته: بهر ده ستي چه پي له ژيړ پاشنه ي دابني و
هي راسته ش له سر پشتي په نجه كاني، نينجا په نجه ي ده سته كانيشي ليك بكاته وه و
ده سته راسته كي بهر و لوله قاچي بهي تي و چه په كشي بهر و په نجه كاني.

(وَيَكْفَى مُسَمًّى مَسْحَ) بئ دروست بووني مه سح، نه وندده مه سح كردنه به سه: كه (يُحَادِي
الْقَرْضَ) له لاي ده روه بي و بهرام بهر نهو به شه پي به بي، كه واجبه له ده ستونويژدا
بشوري (إِلَّا أَسْفَلَ الرَّجُلِ وَعَقِبَهَا) ته نها بنه وه ي پي و پاشنه ي پي نه بي (فَلَا عَلَى الْمَذْهَبِ)
نهو دوو به شه به ته نها بهس نيه، له سر فهرمووده ي راستي مه زه ب.

قُلْتُ: حَرْفُهُ كَأَسْفَلِهِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَلَا مَسْحَ لِشَاكَ فِي بَقَاءِ الْمُدَّةِ، فَإِنْ أَجْتَنَبَ وَجَبَ تَجْدِيدُ لُبْسٍ، وَمَنْ نَزَعَ وَهُوَ يَطْهَرُ الْمَسْحَ غَسَلَ قَدَمَيْهِ وَفِي قَوْلٍ يَتَوَضَّأُ.

(قُلْتُ) نيمامی (النواوی) ده فہرموی (حَرْفُهُ كَأَسْفَلِهِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ) تہ نیشتی پی وھ کو بنہ وہی پی، تہ ویش بہ تہ نہا بہس نیہ، بہ لکو واجبہ کہ تہ نہا بہ پشتہ پی پیک دئو بہ شہ کانی تر سوننہ تنو جیکہ ی واجب پیر ناکہ نہ وہ ﴿عَنْ عَلِيٍّ: لَوْ كَانَ الدِّينُ بِالرَّأْيِ لَكَانَ أَسْفَلَ الْخُفِّ أَوَّلَى بِالْمَسْحِ مِنْ أَعْلَاهُ، وَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَمْسَحُ عَلَى ظَاهِرِ خُفَيْهِ﴾ اخرجہ ابوداود باسناد حسن، تہ گہر ثابین بہ بیرو بوقچون بووایہ، دہبوا لہ مہسحریندا لای بنہ وہی خوف لہ پیشتر بایہ لہ لای سہرہ وہی - واتہ: چونکہ زورتر چلکن دہ بی - بہ راستی من پیغہ مہرم ﴿بيني﴾ پینی پشتہ پی ہر دوو خوفہ کانی مہسح دہ کرد.

نینجا بزاتہ: شورینی خوف - لہ جیاتی مہسحرین - دروستہ، بہ لام ناپہ سندہ، ہر وہ ک لہ سہرچا وہ کاندہ فہرمویانہ.

(وَلَا مَسْحَ) مہسحرین دروست نیہ (لِشَاكَ فِي بَقَاءِ الْمُدَّةِ) بق تہ و کہ سہی گوماندارہ لہ ماوہی خوفہ کاندہ: نایا ماوہی ماوہ، یان نا؟ کہ واتہ: دہبی لہ دہستنویرڈا پی یہ کانی بشوری، نینجا خوفہ کان دہ بہر بکاتہ وہ (فَإِنْ أَجْتَنَبَ) تہ گہر مرقو جہ نابہ تی بہ سہردا ہات، یان ثافرت ہیز، یان زہیسانی تووش بوو (وَجَبَ تَجْدِيدُ لُبْسٍ) واجبہ: بق غوسل کردن خوفہ کانی دابکہ نی، نینجا لہ دوا ی غوسل دہ بہریان بکاتہ وہ، تہ گہر بیہ وی مہسح بکا ﴿عَنْ صَفْوَانَ بْنِ عَسَالٍ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَأْمُرُنَا إِذَا كُنَّا سَفَرًا أَلَّا نَنْزِعَ خِفَافَنَا ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ وَلَيَالِيَهُنَّ إِلَّا مِنْ جَنَابَةٍ﴾ حدیث صحیح رواہ الترمذی وغیرہ، پیغہ مہرم ﴿فہرمانی پی دہ کردین: لہو کاتہی لہ سہرہ بین، سی شہو و سی پوزان خوفہ کانمان دانہ کہ نینن تہ نہا بہ ہوی جہ تابہ تہ بی. واتہ: مہسحرینی خوف لہ غوسل کردندا دروست نیہ، بوی فہرمانی بہ داکہ ناندن کردہ.

(وَمَنْ نَزَعَ) ہر کہ سیک ہر دوو خوفہ کانی، یان ہر خوفیکی داکہ ناند، یان بہ بیویستی خوی داکہ نیندرا، یان کون بوو و پی پی تہ دا دہر کہوت، یان قہیتانی بڑوہ، یان ماوہی تہ واو بوو، یان لہ پی دابہ زیو بہ شیکی پی دہر کہوت، بہ ہر یہ کیک لہ وانہ مہسحہ کی بہ تال دہ بیتہ وہ (وَهُوَ) جا لہو کاتہی مہسحی بہ تال بڑوہ (يَطْهَرُ الْمَسْحَ) دہستنویرڈہ کی دہستنویرڈی مہسحرین بوو (غَسَلَ قَدَمَيْهِ) واجبہ: ہر دوو پی یہ کانی بشوری تہ وہ، نینجا خوف دہ بہر بکاتہ وہ (وَفِي قَوْلٍ يَتَوَضَّأُ) لہ فہرموودہ یہ کی بی ہیزدا: دہبی دہستنویرڈ بگری تہ وہ، نینجا بزاتہ: تہ گہر دہستنویرڈہ کی دہستنویرڈی مہسح نہ بو، بہ لکو دہستنویرڈی پی شورین بوو، واتہ: لہ دوا ی پی شورین دہستنویرڈہ کی نہ شکابو، بہ لام خوفہ کی داکہ ناند، تہ وہ پیویست ناکا پی یہ کانی بشوری تہ وہ، ہر وہ ک لہ سہرچا وہ کاندہ فہرمویانہ.

(بَابُ الْغُسْلِ)

مُوجِبُهُ: مَوْتُ، وَحَيْضٌ، وَنِفَاسٌ وَكَذَا وَلَادَةُ بِلَا بَلَلٍ فِي الْأَصَحِّ، وَجَنَابَةٌ بِدُخُولِ حَشَفَةٍ أَوْ قَذَرِهَا فَرَجًا،

﴿بَابُ الْغُسْلِ: بَاسِي غُوسِلَ كَرْدَن﴾

غوسل کردن: شورردنی همو له شه له گه ل نیه تهیتان (مُوجِبُهُ) نهو شتانه ی غوسل واجب ده کن پیتجن، یه کهم: (مَوْتُ) مردنی مرقفی موسلمانه - جگه له شهید - هروهک له باسی مردودا به بهلگوه پوونی ده کهینه وه، ان شاء الله تعالی.

نحوه م: (وَحَيْضٌ) پاکبونه وه ی ثافره ته له خوینی حه یز. سسی یه م: (وَنِفَاسٌ) پاکبونه وه ی ثافره ته له خوینی پاش مندالبون، که پی ی ده گوتری: زه یسانی، هروهک له باسی حه یز و نیفاسدا به بهلگوه پوونیان ده کهینه وه، ان شاء الله تعالی.

(وَكذَا) هروه ها چواره میش که غوسل واجب ده کا: (وَلَادَةُ) مندال لیبونه (بِلَا بَلَلٍ) به بی ته پایه تی، واته: هر چند خوینیشی له گه ل نیته دهر وه (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده ی راستردا، چونکه مندال له (مَنِي) - تقو دروست ده کری و به هاتنه دهر وه ی غوسل واجب ده بی.

نینجا بزانه: له م مندال لیبونه دا جیاوازی نیه: له کاتی ته واو پوونی دا منداله که ی لی بی، یان له به ری هه لگه نی و پیش ته واو پوونی لی بیته دهر وه: جا زیندو بی، یان مردو بی، وینه کراو بی، یان له کاتی پارچه خوینی و پارچه گوستی دا بیته دهر وه، هروه ها جیاوازی نیه: له کونی دامیته وه منداله که ی لی بی، یان زگی هه لبدی و لی بیته دهر وه، هروهک له (الشروانی) دا پوون کراو ته وه.

پینجه م: (وَجَنَابَةٌ) جه نابت بونه، واته: له ش پیسبوونی پیاو، یان ثافره ت، خوی گوره ده فرموی: ﴿وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا﴾ نه گه به جه نابت بون خوتان بشون. نینجا بزانه: جه نابت = له ش پیسبوونی پیاو و ثافره ت به یه کیک له م دوو هو یانه یه:

یه که م: جیماع کردن (بِدُخُولِ حَشَفَةٍ) به بردنه ژورده وه ی گوی نه دامی میزکردنی نیرینه (أَوْ قَذَرِهَا) یان نه ندازه ی گویه که - نه گه ر گویه که ی نه مایی، یان نه بیی - (فَرَجًا) بۆ ناو کونی پی شه وه ی می یه، یان کونی پشت وه ی نیرینه، یان می یه، پیقه مبه ر ﷺ ده فرموی: ﴿إِذَا جَلَسَ بَيْنَ شَعْبَيْهِ الْأَرْبَعِ ثُمَّ جَهَّزَهَا فَقَدْ وَجَبَ الْغُسْلُ وَإِنْ لَمْ يَنْزَلِ﴾ روه مسلم، هر کاتیک پیاو له نیوان هر چوار لیوی ثافره ت دانیشست و سه ری هیته که ی برده ژورده وه، غوسل له سه ر هرهوکیان واجب ده بی، هر چند (مَنِي) ش نیته دهر وه.

وَبَخْرُوجٍ مِّنِي مِنْ طَرِيقِهِ الْمُعْتَادِ وَغَيْرِهِ،

ئینجا بزانه: له م غوسل واجیبوونه دا، جیاوازی نیه ئەندامی نێرینه که هی ئاده میزاد بێ: جا مندال بێ، یان شیت بێ، یان هی ئاژەل بێ، دەماری هەلساو بێ، یان پووچ و شە لە پەتە بێ، هی مریو بێ، یان هی زیندو بێ، ئەندامە که به پووتی تی بێندری، یان شتیکی تی وەریگیری، به ویستی خۆی بێ، یان نا، هەروەها کونی تێندراویش جیاوازی نیه: هەلال بێ، یان حەپام بێ، کونی پێشەوه بێ، یان کونی پشتەوه بێ، هی ئاژەل بێ، یان هی ئاده میزاد بێ، گەوره بێ، یان مندال بێ، یان شیت بێ، مریو بێ، یان زیندو بێ، به ویستی خۆی بێ، یان زۆر لێکراو، یان خەوتو بێ، بەلام له هەردوو حالەتدا غوسل کرنی ئاژەلە که مریووە که واجب نابێ، مندالە که ش به جه نابهت دەبێ، واتە: سەرپەرشتکارە که ی فرمانی غوسل کرنی پێ دەکا، شیتە که ش هەر کاتێک هۆشی بوو، غوسل دەکا، هەروەک له (شرح مسلم) (المجموع) دا ئەم دوو حالەتە ی پوون کربوونه.

ئینجا بزانه: جگە له تێنانی ئەندامی میزکرنی نێرینه، به تێنانی هیچ شتیکی تر- دەناو کونی پیاو، یان ئافرەت- غوسل واجب نابێ، واتە: وەکو پەنجە و ئامیزی دەرمانکردن و ئەو جۆرە شتانه، هەروەک له (المجموع) وەر دەگیرێ.

دوووە: (وَبَخْرُوجٍ مِّنِي) به هاتنه دەرەوهی (مَنِي) خۆی- واتە: عاشقاوی پیاو، یان ئافرەت- غوسل واجب دەبێ، پێغه مبهی ﷺ دەرەموێ: ﴿إِنَّمَا الْمَاءُ مِنَ الْمَاءِ﴾ رواء مسلم و غیره، غوسل کردن به هۆی هاتنه دەرەوهی ئاو- (مَنِي) واجب دەبێ. ئینجا جیاوازی نیه- (مَنِي) که هاته دەرەوه- (مِنْ طَرِيقِهِ الْمُعْتَادِ) له پێگی عادهتی خۆی بێته دەرەوه، واتە: بگاته دەرەوهی ئەندامە که ی پیاو و دەرەوهی ئەندامە که ی کچ، یان ناو ئەندامە که ی بیوه زن: که له کاتی دانیشتنی له سەر پێ بە دەر دەکەوێ، جیاوازی نیه، به هۆی نهخۆشی بێته دەرەوه، یان نا (وَعَيْرِهِ) یان له کونیکی تری جگە له ئەندامە که بێته دەرەوه: وهک کونیک له ژێر پشتی پیاو، یان سینگی ئافرەت، به و مەرجەش کونی ئەندامە که گیراو بێ و به هۆی نهخۆشیش نه پەتە دەرەوه، ئەگینا: غوسل واجب ناکا، هەروەک له سەرچاوه کاندای فرمویانە.

ئینجا بزانه: له م غوسل واجیبوونه دا جیاوازی نیه هاتنه دەرەوهی (مَنِي): به ویستی خۆی بێ، یان نا، له خەودا بێ، یان هەشیار بێ، به دەستی خۆی بێ، یان به دەستی که سێکی تر بێ، به دەستبازی بێ، یان به تەماشاکردن و بیرکردنەوه بێ، ئەندامە که ی هەلساو بێ، یان پووچ مێ، زۆر بێ، یان کەم بێ، هەر چەند نیو دڵۆپەش بێ، شیت بێ، یان عاقل بێ، هەروەک له (المجموع) دا پوونی کردۆتهوه.

وَيُغْرَفُ بِتَدْفِيقِهِ أَوْ لَذَّةُ بَخْرُوجِهِ أَوْ رِيحِ عَجِينِ رَطْبًا أَوْ بَيَاضِ بَيْضِ جَافًا، فَإِنْ فَقِدَتْ الصُّفَاتُ فَلَا غُسْلَ، وَالْمَرْأَةُ كَرَجُلٍ.

(وَيُغْرَفُ) به یه کیک له نیشانانه (مَنِي) ی پیاو و نافرته دهناسری: یه کهم: (بِتَدْفِيقِهِ) به نهتر بیتته دهره وه، واته: جار له دواى جار، هرچه ند پچه تیش نه بی. دووهم: (أَوْ لَذَّةُ بَخْرُوجِهِ) یان به هاتنه دهره وه ی پچه ت بی، واته: دلخوش بیی ئینجا خاو ببیتته وه. سیمهم: (أَوْ رِيحِ عَجِينِ) یان بونی هویری لی بی (رَطْبًا) له کاتی ته پی دا (أَوْ بَيَاضِ بَيْضِ) یان بونی سپیلکی هیلکه ی لی بی (جَافًا) له کاتی ووشکی دا، واته: نه گهر به کیک له نیشانانه هه بو غوسل واجب ده بی، هر چه ند (مَنِي) ش به په نگى خوین بیتته دهره وه، هروهك له (تحفة) و (ونهایه) دا فرمویانه (فَإِنْ فَقِدَتْ الصُّفَاتُ) جا نه گهر نه و نیشانانه هیچان نه بون (فَلَا غُسْلَ) غوسل واجب نابی.

(وَالْمَرْأَةُ كَرَجُلٍ) نافرته تیش وه کو پیاو: به یه کیک له دوو هویانه ی پابریوو جه نابته ی دمبی و ناو هه که شی به و نیشانانه دهناسری ﴿عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ زَيْنَبَ عَمَّا: أَنَّ أُمَّ سُلَيْمٍ قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلْ عَلَى الْمَرْأَةِ مِنْ غُسْلِ إِذَا احْتَلَمَتْ؟ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ نَعَمْ إِذَا رَأَتْ الْمَاءَ﴾ رواه الشيخان، (أُمِّ سُلَيْمٍ) گوتی: نه ی پیغمبره ی خوا نه گهر نافرته له خه وندا (احتمام) ی بو، واته: جیماع کردنی له خه وندا دی، نایا غوسلی له سهر واجب ه پیغمبره ﷺ فرموی: بلی، هر کاتیک بیی ناوی هاتوته دهره وه، واجب ه غوسل بکا. که واته: نه م هه دیسه به لکه شه: نه گهر پیاو، یان نافرته جیماع کردنی له خه وندا دیت، به لام ناوی نه هاته دهره وه، غوسلی له سهر واجب نابی، هروهك له (المجموع) دا فرمویته ی.

ئینجا بزانه: (امام الحرمین) و (الامام الغزالی) ده فرموی: (مَنِي) ی نافرته ته نها به پچه تبوی و خاویوونه وه دهناسری، نیمامی (الرویانی) ش ده فرموی: بونی وه کو بونی (مَنِي) ی پیاو، هروهك له (شرح مسلم) و (المجموع) دا پوونی کردوته وه، ئینجا بزانه: له شهر عدا هیزو نیفاس و جه نابته، به (بی دستنویزی ی گه وره) ش ناو ده برین.

﴿ناگاداری﴾ یه کهم: نه گهر له دواى غوسل کردن، به شیکی تری (مَنِي) ی لهاته دهره وه، واجب ه غوسله که ی دوویاره بکاته وه، جیاوازی نیه: له دواى میز کردن (مَنِي) ی بیتته دهره وه، یان له پیشتا به به لکه ی هه دیسه که ی ﴿إِلْمَا الْمَاءُ مِنَ الْمَاءِ﴾ ی پابریوو، که و ابو: وا باشه له پیش غوسل کردندا میز بکا، تا کو (مَنِي) ی ناو بقیه که ی بیتته دهره وه، هروهك له (المجموع) و (تحفة) دا فرمویانه.

وَيَحْرُمُ بِهَا: مَا حَرَّمَ بِالْحَدِّثِ،

دووه: نه گهر پياوړې جيماعی له گڼ ژنيکدا کړيو هره يوکيان پحت بون، ټينجا له دواى غوسل کړدن (مَنِي) پياوه که له پيشه وهی ژنه که هاته دهره وه، واجب ژنه که غوسلی خوی دوياره بکاته وه، چونکه نه و گومان به هيژ ده بی: که ناوه که ی خوی ټيکه لی ناوی پياوه که جووه تازه دپته دهره وه، وه ناو هاتنی به خهون- که له حه ديسه که ی (اُم سُلیم) دا باسما ن کړد- به لام نه گهر نافره ته که پحت نه بوو، نه وه نايه وی غوسله که ی دوياره بکاته وه، چونکه (مَنِي) خوی نيه، به لام ده ستونيزی ده شکي، هره وه له (المجموع) (تحفة) دا پوون کراوه ته وه.

سني يه م: له کاتي ده ستبازی، يان دماره لسان، يان بيرکړنه وه، چهند دلپه ناوړي ليچو په يتي سپی، يان زهره، دپته دهره وه، پتي پحت نايو خواویش نايته وه، پتي ده گوتري: (مَذِي)، زياتر نافره تان نه و ناوه يان دي؟ نه و ناوه غوسل واجب ناکا، به لام وه کو ميز پيسه و ده ستونيز ده شکيني و به هر شوپنيکيش بکوي، واجب نه و شوپنه ش بشوري ﴿عَنْ عَلِيٍّ كُنْتُ رَجُلًا مَذًا فَأَمَرْتُ الْمِقْدَادَ فَسَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ؟ فَقَالَ: يَفْسِلُ ذِكْرَهُ وَيَتَوَضَّأُ﴾ رواه الشيخان، نيمامي (علي) ده فرموي: من نذر (مَذِي) م ده هات، به (مقداد) م گوت و پرسياړی بوم له پتغه مبر ﴿كرد؟ نه ویش فرموي: با نه دامه که ی ميز کړنی بشوري و ده ستونيزيش بگريته وه.

هره وه ناوړي ليلاو سپی وه (مَنِي) له کاتي ميز کړدن، يان هه لگرتنی شتيکی گران دپته دهره وه، پتي ده گوتري: (وَذِي) نه ویش وه کو (مَذِي) پيسه و غوسل واجب ناکا، به به لگي (اجماع)، هره وه له سهراوه کاند ا فرمويانه.

چواړه م: نه گهر يتي نوين، يان جله که ی (مَنِي) پيوه به و نه شده گونجا نه و (مَنِي) به می که سيکی تر بی، واجب غوسل بکا و هر نويزيکيشی له دواى نه و (مَنِي) هاتنه کړبی، واجب قه زای بکاته وه، هره وه نه گهر که و ته گومان: نایا نه وه ی لی هاتوته دهره وه، (مَنِي) به، يان (مَذِي) به، يان (وَذِي) به؟ نه وه ليړه دا سهريشکه: نه گهر ويستی به (مَنِي) دابني و غوسل بکا، يان به (مَذِي)، يان به (وَذِي) دابني و نه و شوپنه ی پتي که وتوه بيشوري و ده ستونيز بگري، هره وه له سهراوه کاند ا نه و دوومه سهله به پوون کراوه وه.

﴿نه و شتانه ی به هو ی جه نابه ت حه رام ن﴾

(وَيَحْرُمُ بِهَا) حه رامه به هو ی جه نابه ت، پتتج شت: (ما حَرَّمَ بِالْحَدِّثِ) نه و سني شتانه ی به هو ی بی ده ستونيزی بچوک حه رام بون و به به لگوه پوونمان کړنه وه: وه نويزو نه و اف و هه لگرتن و ده ست ليډانی قوپان، چونکه جه نابه تيش بی ده ستونيزه کی گوره به و به هيژ تر يشه.

وَالْمَكْتُ بِالْمَسْجِدِ لَا عُبُورَهُ، وَالْقُرْآنُ وَتَحْلُ أَذْكَارُهُ لَا يَقْصِدُ قُرْآنَ.

چوارهم: (وَالْمَكْتُ فِي الْمَسْجِدِ) مانه وه له مزگه وتدا حه پامه له سر جه نابه تدار، جیباوازی نیه: به پیئوه بی، یان دابنیشی، یان هاتوجو بکا (لَا عُبُورَهُ) به لام تیپه ریوون به مزگه وتدا حه پام نیه، خوی گه وره ده فهرموی: ﴿وَلَا جُنْبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ﴾ به جه نابه ته وه مه چونه مزگه وت، ته نها به تیپه ریوونی ریگه نه بی. هه روه ها پیئغه مبه رﷺ ده فهرموی: ﴿إِنِّي لَا أَحِلُّ الْمَسْجِدَ لِحَائِضٍ وَلَا جُنْبٍ﴾ رواه ابو داود وصححه ابن خزيمة، چوونه مزگه وت حه لال ناکه م: نه بق حه یزدارو نه بق جه نابه تدار.

ئینجا بزانه: مانه وه له هه یوان و سه ریانی مزگه وت وه کو مزگه وت حه پامه، هه روه ک له (نهایه) دا فهرموی ته، جا نه گهر له مزگه وتدا جه نابه تی بوو، واجبه: به کسه برهاته ده روه، نه گهر نه گونجا برهاته ده روه: به هوی ترسیکی گیانی، یان مالی خوی، یان ده رگه داخرا بو، نه کاته بروسته: بمیئته وه، به لام واجبه ته یه معوم بکا، نه ک به خولی مزگه وت- به لکو به و توزه هاتوته مزگه وت- هه روه ک له سر چاوه کاندایوون کراوه ته وه.

پینجه م: (وَالْقُرْآنُ) حه پامه له سر جه نابه تدار قورئادخویندن، هه رچه ند که میش بی: وه ک ووشه یه کی نابه تیئک ﴿عَنْ عَلِيٍّ﴾: کان رسول الله ﷺ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ مَا لَمْ يَكُنْ جُنْبًا رواه اصحاب السنن بسند صحیح، پیئغه مبه رﷺ له هه موو کاتیئکدا قورئانی فیئر ده کردین، ته نها له کاتی جه نابه تدا نه بی. ئینجا بزانه: خویندن قورئان ته نها به زویان حه پامه، به و جوره ی گوئی له ده نگه خوی بی، به لام به دلو بیرلئکرده وه به ته ماشا کردن حه پام نیه، هه روه ک له سر چاوه کاندایوونیه.

(وَتَحْلُ أَذْكَارُهُ) حه لاله بق جه نابه تدار: دوعاو زیکره کانی قورئان بلئی، به نیه تی دوعاو زیکر (لَا يَقْصِدُ قُرْآنَ) نه ک به مه به سستی قورئادخویندن: وه ک له کاتی خویردن و خویرنه وه دا بلئی: (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ). یان له کاتی سواریوونی و لاغ، یان توتومبیل، یان فروقه دا بلئی: (سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرْنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ). یان له کاتی به لا بلئی: (إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ). یان دوعایه کانی تری قورئان ﴿عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا﴾: کان رسول الله ﷺ يَذْكُرُ اللَّهَ عَلَى كُلِّ أَحْيَانَةٍ رواه مسلم، پیئغه مبه رﷺ له هه موو کاتیئکی دا زیکی خوی ده کرد. واته: ته نها قورئادخویندن نه بی، هه روه ک له (المجموع) دا فهرموی ته، تا کو نه م حه بیسه دزایه تی نه کا له گه ل حه بیسه که ی پاپردو.

ئینجا بزانه: ناموزگاری و چپوکه کانی قورئان- نه گهر به مه به سستی قورئادخویندن نه بی- بروسته: بگوترین، هه روه ک له سر چاوه کاندایوون کراوه ته وه.

﴿ناگاداری﴾ یه که م: نافرته ی زه یسانی و حه یزدارو مندالئیبو، له حه پامی نه و پینج شتانه دا له گه ل جه نابه تدار یه کسانن و به لگه کانی جه نابه ت به لگه ی نه وانه شه؟ چونکه

نه‌وانه‌ش بی‌ده‌ست‌نویژی گه‌وره‌نه‌و له جه‌نابه‌تیش به‌هیزترین، هه‌روه‌ك له سه‌ر چاوه‌كاندا پوون كراوه‌ته‌وه. به‌لام له‌مه‌زه‌به‌ی (حنفی) دا ئیعامی (الطحاوی) و ئیعامی (الكُرخی) پێگه‌یان داوه: ئافره‌تی چه‌یزدار ده‌رسی قوړن-ووشه له‌ دوا‌ی ووشه- به‌ قوتایی بلی، واته: ووشه‌یه‌ك بلی، ئینجا بوه‌ستی، یان قوتایی به‌ دوا‌ی دا بلیته‌وه، ئینجا ده‌ست به‌ ووشه‌یه‌كی‌تر بكا، هه‌روه‌ك له (مجمع‌الانهر) دا پوون كراوه‌ته‌وه.

دووهم: بقی جه‌نابه‌تدارو چه‌یزدار وها سوننه‌ته: نیتوك و موو و خوین و هیچ به‌شیکتری لاشه‌یان لانه‌بن، تا غوسل نه‌كن، هه‌روه‌ك له (تحفة) و (نهاية) دا فرموویانه.

سێیه‌م: نه‌گه‌ر كافرك موسلمان بوو و له‌ كاتی كافری دا جه‌نابه‌ت، یان چه‌یز، یان زه‌یسانی، یان مندال‌بوونی به‌ سه‌ردا هاتبو، نه‌وه‌ واجبه‌ غوسل بكا، جا نه‌گه‌ر له‌ كاتی كافری دا غوسلشی كړی، هه‌ر واجبه‌ دووباره‌ی بكاته‌وه، چونكه‌ غوسله‌كه‌ی دروست نه‌بوه، هه‌روه‌ك له‌ زۆریه‌ی سه‌رچاوه‌كاندا پوون كراوه‌ته‌وه، له‌ مه‌رجه‌كانی ده‌ست‌نویژیدا باس‌مان كړد.

چوارهم: هه‌ر كاتیكی مۆفی جه‌نابه‌تدار ویستی پێش غوسل كردن بخه‌وئ، یان شتیك بخوا، یان بخواته‌وه، سوننه‌ته‌ نه‌ندامه‌كه‌ی می‌كردنی بشوړی و ده‌ست‌نویژیش بگړئ ﴿عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا كَانَ جُنُبًا فَأَرَادَ أَنْ يَأْكُلَ أَوْ يَنَامَ تَوَضَّأَ وَضُوءَهُ لِلصَّلَاةِ﴾ رواه مسلم، پێغه‌مبه‌ر ﷺ هه‌ر كاتیك به‌ جه‌نابه‌ت ده‌بو و ویستبای شتیك بخوا، یان بخه‌وئ، ده‌ست‌نویژیکي و ه‌كو ده‌ست‌نویژی نوێژكردنی ده‌گرت.

ئینجا بزانه: ئەم شۆردن و ئەم ده‌ست‌نویژه‌ بقی ئافره‌تی زه‌یسانی و چه‌یزداریش بقی خه‌و و خواردنی پێش غوسل كردن سوننه‌ته، به‌و مه‌رجه‌ی كوتایی خوینیان هاتب، به‌لام نه‌گه‌ر خوینه‌كه‌یان به‌رده‌وام بوو، نه‌و كاته‌ سوننه‌ت نیه، هه‌روه‌ك له (شرح مسلم) و (المجموع) دا پوون كراوه‌ته‌وه.

پنجهم: هه‌ر كاتیك پیاوی جه‌نابه‌تدار ویستی جیعام بكا: له‌ گه‌ل ژنی یه‌كه‌مجاریدا، یان له‌ گه‌ل ژنیک‌یه‌كه‌یدا، سوننه‌ته‌ نه‌ندامه‌كه‌ی بشوړی و ده‌ست‌نویژیش بگړئ، پێغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رموئ: ﴿إِذَا أَمَى أَحَدُكُمْ أَهْلَهُ ثُمَّ أَرَادَ أَنْ يَعُودَ فَلْيَتَوَضَّأْ بَيْنَهُمَا وَضُوءٌ﴾ رواه مسلم، زاد البیهقی: ﴿لِأَنَّهُ أُنْشِطَ لِلْعَوْدِ﴾. هه‌ر كاتیك به‌كێك‌تان جیعامی كړو ویستی جیعامیک‌تری‌ش بكا، با ده‌ست‌نویژیک له‌ نیوانیدا بگړئ، چونكه‌ به‌م ده‌ست‌نویژه‌ گورج و گۆل‌تر ده‌بن.

ئینجا بزانه: له‌ ئاگاداری چوارهم و پێنجهمدا بنچینه‌ی سوننه‌ته‌كه‌ به‌ شۆردنی نه‌ندامی می‌كردن پێك دی، هه‌روه‌ك له (تحفة) دا فرموویه‌تی، واته: چونكه‌ له‌ چه‌یسی (بخاری) و (مسلم) دا فرمانی پێ‌كراوه.

وَأَقْلَهُ نِيَّةُ رَفْعِ جَنَابَةٍ أَوْ اسْتِبَاحَةِ مُفْتَقِرٍ إِلَيْهِ أَوْ أَذَاءِ قَرْضِ الْفُسْلِ، مَقْرُونَةٌ بِأَوَّلِ قَرْضٍ، وَتَغْمِيمُ شَعْرَةٍ

هر روه ها نه و چه دیسانه ش به لگنه: که غوسل کردن به کسر واجب نیه، به لگو که کاتی نویژ مات له سهری واجب ده بی، هر روه که له (شرح مسلم) دا پوونی کردوته وه.

﴿چونیه تی غوسل کردن﴾

(وَأَقْلَهُ) لای که می غوسلی واجب به جه نابته و چه یز زه یسانی و مندال لیبون - دوو شتن: یه که م: (نِيَّةُ رَفْعِ جَنَابَةٍ) نیه تهینانی لایردنی جه نابته به دل، وه که بلئی: (تَوَيْتُ رَفْعَ جَنَابَةٍ) نیه تم وهیه تم جه نابته م لاده به م. جا نه میان بلئی نه و پیاوه، یان نه و نافره تهیه: که جه نابته تی له سهر بی، به لام نه گهر غوسلی حه یز، یان زه یسانی بوو، ولجه بلئی: نیه تم وهیه بی ده ستنویژی حه یز، یان زه یسانی لاده به م. پیغه مبرر ده فرموی: ﴿إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ﴾ رواد الشیخان، هر کرده وهیه کی خوا په رستی بی، به نیه ته وه نه بی دانامه زئی.

(لَوْ اسْتِبَاحَةُ مُفْتَقِرٍ إِلَيْهِ) یان نیه تی حه لال کردن شتیک بیئی: که پیویستی به غوسل کردن همی، وه که بلئی: نیه تم وهیه نویژ له خرم حه لال بکه م (أَوْ أَذَاءِ قَرْضِ الْفُسْلِ) یان بلئی: نیه تم وهیه فزنی غوسل جی به جی ده که م. یان نیه تم وهیه غوسلی واجب به جی دینم. یان نیه تم وهیه تم له ش پیسیه م لاده به م، یان نیه تم وهیه تم بی نویژی م لاده به م.

نینجا بزانه: له نیه تی حه لال کردن به م لایه وه: بلئی جه نابته تی پیاو و نافره ت و بلئی حه یز زه یسانی و مندال لیبون، هر یه کیکیان بگوتی دروسته، هر روه ها نه گهر پیاو هر دوو جوره جه نابته تی له سهر بون، یان نافره ت جه نابته و حه یز، یان جه نابته و زه یسانی له سهر بون، نه وه بلئی گشتیان ته نها یه که غوسل و یه که نیه ت له و نیه تانه ی پابردو دروسته و به م، هر روه که له زوری بی سهر چاوه کاندای پوون کراوه ته وه.

(مَقْرُونَةٌ بِأَوَّلِ قَرْضٍ) واجب نیه ته که له گال سهره تای شوردنی له شدا به رامبر بی، واته: هر به شیکی له پیش نیه تهیناندا شورایی دروست نیه و واجب دوو باره بیشقورتیه وه، نینجا بزانه: نه گهر له غوسل کردن له جاری یه که مدا په له یه کی لاشه ی نه شورا، به لام له جاری دوو م، یان سنی به مدا شورا، نه وه غوسله که ی دروسته، هر روه ها نه گهر له دوی غوسل کرینیش نه و په له یه به نیه تی غوسل - به نه ناش - بیشقورتیه وه، دیسان غوسله که ی دروسته، هر روه که له (المجموع) دا له باسی ده ستنویژ پوونی کردوته وه، واته: چونکه له غوسل کردن دا ریز دانه ندر اوه.

دووه م: (وَتَغْمِيمُ شَعْرَةٍ) ناو پیدا کردن دهر وه و ناوه وه ی گشت مووه کانیه تی، هر چه ند زوریش پې بن ﴿عَنْ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ﴾: مَنْ تَرَكَ مَوْضِعَ شَعْرَةٍ مِنْ جَنَابَةٍ لَمْ يَغْسِلْهَا فَعَلَّ

وَبَشِّرْهُ، وَلَا تَجِبْ مَضْمَضَةً وَاسْتِنْشَاقًا. وَأَكْمَلُهُ

بِهَ كَذَا وَكَذَا مِنَ التَّارِ ﴿﴾ صححه القرطبي والحافظ ابن حجر العسقلاني في التلخيص، لكن قيل: الصواب وقفه على علي ﴿عليه السلام﴾، هر كه سيك شويني يهك دانه موو، له جه نابه تدا نه شوري، وه هاو وه هاي لاده كرى له ناگرى نوره خ.

كه و ابو: نه گه ر په لكه - واته: كه زيه كانى نافره ت - نه وه نده توند بون: ناو نه ده چوه ناوه وه يان، واجبه: بق غوسل كردن هه لبوه شيندرينه وه، به لام نه گه ر شل بون و ناويان ده كه يشتن هه لوه شانده وه يان واجب نيه، هه روهك له سه ر چاوه كاندا فره موويانه ﴿عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِلَى امْرَأَةٍ أَشَدُّ ضَرْقًا رَأْسِي، أَفَأَلْقَضُهُ لِلْحَيْضَةِ وَالْجَنَابَةِ؟ قَالَ: لَا، إِنَّمَا يَكْفِيكَ أَنْ تَحْنِي عَلَى رَأْسِكَ ثَلَاثَ حَيَّاتٍ ثُمَّ تَقِضِينَ عَلَيْكَ الْمَاءَ فَتُطَهِّرِينَ﴾ رواه مسلم، (أم سلمة) فره مووى: نهى پيغه مبهري خواهره من كه زى سه ري خوم ده ونم، تايا بق غوسلى جه يزو جه نابه ت هه ليا نبوه شيتم؟ پيغه مبهري فره مووى: نا، نه وه نده به سه: سى مسته ناو به سه رت دا بكه، نينجا ناو به سه ر هه موو له شت دا بكه له بى نويژى پاك ده بيه وه. واته: چونكه كه زيه كانى (ام سلمة) شل بون و ناو ده چوه ناوه وه يان، هه روهك له (المجموع) و (شرح مسلم) دا فره موويه تى.

(وَبَشِّرْهُ) هه روه ها ناو پيدا كرينى هه موو پيسته ي له شيه تى، هه رچه ند مووى زور پرپشى پيوه بى، يان كوني دوو ده ري تى دا بى: وهك خه زيمى لووت و كوني گواړه ي گوى، نه وانه گشتى واجبه بشورين.

هه روه ها واجبه ناوه كه بگاته ژير نينوك و ژير چه رمى گوى نه ندامى ميز كردن - نه گه ر سوننه ت نه كراو بى -، هه روه ها ناو كونه گوى: كه له ده روه وه پا دياره و بن نه نگوستيله ي به و جوړه ي باسما ن كرد له ده ستنويژدا، هه روه ها ناو پسانه وه و قلبيشايى پيسته و بن هه نگل و ناو كه ليتى قينگو نه ندامى ميز كردنى نافره ت: كه له كاتى دانيشتنى له سه ر پى به ده رده كه وي و ناو لوجه كانى ترى له ش، هه روهك له (المجموع) و (تحفة) دا په يونيان كر دونه وه، واته: به به لكه ي چه ديسه كه ي داهاتوو.

(وَلَا تَجِبْ مَضْمَضَةً وَاسْتِنْشَاقًا) واجب نيه له غوسل كردندا ناو له ده م و لووتى وه ر بكا، به لكو سوننه ت، پيغه مبهري ﴿عليه السلام﴾ ده رياره ي غوسلى جه نابه ت فره مووى: ﴿أَمَّا أَنَا فَيَكْفِينِي أَنْ أَصُبُّ عَلَى رَأْسِي ثَلَاثًا ثُمَّ أَفِيضُ بَعْدَ ذَلِكَ عَلَى سَائِرِ جَسَدِي﴾ رواه الامام احمد باسناده الصحيح، من له غوسلى جه نابه تدا سى جار ناو به سه رم دا ده كه م، نينجا به هه موو لاشم دا ده كه م و نه وه نده م به سه. كه واته: نه وه ي پابردو، لاي كه مى غوسل بوو.

(وَأَكْمَلُهُ) ته واوترينى غوسل به سوننه ت وه، نه وه يه بلئ: (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ) و نيه ت بيتى، هه روهك له (المجموع) دا فره موويه تى.

إِزَالَةَ الْقَذَرِ ثُمَّ الْوُضُوءُ - وَفِي قَوْلٍ يُؤَخَّرُ غَسْلَ قَدَمَيْهِ - ثُمَّ تَعَهُدُ مَعَاطِفَهُ ثُمَّ يُفِيضُ الْمَاءَ عَلَى رَأْسِهِ وَيُخَلِّلُهُ ثُمَّ شِقَهُ الْأَيْمَنِ ثُمَّ الْأَيْسَرِ، وَيَذُلُّكَ وَيُثَلِّثُ، وَتَتَّبِعُ لِحْيَتِهِ أَثَرَهُ مِنْكَأً وَإِلَّا فَتَحْوَهُ،

ئینجا (إِزَالَةَ الْقَذَرِ) لادانی چلکی سەر لاشهیه تی: جا پاک بئی، یان پیس، جا نه گەر ناوه که ی ده گوری، یان به به که مجار لانه ده چوو، نه و کاته واجبه له پیئشدا لای ببا، ئینجا غوسل بکا، ههروه که له (تحفة) و (المجموع) دا بهوونیان کردۆتهوه.

(ثُمَّ الْوُضُوءُ) ئینجا دهستنوێژکردن به تهواوی وهکو دهستنوێژی نوێژ (وَفِي قَوْلٍ يُؤَخَّرُ غَسْلَ قَدَمَيْهِ) له فهرموده یهکی بئیهیزدا: شۆردنی پێیهکانی له دهستنوێژی غوسلدا دوا بئخی تا غوسلی تهواو ده بئی، نه و کاته دهیان شۆری (ثُمَّ تَعَهُدُ مَعَاطِفَهُ) ئینجا ناو پێداکردنی لۆچ و که لێتی له شی: وهکو ناوک و قونکه چاو و کونه گوی و لۆچی زگو عهوه ته و نه و شویتانه ی به زهحمهت ناویان دهگاتن (ثُمَّ يُفِيضُ الْمَاءَ عَلَى رَأْسِهِ) ئینجا ناو به سەر سهری دا دهکا (وَيُخَلِّلُهُ) په ده کهانی له ناو مووی سهری وهردهدا (ثُمَّ شِقَهُ الْأَيْمَنِ) ئینجا لای راسته ی ده شۆری (ثُمَّ الْأَيْسَرِ) ئینجا لای چهپه ی ده شۆری (وَيَذُلُّكَ) دهستی ته پ به سەر لاشه ی دا دههینێ تاکو باش ته پ بئی (وَيُثَلِّثُ) سێ جار سێ جار ناو به خۆی دادهکا:

«عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا اغْتَسَلَ مِنَ الْجَنَابَةِ يَبْدَأُ فَيَغْسِلُ يَدَيْهِ، ثُمَّ يَفْرِغُ يَمِينَهُ عَلَى شِمَالِهِ فَيَغْسِلُ فَرْجَهُ، ثُمَّ يَتَوَضَّأُ وَضُوئَهُ لِلصَّلَاةِ، ثُمَّ يَأْخُذُ الْمَاءَ فَيَدْخُلُ أَصَابِعَهُ فِي أَصُولِ الشَّعْرِ حَتَّى إِذَا رَأَى قَدَاسْتَبْرَأَ حَقَنَ عَلَى رَأْسِهِ ثَلَاثَ حَقَنَاتٍ، ثُمَّ أَفَاضَ عَلَى سَائِرِ جَسَدِهِ ثُمَّ غَسَلَ رِجْلَيْهِ» رواه الشيخان، هه کاتێک پێغه مبه ر ﷺ غوسلی جه نابه تی کردبا، به که مجار له په دهستهکانی ده شۆرد، ئینجا به دهستی راسته ی ناوی به دهستی چهپه ی دا ده کردو تاره ته ده کرد، ئینجا دهستنوێژی تهواوی ده گرت وهکو دهستنوێژی نوێژ، ئینجا ناوی هه لده گرتو په ده کهانی ده خسته ناو مووهکانی تا دهیزانی له که ل پیسته دا ناوی گه یشتۆن، ئینجا سێ مرسته ناوی به سهری خۆی دا ده کرد، ئینجا ناوی به هه موو لاشه ی خۆی دا ده کرد، ئینجا پێیهکانی ده شۆردن.

(وَتَتَّبِعُ لِحْيَتِهِ) سوننه ته: له دوا ی غوسلی پاکبوونه وه له حه یز، یان له زه یسانی، ئافره ت دابنێته (أَثَرِهِ) ناو کونی نه ندای حه یز، هه ر چه ند بئیه یزیش بئی (مِسْكَ) پارچه لۆکه یه ک، یان پارچه په رۆیه ک: که میسکی له ناو داندرا بئی (وَإِلَّا) نه گەر میسک نه گونجا (فَتَحْوَهُ) شتیکی تری بۆخۆش به و جۆره دابنێته ناو کونه که، تاکو بۆنی خۆینه که نه مینێ، جا نه گەر بۆخۆشیش نه کا، با به ناو پوخته پاک ی بکاته وه، به لام نه گەر

وَلَا يُسَنُّ تَجْدِيدُهُ بِخِلَافِ الْوُضُوءِ، وَيُسَنُّ أَنْ لَا يَنْقُصَ مَاءُ الْوُضُوءِ عَنْ مَدِّ وَالْفُغْلِ عَنْ صَاعٍ، وَلَا حَدِّ لَهُ، وَمَنْ بِهِ نَجَسٌ يَغْسِلُهُ ثُمَّ يَغْتَسِلُ وَلَا تَكْفِي لُهُمَا غَسْلَةٌ، وَكَذَا فِي الْوُضُوءِ، قُلْتُ:

نافره ته که کج بوو، پیویسته ناگاداری په رده ی کچینی خوی بی؟ نه وه که له کاتی به جیهنیانی هم سوننه ته دا بیچی ﴿عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: أَنَّ امْرَأَةً سَأَلَتِ النَّبِيَّ ﷺ عَنِ الْفُغْلِ مِنَ الْحَيْضِ؟ فَقَالَ: ... تَصُبُّ عَلَيْهَا الْمَاءَ، ثُمَّ تَأْخُذُ فِرْصَةً مُمْسَكَةً فَتَطْهَرُ بِهَا، فَقَالَتْ عَائِشَةُ: تَنْبَعِنُ أَلَّا نَلْمَ﴾ رواه الشيخان، نافره تیک دهریاره ی غوسلی حیز پرسپاری له پیغه مبر ﷺ کرد؟ نه ویش فهرمووی: ناو به سهرخوی دا ده کا، نینجا له دوا ی غوسل پارچه په مویه کی به میسککراو داده نیته ناو کونی حیز. نینجا بزانه: نه و نافره ته ی له ژیر نیچراسی حج، یان عومره دایه، هم بونخوشکردنی لیحه پامه، هه روه که له زوریه ی سهرچاوه کاند ا فهرموویانه، واته: چونکه فیدی ی ده که ویته سهر.

(وَلَا يُسَنُّ تَجْدِيدُهُ) سوننه ت نیه نوی کردنه وه ی غوسل (بِخِلَافِ الْوُضُوءِ) به لام نوی کردنه وه ی ده ستنویژ سوننه ته، واته: ده ستنویژ ده که ی نه شک ی ده ستنویژ کی تر بگریته وه، به لام به وهرجه ی نویژ کی واجب، یان سوننه تی به ده ستنویژ ده که ی تر کردبی، نه گهر نا: نوی کردنه وه ی ناپه سنده، هه روه که له زوریه ی سهرچاوه کاند ا فهرموویانه، نینجا هم نوی کردنه وه یه دا نیه تیک له نیه ته کانی ده ستنویژ دینی، هه روه که له (تحفة) دا فهرموویه تی.

(وَيُسَنُّ أَلَّا يَنْقُصَ مَاءُ الْوُضُوءِ عَنْ مِرٍّ) سوننه ته: ناوی ده ستنویژ گرتن له مستیک که متر نه بی (وَالْفُغْلُ عَنْ صَاعٍ) سوننه ته ناوی غوسلش له ساعیک که متر نه بی، واته: چوار مست (وَلَا حَدٌّ لَهُ) هیچ سنوریکو نه اندازه یه کی دیارکراو دانه ندراوه: بقی ناوی غوسلو ده ستنویژ، به لکرو ته نها نه وه به مهرج داندراوه: ناو به سهر گشت لاشو نه ندانه کاند ا به ته وای برپوا، زانایانیش یه کرانه: که ناپه سنده: زور ناو سهر ف بکا، به نیه تی غوسل، یان ده ستنویژ، هه روه که له سهرچاوه کاند ا فهرموویانه، پیغه مبر ﷺ ده فهرمووی: ﴿إِنَّهُ سَيَكُونُ فِي هَذِهِ الْأُمَّةِ قَوْمٌ يَتَدَوَّنُونَ فِي الظُّهْرِ وَالِدُّعَاءِ﴾ رواه ابوداود بسند صالح، له مه وداو له م نوممه ته ی مندا که سانیک ده بن: زیاده روی ده که له غوسلو ده ستنویژو له دوعا کردندا.

(وَمَنْ بِهِ نَجَسٌ) هر که سیک پیسیه کی به شوینیک لاشه یه وه بوو (يَغْسِلُهُ) ده بی له پیشدا بیشوری (ثُمَّ يَغْتَسِلُ) نینجا غوسل بکا (وَلَا تَكْفِي لُهُمَا غَسْلَةٌ) ته نها یه ک جار شور دن بقی هه ردوکیان به س نیه (وَكَذَا فِي الْوُضُوءِ) هه روه ها له ده ستنویژشدا به و شیوه یه یه، هه روه که له شه شه مهرجه کانی ده ستنویژا باسمان کرد (قُلْتُ) نیمامی (النواوی)

الْأَصْحُ تَكْفِيهِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَمَنْ اغْتَسَلَ لِحَنَابَةٍ وَجُمُعَةٍ حَصَلًا، أَوْ لِأَحَدِهِمَا حَصَلَ فَقَطَّ، قُلْتُ: وَلَوْ أَحَدَتْ ثُمَّ أَجْتَبَ أَوْ عَكْسُهُ كَفَى الْفُسْلُ عَلَى الْمَذْهَبِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ.

ده فەرموی (الْأَصْحُ تَكْفِيهِ) لە فەرموودەیی پاستردا تەنھا یەک جار شۆردن بۆ هەردووکیان بەسە (وَاللَّهُ أَعْلَمُ) بەو مەرجەیی پیسیەکە لە گەڵ شەپۆلییەکەمدا لا بچێ و ئاوەکەش نەگرتێ و بشکاتە پیستەیی ئەو شوێنەیی پیسیەکەیی لە سەر بووە، ئەگەر نا: غوسلی دروست نیەو شوێنەکەش پاک نابێتەو، هەرۆک لە (تحفة) دا پوون کراوەتەو. هەرۆها ئەگەر شتێکی پاکێ بە سەر شوێنێکی لاشەپووە بوو و پێگەیی ئاوی دەگرت بگاتە پیستە: وەکو سبورغ و خەنەو مالحەم و پونی پەیت و هەویرو سبورغی سەر نینۆک و چلکی بن نینۆک و ئەو جۆرە شتانە، ئەوە واجبە لایبیا ئینجا غوسل بکا، ئەگەر نا: غوسلی دروست نیە، بەلام پەنگی خەنەو مەرەکەبوو چەورایی نەفت و پون زیانی نیە، هەرۆک لە (المجموع) و (تحفة) دا ئەم مەسەلانە پوون کراونەو، لە پوکنی پێنجەمی دەستنوێژیشدا بە درێژتر باسماڵان کردن.

(وَمَنْ اغْتَسَلَ لِحَنَابَةٍ وَجُمُعَةٍ) هەر کەسێک بە نێتیی جەنابەت و بە نێتیی جومعه، یەک غوسل بکا (حَصَلًا) هەردووکی بۆ دەبن، واتە: جەنابەتی لادەچێ و خێری غوسلی جومعهشی بۆ دەنوسرێ، بەلام باشتر ئەو یە: بە جیا جیا بیانکا (أَوْ لِأَحَدِهِمَا) یان تەنھا نێتیی یەکیکیانی هێنا (حَصَلَ فَقَطَّ) ئەو ئەو غوسلەیی نێتیی بۆ هێناوە، تەنھا ئەوی بۆ دەبێ و ئەو یە تر نابێ.

(قُلْتُ) نيامی (النواوی) دەفەرموی (وَلَوْ أَحَدَتْ ثُمَّ أَجْتَبَ) ئەگەر کەسێک بێ دەستنوێژ بوو، ئینجا بە جەنابەت بوو (أَوْ عَكْسُهُ) یان بە پێچەوانەو: بە جەنابەت بوو، ئینجا بێ دەستنوێژ بوو (كَفَى الْفُسْلُ عَلَى الْمَذْهَبِ) ئەو بۆ لاچوونی جەنابەت و بێ دەستنوێژی تەنھا غوسل بەسە، هەر چەند نێتیی دەستنوێژی نەهێنێ (وَاللَّهُ أَعْلَمُ) چونکە هەردووکیان دوو پاکێ بچوون و گەورەو بچووەکە لە ناو گەورەکە دا دێتە جێ، هەرۆک لە گشت سەرچاوەکاندا پوون کراوەتەو.

﴿ناگاداری﴾: لە غوسل کردندا پێز بۆ شۆردنی لەش دانەندراوە، چونکە لاشەیی جەنابەتدار بە یەک ئەندام دادەندری، بەلام سوننەتە لە لای سەریوە دەست بە غوسل کردن بکا، هەرۆک لە (المجموع) دا فەرموویەتی، کەواتە: بە هەر جۆرێک غوسل بکا، غوسلو دەستنوێژ دروست دەبن، بەلام ئەو ی گرنکە: ئەگەر بە مەسینە، یان بە بەلوعە غوسلی دەکرد- بۆ پاراستنی دەستنوێژ- پێویستە لە پیش غوسل کردندا تارەت بکاو نێتیی لا بردنی جەنابەتیش لە گەڵ تارەتکردندا بێت، تاکو لە پاش دەست پێکردنی

غوسل پېښو به شۆردنی پېسايی شوپتی تاروت نهکا، چونکه نهگه به دهستی ږووت بېشورئ، دهستونیزئ دهشکئ-نهگه له پېش غوسلدا دهستونیزئ گرتبئ-نهگه نا: دهستونیزئ ئو نهندامی دهشکئ که له غوسلدا شوراوه، هروکه له (تحفة) دا ږوون کراوتهوه، واته: له هردوو حالتدا پېښو ته بڼ توژکړدن دهستونیز بگریتهوه، بهلام له هیچ حالتیکدا دهستونیز شکان زیان له غوسلهکئ نادا، هروکه له (المجموع) و (مغنی) دا ږوون کراوتهوه، جا نهگه دهستونیزئ نهشکا، ئوه پېښو ناکا دهستونیزئ تر بگریتهوه ﴿عن عائشة رضي الله عنها: كان رسول الله ﷺ لا يتوضأ بعد الغسل من الجنابة﴾ رواه الترمذی وقال: حسن صحيح، پېغه مېر ۱۰۰ له دواي غوسلی جهنا بهت دهستونیزئ نهدهگرت.

﴿پاشکو: دهرماوی گهرماوی گشتی﴾

خوشوردن له (حمام) دا-واته: گهرماوی گشتی- بڼ پیاوان دروسته، بهوهرجی عوپرته خویان داپوشن و تماشای عوپرته خه لکیش نهکن، چونکه خوشوردن به ږووتی له بهر چای خه لک دروست نیو دروستیش نیو هیچ کس دهست له عوپرته بدا، هروکه له (المجموع) دا فرموویته، پېغه مېر ۱۰۰ ده فرموئ: ﴿احْفَظْ عَوْرَتَكَ إِلَّا مِنْ زَوْجِكَ أَوْ مَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ...﴾ رواه اصحاب السنن بسند حسن، عوپرته خوت بپاریزه: تاكو کس نه پېښی و دهستی لېته دا جگه له ژنی خوت و (جاریه) گئی خوت.

بهلام خو شوردن له گهرماوی گشتی دا بڼ نافرته تان ناپه سنده، تهنه له بهر نه خوشو زه یسانی نه بی، ئو کاته ناپه سندنیه، پېغه مېر ۱۰۰ ده فرموئ: ﴿مَا مِنْ امْرَأَةٍ تَخْلَعُ لِأَيِّهَا لِي غَيْرِ بَيْتِهَا إِلَّا هَتَكَتْ مَا بَيْنَهَا وَبَيْنَ اللَّهِ تَعَالَى﴾ رواه الترمذی وقال حديث حسن، هر نافرته تیک جلی خوی دابکنئ-جگه له مالی خوی دا نه بی- ئوه پردی شهرمی له نئوان خوی و خوی دا ده پچړنئ.

نیجا بزانه: دروست نیو نافرته تانی موسلمان و نافرته تانی کافر به یکه وه بچنه گهرماو، جیاوازی نیو کافره که: جوله که بی، یان گاور، یان بته رست، چونکه نیمامی (عمر ۱۰۰) قه دهغی کرده، هروکه له (تحفة) و (مغنی) له باسی (نظر) دا فرموویانه، به بهلگي ثابتهی ﴿وَلَا يَدِينُ زَيْتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ﴾ تا ﴿أَوْ نَسَائِهِنَّ﴾ واته: به نافرته تانی موسلمان بلئ: جوانی خویان بڼ هیچ کس ټیک دیار نهخن، تهنه بڼ میړدی خویان نه بی و... بڼ نافرته تانی موسلمان نه بی.

هرهوها بزانه: لیره دا مه بهست به عوپرته پیاو: نئوان ناوک و نه ژتویهتی، عوپرته نافرته: هه موو لاشه یهتی، هروکه له باسی (نظر) دا ږوونی ده که پنه و ان شاء الله تعالی.

(بَابُ النَّجَاسَةِ)

هِيَ كُلُّ مُسْكِرٍ مَائِعٍ، وَكُلِّبٍ وَخِنْزِيرٍ
 نینجا بزانه: غوسل کردن به پووتی له شوینی ته نهادا-که هیچ کس نه بیینی- دروسته،
 ههروه ها غوسل کردن میورد له بهر چاوی ژنی خوی و غوسلی ژن له بهر چاوی میوردی
 خوی دروسته، به به لگه ی حدیسه که یه که کم، ههروه ها دروسته: ژن و میورد یه کتری
 بشقون و دروستیش له یه شویندا به یه که وه غوسل بکن ﴿عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: كُنْتُ
 أُغْتَسِلُ أَنَا وَالنَّبِيُّ ﷺ مِنْ إِنَاءٍ وَاحِدٍ﴾ رواه الشيخان، حه زده تی (عائشة) ده فرموی:
 من و پیغه مبه رﷺ له یه ک قاپه وه غوسلمان ده کرد.

﴿بَابُ النَّجَاسَةِ: بَاسِی پِیسی و لابر دنی پِیسی﴾

(هِيَ) پِیسی له شه رعدا: چلکنیکه نویژی پیوه دروست نه بی نه گه ر شهرع چاو پووشی ی
 لی نه کا، که واته: نه گه ر شهرع چاو پووشی له جوره پیسیه کرد، نه و کاته نویژی پیوه
 دروسته، ههروه که له باسی ناوه کاند ا چه ند جوریکمان پوون کردنه وه، لیروه له
 مه رجه کانی نویژیشدا چه ند جوریک تر پوون ده که ینه وه ان شاء الله تعالی.

نینجا بزانه: هه ر شتی که پِیس بی، خوار دنی شی حه ر ا مه، ته نها له ترسی مردن دروسته:
 مردار بخوری، ههروه که له باسی خوارده مه نه کاند ا به به لگه وه پوونی ده که ینه وه ان شاء الله
 تعالی، ههروه ها بق پیوستیش دروسته: ده رمانی پِیس بخوری، ههروه که له (المجموع) دا
 ده فرموی تی.

(كُلُّ مُسْكِرٍ مَائِعٍ) هه ر شتی که مروژ سه ر خوش بکا و شلیش بی، پِیس: وه کو شه پاب،
 واته: مه ی ویره و یسکی و... هتد، خوی گه وه ده فرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا
 الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَلْزَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوا لَعَلَّكُمْ تَفْلَحُونَ﴾ هه
 نه و که سانه ی ئیمان تان هینا وه، شه پاب و قومار و پیزلینانی به ردو فالگرتنه وه ی به
 تیره کان، گشتی پِیس وه له کرده وه ی شه بیتانه، که واته: خوتان له هه موویان بپارینن تاکو
 به خته وه ر بین.

که واته: دروست نیه شه پاب بق ده رمان کردنیش به کار بی، ههروه که له باسی سزای
 شه پاب خوردا به به لگه وه پوونی ده که ینه وه ان شاء الله تعالی.

(وَكُلِّبٌ) ههروه ها سه گیش پِیس، چونکه پیغه مبه رﷺ ده رمانی به گلاو کردنه وه ی کرده،
 ههروه که له باسی لابر دنی پِیسی دا به به لگه وه پوونی ده که ینه وه ان شاء الله تعالی، نینجا بزانه:
 توله و تاریش هه ر به سه گ داده ندرین و گلاون.

(وَخِنْزِيرٍ) ههروه ها به رازیش پِیس، چونکه له سه گ خراپ تره، خوی گه ورهش له قورپاندا
 خوار دنی به رازی حه ر ا م کرده.

وَقَرَعِهِمَا، وَمَيْتَةَ غَيْرِ الْأَدَمِيِّ وَالسَّمَكِ وَالْجَرَادِ،
(وَقَرَعِهِمَا) هر روه‌ها و ه‌چ‌ی سه‌گو به رازیش گلاون هر چند ته‌نها باوك، يان دايكى
سه‌گ، يان به راز بئو لايه‌نه‌كه‌ی تریش له ناژه‌لیكى پاك بئ.

ئینجا بزانه: -جگه له سه‌گ و به رازو و ه‌چ‌ی یه‌كێك له‌و دووانه- گشت بالنده و گشت
ناژه‌لیك له كاتی زیندووته‌ی دا پاكن، هر چند گۆشتیشی نه‌خوړئ، واته: به
مردووته‌یش مردار بئ ﴿عَنْ أَبِي قَتَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِي الْهَرَّةِ: إِيَّهَا لَيْسَتْ بِنَجْسٍ﴾ رواه
اصحاب السنن بسند صحيح، پیغه‌مبەر ﷺ ده‌فرموی: پشيله پیس نیه. واته: هر چه‌ند
درنده‌شه و گۆشتیشی ناخوړئ.

هر روه‌ها بزانه: نه‌گه‌ر کارێك، يان به‌رخێك به شیری سه‌گو به راز گه‌وره‌ کرابئ، ئه‌ویش
گۆشته‌كه‌ی پاكه، هر روه‌ك له (المجموع) دا فرموویته‌ی، به‌لام گلاوکرده‌وه‌ی ده‌می
شیرخوړه‌كه واجب، هر روه‌ك له ناگاداریه‌كه‌ی گلاوکرده‌وه‌ دا پوونی ده‌كه‌ینه‌وه، إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى.
(وَمَيْتَةَ) هر روه‌ها مرداریووش پیسه، هر چند میئش و کر میئش بئ (غَيْرِ الْأَدَمِيِّ وَالسَّمَكِ
وَالْجَرَادِ) جگه له نامیزادو ماسی و کلۆ، واته: مردووی نه‌م ستيانه پاكه، چونكه‌ خوای
گه‌وره ده‌فرموی: ﴿وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ﴾ به‌راستی ئیمه‌ پێزمان له‌ ئاده‌میزاد ناوه. واته:
له به‌ر پێزداری به‌ مردوویش پیس نابئ، جا كه له دواى مردنیش ده‌شوړئ، هر بۆ ژنده
پێزداری به‌ نه‌ك له به‌ر پیسبون، جیاوازی موسلمان و کافریش نیه، كه‌واته: كه‌ خوای
گه‌وره ده‌فرموی: ﴿إِنَّمَا الْمُسْرِ كُونَ نَجَسٍ﴾ کافره‌كان پیسن. مه‌به‌ست پیسی بیرو
باوه‌ره، نه‌ك پیسی لاشه، هر روه‌ك له سه‌ر چاوه‌كاندا فرموویانه.

هر روه‌ها ده‌ریاره‌ی مردووی کلۆ و ماسی، پیغه‌مبەر ﷺ ده‌فرموی: ﴿أَحَلَّتْ لَنَا مَيْتَانِ
وَدَمَانِ: السَّمَكُ وَالْجَرَادُ، وَالْكَبِدُ وَالطَّحَالُ﴾ رواه الامام احمد مرفوعاً ورجح البيهقي
الموقوف وصححه، نوو مردوو و نوو خوینتمان بۆ حه‌لال کران: ماسی و کلۆ، جه‌رگو سیله،
واته: پاته‌په‌شه. هر روه‌ها ده‌ریاره‌ی مرداریش خوای گه‌وره ده‌فرموی: ﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ
الْمَيْتَةُ وَالْدَّمُ﴾ حه‌رام کراوه له سه‌ر ئیوه: مردار و خوین. واته: چونكه‌ پیسن.

﴿نَاگاداری﴾: هر به‌ به‌لگه‌ی ئه‌و ئایه‌ته: نَيْسَقَان و پیسته و په‌رو کولكو خوری و موو و
گشت به‌شێکی‌تری مرداریش پیسه، هر روه‌ك له سه‌ر چاوه‌كاندا فرموویانه، به‌لام له
مه‌زه‌بی ئیمام (ابوحنيفة) و ئیمام (مالك) و ئیمام (احمد) دا: کولكو خوری و مووی ناژه‌لی
مردار پیس نیه، هر روه‌ك له (المجموع) و کتیبه‌کانی خویندا فرموویانه، كه‌ وایو: نه‌گه‌ر
مروونیکی گه‌داو هه‌ژار پتووستی هه‌بو، بۆی دروسته: به‌ مه‌زه‌بی ئه‌و سنی ئیمامامانه
په‌فتار بکا: خوری و مووی ناژه‌لی مرداریو و لی‌بکاته‌وه‌ و بیشوړئو به‌ کاری بێنئ، رَافَةُ أَظَمَ.

وَدَمٍ وَقَيْحٍ وَقَلْبٍ رَزَوْتٍ وَبَوْلٍ وَمَذْيٍ وَوَذْيٍ، وَكَذَّاءٍ مَنِيٍّ غَيْرِ الْأَدْمِيِّ

نینجا بزانه: مه‌به‌ست به مردار: مردوی نازده‌لک، یان بالداریکه به بی‌سهرپینی‌شهرعی گیانی ده‌رچوبی: وه‌ک مردوی که‌رو پلینگو داله‌شو... هتد شه‌وشته‌ای گزشتیان ناخوری، به‌سهرپرویش هر مردارن، چونکه‌سهرپینیان ناشهرعی‌به، یان وه‌ک مردوی مه‌رو بزنو مریشک که‌به بی‌سهرپین، یان به‌سهرپینتیکی دژ به‌شهرع گیانیان ده‌رچوبی: که‌له‌باسی سهرپیندا پرونی ده‌که‌ینه‌وه، ان شاء الله تعالی.

(وَدَمٍ) هه‌روه‌ها خوینیش پیسه، به‌به‌لگه‌ی نایه‌ته‌که‌ی پرابرو، واته: جگه‌له‌جه‌رگو سبله، به‌به‌لگه‌ی حه‌بسه‌که‌ی پرابرو (وَقَيْحٍ) هه‌روه‌ها کیتم و خیزاویش پیسن، چونکه نه‌وانیش خویننو گه‌نیون و گوراون.

نینجا بزانه: چلم و لیکاو و ناره‌قه و قرمیسکی گشت گیانله‌به‌ریک پاکه، ته‌نها هی سه‌گو به‌رازو وه‌چه‌ی به‌کیک له‌دوانه نه‌بی، هه‌روه‌ک له‌پاشکوی ناوه‌کاندا پرونمان کردوته‌وه. (وَقَلْبٍ) هه‌روه‌ها پشانه‌وه‌ش پیسه، چونکه‌ته‌ویش پیسای نیو گه‌ده‌یه به‌لای ده‌می‌دا هاتوته‌ده‌روه، که‌واته: جیاوازی ناو و خواده‌مهنی نه، نینجا بزانه: شه‌ئاوه‌ی له‌ده‌می مرقفی‌خه‌وتوو دیته‌ده‌روه، نه‌گر له‌که‌ده‌وه بیته‌ده‌روه، واته: زه‌رو بۆگه‌نیو بی، شه‌وه‌پیسه، نه‌گر نا: پاکه، هه‌روه‌ک له‌سهرچاوه‌کاندا فرموویانه.

(وَرَزَوْتٍ) هه‌روه‌ها پیسای ناده‌میزانو ته‌رسی وولاخ و پیخ و قشپلی نازده‌لی‌ترو جیقنه‌ی بالنده‌گشتی پیسه، جیاوازی نه: گزشتی بخوری، یان نا، هر چه‌ند خوینیشی له‌به‌ر نه‌پوا: وه‌کو میش و کلز، هه‌روه‌ک له‌سهرچاوه‌کاندا فرموویانه ﴿عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ بِحَجْرَيْنِ رَزَوْتَةٍ-أَيُّ لَيْسَتْجِي بِهِ- فَأَخَذَهُمَا وَالْقَى الرُّوْتَةَ وَقَالَ: إِنَّهَا رِكْسٌ﴾ روه البخاری، واته: دوو به‌رو پارچه‌پیشکم بۆ پیغه‌مه‌ر ﷺ هیتا تاكو تاره‌تی پی‌بکا، ته‌ویش به‌رده‌کانی وه‌رگرت و پیخه‌که‌شی فری‌داو فرمووی: شه‌مه‌پیسه.

(وَبَوْلٍ) هه‌روه‌ها میزیش پیسه، جا میزی ناده‌میزاد بی، یان نازده‌ل بی، گزشتی بخوری، یان نا ﴿عَنْ أَنَسٍ ﷺ: بَالَ أَغْرَابِيٍّ لِي الْمَسْجِدِ... فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: هَرَيْقُوا عَلَى بَوْلِهِ سَجْلًا مِنْ مَاءٍ﴾ روه الشیخان، پیاویک میزی له‌ناو مزگه‌وتدا کرد، جا پیغه‌مه‌ر ﷺ فرمووی: دۆلجه‌یه‌کی ناو برژیتنه‌سهر میزه‌که‌ی.

نینجا بزانه: چاوپوشی ده‌کرئ له‌و میزو پیخه‌ی له‌کاتی گیره‌دا، نازده‌له‌کانی گیره‌ده‌یکه‌نه‌سهر کاو دانی گیره‌کراو، هه‌روه‌ک له‌سهرچاوه‌کاندا فرموویانه.

(وَمَذْيٍ) هه‌روه‌ها مه‌زیش پیسه (وَوَذْيٍ) هه‌روه‌ها وه‌دیش پیسه، هه‌روه‌ک له‌باسی غوسلدا پرونمان کردنه‌وه (وَكَذَّاءٍ مَنِيٍّ غَيْرِ الْأَدْمِيِّ) هه‌روه‌ها (مَنِيٍّ) ش-که‌پی‌ده‌گوتری: عشقاو،

فِي الْأَصْحِ، قُلْتُ: الْأَصْحُ طَهَارَةٌ مَنِيَّ غَيْرِ الْكَلْبِ وَالْخَنَزِيرِ وَقَرَعَ أَحَدُهُمَا وَاللَّهُ أَعْلَمُ.
وَلَبِنُ مَا لَا يُؤْكَلُ غَيْرَ الْإِنْسَانِيِّ، وَالْجُزْءُ الْمُتَفَصِّلُ مِنَ الْحَيِّ كَمَيْتِهِ

واته: تقوی دروستبونی گیانله بهر - جگه له ناده میزاد پیسه، به لام (منی) ناده میزاد پاکه (فی الأصح) له فهرموده ی راستردا ﴿عن عائشة رضي الله عنها: كُنْتُ أَلْرُكُ الْمَنِيِّ مِنْ ثَوْبِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَرَكًا فَيَصَلِّي فِيهِ﴾ رواه مسلم، حه زده تی (عائشة) ده فهرموی: من به نینوکی خوم (منی) م له جله کانی پیغه مبر ﷺ ده پنی و نوژی پیوه ده کرد.

به لام له گال نه وه شدا، له سهر چاوه کانداه فهرموی: سونته ته (منی) بشوری ﴿عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: أَلْهَا كَانَتْ تَغْسِلُ الْمَنِيَّ مِنْ ثَوْبِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ﴾ رواه الشيخان، حه زده تی (عائشة) رضي الله عنها (منی) له جله کانی پیغه مبر ﷺ ده شورد.

(قُلْتُ) نیمامی (نواوی) ده فهرموی (الأصح طهارة مني غير الكلب والخنزير وقَرَعَ أَحَدُهُمَا) به فهرموده ی راستر (منی) گشت گیانله بهر - جگه له سه گو به رازو وه جهی به کیکیان - پاکه، چونکه نه ویش وه کو (منی) ناده میزاد تقوی نازده لیکي پاکه (والله أعلم).

نینجا بزانه: هیلکه ی نه و گیانله بهر ی گۆشتی ناخوری، پاکه و دروسته: بخوری، به و مهرجه ی زیانی نه بی، ههروهک له (تحفة) دا فهرموویته، ههروه ها هیلکه ی گیانله بهر ی مرداریوو که توپکله که ی پهق بویی نه ویش دروسته بخوری، به لام نه گه رهق نه بویی پیسه و هه پامه، ههروه ها نه گه هیلکه له ناوه ودا بووه خوین، نه ویش پاکه و دروسته: بخوری به و مهرجه ی تیک نه چوبی و بگودجی فرهخی لی دروست بیی، نه گه نا: پیسه و هه پامه، ههروهک له زۆریه ی سه رچاوه کانداه فهرموویانه.

که وایو: نه و هیلکه ی به بی پیدافسینی نیرینه دروست ده بی، نه گه بووه خوین، پیسه و هه پامه، چونکه فرهخی لی دروست ناب، ههروهک له (تحفة) (الشبراملسی) دا فهرموویانه.
(وَلَبِنُ مَا لَا يُؤْكَلُ) ههروه ها شیر ی نه و گیانله بهر ی گۆشتی ناخوری نه ویش پیسه، ههروهک گۆشته که شی پیسه (غیر الانمی) جگه له شیر ی ناده میزاد، واته: شیر ی وی به زیندوویی و به مردویی پاکه، چونکه ریژداره، ههروه ها شیر ی نه و نازده لاش که گۆشتی بخوری به زیندوویی و به سه ریپاوی پاکه، به و مهرجه ی مردار نه بی، نه گه نا: پیسه، ههروهک له زۆریه ی سه رچاوه کانداه فهرموویانه.

(وَالْجُزْءُ الْمُتَفَصِّلُ) هه ر پارچه یه کی جیا بییته وه (مِنَ الْحَيِّ) له گیانله بهر ی زیندوو (کَمَيْتِهِ) وه کو مردووه که ی وایه، واته: نه گه مردووه که ی پاک بی پارچه که ش پاکه، نه گه مردووه که ی مردار بی پارچه که شی مرداره، که وایو: ده ست و پی و گشت

إِلَّا شَعَرَ الْمَأْكُولِ فَطَاهِرٌ، وَلَيْسَتْ الْعَلَقَةُ وَالْمُضْغَةُ وَرُطُوبَةُ الْفَرْجِ بِنَجَسٍ فِي الْأَصَحِّ،

نه‌نامه‌کانی‌تری ناده‌میزادی زیندوو له دواى ليکړدنه‌وه‌شى پاکن، گشت پارچه‌یه‌کى ماسى زیندوو له دواى ليکړدنه‌وه‌ش پاکه وروسته بشخوړئ.

به‌لام پارچه‌ی هر نازده‌لیکى زیندوو له دواى ليکړدنه‌وه‌ی پیسه وحرپامه، هر چند گوشتیشى بخوړئ، ه‌روه‌ک له سه‌ر چاوه‌کاندا پوون کراوه‌ته‌وه ﴿عَنْ أَبِي وَاقِدٍ اللَّيْثِيِّ: قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَدِينَةَ وَهُمْ يَجْبُونَ أَسْمَةَ الْإِبِلِ وَيَقْطَعُونَ آيَاتِ الْقَتَمِ، فَقَالَ ﷺ: مَا قُطِعَ مِنَ الْبَهِيمَةِ وَهِيَ حَيَّةٌ فَهُوَ مَيْتَةٌ﴾ رواه الترمذى بسند حسن، پیغه‌مبه‌ر ﷺ هاته (مدینه)، خه‌لکى (مدینه) قه‌پوړزى ووشترو دونگى مه‌ره‌کانیان ل‌ده‌کرده‌وه، پیغه‌مبه‌ر ﷺ فهرمووى: هر پارچه‌یه‌ک له کاتى زیندوویى دا له نازده‌ل بکړیته‌وه، پارچه‌که مرداره. واته: چونکه له پېش سه‌رپرېندا ل‌ی کراوه‌ته‌وه.

(إِلَّا شَعَرَ الْمَأْكُولِ) ته‌نهما موو وکولکو خوړیو په‌ړی نه‌و گیانه‌به‌ره نه‌بئ: که گوشتى بخوړئ (فَطَاهِرٌ) گشتى پاکه به به‌لگى (اجماع)، جیاوازی نیه: به زیندوویى، یان به سه‌رپرلوی ل‌ی بکړیته‌وه، به‌لام موو و خوړیو کولکو په‌ړی نه‌و گیانه‌به‌ره‌ی گوشتى ناخوړئ، به زیندوویى و به مردوویى پیسه، ه‌روه‌ک له (المجموع) دا فهرموویه‌ترو باسماں کرد.

نینجا بزانه: مووی وولاغى سواری - که گوشتى ناخوړئ - هر چند پیسه، به‌لام ده‌ریاه‌ری سوار وولاغ‌ه‌که لیبورن ه‌یه، ه‌روه‌ک له (تحفة) له باسى‌ناوه‌کاندا فهرموویه‌تى، ه‌روه‌ها چاپویشى له ناره‌قه‌شى ده‌کړئ، هر چند له شوینى پیسیشدا ده‌گه‌وزئ، له (المجموع) دا به‌لگى به‌وه ه‌یناوه‌ته‌وه: ﴿که پیغه‌مبه‌رو ﷺ﴾ (صحابه) کان به سواری کمر و هیستر دمچوونه سه‌فهر و جله‌کانیشیان نه‌ده‌گورئ و نوټزبان پټوه ده‌کرد.

(وَلَيْسَتْ الْعَلَقَةُ) نه‌و پارچه خوینه مه‌ییه‌ی له ناو مندال‌دانه‌دا له (مَنْی) به‌وه بووه‌ته خوین، پیس نیه (وَالْمُضْغَةُ) نه‌و پاچه گزشته‌ش که له ناو مندال‌دانه‌دا له خوینه‌که‌وه بووه‌ته گزشت، پیس نیه؟ چونکه بنچینه‌ی ه‌ردوکیان ده‌چیته‌وه سه‌ر (مَنْی) و (مَنْی) ش پاکه (وَرُطُوبَةُ الْفَرْجِ بِنَجَسٍ) ته‌رپایه‌تى نه‌ندامى (جماع) ی م‌ینه‌ش پیس نیه (فِي الْأَصَحِّ) له فهرمووده‌ی راستردا له سی‌یانه‌دا، که‌واته: مندالو ه‌یلکه - که هاتنه ده‌روه - واجب نیه بشوړینو نه‌ندامى (جماع) کردنى پیاویش به ته‌رپایه‌تى نه‌ندامه‌که‌ی زن پیس نابئ، واته: که پیغه‌مبه‌ر ﷺ فهرمانى به شوړدنى کردوه، فهرمانى سوننه‌ته، ه‌روه‌ک له (المجموع) و (نهاية) دا فهرموویانه.

نینجا بزانه: مه‌به‌ست به‌و ته‌رپایه‌تى‌یه: ناو‌یکى سپی‌یه پټ‌ده‌چئ: یان ناره‌قه بئ، یان مه‌زى بئ، له ناوه‌وه‌ی نه‌ندامه‌که‌ی نافرته په‌یدا ده‌بئ، به‌لام نه‌و ناوه‌ی له لای زکدى

وَلَا يَطْهَرُ نَجَسُ الْعَيْنِ إِلَّا خَمَرٌ تَخَلَّتْ وَكَذَا إِن تَقَلَّتْ مِنْ شَمْسٍ إِلَى ظِلٍّ وَعَكْسِهِ فِي الْأَصَحِّ، فَإِنْ خَلَّتْ بِطَرَحٍ شَيْءٍ فَلَا،

نه نداده که دیته دهره وه پیسه، ههروه ها نه و ناوه ی له پیش مندال لیبوی، یان له گه ل مندالیبوند دیته دهره وه نه ویش پیسه، ههروه ک له (تحفة) دا هه رموویه تی.

﴿ جوړه کانی پیسی ﴾

پیسی دوو جوړه، هه گه م: (نَجَسُ الْعَيْنِ) پیسی بنچینه یی، واته: خودی شته که له بنچینه یی دا پیس بی: وه کو نه و پیسیانه ی ژمار د نمان. دووهم: (مُنَجَّسٌ) پیسبو، واته: خودی شته که له بنچینه یی دا پاک بی و به هزی ویکه وتنی پیسیک پیس بوی.

ئینجا هه ره کیکیش له و دووانه سی پله یه، هه گه م: (النَّجَاسَةُ الْمُقْلَطَةُ) پیسی نه ستور: وه کو سه کو به راز، که له کورده واری دا پیسی ده گوتری: گلابو. دووهم: (النَّجَاسَةُ الْمُخْفِطَةُ) پیسی سووک: وه کو میزی کوپی شیرخوړ. سیمه م: (النَّجَاسَةُ الْمُتَوَسُّطَةُ) پیسی ناوه نجی: وه کو پیسیه کانی تری جگه له و دووانه.

ئینجا بزانه: له پاک کړنه وه ی پیسی دا نیه ته یان مه رج نیه، مه رجیش نیه به کرداری (مُكَلَّفٌ) ټک لابردی، به لکو نه گه مندال، یان شیت، یان باران، یان ناوه پویه ک پیسیه که ی شوراند، یان با فېریدا ناو ناویکی زوړ-جگه له وانه ش- نه گه ر پیسیه که ی شوراند، نه وه پاک ده بیته وه، ههروه ک له (المجموع) و (مغنی) دا هه رموویانه.

﴿ پاک کړنه وه ی (نَجَسُ الْعَيْنِ) پیسی بنچینه یی ﴾

(وَلَا يَطْهَرُ) پاک نابیته وه (نَجَسُ الْعَيْنِ) پیسی بنچینه یی به هج جوړیک: نه به شورند و نه به سوتاندن و نه به هج گورپانکاریه کی تر (إِلَّا) ته نها دوو پیسی ناوه نجی نه بی:

یه گه م: (خَمَرٌ) مه ی، واته: شه پاب (تَخَلَّتْ) که به خوی بیته سرکه (وَكَذَا) ههروه ها (إِنْ تَقَلَّتْ مِنْ شَمْسٍ إِلَى ظِلٍّ) نه گه شه پابه که گواستراوه له بهر هه تاو بق سیبهر (وَعَكْسِهِ) یان له بهر سیبهر بق هه تاو، نه و جا بووه سرکه هه پاک ده بیته وه (فِي الْأَصَحِّ) له هه رمووده ی راستردا، چونکه هزی پیسیو حه پامی شه پاب سه رخو شکر نه، هزیه که شی نه ما، که وایو: پاک ده بیته وه (فَإِنْ خَلَّتْ) به لام نه گه شه پاب بووه سرکه (بِطَرَحٍ شَيْءٍ) به تېهاویشتنی شتیک: وه کو خوی، یان پیاز، یان هه رشتیکی تر، هه رچند شته که ش به خوی بکه ویتنه ناو شه پابه که (فَلَا) پاک نابیته وه ﴿عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ عَنِ الْخَمْرِ تَخَلَّتْ خَلًّا؟ فَقَالَ: لَا﴾ رواه مسلم، پیغه مبه ر ﴿پرسیاری لیکرا: نایا دروسته: شه پاب به ده ستکاری بکړته سرکه؟ هه رمووی: نا. واته: پاک نابیته وه و حه لایش نایب.

وَجِلْدٌ نَجَسَ بِالْمَوْتِ فَيَطْهَرُ بِدَبْغِ ظَاهِرُهُ وَكَذَا بَاطِنُهُ عَلَى الْمَشْهُورِ، وَالْدَّبْغُ نَزْعُ
فَضُولِهِ بِحَرْفٍ

﴿دهباغکردنی پیسته‌ی مردار﴾

دووه‌م: له و پیسه بنچینه‌ییانه‌ی پاک دهبته‌وه (وَجِلْدٌ) پیسته‌یه‌که (نَجَسَ بِالْمَوْتِ) به
هوی مردن پیس بویی، واته: گلاو نه‌بی به‌لکو مردار بی، جیاوازی نیه: گیانله‌به‌ره‌که
گوشتی بخوری، یان نا: وه‌کو پیسته‌ی که‌رو هیسترو گورگو پلینگو... هتد (فَيَطْهَرُ)
پیسته‌ی مردار پاک دهبته‌وه (بِدَبْغِ) به هوی دهباغکردنی (ظَاهِرُهُ) هر دو پهوی
دهره‌وی پشت و زگی - که دهباغی گه‌یشتوتی - پاک دهبته‌وه (وَكَذَا بَاطِنُهُ) هر وه‌ها
ناوه‌و نه‌و په‌وش که دهباغیان پی‌ته‌که‌وتوه، پاک دهبته‌وه (عَلَى الْمَشْهُورِ) له‌سه‌ر
فهرمووده‌ی به‌هیزی ناسراوی مه‌زه‌ب، پیغه‌مبه‌ریش علیه‌السلام ده‌فهرموی: ﴿إِذَا ذُبِغَ الْإِهَابُ فَقَدْ
طَهَّرَ﴾ رواه مسلم، هر کاتیک پیسته‌ی مردار دهباغ کرا پاک دهبته‌وه.

شینجا بزانه: جگه له پیسته‌ی مردار، هیچ نه‌دامیکی تری مردار پاک نابیته‌وه، که‌وابو: نه‌و
مووانه‌ی به‌سه‌ر پیسته‌که‌وته، نه‌ویش پیسنو به دهباغ پاک نابته‌وه، به‌لام چاوپوشی
ده‌کری: له‌و مووه‌که‌مانه‌ی له‌دوای دهباغکردن به‌سه‌ر پیسته‌وه ده‌میتنه‌وه، هر وه‌ک
له‌سه‌رچاوه‌کاندا په‌ونیان کردوته‌وه.

بیسان بزانه: پیسته‌ی سه‌گو به‌رازو وه‌چی یه‌کیک له‌و دووانه به‌دهباغیش پاک
نابیته‌وه، چونکه به‌زیندوویش گلاون، هر وه‌ک له‌سه‌رچاوه‌کاندا فهرموویانه.

شینجا بزانه: به (اجماع‌ی) زانایانی ئیسلام: حه‌رامه‌ ناده‌میزاد بگرویندری و حه‌رامه
پیسته‌که‌ی به‌کار بی، چونکه له‌قورئاندا ریزی لیندراوه، هر وه‌ک له (المجموع) دا
فهرموویه‌تی.

(وَالْدَّبْغُ) مه‌به‌ست به‌دهباغکردن: (نَزْعُ فَضُولِهِ) لابرندی زنده‌گوشت و خوین و ته‌پایه‌تی
پیسته‌یه، به‌جوریکی وه‌ها: خوش بی و نه‌که‌ر نقومی ناو‌ئو بکری، په‌قو بۆگه‌ن نه‌بی
(بِحَرْفٍ) نه‌و لابرند مه‌رجه به‌شتیکی تفت و تال بی: وه‌کو گلوان و مازوو و توپکی
مه‌نارو... هتد، هر چه‌ند پیسیش بی: وه‌کو جیقته‌ی بالنده، هر وه‌ک له‌سه‌رچاوه‌کاندا
فهرموویانه ﴿عَنْ مِمُونَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِشَاةٍ يَجْرُونَهَا فَقَالَ: لَوْ أَخَذْتُمْ إِهَابَهَا؟
فَقَالُوا: إِنَّهَا مَيْتَةٌ، فَقَالَ يُطَهَّرُهَا الْمَاءُ وَالْقَرْظُ﴾ حدیث حسن رواه ابوداود والنسائی، مه‌رکی
مردار په‌ویان پاده‌کیشا فری‌تی بدن، پیغه‌مبه‌ریش علیه‌السلام به‌لایدا رابریو فهرموی: ده‌بوا
پیسته‌که‌ی بل خۆتان لی‌بگرنه‌وه؟ گو‌تیان: مه‌ره‌که مرداریوه، فهرموی: به‌ئو و گه‌لای
(سَلَم) پاک دهبته‌وه. واته: چونکه تفت و تال.

لَا شَمْسٌ وَتُرَابٌ، وَلَا يَجِبُ الْمَاءُ فِي أَثْنَائِهِ فِي الْأَصَحِّ، وَالْمَذْبُوحُ كَتُوبٍ نَجَسٍ، وَمَا
نَجَسَ بِمِلَاقَةِ شَيْءٍ مِنْ كَلْبٍ

(لَا شَمْسٌ وَتُرَابٌ) به لَام به تیشکی پڙځو به گلڼو به خویڼو به هر شتیکی تری زیده گوشت و
خوین لانه با، دهاغکردن نابی، چونکه خوښ نابیږي به که وینه ڼاو بڼگن ده بی.

(وَلَا يَجِبُ الْمَاءُ فِي أَثْنَائِهِ) واجب نیه له کاتی دهاغکردن ڼاو به کار بهیندری، واته:
دهرمانه کانی دهاغ به ڼاو تیکه ل بکړین (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده ی راستردا، به به لگه ی
حه دیسه که یی به که م، که واته: که له حه دیسه که ی دووه مدا باسی ڼاوی کړیوه، مه به ست
پاککردنه وه ی ته واوه، هر وه که له (تحفة) دا فرموده ی تی، واته: دهاغکردن ته نها (نَجَاسَةُ
الْعَيْنِ) پیسی بنچینه یی پاک ده کاته وه و پیسبوونه که ی دهاغ هر ده مینی، جا هر کاتی که
به ڼاو شورا، به ته واوی پاک ده بیته وه، هر وه که ده فرمودی:

(وَالْمَذْبُوحُ) پیسته ی دهاغکراو (كَتُوبٍ نَجَسٍ) وه کو جلیکه پیس بویی، هر چه ند به
شتیکی پاکیش دهاغ کرابی، که وایو: بق نویژ له سرکردن و نویژ پیوه کردن و بق
به کارهینان له شتی ته پدا، واجبه بشوری، هر وه که له سرچاوه کاند ا ودرده گیری، واته:
نه گه ر نویژی پیوه نه کا، یان له شتی ووشکا به کاری بیڼی، واجب نیه بشوری.

ښینجا بزانه: جگه له شراپو پیسته، هیچ پیسیکی تری بنچینه یی به هیچ جوریک پاک
نابیته وه، که واته: نه گه ر سهگ، یان پیخ، یان مردار به ناگر سوتیندراو بووه خوله میښ،
یان میز کولیندرا، یان کرا سه مقل، یان به هر ده ستکاریه کی تر گډپدا، یان به خوی
گډپا، نه وه پاک نابيته وه، هر وه که له (المجموع) ودرده گیری.

﴿پاککردنه وه ی (مُتَجَسِّسٍ) پیسبوو﴾

واته: پیسبووی نه ستور و سوک و ناوه نجی. ښینجا بزانه: له پیسبوونی شتی پاکدا مه رجه:
یان ده بی پیسه که ته پ بی، یان شته پاکه که ته پ بی، هر وه که له (المجموع) دا
فرموده ی تی، واته: نه گه ر هر دوو لا ووشک بون، نه و کاته پیسه که کار ناکاته سر شته
پاکه که و پیسی ناکا، هر وه ها بزانه: په له کردن له لابرڼی پیسی دا سوننه ته، به لَام نه گه ر
به خوی پسکردنه که تاوانبار بویی؟ چونکه به بی عوزر خوی پیس کړیو، نه و کاته
په له کردن واجبه، هر وه ها بق نویژکردنیش په له کردن له لابرڼی پیسی دا واجبه، هر وه که
له زږده ی سرچاوه کاند ا فرمودیانه.

۱- ﴿پاککردنه وه ی پیسبووی نه ستور-گلاویو﴾

(وَمَا نَجَسَ) هر شتیکی پاک که پیس بویی (بِمِلَاقَةِ شَيْءٍ مِنْ كَلْبٍ) به ویکه وینی شتیکی
سهگ: وه کو مړوڅیک، یان نازده لیکي به ددان گرتی، یان دهم میزو گو و و لیکاو و ناره قه و

غُسْلَ سَبْعًا إِحْدَاهُنَّ بِتُرَابٍ، وَالْأُظْهَرُ تَعْيُنُ التُّرَابِ وَأَنَّ الْخِنْزِيرَ كَكَلْبٍ، وَلَا يَكْفِي
تُرَابٌ نَجَسٌ

خوینو مو و هر نه نامیکی تری سهگ به تهپی به شتیکی تهپی، یان ووشک بکهوی، یان به
ووشکی به شتیکی تهپی بکهوی، ههروهک له زؤریه ی سهراوه کانداهه رموویانه.
ئهوه (غُسْلَ سَبْعًا) واجبه ههفت جار بشوژی (إِحْدَاهُنَّ بِتُرَابٍ) یهکک له و ههفت جاره
ولجه به کلکی پاک بی: که تیکه لی ناویکی پاک کرابی به جوژیکی وهه: ناوه که لیل بکاو
به هوی ناوه که بگاته گشت شوینه پیسبووه کان، پیغه میهره دهه رموی: ﴿ظَهَرُ إِنْسَاءٍ
أَخَذَكُمْ إِذَا وَلَغَ فِيهِ الْكَلْبُ أَنْ يَغْسِلَهُ سَبْعَ مَرَّاتٍ أَوْ لَا هُنَّ بِالتُّرَابِ﴾ رواه مسلم،
پاکبوونه وهی قاپی هه ری کیکتان کاتیک سهگ ده می تیوه نا، ئهوه یه: ههفت جار
بشوژی، جاری یه که میان به گل. واته: گله که تیکه لی ناو بی، چونکه به پیوه رکوینی گلی
ووشک به بی تاو پاک نابیتوه، ههروهک له سهراوه کانداهه رده کهوی، بوی بهم
پاککرینه وهیه دهگوتری: (گلاوکرده وه).

ئینجا بزانه: واجبه خودی پیسیه که لایبردی، ئینجا ههفت جار بشوژی، که واته: نهگه به
شمس جار خودی پیسیه که لاجو، ئهوه هه به یهک جار ده ژمیزی و شه شی تریش واجبن،
ههروهک له سهراوه کانداهه رموویانه، ههروهه بزانه: ئهه گلاوکرینه وهیه ده رباره ی شتی
ووشک بو، چونکه شتی شل به هیج جوژی پاک نابیتوه، به لام نهگه شتی تهپی پهیت:
وهکو قووه وون و هه ویرو... ئهه جوژه شتانه سهگ پیسی کردن، ئهوه تهنا شوینه
پیسبووه که و ده ویری فری ده ری و ئهوه ی تریش پاکه، ههروهک له (المجموع) دا
هه رموویه تی و له باسی شلی پیسبوودا به لگهی بق دینینه وه، ان شاء الله تعالی.

(وَالْأُظْهَرُ تَعْيُنُ التُّرَابِ) به هه رمووده ی به هیتر: تهنا گل دیاری کراوه بق پاککرینه وهی
شتی گلاو بو، واته: -جگه له گل- گهچ و سابوون و هیج ده رمانیک گلاوی سهگ لانا،
ههروهک له سهراوه کانداهه رموویانه.

(وَأَنَّ الْخِنْزِيرَ كَكَلْبٍ) هه به هه رمووده ی به هیتر: به رازیش وهکو سهگ وایه، واته: شت
گلاو ده کاو واجبه ههفت جار بشوژی: به و جوژه ی گوتمان، چونکه به راز له سهگ
خراپتره و له قورئانیش خواردنی هه رام کراوه، ههروهه وهچی یه کیکیش له سهگ، یان
له به راز وهکو سهگ وایه، ههروهه نهگه شتیکی گلاو بو له پیش ههفت جار شویندا
به شتیکی تهپی کهوت، یان به تهپی وه شتیکی تر کهوت، نهویش گلاو ده بی و واجبه ههفت
جار بشوژی، ههروهک له سهراوه کانداهه رموویانه.

(وَلَا يَكْفِي تُرَابٌ نَجَسٌ) له هه رمووده ی راستردا: گلی پیس بق پاککرینه وهی گلاو بو
نابی، به لکو واجبه گله که پاک بی، ئیتر جیاوازی گلی په شو سقرو زهرد نیه.

وَلَا مَمْرُوجٌ بِمَائِعٍ فِي الْأَصْحِ، وَمَا تَنْجَسَ بِبَوْلِ صَبِيٍّ لَمْ يَطْعَمْ غَيْرَ لَبَنٍ نَضِجٍ،

(وَلَا مَمْرُوجٌ بِمَائِعٍ) ههروهه ها گلی تیکه لکراو به شتیکی شلیش دروست نیه و نابی (فِي الْأَصْحِ) له فهرموده ی پاستردا.

﴿ناگاداری﴾: ۱- نه گهر خۆل، یان قور به هزی سه گو به راز پیس بوو، پتویست به گل ناکا، به لکو ته نها به ناو حهفت جار واجبه بشوری.

۲- له گلاوکردنه وه دا سوننه ته: گله که له جاری یه که مدا به کار بهیندری، واته: له جاری حهفته م و جاره کانی تریشدا دروسته، چونکه گشتیان هه دیسیان ده رباره هاتوه.

۳- نه گهر له کاتی گلاوکردنه وه دا پروشکه ناوه کان به شویتیک که وتن، نه وه تیپینی ده کری: نه گهر پروشکه کان لیلای جاری یه که م بون، نه وه شهش جاری تر شویتیکه ده شوری، نه گهر می جاری دوو م بون پینچ جاری تر ده شوری... هتد به و جۆره، جا نه گهر پروشکه کان لیلای نه بون، واجبه جاریک له و جارانه ی ماون لیلای تی دا به کار بی.

۴- نه گهر گوشتی سه گو به رازی خوارد، یان میزه که یانی خوارده وه، یان شتیکی گلاویوی خوارد، یان خواردیه وه، نه وه ته نها گلاوکردنه وه ی ده م و نه شویتانه ی پیسه که یان پی که وتوه واجبه، واته: هه ر دوو کونه که ی خواره وه گلاوکردنه وه یان ناوی، به لکو ته نها تاره تکر دنیان واجبه، به لام نه گهر پشاوره و گوشته که به ساغی هاته ده ره وه، دوو باره گلاوکردنه وه ی ده می واجبه.

۵- نه گهر دوو سه گ، یان سه گیک و به رازیک شتیکیان پیس کرد، نه وه بق هه موویان ته نها حهفت جاره که واجبه.

۶- نه گهر له ناو روبرایکی لیلدا حهفت جار شته پیس بووه که ی جولاند، نه وه به حهفت جار ده ژمیردی و پاک ده بیتته وه.

۷- له ناگاداریه که ی ناوی پیسدا چهند نمونه یه کی گرنگمان باس کردن بق نیرهش گرنگن، ئینجا بزانه: نه و ناگاداریانه مان له گشت، یان له زۆریه ی سه رچاوه کان هیتاون.

۲- ﴿پاککردنه وه ی پیس بووی سوک﴾

(وَمَا تَنْجَسَ) هه رشتیک پیس بووی (بِبَوْلِ صَبِيٍّ) به میزی کورپکی وه ها: که (لَمْ يَطْعَمْ غَيْرَ لَبَنٍ) جگه له شیر هیچی تری نه خوارد بی و نه خوارد بیتته وه بق پیژیان، ته مه نیشی له دوو سال زیاتر نه بی (نَضِجٍ) نه و شته پیس بووه به میزی نه م کوپه، ناوی به سه ردا ده پرتیندری، واته: ته وای شویتیکه به نه و ته پ ده کری و پتویست ناکا ناوه که ی لاجیا بیتته وه، پیغه مبه ر ﷺ ده فرموی: ﴿يُفْسَلُ مِنَ بَوْلِ الْحَارِيَةِ وَيُرْشُ مِنْ بَوْلِ الْغُلَامِ﴾ رواه اصحاب السنن بسند حسن، میزی کیژوله ی شیرخۆر ده شوری و میزی کورپ شیرخۆر ناوی به سه ردا ده پرتیندری.

وَمَا تَنْجَسَ بِغَيْرِهِمَا إِنْ لَمْ تُكُنْ عَيْنٌ كَفَى جَرِي الْمَاءِ، وَإِنْ كَانَتْ وَجَبَ إِزَالَةُ الطَّعْمِ،

ئينجا بزانه: له شیرخوارندا جیوازی شیری ناده میزادو گیوا نازله نیه، جا نه گهر کوره که تهمه نی له دوو سال زیاتر بوو، یان که متر بوو به لام له گال شیرخوارندا شتی تریشی ده خوارد، یان ده خوارده وه تا کو پی تی بژی، نه و کاته واجبه میزه که ی وه کو میزی که وران بشوری، به لام نه گهر-جگه له شیر- شتی تری بژی ده رمانبوون، یان کرپوونه وه له گریان ده خوارد، نه وه زیانی نیه، هه روه که له زریه ی سرچاوه کاندایا نه و مهسلانه پوون کراونه وه.

۳- ﴿پاک کردنه وه ی پیسبوی ناوه نجی﴾

(وَمَا تَنْجَسَ بِغَيْرِهِمَا) هه شتی که پیس بوی به پیسیه کی ناوه نجی جگه له نه ستوورو سووک (إِنْ لَمْ تُكُنْ عَيْنٌ) نه گهر پیسیه که لاشی نه بو، واته: هه ست به رهنگو تام و بونی نه ده کرا، وه کو میزک، یان ناویکی پیس که ووشک بوینه وه (كَفَى جَرِي الْمَاءِ) نه وه نده بهسه: یه ک جار ناوه که به سر شوینه پیسبوه که دا بهرواوی نی جیابیته وه، به لام سنی جار خیرتره.

ئينجا بزانه: نه گهر شتیکی وه کو زهمین به شلیکی وه کو میز پیس بوو و هه لی مزی نه وه نده بهسه: ناویکی وه های به سردا بکری: که پیسیه که وه بنه خوی بگری و له ناوی بیا، نیر مارج نیه ناوه که به شوینه که دا پویچته خواروه، مه رجیش نیه شوینه پیسبوه که ووشک بویتته وه، هه روه که (المجموع) دا فرموویته.

به لام نه گهر خودی میزه که مابووه و هه لته مژابو، نه و کاته پاک نابیتته وه، چونکه به هوی تیکه لبوون کیشی ناوشوره که زیاد ده بی، هه روه که له سرچاوه کاندایا فرموویانه ﴿عَنِ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ أَعْرَابِيٌّ فِي الْمَسْجِدِ... فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: هَرَيْقُوا عَلَى بَوْلِهِ سَجْلًا مِنْ مَاءٍ﴾ رواه الشيخان، پیاویک میزی له ناو مزگه وندا کرد، پیغه مبه ر ﷺ فرمووی: بولچه یه کی ناو بریننه سر میزه که ی. ئینجا بزانه: نه گهر پیسه که گلاو بو: وه کو میزی سهگ، نه وه واجبه: حهفت جار ناوی به سردا بکری، هه روه که پوونمان کرده وه.

هه روه ها نه گهر گوشت به ناویکی پیس، یان به میز کولتندرا، نه وه دهره وه و ناوه وه ی به شوردن پاک ده بیتته وه و پیویست به کولاندنه وه و هه لگوشین ناکا، هه روه که له سرچاوه کاندایا پوون کراوته وه.

(وَإِنْ كَانَتْ) به لام نه گهر پیسیه که لاشی هه بو: وه کو جیقنه و پیخ و خوین، واته: پیسیه که رهنگ، یان تام، یان بونی هه بو (وَجَبَ) واجبه لاشی پیسیه که لابدری، ئینجا (إِزَالَةُ الطَّعْمِ) تامی پیسیه که ش واجبه لابدری، هه رچهند زهمه تیش بی، چونکه مانه وه ی

وَلَا يَصْرُ بَقَاءُ لَوْنٍ أَوْ رِيحٍ عَسَرَ زَوَالُهُ، وَفِي الرِّيحِ قَوْلٌ، قُلْتُ: فَإِنْ بَقِيََا مَعًا ضَرًّا عَلَى الصَّحِيحِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَيُشْتَرَطُ زُرُودُ الْمَاءِ

تام نیشانه‌ی مانده‌ی خودی پیسیه که به ﴿عَنْ أَسْمَاءَ زَيْدَةَ عَنْهَا: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِي فِي دَمِ الْحَيْضِ: نَحْنُهُ ثُمَّ تَقَرُّصُهُ بِالْمَاءِ ثُمَّ تَنْضَحُهُ ثُمَّ تُصَلِّي فِيهِ﴾ رواه الشيخان، خوین له جله که ی دهرنی و نینجا به ناو ه لیده گوسی و نینجا دهیشوری، نینجا نویژی پیوه دهکا.

(وَلَا يَصْرُ بَقَاءُ لَوْنٍ) زیانی نیه پهنگی پیسیه که به تنها بمینتیه وه (أَوْ رِيحٍ) زیانی نیه بونی پیسیه که به تنها بمینتیه وه (عَسَرَ زَوَالُهُ) که لاجوونی زهحمت بی، واته: به هه لگوشینو به سابوون لاته چی، یان سابوونی دهست نه که وی، هه روه که له سه رچاوه کاندای پوون کراوه ته وه (وَفِي الرِّيحِ قَوْلٌ) ده ریاره ی بون فهرمووده یه که هیه: که مانده ی به تنه اش زهره ی هیه (قُلْتُ) نیامی (النواوی) ده فموی (فَإِنْ بَقِيََا مَعًا) نه گهر پهنگو بونی پیسیه که به یه که وه مانده (ضَرًّا) زهره ی هیه و شته که پاک نابیتیه وه (عَلَى الصَّحِيحِ) له سهر فهرمووده ی پاست (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

نینجا بزانه: نه گهر شتیک به پهنگیک پیس پهنگی گرت، نه وه تا لاشه ی پیسیه که لاده چی واجب بشوری و تا پهنگه کش به هوی ناو لی جیا ببیتیه وه هه واجب بشوری، نیر تنها مانده ی پهنگ زیانی نیه، هه روه که له (تحفة) دا پوونی کردوته وه، به لام نه گهر پیسیه که تیکه لی خلل بو و نه گونجا جیا بکرتیه وه و لایبری: وه کو ورده زیل و کیم و خوینی گورستان، نه وه به هیچ جوریک نه و خوله پاک نابیتیه وه، هه روه که له (المجموع) و (تحفة) دا پوونیا ن کردوته وه.

(وَيُشْتَرَطُ) له فهرمووده ی پاستردا مه رجه بق پاکبوونه وه ی شته پیسبووه که: (وُرُودُ الْمَاءِ) ناوه که بیته سهر شوینه پیسبووه که نه گهر ناوه که کم بی، چونکه نه گهر شته پیسبووه که دابندریته ناو ناوه که مه که، پیسی ده کاو شته کش پاک نابیتیه وه، هه روه که له (المجموع) دا فهرموویه تی و له ناوی پیسیشدا پوونمان کرده وه.

جا نه (قاعدة) یه: که (جیاوازی هاتنه سهر و که و تنه ناو دهکا)، له فهرمووده ی پیغه مبرک و ده رگراوه: ﴿إِذَا اسْتَيْقَظَ أَحَدُكُمْ مِنْ نَوْمِهِ فَلَا يَغْمِسُ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ حَتَّى يَغْسِلَهَا ثَلَاثًا فَإِنَّهُ لَا يَبْزُرِي أَثْنًا يَدَهُ﴾ رواه الشيخان واللفظ لمسلم، هه کاتیک یه کیکتان له خه وه لسا، نابی دهستی بخاته ناو قاپی ناو تا سنی جار دهیشوری، چونکه نازانی له کاتی خه و تندا دهستی له کام شویندا داندراوه. واته: نه گهر دهستی پیس بی و بیخاته ناو ناویکی کم، ناوه که پیس ده بی، به لام نه گهر ناوه که مه که به سهر دهسته پیسه که دا بکری، پاکی ده کاته وه، چونکه له کاتی به سهر داکردندا ناو هیزی هیه.

لَا الْقَصْرُ فِي الْأَصْحَ، وَالْأَظْهَرُ طَهَارَةُ غُسَالَةٍ تَنْفَصِلُ بِهَا تَغْيِيرُ وَقَدْ طَهَرَ الْمَحَلَّ، وَلَوْ تَجَسَّسَ مَائِعٌ تَعَلَّرَ تَطْهِيرُهُ،

ئینجا بزانه: ئەو ھەبیسە بەلگەشە: کە سوننەتە شتی پیسیبوو سێ جار بشۆڕی، ھەبیسە پیاوھەکش - کە میزی لە مرگەوت کرد - بەلگە: کە شتی پیسیبوو، بە یەک جار شۆڕین پاک دەبێتەو، کە وابو: ئەگەر قاپێک، یان دەمی پیس بوو، جارێک ئاویان تێوھە بکا پاک دەبێتەو، بەو مەرجە ی گشت تەنیشتەکانیان ئاویان بگاتن، ھەروەک لە (تحفة) دا پوونی کردۆتەو.

(لَا الْقَصْرُ) بەلام گۆشینی شتە شۆراوھەکە لە ئوای شۆڕین واجب نیە، بەلکو سوننەتە (فِي الْأَصْحَ) لە ھەرموودە ی پاستردا، چونکە ئەو تەرپەتیی بە شتە شۆراوھەکە دەمبێتەو، بە شتیکی ئاوشۆرەکە، ئاوشۆریش پاکە، ھەروەک دە ھەرمووی: (وَالْأَظْهَرُ طَهَارَةُ غُسَالَةٍ) لە ھەرموودە ی بەھێزتردا: ئەو ئاوشۆرە ی جاری یەکەم - کە پیسی ی پێشۆراوھ - پاکە، بەلام پاککەرەو نیە، بەو مەرجە ی (تَنْفَصِلُ) کە لە شتە شۆراوھەکە جیا دەبێتەو (بِاتْفَافٍ) ھیچ گۆرانێکی پەنگو تەم و بۆنی نەبێ و کیشی ئاوھەکش زیاد نەبێ (وَقَدْ طَهَرَ الْمَحَلَّ) شۆیتە پیسیبووھەکش پاک بویتەو، جا ئەگەر ئاوھەکش بە گۆراوی لە شتە شۆراوھەکە جیا بۆو، یان شۆیتەکە پاک نەبۆو، ئەو کاتە ئاوشۆرەکش پیسە.

ھەروەھا ئەگەر قاپێک پیستیکی شلی تێدا بوو، جا پێش ئەو ی بیژێنی ئاوی بە سەردا کرد، ئەو قاپەش پاک نابێتەو، ھەروەک لە (المجموع) و (نہایە) دا ھەرموویانە.

واتە: ئاوھەکش پیسە، چونکە کیشی زیاد بوو، پێغەمبەر ﷺ دە ھەرمووی: ﴿إِذَا وَلَغَ الْكَلْبُ فِي إِنَاءٍ أَحَدِكُمْ فَلْيَرْفُ ثُمَّ لْيَسْلُ سَبْعَ مَرَّاتٍ﴾ رواه مسلم، ھەرکاتێک سەگ دەمی نا ئاو قاپی یەکیان، دەبی ئەو شتە ی تێدا یە بیژێنی، ئینج دەبی ھەفت جار بییشۆری.

ئینجا بزانه: بۆی ئاوشۆرەکە ی جاری یەکەم پاککەرەو نیە، چونکە لە لا بێرینی پیسی دا بەکار ھاتو، ھەروەک لە (نہایە) و (مغنی) دا ھەرموویانە.

بەلام ئاوشۆرەکە ی جاری دووھەم و سێھەم - کە پیسی ی پێشۆراوھ - ھەروەکیان پاکبو پاککەرەو، ھەروەک لە (المجموع) دا ھەرموویەتی.

(وَلَوْ تَجَسَّسَ مَائِعٌ) ئەگەر شتیکی شل پیس بوو (تَعَلَّرَ تَطْهِيرُهُ) بە ھیچ جۆرێک پاک نابێتەو، پێغەمبەر ﷺ دە ھەرمووی: ﴿إِذَا وَقَعَتِ الْفَأْرَةُ فِي السَّمْنِ فَإِنْ كَانَ جَامِداً فَأَلْقَوْهَا وَمَا حَوْلَهَا، وَإِنْ كَانَ مَائِعاً فَلَا تَقْرُبُوهُ﴾ رواه اصحاب السنن بسند صحيح، ھەرکاتێک مەشک کەوتە ئاو پەن، ئەگەر پەنەکە پەیت بوو، مەشکە مردووھەکش فری دەنە دەرووھە دەرووھە ی شۆیتە مەشکەکش فری بدەن، بەلام ئەگەر پەنەکش شل بوو، ئێی نزیک مەبنەو. واتە: چونکە پاک نابێتەو.

وَقِيلَ يٰطُفُلُ هٰذَا الَّذِي فَنِيْ بِفَنِيْهِ
(بَابُ التَّيْمَمِ)

يَتَيَّمُّ الْمُخْدِتُ وَالْجُنُبُ لِأَسْبَابٍ، أَحَدُهَا: فَقْدُ الْمَاءِ،
ئينجا بزانه: له بريارى ئەم حەيسەدا جياوازی پەن و شتە پەيتەکانى تر نيه، هەروەها
جياوازی پيسى ئەستور و پيسەکانى تر نيه، هەروەك له پاسى گلاوکرينە وەشدا پوونمان
کرده وە، هەروەها بزانه: مەبەست بە پەيت ئەوە يە: ئەگەر بە شىكى لۆه ريگيرى، له
کاتىكى زوودا شوپتە کەى بەوى تر پەر نەبپتە وە، واتە: ئەگەر زوو ويک دەکەوتە وە، ئەوە
شە، هەروەك له سەرچاوەکاندا فەرموو يانە (وَقِيلَ) له فەرموودە يە کى بى هيزدا (يَطْهَرُ
الدُّهْنُ بِغُسْلِهِ) بە شۆردن پەن پاک دەبپتە وە، بەلام بە حەيسە کەى پابردو ئەم
فەرموودە يە پەد کراوە وە، گەوايو: تيمەش پوونى ناکەينه وە.

﴿بَابُ التَّيْمَمِ: بِاسِي تەيە مەموم﴾

يُنْفِصُ: تەيە مەموم ئەوە يە: له جياتى بە کارهينانى ئاو له دەستتويژ و غوسلدا - تۆزى
گلتيكى پاک بە پوخسار و دەستەکانى دا بدا بە چەند مەرجيکى تايبەت. واتە: جياوازی نيه
تەيە مەمومە کە: پۆ بى دەستتويژى پچووک بى، يان پۆ جەنابەت و حەيز و زەيسانى
مندالبون بى، له گشتياندا تەنها پوخسار و هەروە دەستەکان له گەل ئەنیشە کەکان بە
تۆزى گلتيكى پاک مەسح دەکړن، هەروەك له سەرچاوەکاندا پوونيان کړيوتە وە.

ئينجا بزانه: هەر کاتىک ئاو دەست نەکەوت و کاتى نويزيش درەنگ بو و ترسى نەمانى
هەبو، لەو کاتدا تەيە مەموم واجبە، بەلام ئەگەر کاتى نويز ژوو بو، يان مەبەستى سوننەت
کړدن بو، يان ئاوە کە بە پارە يە کى زياتر له هاوئرخى خۆى دەست دەکەوت، لەو
کاتانەشدا تەيە مەموم دروستە بەلام واجب نيه، هەروەك له (المجموع) دا فەرموويه تى.

(يَتَيَّمُّ الْمُخْدِتُ) دروستە: مرقى بى دەستتويژ تەيە مەموم بکا (وَالْجُنُبُ) دروستە: مرقى
جەنابەتدار و ئافره تى زەيسانى و حەيزدار تەيە مەموم بکەن، ئەگەر نە يانتوانى ئاو بە کار
بپنن (لأسباب) له بەر چەند هۆيەك لەو هۆيانەى داهااتوو:

(أَحَدُهَا) يە کيک لەو هۆيانە (فَقْدُ الْمَاءِ) نەبوونى ئاوى پاککەرە وە يە، خواى گەر وەر
دە فەرموى: ﴿وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ
النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا﴾ ئەگەر ئێوە نەخۆش بون، يان له سە فەردا
بون، بە هۆى پيسايى کړدن، يان بە دەست ليدانى ئافره تان بى دەستتويژ بون و ئاوتان
دەست نەکەوت، بە گلتيكى پاک تەيە مەموم بکەن.

فَإِنْ تَقَنَّ الْمُسَافِرُ فَقَدَهُ تَيْمَمَ بِلَا طَلَبٍ، وَإِنْ تَوَهَّمَهُ طَلَبُهُ مِنْ رَحْلِهِ وَرَفَقَتِهِ وَنَظَرٍ حَوَالَيْهِ إِنْ كَانَ بِمُسْتَوٍ، فَإِنْ أَحْتَاجَ إِلَى تَرْدُّدٍ تَرَدَّدَ قَدْرَ نَظَرِهِ،

ئينجا بزانه: له نه پوونی ناودا جیوازی نیه: که به هه سترکرای بیگومان ناوه که نه بئ، یان ناو هه بئ به لام شهرع پئگای به کارهیتانی نه دا، هه روک له هویه کئی ژماره دوهمدا پوونی نه که یته وه، ان شاء الله تعالی، یان ناو هه بئ و شهرعیش پئگه بدا، به لام له کاتی نوێژدا توانای وده دهستهیتانی نه بئ: وهکو دوژمن، یان درنده یه که پئگای ناوی گرتبئ، یان له ناو ده ریادا سواری که شتی بوئ و توانای ناو هه لئنجانی نه بئ، یان ناوی بیر به توبهت بوو و تا توبهتی ده که یشتئ کاتی نوێژ نه ده ما، له وه سه لانه دا ناوه که به نه بوو داده ندرئ، که واته: ته یه مومم ده کاو قه زاکردنه وهی نوێژی له سر نیه، هه روک له سه رچاوه کاندای پوونیان کردونه وه.

(فَإِنْ تَقَنَّ الْمُسَافِرُ) جا نه گهر پئبوار بیگومان ده یزانی (فَقَدَهُ) ناو له و شوینه دا نیه (تَيْمَمَ) یه کسه ر له کاتی نوێژدا ته یه مومم ده کا (بِلَا طَلَبٍ) بئ نه وهی به دواي ناودا بگه پئ، چونکه گه پانه کئی بئ سوده، که واته: قه زاکردنه وهی له سر نیه، ئینجا بزانه: نیشته جئ، واته: نه و که سهی له ناوه دانی یه، نه گهر ئه ویش بیگومان ده یزانی ناو نیه، یه کسه ر ته یه مومم ده کا، به لام نوێژه که قه زاکاته وه، هه روک له سه رچاوه کاندای فرموویانه.

هه روها نه گهر دادپه ره و رک پئی گوت: له م شوینه دا ناو نیه. دیسان یه کسه ر ته یه مومم ده کا، هه روک له (نهایه) دا فرموویته ﴿عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَكَلَهُ كَانَ تُصِيْبُهُ الْجَنَابَةُ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَلْصَمِيدُ الطَّيِّبِ وَضَوْءُ الْمُسْلِمِ وَإِنْ لَمْ يَجِدْ أَلْمَاءَ عَشْرَ سِنِينَ فَإِذَا وَجَدَ أَلْمَاءَ فَلَيْمَسُهُ بَشَرَتُهُ﴾ روه اصحاب السنن بسند صحیح، ده ریاره ی جه نابه تدار پئغه مبه ر ﷺ فرمووی: کلی پاک ده ست نوێژگری موسلمانان، هه ر چه ند تا ده سالی ش ناوی ده ست نه که وئ، جا هه ر کاتیک ناوی ده ست که وت، یا خوی پئ پاک بکاته وه له بئ ده ست نوێژی گه ورو بچوک. واته: چونکه ته یه مومم بئ ده ست نوێژی لانا با.

(وَإِنْ تَوَهَّمَهُ) نه گهر دلنیا نه بو، به لام دلی بق نه وه چوو: که ناو هه یه (طَلَبَهُ) واجبه له کاتی نوێژدا به دواي ناودا بگه پئ (مِنْ رَحْلِهِ) له بارگو و بارخانه ی خوی (وَرَفَقَتِهِ) له لای هار پئکانی خوی (وَنَظَرِ حَوَالَيْهِ) ته ماشای هه ر چوار لای خوی ده کا (إِنْ كَانَ بِمُسْتَوٍ) نه گهر له شویتیکئی پاستان بئ، جا زیاتر بایه خ به شویتئی سه وزایی و بالنده ده دا.

(فَإِنْ أَحْتَاجَ إِلَى تَرْدُّدٍ) جا نه گهر پئویستی به هاتوچو هه بو، چونکه شوینه که پاستان نه بو، به لکو دولا یی، یان ته پولا که بوو، نه وه (تَرَدَّدَ قَدْرَ نَظَرِهِ) به نه ندازه ی دیتنی خوی به دواي ناودا ده گه پئ و ده چیته سه ر به رزایه کان، به و نه ندازه یه ده گوتپئ: (سنوری فریاکه وتن)، که ده کاته (۱۵۰) متر.

فَإِنْ لَمْ يَجِدْ تَيْمَمَ، فَلَوْ مَكَتَ مَوْضِعَهُ فَلَا صَحَّ وَجُوبُ الطَّلَبِ لِمَا يَطْرَأُ، فَلَوْ عَلِمَ مَاءٌ يَصِلُهُ الْمُسَافِرُ لِحَاجَتِهِ وَجَبَ قَصْدُهُ إِنْ لَمْ يَخَفْ ضَرَرَ نَفْسٍ أَوْ مَالٍ،

که واته: هر نهونده له بارگه که ی دور نه که ویتته وه: نه گهر هاوار بکاته هاوړیکانی - له کاته ی گفتوگو ده که نو به شتی تره وه خه ریکن - په کسر فریای بکه ونو به و مرجهش له گیان و مال و ناموسی ش دلنیا بی و کاتی نویژه کهش نه پواو له هاوړیکانی شی دوا نه که وئ، هه روه که له سر چاوه کاند پوونیان کړیته وه (فَإِنْ لَمْ يَجِدْ) جا نه گهر له و سنوره دا گه پواو ناوی ده ست نه که وت (تَيْمَمَ) ته یه معوم ده کاو قه زا کړنه وه ی له سر نیه، چونکه ناو نیه.

(فَلَوْ مَكَتَ مَوْضِعَهُ) جا نه گهر هر له شوینه که ی خوی مایه وه (فَلَا صَحَّ وَجُوبُ الطَّلَبِ) به فرموده ی پراستې: واجبه به دواي ناودا بگه پئ (لِمَا يَطْرَأُ) بئ نه و پټویستی یی دووباره پوو ددها: وه که هر له شوینه که ی خوی دا تووشی جه نابت بیئ، یان کاتی نویژکی تر هاتبئ، نه وه دووباره واجبه به دواي ناودا بگه پئ، به لام گه پانه که ی له جاری یه که م سوکتر بیئ، هه روه ها بئ نویژی سی یه م و چواره میش - نه گهر له شوینی خوی مایه وه - هه مان په رفتار ده کا، هه روه که له (المجموع) و (تحفة) دا فرموویاته.

ثینجا بزانه: نه گهر دوو نویژی له یه ک کاتا (جَمْعٌ) - کړی کړنه وه، نه وه واجبه له دواي سه لامدانه وه ی نویژی یه که م، دووباره به دواي ناودا بگه پئ، واته: ته نها له شوینی خوی ته ماشای هر چوار لای خوی بکا، ثینجا نه گهر ناو نه بو، ته یه معوم بکاو ده ست به نویژی دوو هم بکا، هه روه که له (المجموع) دا پوونی کړیته وه.

هه روه ها نه گهر ویستی چهند نویژک له یه ک شویندا به دواي یه کدا قه زا بکاته وه، بیسان واجبه: به و شتیه یه به دواي ناودا بگه پئ و ثینجا ته یه معوم بکاو نویژکی تر قه زا بکاته وه، هه روه که له (نهاية) دا فرموویته ی.

(فَلَوْ عَلِمَ مَاءٌ) جا نه گهر بیگومان زانی له شوینیکدا ناو هیه، یان دانپه روه ریک پئی گوت: له و شوینه دا ناو هیه. شوینه کهش له سنووری فریا که وتن دوورت پوو، به لام (يَصِلُهُ الْمُسَافِرُ) پټیوار ده که یشته نه و شوینه (لِحَاجَتِهِ) بئ پټویستی ه کانی خوی: وه کو دار هینان و ناژه له و نه پانندن - به م نه اندازه یه ش ده گوتی: (سنووری نریک)، که ده گاته نریکه ی (۲۵۰۰) متر - که و ابو: (وَجَبَ قَصْدُهُ) واجبه بپواته نه و شوینه و ناو وه ده ست بیئی بئ ده ست نویژو غوسل، به م مرجانته:

(إِنْ لَمْ يَخَفْ ضَرَرَ نَفْسٍ أَوْ مَالٍ) نه گهر نه ترسی زیان به گیان و مال و ناموسی خوی و که سیکي تر بکه وئ و نه ترسی کاتی نویژه کهش بپواو نه ترسی له هاوړیکانی دوا بکه وئ،

بَانَ كَانَ فَوْقَ ذَلِكَ تَيْمَمٌ، وَلَوْ تَيَقَّنَهُ آخِرَ الْوَقْتِ فَلَا تَنْظَرُهُ أَفْضَلُ، أَوْ ظَنَّهُ فَتَعْجِيلُ التَّيْمَمِ
فَضْلٌ فِي الْأَظْهَرِ، وَلَوْ وَجَدَ مَاءً لَا يَكْفِيهِ فَلَا أَظْهَرَ وَجُوبُ اسْتِعْمَالِهِ وَيَكُونُ قَبْلَ التَّيْمَمِ،

وقت: نه گهر به کتبی له و مه ترسیانه ی هه بو، بۆی دروسته ته یه موم بکا و واجب نیه
بیوته سر ناوه که، هه روه که له زۆریه ی سرچاوه کاندایه رموو یانه.

رَقْلُنْ كَانَ فَوْقَ ذَلِكَ) جا نه گهر ناوه که له نه ندازه ی (سنوری نزیک) دوورتر بوو- که پی ی
مکو تر ی: (سنوری دوور)- نه وه واجب نیه: بپواته سر ناوه که، به لکو (تیمم) ته یه موم
نمکا، چونکه پزیشن بۆ سر ناوه که ماندوو یوونیکی ته وای ده ی.

﴿ فَلَا إِدَارِي ﴾ نه و سۆ سنوره گشتی ده رباره ی پێوار بوو، چونکه نه گهر نیشته جۆ
حیزانی له شوینیکی ناوه دانی دا ناو هه یه، دروست نیه ته یه موم بکا، به لکو واجب بپواته
سر ناوه که، هه رچه ند له م سه ری شار بپواته نه و سه ری شار و کاتی نوێزه که ش بپوا،
چونکه نه گهر نیشته جۆ له بهر نه یوونی ناو ته یه مومیش بکا، هه ر واجب نوێزه که نه زا
بکته وه، هه روه که له (المجموع) و (الشروانی) دا پوونیان کردۆته وه.

وَلَوْ تَيَقَّنَهُ آخِرَ الْوَقْتِ) نه گهر بیکومان ده یزانی: له کۆتایی کاتی نوێژدا ناوی ده ست
مکو ی (فَالْتَنْظَرُهُ أَفْضَلُ) نه وه چاوه پوانی ناوه که بکا خیری زیاتره، چونکه نوێژی به
مستنوێژ خیری زیاتره له نوێژی به ته یه موم (أَوْ ظَنَّهُ) یان گومانی هه بو که له کۆتایی
کتی نوێژدا ناو ده بی، یان نابێ (فَتَعْجِيلُ التَّيْمَمِ أَفْضَلُ) نه و کاته به په له کردنی ته یه موم
خیری زیاتره (فِي الْأَظْهَرِ) له فرموده ی به هیزتردا.

وَلَوْ وَجَدَ مَاءً) نه گهر بی ده مستنوێژ، یان جه نابه تدار، یان هه یزدار، هه ندیک ناوی ده ست
کوت، به لام (لَا يَكْفِيهِ) ناوه که ش که م بوو به شی ده مستنوێژ، یان غوسل کرنی نه ده کرد،
نهره (فَالْأَظْهَرُ وَجُوبُ اسْتِعْمَالِهِ) به فرموده ی به هیزتر واجب ناوه که به کار بیئێ تا
ده بپێ، چونکه پیغه مبه ر ﷺ ده فرموی: ﴿إِذَا أَمَرْتُكُمْ بِشَيْءٍ فَأَلُّوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ﴾ رواه
الشيخان، هه ر کانتیک فرمانم به شتیک پی کردن، هه ر چه ندی تواناتان هه یه فرمانه که م
به جۆ به یئن. (وَيَكُونُ قَبْلَ التَّيْمَمِ) واجب: به کاره یئانی ناوه که له پێش ته یه موم کرندا
بی، واته: که ناوه که نه ما ئینجا ته یه موم بکا، چونکه خوا ی گه وره ده فرموی: ﴿فَلَسُّمُ
تَجْلُوا مَاءً قَتِيمًا﴾ نه گهر ناوتان ده ست نه که وت ته یه موم بکن.

ئینجا بزانه: بۆ ده مستنوێژگرتن واجب: به گوێره ی ریزی ده مستنوێژ ناوه که به کار بیئێ تا
گوه که ده بپێ، ئینجا ته یه موم ده کا، به لام بۆ غوسل کردن سوخته ته: به که مجار ناوه که
له نه ندانه کانی ده مستنوێژ به کار بیئێ، ئینجا سه ر، ئینجا نه نیشستی راسته، ئینجا که
ناوه که بپا، ته یه موم ده کا، هه روه که له (المجموع) و (تحفة) دا پوونیان کردۆته وه.

وَيَجِبُ شِرَاؤُهُ بِمَنْ مِثْلِهِ إِلَّا أَنْ يَخْتِاجَ إِلَيْهِ لِدَيْنٍ مُسْتَعْرِقٍ أَوْ مُؤْتَةٍ سَفَرِهِ أَوْ نَفَقَةِ حَيَوَانٍ مُحْتَرَمٍ،

﴿ناگاداری﴾: نه‌گهر بئ ده‌ستنوئژ، یان جه‌نابه‌تدار، یان هه‌یزدار ناویان ده‌ست نه‌که‌وت، به‌لام به‌فر، یان ته‌زده‌یان ده‌ست که‌وت و نه‌یانتوانی بیان‌تاوئینه‌وه، نه‌وانه‌ش هه‌ر به‌ نه‌بوو داده‌ندرتین، واته: ته‌یه‌موم ده‌که‌ن و قه‌زاکرینه‌وه‌یان له‌ سه‌ر نیه، هه‌روه‌ک له‌ (المجموع) دا فه‌رمووئیه‌تی، به‌لام نه‌گهر ده‌یانتوانی بیان‌تاوئینه‌وه، نه‌و کاته‌ واجب‌ه: به‌کاریان بئین، هه‌روه‌ک له‌ (تحفه) دا فه‌رمووئیه‌تی.

واته: واجب‌ه به‌ تاوانده‌وه‌یان خه‌ریک بئ، به‌و مه‌رجه‌ی نه‌ترسئ کاتی نوئژه‌که‌ به‌وا، جا نه‌مه‌ ده‌ریاه‌ی رښوار بوو، به‌لام نیشته‌جئ له‌ سه‌ری واجب‌ه به‌ تاوانده‌وه‌یان خه‌ریک بئ، هه‌ر چه‌ند کاتی نوئژه‌که‌ش به‌وا، چونکه‌ نیشته‌جئ له‌ به‌ر بئ‌ئاویش ته‌یه‌موم بکا هه‌ر واجب‌ه نوئژه‌که‌ قه‌زا بکاته‌وه، هه‌روه‌ک باسما‌ن کرد.

ئینجا بزانه: نه‌گهر پیسیه‌کی به‌ لاشه‌یه‌وه‌ بوو، نه‌و کاته‌ واجب‌ه ئاوه‌که‌ له‌ پێشدا له‌ لا‌بردنی پیسی‌دا به‌کار بئنی، ئینجا ته‌یه‌موم بکا، واته: نه‌گهر ته‌یه‌مومی کرد ئینجا پیسیه‌که‌ی لا‌برد، یان هه‌ر لای‌نه‌برد، نه‌وه‌ ته‌یه‌مومی دروست نیه، چونکه‌ مه‌رجبکی دروستبوونی ته‌یه‌موم نه‌وه‌یه: هیچ پیسیه‌کی لینه‌بو‌درای به‌ لاشه‌یه‌وه‌ نه‌بئ، جیاوازی رښوارو نیشته‌جئش نیه - هه‌روه‌ک له‌ زۆریه‌ی سه‌رچاوه‌کاندا فه‌رموو‌یانه - به‌لام له‌ فه‌رموو‌ده‌ی (تحفه) ده‌فامیندرتته‌وه: نه‌گهر نه‌ونده‌ ئاوه‌ش نه‌بو پیسیه‌که‌ی پئ لا‌بیا، نه‌و کاته‌ ته‌یه‌مومی دروسته. له‌ (نهایه) دا ده‌فه‌رموئ: ئاشکرایه‌ پیسیبوونی نه‌و به‌رگه‌ی ناتوانی دایبکه‌نئ، وه‌کو پیسیبوونی لاشه‌ی وایه.

ئینجا بزانه: نه‌گهر میز، یان پیسایی کرد، مه‌رجه‌ له‌ پێش ته‌یه‌موم کردندا: یان به‌ ئاو، یان به‌ به‌رد تاره‌ت بکا، جا نه‌گهر تاره‌تی نه‌کردو ته‌یه‌مومی کرد، ته‌یه‌مومه‌که‌ی دروست نیه، هه‌روه‌ک له‌ سه‌رچاوه‌کاندا پوون گراوه‌ته‌وه.

(وَيَجِبُ شِرَاؤُهُ) واجب‌ه: بۆ ده‌ستنوئژو بۆ غوسل له‌ کاتی نوئژدا ئاو بکړئ، یان که‌رسنه‌ی ئاو هه‌لینجان بکړئ (بِمَنْ مِثْلِهِ) به‌ پارهی هاو‌نرخ‌ی خزی: له‌و کاتو له‌و شوئیندا (إِلَّا أَنْ يَخْتِاجَ إِلَيْهِ) مه‌گهر پتوئستی به‌و پارهی هه‌بئ (لِدَيْنٍ مُسْتَعْرِقٍ) بۆ قه‌رزبکی وه‌ها: گشت مالی دابگړئ (أَوْ مُؤْتَةٍ سَفَرِهِ) یان پتوئستی به‌ پاره‌که‌ هه‌بئ بۆ نه‌رکی سه‌فه‌ر: وه‌کو هاتن و چوون و خواردن و خه‌وتن و سواری.

(أَوْ نَفَقَةِ حَيَوَانٍ مُحْتَرَمٍ) یان پتوئستی پئ هه‌بئ بۆ به‌خێوکردنی گیانه‌به‌رتکی‌پرژدار: وه‌کو دایکی و باوکی و مندا له‌کانی و ژنه‌کانی و خزمه‌تکاره‌کانی و ئاژه‌له‌کانی، جگه‌ له‌

وَلَوْ وَهَبَ لَهُ مَاءٌ أَوْ أُعِيرَ دَلْوًا وَجَبَ الْقَبُولُ فِي الْأَصَحِّ، وَلَوْ وَهَبَ لَمَنَّهُ فَلَا، وَلَوْ نَسِيَهُ فِي رَحْلِهِ أَوْ أَضْلَهُ فِيهِ فَلَمْ يَجِدْهُ بَعْدَ الطَّلَبِ قَتِيمٌ قَضَى فِي الْأَظْهَرِ، وَلَوْ أَضْلَ رَحْلَهُ فِي رِحَالٍ فَلَا يَقْضَى.

سه‌گی زیان‌بخش و خزمی کافریوو و نویژنه‌کەر به مهرچی خقیو، زیناکه‌ری موحسن، چونکه نه‌وانه پیژدار نین.

جا نه‌گەر یه‌کیکی له‌و پیویستیانه‌ی پابریوو هه‌بو، یان به‌ زیاتر له‌ پاره‌ی هاوئرخ تومکه‌یان پی‌ده‌فرقشت، واجب نیه‌ بیکه‌ی، به‌لام نه‌گەر پاره‌که‌ی له‌و پیویستانه‌ زیاد جو، نه‌و کاته واجب به‌ پاره‌ی هاوئرخ ناوه‌که‌ بیکه‌ی، یان که‌رسته‌ی ناو هه‌لینجان بیکه‌ی، مه‌به‌ستیش به‌ پاره‌-لیژده‌- ته‌نها دراو و پول نیه‌، به‌لکو هه‌ر جوره‌ مالیکی هه‌یه‌، ولجبه‌: ناوی پی‌بیکه‌ی، هه‌روه‌که‌ له‌ (المجموع) دا پوونی کردوته‌وه‌.

بولو وُهَبَ لَهُ مَاءٌ) نه‌گەر بۆ ده‌ستنویژ، یان بۆ غوسل ناوی پی‌به‌خسرا، یان ناوی به‌ قهرز براین (أَوْ أُعِيرَ دَلْوًا) یان دۆلچه‌، یان که‌رسته‌یه‌کی‌تری ناو هه‌لینجانی به‌ خواستن و پیدرا (وَجَبَ الْقَبُولُ) واجب به‌خشینه‌که‌، یان قهرزه‌که‌، یان خواستنه‌که‌ قبول بکا (فِي الْأَصَحِّ) هه‌ر مه‌مووده‌ی راستردا، چونکه‌ به‌وه‌نده‌ منه‌تیک‌ی گه‌وره‌ی له‌ سه‌ر ناکه‌ی (وَلَوْ وَهَبَ شَيْئًا) به‌لام نه‌گەر پاره‌ی پی‌به‌خسرا تاکو ناوی پی‌بیکه‌ی، یان پاره‌ی ناوکه‌پنی به‌ قهرز براین، یان که‌رسته‌ی ناو هه‌لینجانی به‌ قهرز براین (فَلَا) واجب نیه‌ به‌خشینی پاره‌، یان قهرزه‌کان قبول بکا، چونکه‌ منه‌تی گه‌وره‌یه‌.

(وَلَوْ نَسِيَهُ فِي رَحْلِهِ) نه‌گەر ناوه‌که‌ی، یان که‌رسته‌ی ناو هه‌لینجانی له‌ ناو باری خقیو دا نه‌ییر چوو (أَوْ أَضْلَهُ فِيهِ) یان له‌ ناو باره‌که‌ی دا ونی کرد (فَلَمْ يَجِدْهُ بَعْدَ الطَّلَبِ) پاش نه‌وه‌ی رۆر به‌ دوا‌ی دا گه‌را نه‌ییدۆزیه‌وه‌ (قَتِيمٌ) جا ته‌یه‌موم‌ی کردو نویژی پی‌وه‌ کرد (قَضَى) واجب نویژه‌که‌ به‌ ده‌ستنویژ قه‌زا بکاته‌وه‌ (فِي الْأَظْهَرِ) له‌ هه‌رمووده‌ی به‌هیزتردا، چونکه‌ له‌ راستی دا ناوی هه‌یه‌، به‌لام که‌م وکوپ‌ی له‌ خۆیه‌تی (وَلَوْ أَضْلَ رَحْلَهُ فِي رِحَالٍ) به‌لام نه‌گەر ناوه‌که‌ له‌ ناو باره‌که‌ی دا بوو، باره‌که‌شی له‌ ناو باری هاوپی‌کانی دا ون کرد (فَلَا يَقْضَى) قه‌زا کردنه‌وه‌ی له‌ سه‌ر نیه‌، چونکه‌ که‌م وکوپ‌ی له‌ خودی‌خقیو نیه‌.

﴿ناگاداری﴾: نه‌گەر یه‌کیک ناوی له‌ لا هه‌بو و پیویستیشی پی‌نه‌بو، به‌لام یه‌کیکی‌تر -بۆ ده‌ستنویژ، یان بۆ غوسل- پیویستی پی‌هه‌بو و داوا‌ی ناوه‌که‌ی لی‌کرد، خاوه‌ن تومکه‌ش نه‌ به‌ فروشتن و نه‌ به‌ به‌خشین و نه‌ به‌ قهرز ناوه‌که‌ی نه‌داین، نه‌وه‌ دروست نیه‌ به‌ هیزو توانا ناوه‌که‌ی لی‌بستینی، به‌لکو ته‌یه‌موم ده‌کاو قه‌زا کردنه‌وه‌شی له‌ سه‌ر نیه‌، هه‌روه‌ها له‌ سه‌ر خاوه‌ن ناوه‌که‌ش واجب نیه‌ بۆ ده‌ستنویژو بۆ غوسل ناو بداته‌

الثاني: أَنْ يُحْتَاجَ إِلَيْهِ لِعَطَشٍ مُحْتَرَمٍ وَلَوْ مَالًا.

یه کیکی تر، به لّام بق خوارنده وه له بهر زور تینووه تی دروسته: به هیزو تواناش ناوه که ی لبستینی-واته: به پاره، یان به قهرز- نه گهر خاوه نه که ی پیویستی پی نه بی، چونکه له دهستنوویژو غوسلدا خوی گهره کلی به جیگری ناو داناوه، به لّام له پاراستنی گیاندا هیچ شتیک جیگری گیان نیه.

ئینجا بزانه: به هیچ جوریک دروست نیه ناوی دزراو، یان زه وتکراو، یان به نه مانه ت داندراو، به کار بی: نه بق دهستنوویژو نه بق غوسل، به لکو ته یه موم ده کاو قه زاکرند وهشی له سر نیه، جا نه گهر بهر جورده ناوانه دهستنوویژی گرت، یان غوسلی کرد، گونا بهار ده بی، به لّام له گال نه وه شدا دهستنوویژو غوسل و نوویژه که ی دروسته، نه م ناگاداریه له (المجموع) دا پروون کراوه ته وه.

﴿ ته یه موم به هوی تینووه تی ﴾

(الثانی) دووهم له هویه کانی ته یه موم: نه پروونی ناوه به گویره ی شهر، واته: ناوه که هه بی، به لّام شهر پنگی به کاره ی تانی نه دا: وه کو ناوه که پیس بی، یان وه کو (أَنْ يُحْتَاجَ إِلَيْهِ) پیویست به ناوه که بی (لِعَطَشٍ مُحْتَرَمٍ) بق تینووه تی گیانله بهر زکی پزدار- به به لگی (اجماع)- (وَلَوْ مَالًا) هر چند پیویستیه که ش ئیستا نه بی به لکو له مه ووا بی، خوی گهره ده فهرموی: ﴿وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا﴾ هر که سیک ئاده میزانیك له مردن پزگار بکا، خیری وه که مه ووا خه لکی پزگار کردی نه وها به.

که وابو: نه گهر ده یزانی یه کیك له هاورپکانی له بهر تینووه تی پیویستی به ناو هه یه -ئیستا، یان له مه ووا- واجبه ته یه موم بکاو له کاتی پیویستی دا ناوه که ی بداتی: یان به پاره، یان به خورایی، واته: دروست نیه ناوه که: نه بق دهستنوویژو نه بق غوسل و نه بق لابردنی پیسی به کار بی، به لکو به پیسیه وه نوویژ ده کاو قه زای ده کاته وه؟ چونکه به پیسیه وه نوویژی کردوه، هه وه که له (الشرأونی) دا پروون کراوه ته وه.

ئینجا بزانه: له پیویستی تینووه تی دا جیاوازی نیه گیانله بهر که: به خوی بی، یان که سیک تر بی، خزم بی، یان بیگانه بی، یان ئاژه ل بی، گۆشتی بخوری، یان نا، واته: هه رانه ناوه که له دهستنوویژو غوسل به کار بی، به لکو واجبه ناوه که بق خوارنده وه دابنی ته یه موم بکا، قه زاکرند وهشی له سر نیه.

به لّام نه گهر گیانله بهر که پزدار نه بو: وه کو سه گی زیانبه خسرو به رازو جه نگاهه ری کافرو موسلمانان کافریو و نوویژه که رو... هتد نه وانه ی کوشتنیان دروسته، نه وه دروست نیه ناوه که یان بداتی، به لکو واجبه: له دهستنوویژو غوسلدا به کاری بی، واته: نه گهر

الثالث: مَرَضٌ يَخَافُ مَعَهُ مِنْ اسْتِعْمَالِهِ عَلَى مَنَفَعَةِ عَضْوٍ، وَكَذَا بَطْنُ الْبُرِّ أَوْ الشَّيْنِ
الْفَاحِشِ فِي عَضْوٍ ظَاهِرٍ فِي الْأَظْهَرِ، وَشِدَّةُ الْبُرِّ كَمَرَضٍ،

تاوه‌گهی دانئو ته‌یه‌مومئ کرد، گونا‌ه‌بار ده‌بی‌و واجب‌ه: نو‌یژه‌که‌ش قه‌زا بکاته‌وه،
هه‌روه‌ها نه‌گه‌ر ناوه‌که خ‌ی‌راتی‌خوار‌دنه‌وه بوو، دروست نیه ب‌ق ده‌س‌تنو‌یژو غوس‌ل به‌کاری
بی‌ئی، به‌ل‌کو ته‌یه‌موم ده‌کا‌و قه‌زا‌کردنه‌وه‌شی له س‌ه‌ر نیه، هه‌روه‌ک له (الم‌جموع)
(تحفة) دا نه‌و مه‌سه‌لانه‌یان ره‌ون کردونه‌وه.

هه‌روه‌ها نه‌گه‌ر ره‌ی‌واره تی‌نوو‌ه‌که سه‌فه‌ره‌گهی تا‌وان‌باری بوو، نه‌وه تا ت‌زبه نه‌کا دروست
نیه ته‌یه‌موم ب‌کا، هه‌روه‌ک له س‌ه‌ر چا‌وه‌کان‌دا فه‌رمو‌ویانه.

﴿ ته‌یه‌مومئ به‌ هوئ نه‌خ‌وشی و سه‌رما و برین‌داری ﴾

(الثالث) س‌ی‌یه‌م له هو‌یه‌کانی‌ته‌یه‌موم: (مَرَضٌ) نه‌خ‌وشی، یان برین‌کی وه‌هایه: که
(يَخَافُ مَعَهُ مِنْ اسْتِعْمَالِهِ) ترسی هه‌بی نه‌گه‌ر له گه‌ل نه‌و نه‌خ‌وشیه، یان نه‌و برینه‌دا، ناو
به‌کار بی‌ئی (عَلَى مَنَفَعَةِ عَضْوٍ) نه‌ندام‌یک، یان سودی نه‌ندام‌یکی نه‌می‌ئی: وه‌کو کو‌ی‌ر بی‌ئی،
یان نه‌ندام‌یکی لی‌بی‌یته‌وه، یان شه‌له‌په‌ته بی‌ئی، یان که‌پ بی‌ئی، یان نه‌خ‌وشیه‌کی‌تری تو‌وش
بی‌ئی، واته: ب‌ق دروسته: ته‌یه‌موم ب‌کا، به‌ به‌ل‌گهی ئایه‌تی (وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ) ی‌پ‌ا‌بردو.
(وَكَذَا بَطْنُ الْبُرِّ) هه‌روه‌ها بره‌نگ چا‌کبو‌ونه‌وه‌ی نه‌خ‌وشی و برین‌و زی‌ده‌بوونی نه‌خ‌وشی و
زی‌ده‌بوونی نا‌زار، گشتی وه‌کو نه‌خ‌وشی وایه (أَوْ الشَّيْنِ الْفَاحِشِ) یان په‌له‌یه‌کی ن‌ذر
تاش‌ین په‌یدا بی‌ئی (فِي عَضْوٍ ظَاهِرٍ) له نه‌ندام‌یکی ده‌ره‌وه: وه‌کو ده‌ست و ره‌خ‌سار، نه‌ویش
وه‌کو نه‌خ‌وشی وایه (فِي الْأَظْهَرِ) له فه‌رمو‌وده‌ی به‌ه‌ی‌ز‌تر‌دا: له هه‌ردو مه‌سه‌له‌که‌دا.

﴿ نا‌گا‌داری ﴾: له ته‌یه‌مومئ نه‌خ‌وشی و برین‌داری‌دا جیا‌وازی ره‌ی‌وارو نی‌شته‌جئ نیه و
جیا‌وازی بی‌ده‌س‌تنو‌یژی ب‌چو‌کو گه‌وره‌ش نیه، ه‌ی‌چ‌یان قه‌زا‌کردنه‌وه‌یان له س‌ه‌ر نیه،
هه‌روه‌ک له (الم‌جموع) دا فه‌رمو‌ویه‌تی.

(وَشِدَّةُ الْبُرِّ) سه‌رما‌ی به‌ه‌ی‌ز (كَمَرَضٍ) وه‌کو نه‌خ‌وشی وایه و ده‌بی‌یته‌ هوئ دروست‌بوونی
ته‌یه‌موم: ب‌ق ره‌ی‌وارو ب‌ق نی‌شته‌جئ، به‌و مه‌رجه‌ی ه‌ی‌چی ده‌ست نه‌که‌وئ ناوی پی‌گه‌رم
ب‌کا، یان خ‌وی پی‌گه‌رم بکاته‌وه ﴿عَنْ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ: أَنَّهُ احْتَلَمَ فِي لَيْلَةٍ بَارِدَةٍ،
فَأَشْفَقَ أَنْ يَتَسَلَّ قَتِيمَتُهُ ثُمَّ صَلَّى بِأَصْحَابِهِ، فَذَكَرُوا ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَلَمْ يَنْكُرْ عَلَيْهِ﴾ ر‌واه
ابودلود م‌وصولا و البخاری تعلیقاً، حه‌زه‌تی (عه‌مرئ) کو‌ری (ع‌اس) له شه‌و‌یکی سار‌د‌دا
له‌شی به‌جه‌نا‌به‌ت بوو، له ترسی سه‌رما نه‌یو‌ی‌زا غوس‌ل ب‌کا، به‌ل‌کو ته‌یه‌مومئ کردو
نو‌یژی به‌یانی‌ی به‌جه‌ما‌عت ب‌ق ها‌وپ‌یکانی کرد، جا نه‌مه‌یان ب‌ق پی‌غه‌م‌به‌ر ﷺ با‌س کرد،
نه‌ویش په‌خ‌نه‌ی لی‌ته‌گرت.

وَإِذَا امْتَنَعَ اسْتِمَالُهُ فِي غَضْوٍ: إِنْ لَمْ يَكُنْ عَلَيْهِ سَاتِرٌ وَجَبَ التَّيْمُمُ وَكَذَا غَسْلُ الصَّحِيجِ عَلَى الْمَذْهَبِ،

ئينجا بزانه: نه گهر شتيكى دهست كهوت ناوى پي گهرم بكا، واجبه: ناوه كه گهرم بكا، هر چه ند كاتي نويزه كهش نه ميئي، ههروهه واجبه: ههول بدا كه رسته ي ناو گهرم كردنيش پيدا بكا، هه رچه ند كاتي نويزه كهش نه ميئي، واته: له هه ر دوو مه سه له كه دا بوي دروست نيه به تيه موم نويزه كه له كاتي خوي دا بكا، چونكه ناو هه يه، ههروهه له (الشرواني) دا هه رمويه تي.

ههروهه نه گهر به كرئي هاوئرخ ناوه كه ي بوي گهرم ده كرا، يان به پارهي هاوئرخ ناوى گرمي پي لوقشرا، واجبه جي به جي ي بكاو دروست نيه تيه موم بكا نه له سهفهرو نه له ماله وه، ههروهه نه گهر ده ويژا به شيكي نه ندامه كاني بشوري، واجبه بيان شوري و له جياتي نه وهش كه ناويزي تيه موم ده كا، ههروهه نه گهر ده يتواني يه كه يه كه گشت نه ندامه كاني بشوري ديسان واجبه وابكا.

جا بزانه: به هه رجوريك له ترسي سه رما تيه موم بكا، هه ر واجبه قهزا بكا ته وه، جياوازي پتيوارو نيسته جي نيه، ههروهه له (المجموع) دا هرون كراوه ته وه.

ئينجا بزانه: نه گهر پياويك له شويئيكي خهوتو جه نابه تي تووش بوو، شويئنه كهش ئافه ري لايو و نه گهر غوسلي كر دبا، ده ترسا بوختانيكي پي بكرئي، ئه ويش له سه ري واجبه نه ونده ي ده ويژي له نه ندامه كاني بشوري، ئينجا دروسته: تيه موم بكاو نويزه كهش بكا، ئينجا كه غوسلي كرد، واجبه نويزه كه قهزا بكا ته وه، ههروهه له (الشرواني) له باسي جه نابه تدا هرون كراوه ته وه.

(وَإِذَا امْتَنَعَ اسْتِمَالُهُ) هه ر كاتيكي قه دهغه بوو نه ويژا ناو به كار بيتي (فِي غَضْوٍ) له نه نداميكي، واته: له شويئيكي له شي دا: به هوي برينداري، يان شكست، يان نه خوشي (إِنْ لَمْ يَكُنْ عَلَيْهِ سَاتِرٌ) نه گهر داپوشه ر له سه ر شويئنه كه نه بو (وَجَبَ التَّيْمُمُ) واجبه: تيه موميكي ته واو بكا، له جياتي شوري شويئنه كه (وَكَذَا غَسْلُ الصَّحِيجِ) ههروهه واجبه شويئي ساغيش بشوري نه گهر بتواني (عَلَى الْمَذْهَبِ) له سه ر هه رمويه ي راستي مه زهاب.

ئينجا بزانه: واجبه شويئي ده وروي ري برينه كهش بشوري، جا نه گهر ده ترسا برينه كه ته ر بين، نه وه به هوي شتيكي وه كو په رقي دلويه دلويه ناوي به سه ردا ده كا، نيتر واجب نيه برينه كه به ناو مه سخ بكا، به لام نه گهر برينه كه له نه ندامي تيه مومدا بوو، واجبه به توري گل مه سخ بكرئي، جا له تيه مومي نه و بريندارو شكسته دا جياوازي بي ده ستويژي بچوكو جه نابه تدارو زهيسانوي حه يزدار نيه و هيچيان قهزا كرينه وه يان له سه ر نيه.

وَلَا تَرْتِيبَ بَيْنَهُمَا لِلْجُنُبِ، فَإِنْ كَانَ مُحْدَثًا فَلَا صَحَّ إِشْتِرَاؤُ التَّيْمِمْ وَقَدْ غَسَلَ الْقَلِيلَ،
 فَإِنْ جَرَحَ عُضْوَاهُ فَتَيَّمَّمَانِ، فَإِنْ كَانَ كَجَبَرَةٍ

به لام نه گهر نه يتواني گشت شوينه ساغه کاني بشوري، واجبه: دواى يارمه تى دان له
 يه کيکي تر بکا، هر چند به کړي هاو نر خيش بي، جا نه گهر نه بو، واجبه به گوږه ي
 توفاي بشوري و له جياتي شوينه نه شوراوه کو برينداره که ته نها يه که ته يه موم ده کا،
 به لام واجبه قهزا بکا ته وه، هروه که له (المجموع) دا پوونى کړي ته وه.

(وَلَا تَرْتِيبَ بَيْنَهُمَا) پريز واجب نيه له نيوان ته يه مومو شوري نه به شه ساغه که دا (لِلْجُنُبِ)
 يق جه نابه تدارو زميسانى و حه يزار، به لام سوننه ته له پيشدا ته يه موم بکا، نينجا ساغه که
 بشوري و به پيچه وانه ش دروسته، هر چند برينه که ش له نه ندامه کاني ده ستنويژدا بي،
 چونکه گشت له شي جه نابه تدارو حه يزار به يه که نه ندام داده ندرى.

جا نه گهر برينه که، يان شکسته که له نه ندامه کاني ده ستنويژدا نه بو، واجبه: له جياتي
 جه نابه ت و حه يز بق هه موو نويزنک ته يه موم بکا و نه گهر بي ده ستنويژيش بوو ده ستنويژ
 بگري، هروه کو له (شرح المنهج) و (جبرمي) دا پوون کراوه ته وه.

(فَإِنْ كَانَ مُحْدَثًا) به لام نه گهر بي ده ستنويژي بچوک بوو و برينه که ش له نه ندامه کاني
 ده ستنويژدا بوو، نه وه پريز واجبه، که وايو: (فَلَا صَحَّ) به فرموده ي راستر (إِشْتِرَاؤُ
 التَّيْمِمْ) هر چه ته يه موم بکا (وَقَدْ غَسَلَ الْقَلِيلَ) له و کاته ي تړيه تى شوري نه ندامه
 برينداره که دى، تا کو پريزه که ي ده ستنويژ بيته جى، چونکه له ده ستنويژدا دروست نيه
 ده ستنويژ، يان ته يه مومى نه نداميکي ته واو نه بوي و ده ست به نه ندامه که ي دواى وي
 بکا، هروه که له سرچاوه کاندا فرموديانه.

(فَإِنْ جَرَحَ عُضْوَاهُ) جا نه گهر دوو نه ندامى ده ستنويژي بريندار بون: وه کو پوخسارو
 ده ستى بريندار بوين (فَتَيَّمَّمَانِ) دوو ته يه موم واجبن، تا کو پريزه که بيته جى، واته:
 ته يه موميکي ته واو له جياتي برينه که ي پوخسارى ده کاو شوينه ساغه که ي پوخساريش
 ده شوري، نينجا ته يه موميکي ترش له جياتي برينه که ي ده ستى ده کاو شوينه
 ساغه که ي ده ست کانيشى ده شوري، نينجا مه سحى سهرى ده کا.

هروه اش نه گهر برينه که له سى نه ندامى ده ستنويژدا بوو- جگه له سهر- نه و کاته سى
 ته يه موم به و شيويه واجبه و سهريش به ناو مه سح ده کا، جا نه گهر له چوار نه ندامه که ي
 ده ستنويژ هيچ شويى ساغى نه ماي- وه کو سوتاي- نه و کاته يه که ته يه موم به سه،
 چونکه واجب نيه ناو به کار بيتى، هروه که له سرچاوه کاندا پوون کراوه ته وه.

(وَإِنْ كَانَ) به لام نه گهر داپوشه ريکي ودها له سهر شوينه که هه بو ريگه ي ناوى ده گرت
 (كَجَبَرَةٍ) وه کو پيچه ري شکست و پيچه ري برين و مه زله مو مه لحه م... هتد نه و جوره

لَا يُمَكِّنُ نَزْعُهَا غَسْلَ الصَّحِيحِ وَتَيَمُّمَ كَمَا سَبَقَ، وَيَجِبُ مَعَ ذَلِكَ مَسْحُ كُلِّ جَبْرَتِهِ
بِمَاءٍ، وَقِيلَ بَعْضُهَا، فَإِذَا تَيَمَّمَ لَفَرَضِي ثَانٍ وَلَمْ يُحْدِثْ لَمْ يُعِدِّ الْجَنْبُ غَسْلًا، وَيُعِيدُ
الْمُحْدِثُ مَا بَعْدَ عَلَيْهِ وَقِيلَ يَسْتَأْنِفَانِ

دەرمانانە ی پڼگه ی ئاو دەرگرن (لَا يُمَكِّنُ نَزْعُهَا) ناشکودجا پڼچەرکه و دەرمانه که لایدیری و
ئاو بگاته شوینه که، نه و کاته (غَسْلَ الصَّحِيحِ) شوینی ساغ دهرشوری و (وَتَيَمُّمُ)
تهیه معمولیش دهکا (کَمَا سَبَقَ) به و شیوه ی تازه پابرا له باسی تهیه معمولی برین و شوردنی
شوینه ساغه که و پیزی بی ده ستونیژو دوو تهیه معمول و سی تهیه معمول.

به لام (وَجِبُ مَعَ ذَلِكَ) له گه ل نه وه ی پابردوشدا واجبه (مَسْحُ كُلِّ جَبْرَتِهِ بِمَاءٍ) گشت
پڼچهره که، یان دهرمانه که له توبه تی نه ندانه که ی دا به ئاو مسح بکا ﴿عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ
عَنْهُمَا أَنَّهُ تَوَضَّأَ وَكَفَّهُ مَغْصُوبَةً فَمَسَحَ عَلَيْهَا وَعَلَى الْعَصَابَةِ وَغَسَلَ مِاسْوًى ذَلِكَ﴾ رَوَاهُ
الْبَيْهَقِيُّ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ، حَزْرَهُ تَي (عَبْدُ اللَّهِ رَضِيَ عَنْهُ) دهرستونیژی گرتو له په دهستی پڼچرا بوو،
مهسحی له سر له په دهستی و پڼچهره که کردو نه وه ی تریشی شورد. (وَقِيلَ بَعْضُهَا) له
فرموده ی بی هیژدا به شیک ی پڼچهره که مسح بکری به سه.

ئینجا بزانه: نه گه ر ده گونجا پڼچهره که، یان دهرمانه که لایدیری و زیانیشی نه بو، واجبه
لایدیری شوینه که بشوری، هروه که له سر چاوه کاندای فرموویانه.

﴿نَاكَادَارِي﴾: مهرجه پڼچهره که ته نه به نه ندازه ی پیویستی گریبون و وهستانی
خوین و پاره وستانی دهرمان و شکست، شوینه ساغه که دایقوشی، واته: نه گه ر له نه ندازه
پیویسته زیاتر له شوینی ساغ دایقوشی، واجبه نویژه که قهزا بگاته وه - هروه که له
(الْقَلْبِيَّيْنِ) و (الشَّجَرَامَلَسِي) دا پھون کراوه ته وه - هروه ها نه گه ر پڼچهره که له کاتی
بی ده ستونیژدا پڼچرا بوو، یان له نه ندانه کانی تهیه معمول پڼچرا بوو، واجبه: قهزا
بگاته وه، هروه که له کواتای تهیه معمولدا پھونی ده که ی نه وه، ان شاء الله تعالی.

(فَإِذَا تَيَمَّمَ) جا نه گه ر نه و برینداره ی پابردوو، نویژیکی واجبی کردو ویستی
تهیه معمولیکی تر بکا (لَفَرَضِي ثَانٍ) بق نویژه فهرزکی تر (وَلَمْ يُحْدِثْ) تهیه معموله که ی
پیشووی - که نویژی پیوه کردبو - هر مابو، به تال نه بوبو (لَمْ يُعِدِّ الْجَنْبُ غَسْلًا) برینداره ی
جه نابه تدار، یان چه یزدار غوسله که - واته: شوردنی هیچ شوینیکی له ش - دویاره
ناکه نه وه، به لکو ته نه تهیه معمول دویاره ده که نه وه، چونکه جه نابهت به ته نه بق هه موو
نویژک تهیه معمول واجب دهکا، هروه که له (تحفة) دا له باسی بی ده ستونیژی دا
فرموویه تی (وَيُعِيدُ الْمُحْدِثُ مَا بَعْدَ عَلَيْهِ) له فرموده یه کدا: بی ده ستونیژ شوردنی دوی
برینه که دویاره ده کاته وه (وَقِيلَ يَسْتَأْنِفَانِ) له فرموده یه کی تردا: هردوکیان غوسل و
ده ستونیژ دویاره ده که نه وه، به لام نه دوو فرموده یه بی هیژن.

وَقِيلَ الْمُوَحَّدُ كَجُنُبٍ، قُلْتُ: هَذَا الثَّلَاثُ أَصَحُّ وَاللَّهُ أَعْلَمُ.

وَقِيلَ لَهُ فَرَمُوودِی سَیِّیَه مَدَا (الْمُحَدِّثُ كَجَسْبِر) بی دِه سِستوئِیش وه کو جه نابه تدار وایه
قَلْتُ نِیامی (النوای) ده فَرَموِی (هَذَا الثَّالِثُ أَصَحُّ وَاللهَ اعْلَم) نَه م فَرَموودِی سَیِّیَه
سِستَرِه، که واته: بی دِه سِستوئِیش وه کو جه نابه تدار- بَلْ نَوِیژِکی تر- تَه نِه تیه موم
نووِیارِه ده کاته وه، به و مهرجه ی نووِیارِه بی دِه سِستوئِی نه بوی، به لَام نه گهر تیه مومه که ی
پیشووی نه مابو، یان نووِیارِه بی دِه سِستوئِی بوو، یان نووِیارِه تووشی جه نابه ت، یان حه یز،
یان زه یسانی بوو، نه و کاته بَلْ نَوِیژِکی تر، واجبه: تیه موم ده سِستوئِی غوسلو ماسخی
پنچمر شورینی شوینه ساغه که، گشتی نووِیارِه بکرنه وه، به و شیوه ی له تیه مومی
برینلردا یاسمان کرد، هه روه که له سه رجاه کاند فَرَموویانه.

﴿ نالگاداری ﴾: تەيە مەموم دەستنۆيژى ناچارىيە و ھىچ بى دەستنۆيژىيەكى گەورە و بچووك لاتىبا- ھەروەك لە سەرچاوە كاندا ھەرموويانە - واتە: تەيە مەموم نۆيژو تەوافو قورپان و ئەو شتانەى بە جەنابەت و ھەيز ھەرامن لە بەر ناچارى ھەللايان دەکا، كەواتە: ھەر كاتىك بى دەستنۆيژو جەنابەتدارو زەيسانى و ھەيزدار لە نوای تەيە مەموم كردن ئاويان دەست كەوت، واجبە ئەو بۆ نۆيژ كردن دەستنۆيژ بگري، ئەمانەش واجبە غوسل بکەن، ھەروەھا تەخۇشيش ھەر كاتىك چاك بۆو، واجبە بۆ نۆيژ دەستنۆيژ بگريو لە بەر جەنابەت و ھەيزيش واجبە غوسل بکا، لە (المجموع)دا بەلگەى بە چەند ھەيسىك ھيئاوہ تەوہ: وەك ھەيسەكەى (أبي نؤ) (عمرو بن العاص) رضى اللہ عنہما - كە رابران - بەم ھەيسەش:

عن عمران بن الحصين رضي الله عنه: أن النبي ﷺ رأى رجلاً مُعْتَزِلاً لَمْ يُصَلِّ مَعَ الْقَوْمِ، فَقَالَ: يَا فَلَانُ مَا مَنَعَكَ أَنْ تُصَلِّيَ مَعَ الْقَوْمِ؟ فَقَالَ: أَصَابَتْني جَنَابَةٌ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: عَلَيْكَ بِالصَّعِيدِ فَإِنَّهُ يَخْبِكَ، فَلَمَّا حَضَرَ الْمَاءَ أَغْطَى الرَّجُلُ إِنْاءً فَقَالَ: اغْتَسِلْ بِهِ ﷺ رواه الشيخان، يَتَغَمَّبُهُ ﷺ
 پیاویکی دیت: خوی جیا کر دیقوه و له گه ل سحابه کاندانویژی نه کرد، جیا فرموی:
 فلان نه وه بق نویژت نه کرد؟ گوئی: جه نابتم توش بووه، یته مبر ﷺ فرموی: گل
 به کار بیته بوت دروسته. ئینجا که تاو په یدا بوو یته مبر ﷺ قاپه تاویکی دا پیاوه که و
 فرموی: غوسلی پی بکه. واته: چونکه به ته یه موموه که جه نابتمی لانه چوبو و تاویش
 په یدا بوو، ناجاری نه ما.

ئىنجا بزانە: ھەر بە بەلگەى ئەم ھەيسانە، ھەر كاتىك برىن، يان شىكىست چاك بۆۋە لە
 نواى تەيە مومىش نوويارە تووشى بى دەستنوئىژى، يان جەنابەت و ھەيز نە بو، ئەو
 تەنھا شوپىنى برىنەكە، يان شىكىستكە واجبە بە نيەتى دەستنوئىژى، يان غوسل بشقۇرى،
 بەلام لە دەستنوئىژدا ئەندامەكانى نواى ئەندامە برىندارەكەش واجبە بشقۇرنەو؟ تاكو
 رىزى دەستنوئىژ بېتەجى، ھەروەك لە (المجموع) و (مغنى)دا روون كراوۋەتەو.

(فصل) يَتِمُّ بِكُلِّ تَرَابٍ طَاهِرٍ حَتَّى مَا يُدَاوَى بِهِ وَبِرْمَلٍ فِيهِ غُبَارٌ، لَا يَمْعَدُنْ وَسْحَاقَةٌ خَزَفٌ وَمُخْتَلِطٌ بِدَقِيقٍ وَنَحْوِهِ، وَقِيلَ: إِنَّ قَلَّ الْخَلِيطُ جَارَ، وَلَا بِمُسْتَعْمَلٍ عَلَى الصَّحِيحِ وَهُوَ مَا بَقِيَ بَعْضُهُ وَكَذَا مَا تَنَاقَرَ فِي الْأَصَحِّ،

به لام نه گهر له دواى ته يه معوم چاك بقوه و نوپاره ش توشى بى ده ستنويزى، يان جه نابهت، يان حيز بوو، نه و كاته واجبه بى ده ستنويزه كه ده ستنويزى ته واو بگرى و جه نابه تدارو حيزداريش غوسلى ته واو بكن، هره و ك له پيش حه ديسه كه دا باسما ن كرد، نينجا بزانه: نه گهر پيچه ره كه لاداو ديتى برينه كه ماوه يه كه چاك بوته وه، نه و كاته واجبه نويزه كاني نه و ماوه يى دواى چاكبوونه وه گشتيان قهزا بكاته وه، هره و ك له ندره يى سه رچاوه كاندا پوون كراوه ته وه.

﴿فصل: له باسى روكنه كاني ته يه معوم و چو نيه تي ته يه معوم كردن﴾

(يَتِمُّ) دروسته ته يه معوم بكا (بِكُلِّ تَرَابٍ طَاهِرٍ) به گشت گليكي پاك كه تزى هه بى، جا ره ش بى، يان زهره بى، يان سور بى (حَتَّى مَا يُدَاوَى بِهِ) تا ته يه معوم به و جوړه گله ش دروسته: كه بق درمان به كار دى، خواى گوره ده فرموى: ﴿لَتَيَّمُوا صَعِيداً طَيِّباً﴾ ته يه معوم بكن به گليكي تزدارى پاك. واته: به تزى گلي پيس ته يه معوم دروست نيه (وَبِرْمَلٍ فِيهِ غُبَارٌ) ته يه معوم به ليمىكي وهاش دروسته: كه تزى تى دا بى، به و هره جى نه وه نده ورد نه بى: به نه ندامه كانه وه گر بى.

(لَا يَمْعَدُنْ) به لام ته يه معوم به كانگه دروست نيه، وه كو گزگرو نوره و كل و نه و جوړه شتانه (وَسْحَاقَةٌ خَزَفٌ) ته يه معوم به تزى گزده ي وردكراو و به تزى به ردى وردكراو دروست نيه؟ چونكه نه و شتانه گل نين، پيغه مبه ر... ده فرموى: ﴿جَعَلْتُ لَنَا الْأَرْضَ كُلَّهَا مَسْجِداً وَتَرَبُّثَهَا طَهْراً﴾... الحديث رواه مسلم، زه مين گشتى بق نيمه ي موسلمان كراوه ته شوينى نويز، گله كه شى كراوه ته ده ستنويزگر.

هره و ها به و گله ش دروست نيه: كه به ناگر سوتيندرا بى (وَمُخْتَلِطٌ بِدَقِيقٍ) هره و ها دروست نيه ته يه معوم به و گله بكا كه تيكه لى نارد بووه (وَنَحْوِهِ) يان تيكه لى شتىكي وه كو نارد بووه: وه كو گچ و چيمه تنق، جا كه م بى، يان ندر بى (وَقِيلَ) له فرموده يه كه بى هيزدا (إِنَّ قَلَّ الْخَلِيطُ جَانَ) نه گهر شته تيكه ليووه كه كه م بى دروسته.

(وَلَا بِمُسْتَعْمَلٍ عَلَى الصَّحِيحِ) هره و ها دروست نيه به گلي به كارها توو ته يه معوم بكرى، له سه ر فرموده ي پاست (وَهُوَ مَا بَقِيَ بَعْضُهُ) گلي به كارها توو نه و گله يه: كه به نه ندامه كه يوه ده مينيتته وه له دواى ته يه معوم كردن (وَكَذَا مَا تَنَاقَرَ فِي الْأَصَحِّ) هره و ها نه و ه لى له نه ندامه كه ي جيا ده بيتته وه هر به به كارها توو داده ندرى، له فرموده ي

وَيُشْتَرَطُ قَصْدُهُ، فَلَوْ سَقَتْهُ رِيحٌ عَلَيْهِ فَرَدَّدَهُ وَلَوْ لَمْ يُجْزِئْ، وَلَوْ يُمَمِّ يَأْذِبُهُ جَارٌ،
وَقِيلَ: يُشْتَرَطُ غُلْزٌ. وَأَرْكَائُهُ: نَقْلُ التُّرَابِ، فَلَوْ نَقَلَ مِنْ وَجْهِهِ إِلَى يَدِ أَوْ عَكْسٍ

پاستردا، كه ابوابو: نه گهر كومه لیک چنده ها جار ته به موم به گلیکی کم بکن، دروسته و
ناشبیت به کارهاتوو، هر چند مسته گلیکیش بن له ناو کیسه به کدا له گه ل خویاندا
بیگین، به لام به و مرجه ی هیچ توزیک له نه دنامه کانه وه نه که ویت نه گله که، هر وه که له
(تحفه) و (نهایه) دا پوون کراوه ته وه.

(وَيُشْتَرَطُ) به مرج داده ندری بۆ دروستبوونی ته به موم (قَصْدُهُ) به مه به سستی
گواستنه وه توزه که له گله که وه بگوازیته وه بۆ نه دنامه کان، چونکه نه مه واته ی
(فَتَمُمُوا) وه له نایه ته که دا (فَلَوْ سَقَتْهُ رِيحٌ عَلَيْهِ) نه گهر با توزه که ی به سر نه دنامه که ی دا
کرد (فَرَدَّدَهُ) ئینجا نه ویش دهستی خوی به سر دا هیناو (وَلَوْ لَمْ يُجْزِئْ) نیه تی ته به مومیشی
هینا (لَمْ يُجْزِئْ) ته به مومه که ی دروست نیه، هر چند به ویستی خویشی له به رامبه ر با
پابوه سستی تا توزی وی بکه وی؟ چونکه گواستنه وه ی تی دا نیه.

(وَلَوْ يُمَمِّ يَأْذِبُهُ) به لام نه گهر به ئیزندانی وی ته به مومی بۆ کرا (جَانٌ) ته به مومه که
دروسته، هر وه که ده ستوویزیش دروسته، چونکه ئیزندانه که ی وه کو کرداری خویته تی،
که وایو: نه گهر به بن ئیزی وی ته به مومی بۆ کرا، نه وه دروست نیه هر چند نیه تیش
بینی، وه کو مه سه له ی بایه که (وَقِيلَ) له فرموده به کی بن هیزدا (يُشْتَرَطُ غُلْزٌ) به مرج
داده ندری عوزیک هین: وه کو نه خوشی و بن دهستی و نه و جوره شتانه.

ئینجا بزانه: مرج نیه: توزه که له گل بگوازیته وه، به لکو هر شتیک توزی گلیکی پاکی
پیوه بین، دروسته دهستی لیداو ته به مومی پی بکا: وه کو دیوارو بالیفو جلو پایه خو
گه نمو جوی توزای و نازه لی توزای و... نه و جوره شتانه، هر وه که له (المجموع) دا پوونی
کردوته وه، به به لگی نه م حه بیسه: ﴿عَنْ أَبِي الْجَهْمِ سَلَّمَ رَجُلٌ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَلَمْ يَسْرُدْ
عَلَيْهِ حَتَّى أَقْبَلَ عَلَى الْجِدَارِ فَمَسَحَ بِوَجْهِهِ وَيَدَيْهِ ثُمَّ رَدَّ عَلَيْهِ السَّلَامُ﴾ رواه الشيخان، پایو یک
سه لای له پیغه مبه ر کرد، نه ویش وه لای سه لایه که ی نه داوه تا پووی کرده دیواریکو
پوخسارو هر دوو دهسته کانی به توزی دیواره که مه سح کردن، ئینجا وه لای سه لای داوه.

﴿پوکنه کانی ته به موم﴾

(وَأَرْكَائُهُ) پوکنه کانی ته به موم پینجن، یه که م: (نَقْلُ التُّرَابِ) گواستنه وه ی توزی گله: له
شوینی خوی بۆ نه دنامه کانی ته به موم (فَلَوْ نَقَلَ مِنْ وَجْهِهِ) نه گهر توزه که ی له پوخساره وه
گواسته وه (إِلَى يَدِ) بۆ ده ستیک، واته: له نوای توزی ته به موم توزیکی تر هاته سر
پوخساری و دهستی لیداو گواستیه وه دهسته که ی پی مه سح کرد (أَوْ عَكْسٍ) یان به

كَفَى فِي الْأَصَحِّ. وَنَبِيَّةُ اسْتِبَاحَةِ الصَّلَاةِ لَا رَفْعَ حَدَثٍ، وَلَوْ نَوَى فَرَضَ التَّيَمُّمِ لَمْ يَكْفِ فِي الْأَصَحِّ، وَيَجِبُ قَرْنُهَا بِالنَّقْلِ وَكَذَا اسْتِدَامَتُهَا إِلَى مَسْحِ شَيْءٍ مِنَ الْوُجْهِ عَلَى الصَّحِيحِ، فَإِنْ نَوَى فَرَضًا وَنَفْلًا أُبِيحَا، أَوْ فَرَضًا فَلَهُ النَّفْلُ عَلَى الْمَذْهَبِ، أَوْ نَفْلًا أَوْ الصَّلَاةُ تَنْفَلُ

پیچیده وانهی کرد، واته: تفری سهر دهستی گواسته ورو پوخساری پی مهسح کرد (کفی فی الأصح) تهیه موممه کهی دروسته له فرموده یی پاستردا، چونکه گواستنه وروی پاسته قینه هاتوته جی، که باسمان کرد.

دووه م: (وَنَبِيَّةُ اسْتِبَاحَةِ الصَّلَاةِ) نیه تهیتانه، واته: نیه تی حه لالکرینی نویژی، یان ته واف، یان دهست لیدانی قوربان، یان چورنه مزگوت... هتد، وهک به دل بلی: (نَوَيْتُ اسْتِبَاحَةَ الصَّلَاةِ) نیه تم وهیه نویژ له خرم حه لال ده کم... هتد، به بهلگهی حه بیسه کهی (لَمْ يَكْفِ فِي الْأَعْمَالِ بِالنِّيَّاتِ) یی پابردو له دهست نویژدا.

جا بزانه: له م نیه ته دا جیاوازی بی دهست نویژو جه نابه تدارو جه یزدار نیه، ههروهک له سهراوه کانداهه رده گیری (لَا رَفْعَ حَدَثٍ) به لام نیه تی لابرینی بی دهست نویژی بجوک، یان گه ورو دروست نیه، چونکه تهیه موم بی دهست نویژی لاتابا (وَلَوْ نَوَى فَرَضَ التَّيَمُّمِ) نه گهر نیه تی هیتا: فهرزی تهیه موم به جی بهیتی، یان نیه تی هیتا: تهیه موم بکا (لَمْ يَكْفِ فِي الْأَصَحِّ) تم نیه تانهش دروست نینه له فرموده یی پاستردا، چونکه تهیه موم دهست نویژی ناچار ییه، ههروهک له کوتایی تهیه مومی بیرینداردا به بهلگه وه باسمان کرد.

(وَيَجِبُ قَرْنُهَا بِالنَّقْلِ) واجبه: نیه ته که به رامبر بی، به سه رهتای گواستنه وروی تفرز (وَكَذَا اسْتِدَامَتُهَا) ههروه هاش واجبه نیه ته که به رده وام بی (إِلَى مَسْحِ شَيْءٍ مِنَ الْوُجْهِ) تا به شییکی پوخساریش مهسح دهکا (عَلَى الصَّحِيحِ) له سهر فرموده یی پاست.

(فَإِنْ نَوَى فَرَضًا وَنَفْلًا) نه گهر له تهیه مومدا نیه تی حه لالکرینی واجبی کو سوننه تیکی هیتا، واته: به دل گوتی: نیه تم وهیه نویژی واجبو سوننهت حه لال ده کم، تمه دروسته (أُبِيحَا) ههرووکی بی حه لال ده بین (أَوْ فَرَضًا) یان تهنها نیه تی حه لالکرینی واجبیکی هیتا، واته: به دل گوتی: نیه تم وهیه نویژیکی واجب له خرم حه لال ده کم، نه وهش دروسته واجبه کهی پی حه لال ده بی، که وایو: (فَلَهُ النَّفْلُ عَلَى الْمَذْهَبِ) بقی دروسته: سوننه ته کانیش به م تهیه مومه بکا، ههروه ها نویژی جه نازه شی بی دروسته.

(أَوْ نَفْلًا) یان نیه تی حه لالکرینی سوننه تیکی هیتا، نه وه تهنها سوننهتو نویژی جه نازه یی دروست ده بی (أَوْ الصَّلَاةِ) یان تهنها نیه تی حه لالکرینی نویژی هیتا و باسی واجبی نه کرد، واته: گوتی: نیه تم وهیه نویژ له خرم حه لال ده کم (تَنْفَلُ) به م نیه تهش

لَا الْفَرَضَ عَلَى الْمَلْهَبِ. وَمَسَحُ وَجْهِهِ ثُمَّ يَذِيهِ مَعَ مِرْقَافِهِ،

تەنھا سوننەت و نوێژی جەنازە ی بۆ دروستن (لا الفرض) بەلام نوێژی واجبی بۆ دروست نیه (عَلَى الْمَلْهَبِ) لە سەر فرمودە ی پاستی مەزەب لە هەردوو مەسەلە کەدا، کەواتە: بۆ نوێژی واجب واجبە بۆ: (تَوَيْتُ اسْتِبَاحَةَ فَرَضِ الصَّلَاةِ) نیه تەم وە یە فەزە ی نوێژ لە خۆم حەلال دەکەم.

﴿ناگاداری﴾: تەوافی واجب وەك نوێژی واجب وایە، تەوافی سوننەتیش وەك نوێژی سوننەت وایە، كەوابو: نیه تی حەلالكرنی نوێژی واجب، یان تەوافی واجب، ئەو واجبانه و گشت سوننەتیلو گشت ئەو شتانهش حەلال دەكا: كە بە بی دەستنوێژی و جەنا بەت و حەیز حەرامن، هەروەها نیه تی حەلالكرنی نوێژی سوننەت، یان تەوافی سوننەت، گشت سوننەتیلو گشت ئەو شتانه ی تریش حەلال دەكا: كە بە بی دەستنوێژی و جەنا بەت و حەیز حەرامن، بەلام نوێژی واجب و تەوافی واجب حەلال ناكا، هەروەها نیه تی حەلالكرنی شتێك لەو شتانه ی جگە لە نوێژ و تەوافن، گشت شتێکی تری پێ حەلال دەبی، تەنھا نوێژ و تەوافی واجب و سوننەت نەبی، هەروەك لە (تحفة) و (الشروانی) دا بە ئریزی پەون كراوەتەو.

سەییەم: (وَمَسَحُ وَجْهِهِ) مەسحكرنی پوختاریە تی بە تۆزی گلەكە، بە گۆیژە ی سنورەكە ی دەستنوێژ. چوارەم: (ثُمَّ يَذِيهِ مَعَ مِرْقَافِهِ) مەسحكرنی هەردوو دەستەكانیە تی لە گەل ئەنیشكەكانی بە تۆزی گلەكە، خۆی گۆرە دەفرموی: ﴿لَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوْهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ﴾ ئەگەر ئاوانەبو تەمەموم بكن بە گلێکی پاك، بە تۆزی گلەكە پوختار و دەستتان مەسح بكن. پێنجەم: پیزكرنە، واتە: مەسحكرنی پوختار لە پێش دەستەكاندا، هەروەك لە ئایەتەكە دا هاتو.

ئینجا بزانه: لە ئایە تی تەمەمومدا باسی ئەنیشكەكان نەكراوە، بەلام لە ئایە تی دەستنوێژدا باسیان كراوە، تەمەمومیش بۆ ناچاری جیگری دەستنوێژە، كەوابو: لە تەمەمومیشدا لە گەل دەستەكاندا ئەنیشكیش مەبەستن، بە بەلگە ی فرمودەكە ی (ابن عمنی داهاتوو وەم ئەم حەدیسەش: ﴿عَنْ أَبِي الْجَهْمِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَمَّا الْقَبْلُ الَّذِي عَلَيْهِ عَلَى الْجِدَارِ فَمَسَحُ بِهِ وَجْهَهُ وَذِرَاعَيْهِ﴾ رواه الشافعي وقال: إن هذا أشبه بالقرآن. وقال البيهقي: جيد بشواهد. پێنجەم: پەوی كرده دیوارهك و پوختار و باسكەكانی بە تۆزی دیوارهك مەسح كرن.

جا بزانه: ئەمەیان فرمودە ی نوێ ی بەهیزی ئیمامی (شافعی) یە، زانیانی مەزەبیش لە سەر ئەم فرمودەنە، چونكە لە گەل قورئاندا باشتەر تێك دەكاتەو، بەلام ئیمامی (النواوی) فرمودەكە ی كۆنی ئیمامی (شافعی) شی بە بەهیز داناو، كە دەفرموی: لەپە دەستەكان تەنھا تا جومگەكان واجبە مەسح بكرن، چونكە حەدیسەكە ی (عمان) كە لە

وَلَا يَجِبُ إِصَالُهُ مَقْبَتَ الشَّعْرِ الْخَفِيفِ، وَلَا تَرْتِيبَ فِي نَقْلِهِ فِي الْأَصَحِّ، فَلَوْ ضَرَبَ
بِيَدَيْهِ وَمَسَحَ يَمِينَهُ وَجْهَهُ وَيَسَارَهُ يَمِينَهُ جَارَ. وَتُنْدَبُ التَّسْمِيَةُ وَمَسَحُ وَجْهِهِ وَيَدَيْهِ
بِضْرَتَيْنِ، قُلْتُ: الْأَصَحُّ الْمَنْصُوصُ وَجُوبُ ضَرَّتَيْنِ وَإِنْ أَمَكَنَّ بِضْرَتَهُ بِخِرْقَةٍ وَخَوَّهَا
وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَيُقَدَّمُ يَمِينُهُ وَأَعْلَى وَجْهِهِ، وَيُخَفَّفُ الْقَبَارُ،

(بخاری) و (مسلم) دایه - به لگه یه تی و به میز تره، هه روهك له (المجموع) دا هه روهو
فه رمووده كه ی پوون كرتته وه.

(وَلَا يَجِبُ) واجب نیه و سوننه تیش نیه (إِصَالُهُ مَقْبَتَ الشَّعْرِ الْخَفِيفِ) تۆزه كه بگه یندریتته
بنه وهی مووه سوكه كانی پوخسارو دهست، كه وابو: بنه وهی مووه پره كانیش واجب نیه
(وَلَا تَرْتِيبَ فِي نَقْلِهِ) ریز واجب نیه له گواستنه وهی تۆزه كه دا (فِي الْأَصَحِّ) له فه رمووده ی
پاستردا، به لگو ته نها له مهسكردندا واجبه.

بِقِيَمَتِهِ: (فَلَوْ ضَرَبَ يَدَيْهِ) نه گه هه روهو دهسته كانی له شویتنی تۆزه كه دان و (وَمَسَحَ
بِیَمِينِهِ وَجْهَهُ) به دهستی راسته ی پوخساری مهسح كرد (وَيَسَارَهُ يَمِينَهُ) به دهستی
چهپهش دهستی راسته ی مهسح كرد (جَانِ) دروسته، به وهرجه ی جاریکی تیش دهستی
پاسته ی لی بداته وه و تاكو دهستی چهپهشی مهسح بكا.

(وَتُنْدَبُ التَّسْمِيَةُ) له سه ره تایی ته یه مموم كردندا (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ) سوننه ته،
هه رچه ند جه نابه تدارو هه یزداریش بی (وَمَسَحُ وَجْهِهِ وَيَدَيْهِ بِضَرَّتَيْنِ) هه روه ها ده بی
پوخسارو دهسته كانی به دوو گواستنه وه مهسح بكا.

(قُلْتُ) نیمامی (النواوی) ده فه رموی (أَلَا صَحُّ الْمَنْصُوصِ) ده ققی فه رمووده ی پاستر
نه مهیه: (وَجُوبُ ضَرَّتَيْنِ) واجبه دوو جار دهست له شویتنی تۆزه كه بدا تاكو بییتته دوو
گواستنه وه (وَإِنْ أَمَكَنَّ بِضْرَتَهُ) هه رچه ند بشگودجی به یهك گواستنه وه پوخسارو
دهسته كانی مهسح بكا (بِخِرْقَةٍ وَخَوَّهَا وَاللَّهُ أَعْلَمُ) به هو ی پارچه په یوکیکی تۆزای، یان
شتیکی تر ﴿عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّهُ قَالَ: اتَّيَمُّمُ ضَرَّتَانِ: ضَرْبَةٌ لِلْوَجْهِ وَضَرْبَةٌ لِلْيَدَيْنِ إِلَى
الْمِرْقَعَيْنِ﴾ رواء الدارقطنی وصححه البیهقی، (ابن عمر) ده فه رموی: ته یه مموم دوو
گواستنه وه یه: گواستنه وه یهك بق پوخساره و گواستنه وه یه کیش بق دهسته كانه له گه
نه نیشكه كاندا. جا نه گه ر به دوو گواستنه وه مهسحه كه ته واهو نه گه را، واجبه: زیاتر بكا،
تا ته واهو ده بی، هه روهك له (المجموع) دا فه رموویه تی.

(وَيُقَدَّمُ يَمِينُهُ) سوننه ته دهستی راسته ی له پیش دهستی چهپه ی دا مهسح بكا (وَأَعْلَى
وَجْهِهِ) سوننه ته سه ره وهی پوخساری له پیش لای خواره وهی مهسح بكا (وَيُخَفَّفُ الْقَبَارُ)
سوننه ته نه و تۆزه ی مهسحی پنه ده كا سوکی بكا، واته: یان له په دهسته كانی بته کیئی،

وَمُؤَالَاةُ التَّيْمَمِ كَالْوُضُوءِ، قُلْتُ: وَكَذَا الْغُسْلُ، وَيُنْدَبُ تَفْرِيقُ أَصَابِعِهِ أَوَّلًا، وَيَجِبُ نَزْعُ خَاتَمِهِ فِي الثَّانِيَةِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَمَنْ تَيَمَّمَ لِفَقْدِ مَاءٍ فَوَجَدَهُ إِنْ لَمْ يَكُنْ فِي صَلَاةٍ بَطَلَ إِنْ لَمْ يَقْتَرِنْ بِمَانِعٍ كَعَطَشٍ، أَوْ فِي صَلَاةٍ لَا تَسْقُطُ بِهِ بَطَلَتْ عَلَى الْمَشْهُورِ،

یان فووه کیان لَبَکَا (وَمُؤَالَاةُ التَّيْمَمِ) سوننه ته به نوای به کدا نه ندانه کانی ته یه موم مسح بکا (كَالْوُضُوءِ) هه روه که ده ستنویژیشدا سوننه ت بوو (قُلْتُ) نيمامی (النواوی) ده فهرموی (وَكَذَا الْغُسْلُ) هه روه ها تیه موموی غوسلش سوننه ته به نوای به کدا بکری، هه روه ها: له نوای ته یه موم دوعایه که ی نوای ده ستنویژیش سوننه ته.

(وَيُنْدَبُ تَفْرِيقُ أَصَابِعِهِ أَوَّلًا) سوننه ته: له سه ره تای ده ست لیدانه که وه گشت په نجه کانی لیک بکاته وه (وَيَجِبُ نَزْعُ خَاتَمِهِ فِي الثَّانِيَةِ) واجبه نه نگوستيله که ی دابکه نه له لیدانی بووه مدا (وَاللَّهُ أَعْلَمُ) که واته: له ته یه مومدا جولاندنی به س نیه، چونکه خوَل وه کو ناو ناچپته بنه وه ی نه نگوستيله که.

﴿ نَعُوْشَانَه ی ته یه موم به تال ده که ن ﴾

برتنه: سی شت ته یه موم به تال ده که ن، یه که م: کافریون - نعوذ بالله - دووهم: یه کیک له هویه کانی بین ده ستنویژیی بچوک و گوره: که له بین ده ستنویژیی و غوسلدا باسما ن کردن. سی یه م: ده ستنکه وتنی ناو، هه روه که ده فهرموی:

(وَمَنْ تَيَمَّمَ) هه ر که سیک بق بین ده ستنویژیی بچوک، یان گوره ته یه موموی کربیی (لِفَقْدِ مَاءٍ) له بهر نه بوونی ناو (فَوَجَدَهُ) شینجا له نوای ته یه موم ناوی ده ست که وت، یان به هری شتیک که وته دلی: ناو هیه: وه که کاروانیک ببینن، یان تانکه ریکی ناو، یان سه و زایی، نه وه (إِنْ لَمْ يَكُنْ فِي صَلَاةٍ) نه گه ره وه که سه له ناو نویژکردندا نه بی، واته: نویژی دانه به ستنی (بَطَلَ) ته یه مومه که ی به تال ده بی (إِنْ لَمْ يَقْتَرِنْ بِمَانِعٍ) به و مه رجه ی له کاتی ده ستنکه وتنی ناو که قه ده غه یه که بق به کاره یثانی ناو پوونه دا (كَعَطَشٍ) وه کو تینووه تی خو ی، یان گیانله به ریکی پیزدار، یان وه کو نورثمنیک، یان درنده یه که ریگی ناوی گرتین، نه و کاته ته یه مومه که ی به تال نایی، چونکه له و کاتانه دا ناو که به نه بوو داده ندری.

(أَوْ فِي صَلَاةٍ) یان نویژی دابه ستنو و له کاتی نویژکردندا ناو په یدا بوو، به لام (لَا تَسْقُطُ بِهِ) به و ته یه مومه قه زاکردنه وه ی له سه ر لانه ده چو، چونکه له سه فهری تاوانباری دا بوو، یان له شوینیکی وه هادا ته یه موموی کردبو: که م واده بوو ناوی نه بی (بَطَلَتْ عَلَى الْمَشْهُورِ) نویژه که ی به تال ده بی، له سه ر فهرموده ی به هیژی ناسراوی مه زه ب، چونکه ته یه مومه که ش به تال بووه.

وَأَنْ أَسْقَطَهَا فَلَا، وَقِيلَ يَنْطَلُ الثَّقَلُ، وَالْأَصَحُّ أَنْ قَطَعَهَا لِيَتَوَضَّأَ أَفْضَلُ، وَأَنْ الْمُنْقَلَّ لَا يُجَاوِزُ رَكْعَتَيْنِ إِلَّا مَنْ تَوَى عَدَدًا فَيَتِمُّهُ،

(وَأَنْ أَسْقَطَهَا) به لَام نه گهر نهو ته يه موممه قه زايه که ی له سر لاده برد، چونکه سه فهری تاوانباری نه بو و شوینه کهش به زږدی واده بوو ناوی نه بی (فلا) نویژه که ی به تال نابو با ته وای بکا (وَقِيلَ يَنْطَلُ الثَّقَلُ) له فهرمووده یه کی بی هیژدا: سوننه ته تال ده بی. به لَام (وَالْأَصَحُّ) به فهرمووده ی به هیژتر (أَنْ قَطَعَهَا لِيَتَوَضَّأَ) پرینی نویژی واجب، یان سوننه، تاکو به ده ست نویژ بیکا (أَفْضَلُ) خیری زیاتره له وه ی به ته یه مومم ته وای بکا (وَأَنْ الْمُنْقَلَّ) نهو که سه ی خه ریکی نویژی سوننه تهو له کاتی نویژ کردندا ناوی ده ست کهوت (لَا يُجَاوِزُ رَكْعَتَيْنِ) نابو له دوو په کهوت زیاتر بکا، به لکو له دوی دوو په کهوت ته حیات ده خوینی و سلام ده داته وه (إِلَّا مَنْ تَوَى عَدَدًا) ته نها نهو که سه نه بی: که نیه تی ژماره ی په کهوتی هی تاوه (فَيَتِمُّهُ) نهو بوی لروسته و ژماره که ته و او ده کا به گویره ی نیه ته که ی، جا ژماره که له دوو په کهوت که متر بی، یان زیاتر.

﴿ ناکاداری ﴾: ته یه موممی بی ده ست نویژی ی که وړه - ته نها ده رباره ی نویژو ته و افو ده ست لیدانی قورشان - به هویه کانی بی ده ست نویژی بچوک به تال ده بی، نه ک ده رباره ی نهو شتانه ی تر: که به جه نابوت و حیز حه رامن، اته: نه گهر بی ده ست نویژیش بی، نه وانه ی هر بق حه لال، هروه که له (المجموع) دا بوون کراوه ته وه، که وایو: نه گهر جه نابو تدار بق مانه وه ی ناو مزگهوت، یان بق خویندنی قورشان ته یه موممی کرد، یان حه یزدار بق حه لال بوونی جیماع ته یه موممی کرد، ئینجا بی ده ست نویژ بوون، نهو سئ شتانه یان هر بق حه لال، به لَام هر کاتیک ناویان ده ست کهوت، واجبه یه کسر وازیان لی پیخن، هروه که له زږیه ی سر چاوه کاندنا فهرموویانه

ئینجا بزانه: نه گهر له بهر نه خوشی ته یه موممی کرد بی، هر کاتیک چاک بقوه ته یه موممی به تال ده بی، اته: به وه ده ست کهوتنی ناو به تال نابو، هروه که له (تحفة) دا فهرموویه تی.

﴿ بای ته یه موممی مردوو ﴾

نه گهر له بهر نه بوونی ناو مردوویک ته یه مومم کراو نویژی جه نازه ی له سر کرا، ئینجا له پیش ناشتنی مردووه که ناو ده ست کهوت، نه وه واجبه مردووه که بشوړی و دوو یاره نویژه که شی له سر بکړیته وه، به لَام نه گهر مردووه که نیژرابو، نهو کاته لروست نیه به یندریته دهر وه، هر چه ند له ناوه دانیشدا ته یه مومم کرابی و نه شگرپایی.

هروه ها نه گهر له بهر نه بوونی ناو به ته یه مومم نویژی جه نازه له سر مردوویک کرا، ئینجا ناو ده ست کهوت، نه وه واجبه به ده ست نویژه وه دوو یاره نویژه که ی له سر بکړیته وه، جا نه گهر نیژرابو، واجبه له سر گلپه که ی نویژه که ی له سر بکړیته وه.

وَلَا يُصَلِّي بِتَيْمُمٍ غَيْرَ فَرَضٍ وَيَتَنَفَّلُ مَا شَاءَ، وَالنَّذْرُ كَفَرَضٍ فِي الْأَظْهَرِ،

جا بزانه: نهوې پابردو دهریاره ی نهو مړدوه و نهو نوږزګره بوو: که له ناوه دانی دابن -واته: له و شوینه ی کهم وا دهو ناو نه بی- به لام نه ګر مړدوه که، یان نوږزګره که له سه فردا بون -واته: له و شوینه ی به زږدی وا دهو ناو نه بی- و له بهر نه بوونی ناو مړدوه که ته یه مومم کړا، یان نوږزګره که به ته یه مومم نوږزی جه نازه ی له سره کړد، نهو دویباره کړدنه وې هیچیان واجب نیه، هره وک له زږدیه ی سرچاوه کاند ا پوون کړاوه ته و، به لام نه ګر له بهر برین و سووتان، یان پزین مړدوه که ته یه مومم کړا، نهو کاته شږدنی واجب نیه، هر چنده ناویش ه بی، هره وک له شږدنی مړدودا پوونی ده که یه و، ان شاء الله تعالی.

نیجا بزانه: نه ګر له کومه لیک په کیکیان مرد و ناوی خوی پی بوو، واجب به ناوه که ی خوی بشږی، به لام نه ګر هاوړیکانی تینو بون، یان دهرسان تینو بون، نهو کاته بروسته: ناوی مړدوه که بخونه و واجب توله ی ناوه که شی بدنه میراتګره کانی: به گوږه ی نرخی نهو کاته و نهو شوینه، هره وها واجب مړدوه که ش ته یه مومم بکن، هره وها نه ګر ته نها به شی په کیکیان ناو ه بو، ناوه که ش ملکی هیچیان نه بو-واته: بق تینووه تیش پیوستان نه بو- نهو مړدوه که له گشتیان له پیشتره به ناوه که بشږی؟ چونکه دوا قوناغی دنیایه تی، هرچنده هاوړی زیندوه کانی شی جه نابه تدارو ه یزدار بن، هره وک له (المجموع) دا پوون کړاوه ته و.

﴿نهو شتانه ی به یه که ته یه مومم ده لائن﴾

(وَلَا يُصَلِّي بِتَيْمُمٍ غَيْرَ فَرَضٍ) دروست نیه جګه له فه پزیک هیچ فه پزیک تر به یه که ته یه مومم بکا، جیاوازی نیه فه پزه کان: دوو نوږزی واجب، یان زیاتر بی، یان دوو ته وافی واجب، یان ته وافیکی واجب و نوږزیکي واجب بی، یان ووتاری جومعه و نوږزی جومعه بی، هره وها جیاوازی ته یه مومم بی-ناوی و نه خو شی نیه، جیاوازی ته یه مومم بی-ده ستنوږزی ی بچوک و ګوره ش نیه ﴿عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: يَتِيمٌ لِكُلِّ صَلَاةٍ وَإِنْ لَمْ يُحْدِثْ﴾ رواه البيهقي باسناد صحيح، بق گشت نوږزیک واجب ته یه مومم بکا، هرچنده بی-ده ستنوږزی نه بو بی.

(وَيَتَنَفَّلُ مَا شَاءَ) دروسته: به یه که ته یه مومم هرچنده هز بکا سوننه ته کان بکا: له ګل نوږزی واجبدا، یان به جیا، هره وها تا هز ده کا دروسته: به یه که ته یه مومم قوربان بخوینی (وَالنَّذْرُ) نوږزو ته وافی نه زکړاو (كَفَرَضٍ) وده کو واجب وایه، واته: دروست نیه له نه زکړاو لیک زیاتر به یه که ته یه مومم بکا (فِي الْأَظْهَرِ) له هره مودو ی به هیتر ددا.

وَالْأَصْحُ صَحَّةٌ جَنَائِزَ مَعَ فَرَضٍ، وَأَنْ مَنْ نَسِيَ إِحْدَى الْخَمْسِ كَفَّاهُ تَيَمُّمٌ لَهْنٌ، وَإِنْ نَسِيَ مُخْتَلَفَتَيْنِ صَلَّى كُلَّ صَلَاةٍ تَيَمُّمٌ، وَإِنْ شَاءَ تَيَمَّمْ مَرَّتَيْنِ وَصَلَّى بِالْأَوَّلِ أَرْبَعًا وَلَاَةً وَبِالثَّانِي أَرْبَعًا لَيْسَ مِنْهَا الَّذِي بَدَأَ بِهَا، أَوْ مُتَّفَقَتَيْنِ صَلَّى الْخَمْسَ مَرَّتَيْنِ تَيَمُّمَيْنِ، وَلَا تَيَمُّمٌ لِفَرَضٍ قَبْلَ وَقْتِ فَعْلِهِ،

(وَالْأَصْحُ) فەرموده‌ی راستر (صِحَّةٌ جَنَائِزَ مَعَ فَرَضٍ) دروسته: زرد نوژی‌جه نازده له‌گه‌ل واجبی‌کیشدا به یه که نه یه معوم بکرتینو به جیاش دروسته: بکرتین، چونکه نوژی‌جه نازده (فَرَضُ الْکَفَّایَةِ) یه، وه‌کو سوننه‌ت دروسته: نه‌و نه یکاو یه کیکی‌تر بیکا.

(وَأَنْ مَنْ نَسِيَ إِحْدَى الْخَمْسِ) هر به فەرموده‌ی راستر: نه‌گه‌ر یه کیکی نوژی‌کی له پینج نوژده واجبه‌کان له بیر کردبو و نه یکردو نه یده‌زانی کامه‌یانه، واجبه هر پینج نوژده‌کان بکاته‌وه تا‌کو دلنیا بیی، به‌لام (کَفَّاهُ تَيَمُّمٌ لَهْنٌ) بقی هر پینجیان ته‌یه معومیک به‌سه، چونکه له راستی‌دا ته‌نه یه کیکی نوژی واجبی له سهره (وَإِنْ نَسِيَ مُخْتَلَفَتَيْنِ) نه‌گه‌ر دوو نوژی لیک جیا‌وانی له بیر کردبون، به‌لام نه یده‌زانی کامه‌و کامه‌یه، بیسان واجبه هر پینج نوژده‌کان بکاته‌وه به یه کیکی له‌م دوو شیوه‌یه:

یه‌که‌م: نه‌گه‌ر حه‌ز بکا (صَلَّى كُلَّ صَلَاةٍ تَيَمُّمٌ) هر نوژی‌ک به ته‌یه معومیک ده‌کا، تا هر پینج نوژده‌کان ته‌واو ده‌بن. دووهم: (وَإِنْ شَاءَ) نه‌گه‌ر حه‌ز بکا (تَيَمُّمٌ مَرَّتَيْنِ) دوو جار ته‌یه معوم ده‌کا (وَصَلَّى بِالْأَوَّلِ أَرْبَعًا وَلَاَةً) به ته‌یه معومی یه‌که‌م چوار نوژی به‌لوی یه‌که‌دا ده‌کا: نیوه‌ی‌ی، عه‌سر، مه‌غریب، عیشا، (وَبِالثَّانِي أَرْبَعًا) به ته‌یه معومی دوومیش چوار نوژی ده‌کا (لَيْسَ مِنْهَا الَّذِي بَدَأَ بِهَا) نه‌و نوژده‌ی له ته‌یه معومی یه‌که‌مدا ده‌ستی پی‌کردبو، له‌م چوارانه نه‌بی، واته: نه‌م جاره عه‌سرو مه‌غریب و عیشاو به‌یانی بی (أَوْ مُتَّفَقَتَيْنِ) یان دوو نوژی وه‌کو یه‌کتری له‌م دوو ی‌ژدا له‌بیر کردبون، به‌لام نه یده‌زانی کامه‌یانه (صَلَّى الْخَمْسَ مَرَّتَيْنِ) واجبه هر پینج نوژده‌کان دوو جار بکا (تَيَمُّمَيْنِ) به‌م دوو ته‌یه معوم، تا‌کو دلنیا بیی: که هیچی له سهر نه‌ماوه.

(وَلَا تَيَمُّمٌ لِفَرَضٍ) دروست نه‌ی بقی هیچ واجبی‌ک ته‌یه معوم بکا (قَبْلَ وَقْتِ فَعْلِهِ) پیش کاتی کردنی واجبه‌که، چونکه ته‌یه معوم ده‌ست‌نوژی ناچاری‌یه، که‌واته: تا ناچار نه‌بی دروست نه‌ی بیکا، مه‌به‌ستیش به کاتی‌کردن: کاتی دروست‌بوونی واجبه‌که‌یه، که‌وابو: له (جمع التقديم)‌دا پاش سه‌لامدانه‌وه‌ی نوژی‌یه‌که‌م ده‌بی ته‌یه معوم بقی نوژی‌دووم بکا. هر‌وه‌ها بقی نوژی‌جه نازده ده‌بی له‌لوی شور‌دنی‌مردووه‌که ته‌یه معوم بکا، هر‌وه‌ها بقی یه کیکی له پینج نوژده واجبه‌کان ده‌بی کاتی‌نوژده‌که بی، ئینجا ته‌یه معومی بقی بکا، جا نه‌گه‌ر له‌و ده‌مدا نوژده‌که‌ی نه‌کرد، به‌لکو لوی خست، یان له‌لوی کاته‌که‌ی‌دا به‌و ته‌یه معومه به

وَكَذَا النَّفْلُ الْمُؤَقَّتُ فِي الْأَصَحِّ، وَمَنْ لَمْ يَجِدْ مَاءً وَلَا تُرَاباً لَزِمَهُ فِي الْجَدِيدِ أَنْ يُصَلِّيَ
الْفَرَضَ وَيُعِيدَ، وَيَقْضِيَ الْمُقِيمَ الْمُتِمِّمَ لِفَقْدِ الْمَاءِ، لَا الْمُسَافِرُ إِلَّا الْعَاصِيَ بِسَفَرِهِ

قهزا کردی هر دروسته، به و مرجهی هر له شوئنی خوی بی و دلشی بق ناو هه بوون
نه چوبی له و ماوه یه دا، هر وهك له (المجموع) دا پوونی کردوته وه.

(وَكَذَا النَّفْلُ الْمُؤَقَّتُ) هه روه ها سوننه تی کات بق داندراویش وه کو واجب وایه، دروست نیه
له پیش کاتی خوی دا ته یه معمولی بق بکری (فی الأصح) له هه رموده ی پاستردا، که واته:
چیشته نویژ له کاتی خوی دا ته یه معمولی بق ده کری، نویژی باران له کاتی کوبوونه وه ی
خهك بق نویژ کردن، نویژی جه ژنه کان له پاش پوژ هه لاتن... هتد: نه و سوننه تانه ی له
شوئنی خویاندا باسیان ده که یین، ان شاء الله تعالی.

﴿قهزا کردنه وهی جه ند نویژیک: که به ته یه موم کراون﴾

(وَمَنْ) هر که سیك-بی ده ستنویژ، یان جه نابه تدار، یان هه یزدار بوو- (لَمْ يَجِدْ مَاءً وَلَا
تُرَاباً) نه ناوی ده ست که وت و نه گلی ده ست که وت، چونکه شوئنه که هه مووی قوپ، یان
گلی ته پ بوو، یان پیس بوو، یان به فر دایوژی بوو و نه یه توانی بیتاویئته وه، یان گله که
روشك بکاته وه به هه لکه ندنیکی که میش نه ده گیشته گلی روشكو پاک، نه وه به م جوره
کسه ده گوتری: (فَاقْدُ الطُّهُورَيْنِ)، واته: نه بووی هه روه ده ستنویژگره کان: که گل و
تاوه. که وابو: (لَزِمَ فِي الْجَدِيدِ) له هه رموده ی نویی نیما می (شافعی) دا له سه ری واجب
(أَنْ يُصَلِّيَ الْفَرَضَ) که کاتی نویژ هات، نویژه واجب که بکا له بهر پیزداری کاتی نویژ
(وَيُعِيدَ) ئینجا هر کاتیک ناو، یان گلی ده ست که وت، واجب: نویژه که دووباره بکاته وه،
پیغه مبه ر ﷺ ده هه رموی: ﴿لَا يَقْبَلُ اللَّهُ صَلَاةَ بَغِيرِ طُهُورٍ﴾ رواه مسلم، خوی گه وه هیه
نویژیک به بی ده ستنویژی بچوک، یان گه وه قبول ناکا.

ئینجا بزانه: نه گه نه نویژگره ی (فَاقْدُ الطُّهُورَيْنِ) جه نابه تدار، یان هه یزدار بوو، نه وه
-جگه له سوپه تی (فاتحه)- دروست نیه هیهی تری قورشان له نویژدا بخوئنی، هه روه ها
نویژی سوننه تو ده ست لیدانی قورشان و مانه وه ی مرگه وتو جیما عکرینی هه یزدار گشتی
هه روه به وهی نه بوونی گل و ناو هه لال نابی، هه روه ها نویژی سوننه ت بق بی ده ستنویژی
بچوکیش دروست نیه، هه روهك له سه رچاوه کاند هه رموویانه.

(وَيَقْضِيَ الْمُقِيمَ) واجب نه و که سه ی نیشته جی یه: نویژه که قهزا بکاته وه (الْمُتِمِّمُ لِفَقْدِ
الْمَاءِ) که له بهر نه بوونی ناو ته یه معمولی کروه، چونکه که م پورده دا له ناوه دانای دا ناو
نه بی (لَا الْمُسَافِرُ) به لام پیزواریک: که له بهر نه بوونی ناو ته یه معمولی کرین، واجب نیه قهزا
بکاته وه (إِلَّا الْعَاصِيَ بِسَفَرِهِ) ته نها پیزواری تاوانبار به وهی سه هه رکه ی، واجب قهزا

فِي الْأَصْحَ، وَمَنْ تَيْمَمَ لِبُرْدٍ قَضَىٰ فِي الْأَظْهَرِ، أَوْ لِمَرَضٍ يَمْنَعُ الْمَاءَ مَطْلَقًا أَوْ فِي عُضْوٍ
وَلَا سَاتِرٍ فَلَا إِلَّا أَنْ يَكُونَ بِجُرْحِهِ دَمٌ كَثِيرٌ، وَإِنْ كَانَ سَاتِرٌ لَمْ يَقْضَ فِي الْأَظْهَرِ إِنْ
وُضِعَ عَلَى طَهْرٍ،

بکاته وه (فی الأصح) له فرموده‌ی راست‌تردا، وه که پیگرو تا فره‌تی ناشیزه و پیوارژک: که بق
دزی، یان بق مرقفکوشتنی به ناهق بجن، جیاوازی نیه نه‌م تاوانباره: له بهر نه‌بوونی ناو
تیه‌معمومی کردین، یان له بهر نه‌خوشی، یان برینداری، هر واجبه قه‌زا بکاته‌وه.

ئینجا بزانه: له باسی‌تیه‌معمودا مه‌به‌ست به پیوارو نیشته‌جن، واته‌ی‌پراسته‌قینه نیه،
به‌لکو له هر شوینیکدا به ندری پوو بدا: ناو نه‌بی‌و له بهر نه‌بوونی ناو تیه‌معموم بکا،
قه‌زا کردنه‌وه‌ی له سر نیه هرچند نیشته‌جیش بین، هر وه‌ها له هر شوینیک که‌م پوو
بدا: ناو نه‌بی‌و له بهر نه‌بوونی ناو تیه‌معموم بکا، واجبه: قه‌زا بکاته‌وه هرچند پیواریش
بین، هر وه‌ها له سر چاوه‌کاندا پوون گراوه‌ته‌وه.

هر وه‌ها بزانه: له باسی‌تیه‌معمودا جیاوازی سه‌فه‌ری درژو کورتیش نیه، واته: نه‌و
سه‌فه‌ری له دوو قوناخ کورت‌تره، هر وه‌ها له (المجموع) دا فرموویه‌تی.

(وَمَنْ تَيْمَمَ لِبُرْدٍ) هر که‌سیک له ترسی سه‌رها تیه‌معمومی کردین (قَضَىٰ فِي الْأَظْهَرِ)
واجبه: نوژده‌کان قه‌زا بکاته‌وه، له فرموده‌ی به‌هیز‌تردا، جیاوازی پیوارو نیشته‌جن
نیه، به‌لام به فرموده‌یه‌کی بین‌هیزی ئیمامی (الشافعی): پیوار قه‌زا کردنه‌وه‌ی له سر
نیه، هر وه‌ها له (شرح‌المحلی) و (مغنی) دا فرموویانه.

(أَوْ لِمَرَضٍ) یان که‌سیک له بهر نه‌خوشی تیه‌معمومی کردین (يَمْنَعُ الْمَاءَ) نه‌خوشیه‌که‌ش
به‌کاره‌یتانی ناوی قه‌ده‌غه ده‌کرد (مَطْلَقًا) له گشت نه‌ندامه‌کانی ده‌ست‌نوژ، یان غوسلدا
(أَوْ فِي عُضْوٍ) یان تنها له یه‌که نه‌ندامدا به‌کاره‌یتانی ناوی قه‌ده‌غه ده‌کرد (وَلَا سَاتِرٍ)
دای‌قشهریش له سر نه‌و نه‌ندامه نه‌بو (فَلَا قَضَاءَ) قه‌زا کردنه‌وه‌ی له سر نیه له هر دوو
مه‌سه‌له‌که‌دا، جیاوازی پیوارو نیشته‌جن نیه (إِلَّا أَنْ يَكُونَ بِجُرْحِهِ دَمٌ كَثِيرٌ) مه‌گر
نه‌خوشه‌که خوینیکدی ندری به برینه‌که‌یه‌وه بین چاو پووشی لته‌کری، نه‌و کاته واجبه
قه‌زا بکاته‌وه، هر وه‌ها نه‌گر له سه‌فه‌ری تاوانباریشدا بین، هر واجبه قه‌زا بکاته‌وه،
هر وه‌ها له (تحفة) دا فرموویه‌تی.

(وَإِنْ كَانَ سَاتِرٌ) هر وه‌ها نه‌گر نه‌ندامه‌که دای‌قشهری له سر بوو (لَمْ يَقْضَ فِي الْأَظْهَرِ)
نه‌وه‌ش قه‌زا کردنه‌وه‌ی له سر نیه له فرموده‌ی به‌هیز‌تردا (إِنْ وُضِعَ عَلَى طَهْرٍ) به‌و
مه‌رجه‌ی له سر ده‌ست‌نوژیکدی ته‌واو دای‌قشهره‌که‌ی دانابن، واته: بین‌ده‌ست‌نوژیکدی بچوک،
یان گه‌رده‌ی نه‌بوین، هر وه‌ها مه‌رجه: دای‌قشهره‌که‌ش له سر نه‌ندامی تیه‌معموم نه‌بین.

فَإِنْ وُضِعَ عَلَى حَدَثٍ وَجَبَ نَزْعُهُ، فَإِنْ تَعَلَّزَ قَضَى عَلَى الْمَشْهُورِ.
(بَابُ الْحَيْضِ)

(فَإِنْ وُضِعَ عَلَى حَدَثٍ) جا نهگر داپوشهره که ی له سر بین ده ستنویژی بی بچووک، یان گه وره دانابو (وَجَبَ نَزْعُهُ) واجبه داییکه ننو له سر ده ستنویژی کی ته وادایینیتته وه، چونکه نه داپوشهره وه کو خوف وایه.

(فَإِنْ تَعَلَّزَ) جا نهگر نه یوانی داپوشهره که لابدا، چونکه تووشی زیان ده بو، نه و کاته ته یه موم ده کاو نویژ ده کاو هم له نوای چاکبوونه وهش (قَضَى عَلَى الْمَشْهُورِ) واجبه نویژ ده که - به ده ستنویژ - قهزا بکاته وه، له سر فهرمووده ی به هیژی ناسراوی مه زه ب، چونکه له و کاته دا وه کو خوف نیه، جیاوازی نیه داپوشهره که: له نه ندای ته یه موم بین، یان له شوینتیکی تر.

هر وه ها: نه گر داپوشهره که له سر نه ندای ته یه موم بوو، دیسان واجبه قهزا بکاته وه، هر چهند له سر ده ستنویژیش داینا ب، چونکه جیگرو جیگراوه که - که گل و ناو - هر یوکی ناته واون، به لام به فهرمووده یه کی بی هیژ - نه گر نه گودجا داپوشهره که لابدا - قهزا کردنه وه واجب نیه هر چهند داپوشهره که شی له سر بین ده ستنویژی داناب، یان له نه ندای ته یه موم دا ب، هر وه که له (المجموع) و (مغنی) دا پوون کراوه ته وه.

﴿پاشکۆ﴾: نه گر په کیک نه یده زانی قبیل له کام لایه، یان له بهر نه خشی نه یده توانی بسورپته لای قبیل و یارمه تیده ریشیان ده ست نه که وت، یان په لبه ست کرابو، یان نوقمی ناو ناو بوو، یان پښه ی نه درا به پیوه نویژ بکا، یان سوچه و پوکووع بیا، یان له شوینتیکی پیس به ند کرابو، یان پیسیه کی وه های به له شیه وه بوو: نه ده گودجا بیشری، نه وانه گشتیان هر چونیکی بگودجی، واجبه: له بهر پزلیتانی کاتی نویژ، نویژ ده که بکن و واجبه قهزاشی بکنه وه، به لام نه گر په کیک پووت بوو، یان جلیکی پیسی له بهر دا بوو، یان له شوینتیکی پیس بوو: نه گر به بهر گه وه نویژی کربا ده بوایه له سر پیسیه که نویژ بکا، نه گر جله که ی پاخستبا به پووتی ده ماوه، له هر سیک مه سه له دا واجبه: به پووتی نویژ بکا و قهزا کردنه وه شی له سر نیه، جیاوازی سه فهر و ناوه دانیش نیه، هر وه که له (المجموع) دا نه د پاشکویه پوون کراوه ته وه.

﴿بَابُ الْحَيْضِ: بَاسِی حَیْزُ نِیْفَاسٍ﴾

حَیْض - بین نویژی: خوینتیکه له کاتی تاییه تی دا - به بین نه خشی - له مندال دانه وه به نه ندای جیما عکرینی ئافره تدا دیتته دهره وه.

أَقْلُ سَنَةٍ تِسْعُ سِنِينَ، وَأَقْلُهُ يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ، وَأَكْثَرُهُ خَمْسَةَ عَشَرَ بَلِيَالِيهَا،

فِئَاس-زده یسانی: خوینیکه به نندامی جیما عکرنی نافرده تدا بیته دهره وه له دواي
چولبوونی مندالدانه: به دانانی نهو باره ی تییدایه، جیوازی نیه باره که: مندالیکی
وینه کراو بی، یان هر پارچه خوین، یان پارچه گوشت بی.

إِسْتِهَاضَةٌ-خوینچرکه: خوینیکه-جگه له حه یزو نیفاس-به هوی نه خویشیه وه به
نندامی جیما عکرنی نافرده تدا بیته دهره وه.

(أَقْلُ سَنَةٍ) که مترین ته مه ن: که بگودجی نافرده خوینی حه یزی تی دا ببینی (تِسْعُ سِنِينَ)
ته وایوونی تر سالی مانگیه، که پیکهاتنی هر سالتیک له دوانزه مانگی نیسلامیه: که
ده کاته (۲۵۴) پوژ، که وایو: هر نافرده تیک له ته مه نی تر سالی نیسلامی دا خوینی بیت،
نه وه به خوینی حه یز داده ندریو نافرده ته که عه زب ده بی، هر له هه مان ته مه نی شدا
ده گودجی (منی) بی.

ههروه ها کوریش له هه مان ته مه ندا ده گودجی (منی) بی و بلوخی بی، ههروه که له
سه رچاوه کانداهه رموویانه، نیت له ته مه نی تر سالی به و لاوتره هچ سنورتیک دانه ندراره،
که واته: له دواي ته مه نی تر سالی تا مردن له هه سالتیکدا خوینی هات، نه وه خوینی
حه یزه، له ته مه نی که متر له تر سالتیش نه گه ر خوینی هات، نه وه خوینی حه یز نیه، به لکو
خوینچرکه ی نه خویشیه، ههروه که له (المجموع) دا پوونی کردی ته وه.

ئینجا بزانه: کوریش له بلوغبووندا به هه مان شیویه، جا نه گه ر نافرده تا ته مه نی پانزه
سالی نه خوین و نه (منی) نه بیت و کوریش تا ته مه نی پانزه سالی (منی) نه بیت،
نه وه هه ر دوکیان به ته واکرنی ته مه نی پانزه سالی نیسلامی بریاری بلوغبوونیان بق
ده ندری، واته: له قوناغی مندالیه وه ده چنه ناو قوناغی گه وره یی و له شه ریه تی نیسلامدا
وه که مروقی گه وره په فتاریان له گه لدا ده کری، ههروه که له باسی قه ده غه کرنی مندالدا به
به لگه وه پوونی ده که ینه وه، ان شاء الله تعالی.

(وَأَقْلُهُ) که مترین ماوه ی هاتنی خوینی حه یز (يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ) نه ندازه ی پوژتیک و شه ویکه به
بی چچران، واته: بیست و چوار سه عاتی به رده وام، جا بزانه: له م نه ندازه یه دا مه رج نیه:
خوینکه به رده وام بیته دهره وه ی نه دماه که، به لکو به جۆرکی وه ها به رده وام بی:
نه گه ر له و ماوه یه دا هر کاتیک لۆکه دابنیته ناو کونه که به خوین بی، ههروه که له
(تحفة) دا هه رموویه تی.

(وَأَكْثَرُهُ) زۆرترین ماوه ی هاتنی خوینی حه یز (خَمْسَةَ عَشَرَ) پانزه پوژه (بَلِيَالِيهَا) به پانزه
شه وه کانیشیا نه وه، به نه غله بییش: یان شه ش، یان هه فته پوژه به شه وه کانیا نه وه،
ههروه که له سه رچاوه کانداهه رموویانه.

وَأَقْلُ طَهْرٍ بَيْنَ الْحَيْضَتَيْنِ خَمْسَةَ عَشَرَ، وَلَا حَدٌّ لِكَثْرِهِ، وَيَحْرُمُ بِهِ مَا حُرِّمَ بِالْجَنَابَةِ،

ئىنجا بزانە: لە ھەردوو ماوەى زۆرترو ئەغلەبى دا مەرج نىە: ھەموو پۆزىك، يان ھەموو شەوێك بە بىنچەريان بەردەوام خويى بى، بەلكو وا دەبى: لە دوو پۆزدا جارێك خويى دى، ھەروەك لە كۆتايى باسەكەدا پوونى دەكەينهوه، إن شاء الله تعالى.

(وَأَقْلُ طَهْرٍ) كەمترین ماوەى پاكبوونەوه لە خويى ھەيز (بَيْنَ الْحَيْضَتَيْنِ) لە نێوان ھەيزى پراپرەو و ھەيزى داھاتوودا (خَمْسَةَ عَشَرَ يَوْمًا) پانزە پۆزە بە شەو ھەكانى ھە (وَلَا حَدٌّ لِكَثْرِهِ) ھىچ سنوورێك نىە بۆ زۆرترين ماوەى پاكبوونەوه لە خويى ھەيز، بە بەلگەى (اجماع)، چونكە ئافەرەتى وەھا ھەيە: لە ھەموو تەمەنى دا تەنھا يەك ھەيز دەبينى، ھى وەھا ش ھەيە: ھەرحەيز نابىنى، بە ئەغلەبىش وەھا يە: لە مانگێكدا ھەيزێكو پاكبوونەو ھەيەك دەبينى.

ئىنجا بزانە: بەلگەى ئەو ئەندازانەى پراپرەو: بە ئىواداگە پانى ئىمامى (شافعى) ھە ھە تا بە تەواوى بۆى پوون بۆتەو لەو ئەندازانەى پراپرەو، كەمترو زۆتر نىە، كەوايو: ئەگەر ئافەرەتێك، يان زياتر بە پێچەوانەى ئەو ئەندازانەى پراپرەو ھەيزو پاكبوونەو يان دەبىت، واتە: لە پۆزێكو شەوێك كەمتر، يان بە پچراوى خويى دەھات، يان لە پانزە شەو و پۆز زياتر خويى دەھات، يان لە پانزە كەمتر پاك دەبۆو، ئەو ھەفتارى پىناكرى و بە ھەيز ناو نابرى، بەلكو خويى (استِحاضَة) يە، چونكە لىكۆلینەو ھەى (سَلَف) تەواوترەو جىگەى متمانەيە، ھەروەك لە سەرچاوەكاندا ھەرموويانە.

﴿ئەو شتانەى بە ھۆى ھەيز و نىفاس ھەپام﴾

(وَيَحْرُمُ بِهِ) ھەپامە بە ھۆى ھەيز-ھەروەھا بە ھۆى نىفاسيش- نۆشت (ماحَرَّمٌ بِالْجَنَابَةِ) ئەو شتانەى بە جەنابەت ھەپام پوون، وەكو:

يەكەم: نوێژ، جا واجب بى، يان سوننەت، ھەروەھا: سوجدەى (تِلَاوَةِ) (شُكْرِ) ھەپام ﴿عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِفَاطِمَةَ بِنْتِ أَبِي حَيْشٍ: إِذَا أَقْبَلَتِ الْحَيْضَةَ فَدَعِي الصَّلَاةَ وَإِذَا أَذْبَرَتْ فَاغْسِلِي عَنْكَ الثَّمَّ وَصَلِّي﴾ رواه الشيخان، ھەركاتێك خويى ھەيز ھات، واز لە نوێژ بىنەو ھەركاتىكيش خويى ھەيز كۆتايى ھات، خويى ھەيز بشۆرەو نوێژ بكە. واتە: لە ھۆى غوسل كردن.

دووەم: تەواف كردن، جا واجب بى، يان سوننەت ﴿عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: قَدِمْتُ مَكَّةَ وَأَنَا حَائِضٌ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: الْفَعْلَى كَمَا يَفْعَلُ الْحَاجُّ غَيْرَ أَلَّا تَطُورِي بِالنَّيْتِ حَتَّى تَطْهُرِي﴾ رواه الشيخان، بۆ ھەج كردن ھاتە (مكة) و لەو كاتدا لە ھەيزدا بووم، پێغەمبەر ﷺ ھەرمووى: گشت كردو ھەكانى ھەج -و ھەكو حاجيان- بكە، بەلام تەوافى مالى خوا مەكە.

وَعَبُورُ الْمَسْجِدِ إِنْ خَافَتْ تَلَوِيَّتَهُ، وَالصَّوْمُ وَيَجِبُ قَضَاؤُهُ بِخِلَافِ الصَّلَاةِ،

سَمِعْتُهُمْ: دَهَسْتُ لَيْدَانِ وَهَلَكْتُ قَوْطَانِ، خَوَايَ كَهْوَرِهِ دَهْ فَرَمُو: ﴿لَا يَمْسُهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ﴾ نَابِي دَهَسْتُ لَهُ قَوْطَانِ بَدَن، تَهْنَاهَا پَاكِهْكَانِ نَهَبِن.

چوارهم: خَوَيْتَنْدَنِي قَوْطَانِ ﴿عَنْ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: لَمْ يَكُنْ يَخْجُبُ النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الْقُرْآنِ شَيْءٌ مِوَى الْجَنَابَةِ﴾ صححه ابن السكن وحسنه الترمذی، هیچ شَتِيكَ رِيگَهی پَيَغَمبَرِ ﷺ نَهْ دَهْ گَرْتِ بَقِ قَوْطَانِ خَوَيْتَنْدَن، جِگَه لَه جَهْ نَابَتِ نَهَبِن. وَاَتَه: حَه يَزُو نِي فَاسِيَش وَهْ كَو جَهْ نَابَتِ بِي دَه سَتَوِيژِي كِي گَه وَرَه نَه، جَا نَهْ گَه رِ بَلِيَن: نَهْ گَه رِ حَه يَزِدَارِ قَوْطَانِ نَهْ خَوِيَتِي لَه بِيَرِي دَه چِيَتَه وَه، لَه وَه لَامْدَا دَهْ گَرْتِي: مَا وَهِي حَه يَزِ كَه مَه، چُونَكَه بَه نَهْ غَلَبِي شَه ش، يَانِ حَه فِت رِژَه، مَه رَه كِ لَه حَه نِي سِي (صَحِيح) دَا هَاتَوَه، مَه رَه وَهَا دَه شَتَوَانِي بَه دَلِ قَوْطَانِ بَخَوِيَتِي تَاكو لَه بِيَرِي نَه چِيَتَه وَه - نَهْ كَ بَه زَوِيَان، مَه رَه كِ لَه (المَجْمُوع) دَا پَهوَنِي كَرْدِيَتَه وَه.

﴿نَاگَا دَارِي﴾: نِي مَامِي (الطَّحَاوِي) وَ نِي مَامِي (الْكُرْخِي) رِيگَه يَانِ دَا وَتَه مَامُ سَتَايِ زَه يِسَانِي وَ حَه يَزِدَار: وَوَشَه لَه دَوَايِ وَوَشَه دَه رَسِي قَوْطَانِ بَلِيَتَه وَه، بَه وَ شِيَوَه يِ لَه بَاسِي (جَنَابَةِ) دَا پَهوَنِي كَرْدِيَتَه وَه.

مَه رَه وَهَا جِگَه لَه وَ چَوَارَانَه، پَيَنَجِ شَتِي تَرِيَشِ بَه حَه يَزُو نِي فَاسِ حَه پَامَن: يَهْ كَه م: (وَعَبُورُ الْمَسْجِدِ) پَا بَرْدِنِ بَه مَزْگَه وَتْدَا (إِنْ خَافَتْ تَلَوِيَّتَهُ) نَهْ گَه رِ بَتَرَسِي: بَه پَشَكَه خَوِيَتَه كَانِ پِي سِي بَكَا، كَه وَتَه: مَانَه وَه لَه نَاوِ مَزْگَه وَتْدَا، بَه مَه مَوو جَرِيَتِ حَه پَامَه ﴿عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: نَاوَلِيَنِي الْخُمْرَةَ مِنَ الْمَسْجِدِ فَقُلْتُ: إِلَيَّ حَائِضٌ. قَالَ: إِنْ حَيْضَتَكَ لَيْسَتْ فِي يَدِكَ﴾ رَوَاهُ مُسْلِمٌ، پَيَغَمبَرِ ﷺ لَه مَزْگَه وَتَه وَه بَه حَه زَه دَتِي (عَائِشَةُ) يِ فَرَمُو: بَه رَمَالَه كَه مَ بَدَه دَه سَت. حَه زَه دَتِي (عَائِشَةُ) فَرَمُو: مَنِ حَه يَزِدَارِم. پَيَغَمبَرِ ﷺ فَرَمُو: پِي سِي حَه يَزِ لَه دَه سَتْدَا نِيَه. وَاَتَه: حَه زَه دَتِي (عَائِشَةُ) دَه يَزَانِي حَه پَامَه حَه يَزِدَارِ بَجِيَتَه نَاوِ مَزْگَه وَت، جَا پَيَغَمبَرِ ﷺ تِي يِ گَه يَانْد: كَه تَه نَهَا دَه سَتِ دَرِيژِ كَرْدِنِي حَه يَزِدَارِ بَقِ نَاوِ مَزْگَه وَت حَه پَامِ نِيَه.

دَووَه: (وَالصَّوْمُ) بَه رِژَووِيُونِ حَه پَامَه، جِيَا وَزِي وَاجِبُو سَوْنَتَه نِيَه (وَيَجِبُ قَضَاؤُهُ) وَاجِبَه: زَه يِسَانِي وَ حَه يَزِدَارِ رِژَووِي وَاجِبِ قَه زَا بَكَه نَه وَه (بِخِلَافِ الصَّلَاةِ) بَه پَيَجَه وَهَانِي نَوِيژ، وَاَتَه: دَرُوسْتِ نِيَه وَ حَه پَامَه: زَه يِسَانِي وَ حَه يَزِدَارِ نَوِيژِ قَه زَا بَكَه نَه وَه ﴿عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: كَانَ يُصَيِّنَا ذَلِكَ فَتُؤْمَرُ بِقَضَاءِ الصَّوْمِ وَلَا تُؤْمَرُ بِقَضَاءِ الصَّلَاةِ﴾ رَوَاهُ الشَّيْخَانِ، نِيَمَه حَه يَزِمَانِ تَوُوشِ دَه بُو، جَا لَه لَایِ پَيَغَمبَرِ ﷺ فَه رِمَانْمَانِ پِي دَه كَرَا: پَه ژَوو قَه زَا بَكَه يَنَه وَه وَ فَه رِمَانْمَانِ پِي نَه دَه كَرَا: نَوِيژِ قَه زَا بَكَه يَنَه وَه.

وَمَا بَيْنَ سُرَّتَيْهَا وَرُكْبَتَيْهَا، وَقِيلَ لَا يَحْرُمُ غَيْرُ الْوَطْءِ،

سُئِلَ بِهِ: جِماع کردن، خَوای گزیده ده فرمود: ﴿وَلَا تَقْرُبُوهُنَّ حَتَّى يَطْهَرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ﴾ بَقِ جِماع کردن نزدیکی نافرمانی چه یزدار مه که ون تا پاک ده بنه وه، جا که - له دَوای پاکبونه وه - غوسلیان کرد، بپژنه لایان به و شیوه بهی خوا فرمانی پی کردن، واته: له کونی پیشه وه جِماعیان له گه لَ بکه ن.

نِینجا بزانه: جِماع کردن، له گه لَ نافرمانی زه یسانی و چه یزدار گونا هیکی گه ورده به و هر که سیکیش به چه لالی دابنی کافر ده بی، هروه که له سرچاوه کانداه فرمود یانه.

چوارهم: (وَمَا بَيْنَ سُرَّتَيْهَا وَرُكْبَتَيْهَا) هروه ها له زهت و هرگرتن له نیتوان ناوک و نه ژتوی نافرمانی زه یسانی و چه یزدار به پووتی چه رامه، به لام له سر پرده وه دروسته ﴿عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَأْمُرُنِي فَأَتِرُ لِيَأْشُرَنِي وَأَنَا حَائِضٌ﴾ رَوَاهُ الشَّيْخَانُ، (عائشة) ده فرمود: له و کاتهی من چه یزدار بووم، پیغمبر ﷺ فرمانی پی ده کردم: په شته مالتیکم له نیتوان ناوک و نه ژتوم ده به ست، جا له زهتی خوی و ورده گرت.

(وَقِيلَ) له فرموده به کی بی هیزدا (لَا يَحْرُمُ غَيْرُ الْوَطْءِ) جگه له جِماع کردن هیچی تر چه رام نیه، چونکه پیغمبر ﷺ ده فرمود: ﴿اصْتَبُوا كُلَّ شَيْءٍ إِلَّا الْتِجَاحَ﴾ رَوَاهُ مُسْلِمٌ، گشت له زهتیک له چه یزدار و هر یگرتن ته نها جِماع کردن نه بی. به لام فرموده به هیزه که ده فرمود: مه به ستی ثم چه بیسه: ماچ کردن و دست له ملان و له زهتی سر پرده ی نیتوان ناوک و نه ژتویه.

هروه ها بَقِ نافرمانی زه یسانی و چه یزدار دروسته: له زهت له میژدی خویان و هر یگرتن - هر چه ند پووتیش بی - به هه مو له شی خویان، ته نها نیتوان نه ژتوو ناوکی خویان نه بی به پووتی، هروه که له زوری سرچاوه کانداه پوون کراوه ته وه.

﴿نَاكَادَارِي﴾: خَقِ چه تکرینی ژن و میژد - واته: ناو هیتان - به ده ستی به کتری، یان به هر نه ند امیکتری به کتری دروسته، ته نها له کاتی چه یزو زه یسانی دا نیتوان نه ژتوو ناوک به پووتی قه ده غه به - هروه که باسما ن کرد - به لام خَقِ چه تکرین به ده ستی خوی، یان به هر نه ند امیکتری خوی، یان به هر نه ند امیکتری که سیکتری دروست نیه و چه رامه، به به لگی ثم نایه تو چه بیسه: خَوای گزیده ده فرمود: ﴿وَالَّذِينَ هُمْ يُقْرَوْنَ لَهُمْ حَالِفُونَ إِلَّا عَلَى أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ فَمَنْ ابْتَغَى وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ﴾ نه و که سانه ی پاریزه ری نه ند امی جِماع کرنی خویان ته نها له ژنه کانی خویان و جاریه کانی خویان، یان میژدی خویان نه بی، چونکه نه وانه لومه کراو نین، که و ابو: هر که سیک له و چه لاله به و لاه له زهتیکتری بوئی، نه وانه بوژمنیکتی سته مکارن له سنوری خوا.

فَإِذَا انْقَطَعَ لَمْ يَحِلَّ قَبْلَ الْفُسْلِ غَيْرِ الصَّوْمِ وَالطَّلَاقِ، وَالِاسْتِحَاظَةُ حَدَّثَ دَائِمٌ كَسَلَسِي
 پیغمبر ﷺ له حدیسه که ی زن هیتاندا ده فرموی: ﴿وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ
 فَإِنَّهُ لَهُ وَجَاءٌ﴾ رواه الشيخان، هر که سیتک توانای زن هیتانی نه بی، با به پښوو بی، چونکه
 پښوو شه موه تی ده بری. واته: نه گهر خو څه تکرین به دهستی خوئی دروست بویه،
 پیغمبر ﷺ پښه ی ده دا گه نه کان و فرمائی پښوو پی نه ده کردن.
 ټینجا بزانه: پیغمبر ﷺ ده فرموی: ﴿مَلْعُونٌ مَنْ أَتَى امْرَأَةً فِي ذَرْبِهَا﴾ رواه اصحاب
 السنن بسند صالح، هر له عننت کراوه نه و که سه ی له کونی پشته و ده ا جیماع له گه ل زن
 ده کا. دو باره بزانه: له فرموده ی کزنی نیامی (شافعی) دا: هر که سیتک له سره های
 چه یزدا جیماع له گه ل زنی چه یزدار بکا، واجبه یه ک میسقالی زپر (کفارة) بدا، واته: بی کاته
 خیر، نه گهر له کوتایی و بی میزی خویندا جیماع بکا، واجبه نیو میسقالی زپر (کفارة) بدا،
 به لام له فرموده ی نوی نیامی (شافعی) دا: (کفارة) ی پاپروو سوننه ته و واجب نیه،
 به لکو ته مبی ده کری و واجبه توبه بکا، حدیسه که ی فرموده ی کزنیش بی هیزه،
 هر وه که له (المجموع) دا فرموده تی.

پیچهم: ته لاقدان، هر وه که له باسی ته لاقی (بدعی) دا پرونی ده که ی نه وه، ان شاء الله تعالی.
 (فَإِذَا انْقَطَعَ) جا هر کاتیک خوینی چه یز، یان زه یسانی کوتایی هات (لَمْ يَحِلَّ قَبْلَ الْفُسْلِ)
 بوی چه لال نابی پیش غوسل کردن، یان ته یه معوم کردن (غَيْرَ الصَّوْمِ) ته نها پښوو نه بی و
 (وَالطَّلَاقِ) ته نها ته لاقدان نه بی، واته: نه گهر به شه وی له چه یز، یان له نیفاس پاک بوه،
 بوی دروسته: نیه تی پښوو سوننه ت بی تی نه گهر ډه مه زان بوو، واجبه نیه تی پښوو
 واجب بی تی و پښوو که شی دروسته، هر چه ند تا دوی بانگی به یانیش غوسل نه کا،
 هر وه ها ته لاقدانی شی دروسته، هر چه ند غوسلی شی نه کری بی.

ټینجا بزانه: نیشانه ی پاکبونه وه ی تافره ت نه وه یه: خوینه که و زهر دایی و لیلایی نه می تی،
 واته: هر کاتیک نه وانه نه مان پاک ده بیته وه، جا ناوه سپیه که بیته ده وه، یان نه بی،
 که واته: واجبه: یه کسر بق یه که م نویژی دوی پاکبونه وه غوسل بکاو نویژ بکاو پښوو
 بگری، هر وه که له (شرح مسلم) و (المجموع) دا پرونی کری ته وه، که وایو: به ته نها پاکبونه وه
 نویژ پښوو له سر واجب ده بی و هر نویژکی له دوی پاکبونه وه نه یگری بی، واجبه:
 قه زای بکاته وه، هر وه که له (تحفة) و (مغنی) دا ناما زه یان بق کری وه.

﴿بَاسِي (إِسْتِحَاظَةُ): خَوْنِ چَرکِی نه خُونِ﴾

(وَالِاسْتِحَاظَةُ) خوینچرکه ی نه خُونِ: که له دوی پانزه پښی چه یز به و لاوه به رده وام بی
 (حَدَّثَ دَائِمٌ) بی ده ستونیزه کی بچوکی به رده وامه (کَسَلَسِي) وه کو چوپمیز که و ترو لمس و

فَلَا تَمْنَعُ الصَّوْمَ وَالصَّلَاةَ، فَتَغْسِلَ الْمُسْتَحَاضَةَ فَرْجَهَا وَتَغْصِبَهُ وَتَقْرَأَ وَقْتُ الصَّلَاةِ وَتَبَادُرَ بِهَا، فَلَوْ أَخَّرْتَ لِمَصْلَحَةِ الصَّلَاةِ

پیسایی به رده وام ﴿عَنْ حَمَّادِ بْنِ زَيْدٍ: كُنْتُ أَسْتَحَاضُ حَيْضَةً كَثِيرَةً شَدِيدَةً، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: إِمَّا هِيَ رَكْعَتُهُ مِنَ الشَّيْطَانِ﴾ رواد اصحاب السنن بسند صحیح، واته: من خوینچرکه به کی زقرو به هیزم توش دهبو، جا پیغمبر ﷺ فرموی: ثم خوینچرکه به لیدانیکه له شهبانده به. واته: حمیز نیه، به لکو شهبان ده ماریکی مندلدانهی بریندار کربوه و خوینی لیده رده چی.

که وایو: (فَلَا تَمْنَعُ الصَّوْمَ وَالصَّلَاةَ) ثم خوینچرکه به نویژو یقزووه قه ده غه ناکا، هه روه ک چورمیزکه قه ده غه یان ناکا، به لام واجبه زقر بایه خ به پاکزیو ده ستویژ بدا: که وایو: (فَتَغْسِلِ الْمُسْتَحَاضَةَ فَرْجَهَا) واجبه: له پیش ده ستویژگرتن، یان ته به موم کربندا ثافره ته که تاره ت به ناو بکا، چونکه پیغمبر ﷺ له حایسه که ی خوینچرکه دا به ثافره ته که ی فرموی: ﴿لَا غَسْلَ عَلَيْكَ اللَّحْمِ وَصَلَّى﴾ رواد الشیخان، خوینه که له خوت بشوره و نویژ بکه. (وَتَغْصِبُهُ) ئینجا له نوای تاره تکرین واجبه: نه دنامه که ی بیه ستن، پیغمبر ﷺ دهریاره ی خوینچرکه به ثافره تیکی فرموی: ﴿أَلَعَتُ لَكَ الْكُرْسُفُ. قَالَتْ: إِلَهَ أَكْثَرُ مِنْ ذَلِكَ. فَقَالَ: تُلْجِمِي﴾ رواد الترمذی وقال: حسن صحیح، لۆکه دابنی ناو کونی نه دنامه که. ثافره ته که ش گوتی: خوینه که له وه زقرتره: به لۆکه پاناوه ستن. پیغمبر ﷺ فرموی: لغاوبکه. واته: نه دنامه که بیسته وه به م چوره:

پشتیندیک، یان توخینیک له ناو قه دی ده به ستن، ئینجا پارچه په لۆکیکیش داده نیته سر نه دنامه که و لایه کی له لای پیشه وه ی پشتینه که ده به ستن و لایه کی تریش له لای پشته وه ی ده به ستن، تاکو له ماوه ی نویژ کربندا خوین نیته دهره وه، جا نه گه ر به و به ستنه خوینه که نه وه ستا، واجبه پارچه لۆکه یه که له ناو کونی نه دنامه که دابنی، نه گه ر زقر نازاری نه داو به یقزووش نه یی، به لام نه گه ر به یقزوو بوو لروست نیه، چونکه یقزووی به تال ده یی، هه روه که له سه رچاوه کاندایوون کراوه ته وه.

(وَتَقْرَأُ) ئینجا له نوای به ستن، واجبه یه کسه ر بی ماوه دان ده ستویژ بگری (وَقْتُ الصَّلَاةِ) له کاتی نویژدا، واته: له پیش هاتنی کاتی نویژ ده ستویژی لروست نیه (وَتَبَادُرُ بِهَا) واجبه: یه کسه ر بی ماوه دان له نوای ده ستویژگرتن نویژ بکا، جا نه گه ر نه و به ستنه ی به توندی کربو و هیچ که مته رغه می نه کربو، له گه ل نه وه شدا خوینی لیهاته دهر، نه وه ده ستویژه که ی ناشکی و نویژه که شی لروسته، هه روه که له سه رچاوه کاندایوویانه.

(فَلَوْ أَخَّرْتَ) نه گه ر نویژه که ی لواخست (لِمَصْلَحَةِ الصَّلَاةِ) له به ر به رژه وه ندی نویژه که

كَسَّرَ وَالنَّظَارَ جَمَاعَةً لَمْ يَضُرْ، وَإِلَّا فَيَضُرُّ عَلَى الصَّحِيحِ، وَيَجِبُ الْوُضُوءُ لِكُلِّ فَرَضٍ، وَكَذَا تَجْدِيدُ الْعَصَابَةِ فِي الْأَصَحِّ، وَلَوْ انْقَطَعَ دُمُهَا بَعْدَ الْوُضُوءِ وَلَمْ تَعْتَدْ انْقِطَاعَهُ وَعَوْدَهُ

(كَسَّرَ) وهكو داپوشینی عهوهتو (وَالنَّظَارَ جَمَاعَةً) چاوه پوانکردنی نوژی به جهامعت (لَمْ يَضُرْ) دواخستنه که زیانی نیه (وَإِلَّا) به لام نه گهر دواخستنه که بقی بهرزه وهندی نوژی نه بو، به لکو بقی خواردن، یان قسه کردن، یان کاریکی تر بوو (فَيَضُرُّ عَلَى الصَّحِيحِ) زیانی ههیه له سهر فرموده ی پاست، واته: دهستنوژی دهشکی واجب: تاروت بهسترو دهستنوژی دویاره بکاته وه، ههروه که (نهایه) و (مغنی) دا فرمودیانه.

(وَيَجِبُ الْوُضُوءُ) واجب: نافره ته که دهستنوژی بگری (لِكُلِّ فَرَضٍ) بقی گشت نوژیکی واجب، واته: به هر دهستنوژی که نوژیکی واجب زیاتری بقی دروست نیه، به لام هر چند حز بکا: نوژی سوننه تی بقی دروسته، وهکو له تهیه مومیشدا وایو، که واته: له م دهستنوژی دا واجب: نیه تی حال کردنی نوژی بیته، نه که لابرینی بیتهستنوژی، چونکه بیتهستنوژی که ی لاناچی، به لکو ته نها قه دهغه کراوه کانی پیته حال دهن، ههروه که له دهستنوژی دا پوون کراوه.

(وَكَذَا) ههروه ها واجب: بقی گشت نوژی تاروت بکا، ههروه ها واجب (تَجْدِيدُ الْعَصَابَةِ) بقی گشت نوژی بهستنه کهش نوژی بکاته وه، هر چند په پری کهش پیس نه بو پیته له شوینی خقی لانه چوبی (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده ی پاستردا، جا نه گهر په پری کهش به خوینیکی زور بو پیته، یان نافره ته که میزی کردبو، نه و کاته واجب په پری کهش بشو پیته بهستنه کهش نوژی بگریته وه، نیتر نافره ته که ته نها یه که جار غوسلی له سهر واجب، نه ویش له و کاته دا: که به کتایی هاتنی خوینی ههیز داده ندی، ههروه که (المجموع) دا پوونی کردوته وه.

نیچا بزانه: له سهره تای نه م باسه تا نیتره، نه رکی گشت به شه کانی نافره تی به خوینچر که یه، تا خوا شیفای بقی ده ندی.

(وَلَوْ انْقَطَعَ دُمُهَا) نه گهر نافره ته که خوینی وهستا (بَعْدَ الْوُضُوءِ) له دوی دهستنوژی گرتن، جا نوژی که ی دابهستی، یان نا (وَلَمْ تَعْتَدْ انْقِطَاعَهُ وَعَوْدَهُ) عاده تی نافره ته کهش وه ها نه بو: خوینه که ی بوهستی و دویاره ش بیته وه، نه وه دهگونجی نه خوشیه که ی نه مابی و شیفای بقی هاتنی، که وایو: نه گهر له کاتی دهستنوژی گرتندا، یان له دوی دهستنوژی گرتندا خوینی هاتبو، دروست نیه به م دهستنوژی نوژی بکا، به لکو واجب تاروت بکا و دهستنوژی بگریته وه، به لام نه گهر نه له کاتی دهستنوژی نه له دوی دهستنوژی خوینی نه هاتبو، نه وه دهستنوژی که ی هر بهرده وامه و نوژی شمی پیته دهکا، ههروه که له زردیه ی سهرچاه کاند فرمودیانه.

أَوْ اعْتَادَتْ وَوَسِعَ زَمَنُ الْإِنْقِطَاعِ وَضُوءٌ وَالصَّلَاةُ وَجَبَ الْوُضُوءُ.
(فَصْلٌ رَأَتْ لِسِنَ الْحَيْضِ أَقْلَهُ وَلَمْ يَغْبُرْ أَكْثَرَهُ فَكُلُّهُ حَيْضٌ،

هروهه ها نه گهر له دواى تهواوکردنى نويز خوينه كهى وهستا، نهوه نهو نويزه دروست بووه، به لام دهستنويزه كهى له كار دهكه ويو نويزى ترى پى دروست نيه، هروهك له (المجموع) دا فهرموويه تى.

(أَوْ اعْتَادَتْ) يان عاده تى وهه بوو: خوينه كهى دهوه ستاو دوياره ش دههاته وه (وَوَسِعَ زَمَنُ الْإِنْقِطَاعِ وَضُوءٌ) كاتى خوين وهه ستانه كهش نهوه ننده قراوان بوو: به شى دهستنويزه گرتنى دهكردو (وَالصَّلَاةُ) به شى نويزى نهو كاته شى دهكرد، ديسان (وَجَبَ الْوُضُوءُ) واجبه: له كاتى خوين وهه ستاندا تارت بكاو دهستنويزه بگريته وهو، هه له كاتى خوين وهه ستانيشدا نويزه كه بكا، كه واپو: نه گهر به دهستنويزه كهى كون له كاتى خوين وهه ستاندا نويزه كهى كرد، نه م نويزه دروست نيه، هروهه ها نه گهر له كاتى خوين وهه ستاندا دهستنويزى نه گرتو نويزى نه كرد، به لكو له كاتى خوين هاتندا دهستنويزى گرتو نويزى كرد، نه م نويزه ش دروست نيه، چونكه كه مته رغه مى كړيوه، هروهك له (المجموع) دا فهرموويه تى.

﴿ناگادارى﴾: نهو نافره تهى خوينچر كهى توش بووه، دروسته: ميړده كهى جيماعى له گه ل بكا، هه چه ند له كاتى خوين هاتنيشدا پى، هروهه ها قوپان خويندنيشى بى دروسته و به دهستنويزه وهه ش دروسته: دهست له قوپان بدا.

ئينجا بزانه: نهو مرقفهى به رده وام چوپميزكهى ههيه، يان تپو لسى به رده وامى ههيه، يان پيسايى، يان خوينى مايسيرى به رده وام لايته دهر وه، بى دهستنويزى نه وانه ش بى دهستنويزه كهى بچوكى به رده وامه، كه واپو: نه وانه ش وهكو نافره تى به خوينچر كه په فتار دهكن: له تارهتو به سترنو دهستنويزى پابريوودا، جا هه كاتيك نه وانه و نافره تى به خوينچر كه نهو مه رجانهى بومان دانابون به جتيان هيتان و نويزيان كرد، قه زاكرينه وه يان له سر نيه، به لام نه گهر خاوهنى چوپميزكه، ته نها به پيوه ميزى دههاتو به دانيشتويى نه دههات، واجبه به دانيشتويى نويز بكا تاكو دهستنويزى نه شكى، قه زاكرينه وه شى له سر نيه، هروهك له زوريى سهراوه كاندا نه م باسانه روون كراونه وه.

﴿فَصْلٌ: لَهُ بَأْسَى بِهِ شَهْكَانِي خَوْنِچِرْكه﴾

(رَأَتْ لِسِنَ الْحَيْضِ) هه كاتيك نافره تيك خوينى ديت، له ته مهنى جهيزدا: كه نو سالى و به سهروهه تره (أَقْلَهُ) لاي كه متری خوينه كهى ديت: كه شه ويك و پوزيك، يان له شه ويك و پوزيك زياترى ديت، به لام (وَلَمْ يَغْبُرْ أَكْثَرَهُ) له لاي زورتري خوينه كهش تينه په پى، واته: له پانزه پوزو شهو زياتر نههات (فَكُلُّهُ حَيْضٌ) هه مووى به جهيز داده ندرى، واته: شهو و

وَالصُّفْرَةُ وَالْكُذْرَةُ حَيْضٌ فِي الْأَصَحِّ، فَإِنْ عَبَّرَ:

پۆژه که و پانزه که و نیاوانه که ش گشتی حه یزه، جیاوازی نیه: یه که م حه یزی بی له ژیا نی دا، یان بووم جیارو سی یه م و به ره و سه ره وه تری بی، هه ره و هاجیاوازی نیه: عاده تی ئه م جار هه و هک جار هه کانی تری بی، یان جیا بی، خوینه که: یه ک په نگ بی، یان هه ندیک په ش بی و هه ندیک سۆر بی و هه ندیک لیل بی.

ئینجا بزانه: ئه گه ر ته مه نی ئافره ته که له نو سال که متر بوو و خوینی هات، ئه وه خوینی حه یز نیه، به لکو خوینچه که ی نه خۆشی یه، هه ره و هک له سه ره تای حه یز دا باسما ن کرد. (وَالصُّفْرَةُ) ئه و خوینه ی وه کو کیمیک ی زه رده (وَالْكُذْرَةُ) ئه و خوینه ی لیله (حَيْضٌ) هه ردووکی به خوینی حه یز داده ندرین، به و مه رجه ی خوینه کان له ماوه ی پانزه پۆژه که دا بن (فِي الْأَصَحِّ) له فهرمووده ی پاستردا، هه ر چه ند به پپچه وانه ی عاده تی پابردووشی بی ﴿كَانَتِ النِّسَاءُ يَبْعَثْنَ إِلَى عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا بِالذُّرْجَةِ فِيهَا الْكُرْسُفُ فِيهِ الصُّفْرَةُ مِنْ دَمِ الْحَيْضِ، فَتَقُولُ: لَا تَعْمَلْنَ حَتَّى تَرَيْنَ الْقَصَّةَ الْبَيْضَاءَ. تُرِيدُ بِذَلِكَ: الطَّهْرَ مِنَ الْحَيْضَةِ﴾ روه مالک و البخاری، ئافره تان پارچه لۆکه یان له ناو کو نی ئه ندای حه یز داده ناو په نگ ی زه رد ده بو و ده یاننارده لای حه زه ته ی (عائشة)، ئه ویش ده یفه رموو: په له مه که ن تا ئه وه سپیه که ده بینن. مه به ستی وه ها بو: ئه م زه رده نیشانه یه که له حه یز پاک نه بو ته وه و سپیه که ش نیشانه ی پاکبوونه وه یه.

﴿نَاگاداری﴾: ئه گه ر ئافره ته که به شیک ی لای که می پاکبوونه وه ی ما بوو و خوینی بیت، ئه وه حه یز نیه، که واته: ئه گه ر سێ پۆژ خوینی بیت، ئینجا یوانزه پۆژ پاک بووه، ئینجا سێ پۆژی تریش خوینی بیت، ئه وه سێ پۆژه که ی دوا یی حه یز نیه به لکو خوینچه که یه، چونکه ته واکه ری پانزه پۆژه که ی پاکبوونه وه یه، هه ر وه ک له سه ر چاوه کاندای پوون کراوه ته وه.

ئینجا بزانه: هه ر کاتیک ئافره ت خوینی بیت و ده شگودجا خوینی حه یز بی، واجیه: یه که سه ر خۆی قه دهغه بکا له و شتانه ی به حه یز چه پمان، ئینجا ئه گه ر له ماوه ی که متر له پۆژیک و شه ویک خوینه که ی وه ستا، ئاشکرا ده بی: ئه و ماوه یه حه یز نه بوه به لکو خوینچه که یه، که وابو: نو یژه کانی ئه و ماوه یه قه زای ده کاته وه، به لām ئه گه ر شه و پۆژیک ی - بن بچپان - ته واکه رده خوینه که وه ستا، یان تا پانزه پۆژ نه وه ستا، یان له نیاوان شه و و پۆژیک و پانزه که دا وه ستا، ئه وه گشتی حه یزه، هه ره و هک باسما ن کرد له (المجموع) و (تحفة) شدا پوون کراوه ته وه.

ئینجا بزانه: (فَإِنْ عَبَّرَ) ئه گه ر خوینی ئافره ته که له پانزه پۆژ تیپه ر بوو، بۆمان ئاشکرا ده بی: ئه و ئافره ته حه یزو خوینچه که ی تیکه ل بووه، که وابو: ده کرتیه پپنج به شی سه ره کی:

أَوْ مُبْتَدَأَةً لَا مُمَيِّزَةَ بَأْنَ رَأْتُهُ بِصِفَةٍ أَوْ فَقَدَتْ شَرْطَ تَمْيِيزٍ فَلَا أَظْهَرُ أَنَّ حَيْضَهَا يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ وَطَهَرَهَا تِسْعٌ وَعِشْرُونَ.

دووه می داهاتوو په فتار ده کا، هه روه که له (المجموع) و (مغنی) دا پوون کراوه ته وه. هه روه ها بزانه: خوینی پرهش له خوینی سۆر به هیژترة، ئینجا سۆر له کال، ئینجا کال له زهره، ئینجا زهره له لیل، هه روه ها خوینی په ییت له خوینی شل به هیژترة، هه روه ها خوینی بۆگن به هیژترة له خوینی بی بۆن، هه روه ها ئه و خوینی سی نیشانه ی تی دا بن، به هیژترة له وه ی دوو نیشانه ی تی دانه، هه روه ها دوو نیشانه ش له یه ک نیشانه به هیژترین، هه روه که له سه رچاوه کاندای پوون کراوه ته وه.

دووهم: ده ریاره ی (الْمُبْتَدَأَةُ اللَّامُ مَعِيزَةً) = ده ست پیکراوی جیانه که ره وه، ده فهرمو ی: (أَوْ مُبْتَدَأَةً) یان ئه و ئافره ته ی خوینه که ی له پانزه پۆژ تی پهر بووه، یه که مجاری بوو له ژبانی دا خوینی حه یزی دهستی به هاتن کردبو، به لام (لَا مُمَيِّزَةَ) خوینه کانی لیک جیا نه ده کرده وه، ئه مه یان دوو حاله تی هه نه، یه که م: (بَأْنَ رَأْتُهُ بِصِفَةٍ) وه که ته نها به یه ک جۆر خوینه که ی دیت. دووهم: (أَوْ فَقَدَتْ شَرْطَ تَمْيِيزٍ) یان به دوو جۆر، یان زیاتر ده دیدیت، به لام مه رجیکی له سی مه رجه کانی جیا کر نه وه ی نه بو- وه که به هیژه که له پۆژیک و شه ویک که متر بی، یان له پانزه پۆژ زیاتر بی، یان بی هیژه که له پانزه پۆژ که متر بی- ئه وه (فَلَا أَظْهَرُ) به فهرمووده ی به هیژتر (أَنَّ حَيْضَهَا) حه یزی ئه م ئافره ته له هه ردوو حاله تا (يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ) پۆژیک و شه ویکه، واته: بیست و چوار سه عاته و له سه ره تای هاتنی خوینه که وه ده ست پی ده کا (وَطَهَرَهَا) پاکبوونه وه شی (تِسْعٌ وَعِشْرُونَ) بیست و نۆ پۆژه و له کۆتایی شه و پۆژه که وه ده ست پی ده کا.

﴿فَاكْادَارِي﴾: ئه م ئافره ته له خولی یه که می دا واجبه خوی قه ده غه بکا: له و شتانه ی به هوی حه یز حه پامن، تا پانزه پۆژ ته واو ده بن، جا ئه گه ر له پانزه پۆژ، یان که متر خوینه که ی وه ستا، ئه وه ئاشکرا ده بی: ئه و ماوه یه گشتی حه یز بووه، که وا بو: له دوا ی خوین وه ستانه که، یه کسه ر غوسل ده کا و نو یژ ده کا... هتد.

به لام ئه گه ر پانزه پۆژ ته واو بو و خوینه که ی نه وه ستا، ئه وه ئاشکرا ده بی: حه یزه که ی ته نها شه ویک و پۆژیک بووه و ئه و ی تریش خوینچه که بووه، که وا بو: واجبه یه کسه ر غوسل بکا و ده ست به نو یژ بکاته وه و نو یژ پۆژو ی ئه و ماوه یه ش: که نه یکر بو- جگه له شه و پۆژیک- واجبه قه زا بکاته وه، ئینجا له مه ودا له خولی دووهم و سی یه م و... هتد، ئه و قه ده غه کردنه ی ناوی، به لکو که شه و و پۆژیک ته واو بوو، یه کسه ر غوسل ده کا و تا بیست و نۆ پۆژ ته واو ده بن گشت قه ده غه کراوه کانی لایحه لالان، به و جۆره خولی مانگانه ی

أَوْ مُعْتَادَةً بِأَنْ سَبَقَ لَهَا حَيْضٌ وَطُهِرَ فَتَرَدُّ إِلَيْهِمَا قَدْرًا وَوَقْتًا، وَتَثْبُتُ بِمَرَّةٍ فِي الْأَصَحِّ،

دهبیتهوه سی پۆژ، تا خوا شیفای بۆ ده نترێ، ههروهك له زۆریه ی سه رچاوه كاندا پوون
كراوه ته وه، ئینجا بزانه: نه گهر ئافره تی (مُبْتَدَأَةً) = ده ست پێكراو، سه ره تای هاتنی خوینی
نه ده زانی، ئه وه وهك سه ر لێشێواوی به شی پێنجه مه.

سَيُيَهِمُ: دياره ی (الْمُعْتَادَةُ اللَّامُ مَيَّزَةٌ) = فێریوی جیانه که ره وه، ده فه رموی: (أَوْ
مُعْتَادَةً) یان نه گهر نه و ئافره ته ی خوینی له پانزه پۆژ تێپه ر بوو، فێره حه یز بوو (بِأَنْ
سَبَقَ لَهَا حَيْضٌ) به شیوه یه کی وه ها: له ژبانی دا حه یزکی دیتبو (وَطُهِرَ) هه ره ها
پاکبوونه وه کیشی دیتبو، به لام خوینه کی ئه م جاره ی لێك جیانه ده کرده وه، یان
مه رجێك له سی مه رجه کانی جیا کردنه وه نه هاته جێ - واته: به هیزه کی له شه و و پۆژێك
که مه تر بوو، یان له پانزه پۆژ تێپه ر بوو، یان بێ هیزه که له پانزه پۆژ که مه تر بوو - نه و
کاته (فَتَرَدُّ إِلَيْهِمَا) ئافره ته که ده گه پێندری ته وه لای حه یزه که و پاکبوونه وه کی پێشوی
(قَدْرًا) به گوێره ی نه ندازه ی پابردوو و (وَقْتًا) به گوێره ی کاتی پابردوو.

بَوَّ وَيُنْه: نه گهر حه یزی پێشوی پێنج پۆژ بوو له ماوه ی سی پۆژدا، ئه وه له کاتی
خوینچه که دا پێنج پۆژ به حه یز داده ندرێن و بیست و پێنجیش به پاکبوونه وه، هه ره ها
نه گهر له ماوه ی نه وه د پۆژدا، سی پۆژ حه یزی پێشوی بوو، ئه وه له کاتی خوینچه که شدا
سی پۆژ حه یزه و هه شتاو حه فتیش پاکبوونه وه یه، سالتیکو زیاتریش هه ر به و جۆره یه
﴿عَنْ حَمْنَةَ بِنْتِ جَحْشٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: كُنْتُ أَسْتَحَاضُ حَيْضَةً شَدِيدَةً كَثِيرَةً، فَقَالَ لَهَا النَّبِيُّ ﷺ: إِنَّمَا
هِيَ رَكْعَتَانِ مِنَ الشَّيْطَانِ فَحَيْضَتِي سِتَّةَ أَيَّامٍ أَوْ سَبْعَةَ أَيَّامٍ ثُمَّ اغْتَسَلِي، فَإِذَا اسْتَقْفَاتِ فَصَلِّي أَرْبَعَةً
وَعِشْرِينَ أَوْ ثَلَاثَةً وَعِشْرِينَ وَصُومِي وَصَلِّي، وَكَذَلِكَ لَأَفْعَلِي...﴾ رواه اصحاب السنن بسند
صحيح، (حمنة) فه رموی: من خوینچه که یه کی زۆرو به هیزم تووش ده بو، پێغه مبه ر ﷺ
فه رموی: ئه مه لێدانێکه له شه ی تانه وه یه، که وابو: به گوێره ی عاده تی پێشوو شه ش پۆژ،
یان حه فت پۆژ بۆ حه یز دا بنی، ئینجا غوسل بکه، جا له دوا ی غوسل هه ر کاتێك تاره ت
کریو نه نداهه که ت به ست، نوێژ بکه تا ماوه ی بیست و چوار، یان بیست و سی پۆژ، پۆژووش
بگه ره و به م شیوه یه له گشت مانگی کدا په فتار بکه.

(وَتَثْبُتُ بِمَرَّةٍ) عاده تی پێشوی حه یزو پاکبوونه وه، به ته نها یه ک جار جیگیر ده بی (فِي
الْأَصَحِّ) له فه رموده ی پاستردا. ئینجا بزانه: ده گونجی عاده تی حه یزو پاکبوونه وه به
یه که وه، یان هه ر یه کیکیان بگوێی، واته: پێش بکه وی، یان دوا بکه وی، یان زیاد بکا،
یان که م بکا، جا نه گهر ها تو ئافره تێك عاده ته کانی لێك جیاواز بوو و خوینچه که ی تووش
بوو، نه و کاته عاده تی پێش خوینچه که که په فتاری پی ده کری، هه ره كه له (المجموع) دا
فه رمویه تی.

بُو ویتنه: نه گهر له مانگه کانی پېښتردا حهیزه که ی پېنچ پوژ بوو، ئینجا بووه شه ش پوژ، ئینجا خوینچرکه ی تووش بوو، نه و کاته شه ش پوژه که په فتاری پی ده کریو ده بیته عاده تیکي جیگیربوو، هه روه که له (تحفة) دا هه رمویی تی ﴿عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: أَنَّ أَمْرَأَةً كَانَتْ تُهْرَاقُ النَّفْسَ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: لَتَنْظُرَ عَذَدُ الْأَيَّامِ وَاللَّيَالِي أَلَيْ كَانَتْ تَحِيضُهُنَّ مِنَ الشَّهْرِ قَبْلَ أَنْ يُصِيبَهَا الَّذِي أَصَابَهَا فَلْتَدْعِ الصَّلَاةَ قَلْبَرِ ذَلِكَ مِنَ الشَّهْرِ﴾ رواه ابوداود وغيره باسناد صحیح، ئافره تیک زږد خوینی ده رشت، پیغه مېرمن ﷺ هه رمویی: با ته ماشای ژماره ی نه و شه و پوژانه بکا: که حهیزی تی دا ده بیت له و مانگه ی که له پیښ تووشبوونی خوینچرکه دا بوو، به نه اندازه ی حهیزی نه و مانگه له مانگه شدا واز له نویژ بیټی.

﴿ناگاداری﴾: له م به شه ی سی په میشدا، واجبه له یه که مجاری خوینچرکه دا خوی قه ده غه بکا له و شتانه ی به هوی حهیز حه رامن، تا پانزه پوژ ته واو ده بن، ئینجا نه گهر له پانزه پوژ، یان به ره و خوارتر خوینه که ی وه ستا، نه وه ناشکرا ده بی: نه و ماوه یه گشتی حهیز بووه عاده تی پېښووی گورپاوه، که واو: له دوا ی خوین وه ستانه که یه کسر غوسل ده کاو نویژ ده کاو... هتد.

به لام نه گهر پانزه پوژ ته واو بون و خوینه که ی نه وه ستا، نه وه ناشکرا ده بی: خوینچرکه ی تووش بووه ته نها نه اندازه ی حهیزی مانگه که ی پیښ نه م خوینچرکه یه ی به حهیز بُو داده ندرئو نه وی تریش گشتی به پاکبوونه وه، که واو: واجبه یه کسر غوسل بکاو ده ست به نویژ بکاته وه نویژو پوژووی نه و ماوه یه ش: که نه یکرېون-جگه له نه اندازه ی حهیز- واجبه: گشتی قه ز بکاته وه، ئینجا له خولی دووه م و سی په م... هتد، نه و قه ده غه کرېنه ی ناوی، به لکو که نه اندازه ی عاده تی پېښو ته واو بوو: یه کسر غوسل ده کاو نویژ ده کاو... به م جوره، تا خوا شیفای بُو ده نیرئ، هه روه که له زوریه ی سه رچاوه کاند ا پوون کراوه ته وه.

ئینجا بزانه: عاده تی حهیز-هه روه که به ژماه ی پوژه کان جیگیر ده بی- به په نگی خوینه که ش جیگیر ده بی، که واته: نه گهر (مُبْتَدَأٌ مُعَيَّرَةٌ) بوو، واته: یه که مجاری بوو حهیز ببینی و ماوه ی پېنچ پوژ خوینیکي په شی دیت، ئینجا بیست و پېنچ پوژیش خوینیکي سوړی دیت، ئینجا له مه و دواش هه ر خوینیکي جیانه کراوه ی دیت، نه وه بُو خولی مانگه کانی تر پېنچ پوژ خوینه په شه که به عاده ت داده ندرئو که نه و پېنجه ته واو بون یه کسر غوسل ده کاو نویژو پوژو... هتد ده کا، وه کو ئافره تی پاکبووه وه، هه روه که له (المجموع) دا پوونی کرېوته وه.

وَيُحْكَمُ لِلْمُعْتَادَةِ الْمُمَيَّزَةِ بِالْتَّمْيِيزِ لَا الْعَادَةِ فِي الْأَصَحِّ. أَوْ مُتَحَيَّرَةً بِأَنْ نَسَبَتْ عَادَتَهَا

چوارهم: دهریاره (الْمُعْتَادَةُ الْمُمَيَّزَةُ) - فیروی جیاکهرهوه، دهررموی: (وَيُحْكَمُ) بریار دهری (لِلْمُعْتَادَةِ) بۆ ئه و ئافره تهی خوینه که ی له پانزه پۆژ تیپه پ بووه و له پینشداش هه یزو پاکبوونه وهی دیتوه و (الْمُعَيَّزَةُ) خوینه که ی ئیستاشی لیک جیا ده کرده وه (بِالْتَّمْيِيزِ) به گویره ی جیا کردنه وه بریاری بۆ دهری (لِلْعَادَةِ) نه که به گویره ی عاده تی خوینه که ی پیشووی (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده ی پاستردا.

که واته: نه گهر عاده تی پیشووی پینچ پۆژ بوو له سی پۆژدا، نه م جارهش ده پۆژ خوینیکی رهشی دیت، ئینجا بیوهستان پهنگی خوینه که سۆر، یان زهره بوو، نه وه نه م جاره به گویره ی عاده تی پیشو- که پینچ پۆژه که یه - بریاری هه یزی بۆ ندری، به لکو به گویره ی پهنگی خوینه که ده پۆژه که ی به هه یز بۆ داده ندری، نه وی تریش خوینچه که یه، ههروه که له قوریه ی سه رچاوه کاندای فرموویانه، که وابو: که ده پۆژه که ته وای بوو، یه کسه ر غوسل ده کاو ده ست به نوێژ ده کا ﴿عَنْ لَاطِمَةَ بِنْتِ أَبِي حَبِشٍ: إِذَا عَلِيٌّ فِي حَدِيثِهَا السَّابِقِ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: دَمُ الْخَيْضِ دَمٌ أَسْوَدُ يُعْرَفُ، فَإِذَا كَانَ ذَلِكَ فَأَمْسِكِي عَنِ الصَّلَاةِ وَإِذَا كَانَ الْآخِرُ فَتَوَضَّئِي وَصَلِّي﴾ رواه ابوداود وغيره بسند صحيح، خوینی هه یز خوینیکی ره شه و ده ناسری، هه ر کاتیک نه م خوینه ره شه هات، واز له نوێژ بیته، هه ر کاتیکیش نه وی تر بوو: ده ستنوێژ بگه ر نوێژ بکه، واته: له نوای غوسل کردن.

ئینجا بزانه: نه مه دهریاره ی نه و ئافره ته بوو: که عاده تی پیشووی له بیر ماوه، که وابو: نه گهر عاده تی پیشووی له بیر نه مابو، نه ویش هه ر به گویره ی جیا کردنه وه ی خوین بریاری هه یزی بۆ دهری، ههروه که له (المجموع) دا فرموویه تی.

ههروه ها بزانه: نه گهر مه رجیک له سی مه رجه کانی جیا کردنه وه نه هاته جی- واته: خوینه به هه یزه که له شه و پۆژیک که متر بوو، یان له پانزه پۆژ تیپه پ بوو، یان بی هه یزه که له پانزه پۆژ که متر بوو- نه وه ده گه ر پیندریته وه سه ر عاده تی پیشووی، ههروه که له بهشی سی یه مدا پوون کراوه، جا نه گهر عاده ته که ی پیشووی له بیر نه مابو و نه وی مه رجانه شی لته هاتنه جی، نه وه ش وه که سه ر لیشتی وای بهشی پینچه مه.

﴿خوینچه که ی ئافره تی (الْمُعَيَّزَةُ) - سه رلیشتی وای﴾

پینچه م: دهریاره ی (الْمُعَيَّزَةُ) - ئافره تی سه رلیشتی وای، دهررموی: (أَوْ مُتَحَيَّرَةً) یان نه و ئافره ته ی خوینه که ی له پانزه پۆژ تیپه پ بووه، سه رلیشتی وای بوو، نه وه ده کریته سی به ش: بهشی یه که میان: (الْمُعَيَّزَةُ الْمُطْلَقَةُ) سه رلیشتی وای هه یج نه زان، واته: (بِأَنْ نَسَبَتْ عَادَتَهَا) به جۆریکی وه ها عاده تی پیشووی له بیر کردبی:

قَدْرًا وَوَقْتًا: فَفِي قَوْلِ كُمُبْتَدَأَ، وَالْمَشْهُورُ وَجُوبُ الْإِحْتِيَاظِ: فَيَحْرُمُ الْوَطْءُ وَمَسُّ الْمُصْحَفِ وَالْقِرَاءَةُ فِي غَيْرِ الصَّلَاةِ، وَتُصَلَّى الْفَرَائِضُ أَبَدًا، وَكَذَلِكَ الثَّقُلُ فِي الْأَصَحِّ، وَتُقَسِّلُ لِكُلِّ فَرْضٍ، وَتَصُومُ رَمَضَانَ ثُمَّ شَهْرًا كَامِلَيْنِ فَيَحْصُلُ مِنْ كُلِّ أَرْبَعَةِ عَشَرَ،

(قَدْرًا وَوَقْتًا) نه ئەندازە و نه کاتەکی هیچ لەبەر نەماين، يان سەرەتای خولی مانگانە ی لەبەر کردبو، يان سەرەتای هاتنی خوینتی نەدەزانی، لەو حالە تانە شدا جیاکەرە وەش نەبو، يان مەرجێکی جیا کردنە وە ی لێ تە هاتە جێ (فَفِي قَوْلِ) لە فەرموودە یەکی بێ ھێژدا: ئەو سەرلێشێواو (كُمُبْتَدَأَ) وەکو دەست پێکراوی جیا نەکەرە وە بپاری بۆ دەدرێ، واتە: لە سەرەتای مانگە وە پۆژێک و شەویکی بۆ بە ھەیز دادەندرێ و بیست و ھەشت، يان بیست و نۆ پۆژیشی پاکبوونە وە یە.

(وَالْمَشْهُورُ) بەلام بە فەرموودە ی بە ھێژی ناسراوی مەزھەبی (شافعی): (وَجُوبُ الْإِحْتِيَاظِ) واجبە ئافرەتی سەرلێشێواو پارێزکاری بکا، چونکە گشت کاتیکی دەگونجێ ھەیز بێ و دەشگونجێ پاکبوونە وە بێ، بەلام ناگونجێ گشت کاتیکی بەردەوام ھەیز بێ، ھەرەھا-لە بەر خوین ھاتنیش- ناگونجێ ھەیزو پاکبوونە وە لێک جیا بکێنە وە، واتە: نە ھەیزو نە پاکبوونە وە ی بێگومان نیە، کەوابو، واجبە بەم شیوە ی داھاتوو پارێزکاری بکا: (فَيَحْرُمُ الْوَطْءُ) ھەرپامە: مێرد جیماح لەگەڵ ئافرەتی سەرلێشێواو بکا (وَمَسُّ الْمُصْحَفِ) ھەرپامە: ئافرەتی سەرلێشێواو دەست لە قورئان بدا، يان ھەلپێگرێ، ھەم (وَالْقِرَاءَةُ فِي غَيْرِ الصَّلَاةِ) ھەرپامە: قورئان بخوینێ جگە لە ناو نوێژدا نەبێ، واتە: لە ناو نوێژدا فاتحە و سوپەر تەکانی دوا ی فاتحە شێ بۆ ھەڵاڵە بپاڤخوینێ، ھەرەھا چوونە ناو مژگە و تیش ھەرپامە ئەگەر ترسی پێسکردنی ھەبێ (وَتُصَلَّى الْفَرَائِضُ أَبَدًا) ھەرەھا واجبە: ئافرەتی سەرلێشێواو بەردەوام نوێژە واجبە کان بکا (وَكَذَلِكَ الثَّقُلُ) ھەرەھا دروستە: سوننە تەکانیش بکا (فِي الْأَصَحِّ) لە فەرموودە ی پاستردا.

(وَتُقَسِّلُ لِكُلِّ فَرْضٍ) واجبە ئافرەتی سەرلێشێواو بۆ گشت نوێژێکی واجب لە کاتی نوێژە کە دا غوسل بکا، ئەگەر کاتی خوین وەستانی پێشوی لەبەر نەماي، بەلام ئەگەر لەبیری ماو: کە لە ھەیزی پێشوی لە کاتی پۆژئاوا دا پاک دەبۆو، ئەو کاتە ھەموو پۆژێک تەنھا یە ک غوسل لە دوا ی پۆژ ئاوا بووندا واجبە، ھەرە ک لە سەرچاوە کاندە فەرموویانە.

(وَتَصُومُ رَمَضَانَ) ھەرەھا واجبە: ئافرەتی سەرلێشێواو لە مانگی پەمەزاندە بە پۆژوو بپێ (ثُمَّ) ئینجا لە دوا ی پەمەزانی (شَهْرًا) مانگیکی تریش بە پۆژوو دەبێ (كَامِلَيْنِ) پەمەزان و مانگە کە ی دوا ی پەمەزان ھەردووکیان سی پۆژی تەواو بن (فَيَحْصُلُ) جا بۆی جێگیر دەبێ (مِنْ كُلِّ) لە ھەر یەکیک: لە پەمەزان و لە مانگە کە ی دوا ی پەمەزان (أَرْبَعَةَ عَشَرَ) چوارە پۆژوو، گزی ھەردووکیان دەکاتە بیست و ھەشت پۆژوو.

ثُمَّ تَصُومُ مِنْ ثَمَانِيَةِ عَشَرَ: ثَلَاثَةَ أَوَّلِهَا وَثَلَاثَةَ آخِرِهَا فَيَحْصُلُ الْيَوْمَانِ الْبَاقِيَانِ، وَيُمْكِنُ قَضَاءُ يَوْمٍ بِصَوْمِ يَوْمٍ ثَمَّ الثَّالِثَ وَالسَّابِعَ عَشَرَ،

واته: چونکه دهگونجی شو سرلیشیواوه ماوهی پانزه پۆژی تهواو حهیزی بی، ههروهه دهشگونجی له کاتیکی پۆژی یهکه مدها خوینی حهیزی هاتی و له کاتیکی پۆژی شانزه میندا خوینی حهیزی وهستابی، که وابو: نهگه رهههزان سی پۆژی تهواو بی، نهوه چواره پۆژی بۆ دروست دهبی و نهگه بیست و نۆ بی، سیزده پۆژی بۆ دروست دهبی، بهلام له ههردو حاله تدا شانزه پۆژی قهرزدار دهمینتهوه، ئینجا که له مانگیکی تریشدا سی پۆژی به پۆژی بوو، دیسان چواره پۆژی تریشی بۆ دروست دهبن، له گه له چواره که ی رهههزاندا دهکاته بیست و ههشت.

که وابو: هیشتا دوو پۆژی تر قهرزدار ماوه تهوه، نهوه دوو پۆژیوانهش به چه ند پێگایه که قهزا دهکرینهوه، بهلام لێره دا دوو پێگای باس کردون:

پێگای یهکه م: (ثُمَّ) ئینجا بۆ قهزا کرینهوهی نهوه دوو پۆژیوانهش (تَصُومُ مِنْ ثَمَانِيَةِ عَشَرَ) له ههژده پۆژاندا شهش پۆژان به پۆژی دهبی، بهم جۆره: (ثَلَاثَةُ أَوَّلِهَا) سی پۆژان له سه رههتای ههژده که دا، واته: یهکه م و دووه م و سی یه م (و ثَلَاثَةُ آخِرِهَا) سی پۆژانی ش له کۆتایی ههژده که دا، واته: شانزه و هه فده و هه ژده (فَيَحْصُلُ الْيَوْمَانِ الْبَاقِيَانِ) به و شهش پۆژانه نهوه دوو پۆژیوهی قهرزدار مابوه جیگیر دهبن و له سه ری لاده چن، چونکه نهگه له پۆژی یهکه مدها خوینی حهیزی هاتی، نهوه له شانزه دا پاک ده بیته وه و بیگومان پۆژیوهی هه فده و هه ژدهی دروست دهبن، نهگه له پۆژی دووه مدها خوینی حهیزی هاتی، نهوه له هه فده دا پاک ده بیته وه و بیگومان پۆژیوهی یهکه م و هه ژدهی دروست دهبن، نهگه له سی یه مدها خوینی حهیزی هاتی، نهوه بیگومان یهکه م و دووه می دروست بونه... هتد.

پێگای دووه م: (وَيُمْكِنُ) به پێگایه کی تریش دهگونجی (قَضَاءُ يَوْمٍ) یه که پۆژی قهزا بکرینه وه به به پۆژیووونی سی پۆژان له ماوهی هه فده پۆژاندا: (بِصَوْمِ يَوْمٍ) به به پۆژیووونی پۆژی یهکه م و (ثُمَّ الثَّالِثَ) ئینجا به پۆژیووونی پۆژی سی یه م و (ثُمَّ السَّابِعَ عَشَرَ) ئینجا به پۆژیووونی پۆژی هه فده میش، واته: به و سی پۆژانه، یه که پۆژیوهی له سه ر لاده چی، چونکه نهگه له پۆژی یهکه مدها خوینی حهیزی هاتی، بیگومان پۆژیوهی هه فدهی دروسته، نهگه له دووه م و سی یه مدها هاتی، بیگومان پۆژیوهی یهکه می دروسته... هتد.

جا نهوه نهگه بیهوی دوو پۆژیوه کان جیا جیا له دوو مانگدا قهزا بکاته وه، بهلام نهگه بیهوی-مه ره بهم پێگای دووه م- ههردو پۆژیوه کان، به یهکه وه له یه که مانگدا قهزا بکاته وه، نهوه به به پۆژیووونی پینچ پۆژان له ماوهی نۆزده پۆژاندا، دوو پۆژیوه کان

وَأِنْ حَفِظْتَ شَيْئًا فَلِلْيَقِينِ حُكْمُهُ، وَهِيَ فِي الْمُحْتَمَلِ كَحَالِضٍ فِي الْوُطْءِ وَطَاهِرٍ فِي الْعِبَادَاتِ، وَإِنْ احْتَمَلَ انْقِطَاعًا وَجَبَ الْفُسْلُ لِكُلِّ فَرَضٍ،

جنگير دهنو له سرى لا ده چن، كه وايو: پښى يكه مو پښى سى يه مو پښى پينجهم به پښو ده بى، نينجا پښى حقه ده و نژده ش به پښو ده بى - هروكه له (المجموع) (حاشية القليوبي) دا پوون كراوه ته وه - چونكه نه گهر له پښى يكه مدا خويى حه يزى هاتى، نه وه له شانزده دا پاكه و پښوى حقه ده و نژده ي دروستن، نه گهر له پښى سى يه مدا هاتى، نه وه له هژده دا پاكه و پښوى يكه مو و نژده ي دروستن، نه گهر له چواره مو به و لاوتر هاتى، نه وه بېگومان يكه مو و سى يه مى دروستن، جگه له وه ي پابرو، چه ند شيوه به كى ترش هيه له كتيبې نريزه كاندا پوون كراونه وه.

نينجا ده رياره ي به شى دووهم و سى يه مى (متحيرة) ده فرموى (وَأِنْ حَفِظْتَ شَيْئًا) نه گهر نافرته سى رليشيواو له عاده ته كه ي پيشوى شتيكى له بير مابو، نه وه ده كړته دوو به ش، يكه م: سى رليشيواو له نه ندازه دا، واته: نه ندازه ي حه يزه كه ي له بير چوبى و كاته كه ي له بير مابى. دووهم: سى رليشيواو له كاتدا، واته: كاتى حه يزه كه ي له بير چوبى و نه ندازه كه ي له بير مابى، به م دوو به شه ده كوترى: (الْمُتَحَيِّرَةُ الْمُقَيَّدَةُ)، نينجا له و دوو حاله ته دا به م شيوه به په فتار ده كا:

(فَلِلْيَقِينِ) بى حه يزى بېگومان و بى پاكبونه وه ي بېگومان (حُكْمُهُ) هه مان بريارى حه يزو پاكبونه وه ي پابرو هيه (وَهِيَ) نافرته كه (فِي الْمُحْتَمَلِ) له و كاتانه ي ده گونجى له حه يزدابى و ده شگونجى پاك بى (كَحَالِضٍ فِي الْوُطْءِ) وه كو حه يزار په فتارى له گه لدا ده كړى: له جيعام و ده ست ليدانى قورشان و قورشان دخويندندا، واته: نه وانه ي لى حه پامن (وَطَاهِرٍ فِي الْعِبَادَاتِ) وه كو نافرته ي پاك په فتارى له گه لدا ده كړى: له خواپه رستنه كاندا، كه واته: واجبه خواپه رستنه واجبه كان بكا (وَإِنْ احْتَمَلَ انْقِطَاعًا) له و كاته ش كه ده گونجى خوينه كه بوه ستى (وَجَبَ الْفُسْلُ لِكُلِّ فَرَضٍ) واجبه: بى هه مو نويزى كى واجب غوسل بكا، له بهر پاريزكارى كړدن، نه مه ش پوون كړنه وه ي هه ريوو به شه كه يه:

يكه م: سى رليشيواو له نه ندازه دا: كه كاتى حه يزه كه ي له بير مابى، وه ك بلى: (حه يزه كه م له سره تاي مانگ وه ده ستى پى ده كړد، به لام نازام چه ند بوو). نه وه بېگومان پښى كى شه ويك له سره تاي مانگ وه به حه يز داده ندى و گشت قه ده غه كراوه كانى حه يزى لى قه ده غه ده كړن، چونكه حه يز له و نه ندازه يه كه متر نابى، كه وايو: كه پښى كى شه ويك ته واو بوو، واجبه غوسل بكا، هه روه ها نيوه ي دوهمى مانگه كه ش تا كوتايى مانگ بېگومان پاكبونه وه يه و گشت قه ده غه كراوه كانى لى حالان، چونكه حه يز له پانزه پښى زياتر نابى،

وَالْأَظْهَرُ أَنَّ دَمَ الْحَامِلِ وَالنِّقَاءَ بَيْنَ أَقَلِّ الْحَيْضِ حَيْضٌ.

ههروه‌ها له دواي پۆژه‌که وشه‌وه‌که تا کۆتایی پانزه پۆژه‌که، ده‌گونجی: هه‌یز بی، ده‌شگونجی پاکبونه‌وه بی، که‌وابو: له و نیوه‌یه‌دا واجبه: خوا په‌رستیه واجبه‌کان بکاو خوشی له جی‌ماق قه‌ده‌غه بکاو بۆ گشت نوێژنکی واجبیش، واجبه غوسل بکا، چونکه ده‌شگونجی له و نیتوانه‌دا له کاتی‌کدا خوینی وه‌ستایی.

دووهم: سه‌رلێشتی‌او له کاتدا: که نه‌ندازه‌ی هه‌یزه‌که‌ی له‌بیر مایی، وه‌ک بلی: (له گشت مانگی‌کدا له ده پۆژه‌که‌ی یه‌که‌مدا پینج پۆژ له هه‌یزدا بووم، ئیتر نازانم له کام پۆژه‌وه ده‌ستی پێ‌ده‌کرد، به‌لام ده‌زانم له پۆژی یه‌که‌می‌مانگدا من پاک بووم) نه‌وه بێگومان شەشی مانگ به‌هه‌یز داده‌ندری و گشت قه‌ده‌غه‌کراوه‌کانی هه‌یزی لێقه‌ده‌غه ده‌کرین، هه‌روه‌ها یه‌که‌می‌مانگ و بیسته‌که‌ی‌تری‌شی - واته: یانزه و دوانزه و... تا کۆتایی‌مانگ - بێگومان گشتی پاکبونه‌وه‌یه و گشت قه‌ده‌غه‌کراوه‌کانی لێ‌هه‌لالن، هه‌روه‌ها له دواي مانگ‌وه تا کۆتایی پینجی مانگ، ده‌گونجی: له هه‌یزدا بی و ده‌شگونجی پاک بی، که‌وابو: له و نیتوانه‌دا واجبه خوا په‌رستیه واجبه‌کان بکاو خوشی له جی‌ماق قه‌ده‌غه بکا، هه‌روه‌ها له هه‌فتی مانگ‌وه، تا کۆتایی ده‌ی مانگ ده‌گونجی هه‌یزی بی و ده‌گونجی پاکبونه‌وه بی، ده‌شگونجی له و نیتوانه‌دا له کاتی‌کدا خوینی وه‌ستا بی، که‌وابو: واجبه: بۆ گشت نوێژنکی واجب غوسل بکا.

﴿خوینی ئافره‌تی ئاوس﴾

(وَالْأَظْهَرُ) به‌فه‌رمووده‌ی به‌هه‌یزتر (أَنَّ دَمَ الْحَامِلِ) نه‌و خوینی ئافره‌تی ئاوس ده‌ببینی به‌هه‌یز داده‌ندری، نه‌گه‌ر مه‌رجه‌کانی پابردووی هه‌یزی لێ‌پینه‌جی، که‌وابو: له سه‌ره‌تای جی‌گه‌ربوونی تووی پیا‌وه‌که له مندا‌لدانه‌دا، تا کاتی مندا‌ل‌لی‌بوون، هه‌ر خوینی‌ک ببینی و مه‌رجه‌کانی هه‌یزی لێ‌پینه‌جی، نه‌وه به‌هه‌یز داده‌ندری و واجبه ئافره‌ته‌که خوی قه‌ده‌غه بکا له گشت قه‌ده‌غه‌کراوه‌کانی هه‌یز، که‌واته: که ئافره‌تی ئاوس هه‌یز نابینی، شتی‌که به‌زۆری وه‌ها پوو ده‌دا، واته: جار جاره‌ش پوو ده‌دا ئافره‌تی ئاوس هه‌یز ده‌بینی، هه‌روه‌ک له سه‌رچاوه‌کاندا پوون کراوه‌ته‌وه.

﴿خوین و سه‌ستانی نیوان خوینه‌کانی هه‌یز﴾

(وَالنِّقَاءَ) هه‌ر به‌فه‌رمووده‌ی به‌هه‌یزتر: پاکبونه‌وه، واته: کاتی نه‌و خوین و سه‌ستانی پوو ده‌دا (بَيْنَ أَقَلِّ الْحَيْضِ) له نیوان خوینه‌کانی که‌ترین تا زۆرتی‌نی هه‌یز (حَيْضٌ) نه‌ویش هه‌یزه، واته: ماوه‌ی خوین هاتنه‌که و ماوه‌ی خوین و سه‌ستانه‌که هه‌ردووی هه‌یزه، به‌و مه‌رجه‌ی: ماوه‌ی خوین هاتنه‌که له‌گه‌ل ماوه‌ی خوین و سه‌ستانه‌که - به‌یه‌که‌وه - له پانزه

پۆڭ تېنەپەپىڭ خويىن وەستانەكەش لە ماوەى پانزە پۆڭدا لە نىوان دوو خويىنى حەيزدا بىڭى
كۆى خويىن ھاتنەكەش لە خويىنى پۆڭىڭ و شەويىڭ كەمتر نەبىڭى.

كەوابو: ئەگەر پۆڭىڭ و شەويىڭ خويىنى دەھات و پۆڭىڭ و شەويىڭ دەوھەستا، بەلام-بەم
شىۋەيە- لە پانزە پۆڭ تېنەپەپىڭ بوو، ئەو خويىنچەكەيەو لەگەڭ حەيزدا تىكەڭ بوو بەلام
بچر بچرە، ھەروەھا ئەگەر كەمتر لە پۆڭىڭ و شەويىڭ خويىنى ھات، ئىنجا ماوەى پانزە پۆڭ
تەواو بوو و ھىچ خويىنى نەھات، ئىنجا لە دواى پانزە پۆڭەكە ديسان بۆ ماوەى پۆڭىڭ و
شەويىڭ، يان زياتر خويىنى ھات، ئەو خويىنەكەى پېش پانزە پۆڭەكە خويىنچەكەيەو ھى
دواى پانزە پۆڭەكەش حەيزە، ھەروەك لە (المجموع) دا ئەو دوو مەسەلەى پوون
كردونەو.

﴿ئاگادارى﴾: ئەو فەرموودە بەھىزترەى: كاتەكانى خويىن ھاتن و خويىن وەستان
ھەردووكى بە حەيز دادەنئى، پىئى دەگوتىڭ: (قَوْلُ السُّحْب) و كۆمەلە ھەرە زۆرەكەى
زانايانى مەزھەب بە بەھىزيان دانائە، ھەم فەرموودەى ئىمامى (حنفى) يە، ھەروەھا
فەرموودەى دووھمىش: كە تەنھا كاتەكانى خويىن ھاتن بە حەيز دادەنئى و كاتەكانى
خويىن وەستانىش بە پاكبوونەو دادەنئى، پىئى دەگوتىڭ: (قَوْلُ التَّلْفِيقِ)، ئەويش چەند
زانايەك بە بەھىزيان دانائە، ھەم فەرموودەى ئىمام (مالك) و ئىمام (احمد) ە.

ئىنجا بزانە: ھەركاتىڭ ئافرەت ماوەى پۆڭىڭ و شەويىڭ خويىنى ھات، ئىنجا لە پۆڭى
دووھەدا خويىنى وەستا، ئەو-لە ھەردوو فەرموودەى پابرىدودا- واجبە: غوسل بكاو
دەست بە نوڭىڭ پۆڭو و واجبەكان بكاو و قەدەغەكراو كاتى تىرىشى بۆ دروستن، جا
ئەگەر پانزە پۆڭ تەواو بون و خويىنەكەى نەھاتەو، ئەو كاتە ئاشكرا دەبىڭ بە تەواوى پاك
بۆتەو و خواپەرستىيەكانىشى دروست بوو.

بەلام ئەگەر پانزە پۆڭ تەواو نەبون و ديسان خويىنەكەى ھاتەو، ئەو لە سەر بېيارى
فەرموودەى بەھىزتر: ئاشكرا دەبىڭ ئەو ئافرەتە ھەر لە حەيزدا بوو و خواپەرستىيەكانىشى
دروست نەبوو، بەلام لە فەرموودەى دووھەدا: بە پېچەوانەيە، واتە: ئاشكرا دەبىڭ تەنھا
كاتى خويىن ھاتن حەيز بوو و كاتى خويىن وەستانەكەش پاكبوونەو بوو و
خواپەرستىيەكانىشى دروست بوو.

ئيتەر لە گشت خويىن وەستانىڭ لە ماوەى ئەو پانزە پۆڭدا تا چواردە پۆڭ تەواو دەبن،
واجبە: بەو شىۋەى پابرىدودو غوسل بكاو دەست بە نوڭىڭ پۆڭو بكاو، تا خولى
مانگى يەكەمى تەواو دەبىڭ، ئىنجا لە فەرموودەى بەھىزتردا: ئەم مانگەى يەكەمى بۆ

وَأَقْلُ النَّفَاسِ لِحَظَّةٍ، وَأَكْثَرُهُ سِتُونُ،

ده بیته عادهت، واته: له مانگی دووه و سئیه م... هتد له کاتی خوین وه سستانه کاندای نابی غوسل بکا و نابی نویژو پۆژوو... هتد بکا، به لکو- به گویره ی پاکبونه وه ی مانگی به که م له مانگه شدا- چاوه پوانی پاکبونه وه ی به کجاری دهکا، ئینجا نه گهر له یه کیک له مانگانه دا له دوی خوین وه سستانه که پانزه پۆژی ته و او خوینی نه هات، ئه وه ئاشکرا ده بی: پاک بۆته وه عادهتی گۆپاوه، که وایو: واجبه: نویژو پۆژوو ده کان- که له و ماوه یه دا نه یکرئون- قهزا بکاته وه، به و نه زانی نه ش تاوانبار نابی.

ئینجا بزانه: جیاوازی نیه نه ندازه ی خوین وه سستانه که و نه ندازه ی خوین هاتنه که: به کسان بی، یان نه ندازه ی به کیکیان له وی تر زیاتر بی: وهک پۆژیک و شه ویک خوین بی و پۆژیک و شه ویکیش بوهستی، یان دوو پۆژ بی و دووش نه بی، یان پینچ به پینچ، یان شهش به شهش، یان هفت پۆژ بی هفتیش نه بی و پۆژیک تریش بی، یان پۆژیک بی و ده پۆژ نه بی، یان پۆژیک و شه ویک بی و سیزده پۆژیش نه بی و شه و پۆژیک تریش بی.

ههروهها نه گهر نیو پۆژ خوین ده هات و نیو پۆژ نه ده هات، هه مان بپاری بۆ هیه، که واته: له و حاله تانه ی پراپر دودا کاتی خوین وه سستانه که- له فهرمووده ی دووه مدا- به پاکبونه وه داده ندری و هه ر جاریک خوینی وه ستا غوسل ده کا و نویژو پۆژوو و ته وافی قورئان خویندنی دروست ده بی، ههروهک له (فتح العزیز و (المجموع) دا، ئه و دوو فهرمووده یه، به پوختی پوون کراونه وه.

که واته: ئه و جۆره ئافره تانه ده توانن: بۆ ته وافی هه ج سود له فهرمووده ی دووه م وه ریگرن، بۆی له باسی ته وافی هه ج دا- بۆ هه یزدار- ئیره بوویاره ده که یه نه وه، إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى.

﴿بَاسِی (نَفَاس): زَهِیسانی﴾

(وَأَقْلُ النَّفَاسِ) که مترین ماوه ی زه یسانی، واته: هاتنی خوینی ئافرهت له دوی مندال لیبیون (لِحَظَّةٍ) چا و چو قانی که، واته: هه ج سنوریک بۆ که مترین ماوه ی ئه م خوین هاتنه دانه ندراره، که واته: هه ر کاتی که خوینی وه ستا، واجبه: غوسل بکا، به لکو جاری و هیه: ئافرهت مندالی ده بی و هه ج خوینی شی نابی، که وایو: ئه م ئافره ته ش هه ر کاتی که مندالی لی جیا بۆوه یه کسه ر غوسلی مندال لیبیون ده کا و ده ست به نویژو پۆژوو ده کاته وه، ههروهک له (المجموع) دا پوون کراوته وه.

(وَأَكْثَرُهُ سِتُونُ) لای قوری ماوه ی هاتنی خوینی مندال لیبیون: شهست پۆژه، جا ماوه ی ئه م شهست پۆژه و چل پۆژه که ی داها تووش هه ر له دوی لی جیا بونه وه ی مندال ده ست بی ده کا، جیاوازی نیه: خوینه که ش یه کسه ر له دوی مندال لیبیون وه بی، یان له مه ویدا،

وَعَالِيَهُ اَرْبَعُونَ، وَيَحْرُمُ بِهِ مَاحَرَمٌ بِالْحَيْضِ،

واته: پيش ته واپويونی پانزه پوژ هر جوړه خوینیک بی، شه به نیفاس داده ندری، پاکي نیوان مندال لیویون و خوین هاتنه کهش به پاکبونه وه داده ندری، که واته: نه گهر له دوی مندال لیویون خوینی نه هات، واجبه - یه کسر - غوسل بکاو نویژو پوژوی واجب بکا، قه ده غه کراوه کانی شی بق جه لالن.

جا نه گهر له دوی مندال لیویون پانزه پوژ، یان زیاتر پویشتن، نینجا خوینی هات، شه نیفاس نیه، به لکو خوینی حه یزه، هه روه که له زوړه ی سرچاوه کاند پوون کراوه ته وه.

﴿ناگاداری﴾: شه ی پابریوو، دهریاره ی شه نافرته بو: که له دوی مندال لیویون هیچ خوین نه بیني، به لام نه گهر خوینی ده هاتو دوه ستا، شه ته ماشا ده کړی: نه گهر ماوه ی خوین وه ستانه که نه ده گه یشته پانزه پوژ، شه کاته کانی خوین هاتو خوین وه ستان گشتی به نیفاس داده ندری، تا شست پوژه که ته واپو ده بی.

به لام نه گهر ماوه ی خوین وه ستانه که ده گه یشته پانزه پوژي ته واپو: وه که ساعتیک، یان پوژیک، یان چهند پوژیک، خوینی بی، نینجا پانزه پوژي ته واپو، یان زیاتر خوینی بوه ستن، نینجا ماوه ی شه و پوژیک، یان زیاتر، خوینی هاتو، له و حالته دا خوینی به که م نیفاسو خوینه که ی دووه میس حه یزکی تازه یو خوین وه ستانه که ی نیوانیان پاکبونه وه یه؟ چونکه پانزه پوژي ته واپو که وتوته نیوان دوو خوین، هه وه که له (المجموع) دا پوون کراوه ته وه.

(وَعَالِيَهُ اَرْبَعُونَ) به شه غه بیش ماوه ی هاتنی خوینی مندال لیویون چل پوژه ﴿عَنْ اُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا: كَانَتْ اَلْاُفْسَاءُ تَقْعُدُ عَلٰى عَهْدِ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ اَرْبَعِينَ يَوْمًا﴾ حدیث حسن رواه ابوداود، نافرته تان له سرده می پیغه مبر ﷺ ماوه ی چل پوژ له دوی مندال لیویون داده نیشتن. به لام نه گهر له ماوه ی که متر له چل پوژ پاک بڼو، واجبه: غوسل بکاو ده ست به نویژ بکا، هه روه که له حه دیسه که ی (ابن ماجه) دا هاتو.

جا بزانه: له کورده واری دا که م واده بی: نافرته ماوه ی چل پوژ له زه یسانی دا بمینیتته وه، به لکو ده پوژو دوانزه یو بیسته و... هتد، نیتر خوینی نیوان لیجیا بونه وه ی مندال تا ته واپو شست پوژ، گشتی زه یسانی یه.

(وَيَحْرُمُ بِهِ) حه پامه به هوی زه یسانی (ما حَرَمَ بِالْحَيْضِ) شه نشتانه ی به هوی حه یز حه پام بون، چونکه شه خوینش هر خوینی حه یزه، مندال که پڼگی هاتنه دهره وه ی گرتبو، که واپو: گشت بپاریکی حه یز له زه یسانی دا نیتته جی، به به لگی (اجماع)، که واته: قه زاگردنه وه ی نویژی له سر نیه، به لام قه زاگردنه وه ی پوژوی له سره، هه روه که له (المجموع) دا پوون کراوه ته وه.

وَعَبُورُهُ سِتِّينَ كَعْبُورِهِ أَكْثَرُهُ (کتاب الصلاة)

الْمَكْتُوباتُ خَمْسٌ:

(وَعَبُورُهُ سِتِّينَ) تئیه پریونی زه یسانی له شهست پۆژ (كَعْبُورِهِ أَكْثَرُهُ) وهكو تئیه پریونی هه یزه له پانزه پۆژ، واته: هه پینج به شه که ی خوینچرکه لیره شدا په فتاری پی ده کری، که واته: نه گهر فیره مندال لیبیون بوو ده گهر پندریته وه سه ر عاده تی پیشووی، نه گهر خوینه که ی لیک جیا ده کرده وه به گویره ی جیا کردنه وه په فتار ده کا، به و هه رجه ی به هیزه که له شهست پۆژ تینه پهی، نه گهر ده ست پیکراوی جیا نه که ره وه بوو چا و چو قانیکی بۆ به زه یسانی داده ندری.

﴿دوا ووقته﴾: واجبه نافره ت زانستی هه یزو زه یسانی و خوینچرکه فیر بیی، جا نه گهر میرده که ی زانا بی، واجبه نه و فیری بکا، نه گهر نا: واجبه له لای که سیکی تر فیر بیی و میرده که ش بۆی نیه ریگی فیریونی نه م زانستی لی بگری، ئینجا منیش تکا له دایکان و خوشکان و کیژانی به پۆژ ده که م: له فیریونی نه م زانسته دا هیه شه رم نه که ن، چونکه هیه له ده سه لاتی نه وادا نیه، هه روه ک پیغه مبه ر ﷺ ده فه رموی: ﴿هَذَا شَيْءٌ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَى بَنَاتِ آدَمَ﴾ روه الشیخان، نه م هه یزه شتی که خوی گه وره له سه ر کیژه کانی باب ئاده می نووسیوه.

الحمد لله لیره دا (په پتووی پاک کردنه وه) کوتایی هات، ان شاء الله تعالی (په پتووی نویژی) به دوا دا دی، هه روه ک ده فه رموی:

﴿کتاب الصلاة: په پتووی نویژ﴾

نویژ: دوو مین پوکنی ئیسلامه، له (مکه) ی پیرۆز له شهوی (معراج) دا له بیست و هه فتی مانگی (رَجَب)، سالتیکو نیو پیش کوچکردن، واجب کراوه.

(الْمَكْتُوباتُ) نه و نویژانه ی له گشت شه و پۆژ تیکا واجب کراون، به فه رمووده ی خوی گه وره: ﴿فَأَقِمْ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا﴾ نویژ بکه ن، به راستی نویژ له سه ر ئیمانداران نووسراوه و کاتی بۆ داندراوه.

(خَمْسٌ) نویژه واجبه کان پینجن، به (اجماع) ی موسلمانان، پیغه مبه ر ﷺ ده فه رموی: ﴿فَرَضَ اللَّهُ عَلَى أُمَّتِي لَيْلَةَ الْإِسْرَاءِ خَمْسِينَ صَلَاةً، فَلَمْ أَزَلْ أُرَاجِعُهُ وَأَسْأَلُهُ التَّخْفِيفَ حَتَّى جَعَلَهَا خَمْسًا فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ﴾ روه الشیخان، له شهوی شه و پتییو سه رکه و تنم بۆ ئاسمانه کان، خوی گه وره په نجا نویژی له سه ر ئوممه تی من واجب کرد، به لام من هه ر ده گه پامه وه لای خوا و تکای سوو ککریم لیده کرد، تا کر نیه پینج نویژ له گشت پۆژو شه ویکدا.

﴿ کات و ناوی پینج نویژ مکان ﴾

خوای گه وره ده فرموی: ﴿فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ﴾ خوای گه وره به پاک بناسنو نویژی بق بکن: له کاتی شه وی دا نویژی مه غریبو عیسا بکن، له کاتی به یانی دا نویژ بکن، سو پاس ته نها بق خودایه له ناسمانه کان و له زه میندا، له ئیواراندا نویژی عه سر بکن و له کاتی نیوه پؤدا نویژ بکن.

﴿عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: أَقْنَى جَبْرِيلُ عَلَى الْعِلَامِ-عِنْدَ الْبَيْتِ مَرَّتَيْنِ: فَصَلَّى الظُّهْرَ فِي الْمَرَّةِ الْأُولَى حِينَ كَانَ الْفَيْءُ مِثْلَ الشَّرَاكِ، ثُمَّ صَلَّى الْعَصْرَ حِينَ كَانَ ظِلُّ كُلِّ شَيْءٍ مِثْلَهُ، ثُمَّ صَلَّى الْمَغْرِبَ حِينَ وَجَبَتِ الشَّمْسُ وَالْفَطْرُ الصَّائِمُ، ثُمَّ صَلَّى الْعِشَاءَ حِينَ غَابَ الشَّفَقُ، ثُمَّ صَلَّى الْفَجْرَ حِينَ بَرَقَ الْفَجْرُ وَحُرِّمَ الطَّعَامُ عَلَى الصَّائِمِ. وَصَلَّى الْمَرَّةَ الثَّانِيَةَ الظُّهْرَ حِينَ كَانَ ظِلُّ كُلِّ شَيْءٍ مِثْلَهُ لَوْقَتِ الْعَصْرِ بِالْأَمْسِ، ثُمَّ صَلَّى الْعَصْرَ حِينَ كَانَ ظِلُّ كُلِّ شَيْءٍ مِثْلِهِ، ثُمَّ صَلَّى الْمَغْرِبَ لَوْقَتِهِ الْأَوَّلِ، ثُمَّ صَلَّى الْعِشَاءَ الْآخِرَةَ حِينَ ذَهَبَ ثُلُثُ اللَّيْلِ، ثُمَّ صَلَّى الصُّبْحَ حِينَ اسْفَرَّتِ الْأَرْضُ، ثُمَّ انْفَتَحَتْ إِلَيَّ جَبْرِيلُ فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ هَذَا وَقْتُ الْأَلْيَاءِ قَبْلَكَ وَالْوَقْتُ لِي مَا بَيْنَ هَذَيْنِ الْوَقْتَيْنِ﴾ حدیث صحیح رواه اصحاب السنن، پیغمبر ﷺ فرموی: حه زده تی (جبرائیل) - که مه لاتی که به کی خوابه - دوو جار له لای (کعبه) ی مالی خوا پیشنویژی بق کردم: جاری به کهم: نویژی نیوه پؤی کرد له و کاته ی سیبه ره و هکو قه ی تانی پتلاو بوو، ئینجا نویژی عه سری کرد له و کاته ی سیبه ری گشت شتیک و هکو خوی بوو، ئینجا نویژی مه غریبی کرد له و کاته ی پؤژ به ته وای ناوا بوو، ئینجا نویژی عیشای کرد له و کاته سؤرای له لای پؤژ ناوا نه ما، ئینجا نویژی سبه ی نیی کرد له و کاته ی پؤنایی به یانی ده رکوت. ههروه ها جاری دوو همیشه: نویژی نیوه پؤی کرد له و کاته ی سیبه ری گشت شتیک و هکو خوی بوو، که کاتی عه سری دوتنی داهات، ئینجا نویژی عه سری کرد له و کاته ی سیبه ری هه موو شتیک دوو نه و هنده ی خوی بوو، ئینجا نویژی مه غریبی هه ره له کاته که ی پیشووی دا کرد، ئینجا نویژی عیشای کرد له و کاته ی سیبه کی شه وی پؤیشت، ئینجا نویژی سبه ی نیی کرد له و کاته ی زه مین پؤشن بوو، ئینجا حه زده تی (جبرائیل) ناوی لئ دامه وه و فرموی: نه ی (محمد) نه وه ی پابرئو کاتی نویژی پیغمبر کانی پیش تو بوو - عليهم الصلاة والسلام- کاتی هه نویژیکیش له نیتوان نه و دوو کاته ی پابرئو دایه.

ئینجا به به لگی نه و حه دیسه و چه ند حه دیسیکی تریش، ئیمامی (النواوی) ده رباره ی کاته کانی نویژ ده فرموی:

الظُّهْرُ: وَأَوَّلُ وَقْتِهِ زَوَالُ الشَّمْسِ، وَآخِرُهُ مَصِيرُ ظِلِّ الشَّيْءِ مِثْلَهُ سِوَى ظِلِّ اسْتِواءِ الشَّمْسِ. وَهُوَ أَوَّلُ وَقْتِ الْعَصْرِ، وَيَبْقَى حَتَّى تَغْرُبَ، وَالْإِخْتِيَارُ أَنْ لَا تُؤَخَّرَ عَنْ مَصِيرِ الظِّلِّ مِثْلَيْنِ.

(الظُّهْرُ) یە کەم نوێژ لەو پێنج نوێژانە: نوێژی نیوە پۆیه؟ چونکە کە پێغەمبەر ﷺ لە شەوی (معراج) گە پاوە بۆ (مکة)، کات و چۆنیەتی نوێژکردنی پێنەگوترابو، بۆی نوێژی ئەو بەیانی یە نەکرا، ئینجا لە کاتی نیوە پۆدا حەزەرەتی (جبرائیل) -علیه السلام- هات و پێش نوێژی بۆ پێغەمبەر ﷺ کردو کات و چۆنیەتی نوێژکردنی بە پێغەمبەر ﷺ گوت، هەروە کە لە حەدیسە کە ی پابردوودا پەوین کراوە، کە واتە: نوێژی نیوە پۆ یە کەم نوێژە لەو پێنجانە، کە لە ئیسلامدا کراوە.

(وَأَوَّلُ وَقْتِهِ) سەرەتای کاتی نوێژی نیوە پۆ (زَوَالُ الشَّمْسِ) لادانی پۆژە لە ناوەندی ئاسمان بەرە و لای پۆژناوا (وَآخِرُهُ) کۆتایی کاتی نوێژی نیوە پۆ (مَصِيرُ ظِلِّ الشَّيْءِ مِثْلَهُ) پۆیشتنی سیبەری هەموو شتێک بە وێنە ی خۆی (سِوَى ظِلِّ اسْتِواءِ الشَّمْسِ) جگە لە سیبەری کورته کە ی (استِواء)، واتە: ئەو کاتە ی پۆژ لە ناوەندی ئاسمانە.

بۆ وێنە: شتێکی بەرز لە زەویە کێ پاستاندا بچە قێتە و تەماشای بکە: لە پێش نیوە پۆ بەرە بەرە سیبەری کە کورت دەبێتەو، تا دێتە بن شتە بەرزە کە و پادەو دەستێ، ئا لەم کاتە ی پاوەستانی دا پێی دەگوترێ: سیبەری (استِواء)، ئینجا کە پۆژ بەرە و پۆژ ئاوا لایدا، ئەو سیبەری کورته ی (استِواء) ش بە پێچەوانەو بەرە و پۆژە لات زیاد دەکاتەو، ئینجا کە لە شوێنی سیبەری کورته کە ی (استِواء) بەو لاوە سیبەری کە بە ئەندازە ی شتە بەرزە کە پۆیشت، ئەو کاتی نیوە پۆ کۆتایی دێت کاتی عەسر دەست پێ دەکا هەروە کە دەفرموی:

(وَهُوَ) کە سیبەری هەموو شتێک -جگە لە سیبەری (استِواء) - بە قەد خۆی پۆیشت، ئەو کاتە (أَوَّلُ وَقْتِ الْعَصْرِ) سەرەتای کاتی نوێژی عەسرە: کە دوو مەین نوێژە لەو پێنجانە (وَيَبْقَى) کاتی نوێژی عەسر دەمێنێ (حَتَّى تَغْرُبَ) تا پۆژ ئاوا دەبێ، پێغەمبەر ﷺ دەفرموی: ﴿وَمَنْ أَذْرَكَ رَكْعَةً مِنَ الْعَصْرِ قَبْلَ أَنْ تَغْرُبَ الشَّمْسُ فَقَدْ أَذْرَكَ الْعَصْرَ﴾ رواه الشيخان، هەر کە سێک بگاتە پە کە تێکی نوێژی عەسر پێش ئەو ی پۆژ ئاوا بێ، ئەو گە یشتووتە نوێژی عەسر. واتە: بە ئەدا ئێ قبوول دەکری، کە واتە: ئەگەر تۆر ئەرە نگیش پۆژ ئاوا بێ، کاتی نوێژی عەسر هەر دەمێنێ، هەروە کە (الشروانی) دا پەوین کراوە تەو.

(وَالْإِخْتِيَارُ) کاتی هەڵبژاردە ی نوێژی عەسر: کە خێری تەواوی بگاتی (أَنْ لَا تُؤَخَّرَ) ئەو یە نوێژە کە دوا نەخێ (عَنْ مَصِيرِ الظِّلِّ مِثْلَيْنِ) لە پۆیشتنی سیبەری هەموو شتێک دوو ئەو نەندە ی خۆی، بە بە لگە ی حەدیسە کە ی (جبریل) ی پابردو.

وَالْمَغْرِبُ بِالْمَغْرُوبِ، وَيَبْقَى حَتَّى يَغِيبَ الشَّفَقُ الْأَحْمَرُ فِي الْقَدِيمِ، وَفِي الْجَدِيدِ يَنْقَضِي بِمَضْيِ قَدَرٍ وَضُوءٍ وَسُتْرٍ عَوزَةٍ وَأَذَانٍ وَإِقَامَةٍ وَخَمْسِ رَكَعَاتٍ، وَلَوْ شَرَعَ فِي الْوَقْتِ وَمَدَّ حَتَّى غَابَ الشَّفَقُ الْأَحْمَرُ جَازَ عَلَى الصَّحِيحِ، قُلْتُ: الْقَدِيمُ أَظْهَرُ وَاللَّهُ أَعْلَمُ.

نینجا بزانه: له فەرمووده ی بژارده دا- به به لگه ی چه ند حه دیسیکی (صحیح)- نویژی عه سر پی ی ده گوتری: ﴿الصَّلَاةُ الْوُسْطَى﴾ روه الشیخان، واته: نویژی ناوه ند- هه روه که له (المجموع) دا فەرموویه تی- چونکه ده که ویتنه نیتوان دوو نویژی پۆژی و دوو نویژی شهوی، له هه ر چواریشیان که وره تره، نینجا نویژی به یانی له نهوانی تره که وره تره، نینجا نویژی عیشا، نینجا نویژی نیوه پۆ، نینجا نویژی مه غریب له که وره یی دا له دوا ی نیوه پۆیه، هه روه که له (تحفة) دا پوونی کردۆته وه.

(وَالْمَغْرِبُ) سه ره تایی کاتی نویژی مه غریب: که نویژی سی یه مه (بِالْمَغْرُوبِ) به پۆژئاوا بوونیکی ته واد ده ست پی ده کا، واته: له شوینی ده شتایی دا کولێره ی پۆژ به ته ولوی ئاوا بیی و له شوینه کانی تریش زه رده ی پۆژ نه مینێ له سه ری چیاکان و به رزاییه کان، تاریکاییش له لای پۆژ هه لات ده ست پی بکا (وَبِقَى) کاتی نویژی مه غریب ده مینێ (حَتَّى يَغِيبَ الشَّفَقُ الْأَحْمَرُ) تا پۆناکیه سۆره که ی لای پۆژئاوا ون ده بی (فِي الْقَدِيمِ) له فەرمووده ی کۆنی ئیمامی (شافعی) دا، پیتفه مبه ر ﴿وَقْتُ الْمَغْرِبِ مَا لَمْ يَغِبِ الشَّفَقُ﴾ روه مسلم، کاتی نویژی مه غریب ده مینێ مادام پۆناکیه سۆره که ون نه بو ی.

(وَفِي الْجَدِيدِ) له فەرمووده ی نویی ئیمامی (شافعی) دا نه وه ند ه ماوه ی نیه، به لکو (يَنْقَضِي) کاتی نویژی مه غریب کۆتایی دی (بِمَضْيِ قَدَرٍ وَضُوءٍ) به پۆیشتنی نه ندازه ی ده ست نو یژ گرتیتیک و (وَسُتْرٍ عَوزَةٍ) داپۆشینێ عه وپه تو (وَأَذَانٍ وَإِقَامَةٍ) بانگو ئیقامه تیک و (وَخَمْسِ رَكَعَاتٍ) پینچ په که ته تیش، واته: سی ی مه غریب و دووش سوننه تی پاش مه غریب (وَلَوْ شَرَعَ فِي الْوَقْتِ) نه که ره له سه ره تایی کاتی مه غریب نویژی دابه ست و (وَمَدَّ) نویژه که شی در یژ کرد (حَتَّى غَابَ الشَّفَقُ) تا پۆناکیه سۆره که ون بوو (جَازَ عَلَى الصَّحِيحِ) نویژه که ی دروسته، له سه ره فەرمووده ی راست.

(قُلْتُ) ئیمامی (النواوی) ده فەرمو ی (الْقَدِيمُ أَظْهَرُ) فەرمووده که ی کۆنی ئیمامی (شافعی) - ده رباره ی کاتی نویژی مه غریب- به هیز تره له فەرمووده که ی نویی (وَاللَّهُ أَعْلَمُ) چونکه حه دیسی (صحیح) به لگه یه تی، هه روه که پابرا.

﴿نَاكَادَارِي﴾: نه که ره له شوینیک پۆژئاوا بوو و له وی نویژی مه غریبی کرد، نینجا چووه شوینیک تر، که ته ماشای کرد هیشتا له م شوینه دا پۆژ ئاوا نه بوه، نه وه واجبه: دووباره نویژی مه غریب بکاته وه، هه روه که له (نهاية) دا فەرموویه تی.

وَالْعِشَاءُ بِمَغِيبِ الشَّفَقِ، وَيَتَّقَى إِلَى الْفَجْرِ، وَالْإِخْتِيَارُ أَنْ لَا تُؤَخَّرَ عَنْ ثُلُثِ اللَّيْلِ، وَفِي قَوْلِ نَصْفِهِ.

(وَالْعِشَاءُ) سهرمهای کاتی نویژی عیسا: که نویژی چواره مه (بِمَغِيبِ الشَّفَقِ) به ونبوونی پوناکیه سوره که ی لای پوژتاوا دهست پی دهکا.

(وَيَتَّقَى) کاتی نویژی عیسا ده میتنی (إِلَى الْفَجْرِ) تا کاتی به یانی، پیغه مبر ﷺ ده فرموی: ﴿لَيْسَ فِي التَّوَمِ تَفْرِيطٌ، إِنَّمَا التَّفْرِيطُ عَلَى مَنْ لَمْ يُصَلِّ الصَّلَاةَ حَتَّى يَدْخُلَ وَقْتُ الْآخِرَى﴾ رواه مسلم، که مترغمی له خوتندا نیه، به لکو که مترغمی له سهر شو که سیه: که نویژ له کاتی خوی دا ناکا تا کاتی نویژی کی تر دی. واته: کاتی گشت نویژ تک - جگه له به یانی - تا کاتی نویژ که ی تر ده میتنی.

(وَالْإِخْتِيَارُ) کاتی هه لبرارده ی نویژی عیسا: که خیری ته وای بگاتی (أَنْ لَا تُؤَخَّرَ عَنْ ثُلُثِ اللَّيْلِ) نه وه: نویژ که له سییه کی شه وی دوا نه خری، به به لگی حه بیسه که ی (جِبْرَائِيلُ) پابردو (وَفِي قَوْلِ نَصْفِهِ) له فرموده یه کی تر دا، کاتی هه لبرارده نه وه: له نیوه ی شه وی دوا نه خری، چونکه پیغه مبر ﷺ ده فرموی: ﴿وَقْتُ صَلَاةِ الْعِشَاءِ إِلَى نِصْفِ اللَّيْلِ﴾ رواه مسلم، کاتی نویژی عیسا تا نیوه ی شه وی یه.

﴿فَاكْدَارِي﴾: نه گهر له شوینیکدا پوناکیه سوره که درهنگ ون ده بو، نه وه تا ون نه بی کاتی عیسا دانایی، هه چه ند به گویره ی وولاتانی تریش زور درهنگتر ون بی، به و هه رجی نه گاته به یانی، نه گهر نا: به گویره ی نزیکترین شوین په قاتار ده کهن، هه روه که له (الشهراملسی) دا پوون کراوه ته وه.

هه روه ها نه گهر له شوینیکدا پوناکیه سوره که نه بو، یان ون نه ده بو، نه وه کاتی عیسا له وی دا به گویره ی کاتی نزیکترین شوین دادی، واته: تا کاتی ونبوونی پوناکیه که له وولاته دا چاوه پوان ده کهن، شینجا دهست به نویژی عیسا ده کهن، هه روه که له سهر چاوه کاندای پوون کراوه ته وه.

به لأم نه گهر شه وی نه م شوینه نه وهنده کورت بوو: نه گهر نه اندازه ی کاتی پابردوی بۆ دابندری، به کسهر ده بیته کاتی به یانی، (واته: شه وه که ی نه م شوینه هه ره به قه د نیوانی مه غریب و عیشای شوینه نزیکه کان بوو)، نه وه به گویره ی کات نه اندازه داناندری، به لکو به گویره ی به شه کانی شه وی شوینه نزیکه کان داده ندری، بۆ وینه: نه گهر له شوینه نزیکه کاندای شه شیکی شه وی ده پویششت شینجا پوناکیه سوره که ون ده بو، نه وه له م شوینه شدا که شه شیکی شه وی پویششت کاتی نویژی مه غریب ده پواو کاتی نویژی عیسا دی، هه چه ند ماوه که ش زور کورت بی، هه روه که له (تحفة) دا پوون کراوه ته وه.

وَالصُّبْحُ بِالْفَجْرِ الصَّادِقِ وَهُوَ الْمُنْتَشِرُ ضَوْؤُهُ مُعْتَرِضاً بِالْأَفْقِ، وَيَبْقَى حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ، وَالْأَخْيَارُ أَنْ لَا تُؤَخَّرَ عَنِ الْإِسْفَارِ.

جا نه گهر هاتو پوژیش وها کورت بوو، به همان شیوه نه اندازه بۆ نویژده کانی داده ندری، به لام پوژوو ته نه لاه به یانه وه تا پوژ تاوا ده بی واجبه و به پوژیکسی ته وایش ده ژمیردری، هر چه ند پوژیش کورت بی، هر وه که له (فتاوی السیوطی) دا پوون کراوه ته وه.

(وَالصُّبْحُ) سهره تای کاتی نویژی سبه ینی: که نویژی پیئجه مه (بِالْفَجْرِ الصَّادِقِ) به ده رکه وتنی به یانی پاستگو ده ست پی ده کا: که به یانی نووه میشی پی ده گوتری (وَقَوْ) به یانی پاستگو (الْمُنْتَشِرُ ضَوْؤُهُ) نه و پوناکیه سبه یه که بلالو ده بیته وه (مُعْتَرِضاً) به پانایی، واته: له نیوان باکوورو باشووردا (بِالْأَفْقِ) له بنه وهی ئاسمانی لای پوژمه لات، واته: به ده رکه وتنی (بِالْفَجْرِ الصَّادِقِ) = به یانی پاستگو، شه و کوتایی دی و پوژ ده ست پی ده کا، که وایو: نویژی سبه ینی له نویژده کانی پوژی ده ژمیردری، هر وه که له (المجموع) دا فرمویه تی.

ئینجا بزانه: له پپش ئه م به یانه دا به یانیکی تر هه یه، پی یی ده گوتری: (الْفَجْرُ الْكَاذِبُ) = به یانی دروژن: که پوناکیه که به دروژایی به ئاسمان دا دی، وه کو کلکی گورگ وایه: لای سهره وهی پوناکتره، ئینجا ون ده بی و تاریکی دادی، واته: هیشتا شه و ماوه، ئینجا پاش ماوه یه که به یانی پاستگو ده رده که وی.

جا بزانه: ماوهی نیوان (الْفَجْرُ الْكَاذِبُ) و (الْفَجْرُ الصَّادِقِ) پیئنج (درجة)، واته: بیست ده قیقه یه، هر وه که له (الشروانی) دا فرمویه تی، هر وه ها به و نیوانه ش ده گوتری: (سَحَر)، واته: به ره به یان، هر وه که له (بجیرمی) دا فرمویه تی.

(وَيَبْقَى) کاتی نویژی سبه ینی ده میتنی (حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ) تا به شیکسی پوژ هه لدی: وه که له شوینی ده شتایی دا به شیکسی کولیره ی پوژ ده ریکه وی و له شوینه کانی تریش هه تاو له سه ری چیاکان، یان له سه ری به رزاییه کان بدا، که پی یی ده گوتری: (که زنگ). پیغه مبه ر (ده فرموی: ﴿وَقْتُ صَلَاةِ الصُّبْحِ مِنْ طُلُوعِ الْفَجْرِ مَا لَمْ تَطْلُعِ الشَّمْسُ﴾ رواه مسلم، کاتی نویژی سبه ینی له ده رکه وتنی به یانه وه ده ست پی ده کا و ده میتنی مادام پوژ هه لته هاتبی.

(وَالْأَخْيَارُ) کاتی هه لبارده ی نویژی سبه ینی: که خیری ته وای بگاتی (أَنْ لَا تُؤَخَّرَ عَنِ الْإِسْفَارِ) نه وه یه: دوا نه خری له پوژشنبوونه وهی زه مین، به شیوه یه کی وه ها: به ته ماشا کردن شتی نزیک لیک جیا بکاته وه، هر وه که له (تحفة) دا فرمویه تی، به به لگه ی حه دیسه که ی (جبرائیل) ی پابردو.

﴿ناگاداری﴾ یه کهم: ﴿عن التّوأس بن سمعان﴾: ذَکَر رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الدَّجَالَ، قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا لُبُّهُ فِي الْأَرْضِ؟ قَالَ: أَرْبَعِينَ يَوْمًا: يَوْمَ كَسَنَةِ وَيَوْمَ كَشْهَرِ وَيَوْمَ كَجُمُعَةٍ وَسَائِرُ أَيَّامِهِ كَأَيَّامِكُمْ، قُلْنَا: فَلَذَلِكَ الْيَوْمَ الَّذِي كَسَنَةِ أَتَكْفِينَا فِيهِ صَلَاةَ يَوْمٍ؟ قَالَ: لَا، أَفْذَرُوا لَهُ قَنْزَرَةً ﴿رواه مسلم، پیغمبر ﷺ باسی (دَجَال) ی کرد، نیمه ش گوتمان: (دَجَال) ماوهی چند پۆژ ده مینیتته وه؟ پیغمبر ﷺ فرمووی: چل پۆژ ده مینیتته وه: پۆژیکسی وه کو یه ک سال دریزه، پۆژیکشی وه کو مانگیك دریزه، پۆژیکشی وه کو هفتیه ک دریزه، پۆژه کانی تریشی وه کو پۆژه کانی نیوه یه، گوتمان: له و پۆژهی دا که وه کو سالیك دریزه، تایا نویژی تنها پۆژیکمان به سه؟ پیغمبر ﷺ فرمووی: نا، نه ندازه ی خوی بق دابنن، واته: وه کو جاران له ماوه ی هه ر بیست و چوار سه عاتیكد ا پینچ نویژ بکه ن به م جۆره:

که له دوا ی ده رکه وتنی به یان نه ندازه ی نیوان به یان و نیوه پۆ پویشیت نویژی نیوه پۆ بکه ن، ئینجا که نه ندازه ی نیوان نیوه پۆ عه سر پویشیت نویژی عه سر بکه ن، ئینجا که نه ندازه ی نیوان عه سرو مه غریب پویشیت نویژی مه غریب بکه ن، ئینجا نویژی عیشاش به و جۆره، ئینجا سبه ینی، ئینجا نیوه پۆ ئینجا عه سر، ئینجا مه غریب... تا نه و پۆژه دریزه ی وه کو سالیك کۆتایی دئ و کۆی هه موو نویژه کان ده کاته هه زارو هه شتسه د نویژ، واته: سیسه دو شه ست نیوه پۆ، سیسه دو شه ست عه سر... هتد، ئینجا له و پۆژه ش که وه کو مانگیك وه له و پۆژه ش که وه کو هفتیه که، له هه ر بیست و چوار سه عاتیكد ا، هه مان نه ندازه دانان به کار دینن، هه روه که له (شرح مسلم للنواوی) و (فتاوی السیوطی) دا پوون کراوه ته وه.

ئیتیر پۆژوو و خوا په رسته یه کانی ترو کاروباری پۆژانه ش هه ر به و شیوه یه نه ندازه ی بق داده ندرئ، هه روه که له (تحفة) و (نهایه) دا فرموویانه، جا له بهر نه وه ی له کاتی فیتنه ی (دَجَال) دا-خوا بمانپاریژی- پتویست به م مه سه له یه ده بی و پیغمبر ﷺ برپاری شه ری بق دیاری کردوه، بۆیی لیره دا پوونمان کردوه.

دووه م: له هه دیسه دریزه که ی نیشانه کانی دنیا و یرانبووندا، پیغمبر ﷺ ده فرمووی: ﴿لَنْ تَقُومَ السَّاعَةُ... حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا﴾ رواه الشیخان، دنیا و یران نابئ تا پۆژ له لای پۆژئاواوه هه لئدی. ئینجا بزانه: پۆژه که ده گاته ناوه ندی ئاسمان و ده که پیتته وه، که واته: هه ر کاتیك ده ستی به گه رانه وه کرد کاتی نویژی نیوه پۆیه، ئینجا که سیبه ری شت هه ندی خوی پویشیت کاتی عه سره، ئینجا که ناوا بۆوه کاتی مه غریبه، ئینجا له مه ودوا وه کو جاران له پۆژ هه لاتته وه هه لئیتته وه، هه روه که له (تحفة) و (نهایه) دا پوون کراوه ته وه.

قُلْتُ: يَكْرَهُ تَسْمِيَةَ الْمَغْرِبِ عِشَاءً وَالْعِشَاءَ عَتَمَةً وَالتَّوَمُّ قَبْلَهَا وَالْحَدِيثُ بَعْدَهَا إِلَّا فِي خَيْرٍ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَيُسَنُّ تَعْجِيلُ الصَّلَاةِ لِأَوَّلِ الْوَقْتِ

سۆيەم: ئەو شوپىنەنى لە ماوەى بىستو چوار سەعاتدا شەۋىك پۇڭىك ئابىنن، واتە پۇڭىكەيان لە بىستو چوار سەعات زياترە، ئەۋە دانىشتىۋانى ئەو شوپىنە ۋەكو پۇڭىكە درىژەكانى (نَجَال) ئەندازە بۇ ئويۇڭ پۇڭىكە ۋەكارويارى پۇڭىكەيان دادەننن، ھەروەك لە (تحفة) (نهایة) دا ھەرمويانە.

هه‌روه‌ها: ئه‌گه‌ر شه‌ویش له‌ بیست و چوار سه‌عات زیاتر بوو، هه‌مان ئه‌ندازه‌ی بقی داده‌ندری، هه‌روه‌ك له (الشروانی) له‌ باسی نویژی عه‌سردا په‌وون كراوه‌ته‌وه، به‌لام ئه‌گه‌ر له‌ ماوه‌ی بیست و چوار سه‌عاتدا شه‌ویك و پۆژتکیان ده‌دیت و شه‌وه‌كه‌، یان پۆژه‌كه‌ زۆر له‌ عاده‌ت كه‌متر بوو، ئه‌وه‌شمان له‌ باسی نویژی عیشادا په‌وون كرده‌وه، وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ تَعَالٰی.

(قُلْتُ) نيامی (النواوی) ده‌فهرموی: (يُكْرَهُ تَسْمِيَةُ الْغُرْبِ عِشَاءً) ناپه‌سندده به نویژی مه‌غریب بگوتری: عیشاء، مه‌روه که له (البخاری) دا گتیردراوته‌وه. (وَالْعِشَاءُ عَتَمَةٌ) مه‌روه‌ها ناپه‌سندده به نویژی عیشاء بگوتری: (عَتَمَةٌ)، واته: ووشتَر دوشین، مه‌روه که له (مسلم) دا گتیردراوته‌وه.

(وَالنُّوْمُ قَبْلُهَا) خهوتن ناپه سنده، له پيش نويزكرنى عيشادا (وَالْحَدِيثُ بَعْدَهَا) قسه كردن ناپه سنده، له بوای نويزكرنى عيشا (الْأَمِنْ خَيْرٌ وَاللَّهُ أَكْبَرُ) ته نها ده رياره ی کاروباری چاکه نه بئى ﴿عَنْ أَبِي بَرْزَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ﴾: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَكْرَهُ الثُّوْمَ قَبْلَ الْعِشَاءِ وَالْحَدِيثَ بَعْدَهَا﴾ رواه الشيخان، پیغمبر ﷺ نوستنی پیش عیشای بئی ناخوش بوو و قسه کردنی بوای عیشاشی بئی ناخوش بوو.

﴿ناگاداری﴾: هر کاتیک سهره‌های کاتی نویژ داهات، نویژی ئه و کاته‌ی له سهر واجب ده‌بێ، به‌لام بۆی دروسته: نویژکردنه‌که دوا بخا تاكو له پیش ده‌رچوونی کاته‌که‌ی دا بیکا، به‌و مرجعی هر له سهره‌های کاته‌که‌دا نیازی کردنی هه‌بێ، به‌لام ئه‌گه‌ر ده‌یزانی له کاتی نویژدا تووشی حاله‌تیکی وه‌ها ده‌بێ: نویژی پێ‌ناکړی، وه‌کو بزانی ده‌کوژێ، یان شیت ده‌بێ، یان بێ‌هۆش ده‌بێ، یان هه‌یز، یان مندالبوونی تووش ده‌بێ، ئه‌و کاته‌ واجبیه: له سهره‌های کاته‌که‌دا نویژ بکا، ئه‌گینا: گونا‌ه‌بار ده‌بێ، هه‌روه‌ک له زۆریه‌ی سه‌رحاوه‌کاندا ئاماژه‌یان بۆ کړوه‌.

(وَيُسِّنُّ تَعَجُّلُ الصَّلَاةِ) سوننه ته: گشت نوښځك زوو بكرى (الْأَوَّلِ وَقْتِهَا) له سهره تاى كاته كه ى دا، واته: به و مهرجه ى دلتيابى: كاتى نوښځه كه هاتره، خواى كه وره ده فرموى: ﴿فَاسْتَبْقُوا الْخَيْرَاتِ﴾ به له بكن بى كارى چاكه.

وَفِي قَوْلٍ: تَأْخِيرُ الْعِشَاءِ أَفْضَلُ، وَيُسَنُّ الْإِبْرَازُ بِالظُّهْرِ فِي شِدَّةِ الْحَرِّ، وَالْأَصَحُّ اخْتِصَاصُهُ
بِبَلَدٍ حَارٍّ وَجَمَاعَةٍ مَسْجِدٍ يَقْصِدُونَهُ مِنْ بُعْدٍ، وَمَنْ وَقَعَ بَعْضُ صَلَاتِهِ فِي الْوَقْتِ: فَأَلْأَصَحُّ

ثینجا بزانه: پاراستنی نویژی عه سر له هه موو نویژه کانی تر واجبتره، چونکه خوای گه وره
ده فهرموئ: ﴿حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَى﴾ بهره وام بن له سر پاراستنی
نویژه کان و نویژی ناوهند. واته: که نویژی عه سره، هه روه ک باسما ن کرد.

که وابو: نه و عاده ته ی له چند شوینیکی کوردستاندا هه یه: که نویژی عه سر دوا دین تا
خه ک ده ست له کار هه لده گرن، ثینجا بانگ ده دن و جماعت ده کن، عاده تنیکی
ناپه سنده و نژ به و دوو نایه ته یه و واجبه: وازی لی بهیندری، نه وک نه و سوننه ته له ناو بی،
چونکه نویژکردن له سهره تای کاتی دا، خیری زیاتره له کاتی هه لبرآرده، هه روه ک
پیغه مبر ﴿﴾ له سهری بهره وام بووه و فهرمانیشی پی کردوه.

جا نه گه ر له سهره تای کاتدا خوی خه ریک کرد به ده ست نویژو بانگو جل گۆپین و کارنکی
سووک و گفتوگویه کی که مو خواردنیک کی که مو چاوه پروانکردنی جماعت، به وه خیری
سهره تای کاتی له ده ست ناچی، هه روه ک له (المجموع) و (تحفة) دا پوون کراوه ته وه و له
پاشکوی بانگدا زیاتر پوونی ده که یه وه، ان شاء الله تعالی.

(وَفِي قَوْلٍ) له فهرمووده یه کدا: (تَأْخِيرُ الْعِشَاءِ أَفْضَلُ) دواختنی نویژکردنی عیسا خیری
گه وره تره، به و هه رجه ی له کاتی هه لبرآرده تینه په پی ﴿عن أبي هريرة﴾: كَانَ رَسُولُ
اللَّهِ ﷺ يَسْتَحِبُّ أَنْ يُؤَخِّرَ الْعِشَاءَ ﴿رواه الشيخان، پیغه مبر ﴿﴾ پی خورش بوو نویژی
عیسا دوا بیخی.

(وَيُسَنُّ الْإِبْرَازُ بِالظُّهْرِ) سوننه ته: فینککردنی نویژی نیوه پی (فِي شِدَّةِ الْحَرِّ) له کاتی
گه رمای به میزدا، واته: نویژی نیوه پی دوا بیخی، تا دیواره کان نه وهنده سیته ریان په یدا
ده بی: نویژکر ته یدا بروا، پیغه مبر ﴿﴾ ده فهرموئ: ﴿إِذَا اشْتَدَّ الْحَرُّ فَأَبْرِذُوا بِالصَّلَاةِ لِإِنَّ
شِدَّةَ الْحَرِّ مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ﴾ رواه الشيخان، هه ر کاتیک گه رما به میز بوو، نویژی نیوه پی
فینک بکن، چونکه گه رمای به میز له هه ناسه ی نویژه خه وه یه.

(وَالْأَصَحُّ) فهرمووده ی پاستر (اِخْتِصَاصُهُ) نه و فینککردنه تاییه ته (بِبَلَدٍ حَارٍّ) به
شوینیکی وه ها: که پله ی گه رمای به رز بی و (وَجَمَاعَةٍ مَسْجِدٍ) نویژی نیوه پویش له
مزگه و تیکدا به جماعت بکری و (يَقْصِدُونَهُ مِنْ بُعْدٍ) نویژکره کانیش له دور وه یینه
مزگه و ته که، واته: نه گه ر یه کیک له و چوار هه رجان نه بو، فینککردن سوننه ت نیه،
هه روه ک له سهرچاوه کاندای پوونیان کردوته وه.

(وَمَنْ وَقَعَ بَعْضُ صَلَاتِهِ فِي الْوَقْتِ) هه ر که سیک ده ستی به نویژ کردو به شیکی نویژه که ی
که و ته کاتی نویژه که و به شیکیشی که و ته ده روه ی کاتی نویژه که، نه وه (فَالْأَصَحُّ)

أَنَّهُ إِنْ وَقَعَ رَكْعَةٌ فَالْجَمِيعُ أَدَاءٌ، وَإِلَّا فَقَضَاءٌ، وَمَنْ جَهِلَ الْوَقْتَ اجْتَهَدَ بِوَرْدٍ وَتَخَوَّاهُ، فَإِنْ تَيَقَّنَ صَلَاتَهُ قَبْلَ الْوَقْتِ قَضَى فِي الْأَظْهَرِ وَإِلَّا فَلَا،

فهرموده‌ی پاستر (أَنَّهُ إِنْ وَقَعَ رَكْعَةٌ) نه‌گه‌ر په‌كه‌تییكى ته‌واو، یان زیاتر كه‌وته كاتى نویژ (فَالْجَمِيعُ أَدَاءٌ) هه‌موو نویژه‌كه به نه‌دا داده‌نرئ، واته: وا داده‌ندرئ له كاتى خوی‌دا كراوه (وَإِلَّا) به‌لام نه‌گه‌ر په‌كه‌تییكى نه‌كه‌وته كاتى نویژ، به‌لكو له پیش ته‌واو یونی سوجه‌ی دووه‌م، كاتى نویژ نه‌ما (فَقَضَاءٌ) نه‌وه هه‌موو نویژه‌كه به قه‌زا داده‌نرئ، پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رموئ: ﴿مَنْ أَذْرَكَ رَكْعَةً مِنَ الصَّلَاةِ فَقَدْ أَذْرَكَ الصَّلَاةَ﴾ رواه الشيخان، هه‌ر كه‌سیك بگاته په‌كه‌تییكى نویژ، نه‌وه گه‌یشته‌ته هه‌موو نویژ.

ئینجا بزانه، به ته‌واو یونی سوجه‌ی دووه‌م په‌كه‌تیک ته‌واو ده‌بی، هه‌روه كه له (تحفة) دا فه‌رموویه‌تی، كه‌واته: له سه‌ره‌تای (فاتحة) وه تا هه‌لسانه‌وه له سوجه‌ی دووه‌م، به یه‌ك په‌كه‌ت داده‌ندرئ.

(وَمَنْ جَهِلَ الْوَقْتَ) هه‌ر كه‌سیك كاتى نویژی نه‌ده‌زانی، چونكه هه‌ور بوو، یان له شوئییكى تاریكدا به‌ند كرابو، تواناشی نه‌بو بیگومان كاته‌كه بزانی، نه‌وه (اجْتَهَدَ) واجبه: (اجْتِهَاد) بگا، واته: هه‌ول بدا كاتى نویژ بزانی (بِوَرْدٍ) به هوی نه‌دازه‌ی خواپه‌رستی پۆزانه‌ی: وه‌ك قورئاخوئیندن (وَتَخَوَّاهُ) یان شتی‌تر، وه‌ك به‌رگ دوروین و كاره‌كانی‌تر، یان ده‌نگی كه‌له‌شیریكى تاقیكراوه.

هه‌روه‌ها نه‌گه‌ر گوئى له‌ده‌نگی بانگی باوه‌پیتكراویك بوو، كه له كاتى نویژه‌كان شاره‌زا بوو، یان باوه‌پیتكراویك به چاو زانیبیتى كاتى نویژ هاتوه، واجبه: باوه‌ریان پی‌بكا، جیاوازی كزره‌و چاوساغیش نیه، كه‌وابو: هه‌تا گومان هه‌بی: ئایا كاتى نویژ بووه، یان نا؟ هه‌پامه: نویژ دابیسه‌ستی نویژه‌كه‌شی دروست نیه، واته: هه‌ر چه‌ند ناشكراش بیی له كاتى خوی‌دا كراوه، هه‌ر واجبه: قه‌زای بگاته‌وه، هه‌روه‌ك له سه‌رچاوه‌كاندا فه‌رمویانه.

(فَإِنْ تَيَقَّنَ صَلَاتَهُ قَبْلَ الْوَقْتِ) نه‌گه‌ر هاتو (اجْتِهَاد) ی كړبو نویژی كړد، ئینجا بیگومان زانی: نویژه‌كه‌ی له پیش هاتنى كاتدا بووه (قَضَى فِي الْأَظْهَرِ) له فه‌رمووده‌ی به‌هیزتردا واجبه: نویژه‌كه قه‌زا بگاته‌وه، چونكه په‌فتاری به‌ئایه‌تی ﴿إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا﴾ نه‌كړدوه (وَإِلَّا) به‌لام نه‌گه‌ر بیگومان نه‌یزانی: نویژی له پیش هاتنى كاتدا كړدوه، به‌لكو له كاتى خوی‌دا كړبوی، یان هیچی بۆ پوون نه‌بۆوه (فَلَا) واجب نیه: قه‌زا بگاته‌وه.

ئینجا بزانه: نه‌گه‌ر هاتو چه‌ند سالیك نویژی سبه‌ینی‌ی-یان نویژی‌كی‌تری- له پیش هاتنى كاتدا كړدبو، ئینجا غه‌له‌ته‌كه‌ی ناشكرا بوو، نه‌وه قه‌زاكړینه‌وه‌ی ته‌نها یه‌ك نویژ واجبه،

چونکه هر نويزيكي پيژي دواوه به بهر قهزاي پيژي پيشه خوي دهكوي، هرهوك له (مغني) دا فرمويه تي و له باسي نيته نويزدا نووياره ي دهكينه وه، ان شاء الله تعالى.

﴿ باسي قهزاكړنه وي نويز ﴾

ثيمامي (النواوي) له (المجموع) دا ده فرموي: (اجماع) - په كدهنگي شو زانايانه ي متمانه يان پي ده كړي، له سر نه وه يه: هر كه سيك به قهسدي نويزي نه كړي، واجب: قهزاي بكاته وه... چونكه نه گهر كه سيك له بيري چوي: نويز بكا، واجب قهزاي بكاته وه، كه وايو: نه و كه سي به قهسدي نه كړوه، له پيشتره كه قهزاكړنه وي له سر واجب بي.

ئينجا بزانه: (پيغمبر ﷺ) له غمزاي (خندق) دا له بهر خمر يكووني جهنگ نويزي عسري نه كړو له دواي مغرب قهزاي كړدوه). هره وها (له غمزاي (بنی قریظة) دا چينه (صحابه) په كه به قهسدي نويزي عسريان نه كړد تاكو بگمنه جي، ئينجا كه گميشته جي قهزايان كړدوه). هره وها (له غمزاي (خيبر) دا، پيغمبر ﷺ (صحابه) كان بو نويزي سبهيني له خمو هه لنهستان تا رږ هه لات، ئينجا رويشته نه ولاترو نويزي سبهيني يان له گه سوننه تمكيشي قهزا كړدوه).

نو حديسانه گشتي له (بخاري ومسلم) دانه، جگه له وانه ش چند حديسيكي تر ده مينين ليره و له باسي قهزاكړنه وي نويزه سوننه ته كاندا، ان شاء الله تعالى.

كه وايو: جياوازي نيه: به قهسدي نويزي نه كړي، يان خه وتي، يان له بيري چوي، يان ريگه ي نويز كړدن لگيرابي، به (اجماع) ي زاناياني ئي سلام له سر گشتيان واجب: نويزه كه قهزا بكه نه وه، اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ هِيح زانايه كي (مُجْتَهِد) متمانه پي كراويز له (اجماع) ي زاناياني (اهل السنة) دهر نه چوه.

(وَيُؤَادِرُ بِأَلْفَانِ) واجب: په له بكا بو قهزاكړنه وي نويزي فو تاو نه گهر به قهسدي نه كړي، به لام نه گهر له بهر خه وتن، يان له بير چوون نويزه كي نه كړي، نه و كاته په له كړدن سوننه ته، هره وك له سر چاوه كاندا فرمويانه، پيغمبر ﷺ ده فرموي: ﴿مَنْ نَسِيَ صَلَاةً فَلْيُصَلِّ إِذَا ذَكَرَهَا، لَا كَفَّارَةَ لَهَا إِلَّا ذَلِكَ﴾ رواه الشيخان، هر كه سيك له بيري چو نويزك بكا، هر كاتي ك هاته وه بيري با نويزه كه بكا، هيج شتيك تاواني نويزه نه كراوه كه لانا با ته نها كړدن نويزيكي وهك خوي نه بي.

ئينجا بزانه: په له كړدن، له پيتي (فاء) ي (فَلْيُصَلِّ) وهرده گيري و پرسته ي ﴿لَا كَفَّارَةَ لَهَا إِلَّا ذَلِكَ﴾: هيج شتيك تاواني نويزه نه كراوه كه لانا با ته نها كړدن نويزيكي وهك خوي نه بي، به لگه يه: كه نويزي سوننه تيش جيگه ي نويزي واجب پر ناكاته وه.

وَيُسَنُّ تَرْتِيبُهُ وَتَقْدِيمُهُ عَلَى الْحَاضِرَةِ الَّتِي لَا يَخَافُ قَوَّتَهَا.

که وایو: لهم حدیسه‌دا: که خواجه‌گوره له پوښی قیامتدا ده‌فرموی: ﴿الْظُّرُؤَا فِي صَلَاةِ عَبْدِي أَتَمُّهَا أَمْ نَقْصُهَا؟... فَإِذَا انْقَضَ مِنْهَا شَيْئًا قَالَ: أَتَمُّوا لِعَبْدِي فَرِيضَتَهُ مِنْ تَطَوُّعِهِ﴾ رواء ابوداود بسندحسن، تماشای ناو نویژی به‌نده‌ی من بکن: ثایا نویزه‌که‌ی به‌ته‌واوی کرده، یان به‌ناته‌واوی؟ جا نه‌گه‌ر ناته‌واو بوو، خواجه‌گوره ده‌فرموی: ناته‌واوی نویزه واجب‌که بڼ به‌نده‌ی من له نویزه سوننه‌ته‌که‌ی ته‌واو بکن. مه‌به‌ست خودی نویزه نه‌کراوه‌که نیه، به‌لکو مه‌به‌ست ناته‌واوی ناو نویزه‌که‌یه: که نه‌یزانیوه، ه‌روه‌ها مه‌به‌ست خودی شو نویزه‌یه: که له‌بیری چوووه ه‌ر نه‌هاتوته‌وه بیری بیکا، ه‌روه‌ک له (تحفه)‌دا له باسی نویژی سوننه‌دا پوښ کراوه‌ته‌وه.

واته: به‌دیاری‌کردنی شم دوو مه‌به‌سته، نژایه‌تی نیوان ه‌ر دوو حدیسه‌که لاده‌چی، چونکه له حدیسه‌که‌ی یه‌که‌مدا ده‌فرموی: (إِذَا ذَكَرَهَا)، ه‌ر کاتیک هاته‌وه بیری، له حدیسه‌که‌ی دووه‌میشدا ده‌فرموی: ﴿الْظُّرُؤَا فِي صَلَاةِ عَبْدِي﴾، تماشای ناو نویژی به‌نده‌ی من بکن.

ثینجا بزانه: نه‌گه‌ر که‌وته گومان و نه‌یزانی: ژماره‌ی نویزه فه‌وتاوه‌کان چه‌نده، نه‌وه تا گومانی لاده‌چی، ه‌ر واجب: قه‌زایان بکاته‌وه، ه‌روه‌ک له (تحفه)‌دا پوښی کردوته‌وه.

(وَيُسَنُّ تَرْتِيبُهُ) سوننه‌ته: پزکردنی نویزه قه‌زا کراوه‌کان، واته: نویژی سبه‌ینن قه‌زا بکاته‌وه، ثینجا نیوه‌پو، ثینجا... ه‌تد ﴿عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: حُبْسُنَا يَوْمَ الْخَنْدَقِ حَتَّى ذَهَبَ هَوْيٌ مِنَ اللَّيْلِ حَتَّى كُنَّا، لَدَعَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِلَالًا فَأَمَرَهُ فَأَقَامَ، فَصَلَّى الظُّهْرَ وَأَحْسَنَ كَمَا كَانَ يُصَلِّيهِا فِي وَقْتِهَا ثُمَّ أَقَامَ الْعَصْرَ فَصَلَّاهَا كَذَلِكَ ثُمَّ أَقَامَ الْمَغْرِبَ فَصَلَّاهَا كَذَلِكَ ثُمَّ أَقَامَ الْعِشَاءَ فَصَلَّاهَا كَذَلِكَ﴾ رواء الامامان الشافعی و احمد بسند صحیح، پوښک له غه‌زای (خندق) پڼگه‌ی نویژکردنمان گیرا، تا به‌شیکي شه‌ویش پوښت، ثینجا پڼگه‌ی نویژکردنمان بوو، جا پیغه‌مبه‌ر ﷺ فرمائی به (بلال) کرد: ثیقامه‌تی بڼ نویژی نیوه‌پو کردو به جوانی نویزه‌که‌ی قه‌زا کرده‌وه ه‌روه‌ک له کاتی‌خوی‌دا ده‌یکرد، ثینجا ثیقامه‌تی عه‌سری کرد به‌و شپوه‌یه، ثینجا ثیقامه‌تی مه‌غریب، ثینجا ثیقامه‌تی عیشا. واته: سڼ نویژی فه‌وتا بون و قه‌زای کردنه‌وه.

(وَتَقْدِيمُهُ عَلَى الْحَاضِرَةِ) سوننه‌ته: نویزه فه‌وتاوه‌که قه‌زا بکاته‌وه له پیش‌کردنی نویژی ئیستای‌دا (الَّتِي لَا يَخَافُ قَوَّتَهَا) به‌و مه‌رجه‌ی ترسی نه‌بین نویژی ئیستایشی بفه‌وتن، نه‌گینا: ده‌بی نویژی ئیستای بکا، ثینجا فه‌وتاوه‌که قه‌زا بکاته‌وه ﴿عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: فَاتَ النَّبِيُّ ﷺ الْعَصْرَ يَوْمَ الْخَنْدَقِ فَصَلَّاهَا بَعْدَ مَا غَرَبَتِ الشَّمْسُ ثُمَّ صَلَّى بَعْدَهَا الْمَغْرِبَ﴾ رواء

وَتُكْرَهُ الصَّلَاةُ عِنْدَ الْإِسْتِوَاءِ

الشیخان، پیغمبر ﷺ له غزای (خندق) نویژی عسری فوئا، ئینجا له دای پۆژ تاوابوون قهزای کردهوه، ئینجا نویژی مه غریبی له نوادا کرد.

ئینجا بزانه: پوودای ئهم حه بیسه له پۆژیکدا بوو، پوودای حه بیسه که ی پێشداش له پۆژیکدا تردا بوو، مهروهک له (شرح مسلم) دا فرموویته.

﴿ناگاداری﴾: واجبه گشت کاتیکی خوی-جگه له کاتی خهوتن و خواپهرستنی واجبو مهولدانی زیان- له قهزا کردنهوهی ئه نوێژانه دا به سه ر بیا: که به قهس دی نه یکردن، دروستیش نیه نویژی سوننهت بکا تا نویژه واجبه کان به تهواوی قهزا دهکاتهوه، مهروهک له (تحفة) دا فرموویته، واته: نویژه سوننهت که ی داده مەززی و قبول دهی، به لام پیی گونا بهار دهی، مهروهک له (الشروانی) دا فرموویته.

به لام حاشیهی (ابن قاسم) له نیمامی (الرملی) ده گێڕتهوه: (دروسته: سوننهته دامهزراوهکانی پیش نویژ، له پیش ئه نوێژه فهوتاو ده بکری: که واجبه به پهله قهزا بکریتهوه). جا ئهم فرمودهیه وا دهگهیه: ئه که سه ی نویژی قهزای له سه رن، بۆی دروسته: سوننهته دامهزراوهکانی پیش نویژ دای نویژ بکا، که واته: مه بهستی (تحفة) ئه سوننهتانه نین: که (مؤکده) نه، به لکو مه بهستی سوننهت که ی ترن، والله اعلم.

مهروه ها بزانه: ئه که ر که سیک زۆر نویژ پۆژووی به قهس دی نه کردی و تۆبه ی کرد، به لام بۆی نه گونجا به پهله قهزایان بکاتهوه، ئه وه واجبه به دل بریار بدلو نیازی وابی: هر کاتیک توانای هه بو قهزایان بکاتهوه، مهروهک له (الشروانی) له باسی (توبه) دا پوونی کردو ته وه، که واته: هر له ئیستاو وه واجبه: به گوێره ی توانا قهزایان بکاتهوه، هر چه ند له گه ل هر نویژیکیشدا نویژیک قهزا بکاتهوه، تا کو باری قهزی سوکتر بیی، چونکه پیغمبر ﷺ ده رباره ی پۆژوو و حه ج ده فرموی: ﴿أَفْضُوْا لِلّٰهِ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ بِالْقَضَاءِ﴾ رواه الشیخان، قهزی خوا بده نه وه، چونکه خوا له پێشتره که قهزی بدریته وه.

﴿ئهو پینج کاتانه ی کردنی نویژی سوننه تیان تیدا هه رامه﴾

(وَتُكْرَهُ الصَّلَاةُ) له پینج کاتدا نویژکردنی سوننهت ناپه سنده، به ناپه سندیه کی هه رام، واته: نویژه که دانامه زری و تاوانباریش دهی:

یه که م و دووه م سێ یه م: (عِنْدَ الْإِسْتِوَاءِ) له و کاته دا: که پۆژ له ناوه ندی ئاسمانه، له و کاته دا: که پۆژ خه ریکی تاوابوونه، له و کاته دا: که پۆژ هه لدی ﴿عَنْ عَقَبَةَ﴾: ثَلَاثُ سَاعَاتٍ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَنْهَانَا أَنْ نُصَلِّيَ فِيْهِنَّ وَأَنْ نُقْبِرَ فِيْهِنَّ مَوْتَالَا: حِينَ تَطْلُعُ الشَّمْسُ بَارِغَةً حَتَّى تَرْتَفِعَ، وَحِينَ يَقُومُ لَانِمُ الظَّهْرِ حَتَّى تَزُولَ الشَّمْسُ، وَحِينَ تَضِيفُ الشَّمْسُ لِلْغُرُوبِ﴾ رواه

إِلَّا يَوْمَ الْجُمُعَةِ، وَبَعْدَ الصُّبْحِ حَتَّى تَرْتَفِعَ الشَّمْسُ كُرْمُحٍ، وَالْعَصْرِ حَتَّى تَغْرُبَ، إِلَّا
لَسَبَّ: كَفَائَتُهُ

مسلم، سنی کات مه نه پیغه مبر علیه السلام قه ده غی ده کردین نوژیان تی دا بکین و مردوه کانمان
تیاندا بنیژین: له و کاته ی دا که پوژ ه لدی تا به قه د رمیک به رز ده بی، له و کاته ی دا که پوژ
له ناوه ندی ناسمانه تا لاده دا، له و کاته ی دا که پوژ خه ریکی ناوا بوونه.

(إِلَّا يَوْمَ الْجُمُعَةِ) ته نها له پوژی مه یی دا نوژ کردن له کاتی (إِسْتَوَاء) دا حه پام نیه، چونکه
له هه دیستی تردا هاتوه: ﴿كَرَّةُ النَّبِيِّ ﷺ الصَّلَاةُ نِصْفَ النَّهَارِ إِلَّا يَوْمَ الْجُمُعَةِ﴾ رواه
ابوداود بسند ضعیف، لکنه مؤید بفعل الصحابة علیهم السلام، پیغه مبر علیه السلام پی تی ناخوش بوو له
نیوه ی پوژی دا نوژ بکری، ته نها له پوژی (جمعه) دا نه بی. په فتاری (صحابه) کانیش وه ک
ناوه پوکی نه م هه دیسه بی هیزه بووه.

چوارهم: (وَبَعْدَ الصُّبْحِ) له پاش نوژ کردن سبه یینیش نوژی سوننه ت هه پامه (حَتَّى
تَرْتَفِعَ الشَّمْسُ كُرْمُحٍ) تا پوژ ه لدی و به قه د رمیکیش به رز ده بی.

پینجهم: (وَالْعَصْرِ) له پاش نوژ کردن عه سریش نوژی سوننه ت هه پامه، هه چاند به
(جمع التقديم) ش له که ل نیوه پوژا کر دبی تی (حَتَّى تَقْرُبَ) تا پوژ به ته وای ناوا ده بی،
پیغه مبر علیه السلام ده فهرموی: ﴿لَا صَلَاةَ بَعْدَ الصُّبْحِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ، وَلَا صَلَاةَ بَعْدَ الْعَصْرِ حَتَّى
تَغِيبَ الشَّمْسُ﴾ رواه الشيخان، هیچ نوژی کی سوننه ت دروست نیه: له پاش نوژ کردن
سبه یی تا پوژ ه لدی، هیچ نوژی سوننه ت دروست نیه: له پاش نوژ کردن عه سریش تا
پوژ ناوا ده بی. واته: نه گهر نوژی سبه یی تی، یان عه سریش نه کر دبو، نه وه گشت
سوننه تی کی بو دروسته، هه روه ک له (تحفة) و (نهاية) دا فهرموویانه.

(إِلَّا لَسَبَّ) نوژ کردن له و پینج کاتانه دا ته نها له بهر هویه ک دروسته، به و مه رجی
هویه که دواکه و توو نه بی، واته: یان له پیش نوژ ه که دا بی، یان له که ل نوژ ه که دا
به رامبر بی، به و مه رجش مه به سستی ودها نه بی: نوژ ه که به قه سدی له به کیک له و پینج
کاتانه دا بکا، نه گینا: هه چه پامه، هه روه ک له زو به ی سه رچاوه کاندانا مار ه یان بو
کر دوه، جا هویه که ش وه نه وانه ی داهاتوو:

(كَفَائَتُهُ) وه کو نوژی فه و تاو، واته: که له کاتی خوی دا نه کرابی، دروسته: له و پینج
کاتانه شدا قه زاکر ته وه، به و مه رجی نه ی کاته پیشی به رده و امی خوی مه به ستنیشی
ودها نه بی به قه سدی بیهی تی ته نه و کاتانه، جیاوازی نوژی واجب و سوننه تیش نیه،
هه روه ک له سه رچاوه کاندانا فهرموویانه، چونکه پیغه مبر علیه السلام ده فهرموی: ﴿مَنْ نَسِيَ صَلَاةً
فَلْيُصَلِّ إِذَا ذَكَرَهَا﴾ رواه الشيخان، هه کس ی که نوژی کی له بیر چوو و نه یکرد، هه کاتیک

وَكُسُوفٍ وَتَحِيَّةٍ وَسُجْدَةٍ شُكْرٍ وَإِلَّا فِي حَرَمٍ مَكَّةَ عَلَى الصَّحِيحِ.
(فَصْلٌ) إِنَّمَا تَجِبُ الصَّلَاةُ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ بَالِغٍ عَاقِلٍ

هاته وه بیرى با نویژه که بکا. ئینجا بزانه: له باسی قه زاکردنه وهی نویژی سوننه ت به لگه ی تریش ده هیتین، إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى.

هه روه ها سوننه ته کانی پیش نویژی عه سرو پیش نویژی سبه ینیش دروسته: له دواى نویژه که دا بکرتن نه وهش به و مرجه ی نه یگاته پیشه ی به رده وامو مه به ستیشی وه ها نه بی: سوننه ته کان به قه سدی له و کاتانه دا بکا ﴿عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا وَقَدْ سُئِلَتْ عَنِ السُّجْدَتَيْنِ اللَّتَيْنِ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُصَلِّيهِمَا بَعْدَ الْعَصْرِ؟ فَقَالَتْ: كَانَ يُصَلِّيهِمَا قَبْلَ الْعَصْرِ ثُمَّ إِنَّهُ شَغِلَ عَنْهُمَا أَوْ نَسِيَهُمَا فَصَلَّاهُمَا بَعْدَ الْعَصْرِ ثُمَّ أَتَتْهُمَا﴾ رواه مسلم، پرسیار له حه زه رتی (عائشه) کرا: ده رباره ی نه و دوو په کعه ته ی پیغه مبه ر ﷺ له پاش نویژی عه سرتی دا ده یکردن؟ فه رموی: نه وه دوو په کعه ت سوننه ته که ی پیش عه سر بون پیغه مبه ر ﷺ به شتیکی تر خه ریک کرابو، یان له بیرى چوبو له پیش نویژدا بیکا، جا له دواى نویژدا کردنی، ئینجا به رده وام نه و دوو په کعه ته ی ده کردن.

(وَكُسُوفٍ) هه روه ها وه کو نویژی پۆزگیران، هه روه ها نویژی بارانیش، نه وانهش دروسته: له و کاتانه دا بکرتن، چونکه هۆیه که یان به رامبه ره (وَتَحِيَّةٍ) هه روه ها سوننه تی (تَحِيَّةُ الْمَسْجِدِ) و سوننه تی ده ستنویژو (وَسُجْدَةٍ شُكْرٍ) سوجه ی شوکرو سوجه ی (تِلَاوَةِ) و نویژی (جَنَازَةِ)، نه وانهش له و کاتانه دا دروسته: بکرتن، چونکه هۆیه کانیا ن پیش که وتوه. که وابو: نه گه ر هۆیه که نه بو: وه کو (صَلَاةُ التَّسْبِيحِ) و هه ر سوننه تیکی تر: که هۆیه کی نه بی، یان هۆیه که ی دواکه وتوو بی: وه کو (صَلَاةُ الْإِسْتِخَارَةِ) و (سُنَّةُ الْإِحْرَامِ)، نه وانه هیچیان دروست نه له و پینچ کاتانه دا بکرتن.

(وَإِلَّا فِي حَرَمٍ مَكَّةَ) هه روه ها ته نها له حه په می (مکة) دا له هیچ کاتیکی دا هیچ جۆره نویژتک حه پام نه (عَلَى الصَّحِيحِ) له سه ر فه رموده ی راست، پیغه مبه ر ﷺ ده فه رموی: ﴿يَا بَنِي عَبْدِ مَنَافٍ لَا تَمْتَنُوا أَحَدًا طَائِفًا بِهَذَا النَّبِيِّ وَصَلَّى آيَةً سَاعَةً شَاءَ مِنْ لَيْلٍ أَوْ نَهَارٍ﴾ صححه الترمذی وابن حبان، هیچ که سیئ قه ده غه مه که ن: که ته وافی نه م ماله ی خوا ده کا و نویژ ده کا له هه ر کاتیکی دا به شه و، یان به پۆژ.

﴿فَصْلٌ: لَهُ بِاسِي نُهُو كَه سَانَهُ ي نُوِيْزِيَان لَه سَه ر وَا جِبِه﴾

(إِنَّمَا تَجِبُ الصَّلَاةُ) نویژ واجبه: ته نها (عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ) له سه ر هه ر که سیئکی موسلمان بی، جا هه رچه ند له پابردووشدا موسلمان بو بی و ئیستاش کافر بی (بَالِغٍ) بلوغی بو بی: به و جۆره ی له سه ر هتای حه یزدا باسما ن کرد (عَاقِلٍ) عه قلی هه بی، واته: شیت نه بی، جا

طَاهِرٍ، وَلَا قَضَاءَ عَلَى الْكَافِرِ إِلَّا الْمُرْتَدُّ، وَلَا الصَّبِيَّ وَيُؤْمَرُ بِهَا لِسَبْعٍ وَيُضْرَبُ عَلَيْهَا لَعَشْرٌ،

لهو ستيانده دا جياوازی نيرو مئ نيه (طاهر) پاك بئ: له حه يزو زه يسانی، كه وابو: نويز واجب نيه: له سهر كافري بنچينه يی و له سهر مندال و له سهر شيت و له سهر ئافره تی زه يسانی و حه يزدار.

هروه ها (وَلَا قَضَاءَ عَلَى الْكَافِرِ) نويز قه زاكرنده وش واجب نيه: له سهر كافري بنچينه ي كه بووه موسلمان، چونكه خواي گه ورده ده فرموي: ﴿قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ يَتُوهَا يُفْقَرْ لَهُمْ مَالَهُمْ سَلَفٌ﴾ به كافره كان بلئ: نه گه ر واز له كوفر بيتنو بينه موسلمان، له رابردويان ده بوردرئ. ئينجا بزانه: كافري بنچينه يی زه كات و پلژوو و حه جيشی له سهر واجب نيه، هروه كه له (المجموع) دا فرمويه تی.

(إِلَّا الْمُرْتَدُّ) ته نها كافري وهرگه پاو قه زاكرنده وي نويزی له سهر واجب، واته: نه نويزانه ي كاتی كافيرونه و واجب: قه زا بكانه و، چونكه به هزی ئيسلامه تی نويزی له سهر واجب بووه، كه وابو: به كافيرون له سهر لاناچئ، به لام له فرموده ي ئيمامي (حنفي) و ئيمام (مالك) دا كافري وهرگه پاويش و هكو كافري بنچينه يی قه زاكرنده وي له سهر نيه، هروه كه له (المجموع) دا فرمويه تی.

ئينجا بزانه: مه به ست به كافري بنچينه يی نه و كافريه: به نه ژاده وه كافر بئ و هيچ كاتيكيش به خوی موسلمان نه بويئ، كافري وهرگه پاويش نه و كافريه: به نه ژاده وه، يان هه به خوی له كاتيكدا موسلمان بويئ، ئينجا كافر بئ.

﴿بَاسِيَ پَه روه رده گردنی مندال﴾

(وَلَا الصَّبِيَّ) هروه ها قه زاكرنده وي نويز له سهر مندالیش واجب نيه كه بلوغي بوو، پيغه مبه ر ﷺ ده فرموي: ﴿رُفِعَ الْقَلَمُ عَنْ ثَلَاثَةٍ: عَنِ الثَّامِ حَتَّى يَسْتَقِظَ وَعَنِ الصَّبِيِّ حَتَّى يَحْتَلِمَ وَعَنِ الْمَجْنُونِ حَتَّى يَعْقِلَ﴾ رواه ابوداود باسناد صحيح، نووسيني تاوان له سهر سئ كه سان هه لگيراوه: له سهر خه وتوو تا هه شيار ده بيتته وه، له سهر مندال تا بلوغي ده بئ، له سهر شيت تا چاك ده بيتته وه.

(وَيُؤْمَرُ بِهَا) فرمان به مندال ده كرى: تاكو نويز بكا (لِسَبْعٍ) له پاش ته واوكردي ته مەنى حه فت سالی تاكو لپا به يندرئ، هروه ها واجب هه په شه ي ليكرئ و فرمانی قه زاكرنده وشي پي بكرئ، هروه كه له زكريه ي سهر چاوه كاندا فرمويانه.

(وَيُضْرَبُ عَلَيْهَا) هروه ها له سهر نه كرنی نويز له مندال ده درئ (لَعَشْرٍ) له پاش ته واوكردي ته مەنى ده سالی، جياوازی كوپو كچ نيه، چونكه پيغه مبه ر ﷺ ده فرموي:

﴿مُرُوا أَوْلَادَكُمْ بِالصَّلَاةِ وَهُمْ أَبْنَاءُ سَبْعِ سِنِينَ، وَأَضْرِبُوهُمْ عَلَيْهَا وَهُمْ أَبْنَاءُ عَشْرِ وَفَرِّقُوا بَيْنَهُمْ فِي الْمَضَاجِعِ﴾ رواه ابو داود باسناد حسن، فرمانی نویژ کردن به مندا له کانتان بکه ن هر کاتیک ته مه نیان بووه هفت سال، له سر نویژنه کردن لیان دن که ته مه نیان بووه ده سال، هر له ته مه نی ده سالی شدا چیگه ی خه وتنی نیرو مئ لیک جیا بکه نه وه . واته: نه وه ک ره وشتیان تیک بچی.

نینجا بزانه: نه وه فرمانی نه و لی دانه ی پرپر بوو، له سر دایک و باوک واجبه، نینجا باپیر، نینجا له سر سه ره پر رشتکاره کانی تر، له (المجموع) دا به لگی به م ثابت وحه دیسانه میناوه: خوی گه وره ده فرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا﴾ نه ی نیمانداران خوتان و خزم و کهستان له ناگری نۆزه خ پیا ریزن. پیغه مبه ریش ده فرموی: ﴿وَإِنْ لَوْلَاكَ عَلَيَّ حَقٌّ﴾ رواه مسلم، به راستی مندا له که ی خوت مافی له سهرت هه یه .

هه روه ها واجبه: له ته مه نی هفت سالی دا مندا له فی ره شاده هینان بکری نو ناوی خواو ناوی پیغه مبه ر ده ناوی دایک و باوکی پیغه مبه ری پی بگوتری، هه روه ها پی ی بگوتری، پیغه مبه ر ده (قریشی) یه له (مکه) له دایک بووه له (مدینه) وه فاتی کردوه، هه روه ها واجبه واته ی پیغه مبه رایه تی تی بکه یه ندری و فی ره خو شو یستن و پر زلینانی خواو پیغه مبه ر ده بکری.

هه روه ها واجبه فی ره ده ستنویژو نویژو گشت لقه کانی شه ریعت بکری نو له گشت تاوانیکی گه وره و بچوک قه ده غه بکری ﴿عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَخَذَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ مِصْرًا مِمَّا تَمَرُ الصَّدَقَةِ فَبَعَثَهَا فِي فِيهِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: كَخْ كَخْ لِيَطْرَحَهَا، ثُمَّ قَالَ: أَمَا شَعَرْتُ إِذَا لَا نَأْكُلُ الصَّدَقَةَ؟﴾ رواه الشيخان، هه زه ته (حسن) ی کوپی نیمامی (علی) ره ره مه قه سپیکی له قه سه په کانی زه کات دانا ناو ده می خوی و ویستی بیخوا، پیغه مبه ر ده فرموی: کخ کخ. تاکو به پیسی تی بگا و فیری بدا، نینجا فرموی: نه ترانیوه نیمه زه کات ناخوین؟ چونکه بومان هه لال نه یه . واته: هه رچه ند هه زه ته (حسن) مندا له بوو، تاوانی له سر نه ده نووسرا، به لام چونکه پیغه مبه ر ده باپیری بوو، له خواردنی هه رام قه ده غه ی کرد.

﴿ناگاداری﴾: کری نه و فیرکردنانه ی پرپر بوو و فیرکردنی قورنانش، له مالی مندا له که ده ری، جا نه گه مالی نه بو، له مالی نه و که سه ده ری: که واجبه به خوی بکا، هه روه که له سه رچاوه کاند فرموویانه، هه روه ها بزانه: نیمام (ابن البرزی) ده فرموی: له سر میرد واجبه فرمانی نویژ کردن به ژنه که ی بکا و له سر نویژنه کردن لی بد، له (تحفة) دا ده فرموی: به و هه رجه ی مه ترسی تۆرانی ژنه که ی نه بی.

وَلَا ذِي حَيْضٍ أَوْ جُنُونٍ أَوْ إِغْمَاءٍ، بِخِلَافِ السُّكْرِ،

هروه‌ها بزانه: نه‌و که‌سه‌ی به کویری و به که‌پی و به لالی له دایک ده‌بی، فرمانه‌کانی شریعه‌تی نیسلام نایگریته‌وه، هروه‌ها نه‌و که‌سه‌ش ناگریته‌وه: که بانگه‌وازی نیسلامی نه‌گه‌یشتوتی، هروه‌ک له (نهایه) دا فرموویته‌تی، خوی گه‌وره ده‌فرموی: ﴿وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ رَسُولًا﴾ نیمه هیچ که‌سیک سزا ناده‌ین تا پیغه‌مبه‌ریک ده‌نیترین. که‌او‌بو: هر کاتیک که‌پو کویره‌که چاک بونه‌وه، نه‌وی‌تریش بانگه‌وازی‌ی پی‌گه‌یشت و بووه موسلمان، هیچیان قه‌زاگردنه‌وه‌یان له سهر نیه، به‌لام نه‌گر به ساغی له دایک بوو، ئینجا له دوا‌ی فاماندن تووشی که‌پی کویری بوو، نه‌وه واجب به گویره‌ی فاماندنه‌که خواپه‌رستی بکا، هروه‌ک له (الشروانی) دا پوون کراوه‌ته‌وه.

(وَلَا ذِي حَيْضٍ) هروه‌ها قه‌زاگردنه‌وه واجب نیه، له سهر ئافره‌تی خاوه‌ن حه‌یز، یان زه‌یسانی، واته: حه‌پامه نویره‌کانی ماوه‌ی حه‌یز، یان زه‌یسانی قه‌زا بکه‌نه‌وه، هروه‌وه‌ک له باسی حه‌یزدا به‌لگه‌مان هیناوه (أَوْ جُنُونٍ) هروه‌ها له سهر مروقی شیت (أَوْ إِغْمَاءٍ) یان مروقی بی‌هوش‌بوو، هیچیان له سهر یان واجب نیه نویره‌کانی ماوه‌ی شیتی و بی‌هوشی قه‌زا بکه‌نه‌وه، به به‌لگی حه‌دیه‌سه‌کی ﴿رَفَعَ الْقَلَمُ عَنْ ثَلَاثَةٍ﴾ پابردوو.

(بِخِلَافِ السُّكْرِ) به‌لام مروقی سه‌رخوش له سهری واجب نویره‌کانی کاتی سه‌رخوشی قه‌زا بکاته‌وه، هروه‌ها نه‌و که‌سه‌ی به قه‌سدی خوی بی‌هوش کردو، یان به قه‌سدی کارتی و هه‌ای کرد: پی‌ی شیت بوو، نه‌وانه‌ش وه‌کو سه‌رخوش واجب نویره‌کانی ماوه‌ی بی‌هوشی و شیتی قه‌زا بکه‌نه‌وه، به‌لام نه‌گر به تویری کردن شه‌پایی پی‌خواردووه، یان نه‌یده‌زانی شه‌پابه، یان نه‌یده‌زانی نه‌و جوړه خواردنه‌وه به سه‌رخوشی ده‌کا، یان له به‌ر پی‌ویستی ده‌رمانیکی بی‌هوشی به‌کار هینا: وه‌ک (بِنَجْ) به‌نگی نه‌شته‌رگری، نه‌وانه هیچیان قه‌زاگردنه‌وه‌ی ماوه‌ی بی‌هوشی و سه‌رخوشی یان له سهر واجب نیه، هروه‌ک له (المجموع) و (نهایه) دا پوون کراوه‌ته‌وه.

ئینجا بزانه: پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فرموی: ﴿إِذَا رَقَدَ أَحَدُكُمُ عَنِ الصَّلَاةِ أَوْ غَفَلَ عَنْهَا فَلْيُصَلِّهَا إِذَا ذَكَرَهَا﴾ رواه مسلم، هر کاتیک به‌کیتکان خه‌وتبو، یان له بیرى چوو نویره‌بکا، هر کاتیک هاته‌وه بیرى با نویره‌که بکا. که‌واته: خه‌وتن و له بیرچوون ته‌نها تاوانی دواخستن لاده‌به‌ن نه‌ک تاوانی نویره‌نه‌کردن، که‌وا‌بو: نه‌گر کاتی نویره‌هات، حه‌پامه له پیش نویره‌کردندا بخه‌وتی، واته: تاوانبار ده‌بی، مه‌گر قه‌ناعه‌تی وایی: بۆ نویره‌کردن خه‌به‌ری ده‌بیته‌وه، نه‌و کاته خه‌وتن ناپه‌سنده، هروه‌ک له تویری سه‌رچاوه‌کاندا له باسی نویره‌ی (عشاء) دا فرموویاته، هروه‌ها ده‌فرموون: سونته‌ته له کاتی نویره‌دا خه‌ک بۆ نویره‌کردن هه‌لبستیندری، به تاییه‌تی نه‌گر کاته‌که تویر دره‌نگ بی.

وَلَوْ زَالَتْ هَذِهِ الْأَسْبَابُ وَبَقِيَ مِنَ الْوَقْتِ تَكْبِيرَةٌ وَجَبَتْ الصَّلَاةُ، وَلِيَ قَوْلٍ يُشْتَرَطُ رُكْعَةً، وَالْأَظْهَرُ وَجُوبُ الظُّهْرِ بِإِذْرَاكَ تَكْبِيرَةِ آخِرِ الْعَصْرِ، وَالْمَغْرِبِ آخِرِ الْعِشَاءِ، وَلَوْ بَلَغَ فِيهَا أَتَمُّهَا وَأَجْزَأُهَا عَلَى الصَّحِيحِ، أَوْ بَعْدَهَا فَلَا إِعَادَةَ عَلَى الصَّحِيحِ،

(وَلَوْ زَالَتْ هَذِهِ الْأَسْبَابُ) نه گهر نه و هویانه ی نویژنه کردن لاجون، واته: کوفرو مندالی و حه یزو شیتی له کوتایی نویژدا لاجون (وَبَقِيَ مِنَ الْوَقْتِ تَكْبِيرَةٌ) له کاتی نویژه که تهنه به قه د ماوه ی (اللَّهُ أَكْبَرُ) نویژدابه ستن مابو (وَجَبَتْ الصَّلَاةُ) نویژه که ی نه و کاته واجب، چونکه گه یوه ته به شیک ی کاتی نویژه که، واته: نه و نویژه ی ده که ویته نه ستر و واجب قه زای بکاته وه (وَلِيَ قَوْلٍ يُشْتَرَطُ رُكْعَةً) له فهرموده یه کدا به مهرج داده نری: به قه د ماوه ی په کهه تیک کاتی نویژه که مایی.

(وَالْأَظْهَرُ) فهرموده ی به هیوتر نه وه یه: (وَجُوبُ الظُّهْرِ) نویژی نیوه پۆ واجب ده بی (بِإِذْرَاكَ تَكْبِيرَةٍ) به گه یشتنه نه ندازی ماوه ی (اللَّهُ أَكْبَرُ) یکی نویژدابه ستن (آخِرِ الْعَصْرِ) له کوتایی کاتی عسردا، نه گهر نه و هویانه نه مابن (وَالْمَغْرِبِ) ههروه ها نویژی مه غریبش واجب ده بی به گه یشتنه نه ندازه ی ماوه ی (اللَّهُ أَكْبَرُ) یکه (آخِرِ الْعِشَاءِ) له کوتایی کاتی عیشادا، نه گهر نه و هویانه نه مابن:

واته: نه گهر له کوتایی کاتی عسردا، یان له کوتایی کاتی عیشادا به قه د (اللَّهُ أَكْبَرُ) یکی نویژدابه ستن مابو، کافر موسلمان بوو، یان مندال بلوغی بوو، یان شیتو بیتهوش چاک بونه وه، یان ئافره ت له حه یز، یان له زه یسانی پاک بقوه، نه وه نویژی عسرو نیوه پۆ به یه که وه له سهر واجب ده بن و واجب: ههردوکیان قه زای بکاته وه، ههروه ها نویژی عیشاو مه غریبیشی به یه که وه له سهری واجب ده بن و واجب: ههردوکیان قه زای بکاته وه، چونکه ههردوکیان له و نویژانه له حاله تی عوزی سه فهردا- به یه که وه کتی ده کرتنه وه، که واته: له حاله تی ناچاری دا، له پیشتن که به یه که وه واجب بین.

جا بزانه: نه و بریاره تاییه ت به عسرو به عیشایه، واته: نه گهر له کاتی نویژی نیوه پۆ، یان مه غریب، یان سه بی نه و نه و هویانه نه مان، نه وه تهنه نویژی نه و کاته واجب ده بی و نویژی پیشه وه واجب نایی، ههروه که له سهرچاوه کاندایه فهرموویانه.

(وَلَوْ بَلَغَ فِيهَا) نه گهر کوپ، یان کچ له ناو نویژدا بلوغی بوو، واته: ته منه ی پانزه سالی ته واو کرد (أَتَمُّهَا) با نویژه که ته واو بکا (وَأَجْزَأُهَا) نویژه که شتی دروسته و به بهر واجب ده که وئ (عَلَى الصَّحِيحِ) له سهر فهرمودی راست (أَوْ بَعْدَهَا) یان له پاش نویژکردن بلوغی بوو و کاتی نویژه که ش مابو (فَلَا إِعَادَةَ) دووباره کرتنه وه ی نه و نویژه واجب نیه، به لکو سوننه ته (عَلَى الصَّحِيحِ) له سهر فهرموده ی راست.

وَلَوْ حَاصَتْ أَوْ جُنْ أَوَّلَ السَّوْفَةِ وَجَبَتْ تِلْكَ إِنْ أَذْرَكَ قَدْرَ الْفَرَضِ، وَإِلَّا فَلَا.
(فَصْلُ الْأَذَانُ وَالْإِقَامَةُ سُنَّةٌ، وَقِيلَ فَرَضُ كِفَايَةٍ، وَإِنَّمَا يُشْرَعَانِ لِمَكْتُوبَةٍ، وَيُقَالُ فِي الْعِيدِ وَتَحْوِهِ:

(وَلَوْ حَاصَتْ) نه گهر ئافرهت له سهره تاي کاتي نوێژیکدا ههیز، یان زه یسانی تووش بوو (أَوْ جُنْ) یان مڕۆڤ شیت بوو، یان بیهوش بوو (أَوَّلَ السَّوْفَةِ) له سهره تاي کاتي نوێژدا (وَجَبَتْ تِلْكَ) نوێژی نهو کاتهی له سهر واجب ده بێ (إِنْ أَذْرَكَ قَدْرَ الْفَرَضِ) نه گهر له سهره تاي کاته که دا گه یشتبێته نه ندازهی نهو نوێژکرینه، که واته: ههر کاتیک له ههیز، یان له زه یسانی پاک بۆوه، یان له شیتی، یان له بیهوشی چاک بۆوه، واجبه نهو نوێژه قهزا بکاتهوه (وَإِلَّا) به لام نه گهر له سهره تاي نوێژه که نه گه یشته نه ندازهی نهو نوێژکرینه و ههیز، یان زه یسانی تووش بوو، یان شیت بوو، یان بیهوش بوو (فَلَا) نوێژی نهو کاتهی له سهر واجب نه قهزا بکاتهوه.

﴿فَصْلٌ: لَهُ بَاسِي بَانْگُو ئِيقَامَه ت﴾

بزانه: له دواى دروستکردنى مزگهوتى پێغه مبهړ ﷺ له سالى يه که مى کرچى دا، يه کێک له (صحابه) کان: که ناوى (عبدالله بن زيد الانصارى) بوو، بانگو ئيقامه تى له خه وندا ديتزو پێغه مبهړى ﷺ بپارى له سهر دان، ههروهك (أبو داود) گێڕاوه تبه وهو له (المجموع) شدا بهون كراوه ته وه.

(الْأَذَانُ) بانگدان بۆ پێنج قه رزه كان (وَالْإِقَامَةُ) ئيقامه ت كردن بۆ نوێژدا به ستن (سُنَّةٌ) هه ر دوو كيان سوننه تن، که واته: نه گهر بانگيش نه درى و ئيقامه تيش نه كړى، نوێژه که ی هه ر دروسته (وَقِيلَ) له قه رموده به کى بیهژدا (فَرَضُ كِفَايَةٍ) بانگو ئيقامه ت (فَرَضُ الْكِفَايَةِ) نه، واته: نه گهر دانیشتوانى شوێنیک به کدهنگ بون: که بانگ نه درى، یان ئيقامه ت نه كړى، نه وه جهنگيان له گه ل ده كړى، چونكه بانگو ئيقامه ت له دروشمه ئاشكرا به كانى ئیسلامن.

که وابو: بۆ به جیهێنانى نهو سوننه ته، یان نهو (فَرَضُ الْكِفَايَةِ) به پێویسته له هه ر دێ به کى بچووک بانگیک بدرى له هه ر شارێکى گه وره ش له چه ند شوێنیکدا بانگ بدرى، تاكو گشت دانیشتوانى نهو شوێنه گوێيان لێ بێ، ههروهك له سه رچاوه كاندا قه رموو یانه. (وَإِنَّمَا يُشْرَعَانِ لِمَكْتُوبَةٍ) بانگو ئيقامه ت له شه رعدا- ته نها بۆ پێنج نوێژه واجبه كان داندراون، واته: بۆ نوێژه سوننه ته كان و بۆ نوێژى (جَنَازَةٍ) و بۆ نوێژى نه زر دانه ندراون (وَيُقَالُ فِي الْعِيدِ) له جياتى بانگو ئيقامه ت بۆ نوێژى جه ژن ده گووترى: (وَتَحْوِهِ) هه روه ها بۆ نوێژه سوننه ته كانى تریش که به جه ماعت ده كړین- وه كو نوێژى پێژگیران و

الصَّلَاةَ جَامِعَةً. وَالْجَدِيدُ نَدْبُهُ لِلْمُنْفَرِدِ، وَيَرْفَعُ صَوْتَهُ إِلَّا بِمَسْجِدٍ وَقَعَتْ فِيهِ جَمَاعَةٌ، وَيُقِيمُ لِلْفَائِتَةِ وَلَا يُؤَذِّنُ فِي الْجَدِيدِ، قُلْتُ: أَلْقَدِمُ أَظْهَرُ وَاللَّهُ أَعْلَمُ.

مانگگیران و نویژی باران و تهراویحی پرمهزان - بق گشتیان دهگوتری: ﴿الصَّلَاةَ جَامِعَةً﴾
رواه الشيخان فی صلاة الکسوف.

ئینجا بزانه: له لای (ابن حجر) نه و دوو ووشهیه به یه که وه دوو جار دهگوترین، جارک له جیاتی بانگ، جاریکیش له جیاتی نیقامهت، به لام له لای (الرملى) تهنها یهک جار له جیاتی نیقامهت دهگوترین، ههروهک له (الشروانی) دا پهون کراوهته وه.

(وَالْجَدِيدُ) به فهرموودهی نوی (نَدْبُهُ لِلْمُنْفَرِدِ) بانگدان سوننهت بق نه و که سهی به تهنهای نویژ دهکا، جیاوازی نه: له چولی بی، یان له ناوه دانی، هه رچه ند گویشی له بانگیکی تر بویی (وَيَرْفَعُ صَوْتَهُ) دهنگی خوی بهرز دهکاته وه (إِلَّا بِمَسْجِدٍ) تهنها له مزگه و تیکی وه هادا نه بی (وَقَعَتْ فِيهِ جَمَاعَةٌ) که نویژی به جه ماعهتی تیدا کرابی، نه وهک خه لکه که واتیگا: کاتی نویژیکی تر هاتوه، یان بکه ونه گومان که کاتی نویژه که یان راست نه بوه ﴿عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ: أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخَدْرِيَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَهُ: إِذَا كُنْتَ فِي غَنَمِكَ أَوْ بَادِيَتِكَ فَأَذْنْتَ بِالصَّلَاةِ فَارْفَعْ صَوْتَكَ بِالْإِدَاءِ فَإِنَّهُ لَا يَسْمَعُ مَدَى صَوْتِ الْمُؤَذِّنِ حِينَ لَا إِلَسَ وَلَا شَيْءَ إِلَّا شَهِدَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ سَمِعْتَهُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ﴾ روه البخاری، هه ر کاتیک له ئاوهل له وه پاندن بووی، یان له چولی بووی و بانگ دا، دهنگت بهرز بکه وه، چونکه هه ر جنوکه وه هه ر ئاده میراندیکو هه ر شتیک گوئی له دهنگی بانگه ر بی، له پوژی قیامهتدا شاهیدی بق دهدهن، نه وهی پیم کوتی، گویم له پیغه مبه ر ﷺ بووه.

ئینجا بزانه: له فهرموودهی کون و نوی دا: نیقامهت کرنیش سوننهت بق نه و که سهی به تهنهای نویژ دهکا، ههروهک له (المجموع) و (مغنی) دا فهرموویانه.

(وَيُقِيمُ) سوننهت نیقامهت بکا (لِلْفَائِتَةِ) بق قهزا کرنه وهی هه ر یه کیک له و پینج نویژه واجبانه، جا به تهنهای بی، یان به جه ماعهت (وَلَا يُؤَذِّنُ) به لام بانگ نه دا (فِي الْجَدِيدِ) له فهرموودهی نوی دا، چونکه پیغه مبه ر ﷺ له غهزای (خندق) دا سی نویژی قهزا کرنه وه وه فرمانی به (بلال) کرد: نیقامهتی کرد، به لام فرمانی بانگدانی پیته کرد، ههروهک له باسی قهزا کرنه وهی نویژا پهون کراوه (قُلْتُ) نیمامی (النواوی) ده فهرمووی (الْقَدِيمُ) فهرموودهی کون: که بانگدان بق نویژ قهزا کرنه وهش سوننهت (أَظْهَرُ) به هیتتره له فهرموودهی نوی (وَاللَّهُ أَعْلَمُ) چونکه له غهزای (خَبِير) دا پیغه مبه ر ﷺ بق قهزا کرنه وهی نویژی سبهینی فرمانی به (بلال) کرد: بانگی دا، ئینجا نیقامهتیشی کرد، ههروهک له (بخاری و مسلم) دا کپهراوهته وه، ئاشکراشه: غهزای (خَبِير) له دوا (خندق) دا هاتوه.

فَإِنْ كَانَ قَوَائِمُ لَمْ يُؤْذَنْ لِغَيْرِ الْأُولَى، وَيَنْدَبُ لَجَمَاعَةِ النِّسَاءِ الْإِقَامَةُ لَا الْأَذَانَ عَلَى الْمَشْهُورِ، وَالْأَذَانَ مَثْنً، وَالْإِقَامَةَ فَرَادًى إِلَّا لَفْظَ الْإِقَامَةِ،

(فَإِنْ كَانَتْ قَوَائِمُ) جا نه گهر نویژده فه وتاوه كان زود بونو ده یویست به دواى یه کتر دا قه زایان بکاته وه (لَمْ يُؤْذَنْ لِغَيْرِ الْأُولَى) جگه له نویژی یه که م بق هیچی تریان بانگ نه دا، هه روه ها له (المجموع) دا ده فه رموی: نه گهر ویستی دوو نویژ به (جمع التقدیم)، یان به (جمع التأخیر) بکا، نه وه بق نویژی یه که م بانگو نیقامه ت سوننه ت، به لام بق نویژی دوو م تنها نیقامه ت سوننه ت، هه روه ک پیغه مبه ر (حجّة الوداع) دا وای کردوه و له (صحیح مسلم) دا گنپر اروه ته وه.

(وَيَنْدَبُ) سوننه ته (لَجَمَاعَةِ النِّسَاءِ) بق نویژ به جه ماعه تکرینی ئافره تان له پشت نیمامیکی ئافره ت (الْإِقَامَةُ) نیقامه تکرین، واته: سوننه ته ئافره تیک نیقامه ت بکا، به لام نه گهر نیمامی ئافره ته که ئافره ت نه بو، به لکو پیاو، یان نه نیر نه می بو، نه و کاته دروست نیه ئافره ت نیقامه تی بق بکا، واته: به بهر نیقامه تی نویژ ناکه وی، هه روه ک له (نهایه) و (بجری) دا فه رمویانه، که واته: نه گهر نیقامه تکه ری پیاو نه بو، نه و کاته هه ر نیمامه که به خوی نیقامه ت ده کا.

(لَا الْأَذَانَ) به لام بانگدان بق جه ماعه تکرینی ئافره تان سوننه ت نیه (عَلَى الْمَشْهُورِ) له سه ر فه رموده ی ناسراوی مه زه ب، واته: سوننه ت نیه ئافره ت بق جه ماعه تکرینی ئافره تان بانگ بدا، به لام به ده نگی نزم دروسته و ده بیته زیکر، نه ک بانگ، جا نه گهر پیاوی بیگانه گوئی له ده نگی ده بو، نه و کاته حه رپامه بانگ بدا، هه روه ک له (تحفة) و (مغنی) دا فه رمویانه، هه روه ها بانگدانی ئافره ت بق پیاو و بق نه نیر نه میش دروست نیه، جیاوازی مه حره مو نامه حره میش نیه، هه روه ک له زقریه ی سه رچاوه کانداه فه رمویانه.

(وَالْأَذَانَ) زقریه ی وشه کانی بانگ (مَثْنً) دوو دووه (وَالْإِقَامَةَ) زقریه ی وشه کان نیقامه تیش (فَرَادًى) یه که (إِلَّا لَفْظَ الْإِقَامَةِ) تنها وشه ی (قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ) نه بی، نه و دوو دووه ﴿عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَمَرَ بِلَالٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنْ يَشْفَعَ الْأَذَانَ وَيُوتِرَ الْإِقَامَةَ إِلَّا الْإِقَامَةَ﴾ رواه الشيخان، له لایه ن پیغه مبه ر (بلال الحبشی) کرا: وشه کانی بانگ به جعوت بلئی وشه کانی نیقامه تیش به تاک بلئی، تنها وشه ی (قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ) نه بی، نه و دوو جاره.

که وابو: بانگ به م جقریه: ﴿اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ، اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ﴾ رواه ابوداود والنسائی بسند صحیح.

وَيَسْنُ إِذْ رَاجَهَا وَتَرْتِيلُهُ وَالتَّرْجِيعُ فِيهِ وَالتَّوْبُ فِي الصُّبْحِ وَأَنْ يُؤْذَنَ قَائِمًا لِلْقِبْلَةِ،
وَيَجِبُ تَرْتِيلُهُ وَمُؤَالَاتُهُ، وَفِي قَوْلٍ لَا يَضُرُّ كَلَامٌ وَسُكُوتٌ طَوِيلَانِ،

ثِيْقَامَه تيش بهم جوره يه: ﴿اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ﴾ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا
رَسُولُ اللَّهِ، حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ، قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ، اللَّهُ أَكْبَرُ
اللَّهُ أَكْبَرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ﴾ رواه ابوداود بسند صحيح.

(وَيَسْنُ إِذْ رَاجَهَا) سوننه ته به بيروستان ثيقامه ت بكا (وَتَرْتِيلُهُ) سوننه ته به ريزكرنه وهو
پهله نه كردن بانگ بدا (وَالْتَّرْجِيعُ فِيهِ) هروه ها (تَرْجِيع) واته: گه پاندنه وهى شاده له بانگدا
سوننه ته، بهم جوره: دوو جار هردوو وشه شاده به دهنگى نزم بلى، ثينجا دووباره به
دهنگى به ريزش بيانلى، چونكه له (صحيح مسلم) دا گيردراوه ته وه.

جا نه گهر (تَرْجِيع) نه كرد، بانگكه دروسته، به لام خيره گوره كهى له دهست ده چى،
هروه كه له (المجموع) دا فهرموويه تى.

(وَالْتَّوْبُ) هروه ها (تَّوْبُ) واته: دووباره كردنه وهى بانگه واز سوننه ته: بهم پرسته يه:
(الصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنَ التَّوْمِ) دوو جار (فِي الصُّبْحِ) له بانگى يه كه مو دووه مى سبه ينى دا، له
دواى (حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ) دووه مدا ﴿عَنْ أَسْرِ﴾ مِنَ السُّنَّةِ إِذَا قَالَ الْمُؤَذِّنُ فِي أَذَانِ الْفَجْرِ:
حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ. قَالَ: الصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنَ التَّوْمِ﴾ رواه ابن خزيمة بسند صحيح، وابوداود عن
ابى محذوره باسناد جيد، واتهى دياره.

جا نه گهر (تَّوْبُ) نه كرد، بانگكهى دروسته، به لام خيره گوره كهى له دهست ده چى،
هروه ها ناپه سنده له بانگه كانى تردا (تَّوْبُ) بكا، هروه كه له (المجموع) دا فهرموويه تى.

(وَأَنْ يُؤْذَنَ قَائِمًا) سوننه ته به پتوه بانگ بداو ثيقامه ت بكا (لِلْقِبْلَةِ) پرووى له قيبله بى و
له سر شوپينكى به ريز بى و له هردوو (حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ) دا به لاي راستى دا ناوپ بداته وهو
له هردوو (حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ) دا به لاي چه پى دا ناوپ بداته وهو له هه موو بانگدا هردوو
سهره په نجهى شاده ي له ناو كونى گوى يه كانى دابنى، نه وانه گشتى له هديسى
(صحيح) دا بهلگى له سهره وه له سهرچاوه كاندا پروون كراونه ته وه.

(وَيَجِبُ تَرْتِيلُهُ) واجبه بانگو ثيقامه ت بهو ريزه بگوترين كه له هديسه كاندا هاتون
(وَمُؤَالَاتُهُ) واجبه وشه كانى بانگو ثيقامه ت به دواى يه كدا بنو ماوه يه كى ريز نه كه ويته
نيتوان وشه كان.

(وَفِي قَوْلٍ) له فهرمووده يه كدا (لَا يَضُرُّ كَلَامٌ وَسُكُوتٌ طَوِيلَانِ) زيانى نيه: قسه كردن و
بى دهنگيون هه رچه ند هردووكيش دريژ بن، ثينجا بزانه: نه گهر له ناو بانگدا، يان له ناو
ثيقامه تدا پڙمى، سوننه ته له دلدا بلى: (الحمد لله).

وَشَرَطُ الْمُؤَدَّنِ: الْإِسْلَامُ وَالتَّمْيِيزُ وَالدُّكُورَةُ. وَيُكْرَهُ لِلْمُخْدَثِ، وَلِلْجُنُبِ أَشَدُّ،
وَالْإِقَامَةُ أَغْلَظُ، وَيُسْنُ صَيِّتُ حَسَنِ الصَّوْتِ عَدْلٌ، وَالْإِمَامَةُ أَفْضَلُ مِنْهُ فِي الْأَصَحِّ،
قُلْتُ: الْأَصَحُّ أَنَّهُ أَفْضَلُ مِنْهَا وَاللَّهُ أَعْلَمُ.

هروه ما نه گهر کویریک، یان مندالیک دیت خهریک بوو بکه ویتته بیریک، یان له بانیک
بکه وئ، واجبه ناگاداری بکاته وه، واته: نینجا هر به خوی بانگ، یان نیقامه ته که ی ته و او
ده کا، به لام دروست نیه یه کیکی تر بوی ته و او بکا، واته: نه گهر به شیکی بانگ، یان
نیقامه تی گوت، نینجا وازی لی هیتنا، یان مرد، یان بی هوش بوو، دروست نیه یه کیکی تر
نه و بانگو نیقامه ته یوی ته و او بکا، به لکو له سهره تاوه ده ست به بانگو نیقامه ت
ده کاته وه، هروه که له زوری یی سرچاوه کاندان وه مه سه لانه پوون کراوه ته وه.

(وَشَرَطُ الْمُؤَدَّنِ) مهرجه کانی بانگده رو نیقامه تکر: یه که م: (الاسلام) نیسلامه تی یه.
دوو وه: (وَالْتَّمْيِيزُ) فاماندنه، که و ابو: بانگو نیقامه تی کافرو سرخوش و مندالی نه قام
دروست نیه، به لام بانگو نیقامه تی مندالی فامیده دروسته، هروه که له (المجموع) و
(نهاية) دا فهرموویاته. سه یه مهرجی بانگده ر: (وَالدُّكُورَةُ) نیرایتیه، چونکه بانگدانی
ثافره ت بق پیاو و بق نه نیر نه می دروست نیه، هرچند مه حره میش بن - واته: به بهر
بانگی نویژ ناکه وئ - به لام بانگدانی ثافره ت بق ثافره تان دروسته و سوننه ت نیه، هروه که
له مه و بهر به دریزی هره روو مه سه له مان پوون کرینه وه.

(وَيُكْرَهُ) نیقامه ت و بانگدان ناپه سندن (لِلْمُخْدَثِ) بق پیای بی ده ست نویژ (وَلِلْجُنُبِ أَشَدُّ) بق
جه نابه تدار ناپه سندیه که به هیزتره، به لام دروستیشن (وَالْإِقَامَةُ) نیقامه تکر نی
بی ده ست نویژ جه نابه تدار (أَغْلَظُ) ناپه سندیه که ی گهره تره له ناپه سندیه ی بانگدانه که یان
(وَيُسْنُ صَيِّتُ) سوننه ته بق بانگدان: پیایوکی ده نگ به رز بی (حَسَنِ الصَّوْتِ) ده نگ ی خوش
بی (عَدْلٌ) دادپه روه بی.

(وَالْإِمَامَةُ) نیقامه تی نویژی جه ماعه ت (أَفْضَلُ مِنْهُ فِي الْأَصَحِّ) خیری گهره تره: له بانگدان
(قُلْتُ) نیقامی (النواوی) ده فهرموی (الاصح أَنَّهُ أَفْضَلُ مِنْهَا) به فهرمووده ی راستر
بانگدان خیری گهره تره له نیقامه تی نویژ (وَاللَّهُ أَعْلَمُ) چونکه خوی گهره ده فهرموی:
﴿وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا﴾ کی گوفتاری جوانتره له و که سه ی
بانگه واز بق خواپه رستی ده کا و کرده وه ی چاکیش ده کا؟. حهره تی (عائشه) ده فهرموی:
مه به ست بانگده ره کانه. هروه که له سرچاوه کاندان فهرموویاته.

نینجا بزانه: نه گهر پیایو بوی بگودجی بانگ بد او نیقامه تیش بکا، نه وه سوننه ته
هردوویکیان بکا، هروه ما سوننه ته: بانگده ر نیقامه تی نویژ بکا، که واته: نه گهر یه کیکی

وَشَرَطُهُ أَلَوْفَتْ إِلَّا الصُّبْحَ فَمِنْ نِصْفِ اللَّيْلِ، وَيُسَنُّ مُؤَذِّنَانِ لِلْمَسْجِدِ يُؤَذِّنُ وَاحِدٌ قَبْلَ الْفَجْرِ وَآخَرُ بَعْدَهُ، وَيُسَنُّ لِسَامِعِهِ مِثْلُ قَوْلِهِ إِلَّا فِي حَيْعَلَتَيْهِ فَيَقُولُ: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ. قُلْتُ: وَإِلَّا فِي التَّوْبِ فَيَقُولُ: صَدَقْتَ وَبَرَزْتَ. وَاللَّهُ أَعْلَمُ.

بانگی دا، یه کیکي تریش نیقامه تی کرد، نه وهش دروسته، ههروهک له (المجموع) دا پوون کراوه ته وه.

(وَشَرَطُهُ) ههرجی دروستبوونی بانگ (أَلَوْفَتْ) ده بی کاتی نوێژکه هاتیی، واته: بانگدان له پېش هاتنی کاتی نوێژدا ههرا مه (إِلَّا الصُّبْحَ) ته نها بانگی سبهینی نه بی (فَمِنْ نِصْفِ اللَّيْلِ) نه وه نیوه ی شهوێ وه دروسته، پېغه مبه ر (ع) ده هه رموی: ﴿إِنْ بِلَا يُؤَذِّنُ بِلَيْلٍ فَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يُنَادِيَ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ﴾ رواه الشيخان، (بلال الحبشي) له پېش به یاندا به شهوێ بانگ ده دا، ئیوه له پاشیودا بخۆن و بخۆنه وه تا (عبدالله ابن أم مكتوم) بانگ ده دا. (وَيُسَنُّ) هه ر به به لگهی نه وه هه بیسه: سوننه ته (مُؤَذِّنَانِ لِلْمَسْجِدِ) مزگه وت دوو بانگدهری هه بن: (يُؤَذِّنُ وَاحِدٌ قَبْلَ الْفَجْرِ) یه کیکیان له پېش به یاندا به شهوێ بانگ بدا (وآخَرُ بَعْدَهُ) نه وی تریشیان له پاش ده رکه وتنی به یان بانگ بدا، ههروهک (بلال) و (عبدالله) وایان ده کرد.

﴿وه لامي بانگو نیقامه ت﴾

(وَيُسَنُّ لِسَامِعِهِ) سوننه ته بۆ نه وه که سه ی گوی ی له بانگدهرو له نیقامه تکه ره: وه لامي بانگو نیقامه ت بداته وه، واته: (مِثْلُ قَوْلِهِ) گشت وشه یه که له نوای نه ودا وه کو وی بلێ، پېغه مبه ر (ع) ده هه رموی: ﴿إِذَا سَمِعْتُمُ النَّدَاءَ فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ الْمُؤَذِّنُ﴾ رواه الشيخان، هه ر کاتی که گریتان له بانگ بوو، ئیوهش وه کو بانگدهر بلێن. (إِلَّا فِي حَيْعَلَتَيْهِ) ته نها له هه ردوو (حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ) و (حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ) دا نه بی (فَيَقُولُ) له وه لامي نه وه دوواندا ده لێ: (لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ) رواه مسلم. (قُلْتُ) نیمامی (النواوی) ده هه رموی (وَالْأَفْسَى التَّوْبِ) ته نها له (تتويب) ی بانگی سبه ینیش نه بی (فَيَقُولُ) له وه لامي (الصَّلَاةَ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ) دا ده لێ: (صَدَقْتَ وَبَرَزْتَ)، چونکه نه مه یان له وه شویتنه ده وه شیتنه وه (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

ئینجا بزانه: نه گه ر گوی ی له دوو بانگ، یان زیاتر بوو، نه وه وه لامي گشتیان سوننه ته، به لام وه لامي به که میان خیری زیاتره، ههروه ها نه گه ر خه ریکی قورئان خویندن، یان ده رس، یان زیکرکردن بوو، سوننه ته: واز بیتنی وه لامي بانگ بداته وه، به لام نه گه ر له نوێژدا بوو، یان له ئاوده ستخانه دا بوو، یان خه ریکی جیماع بوو، نه وه له نوای ته واکردنی نه وانه، وه لامي بانگ ده داته وه، ههروه ها له نیقامه تیش له وه لامي (قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ) بلێ: (أَقَامَهَا اللَّهُ وَأَدَامَهَا). چونکه هه بیسیکی بی هیزی ده ره ق هاتوه، ههروهک

وَلِكُلِّ أَنْ يُصَلِّيَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ بَعْدَ فَرَاغِهِ،

له سەرچاوه كاندا فهرموویانه، ئینجا که ئیقامهت کړتایی هات، نو کاته یی نوښتدابیهستن هه لدهستن، هه روه که له باسی جه ماعه تدا فهرموویانه.

﴿فَاِذَا دَارَى﴾: نه گهر له پوڅی هه ینی له کاتی بانگی به ردهستی ووتارخویندا چووه ناو مزگهوت، نه وه به پتوه وه لاسی بانگ ده داته وه، ئینجا به سووکی سوننه تی (تَحِيَّةُ الْمَسْجِدِ) ده کا، هه روه که له (ابن قاسم) دا فهرموویه تی، واته: سوننه ته وه لاسی بانگ بداته وه، ئینجا نوښتدابیهستی، به لام نه گهر نوښت بکا، ئینجا وه لاسی بانگ بداته وه، نه وه ش له سوننه ت دوور نیه، هه روه که (الشبراملسی) فهرموویه تی.

ئینجا بزانه: هه رکاتی که ئیقامهت دهستی پی کرا، ناپه سنده خوی به نوښتی سوننه ت خه ریک بکا، جیاوازی هیچ جوړه سوننه تیکش نیه، له (المجموع) دا به لگی به م حه دسه هیناوه ته وه، که پیغه مبه رﷺ ده فهرموئ: ﴿اِذَا اُقِيْمَتِ الصَّلَاةُ فَلَا صَلَاةَ اِلَّا الْمَكْتُوبَةُ﴾ روه مسلم، هه رکاتی که ئیقامه تی نوښت کرا، جگه له نوښتی واجب هیچ نوښتی تر نیه.

﴿باسی سه لاوات و دوعای دواي بانگو و ئیقامهت﴾

(وَلِكُلِّ) سوننه ته یی گشتیان، واته: یی بانگده رو ئیقامه تکه رو یی نه وه که سه ش که گوئی له بانگده رو ئیقامه تکه ره (أَنْ يُصَلِّيَ) سه لاوات لی بدا به سه لامه وه (عَلَى النَّبِيِّ ﷺ) له سهر پیغه مبه رﷺ (بَعْدَ فَرَاغِهِ) پاش ته وایوونی بانگ، یان ئیقامهت، پیغه مبه رﷺ ده فهرموئ: ﴿اِذَا سَمِعْتُمُ الْمُؤَذِّنَ فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ، ثُمَّ صَلُّوا عَلَيَّ فَإِنَّهُ مَن صَلَّى عَلَيَّ صَلَاةً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ بِهَا عَشْرًا، ثُمَّ سَلُوا اللَّهَ لِيَ الْوَسِيلَةَ فَإِنَّهَا مِثْرَةٌ لِي الْجَنَّةِ لَا تَبْغِي إِلَّا لِعَبْدٍ مِّنْ عِبَادِ اللَّهِ تَعَالَى وَأَرْجُو أَنْ أَكُونَ أَنَا هُوَ، فَمَنْ سَأَلَ لِيَ الْوَسِيلَةَ حَلَّتْ لَهُ الشُّفَاعَةُ﴾ روه مسلم واصحاب السنن، هه رکاتی که گویتان له بانگده رو بو، ئیوه ش وه کو وی بلین (واته: وه لاسی بانگ بده نه وه)، ئینجا سه لاوات له سهر من لی بدن، چونکه هه رکسی که سه لاواتیکم له سهر لی بدا، خوای گه وره به و سه لاواته ده په حه متی یی سهر ده نیږی، ئینجا له دواي سه لاواتیش دوعای وه سه یله یی بکن، چونکه وه سه یله په یه که له به هشتدا ته نها یی یه که بده نه وه ده بی، منیش تکام وایه من نه وه بده نه یه بم که نه وه په یه یه ده ږیږتی، جا هه رکسی که دوعای وه سه یله یی بکا، شفاعه تی منی ده گاتی له پوڅی قیامهت.

که وایو: به به لگی نه م حه دیسه: سه لاواتیکم له دواي بانگ سوننه ته، جا به ده نگی نزم بی، یان به ده نگی به رن، چونکه له حه دیسه که دا چونیته تی سه لاواته که دیاری نه کراوه، جا چونیته تی نه و سه لاواته تی ئیستا له دواي بانگ-بانگده رو ده یلی، نه وه (صلاح الدین الایوبی) فهرمانی پی کړیوه، له باره یی نه و چونیته تی به چه ند زانایه کی ئیسلام فتوایان داوه:

ثُمَّ اَللّٰهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدُّعُوَّةِ الثَّامَّةِ وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ اَتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيْلَةَ وَالْفَضِيْلَةَ وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَّحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ.

(بنچینه‌ی سه‌لاواته که سوننه‌تو چوئیه‌تی (بِدْعَة)یه). واته: (بِدْعَة حَسَنَة)یه؟ چونکه (ابن حجرالهیتمی) ده‌فرمودی: (کاریکی باشی کردوه، خوا پاداشتی چاکه‌ی بداتموه). ه‌روه که له (الفتاوی الکبری) دا یوونی کردت‌وه.

(ثُمَّ) نینجا له دوا‌ی سه‌لاوات لیدان، به‌م ووشانه دوعای (الْوَسِيْلَةَ) بقی پیغمبر ﷺ ده‌کا: ﴿اَللّٰهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدُّعُوَّةِ الثَّامَّةِ وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ اَتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيْلَةَ وَالْفَضِيْلَةَ وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَّحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ﴾ رواه البخاری واصحاب السنن.

نینجا بزانه: به‌لگه‌ی سه‌لاواتو دوعای (الوسيلة) له دوا‌ی ثیقامه‌تیش نه‌مه‌یه: پیغمبر ﷺ ده‌فرمودی: ﴿يَنْ كُلِّ اَذَانٍ صَلَاةٍ﴾ رواه الشيخان، له نیوان گشت بانگو ثیقامه‌تیکدا نو‌یژکی سوننه‌ت ه‌یه. واته: چونکه پیغمبر ﷺ لی‌ره‌دا ثیقامه‌تیشی به بانگ داناوه، ه‌دیسه‌کانی دوا‌ی بانگ ثیقامه‌تیش ده‌گرته‌وه.

جگه له‌وه‌ش: ثیعامی (النواوی) له (الانکسار) دا ده‌رباره‌ی سه‌لاواتو دوعای (الْوَسِيْلَةَ) له دوا‌ی ثیقامه‌ت، نه‌م فرموده‌یه‌ی ه‌یناوه: ﴿عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ عَنْهُ اَللّٰهُ كَانَ إِذَا سَمِعَ الْمُؤَذِّنَ يَقِيْمُ الصَّلَاةَ يَقُوْلُ: (اَللّٰهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدُّعُوَّةِ الثَّامَّةِ وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ سُوْلَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ)﴾ رواه ابن السنن، واته: که (ابوهریره) گوئی‌ی لی‌ده‌بو: بانگ‌ده‌ر ثیقامه‌تی ده‌کرد، نه‌ویش به‌و ووشانه‌ی پابردوو سه‌لاواتی لی‌ده‌داو دوعای وه‌سیله‌ی بقی پیغمبر ﷺ ده‌کرد.

نینجا بزانه: له دوا‌ی ثیقامه‌تیش ه‌ر دوعایه‌که‌ی ه‌دیس‌ی پابردوو خیرتره، چونکه ووشه‌کانی هی پیغمبر ﷺ به‌لام ووشه‌کانی نیر ه‌ی (ابی‌هریره)یه ﷺ.

بیسان بزانه: له لای ثیعامی (النواوی) سوننه‌ته: له پیش ثیقامه‌تیش سه‌لاوات لی‌بدری، ه‌روه که (فتح المعین) و (بغیة المسترشدين) گپ‌راویه‌تیانه‌وه.

﴿پاشکۆ﴾ یه‌که‌م: ه‌ر کاتی‌ک بانگ درا، نا‌په‌سند ه‌: بانگ‌ده‌رو خه‌لکی‌تیش له مرگه‌وت - واته: له شوئینی‌جه‌ماعه‌ت - ده‌رچن تا نو‌یژ ده‌کان، مه‌گر عوزدیکیان ه‌بی، ه‌روه که له سه‌رچاوه‌کاندا فرمودیانه ﷺ ﴿عَنْ أَبِي الشَّعَثَاءِ: كُنَّا مَعَ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ عَنْهُ فِي الْمَسْجِدِ فَخَرَجَ رَجُلٌ حِينَ أَذَّنَ الْمُؤَذِّنُ، فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: أَمَا هَذَا فَقَدْ عَصَى أَبَا الْقَاسِمِ﴾ رواه مسلم، نی‌مه له گه‌ل (ابی‌هریره) له مرگه‌وتدا بوین، له کاته‌ی بانگ‌ده‌ر بانگی‌دا پیاو‌یک له مرگه‌وت چوو ده‌روه، جا (ابوهریره) فرمودی: نه‌م پیاوه به‌رامبه‌ر پیغمبر ﷺ تاوانی کرد. واته: چونکه له پیش نو‌یژکردندا چوو ده‌روه.

دووم: سوننه ته: له دواى بانگ -جگه له سه لواتو دوعايه كه ي پابريو- بلى: ﴿أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، رَضِيتُ بِاللَّهِ رَبًّا وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولًا وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا﴾ رواه مسلم. هه روهك له (المجموع) دا فرمويي ته.

هه روه ها پيغه مبر ﷺ ده فرموي: ﴿لَا يُرَدُّ الدُّعَاءُ بَيْنَ الْأَذَانِ وَالْإِقَامَةِ﴾ رواه اصحاب السنن بسند حسن، دوعا ناگه پيښيږته وه- واته: قبول ده بى- له نتيوان بانگو نيقامه تدا.

جا پيغه مبر ﷺ هم دوعايه ي دواى بانگ به گرنکتر داناو: ﴿اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾ رواه الترمذي بسند حسن، خوابه: تگاي بى به لايت لى ده کم له دنياو له قيامه تدا.

سئيهم: سوننه ته له دواى بانگان-جگه له مه غريب- نه وهنده ماوه بدرى: تا خه لك بى جماعت كى ده بيت هوهو سوننه ته كاني پيش نويزه كesh ده كهن، هه روهك له سرچاوه كاندا فرموييانه، جا له (الشرواني) دا لاي كه مى نه ندازه ي نهو ماوه يه ي به چوارنگه سه عاتيك داناو.

كه و ابو: هر كاتيك نه ندازه ي چوارنگه سه عاتيك له سره تاي كاني نويزه كه پويشت، نيمام نويزى جماعت له گل نه وهنده كه سانه دا ده كا: كه ناماده بونه، هر چه ند كه ميش بن، واته: ناپه سنده چاوه پواني كه سيكي تر بگا، هر چه ند پيژداريش بى، چونكه له فرموده ي به ميژ تر دا: جماعه تي كم له سره تاي كاتا خيږي گوره تره له جماعه تي زوړ له كوتايي كاتا، هه روهك (تحفة) له باسي كاته كاني نويزا پووني كړيږته وهو به لگه شي به م دوو حه بيسانه هيڼاوه ته وه:

۱- ﴿پيغه مبر ﷺ جاريك له جماعه تي عسربه هو ي كيشي نيوان (بنى عمرو)- له عاده تي خوى دوا كه وتو نيمامى (ابوبكر) ﷺ پيشنويزى بى (صحابه) كان كرد، پيغه مبريش ﷺ گمشته نويزمكهو نويزى له پشت دابه ستو بهو كارمsh پازى بوو، هه روهك له (بخارى و مسلم) دا گيږدراوه ته وه.

۲- ﴿له غه زاي (تبوك) دا پيغه مبر ﷺ له نويزى سبه ينى دوا كه وتو حه زرم تي (عبدالرحمن بن عوف) پيشنويزى بى (صحابه) كان كرد، پيغه مبريش ﷺ له په كمه تي دوو ممد گمشته نويزمكهو نويزى له پشت دابه ستو بهو كارمsh پازى بوو، هه روهك (مسلم و ابن سعد) گيږاويه تيان وه.

که واته: به به لگه‌ی نوو چه دیسه‌ش - جگه له مه‌غریب - تا ماوه‌ی چوارنیک سه‌عاتنیک
چاوه‌پوانی ئیمامی مزگه‌وت ده‌کری، جا نه‌گه‌ر له نوای چوارنیک سه‌عاتنیک ئاماده نه‌بو،
یه‌کینک پیتشنویتی بۆ خه‌لکه‌که ده‌کا، تاکو خیری سه‌ره‌تای کاتیان له ده‌ست نه‌چی، وَاَللهُ اعْلَم.

چوارهم: هه‌ر کاتنیک ویستی نوێژ بکا، سوننه‌ته له پیتش ئیقامه‌تدا ئه‌م زیکرانه بکا: که له‌م
حه‌دیه‌دا هاتون و ئیمامی (النواوی) له (الانکار)دا هیناویه‌تی: ﴿عَنْ أُمِّ رَافِعٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ:
يَا رَسُولَ اللَّهِ ذُلَّنِي عَلَى عَمَلٍ يَأْجُرُنِي اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ عَلَيْهِ؟ قَالَ ﷺ: يَا أُمُّ رَافِعٍ إِذَا قُمْتَ إِلَى الصَّلَاةِ
فَسَبِّحِي اللَّهَ تَعَالَى عَشْرًا، وَهَلِّلِي عَشْرًا، وَاحْمَدِي عَشْرًا، وَكَبِّرِي عَشْرًا، وَاسْتَغْفِرِي عَشْرًا...﴾
رواه ابن السنی، ئه‌ی پیتغه‌مبه‌ری‌خوا له کرده‌وه‌یه‌ک شاره‌زام بکه: که خوای‌گه‌وره پاداشتم
له سه‌ر بداتی؟ پیتغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رمووی: ئه‌ی (دایکی‌پافیم)، هه‌ر کاتنیک ویستت هه‌لبستی
نوێژ بکه‌ی، ده‌ جار بلی: (سُبْحَانَ اللَّهِ)، ده‌ جار بلی: (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ)، ده‌ جار بلی: (الْحَمْدُ لِلَّهِ)،
ده‌ جار بلی: (اللَّهُ أَكْبَرُ)، ده‌ جار بلی: (أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ).

پیتغه‌هم: که منداڵ له دایک بوو، سوننه‌ته له گوی‌ی پاسته‌ی‌دا بانگ بدری‌و له گوی‌ی
چه‌په‌ی‌دا ئیقامه‌ت بکری، هه‌روه‌ک له باسی (عقیقه‌)دا به‌لگه‌ی بۆ دینین، ان شاء الله تعالی.
هه‌روه‌ها بانگدان سوننه‌ته: له گوی‌ی وولاغی شه‌موسداو له گوی‌ی مروفی به‌د په‌فتارو
غه‌مبارو له هۆشچوودا، هه‌روه‌ها بانگدان سوننه‌ته له کاتی تیکرژانی سوپای ئیسلام و
سوپای کافره‌کان و له کاتی ئاگر تیتبه‌ریوون و له کاتی ترسان له جتۆکه و شه‌یتان و له کاتی
خۆنیشانسانی جنۆکه و شه‌یتان له وینه‌ی شتی‌تردا، هه‌روه‌ک له (الانکار) و (تحفة)دا
فه‌رموویانه، به‌لگه‌ی گشتیان ئه‌م چه‌دیه‌یه:

﴿عَنْ سُهَيْلٍ: أُرْسِلَنِي أَبِي إِلَى بَنِي حَارِثَةَ وَمَعِيَ غُلَامٌ لَنَا، فَنَادَاهُ مُنَادٌ مِنْ حَائِطٍ بِاسْمِهِ فَأَشْرَفَ
عَلَى الْحَائِطِ فَلَمْ يَرَ شَيْئًا، فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِأَبِي، فَقَالَ: لَوْ شَعَرْتُ أَنَّكَ تَلْقَى هَذَا لَمْ أَرْسِلْكَ
وَلَكِنْ إِذَا سَمِعْتَ صَوْتًا فَنَادٍ بِالصَّلَاةِ فَإِنِّي سَمِعْتُ أَبَاهُ رِزَّةَ ﷺ يُحَدِّثُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُ
قَالَ: إِنَّ الشَّيْطَانَ إِذَا نُوْدِيَ بِالصَّلَاةِ وَلَّى وَلَهُ خُصَاصٌ﴾
رواه مسلم، باوكم منی ناره‌ لای
ماله‌کانی (بنی‌حارثه) و خزمه‌تکارنیک‌خۆمان له گه‌لمدا بوو، له باغیکه‌وه یه‌کینک به‌ ناوی
خۆی بانگی کرد، که ته‌ماشای کرد: که‌س دیار نه‌بو، منیش نه‌و پووداوه‌م بۆ باوكم
گنپا‌یه‌وه، نه‌ویش گوتی: نه‌گه‌ر هه‌ستم ده‌کرد تووشی نه‌و پووداوه‌م ده‌بوی نه‌مده‌ناردی،
به‌لام هه‌ر کاتنیک گویت له ده‌نگیک بوو، بانگی نوێژ ده‌، (ابوهریره) فه‌رمووی: پیتغه‌مبه‌ر ﷺ
فه‌رموویه‌تی: هه‌ر کاتنیک شه‌یتان گوی‌ی له ده‌نگی بانگ بوو، پشت ده‌داو پاده‌کاو ته‌پی
ل‌تبه‌ر ده‌بی. واته: نه‌و پووداوه‌ی پابر‌وو له شه‌یتانه‌وه بوو.

﴿فَصَلِّ اسْتَقْبَالَ الْقِبْلَةِ شَرْطٌ لِصَلَاةِ الْقَادِرِ﴾

﴿فَصَلِّ: لَهُ بَاسِيَ رَوُو لَهُ قَبِيلَهُ كَرْدَن لَه نَوِيزْدَا﴾

(اسْتَقْبَالَ الْقِبْلَةِ) رَوُو له قَبِيلَه كَرْدَن لَه نَوِيزْدَا (شَرْطٌ) مَهْرَجَه (لِصَلَاةِ الْقَادِرِ) بِقِ دَرُوسْتَبُونِي نَوِيزْدِي نَه وَ كِه سَهِي تَوَانِي هَمِي، خَوِي گِه وَرِه دَه فَرَمَوِي: ﴿قَوْلٌ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُمَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ﴾ رَوُو خَوْت وَرِگِیْرَه لای (الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ)، وَاتِه: (كَعْبَةِ) مَالِي خَو لَه (مَكَّة) ی پِیْرَز، جَا لَه هَر شَوِیْتَنِيك بَوْن -ئَه ی مَوْسَلْمَانَان - نِیَوَه ش لَه نَوِيزْدَا رَوُو بَكِه نَه لای (كَعْبَةِ): كِه قَبِيلَه ی مَوْسَلْمَانَانَه.

جَا بَزَانَه: مَه بَسْت بَه رَوُو له قَبِيلَه كَرْدَن نَه وَه یه: لای پِیْتَشَه وَه ی هَمُو لَاشَه ی بَه رَه وَ قَبِيلَه ی، هَر لَه زَه مِیْنِی حَه فْتَه مَه وَ تَا نَاسْمَانِی حَه فْتَه م لَه هَر شَوِیْتَنِيك ی، هَم رَه وَك لَه (تَحْفَه) وَ (الشُرَوَانِ) دَا فَرَمَوِیَانَه.

هَم رَه وَهَا بَزَانَه: مَآوَه ی شَانَزَه مَانِگ پِیْتَه مَبِرَه رَوُو مَوْسَلْمَانَان لَه (مَدِیْنَه) بَه رَه وَ (بَیْتِ الْمَقْدِسِ) - كِه لَه (فَلَسْطِیْن) ه - نَوِيزْدَان دَه كَرْد، نِیْنِجَا لَه پَانَزَه ی مَانِگِ (شُعْبَان) سَالِی دَوُو كُوجِی لَه نَاو نَوِيزْدِي نِیَوَه پَزْدَا لَه مَزِگَه وَتِی (بَنِی سَلَمَه) دَا نَه وَ نَایَه تَه ی پَرَبِرِدُو بِقِ پِیْتَه مَبِرَه رَوُو هَاتَه خَوَارَه وَه، لَو كَاتَدَا دُو پَرَه كَمَه ت نَوِيزْدِي نِیَوَه پَزْدِی بَه جَه مَاعَه ت كَرَبُو، نِیْنِجَا هَر لَه نَاو نَوِيزْدَه كِه دَا پِیْتَه مَبِرَه رَوُو (صَحَابَه) كَان خَوِیَان سَوْرَانْدَه لای (كَعْبَةِ) ی مَالِی خَو - كِه لَه (مَكَّة) ی پِیْرَزَه - بِلِیْن مَزِگَه وَتَه كَش بَه (مَسْجِدِ الْقِبْلَتَيْنِ) نَاو دَه بَرِی، هَم رَه وَك لَه كَتِیْبَه كَانِی (تَفْسِیر) وَ (سِیرَه) دَا پَرُوْن كِرَاوَه تَه وَه.

بَه لَام نَه گَر تَوَانِی رَوُو له قَبِيلَه كَرْدِنِی نَه بُو؟ چُونَكِه نَه خَوَش بَوُو وَ كِه سِی دَه سَت نَه كِه وَت رَوُو لَه قَبِيلَه بَكَا، یَان بَه سَتْرَا بَوُو، یَان نَه دَه وَیْرَا لَه وَوَلَاخ - یَان لَه نَوْتُمَبِیل - دَابَه زِی، یَان دَه تَرَسَا گِیَان، یَان مَالِی لَه دَه سَت بَجِی، لَو حَالَه تَانَه دَا هَر چَوْنِیك بَكُوجِی وَاجِبَه: نَوِيزْدَه كِه بَكَاو دَوِیَارَه شِی بَكَا تَه وَه، جَا نَه گَر بَه دَانِیشتَوِی دَه گُونِجَا رَوُو له قَبِيلَه بَكَا بَه لَام بَه پِیَوَه نَه دَه گُونِجَا، نَه وَ كَاتَه وَاجِبَه: بَه دَانِیشتَوِی رَوُو له قَبِيلَه نَوِيزْدَه بَكَا، هَم رَه وَك لَه زَقْرِبَه ی سَه رَچَاوَه كَانْدَا پَرُوْن كِرَاوَه تَه وَه، وَاتِه: دَوِیَارَه كَرْدَنَه وَه ی نَوِيزْدَه كِه شِی لَه سَه رِ نِیَه، هَم رَه وَك (الشُّرَامِلِسی) فَرَمَوِیَه تِی.

نِیْنِجَا بَزَانَه: نَه گَر نَه وَ كِه سَه ی لَه سَه ر زَه مِیْنِ نَوِيزْدِی وَاجِب، یَان سَوْنَه ت دَه كَا بَه قَه سَدِی سِیْنِگِی خَوِی لَه قَبِيلَه وَرِگِیْرَا، یَان بَه قَه سَدِی پَشْتِی لَه قَبِيلَه كَرْد، یَان كِه سِیْكِی تَر بَه زَقْرَدَارِی لَه قَبِيلَه لای دَا، نَه وَه نَوِيزْدَه كِه ی بَه تَال دَه بِنِ، هَم رَه وَك لَه (المَجْمُوع) وَ (تَحْفَه) دَا پَرُوْن كِرَاوَه تَه وَه، جَا بَزَانَه: لَادَانِی سَوَار وَوَلَاخ وَ سَوَار كِه شِی لَه شَوِیْتِنِی خَوِیَانْدَا یَاس دَه كِه یْن، اِنْ شَاءَ اللّٰهُ تَعَالٰی.

إِلَّا فِي شِدَّةِ الْخَوْفِ وَتَقِلُّ السَّفَرُ: فَلِلْمُسَافِرِ التَّنْفُلُ رَاكِبًا وَمَاشِيًا، وَلَا يُشْتَرَطُ طُولُ سَفَرِهِ عَلَى الْمَشْهُورِ، فَإِنْ أَمَكَّنَ اسْتِقْبَالَ الرَّكَّابِ فِي مَرَقَدٍ وَإِثْمَامٍ رُكُوعَهُ وَسُجُودَهُ لَزِمَهُ،

(إِلَّا) تنها له دوو حالتدا پوو له قبيله كړدن مه رچ نيه، په كه م: (فِي شِدَّةِ الْخَوْفِ) له و كاته دا: كه ترس زږد به هيژه، و ه لك له جه نكدا له شكره كان تي كه ل بوبن، يان تووشی ه لاتنيكي حه لال بوبن: و ه لك له ترسی ټاكر، يان لافاو، يان درنده يه ك، يان سته مكارنيك پا بكا، نوره له كاتي پاكړندا نويژه واجبه كان ده كاو نه گهر نه يتواني سوجه و پوكووع بيا، ټامازه يان بڼ ده كا، به لام سوجه و له پوكووع نزمتر بڼ، له و مه سه لانه شدا دوو پاره كړينه و ه ي نويژي له سر نيه، هه روه لك (تحفة) له نويژي ترسدا هه رمويه تي، خواي گ و ره ده هه رموي: ﴿فَإِنْ خِفْتُمْ فَرِجَالًا أَوْ رُكْبَانًا﴾ قَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فِي تَفْسِيرِهَا: (مُسْتَقْبَلُ الْقَبْلَةِ وَغَيْرِ مُسْتَقْبَلِيهَا) رواه البخاري، نه گهر له شتيك ترسان و ه لاتن، نويژه كه تان بكه ن: به پياده يي، يان به سوري: جا پووتان له قبيله بڼ، يان نا.

به لام نه گهر ه لاتنه كه حه لال نه بو، نه و جوره نويژه و بڼ دروست نيه، هه روه لك له نويژي ترسدا پووني ده كه ينه و ه، ان شاء الله تعالى.

دووه م: (وَتَقِلُّ السَّفَرُ) له نويژه سوننه ته كاني سه ه ردا، واته: نه ك نويژه واجبه كان (فَلِلْمُسَافِرِ) دروسته بڼ پټيوار: كه سه هه ركه ي حه لال بڼ و بڼ شوي تيكي ديار كړاو بڼ (التَّنْفُلُ رَاكِبًا) نويژي سوننه ت بكا به سوري و (وَمَاشِيًا) به پياده يي، به لام نويژي واجب نه به سوري و نه به پياده يي بڼ دروست نيه ﴿عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي عَلَى رَاحِلَتِهِ حَيْثُ تَوَجَّهَتْ بِهِ، فَإِذَا أَرَادَ الْقَرِيبَةَ نَزَلَ فَاسْتَقْبَلَ الْقَبْلَةَ﴾ رواه الشيخان، پټه مبه ر ه ه به سوري و ولاغه كه ي نويژي سوننه تي ده كړد، جا و ولاغه كه ي بڼ هه ر لايه ك پټو شتبايه، به لام هه ر كاتي ك ويستباي نويژي واجب بكا، داده به زي و پوو له قبيله نويژي ده كړد.

(وَلَا يُشْتَرَطُ) به مه رچ داناندې (طُولُ سَفَرِهِ) سه هه ركه ي دوو قوناغ دريژ بڼ، به لكو له سه هه ري كورتي شدا به سوري و به پياده يي نويژي سوننه ت دروسته (عَلَى الْمَشْهُورِ) له سر هه رموده ي به هيژي ناسراو، جا بزانه: نه گهر سه هه ركه ي سه هه ري تاوانباري بوو، يان نه يده زاني بڼ كږي ده پوا، نوره نه به سوري و نه به پياده يي سوننه تي بڼ دروست نيه، هه روه لك له (المجموع) دا پوون كړاوه ته و ه.

(فَإِنْ أَمَكَّنَ) جا نه گهر ټاسان بوو (اسْتِقْبَالَ الرَّكَّابِ) پټيواري سولر له هه موو نويژه كه ي دا پوو له قبيله بكا (فِي مَرَقَدٍ) و ه لك له ناو كه ژوده بڼ له سر پشتي و ولاغ (وَإِثْمَامٍ رُكُوعَهُ وَسُجُودِهِ) هه روه ها ټاسانيش بوو پوكووع و سوجه و پوكنه كاني تريش به ته وايي بكا (لَزِمَهُ)

وَالْأَصَحُّ أَنَّهُ إِنْ سَهَلَ الْإِسْتِقْبَالُ وَجَبَ وَالْأَفْلَا، وَيَخْتَصُّ بِالتَّحْرُمِ، وَقِيلَ: يُشْتَرَطُ فِي السَّلَامِ أَيْضًا، وَيَحْرُمُ الْحِرَافَةُ عَنْ طَرِيقِهِ إِلَّا إِلَى الْقِبْلَةِ،

واجبه: له هموم نويزه که ی‌دا پوو له قبیله بکاو پوکووع و سوجه و پوکنه کانی تریش ته‌او بکا، جیاوازی نیه: وولاغه که پاوه ستاو یی، یان له پویشتندا یی.

(وَالْأَفْلَا) به لام نه‌گه‌ر نه‌گودجا له هموم نويزه که ی‌دا پوو له قبیله بکا، یان نه‌گودجا پوکووع و سوجه ته‌او بیا، وه له سهر کورتان، یان له سهر زین سواری وولاغ بوبی (فَالْأَصَحُّ) فرموده‌ی پاستر (أَنَّهُ إِنْ سَهَلَ الْإِسْتِقْبَالُ) نه‌گه‌ر له و واجبانه‌ی پابردو ته‌نا ناسان بوو پوو له قبیله بکا، چونکه وولاغه که پاوه ستا بوو، یان ده‌یتوانی وولاغه که وه‌رگیرته لای قبیله (وَجَبَ) نه‌وه ته‌نا پوو له قبیله کردن واجب (وَالْأَفْلَا) به لام نه‌گه‌ر نه‌گودجا له سهر پستی وولاغ خوی بسوړتی و پوو له قبیله بکا، یان نه‌گودجا وولاغه که وه‌رگیرته لای قبیله (فَلَا) نه‌و کاته پوو له قبیله کردنیش واجب نیه، به به‌لگی حه‌دیسه که ی‌پابردو.

(وَيَخْتَصُّ) نه‌و پوو له قبیله کردنه ناسانه‌ی سهر کورتان و زین که واجب، تاییه‌ته: (بِالتَّحْرُمِ) به کاتی (الله اکبر) نويزه‌دابه‌ستن، واته: له‌وی به‌دلووه پوو له قبیله کردن واجب نیه ﴿عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ﴾: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا سَافَرَ فَأَرَادَ أَنْ يَطُوعَ اسْتَقْبَلَ بِنَاقَتِهِ الْقِبْلَةَ فَكَبَّرَ ثُمَّ صَلَّى حَيْثُ تَوَجَّهَ رِكَابُهُ رواه ابوداود بسند حسن، هر کاتیک پیغمبر ﷺ له سه‌فردا ویستبای نويزی سوننه‌ت بکا، ووشتره که ی‌ده‌سوړنده لای قبیله و (الله اکبر) نويزه‌دابه‌ستنی ده‌گوت، نیجا له سهر پستی ووشتره که نويزی ده‌کرد بقی هر لایه‌ک پوشتبایه. واته: هر چنده لای قبیله‌ش نه‌بایه (وَقِيلَ) له فرموده‌یه کی می‌ه‌یزدا (يُشْتَرَطُ فِي السَّلَامِ أَيْضًا) له سه‌لامدانه‌وه‌شدا پوو له قبیله کردن واجب.

(وَيَحْرُمُ انْحِرَافُهُ) حه‌پامه نويزه‌که‌ره که لا‌بدا (عَنْ طَرِيقِهِ) له پڼگی نه‌و شوینه‌ی مه‌به‌ستیه بوی به‌وا (إِلَّا إِلَى الْقِبْلَةِ) ته‌نا به‌ره و لای قبیله حه‌پام نیه، جا له م مه‌سه‌له‌دا جیاوازی پیواری سوارو پیاده نیه، ه‌روه که له (المجموع) دایه، که‌وابو: نه‌گه‌ر سوار، یان پیاده له پڼگی خوی به‌ره و هر لایه‌کی‌تری جگه له قبیله به‌قه‌سدی لا‌بدا نويزه که ی‌به‌تال ده‌بی، نه‌گه‌ر به‌ره و لای قبیله لا‌بدا زیانی نیه، یان به‌ره و لایه‌کی‌تر لا‌بدا به‌لام نه‌یزانی حه‌پامه، یان له بیري چوو له نويزه‌دایه، یان ده‌سه‌لاقی نه‌بو وولاغه که ی‌بگیرتیته‌وه، نه‌وه نه‌گه‌ر زوو به‌ره و قبیله بگ‌پرتته‌وه نويزه که ی‌به‌تال نابی و نه‌گه‌ر دره‌نگ بگ‌پرتته‌وه به‌تال ده‌بی، ه‌روه که له سهرچاوه‌کاندا پوون کرلووه ته‌وه.

وَيَوْمَ يُرْكَعُهُ وَسُجُودُهُ أَخْفَضُ، وَالْأَظْهَرُ أَنَّ الْمَاشِيَ يُتِمُّ رُكُوعَهُ وَسُجُودَهُ وَيَسْتَقْبِلُ فِيهِمَا وَلَفِي إِحْرَامِهِ، وَلَا يَمْشِي إِلَّا فِي قِيَامِهِ وَتَشْهَدُهُ،

(وَيَوْمَ يُرْكَعُهُ) نويژكهره كه بق پوكووع نه ختياك خرى كووپ ده كاته وه (وَسُجُودُهُ أَخْفَضُ) سوجه كه شى له پوكووع نزتر ده با، واته: واجب نيه سر بنيتيه سر قه بؤزى كورتان، يان زين، يان بارى سر پشى وولاغ ﴿عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ﴾: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُصَلِّي عَلَى رَأْسِهِ وَالسُّجُودُ أَخْفَضُ مِنَ الرُّكُوعِ ﴿رواه اصحاب السنن بسند صحيح، پيغمبر ﷺ له سر پشلى وولاغ كه نويزى ده كرد، سوجه كه شى له پوكووع نزتر ده برد.

﴿لَا كَادَارِي﴾: نه وه پريروو ده رياره شى سوار وولاغ بوو، به لام سوارى كه شتى و فريكوو توتومبيل، گشتيان واجبه: پوو له قبيله بكن و واجبه گشت پوكنه كانى نويزش به ته واوى بكن، ته نها شوفير كه نه بى، واته: پوو له قبيله كردن و ته واو كردنى پوكنه كان له سر شوفير واجب نيه، هروه كه له سر چاوه كاندا پوون كراوه ته وه، جا نه گره اتو: سواره كانى ترى-جگه له شوفير- نه يانتوانى له هموو نويزدا پوو له قبيله بكن و پوكنه كانيش به ته واوى بكن، نه و كاته دروست نيه نويزى سوننهت بكن له سر فرموده شى به هيز، هروه كه له حاشيه كانى (القليوبى) و (الشروانى) و (البجيرى) دا فرموده يانه.

(وَالْأَظْهَرُ) فرموده شى به هيزتر ده رياره شى پيوارى پياده نه مه يه: (أَنَّ الْمَاشِيَ) پيوارى پياده شى بؤزى دروسته: به پنگه دا بپواو نويزى سوننهتيش بكا، به لام (يُتِمُّ رُكُوعَهُ وَسُجُودَهُ) واجبه پوكووع و سوجه به ته واوى بپاو (وَيَسْتَقْبِلُ فِيهِمَا) هروه ها واجبه له پوكووع و سوجه و له دانيشتنى نيوان هريروو سوجه دا پوو له قبيله بكا (وَفِي إِحْرَامِهِ) هروه ها واجبه له كاتى (اللَّهُ أَكْبَرُ) نويزدا به ستنيش پوو له قبيله بكا.

(وَلَا يَمْشِي) نابى نويزكهره كه بپوا (إِلَّا فِي قِيَامِهِ) ته نها له كاتى فاتحه و سوپه تى نوای فاتحه و (وَتَشْهَدُهُ) له كاتى ته حيات خويندندا نه بى، به لام نيماى (الانصرى) باسى كروه: نه گره له پنگه دا قوپ، يان به فر، يان ناو ه بو، نه و كاته بؤزى دروسته: بق سوجه بردن ناماز ه بكا، تاكو جله كانى ته پ نه بى، هروه كه له (تحفة) و (نهاية) دا هيتاويانه.

ئينجا بزانه: مержه بق دروستبوونى نويزى پيوارى سوار: جله كان و كورتان و لغاو و هر شوينيكي وولاغ كه: كه به لاشه شى ده كه وى، ده بى گشتى پاك بى، جا نه گره وولاغ كه ميز، يان ترسى كرد، يان به سر پيسى دا پويشت زيانى نيه، هروه ها پياده شى واجبه: خوى له پيسى ته پ پاريژى، واته: نه گره به بويستى خوى به سر پيسيه كى ته پردا پويشت، يان به قه سدى به سر پيسيه كى ووشكدا پويشت، نه وه نويزه كه شى به تال ده بى، به لام نه گره به قه سدى نه بو، نويزه كه شى به تال نابى، چونكه واجب نيه خوى له پيسى ووشك پياريژى.

وَلَوْ صَلَّى فَرَضًا عَلَى ذَا بَنَةٍ وَاسْتَقْبَلَ وَأَتَمَّ رُكُوعَهُ وَسُجُودَهُ وَهِيَ رَاقِفَةٌ جَارٌ، أَوْ سَائِرَةً فَلَا،

هر روزه ها مہرجہ: پیوارو سوار له کاتی نو یژدا قسه نه که ن و جموجولی بی پیویست نه که ن، واتہ: نه گہر پیویستیان به غاردان بوو، یان قاجی له وللاخ دا تا کو بپوا زیانی نیہ، به لآم نه گہر جگہ له پویشتن به بی پیویست جموجولی تر بکه ن نو یژیان به تالہ، هر روهک له سر چاوه کاند ا نه و مه سله انه پوون کرلوه ته وه.

﴿نویژی واجب به ساری وللاخ و نو تو مبیل﴾

بزانه: مہرجہ بق دروستبوونی نویژی واجب: پوو له قبیلہ بکاو-جگہ له کاتی ترس- له شوینی نو یژدا جیگیر بی و هه موو پوکنه کانیش ته واو بکا، که وا بو: نویژی واجب له کاتی پویشتن دا دروست نیہ، هر چہ ند پووشی له قبیلہ بی، هر روزه ها به سواریش دروست نیہ نه گہر پووی له قبیلہ نه بی، یان پوکنیکی نویژی ته واو نه بی، هر روهک له (فتح العزین و المجموع) دا پوون کرلوه ته وه ﴿عَنْ ابْنِ عَمْرِو بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يُسَبِّحُ عَلَى الرَّاحِلَةِ... غَيْرَ أَنَّهُ لَا يُصَلِّيُ عَلَيْهَا الْمَكْرُوبَةَ﴾ رواه الشيخان، پیغه مبه ر نو یژی سوننه تی له سر پشتی وللاخ ده کرد، به لآم نویژی واجبی له سر پشتی وللاخ نه ده کرد.

(وَلَوْ صَلَّى فَرَضًا) نه گہر که سیٹک نویژی واجبی کرد (عَلَى دَابَّةٍ) له سر پشتی وللاغیک (وَاسْتَقْبَلَ) له هه موو نو یژہ که ی دا پووی له قبیلہ بوو و به پیوهش بوو، واتہ: له ناو که ژاوه دا، یان له سر ته ختیٹک بوو (وَأَتَمَّ رُكُوعَهُ وَسُجُودَهُ) پوکو و و سوجده و گشت پوکنه کانی ته واو کردن (وَهِيَ رَاقِفَةٌ) وللاغہ که ش پاوه ستاو بوو (جَانِ) نو یژہ که دروسته، چونکه هر سیٹک مہرجہ کانی هاتونه ته جی (أَوْ سَائِرَةً) به لآم نه گہر وللاغہ که ی له کاتی نو یژدا ده پویشتن (فَلَا) نو یژہ که ی دروست نیہ، چونکه مہرجیکی نو یژ- که جیگیر بوونه- ناتہ واوه؟ له بهر نه وه ی پویشتنی وللاخ سر به سواره که یه تی.

﴿ناگاداری﴾: نویژی واجب دروسته: له ناو که شتی دا - واتہ: له ناو نو تو مبیل و فرۆکه شدا- هه له سر ته خته یه که پیاو هه لیگیرن، به و مہرجہ ی پوو له قبیلہ بکاو گشت پوکنه کانیش به ته واوی بکا، جیاوازی نیہ: نه وانه پاوه ستاو بن، یان له پویشتن دا بن، چونکه پویشتنی نه وانه سر به سواره که نیہ، واتہ: نه وانه له گهل وللاخ جیانه، جا نه گہر نه گونجا پوو له قبیلہ بکا، یان گشت پوکنه کانی نو یژ ته واو بکا، واجبه دابه زئی له سر زه مین نو یژی واجب بکا، جا نه گہر دابه زیبا هاوړتگانی به جییان ده هیشت، یان نه یده توانی دو باره سوار ببیته وه، یان هر نه یده توانی دابه زئی، یان مه ترسی له ده ستدانی گیان، یان مالی هه بو، له و حاله تانه دا واجبه: نو یژہ واجبه کان بکاو واجبی شه دو باره یان بکاته وه.

وَمَنْ صَلَّى فِي الْكَعْبَةِ وَاسْتَقْبَلَ جِدَارَهَا أَوْ بَابَهَا مَرْدُوداً أَوْ مَفْتُوحاً مَعَ ارْتِفَاعِ عَتَبَتِهِ ثَلَاثِي ذِرَاعٍ أَوْ عَلَى سَطْحِهَا مُسْتَقْبِلاً مِنْ بَنَائِهَا مَا سَبَقَ جَارَ، وَمَنْ أَمْكَنَهُ عِلْمُ الْقِبْلَةِ حَرَّمَ عَلَيْهِ التَّقْلِيدُ وَالْاجْتِهَادُ، وَإِلَّا أَخَذَ بِقَوْلِ ثِقَةٍ يُخْبِرُ عَنْ عِلْمٍ،

جا بزانه: نه گهر به هوی با، که شتیبه که لایداو نه ویش پووی له قبیله وهرگه را، واجبه به پهله خوی وهرگیزیتسه وه لای قبیله، چونکه نه گهر پهله نه کا نویزه که ی به تال ده بی، هروه که له نویزه ی سرچاوه کاندای نه و مهسلاته پوون کراونه وه، شتیکی ناشکراشه: لادان له قبیله به هوی لادانی نوتومبیل، یان فرۆکه هه مان بریاری لادانی که شتیکی بۆ ده دری، چونکه له دهسلاتی نه ودا نیه، جا هر له سرچاوه کاندای فرموویانه: بۆ سوار که شتیکی - واته: بۆ نه وانه ی تریش - له ترسی سر سوپان، یان له بهر هوییه کی تر، دروسته: به دانیشتنه وه نویژ بکن، واته: دویاره کړنه وه ی نویژی شیان له سر نیه، هروه که (الشبراملسی) فرموویته.

(وَمَنْ صَلَّى) هه رکه سیکی نویژیکی واجب، یان سوننه ت بکا (فِي الْكَعْبَةِ) له ناو ژووری (کعبه)، واته: قبیله دا (وَاسْتَقْبَلَ جِدَارَهَا) پووی له دیواری (کعبه) کرد (أَوْ بَابَهَا) یان پووی له ده رگه ی (کعبه) کرد (مَرْدُوداً) ده رگه که ش داخراو بوو (أَوْ مَفْتُوحاً) یان کرابووه (مَعَ ارْتِفَاعِ عَتَبَتِهِ ثَلَاثِي ذِرَاعٍ) له گه ل نه وه شدا کوسپی ده رگه که دوو سییه که گز بهر ز بوو (أَوْ عَلَى سَطْحِهَا) یان له سهریانی (کعبه) نویژی کرد (مُسْتَقْبِلاً مِنْ بَنَائِهَا) هر له سر بانه که پووی کړدبوه به شتیکی بهرزی (کعبه)، به قه د (مَسْبِقٌ) بهرزیه که ی پابردو، واته: دوو سییه که گز، وه زیده دیواریکیش دوو سییه که گز بهر ز بڼ (جَارٌ) له هه مو مهسله کاندای نویژی دروسته.

(وَمَنْ أَمْكَنَهُ عِلْمُ الْقِبْلَةِ) هر که سیکی بۆی بگوونجی بزانی قبیله کامه یه، وه که له (مَكَّةَ) دا به چاوی خوی ببینی (حَرَّمَ عَلَيْهِ التَّقْلِيدُ) چه پامه بۆ زانی قبیله شوینی یه کیکی تر بکوی (وَالْاجْتِهَادُ) چه پامه (اجتهاد) ش بکا، به لکو به دیننی خوی پهفتار ده کا (وَإِلَّا) نه گهر بۆی نه گونجا بزانی قبیله کامه یه، یان له کام لایه (أَخَذَ بِقَوْلِ ثِقَةٍ) واجبه به قسه ی چاوساغیکی باوه پیکراو بکا، جا پیاو بی، یان نافرته، بهو مه رجی مندال، یان شیت نه بی (يُخْبِرُ عَنْ عِلْمٍ) له پووی زانسته وه ش قسه که ی بداتی، وه ک بلای: نه وه (کعبه) یه به چاو ده ببینم، یان بلای: خه لکیکی زورم دیت به ره و نه م لایه نویژ ده کن.

هروه ها واجبه: به (مُخْرَابٌ) ی مرکز ویش باوه پ بکا، نه گهر له شویتیکی وه ها بی: خه لکیکی زور نویژی لکړدبۆ په خه نشی لته گیرایی، هروه ها واجبه: به قسه ی خاوه ن مالیش باوه پ بکا: ده رپاره ی لای قبیله، هروه ها واجبه: بگه پتو پرسیاری قبیله له

فَإِنْ فَقَدْ وَأَمَكَنَ الاجْتِهَادُ حَرْمَ التَّقْلِيدِ، فَإِنْ تَحَيَّرَ لَمْ يُقْلَدْ فِي الْأَظْهَرِ وَصَلَّى كَيْفَ كَانَ وَيَقْضَى، وَيَجِبُ تَجْدِيدُ الاجْتِهَادِ لِكُلِّ صَلَاةٍ تَحْضُرُ عَلَى الصَّحِيحِ، وَمَنْ عَجَزَ عَنِ الاجْتِهَادِ وَتَعَلَّمَ الْأَدْلَةَ كَأَعْمَى قَلْدَ ثِقَةٍ عَارِفًا، وَإِنْ قَدَّرَ فَلَا أَصَحَّ وَجُوبُ التَّعَلُّمِ فَيَحْرُمُ التَّقْلِيدُ،

باوه پيكر اويك بكا، نه گهر ماندوويوني تى دا نه بى، هه روه كه له (تحفة) و (نهاية) دا فرمويانه.

ئينجا بزانه: له و سى مهسه له يه دا ته نها دهر باره ي لاي قيبكه واجب ه باوه پ بكا، واته: دهر باره ي پاسته و چه په بوى دروسته: (اجتهاد) بكا، هه روه كه له (نهاية) دا فرمويه تى. (فَإِنْ فَقَدْ) جا نه گهر هيچيك له و ستيانه ي پابرويوى ده ست نه كه وتنو (وَأَمَكَنَ الاجْتِهَادُ) بوى ده گونجا (اجتهاد) بكا، چونكه شاره زاي به لكه كانى قيبكه بوو (حَرْمَ التَّقْلِيدِ) حه پامه شوين كه سيكي تر بكه وي، به لكو واجب ه (اجتهاد) بكاو قيبكه بدوزي ته وه.

ئينجا بزانه: به لكه كانى قيبكه زدين: وه كو پښو مانگو نه ستيره، جا له هه مويان به هيتر: نه ستيره ي (قُطِبَ) ي باكوړه، كه لوا نه ستيره ي حه فته وانه ي بجو كه و ده كه وي ته نزيك نه ستيره ي (جدى)، واته: نه گهر له پښه لاتي كوردستاندا به روه قيبكه پابوه ستي، نه ستيره ي (قُطِبَ) ده كه وي ته پشت گوئى پرسته، له پښو او ي كوردستان شي دا ده كه وي ته سر زنجيره ي پشتي، هه روه كه له (الشرواني) وهرده گيرئ. ديسان بزانه: قيبكه نامه كانى نيس تاش يه كيكن له به لكه كانى قيبكه و دروسته: پشتيان پي بيه ستي، وَاللَّهِ أَظْهَرُ.

(فَإِنْ تَحَيَّرَ) جا نه گهر كه سيك لاي شيواو نه يتوانى (اجتهاد) له قيبكه دا بكا، چونكه هه ور بوو (لَمْ يُقْلَدْ فِي الْأَظْهَرِ) دروست نيه شوين كه سيكي تر بكه وي، له فرموده ي به هيتر دا (وَصَلَّى) به لكو واجب ه نويز بكا (كَيْفَ كَانَ) هه چو نيك بى، له بهر پښتاني كاتى نويزه كه (وَيَقْضَى) واجب ه نويزه كه ش قهزا بكاته وه كاتى قيبكه ي دوزيه وه.

(وَيَجِبُ تَجْدِيدُ الاجْتِهَادِ) واجب ه (اجتهاد) دووباره بكاته وه (لِكُلِّ صَلَاةٍ تَحْضُرُ) يو گشت نويزيك كه كاتى هات (عَلَى الصَّحِيحِ) له سر فرموده ي پاست، به لام نه گهر به لكه ي (اجتهاد) ي به كه مى له بير مابو، واجب نيه (اجتهاد) دووباره بكاته وه.

(وَمَنْ عَجَزَ عَنِ الاجْتِهَادِ) هه كه سيك تواناي (اجتهاد) كړنى له قيبكه دا نه بو (وَتَعَلَّمَ الْأَدْلَةَ) هه روه ها تواناي شاره زابوونى به لكه كانى قيبكه شى نه بو (كَأَعْمَى) وه كو كويژ، يان نازيره كه (قَلْدَ ثِقَةٍ) واجب ه: شوين باوه پيكر اويك بكه وي (عَارِفًا) زانا بى: به به لكه كانى قيبكه (وَإِنْ قَدَّرَ) به لام نه گهر تواناي فيريوونى به لكه ي قيبكه ي ه بى (فَلَا أَصَحَّ) فرموده ي پاستر نه وه يه: (وَجُوبُ التَّعَلُّمِ) واجب ه: خوى فيره به لكه ي قيبكه بكا (فَيَحْرُمُ التَّقْلِيدُ) كه و ابو: حه پامه شوين كه سيكي تر بكه وي، به لكو واجب ه به گويزه ي به لكه كان (اجتهاد) بكا.

وَمَنْ صَلَّى بِالْاجْتِهَادِ فَتَقَنَّ الْخَطَا قَضَى فِي الْأَظْهَرِ، فَلَوْ تَقَنَّ فِيهَا وَجَبَ اسْتِنَافُهَا، وَإِنْ تَغَيَّرَ اجْتِهَادُهُ عَمِلَ بِالثَّانِي وَلَا قَضَاءَ حَتَّى لَوْ صَلَّى أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ لِأَرْبَعِ جِهَاتٍ بِالْاجْتِهَادِ فَلَا قَضَاءَ.

(وَمَنْ صَلَّى بِالْاجْتِهَادِ) هر که سبک به گویره (اجتهاد)ی خوی، یان به (اجتهاد)ی شوینکه وتووی خوی نویژی کرد (فَتَقَنَّ الْخَطَا) جا له نوای نویژه که بیگومان زانی: هله بووه و قبيله له لایه کی تر بووه (قَضَى) واجبه: نویژه که دوپاره بکاته وه (فِي الْأَظْهَرِ) له فهرموده ی به میژتردا، واته: نه ووه حه دیسه ی کراونه به لگه: (که دوپاره کردنه وه واجب نیه)، هه ردو حه دیسه کان بی میژن، هه روه که له (المجموع) دا فهرموده یته.

(فَلَوْ تَقَنَّ فِيهَا) به لām نه گهر له ناو نویژه که دا بیگومان زانی هه لیه و قبيله له لایه کی تره (وَجَبَ اسْتِنَافُهَا) واجبه: نویژه که بی پی دوپاره به ره و قبيله دایبیه سقیته وه.

(وَإِنْ تَغَيَّرَ اجْتِهَادُهُ) جا نه گهر نه یزانی هه لیه، به لām (اجتهاد)ی گۆپا: که قبيله له لایه کی تره (عَمِلَ بِالثَّانِي) واجبه په فتار به (اجتهاد)ی دوه میش بکا، هه چهند له ناو نویژیشدا بی، واته: واجبه خوی وه رگیژیتته لایه کی تر (وَلَا قَضَاءَ) به لām دوپاره کردنه وه ی له سر نیه، چونکه (اجتهاد) به (اجتهاد) یکی تر هه لئاوه شیتته وه و بیگومانیش نه یزانیوه هه لیه کردوه، که واته: نه وه ی به (اجتهاد)ی به که میش کردویه تی هه دروسته (حَتَّى) تا به شیوه یه کی وها (اجتهاد) گۆپان دروسته (لَوْ صَلَّى أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ) نه گهر یه که نویژی چوار په کمه تی ی کرد (لِأَرْبَعِ جِهَاتٍ) به ره و هه چوار لا (بِالْاجْتِهَادِ) به چوار (اجتهاد)، هه ره په کمه تیک به ره و لایه که (فَلَا قَضَاءَ) دوپاره کردنه وه ی له سر نیه، چونکه بیگومان هه لیه بی ناشرکا نه بووه له هیچ په کمه تیکدا.

﴿نَاسِكًا﴾: نه وه ی پرابردو گشتی دهریاره ی نه وه که سه بوو: که له لایه کی قبيله به هه لدا بجی، جا نه گهر له لایه کی قبيله به هه لدا نه چوبو، واته: نویژه کی به ره و لای قبيله کردبو، به لām له پاسته و چه په به هه لدا چوبو، به م شیوه یه په فتار دهکا:

نه گهر له نوای نویژکردن به هوی (اجتهاد) ناشرکابو: که به لای پاسته دا، یان به لای چه په دا هه لیه کردوه، نه وه نویژه کی دروسته و دوپاره کردنه وه ی ناوی، هه روه ها نه گهر له ناو نویژدا به هوی (اجتهاد) نه وه لیه ناشرکابو، نه وه ش زبانی نیه، به لگو یه کسه ر خوی له لای هه ل لا ده داو له لایه کی تر خوی له گه ل قبيله پاست ده کاو نویژه که ته داو دهکا، به لām نه گهر ناشرکابوونی به هه لدا چوبون: له پاسته و چه په دا به هوی (اجتهاد) نه بو، به لگو بیگومان له ناو نویژدا، یان له نوای نویژ زانی هه ل بووه، نه وه له فهرموده ی به میژتردا: واجبه نویژه که دوپاره بکاته وه، له فهرموده ی بی میژیشدا واجب نیه، هه روه که له (فتح العزیز) و (المجموع) دا پوهن کراوه ته وه.

(بَابُ صِفَةِ الصَّلَاةِ)

أَرْكَانُهَا ثَلَاثَةٌ عَشْرَ، الْأَوَّلُ: النِّيَّةُ، فَإِنْ صَلَّى فَرَضًا وَجَبَ قَصْدُ فِعْلِهِ، وَتَغْيِينُهُ، وَالْأَصَحُّ
وُجُوبُ نِيَّةِ الْفَرَضِيَّةِ دُونَ الْإِضَافَةِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى،

جا بزانه: له م مهسه له دا - له فتوادا - نيمامي (الغزالي) فرموده كه بى هيئتي به راست
داناوه ده فرموي: نه گهر له راسته، يان له چه په دا هه له كړد، به لام هر به ره و لاي
قبيله ش بوو، نه وه دوپاره كړنه وه نويزي له سر واجب نيه، هه روه ك له (احياء
العلوم) دا پوښي كړو ته وه، والله اعلم.

﴿بَابُ صِفَةِ الصَّلَاةِ: بَاسِيَ چُونِيه تى نويز كړون﴾

(أَرْكَانُهَا) پوكنه كاني نويز، واته: نه و واجبانه ي به شيكي نويزن و نويزيان لى پيك دئ، نه گهر
يه كيكيان نه بئ نويزه كه دروست نابئ (ثلاثة عشر) سيژده پوكنن:

۱- ﴿نِيَّةُ تَهَيُّنَانِ﴾

(النِّيَّةُ) پوكني يه كه م له پوكنه كاني نويز: نيه تهينانه، پيغه مبر لله ده فرموي: ﴿أَلَمْ أَعْمَلْ
بِالنِّيَّاتِ وَأَلَمْ أَكُلْ لِكُلِّ أَمْرٍ مَا نَوَيْتُ﴾ رواه الشيخان، هر كړده و هيه كي خوا پرستي بئ، به
نيه تهينانه وه نه بئ دانا مه زئ، گشت مړو فيك ته نها پاداشي نه و كړده و هيه كي هيه كه
نيه تي بئ هيناوه. كه وايو: (فَإِنْ صَلَّى فَرَضًا) نه گهر يه كيكي ويستي نويزيكي واجب بكا،
نه وه له نيه تهينانه كه ي دا سئ شت مخرج و واجب:

يه كه م: (وَجَبَ قَصْدُ فِعْلِهِ) واجب مه به ستي نويز كړنه كه ي هه بئ. دوهم: (وَتَغْيِينُهُ)
واجبه ناوي نويزه كه ديارى بكا: وهك نيوه پږ، يان عه سر... هتد. سئ يه م: (وَالْأَصَحُّ) به
فرموده ي راستر (وُجُوبُ نِيَّةِ الْفَرَضِيَّةِ) واجب نيه تي واجب هه كشي بيتن، تاكو له
سوننه ت جيا بيتنه وه، وهك به دل بلئ: (أَصْلَى الظُّهْرِ نِيَّةً) نيه تم وهيه فه پزي نويزي
نيوه پږ ده كه م، يان (أَصْلَى الظُّهْرِ فَرَضًا) نيه تم وهيه نويزي نيوه پږ به فه پږ ده كه م، يان
(أَصْلَى الظُّهْرِ الْوَاجِبُ) نويزي نيوه پږى واجب ده كه م.

ئينجا بزانه: له نيه تهيناني واجب هه كه دا جياوازي گوره و مندا نيه، هه روه ك له (تحفة) دا
فرمويه تي.

(دُونَ الْإِضَافَةِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى) به لام واجب نيه بلئ: بږ خوا نه و نويزه ده كه م، چونكه
خوا پرستي هر بږ خودايه، هه روه ها واجب نيه باسي پوو له قبيله و ژماره ي پكه ته كان
بكا، به لكو سوننه ته، هه روه ك له (تحفة) و (مغني) دا فرمويانه.

ئينجا بزانه: له فرموده ي راستردا: نيه تي قه زا كړنه وه له نويزي قه زا كړاوه دا واجب
نيه به لكو سوننه ته، هه روه ها نيه تي (أداء) ش له و نويزه ي له كاتي خږي دا ده كړئ واجب
نيه به لكو سوننه ته، هه روه ك له زوريه ي سرچاوه كاندا فرمويانه.

وَأَلَّهُ يَصِحُّ الْأَدَاءُ بِنِيَّةِ الْقَضَاءِ وَعَكْسُهُ، وَالْثَفْلُ دُوَالْوَقْتُ أَوْ السَّبَبُ كَالْفَرَضِ فِيمَا سَبَقَ، وَفِي نِيَّةِ الثَّفَلِ وَجْهَانِ، قُلْتُ: الصَّحِيحُ لَا تُشْتَرَطُ نِيَّةُ الثَّفَلِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَيَكْفِي فِي الثَّفَلِ الْمُطْلَقُ نِيَّةُ فِعْلِ الصَّلَاةِ،

(وَأَنَّهُ) هەر به فهرموده‌ی پراستەر (يَصِحُّ الْأَدَاءُ) دروسته: نوڤڙی (أداء) له کاتی خۆی دا بکړی (بِنِيَّةِ الْقَضَاءِ) به نیه‌تی قه‌زا کړې نه‌وه، به و مرجه‌ی به گالته وا نه‌کا، به لکو به هه‌له‌دا چوبی‌و وا تیگه‌یشتی کاتی نوږه‌که نه‌ماوه.

(وَعَكْسُهُ) به پېچه‌وانه‌ش دروسته، واته: نوږځی قه‌زا کړاوه به نیه‌تی (أداء) بکړی، وه‌ک به هه‌له‌دا چوبی‌و وا تیگه‌ی کاتی نوږه‌که ماوه.

که‌وابو: -بِقُ وَيَنْه- نه‌گه‌ر که‌سیک ماوه‌ی بیست سال نوږځی سبه‌ینی‌ی له پېش هاتنی کاته‌که‌ی دا کړې، ښنجا بۆی ئاشکرا بوو که به هه‌له‌دا چووه، نه‌وه قه‌زا کړې نه‌وه‌ی ته‌نها یه‌ک نوږځی سبه‌ینی‌ی له سه‌ر واجبه، چونکه هەر نوږځی پږځی دواوه به به‌ر قه‌زای پږځی پېشه‌خۆی ده‌که‌وئ، واته: چونکه نیه‌تی قه‌زا کړې نه‌وه واجبه‌ی نه‌ی، هه‌روه‌ک له (تحفة) (نهاية) دا پوون کړاوه‌ته‌وه.

(وَالْثَفْلُ دُوَالْوَقْتُ) نه‌و سوننه‌تانه‌ی خاوه‌ن کاتن: وه‌کو سوننه‌ته‌کانی پېش و دوا‌ی نوږه‌کان و وه‌تو ته‌پاوېح و نوږځی جه‌ژنه‌کان و چېشته‌نوږځ (أَوَالسَّبَبِ) یان نه‌و سوننه‌ته‌ی خاوه‌ن هۆیه: وه‌کو پږځی‌گیران و مانگ‌گیران و نوږځی‌باران (كَالْفَرَضِ) وه‌کو نوږځی واجبه‌ی (فِيمَا سَبَقَ) له‌و نیه‌ته‌ی پراږدودا، واته: مرجه‌ مه‌به‌ستی نوږځ کړې نه‌وه‌ی هه‌بی‌و دوا‌ی سوننه‌ته‌که‌ش دیاری بکا، وه‌ک بلئ: نوږځی جه‌ژنی‌قوربان، یان وه‌تر، یان ته‌پاوېح ده‌که‌م، هه‌روه‌ها مرجه‌ دیاری بکا سوننه‌ته‌که: (قَبْلِيَّةٌ) -پېش نوږه‌که‌یه، یان (بَعْدِيَّةٌ) -دوا‌ی نوږه‌که‌یه، وه‌ک سوننه‌تی پېش نوږځی‌نیوه‌پږ، یان سوننه‌تی دوا‌ی مه‌غریب، هه‌روه‌ک له سه‌رچاوه‌کاندا فهرموویانه.

(وَفِي نِيَّةِ الثَّفَلِ) ده‌ریاره‌ی نیه‌ته‌تانی سوننه‌تایه‌تی (وَجْهَانِ) دوو فهرموده‌ هه‌نه: (قُلْتُ) ښامی (النَّوَايِ) ده‌فهرموی (الصَّحِيحُ) فهرموده‌ی پراست له‌و دوو فهرموده‌یه نه‌وه‌یه: (لَا تُشْتَرَطُ نِيَّةُ الثَّفَلِ) نیه‌تی سوننه‌تایه‌تی مه‌رج نیه (وَاللَّهُ أَعْلَمُ) چونکه سوننه‌تایه‌تی هەر له‌ناوه‌که‌ی خۆی دا ده‌رده‌که‌وئ.

(وَيَكْفِي فِي الثَّفَلِ الْمُطْلَقُ) له‌ نیه‌ته‌تانی سوننه‌تی‌پی‌ناودا - واته: نه‌و سوننه‌ته‌ی کات و هۆی نیه‌ - نه‌وه‌نده به‌سه: (نِيَّةُ فِعْلِ الصَّلَاةِ) نیه‌تی نوږځ کړې نه‌ی، واته: پټویست نا‌کا نیه‌تی سوننه‌تایه‌تی بیټی.

وَالْتِيَّةُ بِالْقَلْبِ، وَيُنْدَبُ التُّطُقُ قُبَيْلَ التَّكْبِيرِ. الثَّانِي: تَكْبِيرَةُ الْإِحْرَامِ، وَيَتَعَيَّنُ عَلَى الْقَادِرِ: اللَّهُ أَكْبَرُ. وَلَا تَضُرُّ زِيَادَةُ لَا تَمْنَعُ الْأَسْمَ كَاللَّهِ الْأَكْبَرِ، وَكَذَا اللَّهُ الْجَلِيلُ أَكْبَرُ فِي الْأَصَحِّ، لَا أَكْبَرُ اللَّهُ عَلَى الصَّحِيحِ، وَمَنْ عَجَزَ تَرْجَمَ

(وَالْتِيَّةُ) نيه تهيتان بق نويزو بق هه مو خواپه رسته كي تر-هه روهك له زنده ي سهرچاوه كاندا فرمويانه-(بِالْقَلْبِ) واجبه به دل بي، به به لگي (اجماع)، واته: زويان هيچ په يوه ندی به دروستوونيه وه نيه، به لام (وَيُنْدَبُ التُّطُقُ) سونته ته: به زويان نيه ت بيتن (قُبَيْلَ التَّكْبِيرِ) توژنك له پيش (الله اكبر) نويزدابه ستندا، تاكو زويان يارمه تي دل بدا، كه واپو: نه گره به زويان نيه تي هيتاو دل ناگادار نه بو، نه و نيه ته دروست نيه، هه روهك له سهرچاوه كاندا فرمويانه.

﴿ناگاداري﴾: نيه تهيتان به زويان-كه سونته ته-(قياس) كراوته سهر نيه تي حاج، هه روهك له (تحفة) دا ناماوه ي بق كرده ﴿عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ عَنْهَا: أَهْلُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِالْحَجِّ﴾ رواه الشيخان، پيغه مبرر ﷺ نيه تي به حاج ته نها هيتا. واته: دياره به دهنك نيه تي هيتاوه. هه روهها نيه تي پوژووشي به دهنك هيتاوه ﴿عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ عَنْهَا: دَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ فَقَالَ: هَلْ عِنْدَكُمْ شَيْءٌ؟ قُلْنَا: لَا. قَالَ: فَإِنِّي إِذَا صَائِمٌ﴾ رواه مسلم، پيغه مبرر ﷺ پوژنك هاته ماله وه فرموي: چيتان هه به بيخوم؟ گوتان: نا. فرموي: كه واپو: من نه مرؤ به پوژوومه.

٢- ﴿اللَّهُ أَكْبَرُ﴾ نويزدابه ستن

(الثَّانِي) دوهم له پوكنه كاني نويز: (تَكْبِيرَةُ الْإِحْرَامِ) گوتني (الله اكبر) نويزدابه ستنه، پيغه مبرر ﷺ ده فرموي: ﴿تَخْرِجُهَا التَّكْبِيرُ وَتَخْلِيلُهَا التَّسْلِيمُ﴾ رواه اصحاب السنن باسناد صحيح، نويز به (الله اكبر) داده به سترئو به سه لامدانه وش ته واوده كړي.

(وَيَتَعَيَّنُ عَلَى الْقَادِرِ) ديارى ده كړي له سهر نه و كه سه ي تواناي هه بي، واجبه بلي: ﴿اللَّهُ أَكْبَرُ﴾ رواه ابن حبان وابن خزيمة والبزار باسناد صحيح، كه واپو: جگه له پسته ي (الله اكبر) هيچ پسته ي كي تر دروست نيه، به لام (وَلَا تَضُرُّ زِيَادَةُ) زياني نيه زنده يه كي وهها (لَا تَمْنَعُ الْأَسْمَ) كه پيگه ي ناوي (الله اكبر) نه گري (ك) وه كو بلي: (الله الاكبر)، به زنده يي نه ليفو لام (وكذا) هه روهها زياني نيه بلي: (الله الجليل اكبر)، به زنده ي ووشه ي (الجليل) له نيتوان (الله) و (اكبر) دا (في الْأَصَحِّ) له فرموده ي پراستردا.

(لَا) به لام دروست نيه بلي: (أَكْبَرُ اللَّهُ) كه ووشه ي (اكبر) به پيش ووشه ي (الله) بيخي (عَلَى الصَّحِيحِ) له سهر فرموده ي پاست.

(وَمَنْ عَجَزَ) هه ر كه سيك تواناي نه بو به عه پهي بلي: (الله اكبر)، نه شگودجا فيري بيبي، (تَرْجَمَ) واجبه: وهري بيگيرته سهر زمانكي تر، وهك به كوردي بلي: (خوا گه وره تره).

وَوَجِبَ التَّعَلُّمُ إِنْ قَدَرَ، وَيُسَنُّ رَفْعُ يَدَيْهِ لِي تَكْبِيرِهِ حَذْوَ مَنْكِبَيْهِ وَالْأَصْحُ رَفْعُهُ مَعَ ابْتِدَائِهِ، وَيَجِبُ قَرْنُ النَّيِّ بِالتَّكْبِيرِ، وَقِيلَ يَكْفِي بِأَوَّلِهِ

جا نه مه له و کاته دایه: که توانای فیزیونی نه بی، که وایو: (وَوَجِبَ التَّعَلُّمُ) واجب: به عهده بی خوی فیره (الله اکبر) بکا (إِنْ قَدَرَ) نه گهر توانای فیزیونی هه بی، به لکو واجب به سه فر بپواته شویتکی تر، نه گهر له شویتکی خوی که سیک نه بو فیزی بکا، چونکه (قاعدة) به کی شرعی به: (مَا لَا يَتِمُّ الْوَاجِبُ إِلَّا بِهِ فَهُوَ وَاجِبٌ) هر شتیک واجب نه نه به وی ته وایو بی، نه و شتهش واجب. هه روه که سه رچاوه کاندای پوون کراوه ته وه.

(وَيُسَنُّ) سوننه ته بل نویتکه ر: جا پیاو بی، یان نافره ت (رَفْعُ يَدَيْهِ) هه رپوو دهسته کانی به رز بکاته وه (فِي تَكْبِيرِهِ) له کاتی (الله اکبر) نویتدابه سستی دا (حَذْوَ مَنْكِبَيْهِ) به رامبه ر هه رپوو شانه کانی، به م جزه: به ره دهسته کانی به ره و قبیل به یو سه ره په نه کانی به رامبه ر سه ره وه ی گوئی به کانی به یو هه رپوو په نه ی گهره شی به رامبه ر نه ره گوئی به کانی به یو پشته دهسته کانی شی به رامبه ر شانه کانی بی، هه روه که له زوری سه رچاوه کاندای وه ها پوون کراوه ته وه.

(وَالْأَصْحُ) هه رموده ی راستر نه مه به (رَفْعُهُ مَعَ ابْتِدَائِهِ) سوننه ته: هر له گه له ده ست پیکردنی (الله اکبر) دا دهسته کانی به رز بکاته وه، ئینجا دایان بنیته وه سه ر بنه وه ی سینگی، هه روه که (تحفة) (مغنی) دا هه رمویانه ﴿عَنْ وَاثِلٍ رَفَعَ النَّبِيُّ ﷺ يَدَيْهِ حِينَ دَخَلَ فِي الصَّلَاةِ كَبْرًا - وَصَفَ هُمَامٌ: حَيَالَ أَذُنَيْهِ - ثُمَّ اتَّخَفَ بِثَوْبِهِ، ثُمَّ وَضَعَ يَدَهُ الْيُمْنَى عَلَى الْبُسْرَى﴾ روه مسلم، پیغمبه ر ﷺ که نویت دابه ست، (الله اکبر) گوت و دهستی تا به رامبه ر گوئی به کانی به رز کرده وه، ئینجا به رگی له خوی وه رپیچا، ئینجا دهستی راستی له سه ر دهستی چه پی دانا.

ئینجا بزانه: واجب (الله اکبر) نویتدابه ستن به پیوه بگوتی له و حاله ته دا: که واجب به پیوه نویت بکا، هه روه ها سوننه ته: ئیمام (الله اکبر) نویتدابه ستن و نه وانه ی تریش به ده نگ بلی، تا کو نویتکه ره کان گوئیان لی بی، هه روه که سه رچاوه کاندای پوون کراوه ته وه. (وَيَجِبُ قَرْنُ النَّيِّ) واجب: نه ته تپانه که له دلدا به رامبه ر بکا (بِالتَّكْبِيرِ) به (الله اکبر) نویتدابه ستن، واته: واجب نه ته که - به هه رسیک هه رجه وه - له دلدا به رامبه ر بکا له گه له سه ره تایی (الله اکبر)، ئینجا نه ته که ی هر له دلدا بی، تا (الله اکبر) کوتایی دی، هه روه که سه رچاوه کان هه رمویانه.

(وَقِيلَ) له هه رموده به کی بی هیژدا (يَكْفِي بِأَوَّلِهِ) نه وه نده به سه: که نه ته که به رامبه ر بکا به سه ره تایی (الله اکبر)، واته: واجب نه تا کوتایی (الله اکبر) نه ته که ی هر له دلدا بی.

الثالثُ: الْقِيَامُ فِي فَرَضِ الْقَادِرِ،

ئىنجا بزانە: (امام الحرمين) و (الامام الغزالي) و (الامام النواوي) ئەو پايەيان ھەلبژاردووە: كە بەرامبەر كردنێكى عادەتى بەسە، واتە: لە بەشێكى (الله اكبر) دا لە دلى دا بى: كە ئەم نوێژە واجبە، يان سوننەتە دەكا، جياوازی سەرەتاو ناوەندى كۆتايى (الله اكبر) نيه، (تحفة) و (مغنى) ش لایەنگیری ئەو ھەلبژاردنەيان كردووە (الشرواني) ش بە درێژى پوونی كردۆتەو، ئیتر لە دواى تەواوبوونی (الله اكبر) واجب نیه: لە ناو نوێژدا نیهتەكەى ھەر لە دلى دا بى، بەلام ئەگەر بەرامبەرى نەكرد، بەلكو لە پێش گوتنى (الله اكبر) نیهتى ھىنا، ئەو ھەر دوو مەسەلەدا نیهتەكەى دروست نیه و نوێژى دانابەستى، ھەر ھەك لە (المجموع) دا پوون كراوەتەو.

﴿ ئاگاڤارى ﴾ ئەگەر نوێژى دا بەست، ئىنجا كەوتە گومان: ئایا نیهتى ھىناو، يان نا؟ يان كەوتە گومان: ئایا نیهتەكەى راست بوو، يان ھەلە بوو؟ ئەو ئەگەر ھىچ واجبێكى نوێژى نەكردو لە ماوەیەكى كورتدا ھاتەو بېرى: كە نیهتى ھىناو و نیهتەكەشى راست بوو، ئەو نوێژەكەى بەتال دەبى، بەلام ئەگەر ماوەى بێركردنەو ھى درێژ بوو، ئىنجا ھاتەو بېرى: كە نیهتى ھىناو و نیهتەكەشى راست بوو، يان لە ھالەتى گوماندا واجبێكى كرد، ھەك بەشێكى لە (فاتیحة) خویند، يان پوكووعى برد، ئەو لە ھەردوو مەسەلەدا نوێژى بەتال دەبى.

ھەر ھەما ئەگەر نیهتى ھىنا: نوێژەكەى بېرى، يان كەوتە گومان: ئایا نوێژەكەى بېرى، يان بەردەوام بى، يان نیهتى ھىنا: ئەگەر شتێك بېرى، يان شتێك نەبى نوێژەكەى بېرى، لەو سى مەسەلەشدا نوێژى بەتال دەبى، بەلام ئەگەر نەكەوتە گومان بەلكو تەنها (وَسْوَئَةً) تووش بوو، ئەو زيانى نیه، ھەر ھەك (المجموع) و (مغنى) دا ئەو مەسەلەتە پوون كراوەتەو.

ھەر ھەما ئەگەر لە ناو نوێژدا نیهتەكەى بى نوێژێكى تر بگۆڕى: ھەك لە ناو نوێژى نێو ھەردا نیهتى نوێژى عەسرى بێنى، يان بە بى عوزز نیهتى نوێژێكى سوننەت بێنى، ئەو ھەردوو نوێژەكەى بەتال دەبن، واتە: نوێژەكەى ئىستائەم ئەو ھەش كە نیهتى بى ھىناو. بەلام ئەگەر لە ناو نوێژێكى واجبدا نیهت بێنى: بىكەتە سوننەتێكى بى تاوى دوو پكەتى تاكو فریای جەماعەت كردن بگوى، ئەو دروستە و بى دەبێتە سوننەت، چونكە عوزرى بە دەستە، ھەر ھەك لە زۆریەى سەرچاوەكاندا پوون كراوەتەو.

۳- ﴿ پاوستان بە پێو ھە ﴾

(الثالثُ) سى پەم لە پوكەكانى نوێژ: (الْقِيَامُ) پاوستانە بە پێو: بى (الله اكبر) نوێژدا بەستن و بى فاتىحە خویندن (فِي فَرَضِ الْقَادِرِ) لە نوێژە واجبەكەى ئەو كەسەدا: كە

وَشَرْطُهُ نَصَبُ لِقَارِهِ، فَإِنْ وَقَفَ مُنْحَنِيًا أَوْ مَائِلًا بِحَيْثُ لَا يُسَمَّى قَائِمًا لَمْ يَصِحَّ،

توانای پاره‌ستانی ه‌بی، هرچند پاره‌ستانه‌کش به هوی پالویدانی شتیکی‌تری بی: وه کی دیوارو گلچان، یان به یارم‌تی‌کی‌تری بی، هر واجبه، ه‌روه له زوری‌ی سرچاوه‌کاندا فرمویانه ﴿عن عمران ؑ﴾: قَالَ النَّبِيُّ ؑ: صَلِّ قَائِمًا، فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ قَاعِدًا، فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فَعَلَى جَنْبٍ ﴿رواه البخاری، زاد النسائی﴾: ﴿فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فَمُسْتَلْقًا﴾. به پیوه نویژی‌واجب بکه، جا نه‌گه‌ر توانات نه‌بو، به دانیشتنه‌وه نویژ بکه، جا نه‌گه‌ر توانات نه‌بو، له سهر ته‌نیشت نویژ بکه، نه‌گه‌ر توانات نه‌بو، له سهر پشت نویژ بکه.

﴿ناگاداری﴾: له نویژی سوننه‌تدا پاره‌ستان به پیوه واجب نیه، ه‌روه‌ها نه‌گه‌ر که سیک به پیوه نویژی کردبا میزی لیده‌چکاوه، یان بای لیده‌رده‌بو، به لام نه‌گه‌ر به دانیشتوویی بیکا میزه‌که، یان بایه‌که دوه‌ستا، نه‌وه واجبه به دانیشتوویی نویژ بکا، دووباره‌کردنه‌وه‌شی له سهر نیه، ه‌روه‌ک له خوینچرکه‌دا باسمان کرد، ه‌روه‌ها نه‌گه‌ر که سیک چاودیری له شکری نوژمن بوو و نه‌گه‌ر به پیوه نویژی کردبا، ناشکرا ده‌بوو و پلانه‌که تیک ده‌چوو، یان چند چه‌کداری‌کی نیسلام له (گمین) -مه‌کژدا بن، نه‌گه‌ر به پیوه نویژ بکن ناشکرا ده‌بن و پلانه‌که تیک ده‌چوو، نه‌وه له ه‌ره‌دوو حاله‌تدا دروسته: به دانیشتوویی نویژ بکن، به لام له سهر ه‌ره‌دوو لا واجبه نویژه‌که یان دووباره بکه‌نه‌وه.

نینجا بزانه: سوننه‌ته به قه‌د بستیک پی‌یه‌کانی لیک جیا بکاته‌وه: هم له پاره‌ستانداو هم له کاتی سوجه‌دا، ه‌روه‌ک له زوری‌ی سرچاوه‌کاندا نه‌وه‌سه‌لانه‌ه‌بون کراونه‌وه، به‌لگی نه‌ندازه‌ی نیوان پی‌یه‌کانیش نه‌م ه‌دیسه‌یه: ﴿عن أبي هريرة ؓ﴾: قَالَ النَّبِيُّ ؑ: إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ فَلْيَجْعَلْ نَفْلَهُ بَيْنَ رَجُلَيْنِ ﴿رواه ابوداود بسند صحیح، هر کاتیک یه‌کیکتان نویژی کرد، با ه‌ره‌دوو که‌وشه‌کانی‌خوی له نیوان ه‌ره‌دوو پی‌یه‌کانی دابنی.

ه‌روه‌ها سوننه‌ته: په‌دجی پی‌یه‌کانی‌ه‌وو له قیبله بکا، به لام ناپه‌سند: پی‌یه‌کی به پیش پی‌یه‌کی‌تری بیخی، یان به بی‌عوژد له سهر یه‌ک پی‌ی پاره‌وستی، ه‌روه‌ک له (المجموع) دا فرمویه‌تی.

(وَشَرْطُهُ) ه‌رجی به پیوه پاره‌ستان نه‌وه‌یه (نَصَبُ لِقَارِهِ) زنجیره‌ی پشتی به ته‌واوی پاست بییته‌وه و له سهر پی‌یه‌کی‌خوی پاره‌وستی، که‌وابو: (فَإِنْ وَقَفَ) نه‌گه‌ر به پیوه پاره‌ستا (مُنْحَنِيًا) به لام به‌ره‌و پی‌شه‌وه، یان پشت‌وه به قه‌س‌دی‌خوی چه‌مانده‌وه (أَوْ مَائِلًا) یان به‌ره‌و پاسته، یان چه‌په به قه‌س‌دی‌خوی خوار کرده‌وه، یان له سهر پی‌ی‌خوی پانه‌وستا، به‌لکو به ده‌سته‌کانی‌خوی ه‌لواسی بوو (بِحَيْثُ لَا يُسَمَّى قَائِمًا) به جورکی وه‌ها: که پی‌ی نه‌ده‌گوترا: پاره‌ستاو (لَمْ يَصِحَّ) پاره‌ستانه‌کی‌دروست نیه، چونکه واجبه‌کی به‌جی نه‌می‌ناوه.

فَإِنْ لَمْ يُطِقِ انْتِصَابًا وَصَارَ كَرَاعٍ فَالصَّحِيحُ أَنَّهُ يَقِفُ كَذَلِكَ، وَيَزِيدُ الْإِحْنَاءَ لَهُ لِرُكُوعِهِ
إِنْ قَدَّرَ، وَلَوْ أَمَكَّنَهُ الْقِيَامُ دُونَ الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ قَامَ وَقَعْلَهُمَا بِقَدْرِ إِمْكَانِهِ، وَلَوْ عَجَزَ
عَنِ الْقِيَامِ قَعَدَ كَيْفَ شَاءَ، وَافْتَرَاشُهُ أَفْضَلُ مِنْ تَرْبُعِهِ فِي الْأَظْهَرِ، وَيُكْرَهُ الْإِقْعَاءُ بِأَنْ
يَجْلِسَ عَلَى وَرْكَيْهِ نَاصِبًا رُكْبَتَيْهِ،

(فَإِنْ لَمْ يُطِقِ انْتِصَابًا) جا نه گهر توانای نه بو پشٹی راست بکاته وه (وَصَارَ كَرَاعٍ) وه کو
حاله تی پوکووع پشٹی چه ما بؤوه: به هؤی پیری، یان نه خؤشی (فَالصَّحِيحُ) فره مووده ی
راست نه مه به: (أَنَّهُ يَقِفُ كَذَلِكَ) واجبه به پیوه به پشت چه ماوه یی رابوه سستی (وَيَزِيدُ
الْإِحْنَاءَ لَهُ لِرُكُوعِهِ) هه روه ها واجبه: بؤ پوکووع زیاتر خؤی بچه مینیتته وه (إِنْ قَدَّرَ) نه گهر
توانای هه یی.

(وَلَوْ أَمَكَّنَهُ الْقِيَامُ) نه گهر بؤی گونجا به پیوه رابوه سستی (دُونَ الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ) به لام
نده گونجا پوکووع و سوجه بیا، چونکه نه خؤشی پشٹی هه بو، یان له بهر هؤیه کی تر
(قَامَ) نه و کاته واجبه به پیوه رابوه سستی (وَقَعْلَهُمَا) پوکووع و سوجه دش به پیوه دهب
(بِقَدْرِ إِمْكَانِهِ) به گویره ی بؤ گونجانی خؤی، واته: تَوَزَّكَ پشٹی ده چه مینیتته وه.

جا نه گهر توانای نه بو، نه و کاته سه رو ملی ده چه مینیتته وه، جا نه گهر نه و توانایه شی
نه بو، نه و کاته به چاوه کانی ثامازه یان بؤده کا، به لام نه گهر ته نها توانای پوکووعی
هه بو، نه و کاته پوکووع دهب، نینجا بؤ سوجه دش پوکووعه که دووباره ده کاته وه،
هه روه که له رؤیه ی سه رچاوه کانداهه رموویانه، پیته مبه ر ﷺ ده فره موی: ﴿مَا أَمَرْتُكُمْ بِهِ
فَأْتُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ﴾ رواه الشيخان، هه ر فره مانیتکم پی کردن، نه وهنده ی تواناتان هه به
فرمانه که م به جی بیتن.

﴿نویژ کردن به دانیشتنه وه﴾

(وَلَوْ عَجَزَ عَنِ الْقِيَامِ) نه گهر توانای نه بو له نویژی واجبدا به پیوه رابوه سستی؟ چونکه
هه ر دو پی ی نه بون، یان نه خؤشی ی زیاد دهبو، یان نازاریکی به هیزی تووش دهبو، یان
مه ترسی له ناوچوونی هه بو (قَعَدَ) واجبه: به دانیشتنه وه به ره و قبیله نویژه واجبه که بکا
(كَيْفَ شَاءَ) هه ر جؤره دانیشتنیکی هه ز ده کا، به به لگه ی هه دیسه که ی
(عمران) ی پابردو.

(وَافْتَرَاشُهُ) به لام دانیشتنی (افْتَرَاشَ)، واته: له سه ر پی ی چه په دابنیشی و پی ی پاسته ش
دابچه قیتی، نه و شیوه یه (أَفْضَلُ) خیری زیاتره (مِنْ تَرْبُعِهِ) له دانیشتنی چوارگوشه یی
(فِي الْأَظْهَرِ) له فره مووده ی به هیژتردا (وَيُكْرَهُ الْإِقْعَاءُ) ناپه سنده له نویژدا به هه لتوتکایی
دابنیشی (بِأَنْ) به و جؤره: (يَجْلِسُ عَلَى وَرْكَيْهِ) له سه ر هه ر دوو لاقینگی دابنیشی و (ناصبًا
رُكْبَتَيْهِ) هه ر دوو پان و نه رؤیه کانی شی به رز بکاته وه بؤ به رامبه ر په راسوه کانی.

ثُمَّ يَنْحَنِي لِرُكُوعِهِ بِحَيْثُ تُحَاذِي جَبْهَتَهُ مَا قَدَّامَ رُكْبَتَيْهِ، وَالْأَكْمَلُ أَنْ تُحَاذِيَ مَوْضِعَ
سُجُودِهِ، فَإِنْ عَجَزَ عَنِ الْقُعُودِ صَلَّى لِجَنْبِهِ الْأَيْمَنِ، فَإِنْ عَجَزَ فَمُسْتَلْقِيًا،

(ثُمَّ) نینجا ئەو کەسەى بە دانیشتنەوه نوێژ دەکا (يَنْحَنِي لِرُكُوعِهِ) واجبه بۆ ڤوکوع
خۆى کووڤ بکاتهوه (بِحَيْثُ) به جۆرێکى وهها: (تُحَاذِي جَبْهَتَهُ) نۆچاوانى بهرامبەر بى
(مَا قَدَّامَ رُكْبَتَيْهِ) له گهل پێشه وهى ئەژێتیه کانى، ئەوهيان لای کەمى بوو (وَالْأَكْمَلُ)
له وهش تهواوتر ئەمەيه: (أَنْ تُحَاذِيَ مَوْضِعَ سُجُودِهِ) ئەوهنده بۆ ڤوکوع خۆى کووڤ
بکاتهوه تا نۆچاوانى دهگاته بهرامبەر شویتى سوجهى، ناشکراشه: واجبه به تهواوى
سوجه بيا.

﴿ئاگاڤارى﴾: ئەگەر له شوپنێکى نهوى دا بهند کرابو، يان له ترسى باران چوبوه
شوپنێکى نهوى نهیده توانى تهواو خۆى پاست بکاتهوه شوپنێکى تریش نهبو، ئەو کاته
به گوێرهى گونجان بۆى دروسته: به چهماوهی، ئەگەر نا: به دانیشتیویى نوێژه که بکا،
دوباره کردنه وهشى له سهرنیه، به لگهش ههیسکهى (مَأْمَرُكُمْ) پراپردوو.

ههروهها ئەگەر پزیشکێکى باوه پێکراو گوتى: ئەگەر له سهر پشت نوێژ بکەى چاوت
دهرمان دهی، ئەو کاته بۆى دروسته: به پێوه نوێژ نهکا، واته: له سهر پشت نوێژ بکا،
دوباره کردنه وهشى له سهر نیه، له (نهاية) (الشراى) دا ئەو دوو مهسهلانه ڤوون
کراونهوه.

(فَإِنْ عَجَزَ عَنِ الْقُعُودِ) جا ئەگەر توانای نهبو به دانیشتنهوه نوێژه واجبه که بکا؟ چونکه
نه خۆشى زیاد دهبو، يان مهترسیه کانى تری پراپردوى ههبون (صَلَّى لِجَنْبِهِ) واجبه: له سهر
تهنیشتی ڤوو له قیبله نوێژه واجبه که بکا، به به لگهى ههیسکهى (عمران) پراپردوو
(الْأَيْمَنِ) سوننه ته له سهر تهنیشتی راسته نوێژه که بکا، واته: به بى عوزر ناپهسنده: له
سهر تهنیشتی چهپه نوێژ بکا.

(فَإِنْ عَجَزَ) جا ئەگەر له سهر تهنیشتی توانای نهبو، له بهر هۆیه کانى پراپردوو
(فَمُسْتَلْقِيًا) واجبه: له سهر پشت نوێژ بکاو بهره پێیه کانى بهره و قیبله بنوشتیکیش له
بن سهرى دادهنێ تاکو ڤوخساریشى بهره و قیبله بێ، به به لگهى ههیسکهى (عمران) ی
پراپردوو.

نینجا بزانه: ئەگەر نوێژکەرى دانیشتوو و له سهر تهنیشتی و له سهر پشت توانای
ڤوکوع و سوجهى ههبی، واجبه به تهواوى بیانبا، ئەگەر نا: به سهرى خۆى ئاماژه يان
بۆ دهکاو سوجه کهى له ڤوکوع نزمتر دهبا، به لام ئەگەر دهیتوانى پێشه سهرى، يان
تهنیشتی سهرى - که له لای زولفه وهیه - له سهر زهمین دابنێ، ئەو کاته واجبه دابینێ.

وَالْفَقَادِرُ اَلْتَّغْلُ قَاعِدًا وَكَذَا مُضْطَجِعًا فِي الْاَصْح. الرَّابِعُ: اَلْقِرَاءَةُ، وَيُسَنُّ بَعْدَ التَّحْرُمِ
دُعَاءُ الْاِفْتِاحِ

جا نه گهر نه يتوانی به سهریش ئاماژه بۆ پوکووع و سوجه بکا-وهك له قناره درایی-
نه و کاته واجبه به چاوه کانی ئاماژه بیان بۆ بکا، جا نه گهر به چاوه کانیشی نه يتوانی
ئاماژه بیان بۆ بکا-وهك له ترسی دوزمنیک خوی به مردووی بینیت به رچاو- نه و کاته واجبه
گشت کردارو گوفتاره واجبه کانی نویژ به سهر دلی دا بینتی، به لگهش حه دیسه که ی
(ما امرئکم) ی پابردوه.

ئینجا بزانه: له و مه سه لانه ی پابردودا له هیچیان دووباره کردنه وه ی نویژ واجبه نیه،
که وایو: تا گیانی تێ دا مایی و تا هۆشی هه بی، نویژی له سهر لاناچی، هه روهك له
سه رچاوه کاندایه یان کردونه وه.

جا بزانه: نه وه ی پابردو ده رباره ی نویژی واجبه بوو، چونکه (وَالْفَقَائِرِ) بۆ نه و که سه ی
توانای پاوه سانی هه یه دروسته: (اَلْتَّغْلُ قَاعِدًا) به دانیشتووی نویژی سوننهت بکا، جا هه ر
جۆره سوننهتیک بی (وَكَذَا) هه روه ها (مُضْطَجِعًا) له سهر ته نیشتیسی بۆ دروسته (فی
الْاَصْح) له فرموده ی پاستردا، هه رچه ند توانای پاوه ستان و دانیشتیسی هه بی، به لام
واجبه بۆ پوکووع و سوجه دابنیشی ﴿عَنْ عِمْرَانَ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: مَنْ صَلَّى قَائِمًا فَهُوَ
أَفْضَلُ، وَمَنْ صَلَّى قَاعِدًا فَلَهُ نِصْفُ أَجْرِ الْقَائِمِ، وَمَنْ صَلَّى نَائِمًا فَلَهُ نِصْفُ أَجْرِ الْقَاعِدِ﴾ رواه
البخاری، هه ر که سیک به پێوه نویژی سوننهت بکا، نه وه خیری گه رده تره، هه ر که سیک به
دانیشته وه نویژی سوننهت بکا، نه وه نیوه ی خیری به پێوه ی هه یه، هه ر که سیکیش به
پاڵدانه وه نویژی سوننهت بکا، نه وه نیوه ی خیری دانیشتوی هه یه.

که وایو: به بی عوز نویژی سوننهت له سهر پشت دروست نیه، هه روهك له زۆریه ی
سه رچاوه کاندایه فرمودیانه.

٤- ﴿فَاتِيحَهُ خَوْنُلْن﴾

(الرَّابِعُ) چواره م له پوکنه کانی نویژ: (اَلْقِرَاءَةُ) خویندن سوره تی (اَلْفَاتِحَةُ) یه، به
شیوه یه کی وه ها: به خوی گوئی له خویندن خوی بی، هه روهك له (المجموع) دا
فرمودیه تی.

(وَيُسَنُّ) بۆ ئیعام و بۆ مه ئعووم سوننهته (بَعْدَ التَّحْرُمِ) له بوا ی (الله اکبر) ی نویژ دابه ستن له
نویژی سوننهت و واجیدا جگه له نویژی (جنازة): (دُعَاءُ الْاِفْتِاحِ) نه م دوعایه ی (اِفْتِتاح)
-که هه م پێی ده گوتری: (تَوَجَّهْ) - بخوینتی: ﴿وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضَ حَنِيفًا مُسْلِمًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ

ثُمَّ التَّعَوُّذُ وَتَسْرِيهِمَا، وَيَتَعَوَّذُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ عَلَى الْمَذْهَبِ، وَالْأُولَى آكُذُ،

الْعَالَمِينَ لِأَشْرِكٍ لَهُ وَبِذَلِكَ أَمَرْتُ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿﴾ رواه مسلم إِلَّا (مُسْلِمًا): فابن حبان. ثينجا بزانه: ئيمام - به بئى ئىزنى مەئموومكان - لەو دوعايە زياتر ناخوينئى، بەلام ئەگەر مەئموومەكان بە دريژكردنى نويز پازى بون، يان بە تەنها نويزى دەکرد، ئەو کاتە چەند دوعاو زىكرىكى تەريش سوننەتن: كە لە حەبىسى (صحیح) دا هاتون و لە زۆریەى سەرچاوەكاندا هیناویان.

هەم فەرموویانە: ئەگەر بۆ نويزدا بەستن بە پێوە ئەگەشتە ئیمام، يان گەشتى بەلام ترسى مەبو فاتىحەى بە تەواوى پى ئەخويندئى، يان بە قەسدی، يان بە هەلە دەستى بە (أعوذ بالله)، يان (بِسْمِ اللَّهِ) کرد، لەو حالەتەدا دوعاى (إِفْتِاح) سوننەت نە. جا بزانه: مەرجى ئەو مەئموومانەى بە دريژكردنى نويز پازینە: دەبى ژمارەيان دیارىیۆ كەسى تر نیتە گەلیان و كۆیلە و ژنى بە میژدو كاركەرى بە كرىگىراویشیان لە گەلدا نەبى، هەرەك لە (تحفه) و (نهایە) دا فەرموویانە.

(ثُمَّ التَّعَوُّذُ) ثينجا لە دوعاى پابردوو - پيش دەست پێكردنى فاتىحە - سوننەتە بلى: (أعوذ بالله مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ)، خواى گەرە دەفەرموى: ﴿لَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ﴾ هەر كاتىك ويستت قورپان بخوينى خۆت بە خواى گەرە بپارزە لە شەيتانى تێهەلدراو. جا ئەگەر دوعايە كەى پابردوو ئەخوينئى، (أعوذ بالله) هەر سوننەتە، بەلام ئەگەر دەستى بە فاتىحەخويندن کرد، ئەو کاتە سوننەتە كەى لە دەست دەچى.

(وَتَسْرِيَهُمَا) سوننەتە بۆ ئیمام و بۆ مەئمووم: دوعاى (إِفْتِاح) و (أعوذ بالله) هەردوکیان بە دەنگى نەینى بلێن، بە جورىكى وەها: بەخۆى گوىى لىبى، هەر چەند نويزەكەش بە دەنگ هەلێنان بى.

(وَيَتَعَوَّذُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ) سوننەتە: لە هەموو پەكەتێكدا (أعوذ بالله) بكا (على المذهب) لە سەر فەرموودەى بەهیزى مەزەهەب، چونكە لە هەر پەكەتێكدا فاتىحەى كەى نوئى دەخوينئى (وَالْأُولَى) بەلام (أعوذ بالله) كردن لە پەكەتەى یەكەمدا (أكُذُ) زياتر خێرتەرە، چونكە ژانایان لە سەرى یەكەدەنگن.

ثينجا بزانه: (أعوذ بالله) كردن سوننەتە بۆ هەر كەسىكى بیهوى قورپان بخوينئى، جیاوازی نیه: لە سەرەتای سۆرەتەو دەست پى بكا، يان لە ناووە، جا لە نويزدا بى، يان لە دەرەوێ نويزدا بى، بەلام لە دەرەوێ نويزدا سوننەتە بە دەنگ هەلێنان (أعوذ بالله) بلى، جا ئەگەر بە قەسە كردن، يان بى دەنگبوونىكى دريژ قورپانخويندەكەى نەچراندبى، ئەو یەك (أعوذ بالله) كردن بەسە، بەلام ئەگەر پچراندبىتى، دووبارە كردنەوێ سوننەتە،

وَتَتَعَيَّنُ الْفَاتِحَةُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ إِلَّا رَكْعَةَ مَسْبُوقٍ، وَالْبَسْمَلَةُ مِنْهَا

هروهك له (المجموع) دا فرمویه تی، هروهه (بِسْمِ اللَّهِ) کردنیش هه مان پوونکرینه وهی بق بریار دهری، هروهك له (تحفة) و (نهاية) وهرده گیرئ.

هروهه بزانه: فاتیه و سوپه تی نوای فاتیه له نوژدا به یهك قوپان خویندن داده ندرین، هروهك (الشبراملسی) فرمویه تی، كه واته: (أَعُوذُ بِاللَّهِ) (بِسْمِ اللَّهِ) كړدن بق قوپان خویندن پاش فاتیه سوننه ت نیه، مه گهر له سه ری سوپه ته وه ده ست پی بكا، نه و كاته ده بی (بِسْمِ اللَّهِ) سوپه ته كه بخوینی، چونكه (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ) نایه تیکه له سه ره تای گشت سوپه تیک - جگه له سوپه تی (بِرَاءة) - هروهك له سه رچا وه كاندا فرمویانه، واته: (بِسْمِ اللَّهِ) خویندن له سه ره تای (بِرَاءة) دا حرامه، هروهك له (تحفة) دا فرمویه تی، به لام له لای (الرملي) ناپه سنده، هروهك له (الشروانی) دا پوون كراو ته وه.

(وَتَتَعَيَّنُ الْفَاتِحَةُ) واجبه سوپه تی فاتیه بخویندرئ (فِي كُلِّ رَكْعَةٍ) له هه موو په كهه تیکدا جیاوازی نیه: نوژده كه واجب بی، یان سوننه ت بی، نوژده كه ره كه ش گهره بی، یان مندا ل بی، یان مه موموم بی، پیغه مبره ده فرموی: ﴿لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَمْ يَقْرَأْ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ﴾ رواه الشيخان، نوژی نه و كه سه دروست نیه: كه فاتیه تی دا نه خوینی.

ئینجا بزانه: چهنده دیستك كراو ته به لگه: كه له سه ره موموم واجب نیه له نوژی به جه ماعه تا فاتیه بخوینی، به لام هه دیسه كان گشتیان (ضَعِيف) - بی هین، هروهك نیامی (النواوی) له (المجموع) دا پوونی كړونه وه (إِلَّا رَكْعَةً مَسْبُوقٍ) ته نها له په كهه تی نه و مه موموم دا فاتیه واجب نیه: كه له نیام دوا كه وتبی و ماوهی فاتیه خویندن نیامی، هروهك له باسی (جماعة) دا پوونی ده كه ینه وه، ان شاء الله تعالی.

(وَالْبَسْمَلَةُ) نایه تی (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ) (مِنْهَا) نایه تیکه له سه ره تای سوپه تی فاتیه، واته: واجبه به (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ) ده ست به فاتیه بكا ﴿عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَرَأَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فِي أَوَّلِ الْفَاتِحَةِ وَعَنْهَا آيَةٌ﴾ حديث صحيح رواه ابن خزيمة، وقال الدارقطني: هو اسناد صحيح. پیغه مبره ده له سه ره تای فاتیه دا (بِسْمِ اللَّهِ) خویندو به نایه تیکي ژمارد.

كه واپو: له هه نوژت كدا فاتیه به ناشكرا بخویندرئ، (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ) ش به ناشكرا ده خویندرئ ﴿عَنْ نَعِيمٍ: صَلَّيْتُ وَرَأَى أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ فَقَرَأَ: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، ثُمَّ قَرَأَ بِأَمِّ الْقُرْآنِ... ثُمَّ يَقُولُ إِذَا سَلَّمَ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِلَى لَأَشْهَكُمْ صَلَاةَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ﴾ رواه النسائي وابن خزيمة في صحيحه وابن حبان في صحيحه والدارقطني وقال: هذا حديث صحيح، وقال البيهقي: هو اسناد صحيح، واته: له پشت (ابی هريرة) نوژمان به

.....
 جماعت کرد، نهویش به دهنگ (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)ی خویند، ٲینجا فاتحہی
 خویند، ٲینجا که سهلامی نوٲژی داوه، سوٲندی خواریو فرهمووی: من زیاتر له هه مووتان
 له نوٲژکردندا وهکو ٲیٲهه مبهرم ﷺ.

﴿ناگاداری﴾: نهوانه ی دهٲٲن: (بِسْمِ اللَّهِ) خوٲندن به دهنگی ناشکرا سونته نه، به لکه یان
 نه م هه دیسه یه: ﴿عن انس ؓ: صَلَّيْتُ خَلْفَ النَّبِيِّ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ ؓ فَكَانُوا
 يَفْتَحُونَ بِالْحَمْدِ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ رواه الشيخان، زاد مسلم: ﴿لَا يَذْكُرُونَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ
 الرَّحِيمِ﴾ وفي رواية له: ﴿لَمْ أَسْمَعْ أَحَدًا مِنْهُمْ يَقْرَأُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾. (انس)
 ده فرهمووی: نوٲژم له ٲشت ٲیٲهه مبهرو ﷺ ٲیمامی (أبوبکر) و ٲیمامی (عمر) و ٲیمامی
 (عثمان) کردوه، به کسه دهستیان به فاتحہ خوٲندن ده کرد، گوٲم له به کٲکیان نه بو به
 دهنگی ناشکرا (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ) بخوٲنی.

جا بزانه: له مه زهه بی (شافعی) دا رهفتار به هه دیسه کانی (أُمّ سلمة) و (أبی هريرة) ی ٲا بریدو
 و چهند هه دیسیکی تری (صحيح) کراوه، رهفتار به م هه دیسه ی (انس) نه کراوه، به هو ی
 دور (قاعدة) ی شهرعی:

یه که م: (الْإِبْطَاتُ مُقَدَّمٌ عَلَى النَّفْيِ) هه بوون به ٲیش نه بوون ٲیخری. که واته:
 هه دیسه که ی (أبی هريرة) ؓ (مُثْبِتٌ) و هه بوون ده فامٲٲٲه وه، به ٲیش هه دیسه که ی
 (انس) ٲیخری، چونکه (نافو) و نه بوون ده فامٲٲٲه وه.

دووهم: (إِذَا تَعَارَضَتْ تَسَاقَطَتْ) هه کاتٲک به لکه کان دژ به یه کتری بوون، به ک به دوا ی
 به کتردا له کار ده که ون. که واته: نه و هه دیسه نه ی ٲا بریدو ی (انس)، دژا به ٲٲیان هه به له که ل
 هه دیسیکی تری (انس): که له (البخاری) و (المستدرک) دا گٲر ٲراوه ته وه و (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ
 الرَّحِيمِ) ی به دهنگ خوٲندوه فرهمووی ته ی: ﴿كَانَتْ-أَيُّ قِرَاءَةِ النَّبِيِّ ﷺ-مَدًّا، ثُمَّ قَرَأَ بِسْمِ
 اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ...﴾ الحديث. هه م له که ل نه م هه دیسه شی دا: ﴿عن سعيد بن زيد: سَأَلْتُ
 أَنَسًا ؓ أَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَسْتَفْتِحُ بِالْحَمْدِ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ أَوْ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ؟
 فَقَالَ أَسْ: إِنَّكَ لَتَسْأَلُنِي عَنْ شَيْءٍ مَا أَحْفَظُهُ وَمَا سَأَلَنِي عَنْهُ أَحَدٌ قَبْلَكَ﴾ رواه الامام احمد
 وابن خزيمة والدارقطني وقال: اسناده صحيح، له (انس) م ٲرسی: ٲایا ٲیٲهه مبهرو ﷺ به کسه ر
 دهستی به (الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ) ده کرد، یان به (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)؟ له وه لامدا
 فرهمووی: تو له شٲٲکی وها ٲرسیارم لٲ ده که ی: که له ٲیرم نه ماوه و که سیش له ٲیش
 تو وه نه م ٲرسیاره ی لٲ نه کردوم، واته: نازانم.

که و ابو: دژا به تی له و ناٲوژیه دا ٲهیدا بووه: که (انس ؓ) له به ک با به تدا سی جوره
 هه دیسی هه نه: (هه بوون، نه بوون، نه زانٲن)، جا به و دژا به تیبه گشتیان له کار ده که ون و

وَتَشْدِيدِ أَثْمَانِهَا، وَلَوْ أَبْدَلَ ضَادًا بِظَاءٍ لَمْ تَصِحْ فِي الْأَصَحِّ، وَيَجِبُ تَرْتِيْبُهَا وَمَوَالِئُهَا، فَإِنْ تَخَلَّلَ ذَكَرٌ قَطَعَ الْمَوَالِةُ،

په فتار به حه ديسه كاني تري دهنگ هه لئتان ده كړي، هه روهك نيمامي (النواوي) له (المجموع) دا زور به دريژي نو مه سه له ي پرون كړي ته وه، والحسنة رب العالين.

(وَتَشْدِيدِ أَثْمَانِهَا) هه روهها گرتني پي ته تيكنراوه كان به شيكه له فاتحيه و اجبه به جی ی بیښی، كه و ابو: نه گهر پي تيكي تيكنراوي ليك هه لوه شانده وه، يان نه يگرت، ووشه كه غه له ت ده بی، وهك بلي: (الرَّحْمَنُ) يان (إِيَّاكَ) يان (إِهْدِنَا صِرَاطَ الْمُسْتَقِيمِ)، به لام نه گهر پي تيكي سو كي گرت، وهك بلي: (مَالِكُ)، يان (تَعَبُدُ) يان (الْمَغْضُوبُ) نه وه خراپه، به لام خويندنه وه يشي دروسته، هه روهك له زور به ي سرچاوه كاندا فرمويانه.

هه روهها واجبه: گشت پي ته كاني فاتحيه به بي گورپن بخويندري نه وه، كه و ابو: (وَلَوْ أَبْدَلَ ضَادًا بِظَاءٍ) نه گهر پي تي (خس) به پي تي (ظ) بگوري، وهك بلي: (وَالظَّالِمِينَ)، (لَمْ تَصِحْ فِي الْأَصَحِّ) هم خويندنه وه يه دروست نيه، له فرموده ي راستردا.

هه روهها (بِطَمِّ اللَّهِ)، يان (الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)، يان (الزَّيْنِ)، يان (أَنْحَمْتَ خَلْقَهُمْ)، يان له سه رو ژيرو بژردا هه له بكا، وهك بلي: (أَنْعَمْتَ)، يان (إِيَّاكَ) و هه هه له يه كي تر: كه واته ي ووشه كه بگوري، نه وانه هيچيان دروست نينه و نويزه كهش دروست نيه نه گهر به قه سدي بي، يان له فيريووندا كه مته رغه مي ي كړي بي، كه و ابو: واجبه خوي فيره خويندنه وه ي راست بكاو، هه روهها واجبه نو نويزانه ش قه زا بكا ته وه: كه له كاتي كه مته رغه مي دا كړوني، هه روهك له (المجموع) دا فرمويي ته ي.

به لام نه گهر تواناي فيريووني نه بو، نو كاته نويزه كه ي خوي دروسته، به لام نيمامه تي ي دروست نيه، چونكه (أُمِّي) يه، هه روهك له (نهاية) و (مغني) دا فرمويانه و له نويزي جه ماعه تدا پووني ده كه ي نه وه، إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى.

(وَيَجِبُ تَرْتِيْبُهَا) واجبه: به و ريزه فاتحيه بخويني: كه پي تفه مبه ر ځو يندويه تي و له قورپاندا نو سر او ته وه، كه واته: دروست نيه پيش و پاشي بكا (وَمَوَالِئُهَا) هه روهها واجبه: به دواي يه كدا فاتحيه بخويني، كه و ابو: (فَإِنْ تَخَلَّلَ نَكْرٌ) نه گهر زيكركي خسته نيوان ثايه ته كاني فاتحيه: وهك له كاتي پژميندا بلي: (الْحَمْدُ لِلَّهِ)، يان هه زيكركي تر بكا: كه په يوه ندي به نويزه وه نه بي، وهك بلي: (سُبْحَانَ اللَّهِ) بِر ټاكا دار كړنه وه ي كه سيك: كه نيمامي خوي نه بي، نه وه (قَطَعَ الْمَوَالِةُ) فاتحيه ليك ده پچري ني، نه گهر به قه سدي زيكره كه ي كړي بي، به لام نويزه كه به تال نابي، كه و ابو: واجبه له سه رته ي فاتحيه وه ده ست پي بكا ته وه، به لام نه گهر زيكره كه به قه سدي نه بو، به لكو به سه هو، يان به

فَإِنْ تَعَلَّقَ بِالصَّلَاةِ كَتَامِينَهُ لِقِرَاءَةِ إِمَامِهِ وَفَتَحَهُ عَلَيْهِ فَلَا فِي الْأَصَحِّ، وَيَقْطَعُ السُّكُوتُ الطَّوِيلَ وَكَذَا يَسِيرُ قَصْدٌ بِهِ قَطَعَ الْقِرَاءَةُ فِي الْأَصَحِّ، فَإِنْ جَهِلَ الْفَاتِحَةَ

نه زانی بوو، یان به قهسدی نایه تیکي فاتحی دویاره کرده وه، یان چونکه گومانی له خویندنه وهی دا هه بو، لهو حاله تانه دا فاتحی ناپچړی له سر خویندنه وه که یی برده وام ده بی، هه روه که له سر چاوه کاند ا فرموویانه.

(فَإِنْ تَعَلَّقَ بِالصَّلَاةِ) به لام نه گهر زیکره که په یوه نندی به نویره وه هه بو (كَتَامِينَهُ) وه که مه نوموم له ناو فاتحی دا بلی: آمین (لِقِرَاءَةِ إِمَامِهِ) له بهر خویندنی نیما مه که یی، واته: که نیما مه که یی له کرتایی فاتحی دا گوتی: (وَلَا الضَّالِّينَ) نه ویش بلی: آمین (وَفَتَحَهُ عَلَيْهِ) هه روه ها وه کو پیگوونی نیما مه لهو کاته یی دهنگ ده بی، یان خویندنی لیتیک ده چی، یان گوتنی (سُبْحَانَ اللَّهِ) بز ناگادار کردنه وهی نیما می خلی، یان سوجه دی (تِلَاوَةً) له گهل نیما مه که یی دا بیا، به وانه (فَلَا) فاتحی ناپچړی (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده یی راستردا، به لام له گهل نه وه شدا له هه مو مه سه له کاند سوننه ته: له سره تای فاتحی وه ده ست پی بکاته وه، هه روه که له سر چاوه کان فرموویانه.

(وَيَقْطَعُ السُّكُوتُ الطَّوِيلَ) بی ده نگبوونیکي دریز فاتحی ده پچړنی، واته: له بی ده نگبوونی پشودان و ماندوویون دریز تری و به قهسدیش بی، که وایو: واجبه له سره تای فاتحی وه ده ست پی بکاته وه، به لام نه گهر به قهسدی نه بو، به لکو به سه هوو بوو، یان ماندوو بوو، یان نهیده زانی هه پامه، یان بز نه وه بی دهنگ بوو: تاکو نایه تی بیته وه بیر، لهو حاله تانه دا فاتحی ناپچړی، هه روه که له زقریه یی سر چاوه کاندا پرون کراوه ته وه. (وَكَذَا) هه روه ها (يَسِيرُ) بی ده نگبوونیکي که میش فاتحی ده پچړنی (قَصْدٌ بِهِ قَطَعَ الْقِرَاءَةَ) که مه بهستی بهو بی ده نگبوونه: پچړاندنی خویندنی فاتحی بی (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده یی راستردا.

﴿ناگاداری﴾: نه گهر له پیش چونه پوکووع، یان له پوکووعدا واته: یان له سوجه دا- هاته وه بیر: که فاتحی نه خویندوه، یان که وته گومان: نایا فاتحی خویندوه، یان نا؟ لهو حاله تانه دا واجبه: یه کسر بی وه ستان بگه رپته وه له سره تای فاتحی وه ده ست پی بکاته وه، نه گینا: نویره که یی به تال ده بی، هه روه که له زقریه یی سر چاوه کان لیره داو له پوکنی سیزدهمدا پرونیان کردوته وه، نیمه ش له وی دا دریز تر پرونی ده که ینه وه، اِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى.

(فَإِنْ جَهِلَ الْفَاتِحَةَ) جا نه گهر هیچ نایه تیکي فاتحی نه زانی، چونکه ماموستای نه بو، یان نازیره که بوو، یان نووسراویکی ده ست نه که وت تییدا بخوینی، یان کری فی ربوونی

فَسَمِعُ آيَاتِ مُتَوَالِيَةٍ فَإِنْ عَجَزَ فَمُتَفَرِّقَةً، قُلْتُ: الْأَصَحُّ الْمُنْصُوصُ جَوَازُ الْمُتَفَرِّقَةِ مَعَ حِفْظِهِ مُتَوَالِيَةٍ وَاللَّهُ أَعْلَمُ، فَإِنْ عَجَزَ أَتَى بِذِكْرٍ، وَلَا يَجُوزُ تَقْصُصُ حُرُوفِ الْبَدَلِ عَنِ الْفَاتِحَةِ فِي الْأَصَحِّ،

نه بو (فَسَمِعُ آيَاتِ مُتَوَالِيَةٍ) واجبه له جياتی فاتحیه هفت نایه تی تری قورپان به دوی به کتردا بخوینئ (فَإِنْ عَجَزَ) جا نه گهر توانای هفت نایه تی به دوی به کتری نه بو (فَمُتَفَرِّقَةً) ده بی هفت نایه تی جیا جیا بخوینئ.

(قُلْتُ) نیامی (النواوی) ده فرموی: (الْأَصَحُّ الْمُنْصُوصُ) ده قی فرموده ی راستر نه وه: (جَوَازُ الْمُتَفَرِّقَةِ) دروسته: هفت نایه تی جیا جیا بخوینئ (مَعَ حِفْظِهِ مُتَوَالِيَةٍ) هر چند هفت نایه تیشی به دوی به کتردا له بر بی (وَاللَّهُ أَعْلَمُ) جیاوانی نه: گشتی له به ک سوړه تدا بن، یان له چند سوړه تی جیا جیا دا بن، ټینجا بزانه: له هفت نایه ت زیاتر دروسته، به لام که تر دروست نه، هر چند نایه ته کانیش درېژ بن، هره وه له (المجموع) دا فرموده تی.

(فَإِنْ عَجَزَ) جا نه گهر قورپانیشی نه زانی (أَتَى بِذِكْرٍ) واجبه: له جياتی فاتحیه هفت جوړه زیکر بخوینئ ﴿عَنْ رِافِعَةَ﴾: دَخَلَ رَجُلٌ يُصَلِّي فِي نَاحِيَةِ الْمَسْجِدِ... إِلَى أَنْ قَالَ لَهُ التِّيُّ: إِذَا أَرَدْتَ أَنْ تُصَلِّيَ قَرُوءًا كَمَا أَمَرَكَ اللَّهُ، ثُمَّ تَشْهَدُ فَأَقِمْ ثُمَّ كَبِّرْ، فَإِنْ كَانَ مَعَكَ قُرْآنٌ فَأَقْرَأْ بِهِ وَإِلَّا فَاحْمَدِ اللَّهَ وَكَبِّرْهُ وَهَلِّلهُ ثُمَّ ارْكَعْ... الحديث، رواه ابو داود والترمذي وقال: حديث حسن، يَتَفَهَّمُ بِهِ بِإِصْبَاحِهِ بِه پیاوړکی فرموو: هرکاتې ویستت نویژ بکه ی، ده ستنویژ بگره وه که خوا فرمائی پی کړوی، ټینجا شاده بیته- یان واته: بانگ بده- جا نیقامت بکه، ټینجا (الله اکبر) نویژ دابه ستن بلئ، جا نه گهر قورپان ده زانی بیخوینه، نه گهر نا: له جياتی فاتحیه زیکر ی خوا بکه و بلئ: (الْحَمْدُ لِلَّهِ اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ)، ټینجا ډوکړه ببه.

که وایو: هر به به لگه ی نه وه دیسه: دروست نه: نه فاتحیه وه نایه ته کانی تری قورپان له عهړه بیه وه بگړدرین بو زمانیکې تر، به لام نه گهر زیکره کانی به عهړه بی نه زانینو توانای فیروونیشی نه بو، نه وان دروسته به زمانیکې تر بگوترین، هره وه (الله اکبر) نویژ دابه ستنیش دروست بوو بو زمانیکې تر بگړدری و له سرچاوه کاند فرموویانه.

(وَلَا يَجُوزُ) دروست نه (تَقْصُصُ حُرُوفِ الْبَدَلِ) پیته کانی جیگری فاتحیه که متر بن (عَنِ الْفَاتِحَةِ) له پیته کانی فاتحیه (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده ی راستردا، جا جیگره که: نایه تی قورپان بن، یان زیکر بن، واته: واجبه ژماره ی پیته کان بگاته (۱۵۶) پیت: که کوی پیته کانی فاتحیه، جا نه گهر زیاتر یون زیانی نه، ټیتر هیج زیکرکی تاییه ت له جياتی فاتحیه دیاری نه کراوه، هره وه که له سرچاوه کاند فرموویانه.

فَإِنْ لَمْ يُحْسِنْ شَيْئًا وَقَفَ قَدْرَ الْفَاتِحَةِ، وَيُسْنُ عَقِبَ الْفَاتِحَةِ آمِينَ خَفِيفَةً أَلَمِيمًا بِالْمَدِّ، وَيَجُوزُ الْقَصْرُ،

(فَإِنْ لَمْ يُحْسِنْ شَيْئًا) جا نه‌گەر هیچی له قورپان و له زیکر نه‌زانی و نه‌یتوانی نه به عه‌ره‌بی و نه به زمانیکی تر فیره زیکر بیی (وَقَفَ قَدْرَ الْفَاتِحَةِ) واجبه به نه‌ندازه‌ی فاتحیه خویندنیک به بی‌دهنگ به پیوه راپوه‌ستی، ئینجا ڕو‌کو‌و‌ع بیا، چونکه پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فرموی: ﴿مَا أَمَرْتُكُمْ بِهِ فَأَتُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ﴾ رواه الشیخان، هه‌ر فرماننیکم پی‌کردن، نه‌وه‌نده‌ی تواناتان هه‌یه فرمانه‌که‌م به‌جی بینن.

که‌وابو: نه‌گەر که‌مته‌رغه‌می له فیژیووندا نه‌کردبو، قه‌زا‌کردنه‌وه‌ی له سه‌رنیه، به‌لام هه‌ر که‌سێک له فیژیووندا که‌مته‌رغه‌می کردبی، واته: ده‌گودجا خۆی فیره فاتحیه بکا و به قه‌س‌دی خۆی فیره نه‌کرد، نه‌وه‌ گونا‌ه‌بار ده‌بی‌ۆ هه‌م واجبه: نه‌و نوێژانه‌ی به‌بی‌فاتحیه کردونی گشتیان قه‌زا بکاته‌وه، هه‌روه‌ک له (المجموع) دا فرموویه‌تی.

ئینجا بزانه: نه‌وه‌ی راپردوو، ده‌ریاره‌ی نه‌و که‌سه‌ بوو: که‌هیچ نایه‌تیک له فاتحیه نه‌زانی، چونکه نه‌گەر نایه‌تیک، یان زیاتری له فاتحیه ده‌زانی، نه‌و کاته واجبه: بیخوینێ و هه‌م واجبه پیزی فاتحیه‌ش بپاریزێ، واته: نه‌گەر له سه‌ره‌تای فاتحیه هه‌ندیکی ده‌زانی، واجبه: له پێشدا بیخوینێ، ئینجا به‌ نه‌ندازه‌ی نه‌وه‌ش: که‌نایزانی، نایه‌ته‌کان بخوینێ، جا نه‌گەر نایه‌ته‌کانیشی نه‌زانین، زیکر بکا، هه‌روه‌ها نه‌گەر له کوتایی فاتحیه هه‌ندیکی ده‌زانی، نه‌و کاته واجبه: له پێشدا به‌ نه‌ندازه‌ی نه‌زاننداره‌که‌ نایه‌ت بخوینێ، جا نه‌گەر نایه‌تی نه‌زانی زیکر بکا، ئینجا نه‌وه‌نده‌ی له فاتحیه ده‌زانی بیخوینێ.

هه‌روه‌ها نه‌گەر له ناوه‌ندی فاتحیه هه‌ندیکی ده‌زانی، نه‌و کاته‌ش له پێشدا نایه‌ت، یان زیکر، ئینجا نه‌وه‌نده‌ی له فاتحیه ده‌زانی، ئینجا نایه‌ت، یان زیکر، تا نه‌ندازه‌ی فاتحیه ته‌واو ده‌بی، که‌واته: نه‌گەر جگه له نه‌وه‌نده‌ی فاتحیه هیج قورپان و هیج زیکرکی‌تری نه‌ده‌زانی، واجبه: به‌ نه‌ندازه‌ی فاتحیه دووباره‌و سی‌باره‌ی بکاته‌وه، هه‌روه‌ها‌ش نه‌گەر ته‌نها که‌متر له‌ حه‌فت نایه‌تی ده‌زانی، یان ته‌نها که‌متر له‌ حه‌فت زیکر ده‌زانی، واجبه به‌ نه‌ندازه‌ی فاتحیه دووباره‌و سی‌باره‌ی بکاته‌وه، هه‌روه‌ک له سه‌رچاوه‌کاندا ڕوون کراره‌ته‌وه.

(وَيُسْنُ) سوننه‌ته: بۆ فاتحیه‌خوین (عَقِبَ الْفَاتِحَةِ) هه‌ر که‌ فاتحیه‌ی ته‌واو کرد، بلی: (آمِينَ). جا له نوێژدابی، یان له ده‌ره‌وه‌ی نوێژدابی، به‌لام له نوێژدا خیرتره (خَفِيفَةً أَلَمِيمًا) میمه‌که به سووکی بخوینیته‌وه، واته: نه‌یگرێ (بِالْمَدِّ) ئه‌لیفه‌که‌ش درێژ بکاته‌وه و بلی: نامین. واته: خواجه قبولی بکه (وَيَجُوزُ الْقَصْرُ) دروسته: ئه‌لیفه‌که به‌ کو‌رتیش بخوینیته‌وه و بلی: نه‌مین، چونکه واته‌که‌ی تیک ناچی ﴿عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَوَاتِلِ بْنِ حُجْرٍ

وَيُؤْمِنُ مَعَ تَأْمِينِ إِمَامِهِ، وَيَجْهَرُ بِهِ فِي الْأَظْهَرِ، وَتُسَنُّ سُورَةُ بَعْدَ الْفَاتِحَةِ إِلَّا فِي الثَّالِثَةِ وَالرَّابِعَةِ فِي الْأَظْهَرِ،

زنجانی رحمه الله: کان رسول الله ﷺ اذا قرع من قراءة أم القرآن رفع صوته فقال: آمين ﴿رواه ابوداود وغيره باسناد حسن، پیغمبر ﷺ کاتی فاتحه‌ی ته‌لو ده‌کرد، ده‌نگی هه‌لدیناو ده‌یفه‌رموو: آمین.﴾

(وَيُؤْمِنُ) هه‌روه‌ها بۆ مه‌ئموومیش سوننه‌ته بلی: آمین (مَعَ تَأْمِينِ إِمَامِهِ) له‌ گه‌ل (آمین) ی ئیعامه‌که‌ی له‌ نویژی به‌ ئاشکرا‌دا، جا نه‌گه‌ر ئیعامه‌که‌ش نه‌لی: آمین. بۆ مه‌ئمووم هه‌ر سوننه‌ته: بیلێ و (وَيَجْهَرُ بِهِ) ده‌نگیشی ئاشکرا بکا (فِي الْأَظْهَرِ) له‌ فه‌رموده‌ی به‌هیزتر‌دا، پیغمبر ﷺ ده‌فه‌رموی: ﴿إِذَا قَالَ الْإِمَامُ: غَيْرَ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ. فَقُولُوا: آمِينَ. فَإِنَّهُ مَنْ وَافَقَ قَوْلَهُ قَوْلَ الْمَلَائِكَةِ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ﴾ رواه الشيخان، هه‌ر کاتیک ئیعام له‌ فاتحه‌خویندن‌دا (غَيْرَ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ) ی ته‌لو کرد، ئیوه‌ بلین: آمین. چونکه هه‌ر که‌سیک (آمین) ی‌خوی له‌ گه‌ل (آمین) ی (ملائكة) پیکه‌وه بگوترین، له‌ تاوانه‌ بچوکه‌کانی پابردوی ده‌بوردی.

ئینجا بزانه: سوننه‌ته: له‌ دوا‌ی (وَالضَّالِّينَ) که‌میک بی‌ده‌نگ بی، ئینجا بلی: (آمین)، تاکو بزاندی: ووشه‌ی (آمین) به‌شیک فاتحه‌ نه‌، هه‌روه‌ک له‌ (المجموع) و (تحفة) دا فه‌رمویانه.

﴿قَوْلَانِ خَوِينِدْنَ لَهُ دَوَايَ فَاتِيحِهِ﴾

(وَتُسَنُّ) سوننه‌ته: بۆ ئیعام و بۆ نه‌و که‌سه‌ش: که‌ نویژ به‌ ته‌نهایی ده‌کا (سُورَةُ بَعْدَ الْفَاتِحَةِ) له‌ دوا‌ی فاتحه‌ سوپه‌تیک بخوینی له‌ په‌که‌ته‌ی یه‌که‌م و دووه‌م‌دا، جا نویژه‌که‌ واجب بی، یان سوننه‌ت بی، به‌ ده‌نگی ئاشکرا بی، یان نه‌ینی بی (إِلَّا فِي الثَّالِثَةِ) ته‌نها له‌ په‌که‌ته‌ی سی‌یه‌می مه‌غریب و نویژه‌کانی تر نه‌بی (وَالرَّابِعَةِ) هه‌روه‌ها له‌ په‌که‌ته‌ی چواره‌می نویژه‌ چوار په‌که‌ته‌یه‌کان نه‌بی (فِي الْأَظْهَرِ) له‌ فه‌رموده‌ی به‌هیزتر‌دا.

ئینجا له‌ گشت نویژیک‌دا سوننه‌ته په‌که‌ته‌ی یه‌که‌م له‌ په‌که‌ته‌ی دووه‌م دریزتر بی ﴿عَنْ أَبِي قَتَادَةَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَقْرَأُ فِي الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ فِي الرَّكْعَتَيْنِ الْأُولَيَيْنِ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ وَسُورَتَيْنِ وَيُسَمِعُنَا آيَةَ أَحْيَانًا وَيَطْوِلُ الرَّكْعَةَ الْأُولَى، وَيَقْرَأُ فِي الْآخِرَتَيْنِ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ﴾ رواه الشيخان، وفي رواية: ﴿وَكَانَ يُطَوِّلُ الرَّكْعَةَ الْأُولَى مِنْ صَلَاةِ الصُّبْحِ﴾. پیغمبر ﷺ له‌ په‌که‌ته‌ی یه‌که‌م و دووه‌می نیوه‌پژ و عه‌سردا فاتحه‌ی ده‌خویندو سوپه‌تیک له‌ دوا‌ی فاتحه‌ ده‌خویند، جار‌جاره‌ش وای ده‌کرد گویمان لی، په‌که‌ته‌ی یه‌که‌میشی له‌ په‌که‌ته‌ی دووه‌م دریزتر ده‌کرد، له‌ په‌که‌ته‌ی سی‌یه‌م و چواره‌م‌دا ته‌نها فاتحه‌ی ده‌خویند، له‌ نویژی سبه‌ینیشدا په‌که‌ته‌ی یه‌که‌می له‌ دووه‌م دریزتر ده‌کرد.

قُلْتُ: فَإِنْ سَبِقَ بِهِمَا قَرَأَهَا فِيهِمَا عَلَى النَّصِّ وَاللَّهُ أَغْلَمُ. وَلَا سُورَةَ لِلْمَأْمُومِ، بَلْ يَسْتَمِعُ
فَإِنْ بَعْدَ أَوْ كَانَتْ سِرِّيَّةً قَرَأَ فِي الْأَصَحِّ،

(قُلْتُ) نیامی (النواوی) ده فرموی (فَإِنْ سَبِقَ بِهِمَا) نه گهر به په کعتی سی یمو چواره م
له نیام دوا که وتبو، واته: که مه نوموړی نویژی به جه ماعت دابه ست، نیام له په کعتی
سی یمدا بوو (قَرَأَ فِيهِمَا) له دواي سه لاندانه وی نیام، مه نوموړی له په کعتی سی یمو
چواره می خوی دا، له دواي فاتحه سوږه ده خوی نی (عَلَى النَّصِّ) له سر ده قعی
فهرموده وی نیامی (شافعی)، تا کو نویزه که ی بی سوږه نه بی (وَاللَّهُ أَغْلَمُ).

جا نه وه له کاتیکدایه: که له پشت نیام له دواي فاتحه ماوه خوی ندنی سوږه
نه بوی، واته: نه گهر نیام به سستی فاتحه خوی ندو ویش په لی کړیو له په کمو
دووه می خوی دا له دواي فاتحه سوږه خوی ندو، نه وه به سهو سوننه نیه له سی یمو
چواره میشدا دوو یاره بیخویننه وه، هره که له سر چاره کانداهرموویانه.

نیجا بزانه: نه گهر له په کعتی سی یمو چواره میشدا مه نوموړی پیش نیام فاتحه
ته واو کړد، نه و کاته سوننه له چاره پوانکړندا خوی به سوږه خوی ندن خه ریک بکا،
هره که له (تحفه) ده فهرموویه تی.

(وَلَا سُورَةَ لِلْمَأْمُومِ) له نویژی ناشکرا دا سوږه خوی ندن بقی مه نوموړی سوننه نیه، نه گهر
گوی تی له ده نگی نیام بی (بَلْ يَسْتَمِعُ) به لکو گوی ده گری بقی خوی ندنی نیامه که ی
﴿عَنْ عِبَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: كُنَّا خَلْفَ النَّبِيِّ ﷺ فِي صَلَاةِ الْفَجْرِ فَقُلْتُ عَلَيْهِ الْقِرَاءَةُ، فَلَمَّا فَرَغَ قَالَ:
لَعَلَّكُمْ تَقْرَءُونَ خَلْفَ إِمَامِكُمْ؟ قُلْنَا: نَعَمْ نَفْعَلُ هَذَا، قَالَ: لَا تَفْعَلُوا إِلَّا بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ فَإِنَّهُ
لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَمْ يَقْرَأْ بِهَا﴾ رواه ابوداود والترمذی باساند حسن، والبخاری فی جزء القرآن
وصححه، نویژی سبه بینیمان له پشت پیغه مبره کرد، نه ویش خوی ندنی له سر گران
بوو، نیجا که نویژی ته واو کړد، فهرمووی: له وانه یه نیوه له پشت نیامه که تان قورشان
بخوینن؟ گوتان: به لی به په له ده بخوینن. فهرمووی: واهه کن، جکه له فاتحه
هیچی تر مه خوینن، چونکه هر که سیک فاتحه نه خوی نی نویژی دروست نیه.

(فَإِنْ بَعْدَ) جا نه گهر مه نوموړی دوو بوو، یان که پو و گوی تی له خوی ندنی نیام نه بوو،
یان تی نه گه یشت (أَوْ كَانَتْ سِرِّيَّةً) یان نویزه که له نویزه ده نگی نه نییه کان بوو، یان له
نویزه ده نگی ناشکرا کان بوو به لام نیام ده نگی هالنه دینا (قَرَأَ) له وه موو حاله تانه دا
سوننه ته: سوږه بخوینن (فِي الْأَصَحِّ) له فهرموده وی راستردا.

نیجا بزانه: سوږه خوی ندن له پیش فاتحه ده به بهر سوننه ناکه وی، هره ها نه گهر
فاتحه ش دوو یاره بکاته وه هر به بهر سوننه ناکه وی، به لام نه گهر جکه له فاتحه
هیچی تر نه ده زانی، نه و کاته به بهر ده که وی، هره که له زوړیه ی سر چاره کانداهرموویانه.

وَيَسِّنُ لِلصُّبْحِ وَالظُّهْرِ طَوَالَ الْمُفْصَلِ، وَالْعَصْرِ وَالْعِشَاءِ أَوْسَاطَهُ، وَالْمَغْرِبِ قِصَارَهُ،
وَالصُّبْحِ الْجُمُعَةَ فِي الْأُولَى أَلَمْ تَنْزِيلٍ، وَفِي الثَّانِيَةِ هَلْ أَتَى.

(وَيَسِّنُ) سوننه ته بۆ ئه و كه سه ی به ته نهایی نوێژ دهكا، یان ئیمامه تی بۆ كومه لێكی سه رزمیركراو دهكاو به درێژكردن پازنی بن، به و مه رجانه ی له (دعاء الافتتاح) دا باس کران (لِلصُّبْحِ وَالظُّهْرِ) له په كمه تی یه كه م و دووه می سه یینی و نیوه پێدا (طَوَالَ الْمُفْصَلِ) سوپه ته درێژه كانی نێواندار بخوێنی، به لام ته گه ر ئیمام بوو و ئیزنی گشت مه نموومه كانی وه رنه گرتبو، ئه و كاته سوپه ته كورته كانی نێواندار ده خوێنی، هه روه ك له (الشروانی) دا به وون كراوه ته وه .

جا بزانه: سوپه تی (الْمُفْصَلِ) = نێواندار، له (الْحُجُرَات) تا (قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ) یه، جا درێژه كانی (الْمُفْصَلِ) له (الْحُجُرَات) تا (عَمَّ) یه، هه روه ك له (تحفه) دا فهرموویه تی، بۆی ئه به (الْمُفْصَلِ) = نێواندار ناو ده برین، چونكه زۆر جار نێوان ده كه وێته ئێو سوپه ته كانی: به (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)، هه روه ك له (الْإِتْقَانِ) دا فهرموویه تی.

هه روه ها (وَالْعَصْرِ وَالْعِشَاءِ) سوننه ته له یه كه م و دووه می عه سرو عیشادا (أَوْسَاطَهُ) ناوه نجیه كانی نێواندار بخوێندرین، واته: له (عَمَّ) تا (الضُّحَى).

هه روه ها (وَالْمَغْرِبِ) سوننه ته: له یه كه م و دووه می مه غرییدا (قِصَارَهُ) كورته كانی نێواندار بخوێندرین، واته: له (الضُّحَى) تا (النَّاسِ).

هه روه ها (وَالصُّبْحِ الْجُمُعَةِ) سوننه ته بۆ سه یینی پێژی هه یینی له دوا ی فاتیه: (فِي الْأُولَى أَلَمْ تَنْزِيلٍ) له په كمه تی یه كه مدا سوپه تی (أَلَمْ تَنْزِيلٍ) به ته وای بخوێنی (وَفِي الثَّانِيَةِ هَلْ أَتَى) له په كمه تی دووه میشدا سوپه تی (هَلْ أَتَى) به ته وای بخوێنی، هه ر چه ند ئیمامیش بۆ ئیزنی مه نموومه كانی شی وه رنه گرتبۆ.

جا ته گه ر كاته كه ته نگ بوو و هه ر دوو سوپه تی به ته وای پێ نه ده خوێندران، ئه و كاته دوو سوپه تی كورت ده خوێنی، هه روه ك له (تحفه) دا فهرموویه تی، به لام له (نهاية) یه (مغنی) دا ده فهرموون: به شیكی سوپه تی یه كه م له په كمه تی یه كه مدا ده خوێنی و به شیكی سوپه تی دووه میش له په كمه تی دووه مدا ده خوێنی.

جا بزانه: دیاری كرنی ئه و سوپه تانه ی پابردوو گشتی له حه دیسی (صحيح) دا به لگه ی له سه ره، له به ر درێژی نه ماننوو سی، هه روه ها ئه و سوپه تانه ی تاییه ت به نوێژه سوننه ته كانن، هه ر یه كه ی له شوێنی خۆیاندا باسیان ده كه یین، ان شاء الله تعالی.

﴿ نَاگاداری ﴾ یه كه م: سه رچاوه كان ده فهرموون: له نوێژی به ئاشكرادا سوننه ته: ئیمام له دوا ی ته واکرنی فاتیه ی خۆی به قه د فاتیه خوێندنێك بۆ ده نگ بۆ، تاكو

.....
 مه نموومیش فاتیحہی خلی بخوینی، له (المجموع) دا به لگای بهم حدیسه هیناوه ته وه:
 ﴿عَنْ سَمُرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: سَكَّتَانِ حَفِظْتُهُمَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ: سَكَّةٌ إِذَا كَبَّرَ وَسَكَّةٌ إِذَا فَرَعَ مِنْ قِرَاءَةِ وَلَا الضَّالِّينَ﴾ رواء ابوداود و الترمذی بسند حسن، دوو بی ده نگبوون له پیغه مبه ر ﷺ
 وه بیر دئی، یه کهم: له دوائی (الله اکبر)ی نوژی دابه ستن بی دوعای (افتتاح). دووه م: له دوائی
 ته واکردنی فاتیحہ. واته: تا کو مه نموومه کانیش ماوهی فاتیحہ خویندنیا ن هه بی.

جا ده فره موی: ثیمامی (السرخسی) فره مویه تی: سوننه ته له و بی ده نگبوونه دا نه م
 دوعایه به نهینی بخوینی- که هه م له (افتتاح) شدا سوننه ت بوو-: ﴿اللَّهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ، اللَّهُمَّ تَقْنِي مِنَ الْخَطَايَا كَمَا تَقْنِي الثُّوبُ الْأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ، اللَّهُمَّ اغْسِلْ خَطَايَايَ بِالْمَاءِ وَالطَّلْحِ وَالْبَرَدِ﴾ رواء الشیخان، به لام له
 تقدیهی سه رچاوه کاند ده فره موی: له و بی ده نگبوونه دا قورئادخویندن خیرتره، که و ابو:
 له و قورئادخویندنه شدا ده بی ناگاداری پیزی قورئان بی و له دوائی یه کتریش بی، واته: نه و
 نایه ت و سورپه تانهی به ده نگ ده یاخوینی، له دوائی نه وه بن: که به بی ده نگ
 خویندویه تی، هه روه که له (تحفه) دا فره مویه تی و نیستاش له سی یه مدا پوونی
 ده که یه وه، ان شاء الله تعالی.

دوووم: نه گه ره له په کهه تی یه کهم و دووه مدا یه که سورپه تی دوویاره کرده وه، دروسته و
 سوننه ته که پیک دئی، هه روه که له (نهایه) دا فره مویه تی ﴿قُرْأَتِ النَّبِيُّ ﷺ: إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ
 فِي الرُّكْعَتَيْنِ كَاتِبَهُمَا﴾ رواء ابوداود باسناد صحیح، پیغه مبه ر ﷺ له هه روه په کهه تی
 نوژی سبه یی دا سورپه تی (إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ)ی دوویاره کرده وه.

هه روه ها دروسته: دوو سورپه ت و زیاتریش له یه که په کهه تدا بخوینی، هه روه که له
 (المجموع) دا فره مویه تی ﴿قُرْأَتِ النَّبِيُّ ﷺ فِي الثَّالِثَةِ مِنَ الْوُتْرِ: قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ وَالْمَعْشُودَاتَيْنِ﴾
 رواء اصحاب السنن بسند حسن، پیغه مبه ر ﷺ له په کهه تی سی یه می وه تردا (قل هو الله)ی
 هه روه و (قل أعوذ)ی خویندن. هه روه ها دروسته: یه که سورپه تیش بکریته دوویه ش، هه ر
 به شیکه له په کهه تیکدا بخویندری ﴿قُرْأَتِ النَّبِيُّ ﷺ فِي صَلَاةِ الْمَغْرِبِ بِسُورَةِ الْأَعْرَافِ، قُرْأَتِهَا
 فِي رَكْعَتَيْنِ﴾ رواء النسائی باسناد حسن، پیغه مبه ر ﷺ سورپه تی (الاعراف)ی له نوژی
 مه غرییدا خویند، به سه ر دوو په کهه تدا به شی کرد.

سی یه م: مه رج نیه له دوائی فاتیحہ هه سورپه ت بخویندری، به لکو سوننه ته که به
 نایه تیکش پیک دئی، به لام سورپه تیکه ته واکو- مه رچند کورتیش بی- خیری گه ورده تره له
 چهند نایه تیکه به نه ندازهی خلی، ته نها له ته پلویحی په مه زاندا نه بی؟ چونکه له ته پلویحدا

سوننه ته: تا کورتای پد مه زان هه موو قورپان ختم بکړی، هه روه که له زړه یی سرچاوه کاندای نه و مه سولانه پوون کړاونه وه، جا نه گهر ثایه تی خویند، ودها خیرتره: له هه رپه کهه تی کدا له سې ثایه ت که متر نه خوینی، هه روه که له (تحفه) دا هه رموویه تی، پیته مبه ر ډډ ده هه رموی: ﴿ثَلَاثُ آيَاتٍ يَقْرَأُ بِهِنَّ أَحَدُكُمْ فِي صَلَاتِهِ خَيْرٌ لَّهُ مِنْ ثَلَاثِ خَلَفَاتٍ عِظَامِ سِمَانٍ﴾ رواه مسلم، به کیکتان سې ثایه تی قورپان له نویژدا له دواي فاتحه بخوینی، خیری زیاتره له سې ووشتری ناوسی گوره و قه لو.

شینجا بزانه: سوږه ت بخوینی، یان ثایه ت، هه ر سوننه ته له سر پیزی قورپان بی: که له لای (البقرة) وه بق (قل أعوذ) ه، هه م له دواي به کتریش بی، واته: که سوږه تی کی خویند له رپه کهه تی دوه میشدا سوږه تی دواي نه وی بخوینی، پاشه و پاش له لای (قل أعوذ) بق لای (البقرة) نه گه پیته وه و هیچ سوږه تی کیش به جی نه هیلو نه پواته سر سوږه تی کی تر، مه گهر له شه ردا هه رمانی پی کرابی: وه که نویژی وده تره سبه یی هی هی - که باسما ن کرد - که وایو: نه گهر (قل أعوذ برَبِّ النَّاسِ) ی خویند، سوننه ته: له رپه کهه تی دوه مده به شیک له سه رتای (البقرة) بخوینی، تا کو پیزی قورپان تیک نه چی، هه روه که له (المجموع) دا پوونی کردته وه.

که وایو: نه گهر له رپه کهه تی به که مده (قل هو الله أحد) ی خویند، له رپه کهه تی دوه میشدا به شیک (قل أعوذ برَبِّ الْفَلَقِ) ده خوینی، هه روه که له (نهایه) (الشروانی) دا پوون کړلوه ته وه، واته: به ته وایو نایخوینی؟ نه وه که رپه کهه تی به که م له دوه م کورتر بی، پاشه و پاشیش ناگه پیته وه: تا کو (إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ) بخوینی؟ نه وه که پیزی قورپان تیک بجی، رَأَى أَكْبَرُ.

چوارم: نه گهر قورپان دخویندن دواي فاتحه ی لی تیک چو، یان پوونو کی تری به سه ر هات، دروسته: واز له قورپان دخویندن بی و پوکو و بیا، هه روه ها نه گهر هیچ عوزر کیشی نه بی هه ر دروسته، هه روه که له (شرح مسلم) دا هه رموویه تی ﴿عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ السَّائِبِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ الصُّبْحَ، فَاسْتَفْتَحَ سُورَةَ الْمُؤْمِنِينَ حَتَّى جَاءَ ذِكْرُ مُوسَى أَوْ ذِكْرُ عِيسَى أَخَذَتْهُ سَفَلَةٌ فَرَكِعَ﴾ رواه الشيخان، پیته مبه ر ډډ نویژی سبه یی به جماعت بق کرین و دهستی به سوږه تی (قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ) کرد، تا گه شته باسی (موسی) پیته مبه ر، یان (عیسی) پیته مبه ر علیهما الصلاة والسلام، که که یه که گرتی و یه که سر پوکو وی برد.

پینجه م: بق نیما م بق نه و که سه ی به ته نه ای نویژ ده کا، سوننه ته له م نویژانه دا فاتحه و سوږه تی دواي فاتحه به ده نگی ناشکرا بخوین: له رپه کهه تی به که م دوه می مه غریب و عیشا و سبه یی له نویژی جومعه و له نویژانه ی به شه و قه زیان ده کاته وه

الْخَامِسُ: الرُّكُوعُ، وَأَقْلَهُ أَنْ يَنْحَنِيَ قَدْرَ بُلُوغِ رَاحَتِهِ رُكْبَتَيْهِ بِطُمَأْنِينَةٍ بِحَيْثُ يَنْفَصِلُ رَفْعُهُ عَنِ هَوِيَّهِ،

—هرچند نویژی پوزیش بن—و له نویژی جه ژنه کان و باران و مانگیان و ته پوویح و هتری په مه زان و گشت سوننه تیکی تر: که له شه وی دا بکړین، جگه له (رواتب) —واته: سوننه ته کانی پیش و دوی نویزه واجبہ کان—چونکه نه وانه له شه وی و له پوزی دا به دهنکی نهیښی ده کړین.

هر وده ما بق هر دووکیان سوننه ته به دهنکی نهیښی بخوینن: له نویژی نیوه پړو عه سرو پوزگیان و گشت سوننه ته کانی تر: که له پوزی دا بکړین و له نویژانه ی به پوزی قه زایان ده کاته وه—هر چنده نویژی شه ویش بن— به لام نویژی (جَنَازَة) له شه وی و له پوزی دا هر به دهنکی نهیښی ده کړی، هر وده له سرچاوه کاند ا شو باسانه پرون کراونه وه به به لگه ی شوینکه و تنی پیغه مبه رﷺ له گشتیاندا، بق نمونه: ﴿عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ: سَأَلْتُ خُبَّابًا ۖ أَكَانَ الَّذِي يَقْرَأُ فِي الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ؟ قَالَ: نَعَمْ. قُلْتُ بَأَيِّ شَيْءٍ تَعْلَمُونَ قِرَاءَتَهُ؟ قَالَ: بِاضْطِرَابٍ لِحَيْتِهِ﴾ رواه البخاری، پرسیارم له (خُباب) کرد: آیا پیغه مبه رﷺ له نویژی نیوه پړو عه سردا هیچی ده خویند؟ فرموی: به لی، گوتم: به چی ده تانزانی ده خوینی؟ فرموی: به له رزینده وی پیشی پوزی ده مانزانی، وات: دهنکی ه لته ده هیئا.

ثینجا بزانه: له دوی ته و او کړنی فاتحه، یان سوپرت له پیش (الله اکبر) ی پوکوعدا بی ده نگبوونیکي کم سوننه ته، هر وده له سرچاوه کاند ا فرموویانه.

۵- ﴿پوکووع﴾

(الْخَامِسُ) پینجهم له پوکنه کانی نویژ: (الرُّكُوعُ) پوکووع بردنه، یه ک جار له هه موو په کمه تیکدا، خوی گوره ده فرموی: ﴿ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا﴾ پوکووع بیه و سوجه بیه ن. هر وده پیغه مبه رﷺ به نویژکه ریکی فرموی: ﴿ثُمَّ ارْكَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ رَاكِعًا﴾ رواه الشیخان، ثینجا له دوی فاتحه خویندن پوکووع بیه و خوت له پوکوعدا پابگره.

(وَأَقْلَهُ) که مترینی پوکووع بردن به پیوه که دروست بی، نه مه یه: (أَنْ يَنْحَنِيَ) پشتی بجه مینیتته وه (قَدْرَ بُلُوغِ رَاحَتِهِ) به قه د نه و نه ده ی: هر دوو به ره ده سته کانی بگنه (رُكْبَتَيْهِ) هر دوو نه ژتویه کانی (بِطُمَأْنِينَةٍ) ماوه یه کیش له پوکوعدا خوی پابگری تا نه دماه کانی جیکر دهن (بِحَيْثُ) به شیوه یه کی ودها: (يَنْفَصِلُ رَفْعُهُ) هه لسانه وه ی جیا بیته وه (عَنِ هَوِيَّةٍ) له هاتنه خواره وه ی بق پوکووع، به به لگه ی حه دیسه که ی پابردو.

جا نه گره وده پوکووع نه با، نویژه که ی دروست نیه ﴿عَنْ حَذِيفَةَ ۖ أَنَّهُ رَأَى رَجُلًا لَا يُنْمِ الرُّكُوعَ وَالسُّجُودَ، فَقَالَ لَهُ: مَا صَلَّيْتُ، وَلَوْ مَتَّ مَتَّ عَلَى غَيْرِ الْفِطْرَةِ الَّتِي فَطَّرَ اللَّهُ مُحَمَّدًا ﷺ﴾

وَلَا يَقْصِدُ بِهِ غَيْرَهُ فَلَوْ هَوَى لَتَلَاوَةً فَجَعَلَهُ رُكُوعًا لَمْ يَكْفِ، وَأَكْمَلَهُ تَسْوِيَةً ظَهَرَهُ وَعَنْقَهُ وَنَصَبَ سَاقِيَهُ وَأَخَذَ رُكْبَتَيْهِ بِيَدَيْهِ وَتَفَرَّقَ أَصَابِعُهُ لِلْقِبْلَةِ، وَيُكَبِّرُ فِي ابْتِدَاءِ هَوِيهِ عَلَيْهَا ﴿رواه البخاري﴾، حه زرده تی (حذیفه) پیاویکی دیت نویژ ده کاو پوکووع و سوجه ته و او ناکا، ئینجا (حذیفه) پی ی فرموو: نویژت نه کرد-اته: نویژده که ت دروست نیه- نه گهر بمری له سهر پیبازه پاکه کی پیغه مبرم ﴿رواه﴾ نامری.

(وَلَا يَقْصِدُ بِهِ غَيْرَهُ) مه بهستی به چوونه پوکووع هیچی تر نه بی، که و ابو: (فَلَوْ هَوَى) نه گهر هاته خواره وه (لَتَلَاوَةً) به مه بهستی سوجه دی (تَلَاوَةً)، یان به مه بهستی کی تر (فَجَعَلَهُ رُكُوعًا) ئینجا که گه یشته سنووی پوکووع، نیه تی گور او کر بیه پوکووع، نه وه (لَمْ يَكْفِ) دروست نیه و به بهر پوکووع ناکه وی، به لکو واجبه: پشتی به ته ووی پاست بکاته وه، ئینجا به نیه تی پوکووع نووباره بیته خواره وه، هه روه که له سهرچاوه کاندای فرموویانه.

(وَأَكْمَلَهُ) ته ووترینی پوکووع له گه ل شیره ی پابریووشدا (تَسْوِيَةً ظَهَرَهُ وَعَنْقَهُ) پاستکردنی پشت و نه ستویه تی به یه کسان، واته: پشتی کوور نه کاته وه و سهریشی له پشتی به رزتر و نزمتر نه بی (وَنَصَبَ سَاقِيَهُ) هه ربوو لوله قاچه کانی تا پشتیندی پاست دلجه قیتی، واته: نه ژتویه کان نه چه مینی (وَأَخَذَ رُكْبَتَيْهِ بِيَدَيْهِ) هه ربوو نه ژتویه کانی به دهسته کانی بگری (وَتَفَرَّقَ أَصَابِعُهُ) په نجه کانی شی لَیْکَ بَلَاو بکا (لِلْقِبْلَةِ) به ره و لای قیبله، واته: به ره و پاسته و چه په لایانه دا ﴿عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ﴾: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ إِذَا كَبَّرَ جَعَلَ يَدَيْهِ حِذَاءَ مَنْكِبَيْهِ، وَإِذَا رَكَعَ أَمَكَنَ يَدَيْهِ مِنْ رُكْبَتَيْهِ ثُمَّ هَمَزَ ظَهْرَهُ ﴿رواه البخاري﴾، پیغه مبرم ﴿رواه﴾ دیت: هه ر کاتیک (الله اکبر) ده گوت، دهسته کانی تا به رام بهر شانه کانی به رز ده کرده وه و هه ر کاتیک پوکووعی بر دبا، هه ربوو دهسته کانی له هه ربوو نه ژتو کانی گیر ده کردن، ئینجا پشتی ده چه مانده وه و له گه ل نه ستوی پاستی ده کرد.

ئینجا بزانه: سوننه ته پیاو نه نیشکه کانی له ته نیشه کانی دوور بخاته وه و نافره تیش به پیچه وانه یه، هه روه که له (المجموع) دا فرموویه تی.

(وَيُكَبِّرُ فِي ابْتِدَاءِ هَوِيهِ) سوننه ته له سهره تای هاته خواره وه ی بقی پوکووع بلای: (الله اکبر)، جا نه گهر ئیمام بوو، سوننه ته دهنگی به رز بکاته وه ﴿عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ﴾: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُكَبِّرُ حِينَ يَرُكَّعُ، ثُمَّ يَقُولُ: سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ حِينَ يَرْفَعُ صُلْبَهُ، ثُمَّ يَقُولُ وَهُوَ قَائِمٌ: رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ ﴿رواه الشيخان﴾، پیغه مبرم ﴿رواه﴾ بقی چوونه پوکووع ده یفرموو: (الله اکبر)، ئینجا که له پوکووع هه لده ستاوه ده یفرموو: (سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ)، ئینجا که به پیوه راده وه ستا، ده یفرموو: (رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ).

وَيَرْفَعُ يَدَيْهِ كَأَحْرَامِهِ وَيَقُولُ: سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ. ثَلَاثًا، وَلَا يَزِيدُ الْإِمَامُ، وَيَزِيدُ الْمُنْفَرِدُ: اَللّٰهُمَّ لَكَ رَكَعْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَلَكَ أَسْلَمْتُ خَشَعَ لَكَ سَمْعِي وَبَصَرِي وَمُخِّي وَعَظْمِي وَعَصَبِي وَمَا اسْتَقَلَّتْ بِهِ قَدَمِي.

هروه‌ها (وَيَرْفَعُ يَدَيْهِ) سوننه‌ته: له گه‌ل سه‌ره‌تای (الله اکبر) دا ه‌ر دوو ده‌سته‌کانی به‌رز بکاته‌وه (کَاحْرَامِهِ) وه‌ک ده‌ست به‌رز کردنه‌وه‌ی نو‌یزدابه‌ستن، ئینجا که ده‌سته‌کانی گه‌یشتنه به‌رام‌به‌ر شانه‌کانی بۆ پوکووع ده‌چه‌میته‌وه، له‌و (الله اکبر) و ده‌ست به‌رز کردنه‌وا جیاوازی هیچ نو‌یزدانه‌وه‌ی هیچ نو‌یزدانه‌وه‌ی هیچ حاله‌تیکی نو‌یزدانه‌وه، ه‌روه‌ه‌ک له (المجموع) دا ف‌رموویه‌تی ﴿عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ إِذَا قَامَ فِي الصَّلَاةِ رَفَعَ يَدَيْهِ حَذْوَ مَنْكِبَيْهِ، وَكَانَ يَقْعُلُ ذَلِكَ حِينَ يُكَبِّرُ لِلرُّكُوعِ وَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ، وَلَا يَقْعُلُ ذَلِكَ فِي السُّجُودِ﴾ ر‌واه الش‌یخان، پی‌غه‌م‌به‌رم ﷺ بیت: له‌کاتی نو‌یزدابه‌ستندا ه‌ر دوو ده‌سته‌کانی تا به‌رام‌به‌ر شانه‌کانی به‌رز کردنه‌وه، ه‌روه‌ها که بۆ چوونه پوکووع (الله اکبر) ی ده‌گوتو که له پوکووع ه‌ل‌ده‌ستاوه به‌همان شیوه ده‌ستی به‌رز ده‌کردنه‌وه، به‌لام که سو‌جده‌ی ده‌برو که له سو‌جده ه‌ل‌ده‌ستاوه ده‌ستی به‌رز نه‌ده‌کردنه‌وه.

(وَيَقُولُ) ئینجا که له پوکووع جیگیر بوو، سوننه‌ته ب‌لی: (سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ) چونکه پی‌غه‌م‌به‌رم ﷺ ده‌ف‌رموئی: ﴿أَمَّا الرُّكُوعُ فَعُظِّمُوا فِيهِ الرَّبَّ﴾ ر‌واه مسلم، له پوکووع دا ناوی به‌روه‌ریگار به‌گوره ب‌یئن. (ثَلَاثًا) لای که‌می سوننه‌ته سی جار ب‌یلی، به‌لام به‌یه‌ک جاریش بنجینه‌ی سوننه‌ته‌که وه‌ده‌ست دی، ه‌روه‌ها سوننه‌ته: ر‌وشه‌ی (وَيَحْمِدُهُ) ش به‌ل‌وای دا ب‌لی، ه‌روه‌ه‌ک له سه‌رچاوه‌کاندا ف‌رموویانه، واته: چونکه سی جار ه‌که‌و ر‌وشه‌که له ل‌وو ح‌دیسی بی‌می‌زدا هاتون، که له (المجموع) دا ه‌یئاو‌نی وه‌م ف‌رموویه‌تی: زی‌کره‌کانی ناو پوکووع و ناو سو‌جده وه‌م (سَمِعَ اللَّهُ) (الله اکبر) ده‌کان -جگه له نو‌یزدابه‌ستن- گشتیان سوننه‌تنو واجب نین، که‌وابو، نه‌گه‌ر ه‌یچیشیان نه‌لی، نو‌یزدانه‌که ه‌ر در‌وسته.

(وَلَا يَزِيدُ الْإِمَامُ) ئیعامی نو‌یزدانه‌وه سی جار زیاتر هیچ زی‌کره‌کی تر له پوکووع دا نا‌کا، چونکه نه‌گه‌ر گشت مه‌ئموومه‌کان پازی نه‌بن زیاتر نا‌په‌س‌نده (وَيَزِيدُ الْمُنْفَرِدُ) به‌لام نه‌و که‌سه‌ی به‌ته‌نهای نو‌یزدانه‌وا، سوننه‌ته له ل‌وای سی جار ه‌که‌م زی‌کره‌ش زی‌ده ب‌کاو ب‌لی: ﴿اَللّٰهُمَّ لَكَ رَكَعْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَلَكَ أَسْلَمْتُ، خَشَعَ لَكَ سَمْعِي وَبَصَرِي وَمُخِّي وَعَظْمِي وَعَصَبِي﴾ ر‌واه مسلم، زاد ابن ح‌بان: ﴿وَمَا اسْتَقَلَّتْ بِهِ قَدَمِي﴾. ه‌روه‌ها بۆ ئیعامی کومه‌لیکی سه‌رژمی‌رک‌راویش -به‌و مه‌رجانه‌ی له (دعاء الافتتاح) دا باس کران، نه‌گه‌ر پازی بن- سوننه‌ته: نه‌و زی‌ده‌یه بخو‌ی‌نی، ه‌روه‌ه‌ک له سه‌رچاوه‌کاندا ف‌رموویانه.

السَّادِسُ: الْأَعْتِدَالُ قَائِمًا مُطْمَئِنًّا، وَلَا يَقْصِدُ غَيْرَهُ فَلَوْ رَفَعَ فَرَعًا مِنْ شَيْءٍ لَمْ يَكْفِ، وَيُسَنُّ رَفْعُ يَدَيْهِ مَعَ ابْتِدَاءِ رَفْعِ رَأْسِهِ قَائِلًا: سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ. فَإِذَا انْتَصَبَ قَالَ: رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ مِلءَ السَّمَوَاتِ وَمِلءَ الْأَرْضِ وَمِلءَ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ. وَيَزِيدُ الْمُتَقَرِّدُ: أَهْلَ الشَّاءِ وَالْمَجْدِ أَحَقُّ مَا قَالَ الْعَبْدُ - وَكُلُّنَا لَكَ عَبْدٌ - أَللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ وَلَا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ.

٦- ﴿هَلْسَانَهُ وَهْ لَه پوكووع﴾

(السَّادِسُ) شه شهم له پوكنه كانی نویژ: (الْإِعْتِدَالُ) ههلسانه وهیه له پوكووع: تا پشتی پاست ده بیته وه (قَائِمًا) له و کاته ی به پیوه نویژ دهکا، وات: نه گهر به پیوه نه بو، واجبه: بگه پیته وه سهر شیوه ی پیش پوکووع، پیغه مبه ر (مُطْمَئِنًّا) ده فهرموی: ﴿لَمْ أَرْفَعْ حَتَّى تَعْتَدِلَ قَائِمًا﴾ رواه الشیخان، ئینجا له پوکووع ههلسه وه تا پشتت پاست ده بیته وه. (مُطْمَئِنًّا) واجبه: له و راستبوونه وه یه دا خوی پابگری تا نه ندامه کان ی جیگر ده بن، پیغه مبه ر (مُطْمَئِنًّا) ده فهرموی: ﴿لَمْ أَرْفَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ قَائِمًا﴾ رواه ابن ماجه بسند صحیح، ئینجا له پوکووع ههلسه وه به پیوه خوت پابگره.

(وَلَا يَقْصِدُ غَيْرَهُ) مه بهستی به و ههلسانه وهیه هیچی تر نه بی (فَلَوْ رَفَعَ) نه گهر هاتو: سهری به رز کرده وه (فَرَعًا مِنْ شَيْءٍ) له ترسی شتیک (لَمْ يَكْفِ) دروست نیه و به بهر ههلسانه وه ناکه وی، به لکو واجبه: بگه پیته وه بی پوکووع، ئینجا بوویه ههلسیته وه. (وَيُسَنُّ رَفْعُ يَدَيْهِ) سوننه ته: ههردوو دهسته کان ی به رز بکاته وه تا به رامبه ر شانه کان ی، وهک دهست به رز کرده وه ی نویژ دابهستن (مَعَ ابْتِدَاءِ رَفْعِ رَأْسِهِ) له گه ل سهره تای سهر به رز کرده وه ی دا، به به لگه ی حه دیسه که ی (ابن عمر) ی پابردو له پوکووعدا (قَائِلًا) له کاتی ههلسانه وه دا بلی: ﴿سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ﴾ رواه الشیخان، جا بزانه: سوننه ته ئیمام نه و پسته یه به ئاشکرا بلی.

(فَإِذَا انْتَصَبَ) جا که ته و او پشتی پاست کرده وه، دهسته کان ی به ته نیشته کان ی دا شوی ده کاته وه (قَالَ) به دهنگی نه یتنی دهلی: ﴿رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ﴾ رواه الشیخان، ئینجا بق ئیمام و بق مه نوموم و بق نه و که سه ش: که به ته نهایی نویژ دهکا، سوننه ته له دوی (رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ) به دهنگی نه یتنی بلی: ﴿حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا لِيَهُ﴾ رواه البخاری، هم (مِلءَ السَّمَوَاتِ وَمِلءَ الْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَمِلءَ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ) رواه مسلم.

جا نه گهر ئیمام بوو، له و زیکرانه ی پابردو زیاتر نالی، به لام (وَيَزِيدُ الْمُتَقَرِّدُ) نه و که سه ی به ته نهایی نویژ دهکا، سوننه ته له دوی نه و زیکره ی پابردو، نه م زیکره ش زیده بکا و بلی: ﴿أَهْلَ الشَّاءِ وَالْمَجْدِ أَحَقُّ مَا قَالَ الْعَبْدُ - وَكُلُّنَا لَكَ عَبْدٌ - أَللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ وَلَا مُعْطِيَ

وَيَسِّنُ الْقُنُوتَ فِي إِعْتِدَالِ ثَانِيَةِ الصُّبْحِ، وَهُوَ اَللَّهُمَّ اهْدِنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ... إِلَى آخِرِهِ،
وَالْإِمَامُ بِلْفُظِ الْجَمْعِ

لَمَا مَنَعَتْ وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ» رواه مسلم. هـروه ما بؤ نيمامی کومه لیکي
سه رزميرکراویش - بهو مهرجانه ی پابردو له (افْتِتَاح) دا، نگه ر پازی بن - سوننه ته نهو
زیده یه بخوینئ، هـروه ک له سه رچاوه کانداه رموویانه.

﴿قونووت﴾

(وَيَسِّنُ الْقُنُوتَ) خویندنی قونووت سوننه ته (فِي إِعْتِدَالِ ثَانِيَةِ الصُّبْحِ) له پاستبونه وه ی
په کمه ته دیوه می نویژی سبه ینی دا له دوا ی (سَمِعَ اللَّهُ)... هتد ﴿عَنِ الْبَرَاءِ وَأَنَسٍ زَيْدٍ عَنْهُمَا:
أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَقْنُتُ فِي الصُّبْحِ وَالْمَغْرِبِ﴾ رواه الشيخان، پیغمه بر ﷺ له نویژی
سبه ینی و له نویژی مه غریبدا قونووتی ده خویند.

نینجا بزانه: به به لگه ی (اجماع): قونووت له نویژی مه غریبدا (تَسْنِخ) بؤته وه ناخویندنی،
هـروه ک له (المجموع) و (ارشاد الساری) دا هـرموویانه.

به لآم له نویژی سبه ینی دا هـروه ک سه رده می پیغمه بر ﷺ ماوه ته وه ده خویندنی، به
به لگه ی نه مه حبیسه: ﴿عَنِ أَنَسٍ ﷺ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَنَتَ شَهْرًا يَدْعُو عَلَيْهِمْ ثُمَّ تَرَكَ، فَأَمَّا
فِي الصُّبْحِ فَلَمْ يَزَلْ يَقْنُتُ حَتَّى لَارَقَ الدُّلْيَا﴾ حديث صحيح رواه الدارقطني مِنْ طَرُقٍ بِأَسَانِيدٍ
صَحِيحَةٍ، وَصَحَّحَهُ الْحَاكِمُ وَابْنُ أَبِي حَتْمٍ، وَصَحَّحَهُ النَّوَاوِيُّ فِي الْمَجْمُوعِ، پیغمه بر ﷺ ماوه ی
مانگیک له هـموو نویژه کانداه قونووتی ده خویند دوعای له بزئ کافره کان ده کرد، نینجا
وازی له قونووت هیئا، به لآم له نویژی سبه ینی دا وازی نه هیئاو به رده وام قونووتی ده خویند
تا وه فاتئ کرد.

(وَهُوَ) قونووت نه مه به: ﴿اَللَّهُمَّ اهْدِنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ وَعَافِنِي فِيمَنْ عَافَيْتَ وَتَوَلَّنِي فِيمَنْ
تَوَلَّيْتَ وَبَارِكْ لِي لِمَا أَعْطَيْتَ وَقِنِي شَرَّ مَا قَضَيْتَ، فَإِنَّكَ تَقْضِي وَلَا يُقْضَى عَلَيْكَ وَإِنَّهُ لَا يَذِلُّ
مَنْ وَالَيْتَ وَلَا يَعْزُزُ مَنْ عَادَيْتَ تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ﴾ رواه اصحاب السنن وغيرهم باسناد
صحيح واللفظ للبيهقي، وزاد النسائي: ﴿وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ مُحَمَّدٍ﴾.

هـروه ما سوننه ته: له دوا ی (تَعَالَيْتَ) - واته: له پیئش سه له واته - بئی: ﴿فَلَلِكُ الْحَمْدُ عَلَى
مَا قَضَيْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ﴾. هـروه ک له سه رچاوه کانداه رموویانه.

(وَالْإِمَامُ) سوننه ته نيمامی نویژ قونووته که بخوینئ (بِلْفُظِ الْجَمْعِ) به (ضمیر) ی کومه ل،
واته: بئی: (اهْدِنَا، وَعَافِنَا، وَتَوَلَّنَا، وَبَارِكْ لَنَا، وَقِنَا، نَسْتَغْفِرُكَ، نَتُوبُ). که واته: نا په سنده
نيمام به (ضمیر) ی تا ک دوعای قونووت بخوینئ، چونکه پیغمه بر ﷺ ده هـرموی: ﴿لَا يَوْمُ
عَبْدٌ قَوْمًا فَيُخْصُ نَفْسُهُ بِدَعْوَةِ ذُوهُمْ، فَإِنْ فَعَلَ فَقَدْ خَانَهُمْ﴾ رواه ابوداود والترمذی بسند

وَالصَّحِيحُ سَنُ الصَّلَاةِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي آخِرِهِ وَرَفَعَ يَدَيْهِ، وَلَا يَمْسَحُ وَجْهَهُ،
وَأَنَّ الْإِمَامَ يَجْهَرُ بِهِ وَأَنَّهُ يُؤْمِنُ الْمَأْمُومُ لِلدُّعَاءِ

حسن، هیچ موقوفه‌ای بر کلمه‌ای که او گفته‌ها به تاییدش دعاء بق خوی بکاو
نه و انیش به شداد نه‌کا، جا نه‌گه‌ر واکا، به‌پاستی خیانه‌تی له گه‌ل کردون.
نینجا بزانه: دعاء کردن بر نیام له ناو نویژدا به (ضمیمه) کومه‌ل، تایید به قونوت،
واته: نیام دعاء به‌کافی‌تر له ناو نویژدا به (ضمیمه) تاک ده‌خوینی، هه‌روه‌ک له (نهایه) و
(مغنی) دا په‌ون کراوه‌ته‌وه.

(وَالصَّحِيحُ) به‌فرموده‌ی پاست (سَنُ الصَّلَاةِ) سه‌له‌وات سوننه‌ته (عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ) له
سه‌ر پیغه‌مبه‌رم ﷺ (فِي آخِرِهِ) له کوتایی قونوت‌دا، به‌به‌لگه‌ی زیاده‌که‌ی (النَّسَائِي) له
حه‌دیه‌که‌ی پابردوو، هه‌روه‌ها سه‌لام به‌شداد کرنی (أَلَوْ) (صَحَابَةُ) سوننه‌ته، هه‌روه‌ک
له (تحفه) و (نهایه) دا فرمودیانه، واته: بلی: (وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ).
هه‌روه‌ها نه‌گه‌ر به‌ته‌نهایی نویژی ده‌کرد، یان نیام بوو، به‌لام گشت مه‌ئوموم‌ه‌کان به‌و
مه‌رجانه‌ی پابردوو له (اِفْتِتاح) دا، ئیزنیان دابو، سوننه‌ته: قونوته‌که‌ی نیامی (عمر) ش
بخوینی-که له نویژی (وتر) دا باسی ده‌که‌ین- ان شاء الله تعالی، ئیتر مه‌رج نیه هه‌ر نه‌و ووشانه
له قونوت‌دا بلی، به‌لکو نایه‌ته‌کانی قوپان-که دعایان تی‌دابه- نه‌وانیش دروستن،
به‌لام ناپه‌سنده قونوت دروژ بکا، هه‌روه‌ک له سه‌رچاوه‌کاندا فرمودیانه.

(وَرَفَعَ يَدَيْهِ) هه‌روه‌ها سوننه‌ته له کاتی خویندنی قونوت‌دا هه‌ردوو ده‌سته‌کانی به‌رز
بکاته‌وه و به‌ده‌سته‌کانی به‌ره و ئاسمان بئ، جیاوازی نیام و مه‌ئوموم به‌ته‌نهایش نیه
﴿عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: لَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كُلَّمَا صَلَّى الْقَدَاةَ يَرْفَعُ يَدَيْهِ يَدْعُو عَلَيْهِمْ﴾ رواه
البیهقی باسناد حسن، پیغه‌مبه‌رم ﷺ دیت: هه‌ر جارێک نویژی سه‌به‌ینی‌ی کردبا، هه‌ر دوو
ده‌سته‌کانی به‌رز ده‌کردنه‌وه و دعای له دژی کافره‌کان ده‌کرد.

جا بزانه: نه‌گه‌ر بر لابرینی به‌لا قونوتی ده‌خویند، نه‌و کاته سوننه‌ته پشت ده‌سته‌کانی
به‌ره و ئاسمان بئ، هه‌روه‌ک له باسی (دعای دوا) نویژه‌کان (به‌لگه‌ی بق دینین، ان شاء الله تعالی).
(وَلَا يَمْسَحُ وَجْهَهُ) سوننه‌ته نیه له قونوت‌دا ده‌ست به‌پوخساری دا بیئی، چونکه له هیچ
حه‌دیه‌سیکی (صحیح) دا نه‌هاتوه (وَأَنَّ الْإِمَامَ يَجْهَرُ بِهِ) هه‌روه‌ها سوننه‌ته نیام به
ده‌نگی‌ناشکرا قونوت بخوینی، به‌لام نه‌و که‌سه‌ی به‌ته‌نهایی نویژ بکا سوننه‌ته: به
نه‌ینی بیخوینی.

(وَأَنَّهُ يُؤْمِنُ الْمَأْمُومُ) هه‌روه‌ها سوننه‌ته: مه‌ئوموم به‌ده‌نگ بلی: آمین (لِلدُّعَاءِ) که نیام
دعای قونوت ده‌خوینی: له (اللَّهُمَّ اهْدِنَا) تا (شَرَّ مَا قَضَيْتَ)، که‌واته: مه‌ئوموم دعای

وَيَقُولُ الثَّاءُ، فَإِنْ لَمْ يَسْمَعْهُ قَتَتْ، وَيُشْرَعُ الْقُتُوتُ فِي سَائِرِ الْمَكْتُوباتِ لِلتَّارِ لِهَ لَا مُطْلَقًا عَلَى الْمَشْهُورِ. السَّابِعُ: السُّجُودُ، وَأَقْلَهُ مُبَاشَرَةً بَعْضِ جِهَتِهِ مُصَلَّاهُ،

قونوت ناخوینتی، به لام (وَيَقُولُ الثَّاءُ) مه دحو سوپاسی خوا به نهیستی له گه لا نیمامه که یی دا ده خوینتی، واته: (فَإِنْكَ تَقْضِي) تا (وَأَتُوبُ إِلَيْكَ)، هه روه ها له سه له واتیشدا ده لی: آمین، هه روه که له زلریه یی سه رچاوه کاند ا فهرموویانه (فَإِنْ لَمْ يَسْمَعْهُ) جا نه گه ر مه نوموم گوئی له قونوتی نیمام نه بو، له بهر نووری، یان که پی، یان تری نه گه یشته، نه و کاته (قَتَتْ) سوننه ته به نهیستی قونوت بخوینتی.

(وَيُشْرَعُ الْقُتُوتُ) قونوت خویندن سوننه ته (فِي سَائِرِ الْمَكْتُوباتِ) له گشت نویره واجبه کانی تریشدا: له هه لسانه وه ی پوکووعی ناخیردا (لِلتَّارِ لِهَ) به هزی هاتنی به لایه ک بق سهر موسولمانان: وه که جهنگو گرانی و مردنی به کرمه ل و یان دیل بوونی زانایه کی نیسلام، یان سه رکرده یه کی نیسلام و نه و جوره به لایانه ﴿عَنْ أَنَسٍ﴾: قَتَتْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَعْدَ الرُّكُوعِ شَهْرًا يَدْعُو عَلَى قَاتِلِي الْقُرْآنِ ﴿رواه الشيخان، پیغه مبه ر ﷺ له دوی پوکووع هاوه ی مانگی که قونوتی خویند، دوعای له دزی نه و کافرانه ده کرد: که هه فتا (صحابة) قور ناخوینه کانیان شه هید کردبون.

(لَا مُطْلَقًا) به لام نه گه ر به لانه هاتبو قونوت سوننه ت نیه (عَلَى الْمَشْهُورِ) له سهر فهرمووده ی ناسراوی مه زه ب ﴿عَنْ أَنَسٍ﴾: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ لَا يَقُتُّ إِلَّا إِذَا دَعَا لِقَوْمٍ أَوْ دَعَا عَلَى قَوْمٍ ﴿صححه ابن خزيمة، پیغه مبه ر ﷺ له نویره واجبه کاند ا قونوتی نه ده خویند، مه گه ر دوعای بق چه وساوان کردبا، یان دوعای له دزی سته مکاران کردبا، واته: نه و کاته قونوتی ده خویند.

جا بزانه: نه و قونوتی به لا، له نویری (جَنَازَةً) و له نویره سوننه ته کاند ا سوننه ت نیه، هه روه که له سه رچاوه کاند ا فهرموویانه، هه روه ها قونوتی (وَتَرَشَ) له نویره سوننه ته کاند ا یاس ده که یین، اِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى.

٧- ﴿سُجُود﴾

(السَّابِعُ) هه فته م له پوکنه کانی نویره: (السُّجُودُ) سوجه برینه دوو جار له هه موو په که تیکدا، خوای که وره ده فهرموی: ﴿ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا﴾ پوکووع بیهن و سوجه بیهن. (وَأَقْلَهُ) که متریستی سوجه برین: که تروست بی (مُبَاشَرَةً بَعْضِ جِهَتِهِ) نه وه یه: به شیک ی ته ویله ی - به پووتی - بگاته (مُصَلَّاهُ) نه و شوینه ی نویری له سهر ده کاو له سهری جیکیر بکا، پیغه مبه ر ﷺ به نویره که ره که ی فهرموو: ﴿لَمْ اسْجُدْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ سَاجِدًا﴾ رواه الشيخان، نینجا له دوی هه لسانه وه له پوکووع، سوجه بیهن و خرت له سوجه دا پابگره.

فَإِنْ سَجَدَ عَلَى مُتَّصِلٍ بِهِ جَازَ إِنْ لَمْ يَتَحَرَّكَ بِحَرَكَتِهِ، وَلَا يَجِبُ وَضْعُ يَدَيْهِ وَرُكْبَتَيْهِ وَقَدَمَيْهِ فِي الْأَظْهَرِ، قُلْتُ: الْأَظْهَرُ وَجُوبُهُ وَاللَّهُ أَعْلَمُ،

(فَإِنْ سَجَدَ) جا نه‌گر سوجه‌ی برد (عَلَى مُتَّصِلٍ بِهِ) له سر شتیکی که به‌خوبه و لکابی، واته: هه‌لگیرای خوی بی (جَازَ) سوجه‌که دروسته (إِنْ لَمْ يَتَحَرَّكَ بِحَرَكَتِهِ) نه‌گر شته‌که به جوله‌ی نه‌وی نه‌جولیت‌وه: وه‌کو دامین، یان لیچکه جلیکی دریز، به‌لام نه‌گر هاتو: سوجه‌ی له سر شتیک برد، که هه‌لگیرای خوی بو و به جوله‌ی نه‌ویس ده‌جولاه: وه‌ک میزه‌ر دابنیته سر ته‌ویله‌ی، یان ده‌ستی دابنیته بن ته‌ویله‌ی، نه‌و کاته سوجه‌ی دروست نیه ﴿عَنْ خَبَابٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ﴾: شَكُونَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ حَزَّ الرَّمْضَاءُ فَلَمْ يُشْكِنَا﴾ رواه مسلم، ده‌ریاره‌ی گهرمایی زه‌مین له کاتی سوجه‌دا، سکا‌الامان هینا لای پیغه‌مبه‌ر ﷺ نه‌ویس دواکاریه‌کی به‌جی نه‌هینان. که‌واته: واجبه: ته‌ویله‌ی به‌پووسی دابنیته سر شوینی نویژ.

ئینجا بزانه: ده‌ریاره‌ی حه‌نیه‌که‌ی (أنس رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) که له (بخاری و مسلم) دایه‌و- ده‌فرموی: ﴿لَهُ بَعْرٌ كَهَرْمَا نَهْمَانِدَهْتَوَانِ تَهْوِيلَهْمَانِ دَابْنِيْنِ وَ لَهُ سَعْرٌ جَلَمَكَلَمَانِ سَوْجِدَهْمَانِ دَهْبِرْدَ﴾. نیمامی (النواوی) ده‌فرموی: نه‌م حه‌نیه‌ بۆ سر جلیکی داکه‌ندراو به‌کار هیندراوه. هم ده‌فرموی: نه‌و دوو حه‌نیه‌ش که ده‌فرمون: ﴿بِیَغْهَمْبَهْرٍ ﷺ لَهُ سَعْرٌ مِيزْمَرْهَكِي سَوْجِدِي بَرْدَ﴾. هم ﴿لَهُ رُوْزْنُكِي بَارَانِيشْدَا لَهُ سَعْرٌ پَارْچَه جَلِيكِي خَوِي سَوْجِدِي بَرْدَ﴾. هه‌ردوکیان (ضعیف) بی‌میزن. هه‌روه‌ها ده‌فرموی: نه‌گر ته‌ویله‌ی بریندار بو و به شتیک پیچای، نه‌و کاته- به‌هوی عوز- دروسته: سوجه له سر پیچره‌که بباو دوویاره‌کردنه‌وی نویژی له سر نیه، له (المجموع) دا نه‌و حه‌نیه‌سانه و نه‌و مه‌سه‌له‌ی پوون کردونه‌وه.

به‌لام نه‌گر له کاتی سوجه‌ی به‌که‌مدا گه‌لایه‌ک، یان شتیکی تری به‌ته‌ویله‌وه لکا، نه‌وه واجبه: بۆ سوجه‌ی دووهم لای‌بیا، نه‌گینا: سوجه‌ی دووهمی دروست نیه، هه‌روه‌ک له زۆریه‌ی سه‌رچاوه‌کاندا پوون کراوه‌ته‌وه، هه‌روه‌ها نه‌گر له سر ته‌ختیک سوجه‌ی برد: که به جوله‌ی نه‌وی ده‌جولاه، نه‌وه‌ش دروسته، چونکه هه‌لگیرای خوی نیه، هه‌روه‌ک له (الشروانی) دا پوون کراوه‌ته‌وه.

(وَلَا يَجِبُ) واجب نیه (وَضَعُ يَدَيْهِ وَرُكْبَتَيْهِ وَقَدَمَيْهِ فِي الْأَظْهَرِ) هه‌ردوو ده‌سته‌کان و هه‌ردوو نه‌ژتوکان و هه‌ردوو پی‌یه‌کانی دابنیته سر شوینی نویژ (قُلْتُ) نیمامی (النواوی) ده‌فرموی (الْأَظْهَرُ) به‌فرموده‌ی به‌هیزتر (وُجُوبُهُ وَاللَّهُ أَعْلَمُ) واجبه نه‌و شه‌ش نه‌ندامه‌ش گشتی له کاتی سوجه‌دا دابنیته سر شوینی نویژ ﴿عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا﴾:

وَيَجِبُ أَنْ يَطْمَئِنُّ وَيَنَالَ مَسْجِدَهُ ثِقْلُ رَأْسِهِ، وَأَنْ لَا يَهْوِيَ لَغْيَرِهِ فَلَوْ سَقَطَ لَوَجْهِهِ وَجَبَ الْقَوْدُ إِلَى الْإِعْتِدَالِ، وَأَنْ تَرْتَفِعَ أَسَافِلُهُ عَلَى أَعَالِيهِ فِي الْأَصَحِّ، وَأَكْمَلُهُ يُكَبِّرُ لَهُوِيَهُ عَنْ النَّبِيِّ ﷺ أَمَرْتُ أَنْ أَسْجُدَ عَلَى سَبْعَةِ أَعْظَمٍ: عَلَى الْجَنَّةِ وَأَشَارَ إِلَيَّ أَنَّهُ وَالْإِذْنَيْنِ وَالرُّكْبَتَيْنِ وَأَطْرَافِ الْقَدَمَيْنِ» رواه الشيخان، فمرمانم پی‌کراوه: له سر حهفت ئیسقان سوجه بیه: له سر ته‌ویلّه-ناماژه‌ی بقر لووتیشی کردو- له سر هریدو ده‌سته‌کان و له سر هریدو نه‌ژئوکان و له سر زگی په‌نجی پی‌یه‌کان.

(وَيَجِبُ أَنْ يَطْمَئِنُّ) واجبه: له سوجه‌دا خوی پابگری، به به‌لگی ﴿لَمْ أَسْجُدْ حَتَّى تَطْمَئِنُّ سَاجِدًا﴾ پی‌پا‌بریدو (وَيَنَالَ مَسْجِدَهُ ثِقْلُ رَأْسِهِ) هرودها واجبه: گرانیی سری بگاته سر شوینی سوجه‌ده‌کی به شیوه‌یه‌کی ودها: نه‌گه‌ر له سر پووش، یان لۆکه، یان ئیسفنج نویژ بکا، نه‌ونده هیز بداته سری: تا بزشایی ده‌گاته‌وه یه‌کتر، به جورزکی ودها: نه‌گه‌ر ده‌ستی له بن دابنی، هست به گرانیه‌کی سری بکا، هرودک له سرچاوه‌کاندا پوون کراوه‌ته‌وه ﴿عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ سَجَدَ وَأَمَكَنَ جَبْهَتَهُ وَأَلْفَهُ مِنَ الْأَرْضِ﴾ رواه ابوداود و الترمذی بسند صحیح، پیغه‌مبه‌ر ﷺ سوجه‌ی بریدو ته‌ویلّه و لوونی له زه‌مین گیر کردن. ئینجا بزانه: له سوجه‌دا دانانی لووت واجب نیه به‌لگو سوننه‌ته، هرودک له سرچاوه‌کاندا فرموویانه.

(وَأَنْ لَا يَهْوِيَ لَغْيَرِهِ) هرودها واجبه به هیچ مه‌به‌ستی‌کی تر نه‌پواته خواره‌وه (فَلَوْ سَقَطَ لَوَجْهِهِ) جا نه‌گه‌ر هاتو: به سر پووی‌دا که‌وته خواره‌وه (وَجَبَ الْقَوْدُ) واجبه بگه‌پیتته‌وه (إِلَى الْإِعْتِدَالِ) بقر حاله‌تی پاست پاوه‌ستان به پیوه، ئینجا به نیه‌تی سوجه دوویاره‌ه پرواته خواره‌وه (وَأَنْ تَرْتَفِعَ أَسَافِلُهُ) واجبه: له سوجه‌دا لای‌خواره‌وه، واته: لای‌قینگی به‌رزتر بی (عَلَى أَعَالِيهِ) له لای سهره‌وه‌ی لاشه‌ی: که سهره‌و شانیه‌تی (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده‌ی راستردا.

جا نه‌گه‌ر له شوینیکی وده که‌شتی‌دا بوو و بقر نه‌گونجا له سوجه‌دا لای‌خواره‌وه‌ی له سهره‌وه به‌رزتر بی، نه‌وه به هر جورزکی بی، واجبه نویژه‌که بکاو واجبه دوویاره‌شی بکاته‌وه، به‌لام نه‌گه‌ر به هزی‌نه‌خوشی نه‌یتوانی بهو شیوه‌یه سوجه بیا، نه‌وکاته هر جورزکی سوجه بیا، دروسته‌و دوویاره‌شی له سر نیه، به‌لام نه‌گه‌ر ده‌گونجا سر دابنیته سر بالیفیک=سهرینیکو لای‌خواره‌وه‌شی به‌رزتر بی، نه‌وکاته واجبه شتیکی وده‌کو بالیف=سهرین دابنیو سوجه‌ی له سر بیا، هرودک له سرچاوه‌کاندا پوون کراوه‌ته‌وه.

(وَأَكْمَلُهُ) نه‌واوترینی سوجه‌بردن نه‌مه‌یه: (يُكَبِّرُ لَهُوِيَهُ) بلی: (الله اکبر)، که بقر سوجه ده‌پواته خواره‌وه ﴿عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُكَبِّرُ حِينَ يَهْوِي وَحِينَ يَرْفَعُ

بِلا رَفْعٍ وَيَضَعُ رُكْبَتَيْهِ ثُمَّ يَدْبِهُ ثُمَّ جِهَتَهُ وَأَلْفَهُ، وَيَقُولُ: سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى. ثَلَاثًا،

رَأْسَهُ، ثُمَّ يُكَبِّرُ حِينَ يَسْجُدُ ثُمَّ يُكَبِّرُ حِينَ يَرْفَعُ رَأْسَهُ» رواه الشيخان، پیغمبر ﷺ ده یفرمود: (الله اکبر)، کاتی چوونه سوجه و کاتی هه لسانه وه کاتی چوونه سوجه ی دووه م و کاتی هه لسانه وه له سوجه ی دووه م.

(بِلَا رَفْعٍ) به لام ده سته کانی به رز ناکاته وه: نه له و کاته ی ده چیتته سوجه وه نه له و کاته ش که له سوجه هه لده ستیتته وه «عَنْ ابْنِ عُمَرَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يَفْعَلُ ذَلِكَ حِينَ يَسْجُدُ وَلَا حِينَ يَرْفَعُ رَأْسَهُ مِنَ السُّجُودِ» رواه البخاری، پیغمبر ﷺ که ده چووه سوجه وه که له سوجه هه لده ستاوه، له هیچیان ده ستی به رز نه ده کرده وه. جا هه دیسه که ش به درئی له بوکووعدا پوون کراوه.

(وَيَضَعُ رُكْبَتَيْهِ) یه که مجار هه ربو نه ژتویه کانی داده نی (ثُمَّ يَدْبِهُ) ئینجا هه ربو ده سته کانی داده نی (ثُمَّ جِهَتَهُ وَأَلْفَهُ) ئینجا ته ویله و لووتی داده نی «عَنْ وَاثِلِ بْنِ حُجْرٍ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا سَجَدَ يَضَعُ رُكْبَتَيْهِ قَبْلَ يَدَيْهِ وَإِذَا نَهَضَ رَفَعَ يَدَيْهِ قَبْلَ رُكْبَتَيْهِ» رواه اصحاب السنن بسند حسن، پیغمبر ﷺ کاتی ده چووه سوجه نه ژتویه کانی پیش ده سته کانی داده نا، کاتی له سوجه هه لده ستاوه ده سته کانی پیش نه ژتویه کانی به رز ده کردن.

ئینجا بزانه: پیچه وانه ی ریزی پابرئو ناپه سنده، هه روه که له ژزیه ی سه رچاوه کاندا هه ربو و یانه، به لام هه دیسی تریش هه یه به پیچه وانه وه ده فهرموی: ده سته کانی پیش نه ژتویه کانی دابنی، بویی له (المجموع) ده فهرموی: به گویره ی هه دیس ده رناکه وی له و دوو رایانه یه کیک له وی تر به به هیژتر دابندری.

جا ئیمامی (الخطابی) ده فهرموی: هه دیسه که ی پیش خستنی نه ژتویه کان چه سپاوتره و بو نوژیکه ر خوشتره و شیوه ی جواتره.

(وَيَقُولُ) سوننه ته له سوجه دا بلی: (سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى). «عَنْ حَذِيفَةَ: صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ ذَاتَ لَيْلَةٍ... إِلَى أَنْ قَالَ: ثُمَّ رَكَعَ فَعَمَلُ يَقُولُ: سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ... ثُمَّ قَالَ: سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ... ثُمَّ سَجَدَ فَقَالَ: سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى» رواه مسلم، پیغمبر ﷺ له بوکووعدا ده یفرمود: (سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ)، له هه لسانه وه دا ده یفرمود: (سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ)، له سوجه دا ده یفرمود: (سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى).

جا نه و زیکره ی سوجه ش (ثلاثاً) لای که می سوننه ته: سی جار بیللی، به لام به یه ک جاریش بنچینه ی سوننه ته که وه ده ست دی.

هه روه ها سوننه ته ووشه ی (وَيَحْمَدُهُ) ش به نوای دا بلی، چونکه سی جار هه که و ووشه که له دوو هه دیسی بی هیژدا هاتون و له (المجموع) هیتاونی.

وَيَزِيدُ الْمُتَقَرِّدُ: اَللّٰهُمَّ لَكَ سَجَدْتُ وَبِكَ اٰمَنْتُ وَلَكَ اَسْلَمْتُ سَجَدَ وَجْهِيْ لِلَّذِيْ خَلَقَهُ وَصُوْرَهُ وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ تَبَارَكَ اللهُ اَحْسَنُ الْخَالِقِيْنَ. وَيَضَعُ يَدَيْهِ حَذُوْ مَنْكِبَيْهِ، وَيَنْشُرُ اَصَابِعَهُ مَضْمُوْمَةً لِلْقِبْلَةِ وَيَفْرِقُ رُكْبَتَيْهِ،

ئينجا بزانه: نيمای نويژ له و سى جاره زياتر، هيچ زيکړيکي تر ناکا، به لام (ويزيد المتقرد) نه و که سى به ته نهاى نويژ دهکا سوننه ته له دواى سى جاره که نه م زيکړه ش بکا: ﴿اَللّٰهُمَّ لَكَ سَجَدْتُ وَبِكَ اٰمَنْتُ وَلَكَ اَسْلَمْتُ، سَجَدَ وَجْهِيْ لِلَّذِيْ خَلَقَهُ وَصُوْرَهُ وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ، تَبَارَكَ اللهُ اَحْسَنُ الْخَالِقِيْنَ﴾ رواه مسلم. هـروه ها بى نيمای کړم لیکي سره میزکړاويش - په و هرجانه ی پریږدو له (افتتاح) دا، نه گړ گشت مه نمومو که کان نيزنى بدهن - سوننه ته نه و زیده په بخوینی، هـروه که له سرچاوه کاند ا فرموویانه.

(وَيَضَعُ يَدَيْهِ) له کاتى سوجه برېندا سوننه ته: هـر دوو له په دهسته کانی دابنې (حَذُوْ مَنْكِبَيْهِ) به رامېر هـر دوو شانه کانی (وَيَنْشُرُ اَصَابِعَهُ) په دجه کانی دهستی ده کاته وه، واته: دريژيان ده کاو (مَضْمُوْمَةً) به پټکه وه لکاوې (لِلْقِبْلَةِ) به وه و قبيله له سر شوینی نويژ دايانده نى ﴿عَنْ اَبِيْ حُمَيْدٍ﴾: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا سَجَدَ أَمَكَّنَ اَلْفُؤَّ وَجْهَهُ مِنْ اَلْأَرْضِ وَنَحَى يَدَيْهِ عَنْ جَنْبَيْهِ وَوَضَعَ كَفَيْهِ حَذُوْ مَنْكِبَيْهِ﴾ رواه الترمذى وقال: حسن صحيح، کاتى پیغه مېر ۱۱ سوجه ی ده برد، لووتو ته ویله ی له زه مین گیر ده کړنو دهسته کانی له ته نیشته کان لاده دان و هـر دوو له په دهسته کانی به رامېر شانه کانی داده نان.

(وَيَفْرِقُ رُكْبَتَيْهِ) هـروه ها سوننه ته: هـر دوو نه ژتړیه کان و هـر دوو پی په کانی به قه د بستیک لیک جیابکاته وه، به به لگى حه دیسه که ی (ابى هريره): که له سره تاي پوکنى سى په مدا پوونمان کرده وه، ئينجا زگى په دجه ی پی په کانی داده نيته سر زه مین، تاکو سره په دجه کان به وه و قبيله بن ﴿عَنْ اَبِيْ حُمَيْدٍ﴾: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا سَجَدَ اسْتَقْبَلَ بِأَطْرَافِ اَصَابِعِ رِجْلَيْهِ الْقِبْلَةَ﴾ رواه البخارى، که پیغه مېر ۱۱ سوجه ی ده برد، سرى په دجه ی پی په کانی پوو له قبيله ده کړدن.

ئينجا بزانه: له سوجه دا واجبه: به ره دهست و زگى په دجه ی پی په کان له سر زه مین دابندرین، که واته: نه گړ پشته دهست، يان پشتی په دجه کانی، يان پشته پی ی له سر زه مین دانا، نه وه سوجه که ی دروست نيه، به به لگى حه دیسه که ی پریږدو، هـم نه م حه دیسه ش: ﴿عَنْ الْبَرَاءِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: إِذَا سَجَدْتَ فَضَعْ كَفَيْكَ وَارْفَعْ مِرْفَقَيْكَ﴾ رواه مسلم، هـر کاتیک سوجه د برد، له په دهسته کانت دابنې سر زه مین و نه نیشکه کانت له زه مین به رز بکه وه. به لام واجب نيه: گشت نه ندانه که به ته وای دابندرین، به لکو به شيکی دابندريته سر زه مین سوجه که ی دروسته، هـروه که له سرچاوه کاند ا نه و هـسه له په پوون کړاوه ته وه.

وَيَرْفَعُ بَطْنَهُ عَنْ فَخْذَيْهِ وَمَرْفَقَيْهِ عَنْ جَنْبَيْهِ فِي رُكُوعِهِ وَسُجُودِهِ، وَتَضُمُّ الْمَرْأَةُ وَالْخُنْثَى. الثَّامِنُ: الْجُلُوسُ بَيْنَ سَجْدَتَيْهِ مُطْمَئِنًّا، وَيَجِبُ أَنْ لَا يَقْصِدَ بَرْفَعَهُ غَيْرَهُ، وَأَنْ لَا يُطَوِّلَهُ وَلَا الْأَعْتِدَالَ،

(وَيَرْفَعُ بَطْنَهُ عَنْ فَخْذَيْهِ) هر دوها سوننه ته: زگی له پانه کانی بهر ز بکاته وهو (وَمَرْفَقَيْهِ عَنْ جَنْبَيْهِ) هر دوو نه نیشه کانی له هر دوو ته نیشته کانی دور بخاته وهو (فِي رُكُوعِهِ وَسُجُودِهِ) هم له پوکووعو هم له سوجه دا نهو بهر زکړنه وهو دور خستنه وهو به نه نجام بدا ﴿عن عبدالله بن بُجَيْنَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ﴾: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا صَلَّى وَسَجَدَ فَرَجَّ بَيْنَ يَدَيْهِ حَتَّى يُرَى بَيَاضُ إِبْطَيْهِ رَوَاهُ الشَّيْخَانِ، يَتَفَهَّمُ بِهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ كَسُجُودِهِ دَهْبَرْد، دَهْسْتَه کانی لیک دور دهردهو تا سپایی بن ههنگلی ده بینرا.

(وَتَضُمُّ الْمَرْأَةُ وَالْخُنْثَى) به لام نافرته و نه نیر نه می نهو نه ندامانه ی پابر دیوان ویک دیننه وه، واته: نه نیشکه کانیان به ته نیشته کانیانه وه دهنن و زگیان به پانه کانیانه وه دهنن، چونکه نهو ها با شتر داده پوشرن، لهو بابه ته شدا هه دیستک هه به به لام بی هیزه، هر وهک له (تحفه) دا فهرمووی ته، نه مهش هه دیسه که به:

﴿مَرَّ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى امْرَأَتَيْنِ تَصَلَّيَانِ، فَقَالَ: إِذَا سَجَدْتُمَا فَطُمَا بَعْضَ اللَّحْمِ إِلَى الْأَرْضِ فَإِنَّ الْمَرْأَةَ فِي ذَلِكَ لَيْسَتْ كَالرَّجُلِ﴾ رَوَاهُ ابُو دَاوُدَ مَرْسَلًا، يَتَفَهَّمُ بِهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ بَه لای دوو نافرته دا پابر د نوږډیان دهردهو، جا فهرمووی: هر کاتیک سوجه تان برده، به شیکی خوتان بله کینن به زه میندا، چونکه له وه دا نافرته وهرکو پیاو نیه.

۸- ﴿دانیشتن له نیوان هر دوو سوجه دا﴾

(الثَّامِنُ) هه شتم له پوکنه کانی نوږډ: (الْجُلُوسُ) دانیشتنه (بَيْنَ سَجْدَتَيْهِ) له نیوان هر دوو سوجه کانی دا (مُطْمَئِنًّا) واجبه: لهو دانیشتنه شدا خوی پابگری، پیغه مبه رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ به نوږډ که ره که ی فهرموو: ﴿ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ جَالِسًا﴾ رَوَاهُ الشَّيْخَانِ، ئینجا له سوجه هه لسه وهو به دانیشتووی خوت پابگره.

(وَيَجِبُ) واجبه (أَنْ لَا يَقْصِدَ بَرْفَعَهُ) بهو هه لسانه وهی مه بهستی هیه نه بی (غَيْرَهُ) جگه له دانیشتنی نیوان سوجه، واته: نه گهر له ترسی شتیک، یان له نازاری پرکیکه سهری بهر ز کرده وه، نهو هه دروست نیه، به لکو واجبه: بگه پته وه بر سوجه، ئینجا به نیه تی دانیشتن هه لستیتته وه، هر وهک له سهرچاوه کاند فهرموویاته.

(وَأَنْ لَا يُطَوِّلَهُ) هر وهو ها واجبه: نهو دانیشتنه درږ نه کاته وه (وَلَا الْأَعْتِدَالَ) هر وهو ها پاستبونه وهی دوی پوکووعیش درږ نه کاته وه، واته: زیاتر لهو زیکره ی له هر به کیکیاندا سوننه ته.

وَأَكْمَلَهُ يُكَبِّرُ وَيَجْلِسُ مُقْتَرِشاً وَاضِعاً يَدَيْهِ قَرِيباً مِنْ رُكْبَتَيْهِ وَيَنْشُرُ أَصَابِعَهُ قَائِلاً: رَبِّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي وَاجْبُرْنِي وَارْقِنِي وَارْزُقْنِي وَاهْدِنِي وَعَافِنِي. ثُمَّ يَسْجُدُ الثَّانِيَةَ كَالْأُولَى، وَالْمَشْهُورُ سَنُ جُلْسَةٍ خَفِيفَةٍ بَعْدَ السَّجْدَةِ الثَّانِيَةِ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ يَقُومُ عَنْهَا.

(وَأَكْمَلَهُ) ته‌واوترین دانیشتنی نیوان هر دو سوجه‌کان نه‌ویه: (يُكَبِّرُ) له کاتی هه‌لسانه‌وه‌دا ده‌لی: (الله اکبر)، به‌لام ده‌سته‌کانی به‌رز نا‌کاته‌وه، هه‌روه‌ک له سوجه‌دا به‌لگه‌مان بۆ هه‌ردووکیان هه‌تاوه (وَيَجْلِسُ مُقْتَرِشاً) پی‌ی چه‌په‌ی پاتیخی‌وله سه‌ری داده‌نیشی‌ۆ پی‌ی پاسته‌شی داده‌چه‌قیی (وَاضِعاً يَدَيْهِ) هه‌ردوو ده‌سته‌کانی داده‌نیته سه‌ر هه‌ردوو پانه‌کانی (قَرِيباً مِنْ رُكْبَتَيْهِ) له نزیکه‌ی هه‌ردوو نه‌ژێره‌کانی (وَيَنْشُرُ أَصَابِعَهُ) په‌چه‌کانی ده‌ستیشی به‌ره‌و قیبله ده‌کاته‌وه، واته: سه‌ری په‌چه‌کانی له به‌رامبه‌ر نه‌ژێره‌کانی داده‌نی (قَائِلاً) له کاتی دانیشتندا بلی: ﴿رَبِّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي وَاجْبُرْنِي وَارْزُقْنِي وَاهْدِنِي وَعَافِنِي﴾ روی بعضه ابودلود باسناد جید، والباقی غیره والهاکم باسناد صحیح.

(ثُمَّ يَسْجُدُ الثَّانِيَةَ) ئینجا له دوا‌ی نه‌و دانیشتنه، سوجه‌ی دووه‌میش ده‌با (كَالْأُولَى) وه‌کو سوجه‌ی یه‌که‌م له شیوه‌و له زیکره‌کاندا، پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ به‌ نوێژکه‌ره‌که‌ی فهرموو: ﴿ثُمَّ اسْجُدْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ سَاجِداً﴾ رواه الشيخان، ئینجا له دوا‌ی نه‌و دانیشتنه سوجه‌یه‌کی تریش بیه‌و خۆت له سوجه‌که‌دا پابگره‌.

(وَالْمَشْهُورُ) فهرمووده‌ی ناسراوی هه‌زه‌ب نه‌مه‌یه: (سَنُ جُلْسَةٍ خَفِيفَةٍ) دانیشتنی سووک سوننه‌ته (بَعْدَ السَّجْدَةِ الثَّانِيَةِ) له دوا‌ی سوجه‌ی دووه‌م (فِي كُلِّ رَكْعَةٍ) له گشت په‌که‌ته‌تیکدا (يَقُومُ عَنْهَا) که له‌و دانیشتنه‌وه هه‌لبسته‌یته‌وه بۆ فاتیهه‌ خویندن ﴿عَنِ مَالِكِ بْنِ الْحُوَيْرِثِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ ﷺ يُصَلِّي إِذَا كَانَ فِي وَثَرٍ مِنْ صَلَاتِهِ لَمْ يَنْهَضْ حَتَّى يَمْسُوِيَ قَاعِداً﴾ رواه البخاری، پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ له په‌که‌ته‌ تاکه‌کانی نوێژدا هه‌لنه‌ده‌ستا پی‌وه تا داده‌نیشته. که‌واپو هه‌ر له‌و هه‌دیه‌ش وه‌رده‌گیری: که له ته‌حیاتداو له نوێژی به دانیشتنه‌وه‌دا نه‌و دانیشتنه‌یه، هه‌روه‌ک له سه‌رچاوه‌کاندا فهرموویانه‌.

ئینجا بزانه: به‌و دانیشتنه ده‌گوترێ: (جُلْسَةُ الْإِسْتِرَاحَةِ). واته: پشودانیکه له نیوان دوو په‌که‌ته‌دا، نه‌و دانیشتنه‌ش وه‌ک دانیشتنی ته‌حیاتی یه‌که‌م - به‌شیک نیه له هه‌چ په‌که‌ته‌تیک، هه‌روه‌ک له (المجموع)دا فهرموویه‌تی.

که‌واته: به ته‌واو یوونی سوجه‌ی دووه‌م، په‌که‌ته ته‌واو ده‌بی، هه‌روه‌ک له (تحفة)دا فهرموویه‌تی؟ چونکه له دوا‌ی فیرکرنی سوجه‌ی دووه‌م، پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ به‌ نوێژکه‌ره‌که‌ی فهرموو: ﴿ثُمَّ افْعَلْ ذَلِكَ فِي صَلَاتِكَ كُلِّهَا﴾ رواه الشيخان، ئینجا نه‌وه‌ی پابردو له گشت نوێژه‌که‌تا دووباره بکه‌وه.

التَّاسِعُ وَالْعَاشِرُ وَالْحَادِي عَشَرَ: التَّشَهُّدُ وَقُودُهُ وَالصَّلَاةُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ، فَالتَّشَهُّدُ وَقُودُهُ
إِنْ عَقِبَهُمَا سَلَامٌ رُكْنَانِ، وَإِلَّا فَسُتَّانِ، وَكَيْفَ قَعْدَ جَازٍ، وَيُسْنُ فِي الْأَوَّلِ الْإِفْرَاشُ:

۹ و ۱۰ و ۱۱- ﴿تەحيات، سەلەوات، بە دانىشتنەوه﴾

(التَّاسِعُ) نَوِيه م (وَالْعَاشِرُ) ديه م (وَالْحَادِي عَشَرَ) يازده مەم لە پوكنەكانى نوێژ: (التَّشَهُّدُ)
تەحيات خوێندنەو (وَقُودُهُ) دانىشتنە بۆ تەحيات خوێندنو (وَالصَّلَاةُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ)
سەلەوات لێدانە لە سەر پێغەمبەر ﷺ لە تەحياتدا.

(قَالَ التَّشَهُّدُ) جا تەحيات خوێندنو (وَقُودُهُ) دانىشتن بۆ تەحيات خوێندن لە نوێژى واجب و
سوننەدا (إِنْ عَقِبَهُمَا سَلَامٌ) ئەگەر سەلامدانەوهيان بە دواى بێ، واتە: ئاخىر تەحيات بێ لە
نوێژدا (رُكْنَانِ) هەردووکیان پوكنى نوێژنو واجب، جیاوازی نیه: نوێژەكە يەك پەكەت بێ،
يان دوو پەكەت بێ، يان زیاتر ﴿عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ﷺ: كُنَّا نَقُولُ قَبْلَ أَنْ يُفْرَضَ عَلَيْنَا التَّشَهُّدُ:
السَّلَامُ عَلَى اللَّهِ السَّلَامُ عَلَى جِبْرِيلَ وَمِيكَائِيلَ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قُولُوا: أَتَحْيَاتُ لِلَّهِ...﴾
رواه النسائي والدارقطني والبيهقي وقالوا: اسناده صحيح، واتە: پێش ئەوەى تەحيات
خوێندن واجب بێ، بە پستەى (السَّلَامُ عَلَى اللَّهِ)... هتد، کوتایى نوێژمان دەهێنا، ئینجا كە
تەحيات واجب بوو، پێغەمبەر ﷺ فرموى بێ: (أَتَحْيَاتُ لِلَّهِ)... هتد.

(وَالْأَمْرُ) بەلام ئەگەر سەلامدانەوهيان بە دواى ئەهات، واتە: ئاخىر تەحيات ئەبو لە نوێژدا
(فَسُتَّانِ) تەحياتو دانىشتن بۆ تەحيات خوێندن هەردووکیان سوننەتنو واجب نین ﴿عَنْ
عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُحَيْنَةَ ﷺ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَامَ مِنْ اثْنَيْنِ مِنَ الظُّهْرِ لَمْ يَجْلِسْ بَيْنَهُمَا فَلَمَّا قَضَى
صَلَاتَهُ سَجَدَ سَجْدَتَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ﴾ رواه الشيخان، پێغەمبەر ﷺ لە نوێژى نیوە پێژدا لە دواى
دوو پەكەت هەلساوهو دانەنىشت تەحيات بخوێنى، ئینجا لە کوتایى نوێژدا دوو
سوجدهى سەهووى بردن و سەلامى داىوه.

واتە: ئەگەر تەحياتى يەكەم واجب بێ، پێغەمبەر ﷺ سوجدهى سەهووى لەجياتى نەدەبرد،
چونكە سوجدهى سەهوو جێگەى واجب پێ ناكاتەوه، كەوابو: لە هەر شوێنێكدا تەحيات
واجب بێ دانىشتنیشى واجبە، واتە: ئەگەر تەحياتیش نەزانى، واجبە: بە ئەندازەى
تەحيات دابنیشى، هەروەها لە هەر شوێنێكدا تەحيات سوننەت بێ دانىشتنیشى سوننەتە،
واتە: ئەگەر تەحياتیش نەزانى، سوننەتە: بە ئەندازەى تەحيات دابنیشى، هەروەك لە
(تحفة) و (حاشية القلبوبى) لە باسى نەزانينى فاتحهدا فرمويانە.

(وَكَيْفَ قَعْدَ) بە هەر شێوەيەك بۆ تەحياتو بۆ دانىشتنەكانى تری نوێژ دابنیشى
(جَازٍ) دروستە، بەلام (وَيُسْنُ) سوننەتە (فِي الْأَوَّلِ) لە دانىشتنى تەحياتى يەكەمدا
(الْإِفْرَاشُ) بە شێوەى (إِفْتِرَاشٍ) دابنیشى، واتە: پشتى پێى چەپەى پايى، ئینجا

فَيَجْلِسُ عَلَى كَعْبٍ يُسْرَاهُ وَيَنْصِبُ يَمَنَاهُ وَيَضَعُ أَطْرَافَ أَصَابِعِهِ لِلْقَبْلَةِ، وَفِي الْآخِرِ التَّوَرُّكُ: وَهُوَ كَالْإِفْتِرَاشِ لَكِنْ يُخْرِجُ يُسْرَاهُ مِنْ جِهَةِ يَمِينِهِ وَيُلْصِقُ وَرَكَّهُ بِالْأَرْضِ، وَالْأَصْحُ يَقْتَرِشُ الْمَسْبُوقَ وَالسَّاهِي، وَيَضَعُ فِيهِمَا يُسْرَاهُ عَلَى طَرَفِ رُكْبَتِهِ مَنشُورَةَ الْأَصَابِعِ بِلَا ضَمٍّ،

(فَيَجْلِسُ عَلَى كَعْبٍ يُسْرَاهُ) له سر گوزینگی پی‌ی‌چه‌په دابنیشی و (وَيَنْصِبُ يَمَنَاهُ) پی‌ی‌پاسته‌شی داده‌چه‌قینتی و (وَيَضَعُ أَطْرَافَ أَصَابِعِهِ) زگی په‌دجه‌کانی پی‌ی‌پاسته‌ی داده‌نیتته سر زه‌مین (لِلْقَبْلَةِ) سره په‌دجه‌کان به‌ره و قبيله ده‌کا.

(وَفِي الْآخِرِ) هه‌روه‌ها له دانیشتنی ته‌حیاتی‌ناخیردا سوننه‌ته: (التَّوَرُّكُ) به شیوه‌ی (تَوَرُّكُ) دابنیشی، مه‌به‌ست به ته‌حیاتی‌ناخیر-لی‌ره‌دا- نه‌و ته‌حیاته‌یه سه‌لامدانه‌وه‌ی به دوا‌دا بی، جیاوازی نیه: نویژده‌که به‌ک په‌کعتی بی: وه‌کو و‌تر، یان دوو په‌کعتی بی، یان زیاتر، هه‌روه‌ک له (المجموع) دا پوونی کړیته‌وه، که‌واته جیاوازی نویژی واجب و سوننه‌ت نیه.

(وَهُوَ) دانیشتنی (تَوَرُّكُ)ش (كَالْإِفْتِرَاشِ) وه‌کو دانیشتنی (إِفْتِرَاشِ) وایه (لَكِنْ) به‌لام له‌وه‌دا جیاوازی: (يُخْرِجُ يُسْرَاهُ) له (تَوَرُّكُ) دا پی‌ی‌چه‌په‌ی ده‌باته ده‌روه‌ه (مِنْ جِهَةِ يَمِينِهِ) به لای راسته‌ی‌داو (وَيُلْصِقُ وَرَكَّهُ بِالْأَرْضِ) لاقینگی‌چه‌په‌ی به زه‌مین‌وه ده‌لکینتی ﴿عَنْ أَبِي حَمْدٍ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ إِذَا جَلَسَ فِي الرَّكْعَتَيْنِ جَلَسَ عَلَى رِجْلِهِ الْيُسْرَى وَنَصَبَ الْيُمْنَى، وَإِذَا جَلَسَ فِي الرَّكْعَةِ الْآخِرَةِ قَدَّمَ رِجْلَهُ الْيُسْرَى وَنَصَبَ الْآخَرَى وَقَعَدَ عَلَى مَقْعَدَتِهِ﴾ رواه البخاری، پیغه‌مبه‌ر که دوو په‌کعتی ته‌واو ده‌کردن، بق ته‌حیات خویندن له سر پی‌ی‌چه‌په‌ی داده‌نیشت و پی‌ی‌پاسته‌شی داده‌چه‌قاند، که بق ته‌حیاتی ناخیریش داده‌نیشت، پی‌ی‌چه‌په‌ی ده‌برده پیش پی‌ی‌پاسته‌ی، پی‌ی‌پاسته‌شی داده‌چه‌قاندو له سر نه‌رمه‌ی‌پانی داده‌نیشت.

(وَالْأَصْحُ) هه‌رموده‌ی پاستر نه‌مه‌یه: (يَقْتَرِشُ الْمَسْبُوقُ) نه‌و مه‌نمووه‌ی له نیما‌مه‌که‌ی دواکه‌وتوه، نه‌ویش له‌و ته‌حیاته‌ی له‌گه‌ل نیما‌دا ده‌یان‌خوینتی، به شیوه‌ی (إِفْتِرَاشِ) داده‌نیشتی، چونکه به‌و ته‌حیاته‌کوتایی نویژده‌که‌ی نایی (وَالسَّاهِي) هه‌روه‌ها نه‌و که‌سه‌ی له نویژدا سه‌هوی کړیوه له نیه‌تی‌دایه سوجه‌ی سه‌هو بیا، نه‌ویش به شیوه‌ی (إِفْتِرَاشِ) داده‌نیشتی، چونکه ته‌حیاته‌که‌ی ناخیری‌نویژ نیه‌و سه‌لامدانه‌وه‌ی به دوا‌دا نایی، که‌وابو: نه‌گر نیه‌تی سوجه‌ی سه‌هوی نه‌بو، به (تَوَرُّكُ) داده‌نیشتی.

﴿چونیه‌تی دانانی‌ده‌ست‌و په‌نجه‌له ته‌حیات‌دا﴾

(وَيَضَعُ فِيهِمَا يُسْرَاهُ) سوننه‌ته له ته‌حیاتی به‌که‌م دووه‌مدا ده‌ستی‌چه‌په‌ی دابنیتی (عَلَى طَرَفِ رُكْبَتِهِ) له سر پڅی نه‌ژتی‌ی‌چه‌په‌ی و (مَنشُورَةَ الْأَصَابِعِ) په‌دجه‌کانی ده‌ستی چه‌په‌شی کراوه بن (بِلَا ضَمٍّ) پیکیان‌وه نالکینتی.

قُلْتُ: الْأَصْحُ الْأَصْمُ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَيَقْبِضُ مِنْ يَمَنَاهُ الْخَنْصَرُ وَالْبَنْصَرُ وَكَذَا الْوُسْطَى فِى الْأَظْهَرِ وَيُرْسِلُ الْمُسْبَحَةَ وَيَرْفَعُهَا عِنْدَ قَوْلِهِ: إِلَّا اللَّهُ، وَلَا يُحَرِّكُهَا،

به لام (قلت) ثيمامى (النواوى) ده فرموى (الأصح) فرموده‌ى پاستر نه مه به: (الضم) په چه كانى پيکه وه ده لكينى (والله أعلم) تاكو گشتيان ږو له قبيله بن.

هروه ها ده ستي پاسته شى داده نيته سر پانى پاسته ى له نريك نه ژتوى (ويقبض من يمينه) له په چه كانى ده ستي پاسته ى نه م سى په دجانه ده نوقينى: (الخنصر) قليجو (والبنصر) مامه ليجو (وكذا الوسطى) هروه ها ډوله دريژه (فى الظاهر) له فرموده ى به هيتردا (ويُرسل المسبحة) شاده نويزه ش دريژ ده كاته وه نريك نه ژتوى (ويرفعها) له كاتى شاده هيئاندا شاده نويزه كه به رز ده كاته وه (عند قوله) له كاتى ده ست پيكرنى ووشه ى (إلا الله)، نه ختيكيش په چه كه شوږ ده كاته وه؟ تاكو بهرو قبيله ببي، جا تا په چه كه به رزكرو بى، ته نها ده پوانيته په چه كه، به به لگى حه ديسه كى داهاتوو: له باسى (سونه ته كانى ناو نوښ) دا، ان شاء الله تعالى.

ئينجا تا ه لده ستيته وه، يان تا س لام ده داته وه هر به به رزكرو به ى پايده گريو داينا نيته وه، مه به ستيشى بهو به رزكرو به وه به نه وه بى: خواى گوره تاك و ته نيايه له زاتو سيفه و كرداردا، تاكو لهو په كخواناسينه دا كردارو گوftarو باوه پي دل به په كه وه كړ بكا ته وه، هروه ك له ډډيه ى سرچاوه كاندا پوونيان كړي ته وه ﴿عن ابن عمر رضي الله عنهما: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا قَعَدَ لِلشَّهَادِ وَضَعَ يَدَهُ الْيُسْرَى عَلَى رُكْبَتِهِ الْيُسْرَى، وَالْيَمْنَى عَلَى الْيَمْنَى، وَعَقَدَ ثَلَاثًا وَخَمْسِينَ وَأَشَارَ بِأَصْبَعِهِ السَّبَابَةِ﴾ رواه مسلم واصحاب السنن، پيغه مبره ﷺ كه بى ته حيات داده نيشت ده ستي چه په ى له سر نه ژتوى چه په ى داده ناو ده ستي پاسته شى له سر نه ژتوى پاسته ى داده ناو په چه كانى وهكو ژمي ريارى په دجاو سى ده نوقاندينو به په چه ى شاده ى تاماژه ى بى په كخواناسين ده كړد.

(وَلَا يُحَرِّكُهَا) له ماوه ى به رزكرو به وه دا په چه ى شاده ناجولينى، چونكه جولاندى ناپه سنده، هروه ك له سرچاوه كاندا فرموويانه، به لكو له فرموده په كى مه زه بډا: جولاندى حه رامو نويز به تال ده كاته وه، هروه ك له (المجموع) و (تحفه) دا فرموويانه ﴿عن ابن الزبير رضي الله عنهما: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يُشِيرُ بِالسَّبَابَةِ وَلَا يُحَرِّكُهَا﴾ رواه ابوداود باسناد صحيح، وأحمد والنسائي وابن حبان فى صحيحه، وصححه البيهقى، پيغه مبره ﷺ تاماژه ى به په چه ى شاده ده كړدو نه يده جولاند.

ئينجا بزانه: له حه ديسنيكى (صحيح) دا هاتوه: ﴿عن وائل بن خجر رضي الله عنه: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَفَعَ إصْبَعَهُ، فَرَأَيْتُهُ يُحَرِّكُهَا يَدْعُو بِهَا﴾ رواه ابن خزيمة والبيهقى وغيرهما باسناد صحيح،

وَالْأَظْهَرُ ضَمُّ الْإِنْهَامِ إِلَيْهَا كَعَاقِدِ ثَلَاثَةٍ وَخَمْسِينَ، وَالصَّلَاةُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَرَضٌ فِي الشَّهَادَةِ الْأَخِيرِ،

پیغمبر ﷺ په دجی شاده ی بهر ز کرده و دیتم ده بچولاندو دعای پی ده کرد. جا نیمای (البیهقی) ده فرموی: ده گونجی مه بهستی به م جولاندنه: ناماژه پی کردنه که بی، نه که جولاندنی به رده و ام؟ تا کو دزایه تی نه بی له که ل حدیسه که ی (ابن الزبیر) ی پابردو و هر دو کیان پیک بگه نه وه.

هر وده ها حدیسه که ی (ابن عمر رضی الله عنهما: تَخْرِيكُ الْإِصْبَعِ مَذْعَرَةً لِلشَّيْطَانِ) جولاندنی په دجه ترساندن به شیتان. نیمای (النوای) ده فرموی: ثم حدیسه (صحیح) نیو بی میزه، له (المجموع) دا مه سه له ی په دجی به درژی پوون کردنه وه.

هر وده ها نو حدیسه ش که ده فرموی: ﴿لَيْسَ أَشَدُّ عَلَى الشَّيْطَانِ مِنَ الْحَدِيدِ، يَعْنِي السَّبَابَةَ﴾ په دجی شاده له ناسن به میزتره له دزی شیتان. مه بهست به (له ی) خودی په دجه که ی، هر وده له کوتای حدیسه که دا به (السَّبَابَةُ) پافه ی کراوه، که و ابو: لیره شدا مه بهست جولاندن نیو؟ چونکه (هی) بؤ (مُؤَنَّث) میینه به کار دیو (تَحْرِيكِش) (مُذَكَّر) نییرینه یه.

(وَالْأَظْهَرُ) فرموده ی به میزتر نه مه یه: (ضَمُّ الْإِنْهَامِ إِلَيْهَا) سوننه ته: په دجی گوره ش به لای بنه وده ی په دجی شاده نویزه وده بلکیتی (كَعَاقِدِ ثَلَاثَةٍ وَخَمْسِينَ) وده کو زمیریاری په دجاوسی: که به په دجه کانی ناماژه بؤ نو ژماره یه بکا، به به لگی حدیسه صحیحه که ی (ابن عمر) پابردو، ینجا بزانه: ناپه سنده به په دجی ده سته چه پ ناماژه بکا، هر چند ده سستی پاسته شی نه مایی، هر وده ها ناماژه کردن به په دجه کانی تری پاسته ش سوننه ت نیو، هر چند په دجی شاده شی نه مایی، هر وده له (المجموع) (تحفه) دا فرموده یان.

﴿سَهْلَوَاتٌ لَهُ تَهْ حَيَاتُهَا﴾

(وَالصَّلَاةُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ) سه له وات لیدان له سر پیغمبر ﷺ (فَرَضُ) پروکنیکی نویزه و واجبه (فِي الشَّهَادَةِ الْأَخِيرِ) له ته حیاتی ناخیردا، واته: نو ته حیاته ی ده که ویته ناخیری نویژ، هر چند ته حیاتی تریشی له پیشدا نه بی: وده که ته تیکی وده نو دو په که تی سبه ینی و جومعه و نویژی کو دتکراوه و سوننه ته دو په که ته یه کان، خوی گوره ده فرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾ نه ی نو که سانه ی باوه پتان هیناوه، سه له وات له سر پیغمبر ﷺ لیبدن و سه لامی لیکن.

جا به به لگی (اجماع): له دهر وده ی نویژدا سه له وات لیدان واجب نیو، به لکو سوننه ته، که و ابو: به فرمانی ثایه ته که سه له وات له ناو نویژدا واجبه، هم به به لگی نه م حدیسه ش: ﴿عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ نُصَلِّي عَلَيْكَ إِذَا كُنْ

وَالْأَظْهَرُ سُنَّهَا فِي الْأَوَّلِ، وَلَا تُسَنَّ عَلَى الْآلِ فِي الْأَوَّلِ عَلَى الصَّحِيحِ، وَتُسَنَّ فِي الْآخِرِ وَقِيلَ تَجِبُ. وَأَكْمَلُ التَّشْهَدِ مَشْهُورٌ، وَأَقْلَهُ: التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ سَلَامٌ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ سَلَامٌ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ.

صَلَّيْنَا عَلَيْكَ فِي صَلَاتِنَا؟ قَالَ: قُولُوا: اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ... الخ، رواه ابن خزيمة وابن حبان والدارقطني وقال: هذا إسناد حسن، والحاكم وقال: حديث صحيح، نهى بَيْتَقَه مَبْرُورِي خَوَالِدٌ نَيْمَه چُون سَهْلَه وَاَت لَه سَهَر تَق لِتَبْدَه يَن هَهَر كَاتِيَك لَه نَاو نَوِيْزْدَا وَيَسْتَمَان سَهْلَه وَاَت لِتَبْدَه يَن؟ بَيْتَقَه مَبْرُورِي فَهَر مَوِي: بَلَيْن: (اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ...) هَتَد. (وَالْأَظْهَرُ) بِه فَهَر مَوْدَه يَ بِه مَيَزَتَر (سُنَّهَا فِي الْأَوَّلِ) سَهْلَه وَاَت لِتَدَان لَه سَهَر بَيْتَقَه مَبْرُورِي لَه تَه حَيَاتِي بِه كَه مَدَا سَوْنَنَتَه، هَه رَوَه ك تَه حَيَاتَه كَه ش سَوْنَنَتَه.

بِه لَام (وَلَا تُسَنَّ عَلَى الْآلِ) سَهْلَه وَاَت لِتَدَان لَه سَهَر خَزْمَه كَانِي بَيْتَقَه مَبْرُورِي سَوْنَنَت نِيَه (فِي الْأَوَّلِ) لَه تَه حَيَاتِي بِه كَه مَدَا (عَلَى الصَّحِيحِ) لَه سَهَر فَهَر مَوْدَه يَ پَاسَت، بِه لَام نَه كَهَر مَه مَعْمُوم پَيْتَش نِيْعَام تَه حَيَاتِي بِه كَه مِي تَه وَاو كَرَد، نَه وَاَتَه سَوْنَنَتَه سَهْلَه وَاَت لَه سَهَر (آلِ) شَو هَم سَهْلَه وَاَتَه دَرِيْزَه كَه ش لِتَبْدَا هَه رَوَه كَه (الشَّرواني) دَا فَهَر مَوِيَه تِي.

هَه رَوَهَا (وَتُسَنَّ) سَهْلَه وَاَت لَه سَهَر (آلِ) - خَزْمَه كَانِي بَيْتَقَه مَبْرُورِي سَوْنَنَتَه (فِي الْآخِرِ) لَه تَه حَيَاتِي نَاخِيْرِدَا (وَقِيلَ تَجِبُ) لَه فَهَر مَوْدَه يَه كِي بِي مَيَزْدَا: وَاجِبَه، چُون كَه بَيْتَقَه مَبْرُورِي دَه فَهَر مَوِي: لَه سَه وَاَت لِتَدَانْدَا بَلَيْن: (اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ) رَوَاهُ الشَّيْخَان. جَا بَزَانَه مَه رَجَه: سَهْلَه وَاَت لِتَدَانَه كَه بَكَه وَيْتَه دَوَاي شَادَه مَيَنَانِي تَه حَيَات، وَاتَه: لَه دَوَاي تَه وَاوَبُونِي (أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ) سَهْلَه وَاَت لِتَبْدَا، هَه رَوَه كَه (المجموع) دَا فَهَر مَوِيَه تِي.

(وَأَكْمَلُ التَّشْهَدِ) تَه وَاوَتَرِيْن وَوَشَه كَانِي تَه حَيَات (مَشْهُورٌ) نَاسِرَاوَه لَه چَه نَد حَه دِيْسِيَكِي (صَحِيح) دَا هَاتَوَه، وَهَك: (اَلتَّحِيَّاتُ الْمُبَارَكَاتُ الصَّلَوَاتُ الطَّيِّبَاتُ لِلَّهِ، اَلسَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، اَلسَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ) رَوَاهُ الشَّيْخَان وَاللَّفْظُ لِمُسْلِم.

(وَأَقْلَهُ) كَه مَتَرِيْن وَوَشَه كَانِي تَه حَيَات: كَه نَوِيْزِي پِي دُرُوسَت بِي، نَه مَه يَه: (اَلتَّحِيَّاتُ لِلَّهِ، سَلَامٌ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، سَلَامٌ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ). بِه لَام نَه كَهَر لَه هَه رَوِي وَكِيَانْدَا بَلَي: (اَلسَّلَامُ) خِيَرِي زِيَاَتَرَه، هَه رَوَه كَه لَه سَهَر چَاوَه كَاَنْدَا فَهَر مَوِيَانَه.

وَقِيلَ يَحْذِفُ وَبَرَكَاتُهُ وَالصَّالِحِينَ، وَيَقُولُ: وَأَنْ مُحَمَّدًا رَسُولُهُ. قُلْتُ: الْأَصَحُّ وَأَنْ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَبَيَّتْ فِي صَحِيحِ مُسْلِمٍ وَاللَّهُ أَعْلَمُ، وَأَقْلُ الصَّلَاةِ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَآلِهِ: اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ. وَالزِّيَادَةُ إِلَى حَمِيدٍ مَجِيدٍ سُنَّةٌ فِي الْآخِرِ،

(وَقِيلَ) له فرموده به کی بی‌هیزدا (يَحْذِفُ) نه م دوو ووشه یه نالی: که (وَبَرَكَاتُهُ) (الصَّالِحِينَ) یه، (وَيَقُولُ) له فرموده ی بی‌هیزدا دروسته بلی: (وَأَنْ مُحَمَّدًا رَسُولُهُ) واته: ووشه ی (عَبْدُهُ) و دووباره کردنه وه ی (أَشْهَدُ) ی له گه لدا نه بی.

(قُلْتُ) نیامی (النواوی) ده فرموی (الْأَصَحُّ) به فرموده ی پاستر دروسته بلی: (وَأَنْ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ) واته: ووشه ی (أَشْهَدُ) دووباره نه کاته وه (وَبَيَّتْ) شاده ی دوو م به بی دووباره کردنه وه ی (أَشْهَدُ) هاتوه (فِي) له (صَحِيحِ مُسْلِمٍ) دا (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

به لām دووباره کردنه وه ی پیتی (واو) له شاده ی دوو م دا واجبه، ههروه که له (الشروانی) دا فرموی ته، واته: چونکه -جگه له شاده ی بانگ- له هیچ حدیسیکدا به بی (واو) نه گوتراوه، ههروه ها (بسم الله) کردن له سه ره تای ته حیاتدا سوننه ت نیه، چونکه حدیسه که ی بی‌هیزه، ههروه که له سه رچاوه کاند ا فرمویانه.

ههروه ها ناپه سنده ته حیات به دهنگی ناشکرا بخویندری، چونکه حدیسی (صحیح) ده رباره ی به نهی خویندن ی هاتوه و له (المجموع) دا پوونی کردنه وه.

(وَأَقْلُ الصَّلَاةِ) که مترین ووشه کانی سه له وات لیدان له ته حیاتدا (عَلَى النَّبِيِّ ﷺ) له سه ر پیغه مبهروه ﷺ (وَالِهِ) له سه ر خزمه کانی پیغه مبهروه ﷺ نه مه یه: (اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ). واته: نه وه نده له ته حیاتدا بگوئی، نویژه که ی دروسته، چونکه فرمانی خوی گه وره به جی ده هیندری.

به لām (وَالزِّيَادَةُ) له وهش زیاتر (إِلَى) تا ده گاته (حَمِيدٍ مَجِيدٍ) -که له چند حدیسیکی (صحیح) دا هاتوه- (سُنَّةٌ فِي الْآخِرِ) له ته حیات ی ناخیردا سوننه ته، جا نیام بی، یان مه نوموم بی، یان به ته نهایی نویژ بکا، که وابو: له دوی (وَأَشْهَدُ أَنْ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ) یه کسه بلی: ﴿اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ- فَيَ الْعَالَمِينَ- اِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ﴾ رواه الامام الشافعي والشيخان، واللفظ للشافعي إلا (فِي الْعَالَمِينَ) قلمسلم.

نینجا بزانه: نه گه ره سه له واته که دا بلی: (سَيِّدِنَا مُحَمَّدٌ) زیانی نیه، به لکو چند زانیه که فرمویانه: سوننه ته. جا نه و حدیسه ش که ده لی: ﴿لَا تُسَلِّتُونِي فِي الصَّلَاةِ﴾ له ناو نویژدا بی م مه لّین (سَيِّدٍ). حدیسیکی پوجه له و هیچ بنچینه یه کی پاستی نیه، ههروه که له (نهایه) و (الشروانی) دا پوونیان کردنه وه.

وَكَذَا الدُّعَاءُ بَعْدَهُ وَمَأْتُورُهُ أَفْضَلُ، وَمِنْهُ: اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ إِلَى آخِرِهِ،
وَيُسْنُ أَنْ لَا يَزِيدَ عَلَى قَدْرِ التَّشَهُّدِ وَالصَّلَاةِ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ، وَمَنْ عَجَزَ عَنْهُمَا تَرَجَّمَ،

﴿دوعای دوائ ته حیات﴾

(وَكَذَا الدُّعَاءُ بَعْدَهُ) هر دوها دوعا کردن له دوائ ته حیاتى تاخیردا سوننه ته، واته: که
سه له واتى ته واو کرد، دوعا بکا (وَمَا تُورُهُ أَفْضَلُ) نهو دوعایانه ی له پیغه مبهروه ﷺ
هاتون خیری زدرته (وَمِنْهُ) همدیک لهو دوعایانه نه مویه: ﴿اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا
أَخَّرْتُ وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ وَمَا أَسْرَفْتُ وَمَا أَلْتُمْ بِهِ مِنِّي، اَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَاَنْتَ الْمُؤَخِّرُ،
لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ﴾ روه مسلم.

به لکو چند زانایک به واجبیان داناو: له دوائ ته حیاتى نه دوعایه بکری: ﴿اَللّٰهُمَّ اِنِّی
أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَمِنْ عَذَابِ النَّارِ وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ
الدَّجَالِ﴾ روه الشیخان. هر دوها پیغه مبهروه ﷺ نهو دوعایه شی فیری نیامی (ابوبکر ﷺ)
کردوه: ﴿اَللّٰهُمَّ اِنِّی ظَلَمْتُ نَفْسِی ظُلْمًا کَثِیْرًا وَلَا یَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا اَنْتَ فَاعْفِرْ لِی مَغْفِرَةً مِنْ
عِنْدِکَ وَارْحَمْنِی اِنَّکَ اَنْتَ الْغَفُوْرُ الرَّحِیْمُ﴾ روه الشیخان.

شینجا بزانه: لهو دوعایانه دا جیوازی نیامو مه نومو نو یژدگری به ته نهانیه، به لام
(وَيُسْنُ) سوننه ته: (أَنْ لَا یَزِیْدَ) نیامی نو یژد دوعایه که ی دوائ ته حیاتى زیاتر نه کا (عَلَى قَدْرِ
التَّشَهُّدِ) له نه ندازه ی که مترینی ته حیاتو (وَالصَّلَاةِ عَلَى النَّبِیِّ ﷺ) له که مترینی سه له وات
لیدان له سه پیغه مبهروه ﷺ، واته: سوننه ته لهو نه ندازه یه که متر بی.

شینجا بزانه: نهو که سه ی به ته نهانی نو یژد ده کا، هر چند دوعا در یژد بکا ناپه سند نه، بهو
مه رجی سه هو نه کا، به لام دوعا کردن له ته حیاتیه که مدا ناپه سنده، جا نه گهر مه نومو
له پیش نیامدا ته حیاتیه که می ته واو کرد، نهو کاته سوننه ته له دوائ سه له وات دوعا
بکا، هر وه که له (تحفة) و (نهایه) دا فرموویانه، هر وه ها هر ته حیاتیک: یه که مو تاخیر
نه بی - وه که نهو ته حیاتانه ی مه نومو بؤ شوینکه وتنی نیامه که ی ده یا دخوینی - نه ویش
همان بریاری ته حیاتیه که می بؤ ده بری، هر وه که له (تحفة) دا فرموویه تی.

(وَمَنْ عَجَزَ عَنْهُمَا) هر که سیک توانای نه بو ته حیاتو سه له واته که به عه په بی بلیو
نه شگونجا فیر بیی (تَرَجَّمَ) واجبه: وه ریان بگپرتته سه زمانیکى ترو به زمانیکى تر
بیانلی، به لام نه گهر توانای عه په بی ی هه بو و به قه سدی خو ی فیر نه کرد نو یژد که ی
به تال ده بی، هر وه که له (نهایه) دا فرموویه تی، جا نه گهر توانای وه گپرانیشی نه بو،
واجبه: به نه ندازه ی ته حیاتو سه له وات دابنیشی، هر وه که له سه ره تای ته حیاتدا
پوونمان کرده وه.

وَيُتَرَجَّمُ لِلدُّعَاءِ وَالذِّكْرِ الْمُنْدُوبِ الْعَاجِزُ لَا الْقَادِرُ فِي الْأَصَحِّ. الثَّانِي عَشَرَ: السَّلَامُ، وَأَقْلَهُ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ. وَالْأَصَحُّ جَوَازُ سَلَامٍ عَلَيْكُمْ، قُلْتُ: الْأَصَحُّ الْمَنْصُوصُ لَا يُجْزِئُهُ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَأَنَّهُ لَا تَجِبُ نِيَّةُ الْخُرُوجِ،

(وَيُتَرَجَّمُ لِلدُّعَاءِ) هر روزه در بسته: نه و دعايش و ريگيرته سر زمانىكى تر: كه له نويژدا سوننه ته و له پيغه مبره وه ﷺ هاتوه (وَالذِّكْرِ الْمُنْدُوبِ) هر روزه در بسته نه و زيكرهش و ريگيرته سر زمانىكى تر: كه له نويژدا سوننه ته و له پيغه مبره وه ﷺ هاتوه (الْعَاجِزُ) نه و كه سهى ناتوانى به عهده بى بيانلى (لَا الْقَادِرُ) نه و كه سهى تواناى ههيه: به عهده بى بيانلى، واته: هر كه سيك تواناى عهده بى ههيه و به زمانىكى تر بيانلى، نويژه كهى به تال ده بى (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده دى راستردا.

هر روزه ها هر دعايش و هر زيكرتك: كه له پيغه مبره وه ﷺ نه هاتبى، چه پامه: له نويژدا- جگه له عهده بى- به زمانىكى تر بيلى و نويژه كهى پى به تال ده بى، هر چه ند تواناى عهده بيشى نه بى، هر روزه كه له سرچاوه كاندا فرموده يانه.

۱۲- ﴿سَلَامٌ لَّامِدَانِهِ وَهُوَ﴾

(الْثَّانِي عَشَرَ) پوكنى دوانزه مين له پوكنه كانى نويژ: (السَّلَامُ) سه لامدانه وهى به كه مه، پيغه مبره ﷺ ده فرموى: ﴿مِفْتَاحُ الصَّلَاةِ الطُّهُورُ، وَخَرِيُّهَا التَّكْبِيرُ، وَتَحْلِيلُهَا التَّسْلِيمُ﴾ رواه اصحاب السنن بسند صحيح، كليلى نويژ: ده ستنويژه، دابه ستنى نويژ: گوئى (الله اكبر) ه، ته و اوكردى نويژ: سه لامدانه وهيه.

جا بزانه: به سه لامدانه وهى به كه م نويژ ته و او ده بى، واته: سه لامدانه وهى دووه م به شيك نيه له نويژه كه، كه و ابو: نه گهر- له نوى سه لامدانه وهى به كه م- له گه ل سه لامدانه وهى دووه مدا بى ده ستنويژ بى، نويژه كهى به تال نابى، هر روزه كه (المجموع) دا فرموده تى.

(وَأَقْلَهُ) كه مترينى سه لامدانه وهى به كه م: به دانىشتنه وه پوو له قيبله بلى: (السَّلَامُ عَلَيْكُمْ). يهك جار (وَالْأَصَحُّ جَوَازُ) له فرموده يه كدا در بسته بلى: (سَلَامٌ عَلَيْكُمْ). به لام بى هيزه (قُلْتُ) نيعامى (النواوى) ده فرموى: (الْأَصَحُّ الْمَنْصُوصُ: لَا يُجْزِئُهُ) ده ققى فرموده دى راستر نه مهيه: (سَلَامٌ عَلَيْكُمْ) دروست نيه (وَاللَّهُ أَعْلَمُ) هر روزه ها (سَلَامٌ عَلَيْكُمْ) يان (سَلَامُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ) يان (سَلَامٌ عَلَيْكَ) يان (السَّلَامُ عَلَيْكَ)، نه وانهش هيجيان دروست نين و گشتيان نويژ به تال ده كه ن نه گهر بزاني و به قه سدى بيانلى، هر روزه كه له نويژه ي سه رچاوه كاندا فرموده يانه (وَأَنَّهُ) هر روزه ها فرموده دى راستر نه مهيه: (لَا تَجِبُ نِيَّةُ الْخُرُوجِ) واجب نيه نيه ته دهرچوون له نويژ بى نى، چونكه نيه ته نويژ سه لامدانه وهى ده گريته وه، به سه لامدانه وهى به كه ميش نويژ ته و او ده بى.

وَأَكْمَلَهُ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ. مَرَّتَيْنِ يَمِينًا وَشِمَالًا، مُلْتَقَتًا فِي الْأُولَى حَتَّى يُرَى خَدُّهُ الْأَيْمَنُ وَفِي الثَّانِيَةِ الْأَيْسَرُ، ثَاوِيًا السَّلَامَ عَلَى مَنْ عَنْ يَمِينِهِ وَيَسَارِهِ مِنْ مَلَائِكَةِ وَإِنْسٍ وَجِنٍّ، وَيَتَوَى الْإِمَامَ السَّلَامَ عَلَى الْمُقْتَدِينَ، وَهُمْ الرُّدُّ عَلَيْهِ. الثَّلَاثُ عَشَرَ: تَرْتِيبُ الْأَرْكَانِ كَمَا ذَكَرْنَا،

(وَأَكْمَلُهُ) نه واوردنی سه لامدانه وه نه مه یه: (السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ)، واته: (وَبَرَكَاتُهُ) ی له که لدا نه بی (مَرَّتَيْنِ) سوننه ته دوو جار سه لام بداته وه: جَارِک (یَمِینًا) سوننه ته به لای راسته دا (وَشِمَالًا) جَارِکیش سوننه ته به لای چه په دا (مُلْتَقَتًا فِي الْأُولَى) له سه لامی په که مدا نه وه ندّه ثاوې بداته وه (حَتَّى يُرَى خَدُّهُ الْأَيْمَنُ) تا له پشت وه را کولم ی پرستی ده دیتری و (وَفِي الثَّانِيَةِ الْأَيْسَرُ) تا له سه لامی دووه میشدا کولم ی چه په ی ده دیتری ﴿عَنْ عَبْدِ اللَّهِ﴾: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُسَلِّمُ عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ حَتَّى يُرَى بَيَاضُ خَدِّهِ: السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ ﴿رواه ابوداود وغيره بسند صحيح، پیغمبر ﷺ به لای پرستی یو به لای چه په ی دا سه لامی ده داوه، تا سپیای کولم ی ده دیترا، له هه ردو لدا ده یفه رموو: (السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ).

ثینجا بزانه: له لای چه نه زانیه ک (وَبَرَكَاتُهُ)ش سوننه ته، چونکه له حه یسیکی (ابی داود بسند صحیح) هاتوه، هه روه ها سوننه ته: ده ست به ووشه ی (السَّلَامُ) بکا، ثینجا ثاوې بداته وه. هه روه ها بزانه: ثاوې دانه وه سوننه ته، واته: نه گهر له هه ردو سه لامه که ی دا پوو له قیبله بی و به هیچ لایه کیشدا ثاوې نه داته وه سه لامدانه وه که دروسته، به لام سوننه ته که ی له ده ست ده چی، هه روه ک له (المجموع) دا نه وه سه لانه ی پوون کردونه وه.

(ثَاوِيًا) سوننه ته به سه لامدانه وه ی په که م نیه تی نه وها بی: (السَّلَامُ عَلَى مَنْ عَنْ يَمِينِهِ) سه لام له و که سانه بکا: که له لای پرستی خویه تی و (وَيَسَارِهِ) به دووه میش نیه تی سه لامکردنی هه بی له و که سانه ی له لای چه په ی خویه تی: (مِنْ مَلَائِكَةٍ) له فرشته و (وَإِنْسٍ) له ناده میزادو (وَجِنٍّ) له جنو که (وَيَتَوَى الْإِمَامَ) ثیمامی نویژ به سه لامدانه وه ی خوی له که ل نه و سئ چینش نیه ت دینئ (السَّلَامُ عَلَى الْمُقْتَدِينَ) سه لام له مه نمووه کانیش بکا (وَهُمْ) مه نمووه کانیش نیه ت دینئ (الرُّدُّ عَلَيْهِ) وه لامی سه لامه که ی ثیمام بده نه وه، ثینجا بزانه: له کولای نیه م بابه دا چه ند باسیکی تری سه لامدانه وه هه یه، له وئ دا پوونی ده که ی نه وه، ان شاء الله تعالی.

۱۲- ﴿تَرْتِيبُ الْأَرْكَانِ﴾: ریزکردنی پوکنه کانی نویژ ﴿

(الثَّلَاثُ عَشَرَ) پوکنی سیزده مین له پوکنه کانی نویژ: (تَرْتِيبُ الْأَرْكَانِ) ریزکردنی پوکنه کانی نویژه: له (الله اکبر) وه تا سه لامدانه وه، که گشتی له پیغمبر ﷺ وه رگیراوه (کَمَا نَكْرْنَا)

فَإِنْ تَرَكَهُ عَمْدًا بِأَنْ سَجَدَ قَبْلَ رُكُوعِهِ بَطَلَتْ صَلَاتُهُ، وَإِنْ سَهَا فَمَا بَعْدَ الْمُتْرُوكِ لَفُو،
فَإِنْ تَذَكَّرَ قَبْلَ بُلُوغِ مِثْلِهِ فَعَلَهُ وَإِلَّا تَمَّتْ بِهِ رُكْعَتُهُ وَتَذَارَكَ الْبَاقِي،

هرودك باسماں كرد، پیغمبر ﷺ ده فرمودی: ﴿صَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أَصَلِّي﴾ رواه البخاری، نویژ بکن بهو جورهی منتان دیت نویژم کرد.

(فَإِنْ تَرَكَهُ) جا نهگر پوکنه کانی ریز نه کردن (عَمْدًا) به قه سدی (بِأَنْ سَجَدَ قَبْلَ رُكُوعِهِ) وهك به قه سدی پیش پوکووع سوجه بیا، یان پیش فاتیه خویندن پوکووع بیا (بَطَلَتْ صَلَاتُهُ) نویژه که ی به تال ده بی و واجبه: له سهره تاوه نویژه که ی ده ست پی بگاته وه.
(وَإِنْ سَهَا) به لام نهگر به قه سدی نه بو، به لکو به سه هوو ریزی پوکنه کانی تیک دا، وهك به سه هوو له پیش پوکووعدا سوجه بیا (فَمَا بَعْدَ الْمُتْرُوكِ) نه وه هرچی له دوا پوکنه نه کراوه که کردیه تی (لَفُو) گشتی بی سوده، چونکه له ریزی خوی دا نه کراوه و به پیچه وانه ی حدیسه که ی پابردوه.

که وایو: (فَإِنْ تَذَكَّرَهُ) نهگر هاته وه بیر: که پوکنه که ی نه کردوه (قَبْلَ بُلُوغِ مِثْلِهِ) پیش نه وه ی بگاته پوکنیکی تری وهك خوی (فَعَلَهُ) واجبه به په له بگه پیته وه سر پوکنه که و بیکا، نه گینا: نویژه که ی به تال ده بی.

بق وینه: سه هووی کردو پوکووعی نه برودو چووه سوجه، ئینجا هاته وه بیر، نه وه واجبه: به په له بگه پیته وه بق پاوه ستان، ئینجا پوکووع بیا، یان نهگر هه لساوه بق فاتیه یه کی تر، ئینجا هاته وه بیر، نه و کاتهش واجبه واز له م فاتیه یه بی نی و به په له بپواته پوکووع.

ئینجا بزانه: گومانیش وه کو هاته وه بیر وایه، واته: نهگر له پوکووعدا که وته گومان: ئایا فاتیه ی خویندوه، یان نا، یان له سوجه دا که وته گومان: ئایا پوکووعی بروده، یان نا، نه وه له هردوو حاله تدا واجبه: به په له بگه پیته وه بق پاوه ستان؟ تاکو پوکنه گومان لی کراوه که بکا، هرودك له زوری ی سرچاوه کاندایه پوون کراوه ته وه.

(وَإِلَّا) به لام نهگر هر نه هاته وه بیر تا گه یشته وه پوکنیکی تری وهك خوی، واته: له و وینه ی پابردودا، نه هاته وه بیر تا گه یشته وه پوکووعیکی تر، نه و کاته (تَمَّتْ بِهِ رُكْعَتُهُ) به م پوکنه ی نیستای ره که ته ناته واره که ی ته واره ده بی، به لام نه وه ی له دوا پوکنه نه کراوه که تا نیستا کردیه تی گشتی بی سوده، که وایو: (وَتَذَارَكَ الْبَاقِي) نه و به شه ی له نویژه که - له دوا ی نه و پوکنه ماوه، گشتی ده کاو به رده وام ده بی تا نویژه که ی ته واره ده بی، ئینجا له گشت نه و حاله تانه ی پابردودا سوننه ته: سوجه ی سه هوو بیا، هر وهك له سوجه ی سه هوودا پوونی ده که ی نه وه، ان شاء الله تعالی.

قَلُّوْ تَيَقَّنْ فِي آخِرِ صَلَاتِهِ تَرْكَ سَجْدَةٍ مِنَ الْآخِرَةِ سَجْدَهَا وَأَعَادَ تَشَهُدَهُ، أَوْ مِنْ غَيْرِهَا لَزِمَهُ رُكْعَةٌ، وَكَذَا إِنْ شَكَّ فِيهِمَا، وَإِنْ عَلِمَ فِي قِيَامٍ ثَانِيَةٍ تَرْكَ سَجْدَةً فَإِنْ كَانَ جَلَسَ بَعْدَ سَجْدَتَيْهِ سَجْدًا، وَقِيلَ إِنْ جَلَسَ بِنِيَّةِ الْإِسْتِرَاحَةِ لَمْ يَكْفِهِ وَإِلَّا فَلْيَجْلِسْ مُطْمَئِنًّا لَمْ يَسْجُدْ، وَقِيلَ يَسْجُدُ فَقَطْ، وَإِنْ عَلِمَ فِي آخِرِ رُبَاعِيَةٍ تَرْكَ سَجْدَتَيْنِ أَوْ ثَلَاثٍ جَهْلَ مَوْضِعَهَا وَجَبَ رُكْعَتَانِ، أَوْ أَرْبَعُ فَسَجْدَةٌ

(قَلُّوْ تَيَقَّنْ فِي آخِرِ صَلَاتِهِ) نه گهر له کورتایي نویژه که ی دا - پیئش سه لامدانه وه - بیگومان زانی: (تَرْكَ سَجْدَةٍ) سوجده یه کی نه بریدوه (مِنْ الْآخِرَةِ) له دوو سوجده که ی په که متی ناخیر (سَجْدَهَا) واجبه: به په له سوجده بیاو (وَأَعَادَ تَشَهُدَهُ) هم واجبه: دووباره ته حیات که شی بخوینیتته وه، چونکه له پیزی خوی دا نه یخویندبو.

(أَوْ مِنْ غَيْرِهَا) یان سوجده نه کراوه که له په که متی کی تر بوو - جگه له په که متی ناخیر - نه و کاته (لَزِمَهُ رُكْعَةٌ) واجبه: بۆ وده ده سته پینانه وه ی نه و سوجده یه، په که متی کی تر به ته وای بکاته وه، چونکه په که متی ناته واده که به سوجده ی په که متی دواي خوی ته وای بووه و نه وای تریش بی سوده، که وایو: واجبه نویژه که ش به و په که متی ته وای بکری.

(وَكَذَا) هه روه ها واجبه په که متی کی تر بکا (إِنْ شَكَّ فِيهِمَا) نه گهر که وته گومان: نایا سوجده نه کراوه که له په که متی ناخیره، یان له یه کی کی تره، ئینجا بزانه: نه گهر له دواي سه لامدانه وه ش بیگومان زانی: سوجده یه کی نه بریدوه، نه ویش به هه مان شیوه ی پاپریدو په فتار ده کا، به و مه رجی ماوه یه کی نقدی پی ته چی و له شی پیس نه بویی.

(وَإِنْ عَلِمَ فِي قِيَامٍ ثَانِيَةٍ) نه گهر له هه لسانه پی ی په که متی دوو همد زانی: (تَرْكَ سَجْدَةٍ) له په که متی یه که مدا سوجده یه کی نه بریدوه (فَإِنْ كَانَ جَلَسَ بَعْدَ سَجْدَتِهِ) نه وه نه گهر له پاش سوجده ی یه که مدا دانیشتنی (سَجْدَ) سوجده نه کراوه که ده باو له سه ر نویژه که به رده وام ده بی (وَقِيلَ) له فهرموده یه کی بی هیژدا (إِنْ جَلَسَ بِنِيَّةِ الْإِسْتِرَاحَةِ) نه گهر دانیشتنی دواي سوجده که به نیه تی (جَلَسَ الْإِسْتِرَاحَةِ) بویی (لَمْ يَكْفِهِ) به بهر ناکه وئی (وَالَا) به لام نه گهر دانه نیشتبو (فَلْيَجْلِسْ مُطْمَئِنًّا) به په له دیته خواره وه و به خورپاگری داده نیشتی و (ثُمَّ يَسْجُدُ) ئینجا سوجده ده با (وَقِيلَ) له فهرموده یه کی بی هیژدا (يَسْجُدُ فَقَطْ) ته نها سوجده ده باو دانیشتنی ناوی، چونکه به هه لسانه وه نیتوان که ویتته به ینی هه روه سوجده کان.

(وَإِنْ عَلِمَ فِي آخِرِ رُبَاعِيَةٍ) نه گهر له کورتایي نویژیکی چوار په که متی دا زانی: (تَرْكَ سَجْدَتَيْنِ أَوْ ثَلَاثٍ) دوو سوجده، یان سی سوجده ی نه بریدون (جَهْلَ مَوْضِعَهَا) نه یزانی: دوو سوجده که، یان سی سوجده که له کام په که متن (وَجَبَ رُكْعَتَانِ) واجبه: دوو په که متی تر بکا (أَوْ أَرْبَعُ) یان هاته وه بیري: چوار سوجده ی نه بریدون (فَسَجْدَةٌ) واجبه: سوجده یه ک

ثُمَّ رَكَعَتَانِ، أَوْ خَمْسٍ أَوْ سِتٍّ فَلَاثٌ، أَوْ سَبْعٍ فَسَجْدَةٌ ثَلَاثٌ. قُلْتُ: وَيَسْنُ إِدَامَةً
نَظَرَهُ إِلَى مَوْضِعِ سُجُودِهِ، وَقِيلَ: يُكْرَهُ تَغْمِيزُ عَيْنَيْهِ، وَعِنْدِي لَا يُكْرَهُ إِنْ لَمْ يَخَفْ
ضُرَّاءَ، وَالْخُشُوعَ وَتَدْبِيرَ الْقِرَاءَةِ وَالذِّكْرَ،

بیابا (ثُمَّ رَكَعَتَانِ) نینجا دوو په کعه تی تریش بکا (أَوْ خَمْسٍ أَوْ سِتٍّ) یان هاته وه بیرى: که
پینج، یان شش سوجه ی نه بردون (فَلَاثٌ) واجبه سى په کعه تی تر بکا (أَوْ سَبْعٍ) یان
هاته وه بیرى: که هفت سوجه ی نه بردون (فَسَجْدَةٌ) واجبه: سوجه یه ک بیابا (ثُمَّ ثَلَاثٌ)
نینجا سى په کعه تی تر بکا.

﴿سونه ته کانی ناو نویژ﴾

(قُلْتُ) نيمامی (النواوی) ده فرموی (يُسْنُ) سونه ته (إِدَامَةً نَظَرَهُ) له نویژدا به رده وام
بهوانی (إِلَى مَوْضِعِ سُجُودِهِ) بق شوینی سوجه برده کهی، هر چند کویریش بی، یان له
تاریکایی دا بی، چونکه نه وها ملکه چتره و نزدیکتره بق له خواترسان.

به لام هر کاتیک له ته حیاتدا په دجه ی شاده ی به رز کرده وه، نه و کاته سونه ته به رده وام
ته ماشای په دجه به رزکراوه که بکا، هر وه که له سه رچاوه کانداه فرمویانه ﴿عَنِ ابْنِ
الرَّبِيعِ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ وَضَعَ يَدَهُ الْيُمْنَى وَأَشَارَ بِإِصْبَعِهِ وَلَا يُجَاوِزُ إِشَارَتَهُ﴾ رواه ابو داود
باسناد صحیح، پیغمبر ﷺ دهستی راستی داناو ناماژه ی به په دجه کهی شاده ی کربو
چاوی له په دجه کهی لانه ده دا.

(وَقِيلَ) له فرموده یه کی بی هیژدا (يُكْرَهُ تَغْمِيزُ عَيْنَيْهِ) ناپه سنده له نویژدا چاوه کانی
بجو قینتی (وَعِنْدِي) نيمامی (النواوی) ده فرموی: به لای منه وه (لَا يُكْرَهُ) چا وچو قانندن له
نویژدا ناپه سندنه (إِنْ لَمْ يَخَفْ ضُرَّاءَ) نه گهر له زیانیک نه ترسی، چونکه هیچ
حه بیسیکی (صحیح) ده ربارهی قه ده غه کردنی نه هاته وه.

(وَالْخُشُوعَ) هر وه ها سونه ته: به ملکه چیو له خواترسی نویژه که بکا، واته: جوله جول
به نه دنامه کانی نه کاو جگه له نویژ بیر له هیچی تر نه کاته وه، چونکه له به رده ست
خوا به کی نه وها گه وره پاره ستاوه: که بیگومان ده بیینی، خوی گه وره ده فرموی:
﴿قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ﴾ به راستی پرکارو به خته وه ر بون نه و
که سانه ی له نویژه که یاندا له خواترسو ملکه چن.

که واته: نه گهر نویژ که ر دلی له گهل خوا راست بی و له خوا بترسی، نه دنامه کانیشی له خوا
ده ترسینو له نویژدا جوله جول ناکه ن.

(وَتَدْبِيرَ الْقِرَاءَةِ) هر وه ها سونه ته بیر له واته ی فاتحه و سوړه ته کان بکاته وه (وَالذِّكْرَ)
هر وه ها سونه ته بیر له واته ی زیکره کانی ناو نویژ بکاته وه، که وایو: ناپه سنده نویژه

وَدُخُولِ الصَّلَاةِ بِشَاطِطٍ وَفَرَاغِ قَلْبٍ، وَجَعْلُ يَدَيْهِ تَحْتَ صَدْرِهِ أَخِذًا يَمِينِهِ يَسَارَةً،
وَالدُّعَاءُ فِي سُجُودِهِ،

به دالقه لیدان بدلو خقی به پیکسستی جلویه رگی خریک بکا، هر وه له (تحفه) دا
فرمویه تی، هر وه ها نه گهر خقی خریک کرد به بیر کردنه وه له نوزده خو شه و جوره شتانه،
نه وه ش به شیکه له دالقه لیدان، هر وه له (نهایه) دا فرمویه تی، واته: نه وه ش ناپه سنده.

(وَدُخُولِ الصَّلَاةِ) هر وه ها سوننه ته که هله دهستی نویژ دابیبهستی (بَشَاطِطٍ) به دلخوشی و
به چوستی هلبستی، چونکه خوی گوره، باسی نوو پروه کان ده کاو ده فرموی:
﴿وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كُتَاتَى﴾ هر کاتی که موافقه کان هلبستن بق نویژ کردن، به
ته مبه لی هله دهستن.

(وَفَرَاغِ قَلْبٍ) هر وه ها سوننه ته: بق نویژ کردن هیچ له دلی خقی دا نه هیلته وه له کاروباری
دوینا، تا کو جگه له نویژ کردن هیچی تری نه یه ته ناو دل، چونکه ناپه سنده له نویژا دیر
له کاروباری دوینا و له مه سه له ی شرعی بکاته وه، هر وه له زویره ی سرچاوه کاند
فرمویانه.

﴿چونیه تی دهستی گرتن﴾

(وَجَعْلُ يَدَيْهِ) سوننه ته له دوی (الله اکبر) نویژ دابهستن تا ده چیتته پوکووع، هر دوی
دهسته کانی دابنی (تَحْتَ صَدْرِهِ) له سر بنه وه ی سینگی و له سر وه ی ناوکی ﴿عَنْ
وَاللَّهِ: صَلَّيْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَوَضَعَ يَدَهُ الْيُمْنَى عَلَى يَدِهِ الْيُسْرَى عَلَى صَدْرِهِ﴾ رواه
ابن خزيمة في صحيحه، پیغه مبه ر ﷺ دهستی راستی له سر دهستی چپه ی له سر
سینگی دانان.

(أَخِذًا يَمِينِهِ يَسَارَةً) به له په دهستی راستی جومگه و به شیکی بازنه و به شیکی باسکی
چپه ی بگری ﴿عَنْ وَاللَّهِ: وَضَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَدَهُ الْيُمْنَى عَلَى ظَهْرِ كَفِّهِ الْيُسْرَى
وَالرُّسْغِ وَالسَّاعِدِ﴾ رواه ابوداود باسناد صحیح، پیغه مبه ر ﷺ دهستی راستی دانا سر
پشته دهستی چپه ی و سر جومگه و سر به شیکی باسکی.

(وَالدُّعَاءُ فِي سُجُودِهِ) هر وه ها سوننه ته: له سوجه دا دوعا بکا، پیغه مبه ر ﷺ ده فرموی:
﴿أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الْقَبْدُ مِنْ رَبِّهِ وَهُوَ سَاجِدٌ فَأَكْثَرُوا الدُّعَاءَ﴾ رواه مسلم، نزیکترین حالت که
به نده له خوی خقی نزیک بیته وه، حالته ی سوجه ده، که وایو: له سوجه دا زور دوعا
بکن. جا بزانه: له کوتایی ته حیاتدا پوونمان کرده وه: هر زیکرک و هر دوعایه که له
پیغه مبه ر وه ﷺ نه هاتبی، حرامه: به زمانیکی تری - جگه له عپه بی - بگو تری و نویژ
به تال ده کاته وه.

وَأَنْ يَعْتَمِدَ فِي قِيَامِهِ مِنَ السُّجُودِ وَالْقُعُودِ عَلَى يَدَيْهِ، وَتَطْوِيلُ قِرَاءَةِ الْأُولَى عَلَى الثَّانِيَةِ فِي الْأَصَحِّ،

﴿چُونیه تی هه لسانه وه بۆ فاتیه خویندن﴾

بزانه: که له سوجه بۆ فاتیه خویندن هه لده ستیته وه، (الله اکبر) سوننه ته به لام دهست بهرز کردنه وه سوننه ت نیه، ههروه که له باسی سوجه دا به لگه مان هیناوه، ههروه ها: که له ته حیات ی به که م هه لده ستیته وه: هه م (الله اکبر) و هه م دهست بهرز کردنه وه ش سوننه تن، له (المجموع) دا به لگه ی به م هه دیسه هیناوه ته وه: ﴿عن أبي حمزة﴾ قَالَ فِي صِفَةِ صَلَاةِ النَّبِيِّ ﷺ: وَإِذَا قَامَ مِنَ الرُّكْعَتَيْنِ كَبَّرَ وَرَفَعَ يَدَيْهِ حَدِيثٌ صَحِيحٌ رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ، هه ر کاتیک پیغه مبه ر ﷺ له ته حیات ی دوا ی دوو په که ته کان هه لده ستاوه، (الله اکبر) ی ده گوت و دهسته کانی شی بهرز ده کردنه وه.

(وَأَنْ يَعْتَمِدَ فِي قِيَامِهِ) سوننه ته له کاتی هه لسانه وه بۆ فاتیه خویندن (مِنَ السُّجُودِ) که له سوجه ی دوو م هه لده ستیته وه (وَالْقُعُودِ) که له ته حیات ی به که میش هه لده ستیته وه (عَلَى يَدَيْهِ) خۆی دابنیت وه سه ر هه ر دوو به ره ده ستی خۆی، واته: هه ر دوو به ره ده ستی خۆی دابنیت سه ر زه مین و گرانی خۆی باو یته سه ر هه ر دوو کیان و هه لبتیته وه، ههروه که له سه رچاوه کاند ا فه رموو یانه ﴿عن مالك بن الحويرث﴾ فِي صِفَةِ صَلَاةِ النَّبِيِّ ﷺ: فَلِإِذَا رَفَعَ مِنَ السَّجْدَةِ جَلَسَ وَاعْتَمَدَ عَلَى الْأَرْضِ ثُمَّ قَامَ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ، که پیغه مبه ر ﷺ له سوجه ی دوو م هه لده ستاوه داده نیشت، ئینجا گرانی خۆی به دهسته کانی ده خسته سه ر زه مین و هه لده ستاوه.

ئینجا بزانه: ئه وه هه دیسه ی ﴿عن ابن عباس زعموا﴾ كَانَ ﷺ إِذَا قَامَ فِي صَلَاتِهِ وَضَعَ يَدَيْهِ عَلَى الْأَرْضِ كَمَا يَضَعُ الْعَاجِنُ که پیغه مبه ر ﷺ هه لده ستاوه، دهسته کانی داده نا سه ر زه مین ههروه که هه ویرشیل دایانده نی. ئیمامی (النواوی) له (المجموع) دا ده فه رموی: ئه مه هه دیسیکی بی هیزه، یان پووچه له وهیج بنجینه ی پاستی نیه.

ههروه ها ئیمام (ابن حجر العسقلانی) ش له (التلخیص) دا ده فه رموی: ئیمام (ابن صلاح) ده فه رموی: ئه م هه دیسه پاست نیه و دروست نیه به به لگه دابندرئ، ئینجا له و دووانه و له سه رچاوه کانی تریشدا ده فه رموون: خۆ ئه گه ر هه دیسه که (صحیح) = پاستیش بی، واته ی (العاجن): پیری به سالد ا چووه، نه که هه ویرشیل. که وابو: په نجه نوو قانندن له هه لسانه وه دا سوننه ت نیه.

(وَتَطْوِيلُ قِرَاءَةِ الْأُولَى) سوننه ته: قورئاد خویندنی دوا ی فاتیه ی په که ته ی به که م دریزتر بکا (عَلَى الثَّانِيَةِ) له خویندنی په که ته ی دوو م (فِي الْأَصَحِّ) له فه رموو ده ی پاستردا، چونکه پیغه مبه ر ﷺ وای ده کرد، ههروه که له سوپه تی دوا ی فاتیه دا به لگه مان هیناوه.

﴿ زیکرو دوعا له دوی نویژه کان ﴾

(وَالذِّكْرُ بَعْدَهَا) ههروهه سوننه ته دوی ته وایوونی نویژ: نه و زیکرانه ی داهاتوو بکا، هم دوعاش بکا، چونکه چهنده ها حه بیسی (صحیح) ده رباره ی هه ربوکیان هاتوه:

۱- به تاییه تی له دوی نویژی سبه نیی و مه غرییدا پیش نه وهی هیچ قسه یه بکا و پیش نه وهی پی ته کان ی رایگوینی، ده جار بلی: ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ رواه الترمذی: الفجر بسند صحیح، والمغرب بسند حسن.

ههروهه له دوی هه ربوکیاندا هفت جار بلی: ﴿اللَّهُمَّ اجْزِنِي مِنَ النَّارِ﴾ رواه ابوداود بسند صالح. هم هفت جاریش بلی: ﴿اللَّهُمَّ أَذْخِلْنِي الْجَنَّةَ﴾، چونکه له حه بیسیکا-که په یوه ندی به نویژه وه نیه- پیغه مبهه رﷺ نه و دوعا یه ویکرا باس کریون و ده فرموی: ﴿مَا اسْتَجَارَ عَبْدٌ مِنْ النَّارِ سَبْعَ مَرَّاتٍ إِلَّا قَالَتِ النَّارُ: يَا رَبِّ إِنَّ عَبْدَكَ فَلَانًا اسْتَجَارَ مِنِّي فَأَجْرُهُ. وَلَا سَأَلَ عَبْدٌ الْجَنَّةَ سَبْعَ مَرَّاتٍ إِلَّا قَالَتِ الْجَنَّةُ: يَا رَبِّ إِنَّ عَبْدَكَ فَلَانًا سَأَلَنِي فَأَدْخَلُهُ الْجَنَّةَ﴾ رواه أبو یعلیٰ یاسناد علی شرط البخاری ومسلم.

جگه له وانه ش، سوننه ته: به یانیان و نیواران بلی: ﴿رَضِينَا بِاللَّهِ رَبًّا وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولًا﴾ رواه اصحاب السنن، واته: سی جار بلی.

ههروهه پیغه مبهه رﷺ ده فرموی: هه که سیک نه م دوعا یه ی (سَيِّدُ الْإِسْتِغْفَارِ) له کاتی به یانیاندا بخوینی و له پرده که ی دا بمری ده بیته به هه شتی، هه که سیکیش له نیواره دا بیخوینی و له شه وه که ی دا بمری ده بیته به هه شتی: ﴿اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَأَبُوءُ بِذُنُوبِي فَاعْفُرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ﴾ رواه البخاری.

ههروهه ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ و ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ﴾ و ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ، فَلَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ﴾ رواه اصحاب السنن بسند صحیح، واته: هه ره که یان سی جار بخویندین. جگه له وانه ش چهنه زیکریکی تر هه یه.

۲- له دوی هه پینچ نویژه کان به گشتی، سی جار بلی: ﴿أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ﴾. نینجا جاریک بلی: ﴿اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ وَمَنْكَ السَّلَامُ تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ﴾ رواه مسلم.

ههروهه جاریکیش ﴿آيَةُ الْكُرْسِيِّ﴾ صححه ابن حبان. ههروهه جاریک ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ وَلَا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ﴾ رواه الشيخان.

.....
 هـروهـا سـوسـى جـار ﴿سُبْحَانَ اللَّهِ﴾، سـوسـى جـار ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ﴾، سـوسـى جـار ﴿اللَّهُ أَكْبَرُ﴾ رواد الشـيخان. ثـيـنـجا لـه دواى ئـهـوانـهـش يـهـك جـار بـلـى: ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ رواد مـسـلم. هــروهـا دـه جـار ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ﴾ رواد التـرمـذى بـسـند حـسـن.

ثـيـنـجا بـزانـه: ئـهـگـر نـه يـتـوانـى ئـهـو سـى زـيـكرانـهـى پـايردو، هـر يـهـكـىـك سـوسـى جـار بـلـى، ئـهـو سـونـنـهـتـه: لـاى كـهـمى هـر يـهـكـىـكـيان دـه جـار دـه جـار بـلـى، هـروهـك لـه لـاى (اصحاب السنن) بـه و ژمارهـيـش هـاتـون.

جـگـه لـه و زـيـكرانـهـى پـايردووش زـيـكرى تـريـش هـهـيـه لـه كـتـيـبـهـكانى حـهـيـسـدا هـاتـون، بـه تاييـهـتى كـتـيـبـى (الأذكار للامام النووي) كـه پـيـويـسـته: گـشت مـوسـلـمانـيـك لـى ئاگادار بـيـت، چـونـكه دـهـلـتـين: (بـع الدار واشـتـر الأذكار) خانـو بـفـرـشـهـو (الأذكار) بـكرـه.

٣- ﴿عَنْ يَسْرِ بْنِ رَافِعٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَمَرَهُمْ أَنْ يُرَاعِينَ بِاتِّكْبِيرِ وَالتَّقْدِيسِ وَالتَّهْلِيلِ وَأَنْ يَتَّقُوا بِالْأَنَامِلِ، لِإِنَّهُمْ مُسْتَوَاتٌ مُسْتَنْطَقَاتٌ﴾ رواد اصحاب السنن بسند صالح، پـيـفـهـمـبـهـر ﷺ فـهـرمانى پـىـكـريـن: لـه ژمارهـى زـيـكرهـكان ئاگادار بـيـنـو بـه سـهـره جـومـگـهـى پـهـنـجـهـكانمان بـيـانـزـمـيـرين، چـونـكه لـه پـوـئـى قـيـامـهـتـدا دـهـمـيـنـدـريـته گـوفـتـارو پـرسيـاريـان لـى دـهـكـريـن. ﴿وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو عَنْهُمَا: رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَفْقِدُ التَّسْبِيحَ يَمِينَهُ﴾ رواد اصحاب السنن بسند حـسـن، پـيـفـهـمـبـهـرم ﷺ دـيـت بـه پـهـنـجـهـكانى دـهـسـتى پـاسـتهـى تـهـسـبـيـحاتى دـهـژمارد.

٤- ﴿عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْهُمَا: أَنَّ رَفَعَ الصَّوْتُ بِالذِّكْرِ حِينَ يَتَصَرَّفُ النَّاسُ مِنَ الْمَكْتُوبَةِ كَانَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، وَكُنْتُ أَغْلَمُ إِذَا انْصَرَفُوا بِذَلِكَ إِذَا سَمِعْتُهُ﴾ وى رـوايـه: ﴿كُنْتُ أَغْرِفُ الْقِصَّةَ صَلَاةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِاتِّكْبِيرِ﴾ رواد الشـيخان، دـهـنگ هـلـتـان بـه و زـيـكرانـهـى دواى نويز، لـه سـهـر دـهـمى پـيـفـهـمـبـهـردا ﷺ هـهـبو، مـن بـه و دـهـنگ هـلـتـانـهـكـه گـويـم لـى دـهـبو- دـهـمـزانى نويز تـهـوا و بـووه، هـروهـا بـه گـويـلـيـبوونى (الله اكبر) دـهـمـزانى نويزى پـيـفـهـمـبـهـر ﷺ تـهـوا و بـووه. واته: مـهـبـهـسـتى سـوسـى (الله اكبر) هـكـهـيـه.

جـا ئـيـمامى (الشافعى) دـهـفـهـرمـوى: ئـهـو زـيـكرانـهـى دواى نويز سـونـنـهـتـه: بـه نـهـيـتى بـكـريـن، بـه لـام ئـهـگـر ئـيـمامى نويز بـيـهـوى مـهـنـمـو مـهـكان لـى فـيـر بـيـن، هـر ئـهـو نـدـه دـهـنگ هـلـدـيـتى: تا دـهـزانى لـى فـيـر بـونـه، ثـيـنـجا دـهـنگى نـزم دـهـكـاتـهـوه. واته: مـهـبـهـسـتى حـهـيـسـهـكـه نـهـواهـيـه، هـروهـك لـه (شرح مسلم) (المجموع) دا پـهـونى كـريـتـهـوه.

﴿سـهـلـهـوات و دـوعـا لـه دواى نويز مـكاندا﴾

١- سـهـلـهـوات ﴿عَنْ فَضَالَةَ ﷺ: دَخَلَ رَجُلٌ فَصَلَّى فَقَالَ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: عَجِلْتَ أَيُّهَا الْمُصَلِّي؟ إِذَا صَلَّيْتَ فَقَعَدْتَ، فَاحْمَدِ اللَّهَ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ وَصَلِّ عَلَيَّ ثُمَّ ادْعُهُ﴾

رواه اصحاب السنن بسند صحيح، پياوڙڪ هاته مزگوتو نوڙي ڪريو دعائي ڪريو گوتي: خواهه ليم خوش بيهو په حمم پي بڪه. جا پڙهه مبر ﷺ فرموي: نهى نوڙڪر په له ت ڪرد، هر کاتيڪ نوڙت ڪريو ٿينجا دانيشتي، سوپاسي خوا بڪه بهو سوپاسي شاياني ڪورهه خواهه -وهك (الحمد لله رب العالمين)- و سه له وات له سر من لي بده -وهك (وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ)- ٿينجا دعوا بڪه.

ٿينجا بزانه: به نه نها يه ڪ سه له وات له پيش دعوا فرمائي نهو هديسه به جي دهيندرى، به لام نه ڪر زياتر بي، خبري زوتره، چونڪه پڙهه مبر ﷺ ده فرموي: ﴿أَوَّلَى النَّاسِ بِى يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَكْثَرُهُمْ عَلَى صَلَاةٍ﴾ رواه ابن حبان والترمذى وقال: حديث حسن، نزڪترين ڪس له من له پڙي قيامه ندا نهو ڪه سيه: ڪه زوتر سه له واتم له سر لي بده. ڪه وايو: به به لگهئ ٿم دوو هديسه، نهو ده سه له واتى ٿيستا له دواي نوڙه ڪان لي ده درين ڪارنڪي باشه، ٿينجا له ڪوتايي دوعا ڪريندشدا: هم سوپاسي خواو هم سه له واتيش سونته تن، هر وهك له (الاذڪار) ده فرمويه تي.

۲- دوعا ڪردن، هديسه ڪي (فضالة) پيردو به لگهيه، هم ﴿عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ الدُّعَاءِ أَسْمَعُ؟ قَالَ جَوْفَ اللَّيْلِ الْآخِرِ وَذِكْرَ الصَّلَوَاتِ الْمَكْتُوباتِ﴾ رواه الترمذى وقال حديث حسن، پرسيار له پڙهه مبر ﷺ ڪرا: ڪام دوعا زوتر قبول ده بي؟ پڙهه مبر ﷺ فرموي: دوعاي ناوهندى نيوه شوى ٿاخيرو دوعاي دواي پڙنج نوڙه واجب ڪان.

هر وهه پڙهه مبر ﷺ به (معاذي) فرموي: نهى (معاذ) به خوا من ترم خوش ده وي، ناموزگاريت ده ڪم: واز مهينه له دواي گشت نوڙي ڪدا ٿم دوعايه بڪه: ﴿اللَّهُمَّ اغْنِنِي عَلَى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحَسَنِ عِبَادَتِكَ﴾ رواه ابوداود والنسائي باسناد صحيح.

۳- دست بهر ڪردن له دوعادا ﴿عَنْ أَبِي مُوسَى وَأَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: دَعَا النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ حَتَّى رَأَيْتُ بَاحِثَ إِبْطِهِ﴾ رواه البخاري، پڙهه مبر ﷺ دوعاي ڪريو هر دوو دسته ڪاني بهر ڪريند وه تا سپايي بن هه نڪليم ديت. ﴿وَعَنْ سُلَيْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: إِنْ رَبُّكُمْ حَيٌّ كَرِيمٌ يَسْتَجِبْ مِنْ عَبْدِهِ إِذَا رَفَعَ يَدَيْهِ إِلَيْهِ أَنْ يَرُدَّهُمَا صِفْرًا﴾ رواه ابوداود والترمذى بسند حسن، خواهي ڪوره شهرمنو به خشندهيه، شهرم له بهندهي خري ده ڪا: ڪاتي هر دوو دسته ڪاني بهر ده ڪانه وهو لي ده پار پته وه، دسته ڪاني به به تالي بگرتي پته وه.

جگه له وانهش: ٿيمامي (النواوي) نزڪي ٿيست هديسي قري (صحيح) له (المجموع) ده دياره دي دست بهر ڪريند وه له دوعادا ميتاوان.

وَأَنْ يَنْتَقِلَ لِلنُّفْلِ مِنْ مَوْضِعِ فَرْضِهِ، وَأَفْضَلُهُ إِلَى بَيْتِهِ، وَإِذَا صَلَّى وَرَأَاهُمْ نِسَاءً مَكَثُوا حَتَّى يَنْصَرِفْنَ، وَأَنْ يَنْصَرِفَ فِي جِهَةِ حَاجَتِهِ، وَإِلَّا فَيَمِينِهِ، وَتَنْقُضِي الْقُدُورَةَ بِسَلَامِ الْإِمَامِ،
 ده‌دهن، تا نیتوان نهو زیکره‌رانه و نیتوان ناسمانی‌دونیا پر ده‌کهن... تا له کوتایی
 حه‌بسه‌که‌دا ده‌فرموی: خوای‌گه‌وره ده‌فرموی: به راستی من له و کومه‌له زیکره‌ره
 خوش بوم و هرچی داوایان کرد پیم به‌خشین.

(وَأَنْ يَنْتَقِلَ لِلنُّفْلِ) سوننه‌ته: نویژکه‌ر بق نویژکردنی سوننه‌ت بگوازیتنه‌وه (مِنْ مَوْضِعِ فَرْضِهِ)
 له و شویتنه‌ی که نویژه واجب‌ه‌کی لی‌کردوه، بپواته شویتنیکی‌ترو له‌وی سوننه‌ته‌کان بکا،
 تا‌کو زقر شویتنی سوجه لی‌بردن له پڑی قیامه‌تدا شاهیدی بق بدن، ه‌روه‌ک له
 سه‌رچاوه‌کاندا ه‌رموویانه ﴿عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فِي تَفْسِيرِ هَذِهِ الْآيَةِ (يَوْمَئِذٍ
 تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا): فَإِنْ أَخْبَارَهَا أَنْ تَشْهَدَ عَلَى كُلِّ عَبْدٍ بِمَا عَمِلَ عَلَى ظَهْرِهَا﴾ رواه الترمذی
 بسند صحیح، پیغه‌مبه‌ر ﷺ له ته‌فسیری نایه‌تی (يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا) ه‌رمووی: نه‌و
 ه‌والانه‌ی له پڑی قیامه‌تدا زه‌مین قسه‌ی لی‌ده‌کا، نه‌ویه: شاهیدی ده‌دا: له سه‌ر گشت-
 به‌نده‌یه‌ک- پیاوژک و نافرته‌تیک به‌و کرده‌وانه‌ی له سه‌ر پشتی زه‌مین کردویه‌تی.

(وَأَفْضَلُهُ إِلَى بَيْتِهِ) خیرتر نه‌ویه بق سوننه‌ت کردن بپواته‌وه مالی‌خوی، پیغه‌مبه‌ر ﷺ
 ده‌فرموی: ﴿إِذَا قُضِيَ أَخَذَكُمْ صَلَاتُهُ فِي مَسْجِدِهِ فَلْيَجْعَلْ لَبَّيْتِهِ مِنْ صَلَاتِهِ نَصِيًّا﴾ رواه
 مسلم، هر کاتیک به‌کیتکان نویژی واجبی له مزگه‌وتدا کرد، با به‌شیک نویژه‌کانی بق
 ماله‌وه دابنی.

(وَإِذَا صَلَّي وَرَأَاهُمْ نِسَاءً) هر کاتیک له پشت پیاوه‌کان نافرته‌ته‌کانیش نویژیان
 ده‌کرد (مَکَثُوا) با پیاوه‌کان ماوه‌یه‌ک له شویتنی‌خویاندا بمیتنه‌وه (حَتَّى يَنْصَرِفْنَ) تا
 نافرته‌ته‌کان له مزگه‌وت ده‌پوته‌وه، چونکه پیغه‌مبه‌ر ﷺ نه‌و‌های ده‌کرد، ه‌روه‌ک
 له (بخاری) دا هاتوه، تا‌کو پیاو و نافرته‌تیک له‌بن.

(وَأَنْ يَنْصَرِفَ مِنْ جِهَةِ حَاجَتِهِ) سوننه‌ته: نویژکه‌ر به‌و لایه‌دا بپوا: که کارو پیویستی لی
 ه‌یه (وَإِلَّا) نه‌گه‌ر پیویستی له هیچ لایه‌ک نه‌بو (فَيَمِينِهِ) سوننه‌ته: به لای راستی‌دا
 بپواته‌وه ده‌روه ﴿عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَكْثَرُ مَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَنْصَرِفُ عَنْ يَمِينِهِ﴾ رواه
 مسلم، زقرترین جار پیغه‌مبه‌رم ﷺ ده‌دیت به لای راستی‌دا له مزگه‌وت ده‌پویشته
 ده‌روه. واته: جار جاره‌ش به لای چه‌پی‌دا ده‌پویشته ده‌روه.

(وَتَنْقُضِي الْقُدُورَةَ) له نویژی جه‌ماعه‌تدا په‌یوه‌ندی مه‌نوموم به‌ نیمامه‌که‌یه‌وه ده‌پچری‌و
 کوتایی دئ (بِسَلَامِ الْإِمَامِ) به‌ هو‌ی سه‌لامدانه‌وه‌یه‌که‌می نیمامه‌که‌ی، چونکه
 به‌ سه‌لامدانه‌وه‌یه‌که‌م نویژکه‌ر له نویژه‌کی ده‌رده‌چی-ه‌روه‌ک رابرا-به‌لام وه‌ها

فَلِلْمُؤْمَرِ أَنْ يَشْتَغِلَ بِدُعَاءٍ وَخَوِّهِ ثُمَّ يُسَلِّمُ، وَلَوْ اقْتَصَرَ إِمَامُهُ عَلَى تَسْلِيمَةٍ سَلَّمَ ثِنْتَيْنِ،
وَاللَّهُ أَعْلَمُ.

(باب)

شُرُوطُ الصَّلَاةِ خَمْسَةٌ: مَعْرِفَةُ الْوَقْتِ، وَالِاسْتِقْبَالُ،

سوننه ته مه نوموم سه لام نه داته وه: تا نيمامه كه ي هه ر دو سه لامه كاني ده داته وه،
كه وابو: (فَلِلْمُؤْمَرِ) دروسته: بۆ مه نوموم له دواي سه لامدانه وه ي نيمامه كه ي، سه لام
نه داته وه، به لكو (أَنْ يَشْتَغِلَ بِدُعَاءٍ وَخَوِّهِ) خوي خهريك بكا به دوعا كردن و شتي تري
وه كو زيكر (ثُمَّ يُسَلِّمُ) نينجا سه لام بداته وه.

به لام نه گه ره له نيمامه كه ي دواكه وتبو، نه و كاته واجبه: له دواي سه لامدانه وه ي دووه مي
نيمام يه كسه ره له بستيتته وه نويزه كه ي ته واو بكا، چونكه نه گه ره بزاني مانه وه ي
حه پامه وه به قه سيدش بمنيته وه، نويزه كه ي به تال ده بي، هه روه كه له سه رچاوه كاندا
فه رمويانه (وَلَوْ اقْتَصَرَ إِمَامُهُ عَلَى تَسْلِيمَةٍ) نه گه ره نيمامه كه ي ته نها سه لام يه كه مي داوه
(سَلَّمَ ثِنْتَيْنِ) سوننه ته مه نوموم هه ر دو سه لامه كه بداته وه، تاكو خيري سه لامدانه وه ي
دووه ميش وه ده ست بيئي (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

نينجا بزانه: له گشت سه رچاوه كاندا وا ده رده كه وي: كه نيمام له هه ر دو سه لامدانه وه دا
دهنگ هه لديني، به لام (ابن حامد) سه لام يه كه مي به دهنگي نه يني ده داوه وه له سه لام ي
دووه ميشدا دهنگي هه لدينا، تاكو مه نوموم هه كان له سه لامدانه وه دا به پيشي نه كه ون،
هه روه كه له (مغني ابن قدامة الحنبلي) دا گي پراويه تيه وه.

﴿باب: له باسي مه رجه كاني نويز﴾

واته: نه و واجبه نه ي به شيكي نويز نين، به لام مه رجه بۆ دروستبووني نويز، نه گه ره
يه كيكيان نه بي نويزه كه دروست نابي.

(شُرُوطُ الصَّلَاةِ) مه رجه كاني نويز (خَمْسَةٌ) پينجن، جياوازي نويزي واجبو سوننه ت نيه:
يه كه م: (مَعْرِفَةُ الْوَقْتِ) زاني هاتني كاني نويزه كه يه: به و شيوه ي له باسي كاني نويزه كاندا
به به لگه وه باسمان كرد، كه وابو: نه گه ره نه يزاني كاني نويز هاتوه نويزي كرد نويزه كه ي
دروست نابي، هه رچه ند ناشكراش ببی له كاتي خوي دا كر دويه تي، هه روه كه نه گه ره وای
زاني كاني نويز هاتوه نويزي كرد، نينجا ناشكرا بوو له پيش هاتني كاتدا كر دويه تي
نويزه كه ي دروست نيه، هه روه كه له سه رچاوه كاندا پوون كراوه ته وه.

دووه م: (وَالِاسْتِقْبَالُ) پوو له قيبله كردنه: له سه ره تاي نويزه كه وه تا كرتايي، هه روه كه له
(باسي پوو له قيبله كردن) دا به به لگه وه باسمان كرد.

وَسَرُّ الْعَوْرَةِ، وَعَوْرَةُ الرَّجُلِ مَا بَيْنَ سُرَّتِهِ وَرُكْبَتِهِ وَكَذَا الْأَمَةُ فِي الْأَصَحِّ، وَالْحُرَّةُ مَا سِوَى الْوَجْهِ وَالْكَفَّيْنِ،

سَمِعْتُهُمْ: (وَسَرُّ الْعَوْرَةِ) داپوشینی عورپه ته: له سره تاي نوږده کوه تا کوتای، هرچند له تاریکشدایی و کسبش نه پیینی، پیغه مبرر ځه ده فرموی: ﴿لَا يَقْبَلُ اللَّهُ صَلَاةَ حَائِضٍ إِلَّا بِخِمَارٍ﴾ رواه أبو داود والترمذی وقال حديث حسن، خوی گوره نوږزی نافرته تی بلوغبو قبول ناکا ته نها به له چکه وه - ده سماله وه نه بی.

ثینجا بزانه: چونکه به نه غلبی نافرته تی بلوغبو نوږد ده کا، بوی پیغه مبرر ځه ده فرموی: (بلوغبو)، نه گینا: مندالیش له سهری واجبه عورته خوی داپوشی، جیوازی کوو کچیش نیه، که وایو: هر جوره نوږد که ریک عورته ده ریکه وی، نوږزی دروست نیه هرچند دهرکه ونوه که کش زور که م بی، هر وه که له (المجموع) دا پوونی کردوته وه.

(وَعَوْرَةُ الرَّجُلِ) عورته نیرینه: جا پیاو بی، یان مندال بی (مَا بَيْنَ سُرَّتِهِ وَرُكْبَتِهِ) نیوان ناوکو نه ژتویه تی ﴿عَنْ جَابِرٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: إِذَا كَانَ الثُّوبُ وَاسِعًا فَالْتَحِفْ بِهِ - يَعْنِي فِي الصَّلَاةِ - وَإِنْ كَانَ ضَيْقًا فَالْزِرْ بِهِ﴾ رواه الشيخان، نه گهر جله که ته به رین بوو له خوتی بیچه - له نوږد - نه گهر ته سک بوو بیکه په شته مالی خواره وه. واته: (إِذَا) به په شته مالی نیوان ناوکو نه ژتو ده گوتی.

ثینجا بزانه: له دهره وهی نوږدشدا عورته پیاو هر وه هابه ﴿عَنْ جُرَيْجٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ: أَلْفَحْدُ عَوْرَةٌ﴾ رواه البخاری تعلیقاً وحسنه الترمذی وصححه ابن حبان، پیغه مبرر ځه ده فرموی: پانی مرقه عورته. (وَكَذَا الْأَمَةُ) هر وه ها عورته تی نافرته تی کویله - وه کو پیاو - نیوان ناوکو نه ژتویه تی (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده ی پاستردا، چونکه به (إجماع) ی زانایانی ثابین: سهری پیاو و سهری نافرته تی کویله عورته نیه، هر وه که له (المجموع) و (تحفه) دا فرمودیاته، که وایو: له عورته تیشدا وه کو به کترن.

(وَالْحُرَّةُ) عورته تی نافرته تی ژا زاد هرچند مندالیش بی (مَا سِوَى الْوَجْهِ وَالْكَفَّيْنِ) گشت لاشه یه تی له سهریه وه تا به ری پی یه کانیشی جکه له پوخسارو له په ده سته کانی، خوی گوره ده فرموی: ﴿وَلَا يَلْبِسُ زَيْنَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا﴾ به نافرته تانی موسلمان بلی: جوانی خویان به دهر نه خن ته نها نو جوانیه نه بی که ناشکرا ده بی. واته: پوخسارو له په ده سته، هر وه که (ابن عباس) و (عائشة) فرمودیانه و (البیهقی) گتړلویه تیه وه.

﴿وَعَنْ أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجَةِ نَبِيِّ اللَّهِ ﷺ أَنَّهَا سَأَلَتْ النَّبِيَّ ﷺ أَتُصَلِّي الْمَرْأَةُ فِي دِرْعٍ وَخِمَارٍ بَقِيرٍ إِزَارٍ؟ قَالَ: إِذَا كَانَ الدِّرْعُ سَابِغًا يُغْطِي ظَهْرَ قَدَمَيْهَا﴾ رواه أبو داود بإسناد جيد، لكن قال: رواه أكثر الرواة موقوفاً على أُمِّ سَلَمَةَ، وَقَالَ الْحَاكِمُ: صحيح على شرط البخاري. ثایا دروسته:

وَشَرْطُهُ مَامَنْعَ إِذْرَاكَ لَوْنِ الْبَشْرَةِ وَلَوْ طِينٌ وَمَاءٌ كَدِرٌ، وَالْأَصَحُّ وَجُوبُ التَّطْيِينِ عَلَى
فَاقِدِ التَّوْبِ،

نافرهت نویژ بکا به ده سماءیک-له چکه یه ک: که سه رو گهرده نی داپوشی له گهل کراسیک؟
پیغه مبه ر: فره مووی: به و مهرجه ی کراسه که نه و نه دروژ بی: پشته پی یه کانی
داپوشی. واته: به ره پی یه کانی شی به زه مین داده پوشرین.

جا هر به به لگه ی نه م چه نیسه نه گهر نافرهت له کاتی سوجه دا به ره پی ی به دهر
کهوت، یان له پوکو ودا پاشنه پی ی به دهر کهوت، یان مووی سه ری به دهر کهوت، نویژی
به تال ده بی، ههروه ک له (الشروانی) دا پوون کراوه ته وه.

﴿ناگاداری﴾ پوخسارو له په ده سستی نافرهت له دهره وه ی نویژ، له پووی پیاوی بیگانه دا
عه وپه ته و واجبه: دایانپوشی نه گهر بزانی پیاوی بیگانه ته ماشای نه کا، ههروه ک له
(تحفة) (الشروانی) دا پوون کراوه ته وه ﴿عَنْ أَسْمَاءَ زَبْرَاءَ ع: كُنَّا نُغَطِّي وَجُوهَنَا مِنَ
الرَّجَالِ﴾ روه الحاکم علی شرط البخاری ومسلم، (أسماء) ده فره مووی: نیغه پوخساری
خومان دانه پووشی له پیاوی بیگانه، واته: له سه رده می پیغه مبه ردا. جا-إن شاء الله- له
باسی (نظر) دا دروژتر پوونی ده که یه وه.

(وَشَرْطُهُ) مهرجه ی نه و شته ی عه وپه تی پی داده پوشری: (مَامَنْعَ) ده بی شتیکی وه هابی:
قه ده غه بکا (إِذْرَاكَ لَوْنِ الْبَشْرَةِ) دیتنی پهنگی پیسته ی مروژ له دانیشگی گف توگوژ دا،
که وایو: نه گهر داپوشه ره که چنراویکی وه ها بوو: له نیوان پایه له که ی دا پهنگی پیسته
ده دیترا، یان نه و نه ده ته نک بوو: پهنگی پیسته ی تی دا ده دیترا، یان نایلو نی ئاوی بوو:
نه وه نویژی تی دا دروست نیه، به لام نه گهر به هو ی تیشکی پوژ، یان به هو ی پوناکیه کی تر
ده دیترا، نه و کاته زیانی نیه، ههروه ک له (الشهراملسی) دا فره مووی ته ی.

(وَلَوْ طِينٌ) هر چه ند داپوشه ری عه وپه ت قوپیش بی هر دروسته، ههروه ها داپوشینی
عه وپه ت دروسته: به پووش و گه لای درهخت و هر شتیکی تر: که لاشه ی هه بی، که واته:
پهنگر دنی عه وپه ت به و جوړه پهنگانه ی لاشه یان نیه: وه کو خه نه و مهره که بو... هتد
به داپوشه ر داناندری و نویژی پیوه دروست نیه، ههروه ک له زوړیه ی سه رچاوه کاند
فره موویانه (وَمَاءٌ كَدِرٌ) یان ئاوی لیل بی؟ وه ک له ناو ئاوه لیل که دا نویژی (جَنَارَةٌ) بکا،
یان بتوانی به نه ندازه ی سوجه له ناو ئاوه لیل که دا بمینیتته وه، هر دروسته (وَالْأَصَحُّ)
فره مووده ی راستر (وَجُوبُ التَّطْيِينِ) بق نویژو له دهره وه ی نویژیش قوپ له لاشه دان
واجبه (عَلَى فَاقِدِ التَّوْبِ) له سه ره و که سه ی جل و به رگو نه و شتانه ی ده ست ناکه وی،
چونکه له هه ر دوو حاله تدا داپوشینی عه وپه ت واجبه.

وَيَجِبُ سَتْرُ أَعْلَاهُ وَجَوَانِيهِ لَا أَسْفَلَهُ، فَلَوْ رُؤِيتْ عَوْرَتُهُ مِنْ جَنِبِهِ فِي رُكُوعٍ أَوْ غَيْرِهِ لَمْ يَكْفِ فَلْيُزِرَّهُ أَوْ يَشُدْ وَسَطَهُ، وَلَهُ سَتْرُ بَعْضِهَا بِيَدِهِ فِي الْأَصَحِّ، فَإِنْ وَجَدَ كَافِيَ سَوَاتِيهِ تَعَيَّنَ لَهُمَا، أَوْ أَحَدَهُمَا فَقَبْلَهُ، وَقِيلَ:

(وَيَجِبُ سَتْرُ أَعْلَاهُ) واجبه: لای سهره‌وی داپوش‌سهره‌که داپوش‌شی و (وَجَوَانِيهِ) ته‌نیشته‌کانیشی داپوش‌شی (لَا أَسْفَلَهُ) به‌لام لای خواره‌وی داپوش‌سهره‌که واجب نیه، که‌وابو: (فَلَوْ رُؤِيتْ عَوْرَتُهُ) نه‌گهر عه‌په‌تی دیترا (مِنْ جَنِبِهِ) له‌یه‌خه‌ی کراسیه‌وه، واته: له‌لای سینگیه‌وه (فِي رُكُوعٍ) له‌حاله‌تی پوکووع بریندا (أَوْ غَيْرِهِ) یان له‌حاله‌تیک‌ی‌تردا: وه‌ک حاله‌تی سوچه‌ده، یان دانیشتن، یان به‌پیوه (لَمْ يَكْفِ) نه‌و داپوش‌ینه دروست نیه و به‌به‌ر ناکه‌وی، که‌وابو: (فَلْيُزِرَّهُ) واجبه: یان یه‌خه‌کی داپوش‌شی (أَوْ يَشُدْ وَسَطَهُ) یان شتیک له‌ناوقه‌دی بیه‌ستی تا‌کو عه‌په‌تی دیار نه‌بی.

جیاوازی نیه: هر به‌خوی عه‌په‌تی خوی بیینی، یان که‌سیکی‌تر بیینی ﴿عَنْ سَلَمَةَ﴾: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَتُصَلِّي فِي الثَّوْبِ الْوَاحِدِ؟ فَقَالَ: نَعَمْ، وَأَزْرَرُهُ وَلَوْ بِشَوْكَةٍ رواه أبو داود وغيره بإسناد حسن، نه‌ی پیغه‌مبه‌ری خواص ثایا له‌ناویه‌ک کراسدا نویژ بکه‌ین؟ پیغه‌مبه‌ر ﷺ فرموی: به‌لی، یه‌خه‌ی کراسه‌کش داپیخه هر چند به‌پرک‌یکش داپیخی. به‌لام نه‌گهر له‌لای دامینیه‌وه له‌بنه‌وه‌پا عه‌په‌تی بدیتری، زیانی نیه، هه‌روه‌ک له‌سهرچاوه‌کاندا فرمویانه.

(وَلَهُ) بۆی دروسته: (سَتْرُ بَعْضِهَا) به‌شیکی عه‌په‌تی داپوش‌شی (بِيَدِهِ) به‌ده‌ستی‌خوی: وه‌ک شوینیک‌ی جله‌کی کون بوبی (فِي الْأَصَحِّ) له‌فرموده‌ی راستردا، به‌لکو نه‌گهر کونی جله‌کی دانه‌ده‌خرا، نه‌و کاته واجبه: به‌ده‌ستی‌خوی داپوش‌شی، هه‌روه‌ک له‌(تحفه)‌دا فرمویه‌تی.

نینجا بزانه: نه‌گهر نویژ‌گهر پارچه داپوش‌سهرنکی ده‌ست که‌وت به‌لام به‌شی هه‌موو عه‌په‌تی نه‌ده‌کرد، نه‌وه واجبه: نه‌وه‌نده‌ی هه‌یه عه‌په‌تی پی‌داپوش‌شی و نویژ بکاو دوباره‌کردنه‌وه‌شی له‌سهر نیه، هه‌روه‌ک له‌(المجموع)‌دا فرمویه‌تی، چونکه پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فرموی: ﴿إِذَا أَمَرْتُكُمْ بِأَمْرِ فَأَتُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ﴾ رواه الشيخان، هر کاتیک فرمانیکم پی‌کردن هه‌رچه‌ندی توانان هه‌یه بیکن.

که‌وابو: (فَإِنْ وَجَدَ كَافِيَ سَوَاتِيهِ) نه‌گهر داپوش‌سهرنکی ده‌ست که‌وتو ته‌نها به‌شی پی‌شه‌وه و پاشه‌وه‌ی ده‌کرد (تَعَيَّنَ لَهُمَا) واجبه: هه‌ردوکیانی پی‌داپوش‌شی، چونکه ده‌رکه‌وتنی نه‌و دووانه زۆر عه‌یه (أَوْ أَحَدِهِمَا) یان ته‌نها به‌شی پی‌شه‌وه‌ی، یان ته‌نها به‌شی پشته‌وه‌ی ده‌کرد (فَقَبْلَهُ) واجبه: پی‌شه‌وه‌ی پی‌داپوش‌شی، چونکه به‌ره و قبیله‌یه (وَقَبْلَ) له‌

دُبْرُهُ، وَقِيلَ يَتَخَيَّرُ. وَطَهَارَةُ الْحَدَثِ، فَإِنْ سَبَقَهُ بَطَلَتْ

فهرموده به کی بی‌می‌زدا (دُبْرُهُ) پشت‌وهی داده‌پوشی، چونکه له پوکووع و سوجه‌دا زږو نارپکه (وَقِيلَ) له فهرموده به کی تری بی‌می‌زدا (يَتَخَيَّرُ) سرپشکه و به دلی خوی ده‌کا.

﴿ناگاداری﴾: نه‌گەر هیچی ده‌ست نه‌کوت عوپه‌تی پی‌دایپوشی، یان توانای دایپوشینی نه‌بو، نه‌و کاته واجبه به پی‌وه به پووتی نویژه‌که بکاو سوجه‌و پوکووعیش به ته‌واوی بیاو دوباره‌کردنه‌وهی نویژی‌شی له سر نیه، ه‌روه‌ک له سرچاوه‌کاندا فهرموینه، ه‌روه‌ها نویژی سوننه‌تیشی بۆ دروستن، جا نه‌گەر هاتو: به پی‌وه نویژی کردبا عوپه‌تی به‌ده‌ر ده‌کوت، به‌لام نه‌گەر به دانیش‌توویی نویژی کردبا عوپه‌تی داده‌پوشرا، نه‌و کاته به دانیش‌توویی و عوپه‌ت دایپوشراوی نویژ ده‌کا، ه‌روه‌ک (الشبراملسی) پوونی کردوته‌وه.

ه‌روه‌ها نه‌گەر له شوینیکی پی‌سدا به‌ند کرابو و جله‌ک‌شی به‌شی دایپوشینی عوپه‌ت و نویژ له‌سه‌رکردنی نه‌ده‌کرد، نه‌و کاته واجبه: جله‌که له سر پی‌سیه‌که رابیخی و به پووتی نویژی له سر بکاو دوباره‌کردنه‌وه‌شی له سر نیه، ه‌روه‌ک له (المجموع) دا فهرموویه‌تی و له پاشکوی (تَيَمَّمَ) شدا باسما‌ن کرد.

ه‌روه‌ها سوننه‌ت: بۆ نویژکردن جوانترین به‌رگ بکاته به‌رو می‌زه‌ر بنیته‌سه‌ری، به به‌لگه‌ی فهرموده‌ی خ‌وای‌گه‌وره: ﴿غُذُوا زَيْتَنَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ﴾ به‌رگه جوانه‌که‌ی خوتان ده‌به‌ر بگن له کاتی گشت نویژکردنی‌کا. ه‌روه‌ها ناپه‌سه‌نده له به‌رگیکی وه‌ها‌دا نویژ بکا: که وینه‌ی پی‌وه‌بی و ناپه‌سه‌نده نویژی‌شی له سر بکاو ناپه‌سند ه‌ نویژی‌شی به‌رام‌به‌ر بکا، ه‌روه‌ها ناپه‌سند له ناو نویژدا ده‌می‌خ‌وی دایپوشی، ته‌نها له کاتی باوشکاندا سوننه‌ت ده‌ستی خ‌وی دابنیه‌ته‌سه‌ر ده‌می، ه‌روه‌ها ناپه‌سند له ناو نویژدا پوخساری خ‌وی دایپوشی، جا له و ناپه‌سندیانه‌ی پ‌ا‌بر‌دو‌دا جیا‌وا‌زی پیاو و ئافره‌ت نیه، ه‌روه‌ک له زۆریه‌ی سه‌رچاوه‌کاندا پون کراوه‌ته‌وه.

چ‌واره‌م: (وَطَهَارَةُ الْحَدَثِ) پاک‌ی نویژ‌گه‌ره‌که‌یه: له بی‌ده‌ست‌نویژی بچ‌وک‌گه‌وره، پی‌غه‌م‌به‌ر ﷺ ده‌فهرموی: ﴿لَا يَقْبَلُ اللَّهُ صَلَاةَ بَغِيرِ طَهْوَرٍ﴾ رواه مسلم، خ‌وای‌گه‌وره هیچ نویژت‌ک قبول نا‌کا به بی‌ده‌ست‌نویژی گه‌وره، یان بچ‌وک.

که‌وابو: (فَإِنْ سَبَقَهُ) نه‌گەر به بی‌ویستی خ‌وی له ناو نویژدا، بی‌ده‌ست‌نویژ بوو: وه‌ک شتی‌ک له کونی پشت‌وه‌ی، یان پی‌شه‌وه‌ی پی‌غه‌ده‌روه، یان ئافره‌تیکی بی‌گانه ده‌ستی ل‌ب‌دا، یان بی‌ه‌وش بیی... ه‌ند (بَطَلَتْ) نویژه‌که‌ی به‌تال ده‌بی و واجبه: له سه‌ره‌تاوه نویژه‌که‌ی بکاته‌وه، پی‌غه‌م‌به‌ر ﷺ ده‌فهرموی: ﴿إِذَا لَمْ أَحَدُكُمْ فِي الصَّلَاةِ فَلْيَنْصَرِفْ وَلْيَتَوَضَّأْ وَلْيَعِدْ

وَفِي الْقَدِيمِ يَنْبَى، وَيَجْرِيَانِ فِي كُلِّ مُنَاقِضٍ عَرَضَ بِلَا تَقْصِيرٍ وَتَعَذَّرَ دَفْعُهُ فِي الْحَالِ، فَإِنْ أُمْكِنَ بَأْنَ كَشَفْتَهُ رِيحٌ فَسَتَرَ فِي الْحَالِ لَمْ تَبْطُلْ،

الصَّلَاةُ ﴿﴾ رواه أصحاب السنن وصححه ابن حبان، هر کاتیک به کیکتان له ناو نویژدا فسی لَبَه رِبُو، با برپا ده ستنویژ بگریته وه نویژه که ش دوپاره بکاته وه. که واته: نه گهر به قه سدی خوی بی ده ستنویژ بکا، نه و کاته نویژ به تالبوونه کی به هیژتره، به به لگی (اجماع)، هر وه که له (المجموع) دا پوونی کردوته وه.

ئینجا بزانه: نه وه ی پرابردو فهرمووده ی نویی ئیمامی (شافعی) بوو، به لام (وَفِي الْقَدِيمِ) له فهرمووده ی کونی دا (يَنْبَى) ده ستنویژ ده گریته وه نه وه نده ی له نویژه که ماوه، ته واوی ده کا، به لام به لگی فهرمووده ی کون حه دیسیکی بی هیژره، هر وه که له سه رچاوه کانداهرموویانه، واته: په فتاری پی ناکری.

ئینجا بزانه: پیتقه مبه رځ ده فهرموی: ﴿إِذَا أَخَذْتَ أَحْذُكُمُ فِي صَلَاتِهِ فَلْيَأْخُذْ بِأَلْفِهِ ثُمَّ لِيَنْصَرِفْ﴾ رواه أبوداود بسند صالح، هر کاتیک به کیکتان له ناو نویژدا بی ده ستنویژ بوو، با لووتی خوی بگری ئینجا برپا. واته: تا کو خه ک واتیگا: خوین له لووتی هاتوه کالته ی پی نه کن، هر وه که له (نهاية) و (مغنی) دا پوون کراوته وه.

﴿ناگاداری﴾: نه و کسانه ی بی ده ستنویژیان به رده وامه، نه گهر له ناو نویژدا بی ده ستنویژ بون، نویژه که یان دروسته و قه زا کردنه و یان له سه ر واجب نیه، هر وه که له ناگاداریه کی (استحاضه) -خوینچرکه دا پوونمان کرده وه، هر وه ها نه و کسه ی ناو و گلی ده ست ناکه وی بۆ ده ستنویژگرتن و غوسل کردن، نه ویش واجبه به بی ده ستنویژی، یان به جه نابه ته وه نویژه واجبه کان بکا، به لام واجبه: قه زا بکاته وه، هر وه که له (تیمم) دا پوونمان کرده وه.

(وَيَجْرِيَانِ) هر دوو فهرمووده ی نویی کون دینه جی (فِي كُلِّ مُنَاقِضٍ) له هر دژکی نویژ به تال بکا (عَرَضَ) که له ناو نویژدا پوو بدا (بِلَا تَقْصِيرٍ) به بی که مته رغمه ی نویژ که ره که و (وَتَعَذَّرَ دَفْعُهُ فِي الْحَالِ) نه شگونجا ده موده ست لای بیبا: وه که لاشه ی، یان جله کی به پیسیه کی ته پ پیس بیی و نه گوچی جله کی دایکه نی، نه وه له فهرمووده ی راستی نویژدا: نویژه که به تال ده بی و واجبه: له دوا ی لابردنی پیسیه که له سه ر هاتوه نویژه که بکاته وه.

(فَإِنْ أُمْكِنَ) به لام نه گهر گونجا: ده موده ست دژکه لایبا (بَأْنَ كَشَفْتَهُ رِيحٌ) وه که با عه وره تی به ده ر بیخی، یان دۆخینی بیچری، یان په شته مالی خواره وه ی لَبَه رِبَه وه (فَسَتَرَ فِي الْحَالِ) ئینجا ده موده ست عه وره ته کی داپوشیه وه (لَمْ تَبْطُلْ) نویژه که ی به تال نابی، چونکه ماوه که که مه، هر وه ها نه گهر پیسیه کی ووشکی که وته سه ر و یه کسه ر

وَأَنْ قَصَرَ بِأَنْ فَرَعَتْ مَدَّةً خُفَّ فِيهَا بَطَلَتْ. وَطَهَارَةُ النُّجَسِ فِي الثُّوْبِ وَالْبَدَنِ
وَالْمَكَانِ، وَلَوْ اشْتَبَهَ طَاهِرٌ وَنَجِسٌ اجْتَهَدَ،

دايته کاند، يان پيسيه کی ته پي به جله که ی که وتو جله که ی داکه ند، ديسان نويزه که ی به تال نابي.

به لام (وَأَنْ قَصَرَ) نه گهر له لاداني دزه که دا که مترغهي کړدو (بِأَنْ فَرَعَتْ مَدَّةً خُفَّ فِيهَا) وهک ماوه ی خوف له ناو نويزدا کوتايي بي (بَطَلَتْ) نويزه که به تال ده بي، چونکه له کاتيکی وه هادا نويزي دابه ستوه: که ده يزاني ماوه ی خوفه که ناميني.

پينجهم: (وَطَهَارَةُ النُّجَسِ) پاکي نويزه که ره که يه له پيسي (فِي الثُّوْبِ) ده رياره ی جلو به رگي، واته: هر جزره به رگيکی به لاشو نه ندانه کانيوه بي: وهک سهرو ده ستو پي، خواي گوره ده فرموي: ﴿وَلْيَايُكَ فَطَهِّرْ﴾ جله کانت پاک بکه له پيسي. که وايو: نه گهر جگه له به رگيکی پيس هيچ به رگيکی پاکي ده ست نه که وت عورپه تي پي داپيوشي و تواناي شوردي به رگه پيسه که شي نه بو، واجبه: دايکه ني و به پووتي نويزه که بکاو نووياره کړنده وشي له سهر نيه، هر وهک له (المجموع) دا فرموي ته.

(وَالْبَدَنِ) هره وه ده رياره ی لاشي، چونکه پيغه مبرر ﷺ به نافرته تيکی حه يزداري فرموي: ﴿فَاغْسِلِي غُكَّ الدَّمِّ وَصَلِّي﴾ رواه الشيخان، خوین له خوت بشوره، ئينجا نويز بکه. که وايو: واجبه: ناو ده مو لووت و چاو و گويي که له دهر وه دياره - گشتي پاک بي.

(وَالْمَكَانِ) هره وه ده رياره ی شوي شوي نويز ليکړدن، چونکه پياويک ميزي له ناو مزگوت کړدو پيغه مبرر ﷺ فرموي: ﴿هَرِّقُوا عَلَى بَوْلِهِ سَجْلًا مِنْ مَاءٍ﴾ رواه الشيخان، دواچه يه کی ناو برژيننه سهر ميزه که ی. واته: چونکه مزگوت شوي نويزه.

که وايو: نه گهر له شوي تيکی پيسدا به ند کرابو، واته: هيچيشي ده ست نه که وت پاييخي، نه وه واجبه نويزه که بکا، به لام دروست نيه بقر سوجه نه ندانه کاني دابنيتي سهر پيسيه که، به لکو به نه ندازه يه کی وه ها خوي بقر سوجه کووې ده کاته وه: تا مه ترسي گه يشتني پيسيه که ی ده بي، که واته: هر به پيوه ش نه حيات ده خويني، به لام واجبه: نويزه که ش نووياره بکاته وه، له (المجموع) دا بقر نه م سه له يه به لگي به م هه ديسه ميناو ته وه: ﴿إِذَا أَمَرْتُكُمْ بِشَيْءٍ فَأَتُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ﴾ رواه الشيخان، هر کاتيک فرمانيکم پي کړدن هر چه ندي تواناتان هه يه بيکن.

(وَلَوْ اشْتَبَهَ طَاهِرٌ وَنَجِسٌ) نه گهر نويز که ر ئي شيوا: پاکيک و پيسيك، وهک نه زاني له م نوو شوي نه کامه يان پاکه و کامه يان پيسه، يان له م نوو جله کامه يان پاکه و کامه يان پيسه (اجْتَهَدَ) با (اجْتِهَاد) بکا، واته هه ول بدا پاکه که بدو زنيته وه، بهو شيوه ی له باسي قاپه کاند

وَلَوْ نَجَسَ بَعْضُ ثَوْبٍ أَوْ بَدَنٍ وَجْهَلْ وَجَبَ غَسْلُ كُلِّهِ، فَلَوْ ظَنَّ طَرَفًا لَمْ يَكْفِ غَسْلُهُ عَلَى الصَّحِيحِ، وَلَوْ غَسَلَ نِصْفَ نَجَسٍ ثُمَّ بَاقِيَهُ، فَلَا صَحَّ أَنَّهُ إِنْ غَسَلَ مَعَ بَاقِيهِ مُجَاوِرَهُ طَهَّرَ كُلَّهُ، وَإِلَّا فَغَيْرُ الْمُتَّصِفِ،

پوونمان کرده‌وه، جا نه‌گەر (اجتهاد)ی کردو پاکه‌کە‌ی بۆ ناشکرا نه‌بو، ئەو کاتە له بهر ریزلێتانی کاتی نوێژه‌که، واجبه نوێژه‌که به پووتی بکا، یان له یه‌کێک له‌م نوو شویتنه پیسه‌دا بیکا، هم قه‌زای بکاته‌وه، هه‌روه‌ک له سه‌رچاوه‌کاندا فەرموویانه.

جا بزانه: ئەو‌ه‌ی پراب‌وو له کاتی‌کدا بوو: که ئاوی ده‌ست نه‌که‌وێ یه‌کی‌کیانی پێ‌بشورێ، واته: نه‌گەر ئاوی ده‌ست که‌وت، واجبه بۆ نوێژکردن یه‌کی‌کیان بشورێ، جا نه‌گەر هه‌یچ‌کیانی نه‌شۆرد و (اجتهاد)شی نه‌کرد، به‌لکو له هه‌ر شویتنێک، یان به هه‌ر جلی‌که‌وه جارێک نوێژه‌کە‌ی کرد، ئەو‌ه نوێژه‌کە‌ی به‌تاله و دروست نیه، هه‌روه‌ک له (المجموع)دا ئەو مه‌سه‌لانه‌ی پوون کردونه‌وه.

هه‌روه‌ها نه‌گەر دیتمان یه‌کێک پیسه‌یه‌کی پێ‌وه‌یه‌-واته: یان له شویتنێکی پیسه‌دا نوێژ ده‌کا- واجبه: ئاگاداری بکه‌ینه‌وه، هه‌روه‌ک له زۆریه‌ی سه‌رچاوه‌کاندا پوون کراوه‌ته‌وه.

(وَلَوْ نَجَسَ بَعْضُ ثَوْبٍ) نه‌گەر به‌شێکی جله‌کە‌ی پیس بوو (أَوْ بَدَنٍ) یان به‌شێکی لاشه‌ی پیس بوو (وَجْهَلْ) نه‌شزان‌درا ئەو به‌شه پیس‌بووه کامه‌یه (وَجَبَ غَسْلُ كُلِّهِ) واجبه هه‌موو شته پیس‌بووه‌که بشورێ، تا‌کو نوێژی پێ‌وه دروست ببێ، که‌وابو: (فَلَوْ ظَنَّ طَرَفًا) نه‌گەر به (اجتهاد) دانی بۆ لایه‌کی جله‌که‌ چوو: که پیسه (لَمْ يَكْفِ غَسْلُهُ) شۆردنی ته‌نها ئەو لایه به‌س نیه و جله‌که پاک نابێته‌وه (عَلَى الصَّحِيحِ) له سه‌ر فەرمووده‌ی پراست، چونکه (اجتهاد) له ته‌نها یه‌ک شتدا نا‌کرێ، به‌لام نه‌گەر به (اجتهاد) نه‌بو، به‌لکو بێ‌گومان زانی: ئەم لایه پیس بوه، ئەو ته‌نها لایه پیس‌بووه‌که بشورێ به‌سه‌و پاک ده‌بێته‌وه، هه‌روه‌ک له (المجموع)دا پوونی کردۆته‌وه، هه‌روه‌ها نه‌گەر باوه‌رپێ‌کراوێک، یان شه‌رع‌زانیکی هاومه‌زه‌ب پێ‌ی گوت: ئەم لایه پیس بوه، واجبه: به قسه‌ی بکا، هه‌روه‌ک له (تحفه)دا فەرموویه‌تی.

(وَلَوْ غَسَلَ نِصْفَ نَجَسٍ) نه‌گەر نیوه‌ی جلی‌کی پیسی شۆرد به ئاو پێ‌دا‌کردن (ثُمَّ بَاقِيَهُ) ئینجا نیوه‌که‌ی تری‌شی شۆرد (فَالْأَصَحُّ) فەرمووده‌ی پراست‌تر (أَنَّهُ) ئەو‌ه‌یه: (إِنْ غَسَلَ مَعَ بَاقِيهِ مُجَاوِرَهُ) نه‌گەر له‌گه‌ڵ شۆردنی ئەو نیوه‌یه‌دا به‌شێکی نیوه‌که‌ی تری‌شی له لای ئەم نیوه‌یه دووباره شۆرده‌وه (طَهَّرَ كُلَّهُ) هه‌مووی پاک ده‌بێته‌وه (وَإِلَّا) به‌لام نه‌گەر به‌شه‌که‌ی ئەم لایه‌ی نه‌شۆرده‌وه (فَغَيْرُ الْمُتَّصِفِ) جگه له‌و شویتنه‌ی بووه‌ته نیوه، ئەو‌ه‌ی‌تر پاک ده‌بێته‌وه، واته نێوان هه‌ردوو لایه شۆراوه‌که پاک نابێته‌وه، چونکه به ته‌پێ‌ی گه‌یشته‌وه پیسی، هه‌روه‌ها نه‌گەر جله‌که بخه‌ریته ئاو ئاوی‌کی‌که‌م، پاک نابێته‌وه و ئاوه‌که‌ش پیس ده‌بێ، هه‌روه‌ک له زۆریه‌ی سه‌رچاوه‌کاندا فەرموویانه.

وَلَا تُصِحُّ صَلَاةُ مُلَاقٍ بَعْضُ لِبَاسِهِ نَجَاسَةً وَإِنْ لَمْ يَتَحَرَّكْ بِحَرَكَتِهِ، وَلَا قَابِضٍ طَرَفَ شَيْءٍ عَلَى نَجَسٍ إِنْ تَحَرَّكَ وَكَذَآ إِنْ لَمْ يَتَحَرَّكْ فِي الْأَصَحِّ، فَلَوْ جَعَلَهُ تَحْتَ رِجْلِهِ صَحَّتْ مُطْلَقًا، وَلَا يَضُرُّ نَجَسٌ يُحَاذِي صَدْرَهُ فِي الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ

(وَلَا تُصِحُّ صَلَاةٌ) دروست نیه نویژی نه و که سهی (مُلَاقٍ بَعْضُ لِبَاسِهِ نَجَاسَةً) به شتیکی به رگه که ی، یان لاشه ی به پیسیه ک بکه وی (وَإِنْ لَمْ يَتَحَرَّكْ بِحَرَكَتِهِ) هر چند به رگه که شتیکی به جوله ی وی نه جولیته وه.

(وَلَا قَابِضٍ طَرَفَ شَيْءٍ) هر وه ها دروست نیه نویژی نه و که سهی لایه کی شتیکی پاکی به ده ست گرتبی، یان له خوی به سستی، یان هلیگرتبی، ئینجا لایه کی تریشی: یان پیس بی، یان (عَلَى نَجَسٍ) له سر شتیکی پیس داندرا بی، یان له شتیکی پیس به سترابی (إِنْ تَحَرَّكَ بِحَرَكَتِهِ) نه گه ر شته به ستر وه که، یان گیرا وه که به جوله ی وی بجولیته وه (وَكَذَآ إِنْ لَمْ يَتَحَرَّكْ) هر وه ها نه گه ر به جوله ی وی نه شجولیته وه نویژه که ی هر دروست نیه (فِي الْأَصَحِّ) له فهرموده ی پاستردا: وه ک سه ره په تیک، یان پارچه جلیک له سر شتیکی پیس دابنی، یان له ملی ناژه لیک پیس بیبه سستی، ئینجا سه ره که ی تریشی به ده ستی وه بگری، یان له خوی بیبه سستی، یان جلّه وی وولاغیکی پیسیوو به ده ستی وه بگری، یان له خوی بیبه سستی، نه وه نویژه که ی دروست نیه هر چند نه شجولی.

(فَلَوْ جَعَلَهُ تَحْتَ رِجْلِهِ) به لام نه گه ر لایه کی شته پا که که ی له بن پی ی خوی داناو لایه کی تریشی به پیسیه که وه بوو (صَحَّتْ) نویژه که دروسته (مُطْلَقًا) به هه موو جوری ک: شته که بجولی، یان نه جولی، چونکه هه لینه گرتوه و له خویشی نه به ستوه و به ده ستیش نه یگرتوه، که و ابو: نویژه که ی دروسته، هر وه ک نه گه ر له سه ریانی ناوده ستخانه یه ک نویژ بکا، یان به رمالیک له سر زیل پایخی و نویژی له سر بکا، یان له سر لا به رمالیک پاك نویژ بکا: که لایه که ی تری پیس بی و وی نه که وی، له و سی مه سه له یه شدا نویژی دروسته، هر چند پاخرا وه که ش بجولیته وه، هر وه ک له سه رچا وه کاند پوون کرا وه ته وه.

هر وه ها له سه رچا وه کان و ده ده گری، نه گه ر جل و لاشه ی به خودی پیسه که نه که وت، به لام به شتیکی پاك ده که وت و شته پا که که ش به پیسیکه وه گیر کرابو: وه ک له نویژدا خوی له که سیک بدا: که جله کانی پاك بی، به لام لاشه ی پیس بی، نه وه زیانی نیه، چونکه هه لینه گرتوه و به ده ستیش نه یگرتوه و له خویشی نه به ستوه و به خودی پیسیه که ش نه که وت وه.

(وَلَا يَضُرُّ) زیان له نویژ نادا (نَجَسٍ) پیسیه کی وه ها (يُحَاذِي صَدْرَهُ) که به رامبه ر سینگی، یان نه ندامیک تری بی (فِي الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ) له کاتی روکوع و سوجه برندا، یان له

عَلَى الصَّحِيحِ، وَلَوْ وَصَلَ عَظْمُهُ بِتَجَسٍّ لَفَقَدَ الطَّاهِرَ فَمَعْدُورٌ، وَإِلَّا وَجَبَ نَزْعُهُ إِنْ لَمْ يَخَفْ ضَرَرًا ظَاهِرًا، قِيلَ وَإِنْ خَافَ، فَإِنْ مَاتَ لَمْ يُنْزَعْ عَلَى الصَّحِيحِ،

کاتیکی تردا (علی الصّحیح) له سر فرموده‌ی پراست، چونکه پیسیه‌کی وی تکه‌وئ، که وایو: نویژه‌کی دروسته، به لام ناپه‌سنده، هروهک له سرچاوه‌کاندا فرمویانه.

﴿بِاسِي لِيُبْرِدَنِي شَرِّهِ لَمْ يَخَفْ ضَرَرًا ظَاهِرًا﴾

(وَلَوْ وَصَلَ عَظْمُهُ) نه‌گه‌ر که سیک شکستی نیسقانه‌کی پی‌کوه‌ناوه (بِتَجَسٍّ) به نیسقانیکی پیس، یان به نیسقانی ناده‌میزادیک (لِفَقْدِ الطَّاهِرِ) له بهر نه‌وه‌ی نیسقانیکی تری پاکی ده‌ست نه‌ده‌کوت شکسته‌کی پی‌پی‌کوه‌بنیته‌وه (فَمَعْدُورٌ) نه‌وه عوزدی به ده‌سته‌و له بهر ناچاری نویژه‌کانی دروستن.

(وَإِلَّا) به لام نه‌گه‌ر له بهر نه‌بوونی نیسقانی پاک نه‌بو، به لکو به حه‌زی‌خوی نیسقانیکی پیس، یان نیسقانی ناده‌میزادیک به شکسته‌که‌وه‌ناوه (وَجَبَ نَزْعُهُ) واجب نیسقانه‌که ده‌ریختی، تا‌کو نویژی دروست بیی (إِنْ لَمْ يَخَفْ ضَرَرًا ظَاهِرًا) بهو مه‌رجه‌ی به هوی لابردنی له زیانیکی ناشکرا نه‌ترسی که بگاته راده‌یه‌ک: (تیمم‌ی بۆ دروست بی، وه‌ک له ده‌ست‌چوونی گیان، یان سودی نه‌ندامیک، یان په‌یدابوونی په‌له‌یه‌کی ناشیرن، واته: نه‌گه‌ر نه‌و جیره ترسانه‌ی هه‌بون ده‌ره‌ینانی واجب نه‌و نویژه‌که‌شی دروسته (قِيلَ) له فرموده‌یه‌کی بی‌میزدا: هه‌ر واجب نیسقانه‌که ده‌ریختی (وَإِنْ خَافَ) هه‌ر چه‌ند له‌و زیانانه‌ی پرا‌بردووش بترسی.

(إِنْ مَاتَ) جا نه‌گه‌ر خاوه‌نی شکسته‌که مر‌بو نیسقانه پیسه‌که‌شی هه‌ر له لاشه‌ی‌دا بوو (لَمْ يُنْزَعْ) واجب نه‌ نیسقانه‌که ده‌ریختی (عَلَى الصَّحِيحِ) له سر فرموده‌ی پراست، چونکه به هوی مر‌دن نویژی له سر لاچووه‌و ده‌ره‌ینانشی سووکایه‌تی‌کردنه به مر‌دوه‌که.

﴿لَا كَادَارِي﴾ یه‌که‌م: هه‌تا نیسقانی نازه‌ل هه‌بی، دروست نه‌ی: نیسقانی ناده‌میزاد به‌کار به‌یختی، هه‌رچه‌ند نازه‌که‌کلاو، یان مر‌داریش بی، هه‌روه‌ها ده‌ره‌مان‌کردن به ده‌ره‌مانیکی پیس، یان دورینه‌وه‌ی برین به داوکی‌پیس، یان تی‌کرنی خوینو شتیکی تری پیس، هه‌مان برپاره‌کانی نیسقانیان بۆ ده‌ریختن، هه‌روه‌ک له سرچاوه‌کاندا نه‌و مه‌سه‌لانه پوون کراونه‌وه.

نه‌وه‌ش وا ده‌گه‌یه‌نی: که نه‌ندامه‌کانی تری ناده‌میزاد—جگه له نه‌ندامه‌کانی زاوژی—قیاس ده‌کریته سر نیسقانی ناده‌میزاد، واته: له حاله‌تی ناچاری‌دا بهو مه‌رجانه‌ی پرا‌بردو دروسته به ناده‌میزادیک تروه‌ه بندرین، والله أعلم.

وَيَقْفَى عَنْ مَحَلِّ اسْتِجْمَارِهِ، وَلَوْ حَمَلَ مُسْتَجْمِرًا بَطَلَتْ فِي الْأَصَحِّ،

دووهم: خال دروستکردن- که هم پی‌ده‌گوتري: کوتين- چه‌پامو پيغه‌مبه‌ر ۱۱
له‌عنه‌تی لی‌کربوه، ه‌روه‌ک له‌پاشکوی‌ده‌ستونوژدا چه‌دیس‌که‌مان ه‌یناوه، که‌واته:
نه‌گه‌ر به‌په‌زامه‌ندی مروفه‌که‌خاللی بقی دروست کرابو=کوترايو، نه‌وه مروفه‌که‌و
دروست‌که‌ره‌که‌ه‌ردوکیان تاوانبارن، که‌وابو: واجبه‌خاله‌که‌لاببا، به‌و‌مه‌رجه‌ی له
زیانیکی وه‌ها نه‌ترسی: که (تیمم)ی بقی دروست بی: وه‌ک له‌ده‌سدانی گیان، یان سودی
نه‌ندامیک، یان په‌یدابوونی په‌له‌یه‌کی ناشیرن، نه‌گینا: نوژده‌که‌ی دروست نیه، چونکه
شوینی خاله‌که‌پیس بووه، به‌لام نه‌گه‌ر نه‌و ترسانه‌ه‌بون نه‌و کاته‌لادانی واجب نیه،
به‌لکو نه‌نها توبه‌واجبه‌و نوژده‌که‌شی دروسته.

جا نه‌گه‌ر له‌سه‌رده‌می مندالی‌دا خاللی لی‌دروست کرابو، نه‌وه ته‌نها دروست‌که‌ره‌که
تاوانباره، مندا‌له‌که‌تاوانبار نابی‌و نوژده‌که‌شی دروسته‌و واجبیش نیه کاتی‌گه‌وره‌بوو
خاله‌که‌لاببا، جیاوازی‌پیاو و نافرته‌تیش نیه، ه‌روه‌ک له (شرح مسلم) و له‌سه‌رچاوه‌کاندا
نه‌و‌مه‌سه‌له‌یه‌پوون کراوه‌ته‌وه، به‌لام له (تحفه)‌دا ده‌فرموی: نه‌گه‌ر له‌کاتی مندالیشدا
خاللی لی‌دروست کرابی، ه‌ر واجبه: لای بیا. رَأَى أَظْم.

(وَيَقْفَى) لی‌ده‌بودری بقی دروستبوونی‌نوژ (عَنْ مَحَلِّ اسْتِجْمَارِهِ) له‌ئاسه‌واری‌پیسایه‌که‌ی
شوینی تاره‌تکردن، که‌به‌به‌رد تاره‌تی کردبی، جا نه‌و لی‌بورده ته‌نها ده‌رباره‌ی
دروستبوونی نوژی‌خوی‌تی، نه‌ک نوژی‌که‌سیکی‌تر، که‌وابو: (وَلَوْ حَمَلَ مُسْتَجْمِرًا) نه‌گه‌ر
نوژ‌که‌ریک له‌ناو نوژ‌دا که‌سیکی‌ه‌لگرت: که‌تاره‌تی به‌به‌رد کردبو (بَطَلَتْ) نوژده‌که‌ی
به‌تال‌ده‌بی (فِي الْأَصَحِّ) له‌فرموده‌ی‌پاستردا، جا بزانه: نه‌و چه‌دیس‌ی(بخاری
مسلم): ﴿که‌پيغه‌مبه‌ر ۱۱ له‌ناو نوژ‌دا کیژ‌وله‌یه‌کی‌ناوی (امامة)ی‌ه‌ه‌لگرتوه﴾. و
داندراوه: که‌تاره‌تی به‌ناو بقی کراوه، ه‌ر وه‌ک له (المجموع)‌دا فرموده‌تی.

که‌وابو: نه‌گه‌ر نه‌و که‌سه‌ی تاره‌تی به‌به‌رد کردوه، یان پیسیه‌کی‌پتوه‌یه، به‌ده‌ستی
خوی نوژ‌که‌ریک، یان جلی نوژ‌که‌ریک‌بگری، نوژده‌که‌ی به‌تال‌ده‌بی، ه‌روه‌ها نه‌گه‌ر
نوژ‌که‌ره‌که‌ش به‌ده‌ستی‌خوی تاره‌تکراوه‌که، یان جله‌کانی‌بگری، یان که‌سیک‌بگری که
پیسیه‌کی‌پتوه‌یه، یان جله‌کانی‌بگری، نوژی‌خوی به‌تال‌ده‌بی، واته: به‌لام به‌ته‌نها
خولیدان نوژ به‌تال‌نابی، ه‌روه‌ک پیش‌نیستا‌پوونمان کرده‌وه.

ه‌روه‌ها نه‌گه‌ر له‌ناو نوژ‌دا مروویک‌ه‌لگری که‌پیس‌ی له‌ناودا بی، نیسان نوژی
دروست نیه، ه‌ر چه‌ند خوینیشی نه‌بی، یان مرووه‌که‌گوشتیشی بخوری، یان ناده‌میزاد
بی، به‌لام ه‌لگرتنی‌زیندوی‌پاک: که‌پیس‌ی‌پتوه‌نه‌بی، نوژ به‌تال‌ناکا، ه‌رچه‌نده

وَطِينُ الشَّارِعِ الْمُتَقِنُ نَجَّاسَتُهُ يُغْفَى عَنْهُ عَمَّا يَتَعَدَّرُ الإِخْتِرَازُ مِنْهُ غَالِبًا، وَيَخْتَلِفُ بِالْوَقْتِ وَمَوْضِعِهِ مِنَ الثُّوبِ وَالْبَدَنِ، وَعَنْ قَلِيلِ دَمِ الْبَرَاغِيثِ وَوَنِيمِ الدُّبَابِ، وَالْأَصْحُ لَا يُغْفَى عَنْ كَثِيرِهِ وَلَا قَلِيلِ انْتِشَرِ بَعْرِقٍ، وَتُعْرَفُ الْكَثْرَةُ بِالْعَادَةِ،

نارزه لیکړه هاش بی: که گوشتی نه خوری، به به لگي ﴿حده دیسه که یی (امامة) یی ابر دوو﴾، هروه که له زړه یی سرچاوه کاندانه مه سولانه پوون کړاونه وه.

(وَطِينُ الشَّارِعِ) قوپو چلکاوې پڼگه وکولان (الْمُتَقِنُ نَجَّاسَتُهُ) که بڼگومان: پیسه، هر چه ند میزو پیسایي سهگو به رازیشی تیکه ل بوی، به وهرجه یی جیا نه کړیته وه (يُغْفَى عَنْهُ) لی دهوردری سب د روستبونی نویژ: هم له جل و بهرگو هم له لاشه یی نویژکه (عَمَّا يَتَعَدَّرُ الإِخْتِرَازُ عَنْهُ) له و نه ندازه یی خو لپاراستنی زحمته (غَالِبًا) به نه غلبی، واته: نه که نه نه ندازه یی وه: خه که واتیگا قوپکاریی کړیوه، یان به رپړه ته وه، یان که مته رغه می کړیوه.

(وَيَخْتَلِفُ) نه و لیپورده ده گړی و جیاوازی هیه (بِالْوَقْتِ) به گوړه یی کات، واته: نه و نه ندازه یی له زستاندا لی ده بوردری، جیا یه له گه ل هاوین (وَمَوْضِعِهِ) هروه ها جیاوازی هیه به گوړه یی شوینی پیسه که (مِنَ الثُّوبِ وَالْبَدَنِ) له بهرگو له لاشه یی نویژکه، واته: نه و نه ندازه یی له دامین و پیی نویژکه لی ده بوردری جیا یه: له گه ل شوینه کانی تری جلو لاشه، جا هر چه ند لیپورده هیه، به لام دروست نیه: به م قوپه مزگوت پیس بکا، هروه هاش دروست نیه: له و پڼگه وکولانه پیساندا به بی پاپه خ نویژ بکا، هروه که له (تحفة) و (الشبراملسی) دا پون کړاوه ته وه.

(وَعَنْ قَلِيلِ دَمِ الْبَرَاغِيثِ) هروه ها له که میکی خوینی کپو نه سپی و پيشوله ده بوردری سب د روستبونی نویژ: له جل و لاشه شوینی نویژ.

(وَوَنِيمِ الدُّبَابِ) هروه ها ده بوردری: له که میکی جیقنه یی میشو جیقنه یی نه و شتانه یی خوینیان له بهر ناپوا له کاتی لیکړنه وه یی نه دما میک، به لام ده رباره یی مردوی هیچیان لیپورده نیه، هروه که باسما ن کړد.

(وَالْأَصْحُ) هره موده یی راستر: (لَا يُغْفَى عَنْ كَثِيرِهِ) له زړه جیقنه یی میشو له خوینیکی زړه نابوردری (وَلَا قَلِيلٍ) له که میکیشی نابوردری: که (انْتَشَرَ بَعْرِقٍ) به هوی نارده وه بالو بویته وه.

(وَتُعْرَفُ الْكَثْرَةُ بِالْعَادَةِ) زړی و که می خوین به گوړه یی عاده ت ده زاندری، واته: نه وه یی به گوړه یی عاده ت به جل و لاشه وه ده که وی و خو لپاراستنی زحمته: که مه، له وه ش زیاتر زړه.

قُلْتُ: الْأَصْحُ عِنْدَ الْمُحَقِّقِينَ الْغَفْوُ مَطْلَقًا وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَدَمُ الْبَثَرَاتِ كَالْبَرَاغِيثِ، وَقِيلَ
 إِنَّ عَصْرَةَ فَلًا، وَالْدَّمَامِيلُ وَالْقُرُوحُ وَمَوْضِعُ الْقَصْدِ وَالْحِجَامَةُ قِيلَ كَالْبَثَرَاتِ، وَالْأَصْحُ
 إِنْ كَانَ مِثْلَهُ يَدُومُ غَالِبًا فَكَالْإِسْتِحَاضَةِ وَإِلَّا فَكَدَمِ الْأَجْنَبِيِّ فَلَا يُغْفَى، وَقِيلَ يُغْفَى عَنْ
 قَلِيلِهِ، قُلْتُ: الْأَصْحُ أَتَاهَا كَالْبَثَرَاتِ،

(قُلْتُ) نِيَمَامِي (النَوَائِي) دِه فَرَمُوئِي (الْأَصْحُ) فَرَمُوودِي پَاسْتَر (عِنْدَ الْمُحَقِّقِينَ) لِه لَای زَانَايَانِ
 پَوونکِه رِه وه: (الْغَفْوُ) لِیَبُورِنِه لِه وَخَوْنِو جِیْقَنَانِه ی پَایِرِدُو (مَطْلَقًا) بِه هَمُوو جَوْرَدِک (وَاللَّهُ
 أَعْلَمُ) وَاتِه: جِیَاوَزِی نِه: کِه مِی، یَان زَقَرِی، بِه هَوِی تَارِه قَهْوِه بِلَاوِ بَوِی، یَان نَا.
 (وَدَمُ الْبَثَرَاتِ) خَوْنِی وُورِدِه زِیْکِه وَ قِیْنِجِکِه (كَالْبَرَاغِيثِ) وَه کو خَوْنِی کِیچِ وایِه، وَاتِه: هَم
 لِه کِه مِو هَم لِه زَقَرِه کِی دِه بَوِرِدِی، بِه وَ سِی مَرَجَانِه ی دَاهَاتُو (وَقِيلَ) لِه فَرَمُوودِه یه کِی
 مِی هِیْزِدَا (إِنَّ عَصْرَةَ) نِه گَر بِه خَوِی بِیگوشِو خَوْنِی لِدِه رِیْتِی (فَلَا) لِی نَابَوِرِدِی،
 بِه لَام فَرَمُوودِه ی پَاسْتَر نِه وه یِه: نِه گَر بِه خَوِی بِیگوشِو خَوْنِی لِی بِیْتِی تَه نِه لِه
 کِه مِه کِی دِه بَوِرِدِیو لِه زَقَرِه کِی نَابَوِرِدِی، هِه رِه وک لِه سِر چَاوِه کَانْدَا فَرَمُووِیَانِه.

(وَالْدَّمَامِيلُ) لَوُو وَ قَوْنِیْرُو (وَالْقُرُوحُ) بَرِیْنُو (وَمَوْضِعُ الْقَصْدِ) شَوِیْتِی خَوْنِی لِدِه رِه یْتِیَانِ
 دِه مَارُو (وَالْحِجَامَةُ) شَوِیْتِی خَوْنِی لِدِه رِه یْتِیَانِ پِیْسْتِه (قِيلَ) لِه فَرَمُوودِه یه کِدا خَوْنِی
 هِر چَوَارِیَان (كَالْبَثَرَاتِ) وَه کو خَوْنِی وُورِدِه زِیْکِه وایِه: لِه کِه مِو زَقَرِی گِشْتِیَان
 دِه بَوِرِدِی، بِه وَ مَرَجِه ی بِه خَوِی خَوْنِیَان لِی تَه هِیْتِیو خَوْنِیْنِه کِه شِی لِه شَوِیْتِی خَوِیو— بِه
 گَوِیْرِه ی عَادَت— لِه دِه وِرِه ی خَوِی بِه وِلَاوَه تَر نِه پَوَاو جِگِه لِه شَوِیْتِی بِه رَامِبِر بَرِیْنِه کِه ش
 بِه هِیچ شَوِیْتِی تَرِی جِلِه کَانِیَه وه نِه کِه وِی، وَاتِه: نِه گَر مَرَجِیْک لِه وَ سِی مَرَجَانِه نِه بُو،
 نِه وَ کَاتِه— وَه کو خَوْنِی بِیگَانِه— تَه نِه لِه کِه مِی کِی خَوْنِیْنِه کِه دِه بَوِرِدِی، هِه رِه وک لِه (تَحْفَةُ) وَ
 (الشَّرْوَانِي) دَا پَوُون کِرَاوَه تَه وه.

(وَالْأَصْحُ) فَرَمُوودِه ی پَاسْتَر (إِنْ كَانَ مِثْلَهُ يَدُومُ غَالِبًا) نِه گَر نِه وَ جَوْرِدِه خَوْنِی هَاتْنِه ی
 پَایِرِدُو زَقَر بِه رِدِه وَا م دِه بُو (فَكَالْإِسْتِحَاضَةِ) وَه کو خَوْنِیْنِچِکِه بَرِیَارِی بُو دِه رِی، هِه رِه وک
 لِه شَوِیْتِی خَوِی دَا پَوْنِمَان کِرْدِه وه (وَإِلَّا) بِه لَام نِه گَر بِه رِدِه وَا م نِه بُو (فَكَدَمِ الْأَجْنَبِيِّ) وَه کو
 خَوْنِی بِیگَانِه وایِه (فَلَا يُغْفَى) لِی نَابَوِرِدِی (وَقِيلَ يُغْفَى عَنْ قَلِيلِهِ) لِه فَرَمُوودِه یه کِی
 مِی هِیْزِدَا: لِه کِه مِی کِی دِه بَوِرِدِی.

(قُلْتُ) نِيَمَامِي (النَوَائِي) دِه فَرَمُوئِي (الْأَصْحُ) فَرَمُوودِه ی پَاسْتَر لِه وَ فَرَمُوودَانِه ی
 پَایِرِدُو، نِه وَ فَرَمُوودِه یه بُو: کِه (أَتَاهَا) خَوْنِی نِه وَ چَوَارَانِه ی پَایِرِدُووش (كَالْبَثَرَاتِ) وَه کو
 خَوْنِی وُورِدِه زِیْکِه وایِه، هِه رِه وک پَوُونِمَان کِرْدِه وه.

وَالْأَظْهَرُ الْغَفْوُ عَنْ قَلِيلٍ دَمِ الْأَجْنَبِيِّ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَالْقَنَاحُ وَالصَّدِيدُ كَالْدَمِ، وَكَذَا مَاءُ الْقُرُوجِ وَالْمُتَنَفِّطُ الَّذِي لَهُ رِيحٌ، وَكَذَا بِلَا رِيحٍ فِي الْأَظْهَرِ. قُلْتُ: أَلَمْذَهَبٌ طَهَارَتُهُ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَلَوْ صَلَّى بِنَجَسٍ لَمْ يَعْلَمْهُ وَجَبَ الْقَضَاءُ فِي الْجَدِيدِ،

(وَالْأَظْهَرُ) فەرموده‌ی به‌هیئت‌تر (الغفو) لیبوردنه (عَنْ قَلِيلٍ دَمِ الْأَجْنَبِيِّ) له که میکی خوینی بیگانه، واته: نه خوینی له شوینیکی لاشه‌ی خوی نیته‌ده‌روه، به‌لام به شوینیکی‌تری لاشه‌کی ده‌که‌ویتی‌وه، یان هی گیانله‌برئیکی‌تره: جا ئاده‌میزاد بی، یان ئاژول-جگه له سه‌گو به‌راز- (والله اعلم) واته: خوینی‌گلاو لیبوردنی نیه، ه‌روه‌ها خوینیکی‌نوری بیگانه‌ش لیبوردنی بی نیه، ه‌روه‌ک له نوری‌ی سه‌رچاوه‌کاندا پوون کراوته‌وه.

(وَالْقَنَاحُ) کیم (وَالصَّدِيدُ) خیزاو (كَالدَّمِ) ه‌ردووکیان وه‌ک خوین له گشت ه‌رجو بریاره‌کانی پابردودا: له خوینی خوی و بیگانه‌دا، چونکه نه‌یووانه‌ش له بنچینه‌دا خوین و گۆپاون (وَكَذَا مَاءُ الْقُرُوجِ) ه‌روه‌ها ناوی برین و (وَالْمُتَنَفِّطُ) ناوی پفکه و ئاوله (الَّذِي لَهُ رِيحٌ) که بۆنی ه‌یه، یان په‌نگی گۆپاوه، گشتی وه‌کو خوین وایه: له بریاره‌کانی پابردودا (وَكَذَا بِلَا رِيحٍ) ه‌روه‌ها نه‌گه‌ر ئاوه‌که بۆنیشی نه‌بی (فِي الْأَظْهَرِ) له فەرموده‌ی به‌هیئت‌تردا.

(قُلْتُ) ئیمامی (النواوی) ده‌فه‌رموی (الْمَذَهَبُ) فەرموده‌ی راستی مه‌زه‌ب نه‌یه: (طَهَارَتُهُ) ناوی بی‌بۆنی برین و پفکه و ئاوله گشتی پاکه (وَالله اعلم) ئیتر له باسی ئاوه‌کان و لابردنی پیسی‌دا چهند لیبوردراویکی‌ترمان پوون کردنه‌وه، لی‌تا‌گاداری‌وونه‌وه‌یان بۆ ئیره پیویسته.

﴿نویژکردن به پیسیه‌وه﴾

(وَلَوْ صَلَّى) نه‌گه‌ر نویژی کرد (بِنَجَسٍ) به پیسیه‌که‌وه: جا به جله‌که‌یه‌وه بی، یان به لاشه‌یه‌وه، یان له شوینی نویژدا بی (لَمْ يَعْلَمْهُ) له کاتی نویژدا به‌ستندا نه‌یزانی نه‌و پیسیه‌ی پێوه‌یه‌و پیسیه‌که‌ش لیبوردراو نه‌بو (وَجَبَ الْقَضَاءُ) واجبه: نویژه‌که دووباره بکاته‌وه (فِي الْجَدِيدِ) له فەرموده‌ی نویی ئیمامی (شافعی)‌دا، چونکه ه‌رجیکی نویژه‌که نه‌هاتوته جی: که پاکی‌یه له پیسی، که‌وابو: جیاوازی نیه له دای ته‌واوبوونی نویژ پیسیه‌که ئاشکرا بی، یان ه‌ر له ناو نویژدا ئاشکرا بی، واته: واجبه واز له‌و نویژه‌ی بینی و پیسیه‌که لابیا، ئینجا له سه‌ره‌تاوه ده‌ست به نویژه‌که بکاته‌وه، ه‌روه‌ک له (المجموع)‌دا پوونی کردوته‌وه.

ئینجا بزانه: له ه‌دیسکی (صحيح)‌دا هاتوه: ﴿يَتِمَّا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُصَلِّي بِأَصْحَابِهِ، إِذْ خَلَعَ لَعْلَيْهِ فَلَمَّا قَضَى صَلَاتَهُ قَالَ: إِنَّ جِبْرِيلَ أَخْبَرَنِي أَنَّ فِيهِمَا قَنَرًا أَوْ أَدَى﴾ رواه أحمد وأبو داود

وَأِنْ عَلِمَ ثُمَّ نَسِيَ وَجَبَ الْقَضَاءُ عَلَى الْمَذْهَبِ.

بسنده صالح، پیغمبر ﷺ جه ماعتی ده کردو له ناو نویژدا که وشه کانی داکه نندن، جا که نویژی ته او کرد، فرمودی: (جبریل) پی ی گوتم: که وشه کانت چلکنن، یان پیسیان پیوهیه، بوی داکه نندن. مه بست بهو چلکنه: یان چلکنیکی پاکه: وه چلمو به لثم، یان پیسیه کی لیبور دراوه، ههروه که سرچاوه کان پوونیان کردته وه، واته: بوی رهفتار به فرموده که یکن ناکری: که به به لگهی نهو حه بیسه نویژ دوویاره ناکاته وه.

﴿ناگاداری﴾: نهو حه بیسه به لگهیه: که نویژ به پیلاره وه دروسته، به وهرجی پیلاره که پاک بی، ههروه که له (المجموع) دا فرمودیه تی، واته: نویژکردن به پیلاری پیسه وه دروست نیه، ههروه که له هرجی پینجه می نه م باسه دا پوون کراوه، ههروه ها هرجیکی تریش پیویسته: که بنی پیلاره که ههرو که وشه کانی سرده می پیغمبر ﷺ - نه رم بیو له سوجه دا بجه میتوه، به به لگهی نه م حه بیسه: ﴿عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ فِي صِفَةِ صَلَاةِ النَّبِيِّ ﷺ: إِذَا سَجَدَ اسْتَقْبَلَ بِأَطْرَافِ أَصَابِعِ رِجْلَيْهِ الْقِبْلَةَ﴾ رواه البخاری، که پیغمبر ﷺ سوجه ی ده برد، سره په دهجی پی یه کانی پو له قبیله ده کردن. واته: نه گهر بنی پیلاره که ی رهق بی: وه قاتاغو پوتین و کلاش، نهو نویژی پیوه دروست نیه، چونکه پی ی وه که له ناو سندوقیکدا بی وه هایه، چونکه زگی په دهجی کانی له زه مین گیرنابی و سره په دهجی کانی به رهو قبیله نابن و نویژه که ی دروست نابی، ههروه که له کرتایی سوجه دا پوونمان کرده وه.

(وَأِنْ عَلِمَ) نه گهر له پیش نویژدابه ستندا، زانی پیسیه کی پیوهیه (ثُمَّ نَسِيَ) ئینجا له بیرى کردو نویژی پیوه کرد (وَجَبَ الْقَضَاءُ) دیسان واجبه: نویژه که دوویاره بکاته وه (عَلَى الْمَذْهَبِ) له سر فرموده ی راستی مه زه ب، جیاوازی نیه، له دوی نویژ پیسیه که ناشکرا بیی، یان له ناو نویژدا، ههروه که باسمان کرد.

ئینجا بزانه: هر کاتی دیتی پیسیه کی پیوهیه، نه گهر ده گونجا له دوی نویژ نهو پیسیه ی پی که وتبی، نهو دوویاره کردنه وه نویژ واجب نیه، به لام نه گهر زانی ماوهیه که نهو پیسیه ی پیوهیه، نهو کاته هر نویژکی بهو پیسیه وه ی کردبی، واجبه: دوویاره ی بکاته وه، ههروه که له سرچاوه کاندای پوون کراوته وه.

﴿ناگاداری﴾: نه گهر له کاتی نویژدابه ستندا بیگومان بوو: که هر پینچ هرجه کانی نویژی ته اوان، به لام له دوی سه لامدانه وه که وته گومان له نه مانی هرچیک له هرجه کانی نویژ، نهو گومانه کار له نویژ که ناکاو دوویاره کردنه وه ناوی له فرموده ی به هیزتردا، ههروه که له زوریه ی سرچاوه کاندای باسی سوجه ی سه هوو پوون کراوته وه.

(فَصْلٌ تَبْطُلُ بِالنُّطْقِ بِحَرْفَيْنِ أَوْ حَرْفٍ مَفْهُمٍ، وَكَذَا مَدَّةٌ بَعْدَ حَرْفٍ فِي الْأَصْحِ، وَالْأَصْحُ أَنْ التَّنْحِيحَ وَالضَّحْكَ وَالْبُكَاءَ وَالْأَنِينَ وَالنَّفْخَ إِنْ ظَهَرَ بِهِ حَرْفَانِ بَطُلَتْ وَإِلَّا فَلَا، وَيُعْذَرُ فِي سِرِّ الْكَلَامِ إِنْ سَبَقَ لِسَانُهُ أَوْ نَسِيَ الصَّلَاةَ أَوْ جَهِلَ تَحْرِيمَهُ إِنْ قُرِبَ عَهْدُهُ بِالْإِسْلَامِ،

جا نهگر گومان نهبو، به لکو له نوای سه لمدانه وه بیگومان زانی مه رجیگی ناته واو بووه، نه و کاته واجبه نویژه که دو یاره بکاته وه، هه روه که له سه رهنای نه م باسه وه، تا نیره به دریژی پوونمان کرده وه، والحمد لله تعالی.

﴿فَصْلٌ: لَهُ بَاسِي نُهُو شَتَانَهُی نویژ به تال دهگن﴾

(تَبْطُلُ) نویژ به تال دهبی (بِالنُّطْقِ) به قسه کردنی به قهسدی (بِحَرْفَيْنِ) به دوو پیت: وه که ناو، نهه، هات، بق، تو، (أَوْ حَرْفٍ مَفْهُمٍ) یان ته نها پیتیک بی واته یه که بدا: وه که نا، ها، با، یان زیاتر له دوو پیت بی، هه چهند قسه کردنه کهش بق به رژه وه ندی نویژ بی، هه ر به تال دهبی ﴿عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمٍ: كُنَّا نَتَكَلَّمُ فِي الصَّلَاةِ حَتَّى نَزَلَتْ: (وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ). فَأَمَرْنَا بِالسُّكُوتِ وَلِهَذَا عَنِ الْكَلَامِ﴾ رواه الشيخان، نئمه له ناو نویژدا قسه مان له گه ل یه کتری دهگرد، تا نه و نایه ته هاته خواره وه که خوا فهرموی: (له ناو نویژدا به ملکه چی بق خوا پایوهستن)، ئینجا فهرمانمان پیگرا: له ناو نویژدا بی دهنگ بینو قسه نه کهین.

(وَكَذَا مَدَّةٌ بَعْدَ حَرْفٍ) هه روه ها دریژ کردنه وهی پیتیک نویژ به تال دهکا، هه ر چهند واته یه کیش نه دا، وه که بلئ: وا، وو، وی (فِي الْأَصْحِ) له فهرمووده ی پاستردا.

(وَالْأَصْحُ) به فهرمووده ی پاستر (أَنْ التَّنْحِيحَ) کوکه (وَالضَّحْكَ) پیکه نین (وَالْبُكَاءَ) گریان (وَالْأَنِينَ) ناله نال (وَالنَّفْخَ) فوو کردن، هه روه هاش باوشکان و پزمین (إِنْ ظَهَرَتْ بِهِ حَرْفَانِ) نهگر به هه ر یه کیک له وانه دوو پیت ناشکرا بین (بَطُلَتْ) نویژه که به تال دهبی (وَإِلَّا) به لام نهگر دوو پیت ناشکرا نه بن: وه که زه رده خه نه و فرمیسک هاتن و کوکه ی بی پیت (فَلَا) نویژه که به تال نابی.

(وَيُعْذَرُ) نویژ که عوزدی ده دریژی (فِي سِرِّ الْكَلَامِ) له قسه کردنیکی که م: وه که دوو، یان سی ووشه ی عاده تی، واته: نویژه که به تال نابی (إِنْ) نهگر به قهسدی نه بی، به لکو به بی ویستی خوی (سَبَقَ لِسَانُهُ) قسه که ی له ده می ده رچو (أَوْ نَسِيَ الصَّلَاةَ) یان له بیر ی کرد که له نویژدایه بویی قسه ی کرد (أَوْ جَهِلَ تَحْرِيمَهُ) یان نه یزانی قسه کردن چه پامه (إِنْ قُرِبَ عَهْدُهُ بِالْإِسْلَامِ) به و مه رجی تازه مو سلمان بویی بویی نه یزانی چه پامه، یان له زانایانی نایینی دوور بوو، به به لگی چه دیسه که ی (مُعَاوِيَةَ) ی دا هاتوو،

هم ﴿عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: صَلَّى لَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ صَلَاةَ الْقَصْرِ فَسَلَّمَ لِي رَكْعَتَيْنِ، فَقَالَ ذُو الْيَدَيْنِ: أَقْصَرَتِ الصَّلَاةُ أَمْ نَسِيتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَقَالَ ﷺ: كُلُّ ذَلِكَ لَمْ يَكُنْ. فَقَالَ: قَدْ

لَا كَثِيرَ فِي الْأَصْحَ، وَلِی التَّحْنُجِ وَنَحْوِهِ لِلْقَلْبَةِ وَتَعْدُّ الْقِرَاءَةَ، لَا الْجَهْرَ فِي الْأَصْحَ، وَلَوْ أَكْرَهَ عَلَى الْكَلَامِ بَطَلَتْ فِي الْأَظْهَرِ، وَلَوْ نَطَقَ بِنَظْمِ الْقُرْآنِ بِقَصْدِ التَّفْهِيمِ كَمَا يَحْتَجِ خُذَ الْكِتَابَ.

كَانَ بَعْضُ ذَلِكَ. فَقَالَ: أَصَدَقَ ذَوَا الْيَدَيْنِ؟ قَالُوا: نَعَمْ. فَأَتَمَّ مَا بَقِيَ مِنَ الصَّلَاةِ رَوَاهُ الشَّيْخَانِ، بِتَفْهِيمِ رَجُلٍ نَوِيزِي عَسْرِي بِهِ جَمَاعَتٌ بَقِي كَرْدِينَ، كِه دُوو پِه كَعَتِي كَرْدَن سِه لَامِي دَاوَه، جَا (ذَوَا الْيَدَيْنِ) گوتی: نئی پِتْفِه مَبَرِي خَوَا نَوِيزِ كُورَت كِرَاوَه تِه وِه، یَان لِه بَیْرَت كُورَد تِه وَاوِی بَكِه ی؟ پِتْفِه مَبَرِي فِه رَمُوو: هِیچِی كِیَان نِه بُوِه، گوتی: بَیگُومَان یِه كِی كِیَان بُوِه. جَا پِتْفِه مَبَرِي بِه سِه حَابِه كَانِی فِه رَمُوو: نَايَا (ذَوَا الْيَدَيْنِ) پَاسْتِی كُورَد؟ گوتِیَان: بَه لَی. ثِنِجَا پِتْفِه مَبَرِي دُوو پِكِه تِه كِه ی تَرِشِی تِه وَاو كَرْدَن. وَا تِه: بَه و قَسِه كَرْدَنه نَوِيزِي هِیچِیَان بَه تَالِ نِه بُو، چُونَكِه وَايَان زَانِی: لِه نَوِيزِ دَا نِه مَوَرِن و قَسِه كَانِی شِیَان كِه م بُو.

كِه وَا بُو: (لَا كَثِيرَه) لِه قَسِه كَرْدَنِی كِی زُور دَا — كِه لِه شَه ش وَوَشَه زِیَا تَرِی — عَوِزِی نَادِرِی تِی وَ نَوِيزِي بَه تَالِ دِه بَی لِه هَر سِیك مِه سِه لِه ی پَایِر دُوو دَا (فِي الْأَصْح) لِه فِه رَمُوو دِه ی پَاسْتَر دَا، هِه رَوَه ك لِه حَاشِیَه ی (الْقَلِیوْبِی) و (الشَّرَوَانِی) دَا پُورِن كِرَاوَه تِه وِه.

(وَفِي التَّحْنُجِ) هِه رَوَهَا نَوِيزِ كِه عَوِزِی دِه دِرِی تِی: لِه كِه مِی كِی كُوكِه و (وَنَحْوِهِ) لِه كِه مِی كِی نِه وَا نِی تَرِش: وِه كُو پُژْمِیْن و گِرِیَان و بَاوَشْكَان، نِه گِر دُوو پِی تِشِش نَاشْكَرَا بَیْن (لِلْقَلْبَةِ) بِه هَوِی زَالِی وُنِی نِه و پُور دَا وَا نِه بِه سَر نَوِيزِ كِه رِه كِه دَا: كِه نِه تَوَانِی بَیَان گِه پَرِی نِی تِه وِه (وَتَعْدُّ الْقِرَاءَةَ) هِه رَوَهَا عَوِزِی دِه دِرِی تِی لِه تِه نَهَا كِه مِی كِی كُوكِه ی بِه پِی ت بَقِ خَوِی نْدَنِی وَاجِبِه كَانِی نَوِيزِ، وَا تِه: تَا كُو بِه هَوِی كُوكِه پَشُووِی بَی وَ بَتَوَانِی وَاجِبِه كَانِی بَخَوِی نِی (لَا الْجَهْرَ) بِه لَامِ عَوِزِی نَادِرِی تِی لِه كُوكِه ی بِه پِی ت بَقِ دِه نِگ هِه لَی تَانِی خَوِی نْدَن (فِي الْأَصْح) لِه فِه رَمُوو دِه ی پَاسْتَر دَا، چُونَكِه دِه نِگ هِه لَی تَانِ وَاجِبِ نِی، كِه وَا بُو: بَقِ سَوْنَنَه تِه كَانِی تَرِی نَوِيزِشِ عَوِزِی نَادِرِی تِی.

(وَلَوْ أَكْرَهَ) نِه گِر نَوِيزِ كِه زُورِی لِی كُرَا (عَلَى الْكَلَامِ) تَا كُو قَسِه بَكَا، نِه وِی ش بِه هَوِی زُورِی كَرْدَنه كِه قَسِه ی كُورَد (بَطَلَتْ) نَوِيزِ كِه ی بَه تَالِ دِه بَی (فِي الْأَظْهَرِ) لِه فِه رَمُوو دِه ی بِه هِی زُور دَا، هِه رَوَهَا هَر كُر دَارِی كِی تَر: كِه دُزِی نَوِيزِ بَی وَ زُورِی لِی كُرِی وَ نِه وِی ش بِه هَوِی زُورِی كَرْدَنه كِه بَی كَا نَوِيزِی بَه تَالِ دِه بَی، هِه رَوَه ك لِه (المَجْمُوع) دَا فِه رَمُوو ی تِی.

(وَلَوْ نَطَقَ بِنَظْمِ الْقُرْآنِ) نِه گِر لِه نَاو نَوِيزِ دَا نَا یِه تِی كِی قُورِی نَانِی خَوِی نْدَن، یَان زِی كُرِی كِی تَرِی گُورَت (بِقَصْدِ التَّفْهِيمِ) بِه مِه بَه سْتِی تِی گِه یَا نْدَنِی كِه سِی كِی تَر (كُ) وِه كُو نَا یِه تِی ﴿يَا يَحْيَى خُذِ الْكِتَابَ﴾ بَخَوِی نِی بَقِ كِه سِیك كِه دَاوِی نِی زُور دَانِی بَرِی نِی شَتِیك بَكَا، یَان نَا یِه تِی ﴿وَأَدْخُلُوهَا

إِنْ قَصَدَ مَعَهُ قِرَاءَةً لَمْ تَبْطُلْ وَإِلَّا بَطَلَتْ، وَلَا تَبْطُلُ بِالذِّكْرِ وَالِدُّعَاءِ إِلَّا أَنْ يُخَاطَبَ كَقَوْلِهِ لِعَاطِسٍ: يَرْحَمُكَ اللَّهُ.

بِسَلَامِ آمَنِينَ ﴿ بخوینے بق کہ سیک کہ داوی تیرنی هاتنه ژورده وه بکا، یان نیمامه که خویندنی فاتحه، یان سوپره تی لی تیک بجی و پی بلیته وه، یان سه هوو بکاو به (سُبْحَانَ اللَّهِ) ناگاداری بکاته وه، نه وه (إِنْ قَصَدَ مَعَهُ قِرَاءَةً) نه گهر نویژه که ره که له گهل نه و تیکه یاندانه دا مه به سستی زیکر، یان قورئا خویندن بی (لَمْ تَبْطُلْ) نویژه که ی به تال نابی (وَلَا) به لام نه گهر مه به سستی ته نها تیکه یاندن بوو (بَطَلَتْ) نویژه که ی به تال ده بی.

ثینجا پزانه: که یاندنی جموجولی نیمام به مه نمووه کان: به دهنگ به رزگردنه وهی (الله اکبر) و (سَمِعَ اللَّهُ)، هه مان برپاری پرابردوی بق ده دری، واته: نه گهر مه به سستی که یاندن و زیکر بی، نویژه که ی به تال نابی، نه گهر مه به سستی ته نها که یاندن بی، نویژه که ی به تال ده بی، چونکه نه گهر دهنگی نیمام بگاته مه نمووه کان، نه و کاته به یه کدهنگی هر چوار نیمامه کانی سر مه زه ب نه و که یاندن (بِدْعَةٍ) یه کی ناپه سنده، هه روه که له (تحفة) دا فهرمووی ته، واته: به لام نه گهر دهنگی نیمام نه ده که یشته مه نمووه کان، نه و کاته که یاندن که سوننه ته، هه روه که له دووه سیفه ته کانی نیمامی نویژدا به حدیسه که ی نیمامی (أبو بکرؓ) به لکه ی بق دینین، ان شاء الله تعالی.

(وَلَا تَبْطُلْ) نویژ به تال نابی (بِالذِّكْرِ وَالِدُّعَاءِ) به زیکر دوعاگردن، به و مرجه ی دوعایه که ی دروست بی و به عه ره بی بی و قسه ی پوو به پروی دروستکاری خوی گورده نه بی، هه روه که ده فهرموی: (إِلَّا أَنْ يُخَاطَبَ) مه گهر به دوعایه که ی گفتوگوی پوو به پرو بکا (كَقَوْلِهِ لِعَاطِسٍ) وه که بلیته یه کیکی پڑمیو (يَرْحَمُكَ اللَّهُ)، نه وه نویژه که ی به تال ده بی، چونکه گفتو گوی پوو به پروی کردوه ﴿عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ الْحَكَمِ﴾: عَطَسَ رَجُلٌ فَقُلْتُ لَهُ - وَأَنَا أَصْلَى - يَرْحَمُكَ اللَّهُ. فَرَمَانِي الْقَوْمُ بِأَبْصَارِهِمْ، فَقُلْتُ: وَ أَكُلَّ أَمْيَاهَ مَا شَأْنُكُمْ تَنْظُرُونَ إِلَيَّ؟ فَجَعَلُوا يَضْرِبُونَ بِأَيْدِيهِمْ عَلَى أَلْفَاذِهِمْ يَصْمِتُونَنِي، فَلَمَّا صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَالَ: إِنَّ هَذِهِ الصَّلَاةَ لَا يَصْلَحُ فِيهَا شَيْءٌ مِنْ كَلَامِ النَّاسِ... ﴿ الحديث رواه مسلم، (معاوية) ده فهرموی: نویژم ده کرد، پیاو یک پڑمی و پیم گوت: (يَرْحَمُكَ اللَّهُ). جا یه کسر سه حابه کان ته ماشایان کردم، منیش گوت: هه ی دایکه پڑ بق ته ماشام ده که ن؟ نه م جاره ده ستیان له پانی خویان ده دا تا کو بی دهنگ بیم و نویژم به تال نه بی، ثینجا پیقه مبه رؓ نویژی ته و او کردو فهرموی: له ناو نه و نویژه دا ناگودجی هیچ جزره گفتو گویه کی شاده میزادان بکری. واته: نویژی پی به تال ده بی، به لام بژی نویژی (معاوية) به و قسانه به تال نه بو، چونکه تازه موسلمان بوو، هه روه که پوونمان کرده وه.

وَلَوْ سَكَتَ طَوِيلًا بِلَا غَرَضٍ لَمْ تَبْطُلْ فِي الْأَصَحِّ، وَيُسْنُ لِمَنْ نَابَهُ شَيْءٌ كَتَبْتَنِيهِ إِمَامَهُ وَإِذْنَهُ لِدَاخِلٍ وَإِذَارَهُ أَعْمَى: أَنْ يُسَبِّحَ، وَتُصَفَّقُ الْمَرْأَةُ بِضَرْبِ الْيَمِينِ عَلَى ظَهْرِ الْيَسَارِ، وَلَوْ فَعَلَ فِي صَلَاتِهِ غَيْرَهَا إِنْ كَانَ مِنْ جَنْسِهَا بَطَلَتْ

هر روزه گفتوگویی بر روی خوار پیغمبر ﷺ نویز به تال ناکا، چونکه له (فاتحه) (التحیات) دا هاتوه، هر روزه له زدری سهرچاوه کان پوون کراوه ته وه.

(وَلَوْ سَكَتَ طَوِيلًا) نه گهر له ناو نویزدا زدر بی دنگ بوو (بِلَا غَرَضٍ) به بی هیچ هویه که (لَمْ تَبْطُلْ) نویزه که ی به تال نابی (عَلَى الصَّحِیحِ) له سهر فهرموده ی راست، به لام نه گهر بی دهنگبونه که له ناو (فاتحه) دا بوو، نه و کاته واجبه: له سهره تاوه دهست به (فاتحه) بکاته وه، چونکه لیک پچراوه، هر روزه له باسی (فاتحه) دا پوون کراوه.

﴿ به سهرهاتنی رووداویک له ناو نویزدا ﴾

(وَيُسْنُ) سوننه ته (لِمَنْ نَابَهُ شَيْءٌ) بی نه و که سی شتیکی لپویدا له ناو نویزدا (كَتَبْتَنِيهِ إِمَامَهُ) وه که بیوی نیمای نویزه که ی ناگادار بکاته وه له کاتی سه موکردندا (وَإِذْنَهُ لِدَاخِلٍ) یان نین بده یه کیک تاکو بیته ژوره وه (وَإِذَارَهُ أَعْمَى) یان کویرک، یان بی ناگایه که، یان مندالیک له مه ترسیه که ناگادار بکاته وه (أَنْ يُسَبِّحَ) سوننه ته بلی: (سُبْحَانَ اللَّهِ). به مه بهستی زیکرو ناگادار کردنه وه نه گهر نویز که ره که پیوا بوو، به لام (وَتُصَفَّقُ الْمَرْأَةُ) سوننه ته له وه به سهرهاتنه دا: ثافره ت چه پله لپدا له ناو نویزدا (بِضَرْبِ الْيَمِينِ عَلَى ظَهْرِ الْيَسَارِ) به لیدانی به ره دهستی راسته له پشته دهستی چه په، پیغمبر ﷺ ده فهرموی: ﴿مَنْ نَابَهُ شَيْءٌ فِي صَلَاتِهِ فَلْيُسَبِّحْ وَإِلْمَا التَّصْفِيقَ لِلنِّسَاءِ﴾ زواه الشیخان، هر که سیک له ناو نویزدا شتیکی لپوودا، با بلی: (سُبْحَانَ اللَّهِ). چونکه چه پله بی ثافره تانه.

نینجا بزانه: نه گهر له ناو نویزدا دیتی یه کیک نزیکه بکه ویتنه ناو بیویرک، یان بکه ویتنه ناو ناگرتک، یان سته مکارک، یان پرند هیه که ناواری بدا... هتد، نه شده گونجا به (سُبْحَانَ اللَّهِ) و چه پله ناگادار بکرتنه وه، نه و کات واجبه: یان به کردار، یان به قسه کردن ناگاداری بکاته وه، به لام نویزه که ی به تال ده بی و واجبه: نوویاره ی بکاته وه، هر روزه له سهرچاوه کاندای پوون کراوه ته وه.

﴿ هموجول له ناو نویزدا ﴾

(وَلَوْ فَعَلَ فِي الصَّلَاةِ) نه گهر له ناو نویزدا به قسه دی کرداریکی کرد (غَيْرَهَا) جگه له کرداره کانی نویز (إِنْ كَانَ مِنْ جَنْسِهَا) نه گهر کرداره که له چه شنی کرداره کانی نویز بوو: وه که پوکووعیک، یان سوجه هیه که، یان دانیشتنیک به قسه دی زیاد بکا (بَطَلَتْ) نویزه که به تال ده بی، چونکه به گالته کردویه تی، پیغمبر ﷺ ده فهرموی: ﴿مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ

إِلَّا أَنْ يَنْسَى، وَإِلَّا قَبِطُلْ بِكَثِيرِهِ لَا قَلِيلِهِ، وَالْكَثْرَةُ بِالْعَرَفِ، فَالْخَطُوتَانِ أَوْ الضَّرَبَتَانِ قَلِيلٌ وَالثَلَاثُ كَثِيرٌ إِنْ تَوَالَّتْ،

عَلَيْهِ أَمْرُنَا لَهُوَ رَدُّهُ رَوَاهُ مُسْلِمٌ، هَرَكَةُ سَيْتِكَ لَهُ ثَابِتٌ كَرْدَارِيكَ بَكَ: كه فرمانی نیمی له سر نه بی، لی قبول ناکری و دهریتته وه به سر یا.

(إِلَّا أَنْ يَنْسَى) مه گهر له بیر بکا که له نویژدایه، یان نه زانی چه پامه، چونکه تازه موسلمان بو، یان له زانایان دور بو، یان سه هوو بکا، نه و کاته نویژه که ی به تال نابی چونکه عوزی به ده سته «عَنْ عَبْدِ اللَّهِ: صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: فَقَالُوا لَهُ: صَلَّيْتَ خَمْسًا؟ فَسَجَدَ سَجْدَتَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ» رَوَاهُ الشَّيْخَانِ، پیتفه مبرر به سه هوو نویژی نیوه پوی پینچ په کعت کرد، جا که پیمان گوت: پینچ په کعتت کردن، به کسر دو سوجه ی سه هووی بردن، نینجا سه لامی داوه. واته: چونکه په کعتی پینجه می به سه هوو زیاد کردبو: نویژه که ی به تال نه بو. هروه ها نه گهر مه نوموم به هوی شوینک و تنی نیامه که ی سوجه، یان دانیشتنی ته حیات، یان پراودستانی قونوت زیاد بکا، زیانی نیه، هروه که له باسی نویژی جه ماعته داوونی ده کهینه وه ان شاء الله تعالی.

(وَالَّا) به لام نه گهر کرداره که له جه شنی کرداره کانی نویژ نه بو: وه که لیدان و پویشتنو جموجولی تر (قَبِطُلْ بِكَثِيرِهِ) به کرداریکی زږد نویژ به تال ده بی (لَا قَلِيلٌ) به لام به کرداریکی کهم به تال نابی، به و مخرجی مه به سستی گالته کردن نه بی، نه گینا: به کرداریکی کهمیش به تال ده بی، هروه که له (نهایه) و (مغنی) دا فرمودویانه.

(وَالْكَثْرَةُ) زږدیو که می کرداره که (بِالْعَرَفِ) به گویره ی عاده ت ده زاندی: که له چه بیسه صه حیحه کان وه رگیراوه، بقر نمونه: «عَنْ أَبِي قَتَادَةَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ حَامِلًا أُمَامَةً بَنَتْ زَيْتَبَ وَهُوَ يُصَلِّي، إِذَا رَكَعَ وَضَعَهَا وَإِذَا رَفَعَ مِنَ السُّجُودِ أَعَادَهَا» رَوَاهُ الشَّيْخَانِ، پیتفه مبرر بیت نویژی ده کردو (أُمَامَةً) ی کیژی (زینب) ی کیژی خوی ه لگرتبو، جا که ده چروه پوکووع دایده نا، که له سوجه ه لده ستاوه ه لیده گرت وه. واته: هر چه ند جموجوله که ی پیتفه مبرر زږد بو، به لام چونکه به نوای یه کدا نه بو، به گویره ی عاده ت به کهم داده ندی، هروه ها پیتفه مبرر فرمانی داوه: له ناو نویژیشدا مار و دوپشک بکوژینو نه و که سش بگرتند ریتته وه: که بیه وی به پیش نویژ که ردا پابری.

نینجا هر به به لگی نه و چه بیسانه: (فَالْخَطُوتَانِ) دوو ه نگا و (أَوْ الضَّرَبَتَانِ) یان دوو لیدان (قَلِيلٌ) که مه و نویژ به تال ناکا (وَالثَلَاثُ) سی ه نگا و، یان سی لیدان، یان سی جموجولی تر: جا به هر نه ندایتک بی (كَثِيرٌ) زږده و نویژ به تال ده کا (إِنْ تَوَالَّتْ) نه گهر به نوای یه کدا بی، به لام نه گهر به نوای یه کدا نه بی، هر به کهم داده ندی، هر چه ند له سی

وَتَبْطُلُ بِالْوُثْبَةِ الْفَاحِشَةِ، لِأَلْحَرَكَاتِ الْخَفِيفَةِ الْمُتَوَالِيَةِ كَتَحْرِيكِ أَصَابِعِهِ فِي سُبْحَةِ أَوْ حَكِّ فِي الْأَصْحِّ،

کرداریش زیاتر بی، به بهلگه‌ی حدیسه‌ک‌ی (آمامه) پ‌پ‌ریدو، که‌وابو: نه‌گ‌ر له‌ ناو نویژدا ته‌ماشای قورپان بکاو بیخوینتی و جار جار‌ه‌ش په‌ره‌کانی وه‌ریگ‌پ‌ی، دروسته‌و نویژه‌ک‌ی به‌تال نابی، چونکه‌ جموجوله‌ک‌ی به‌دوای په‌کدا نیه، ه‌روه‌ک له‌ زوری‌ی سرچاوه‌کاندا پوون کراوه‌ته‌وه.

شینجا بزانه: پ‌یشتنی په‌ک ده‌ست و هاتنه‌وه‌ی به‌دوای په‌کدا ه‌ردوکی به‌ په‌ک جار داده‌ندری، واته: نه‌گ‌ر به‌دوای په‌کدا نه‌بی دوجاره، ه‌روه‌ها می ه‌ردو ده‌ستیش به‌ دوو جار داده‌ندری، جا له‌گ‌ل په‌کدا بن، یان به‌دوای په‌کدا بن، ه‌روه‌ها گواستنه‌وه‌ی په‌ک پی جاریکه‌و می پی‌یه‌ک‌ی تریش جاریک‌ی تره‌و ده‌بیته‌ دوو جار، ه‌روه‌ک له‌ (تحفه) و (نهایه) دا پوون کراوه‌ته‌وه.

ه‌روه‌ها پ‌یشتنی په‌ک پی و گ‌رپانه‌وه‌یشی نه‌ویش دوجاره چونکه‌ جوله‌ی پی و ده‌ست جیاوازه، ه‌روه‌ک له‌ (جیرمی) دا پوون کراوه‌ته‌وه.

شینجا بزانه: له‌ حدیسه‌یکدا هاتوه: ﴿عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِهَا قَالَتْ: جَنَّتْ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُصَلِّي فِي الْبَيْتِ وَالْبَابُ عَلَيْهِ مُقَلَّقٌ، فَمَشَى حَتَّى قَفَحَ لِي ثُمَّ رَجَعَ إِلَى مَكَانِهِ، وَوَصَفَتِ الْبَابَ فِي الْقِبْلَةِ﴾ رواه أصحاب السنن بسند حسن، (عائشة) فرمودی: هاتمه‌و مال له‌ و کاتدا پیغه‌مبه‌ر ﷺ نویژی سوننه‌تی ده‌کردو ده‌رگاش کلیل درابو، پیغه‌مبه‌ر ﷺ هات ده‌رگای کرده‌وه و گ‌رپاوه شوینتی خوی، ده‌رگاک‌ش له‌ لای قبیله‌ بوو.

نم حدیسه‌ نابیته به‌لگه: که له‌ دوو ه‌نگاو زیاتر له‌ ناو نویژدا دروست بی؟ چونکه‌ ژوره‌ک‌ی حه‌زه‌تی (عائشة) بچوک بوو، ده‌رگاش له‌ لای قبیله‌ بوو و ده‌گ‌ونجی به‌ په‌ک ه‌نگاو گ‌ه‌یشته‌به‌ته‌ ده‌رگاک‌ه، واته: ه‌ر نه‌و ژوره‌ بووه: که‌ نیستا گ‌و‌پی پیغه‌مبه‌ری ﷺ تی‌دایه، جگ‌ه له‌وه‌ش نویژه‌ک‌ی سوننه‌ت بوو، ه‌روه‌ک له‌ پ‌یوایه‌تیکدا هاتوه، رَأَاهُ أَغْلَمَ.

(وَتَبْطُلُ) نویژ به‌تال ده‌بی (بِالْوُثْبَةِ الْفَاحِشَةِ) به‌ په‌ک خو ه‌لدانی ناشیرن (لِأَلْحَرَكَاتِ الْخَفِيفَةِ) به‌لام نویژ به‌تال نابی به‌ جوله‌جولی سووک (الْمُتَوَالِيَةِ) که‌ به‌ دوای په‌کدا بن، ه‌رچه‌ند زوری‌ش بن (كَتَحْرِيكِ أَصَابِعِهِ) وه‌ک په‌دجه‌کانی بجولینتی (فِي سُبْحَةٍ) له‌ ته‌سبیحات کردندا (أَوْ حَكٍّ) یان له‌ خو‌خوراندندا (فِي الْأَصْحِّ) له‌ فرموده‌ی پاستردا، به‌و مه‌رجه‌ی له‌ په‌ده‌ستی له‌گ‌ل نه‌جولینتی، نه‌گینا: به‌ سی جار نویژ به‌تال ده‌بی.

ه‌روه‌ها جولاندنی لیو و زویان و پ‌تلوه‌چاو و گ‌وی گشتی وه‌کو په‌دجه‌ وایه‌و نویژ به‌تال ناکا، ه‌رچه‌ند زوری‌ش بی، ه‌روه‌ک له‌ زوری‌ی سرچاوه‌کاندا فرمودیانه.

وَسَهْوُ الْفَعْلِ كَعَمْدِهِ فِي الْأَصَحِّ، وَتَبْطُلُ بِقَلِيلِ الْأَكْلِ، قُلْتُ: إِلَّا أَنْ يَكُونَ نَاسِيًا أَوْ جَاهِلًا تَحْرِيمُهُ وَاللَّهُ أَعْلَمُ، فَلَوْ كَانَ بِقَمِهِ سَكْرَةٌ قَبْلَ ذَوْبِهَا بَطَلَتْ فِي الْأَصَحِّ،

(وَسَهْوُ الْفَعْلِ) به سه هووکردنی نه و جوړه کرداری نوږډ به تال دهکا: له بهر زږی، یان له بهر ناشیرنی (كَعَمْدِهِ) وهك کرداری به قهسدی وایه، واته: نه گهر به سه هوو، یان به نه زانی کرداریکی زږ، یان ناشیرن بکا، نوږډی به تال دهبی (فِي الْأَصَحِّ) له فهرموده ی پاستردا، چونکه نه و جوړه سه هووانه له ناو نوږډا کهم پوو ده دهن.

﴿خواردن و خواردنه وه له ناو نوږډا﴾

(وَتَبْطُلُ) نوږډ به تال دهبی (بِقَلِيلِ الْأَكْلِ) به خوارده مه نی و خواردنه وه یه کی کهم، هرچند ده نکه کوچیه کیش بی، چونکه خواردن و خواردنه وه پږوډو به تال ده کن-که به کردارو گوftar به تال نابی-که وایو: نوږډ له پښتړه بق به تال بوون، چونکه (هر شتیک پږوډو به تال بکا، نوږډیش به تال دهکا)، هروه که له (المجموع) دا فهرموویه تی، که وایو: به کافر بوونیش نوږډ به تال دهبی.

(قُلْتُ) نیعامی (النواوی) ده فهرمووی (إِلَّا أَنْ يَكُونَ نَاسِيًا) مه گهر له بیرې بجی که له نوږډایه (أَوْ جَاهِلًا تَحْرِيمُهُ) یان نه زانی که خواردن و خواردنه وه له ناو نوږډا هرپامه؟ چونکه تازه موسلمان بوو، یان له زانایانی ثابینی دوور بوو، نه وانه به که میك خواردن، یان خواردنه وه نوږډه کانیان به تال نابی (وَاللَّهُ أَعْلَمُ)، به لام نه گهر خواردن، یان خواردنه وه که به گوږه ی عاده ت زږر بوو، نه وه له هه موو حاله تیکدا نوږډه کانیان به تال دهکا، هروه که له سه رچاوه کانداه فهرموویانه.

(فَلَوْ كَانَ بِقَمِهِ سَكْرَةٌ) نه گهر پارچه شه کرکی له ناو ده می دا بوو و تاواوه (قَبْلَ ذَوْبِهَا) جا له ناو نوږډا به قهسدی تاواوه کی قووتدا (بَطَلَتْ) نوږډه کی به تال دهبی (فِي الْأَصَحِّ) له فهرموده ی پاستردا، هروها نه گهر چلم دابه زږته ناو ده می و به قهسدی قووتی بدا نوږډی به تال دهبی، هروه که له (تحفة) دا فهرموویه تی، به لام نه گهر به قهسدی نه بو: وه که به بی ویستی خوی بې واته خواره وه، یان پاشماوه ی نږوان ددانه کانی له گهل تف تیکهل بی و نه توانی لیکي جیا بکاته وه، یان تامی خواردن و چایه قووت بداته وه، نه وانه هیچیان زیانیان نیه، هروه که له (نهاية) و (الشبرا ملسی) دا پوون کراوته وه.

هروها نه گهر به لغم هاته ناو ده می و دوویاره قووتی داوه نوږډه کی به تال دهبی، به لام به قووتدانی تفی ناو دم به تال نابی، هروه که له باسی پږوډو پوونی ده کهینه وه، ان شاء الله تعالی، هروها به نه مانی مهرجیک له مهرجه کانی نوږډ، نوږډه که به تال دهبی، هروه که به درږی پوونمان کرده وه. والحمد لله تعالی.

وَيَسْنُ لِلْمُصَلِّي إِلَى جِدَارٍ أَوْ سَارِيَةٍ أَوْ عَصَاً مَقْرُورَةً أَوْ بَسَطَ مُصَلًّى أَوْ خَطَّ قُبَالَتَهُ:
دَفْعَ الْمَارِّ، وَالصَّحِيحُ تَحْرِيمُ الْمُرُورِ حِينَئِذٍ،

﴿بِاسْمِ (سُتْرَةِ): پيش سوجهی نويزگر﴾

(وَيَسْنُ) سوننه ته (لِلْمُصَلِّي) بى نويزگر: (إِلَى جِدَارٍ) پو بکاته ديوارىک (أَوْ سَارِيَةٍ) يان کوله که يه (أَوْ عَصَاً مَقْرُورَةً) يان دارعه سايه کی چه قيندراو، يان شتيکی تر (أَوْ بَسَطَ مُصَلًّى) يان بهر مالتيکی پاخستې و نويزی له سر بکا (أَوْ خَطَّ قُبَالَتَهُ) يان هيلتيکی له پيش خوی پاکيشابی، پيغه مبه رﷺ ده فرموی: ﴿إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ فَلْيَجْعَلْ تَلَقَاءَ وَجْهِهِ شَيْئًا فَإِنْ لَمْ يَجِدْ فَلْيَنْصِبْ عَصَاً فَإِنْ لَمْ يَكُنْ فَلْيَخُطْ خَطًّا ثُمَّ لَا يَنْصُرْهُ مِنْ مَرٍّ بَيْنَ يَدَيْهِ﴾ رواه احمد و ابوداود و صححه ابن حبان، هر کاتى يه کيکتان نويزی کرد، با شتيک له پيش سوجهی خوی دابني، نه گهر هيچی ده ست نه کهوت با دارعه سايه که له پيش خوی بچه قيني، نه گهر نه بو: يا هيلتيک له پيش خوی بکيشي، نينجا هر که سي به پيشي دا پابري زيان له نويزه کی نادا.

نينجا که نويزگر يه کيکی له وانه ي پابردوی له پيش سوجهی دانا، سوننه ته: (دَفْعُ الْمَارِّ) نهو که سه بگريښته وه: که ده يه وی له نيوان نهوی پيش سوجهه کی دا پابري، چونکه پيغه مبه رﷺ نهوا فرمانی داوه و پابره که شي به شيتان داناوه (بخاری و مسلم) گيرپاويه تيانه وه. (وَالصَّحِيحُ) فرموده ی پاست (تَحْرِيمُ الْمُرُورِ حِينَئِذٍ) پابردن به پيش نويزگر دا چه پامه له و کاته ی (سُتْرَةِ): پيش سوجهی دابني، به لام نويزه که به تال نابي، پيغه مبه رﷺ ده فرموی: ﴿لَوْ يَعْلَمُ الْمَارُّ بَيْنَ يَدَيِ الْمُصَلِّي مَاذَا عَلَيْهِ لَكَانَ أَنْ يَقِفَ أَرْبَعِينَ خَيْرًا مِنْ أَنْ يَمُرَّ بَيْنَ يَدَيْهِ﴾ رواه الشيخان، نه گهر نهو که سي له پيش سوجهی نويزگر دا پاده بري بزاني چه ندی گونا له سر ده نووسري، چل سال پابوه ستي باشتره له وهی به پيشي دا پابري.

﴿نَاكَادَارِي﴾: مهرجه نيوان پيش سوجهه که و پي به کاني نويزگره که له سي گز، واته: مترو نيويک زياتر نه بي، نينجا نه گهر نويزگر نهو (سُتْرَةِ) پيش سوجهه يه دانه نابو: نهو کاته پابردن چه پام نيه و نويزيش به تال نابي، هر وه که له حاله تي دانانيشدا به تال نابي، که و ابو: نهو چه ديسانهي ده فرموي: ﴿ثَاوَفْتُ وَكَمْو سَهْگ نويز دهبړن﴾. مه به ست ملکه چي به له نويزدا، چونکه بري له سر نويز لاده چي، واته: مه به ست بريښي خودی نويزه که نيه، هر وه که له سر چاوه کاند اړون کرلوه ته وه، هر وه ها نويز کردن به ره و مرقفي خه وتو ناپه سند نيه، هر وه که له (المجموع) دا فرموده يه تي.

قُلْتُ: يُكْرَهُ الْإِلْتِفَاتُ لِلْحَاجَةِ، وَرَفَعَ بَصَرَهُ إِلَى السَّمَاءِ، وَكَفَّ شَعْرَهُ أَوْ ثَوْبَهُ، وَوَضَعَ يَدَهُ عَلَى فَمِهِ بِلَا حَاجَةٍ،

﴿بِاسْمِ جَهَنَّمَ مَكْرُوهَ﴾ = ناپه سنلېك كه نويز به تال ناكهن ﴿

قُلْتُ) نيمامي (النواوي) ده فهرموي (يُكْرَهُ الْإِلْتِفَاتُ) ناپه سنده ناوردانه وه له ناو نويزدا به سر و مله وه (لَا لِحَاجَةٍ) به لام بې پيوستې ناپه سنده نيه ﴿عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ عَنْهَا سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَنِ الْإِلْتِفَاتِ فِي الصَّلَاةِ؟ فَقَالَ: هُوَ إِيْتِلَافٌ يَخْتَلِسُهُ الشَّيْطَانُ مِنْ صَلَاةِ الْعَبْدِ﴾ رواه البخاري، پرسيارم له پيغمبر ﷺ كرد: له ناوردانه وه ي ناو نويز؟ فهرموي: پفاندنيكه شهيتان له نويزي بهنده دهيرفيتي. شيجا بزانه نه گهر له گهل ناوردانه وه سينگي خوي له قبيله لادا، نهو كاته نويزي به تال دهبي، ههروهك له سرچاوه كاندا فهرموويانه.

(وَرَفَعَ بَصَرَهُ إِلَى السَّمَاءِ) ناپه سنده چاوه كانې بهرو ناسمان بهر بكتا وه، پيغمبر ﷺ ده فهرموي: ﴿لَيْتَنِي أَقْرَأُ يَرْفَعُونَ أَبْصَارَهُمْ إِلَى السَّمَاءِ فِي الصَّلَاةِ أَوْ لَا تَرْجِعَ إِلَيْهِمْ﴾ رواه مسلم، با واز بيتن نهو كه سانه ي له نويزدا چاويان بهرو ناسمان بهر زده كه نه وه، يان چاوه كانيان نه گهر پيتمه وه لايان، واته: كوير بين.

ههروها ناپه سنده له نويزدا ته ماشاي شتي وا بكا كه بيرى له سر نويز لايبا، هم ناپه سنده نويزيشي له سر بكا، بويي ناپه سنده ميحربو ديوازي مزكه وت پرازانديتمه وه، له سرچاوه كاندا هم حديسه يان كريتو ته بهلگه: ﴿عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ عَنْهَا: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى فِي خُمَيْصَةٍ لَهَا أَعْلَامٌ فَقَالَ: شَقَلْنِي أَعْلَامُ هَذِهِ، إِذْ هَبُوا بِهَا إِلَى أَبِي جَهْمٍ وَأَثَرُنِي بِالْبِجَانِيَّةِ﴾ رواه الشيخان، پيغمبر ﷺ له جلېكي پهنگاو پهنگدا نويزي دهكرد، چا فهرموي: نهو جل بيرى له سر نويز لادام، بې (أبي جهّم) ي بيه نه وه، جل ساده كه يم بې بيتن.

(وَكَفَّ شَعْرَهُ) ناپه سنده موه كانې بپيچيتمه وه (أَوْ ثَوْبِهِ) يان جله كانې بپيچيتمه وه، بهلكو سوننه ته بيانكاته وه، تاكو سوجه دي له گهلدا بيهن، ههروهك له سرچاوه كاندا فهرموويانه، پيغمبر ﷺ ده فهرموي: ﴿أَمَرْتُ أَنْ أَسْجُدَ عَلَى سَبْعَةِ أَعْظُمٍ وَلَا أَكْفُ ثَوْبًا وَلَا شَعْرًا﴾ رواه الشيخان، فهرمانم پي كراوه: له سر حفت نيسقان سوجه بيهو و جلر موو نه پيچمه وه.

(وَوَضَعَ يَدَهُ عَلَى فَمِهِ) ناپه سنده دهستي دابنيتمه سر ده مي (بِلَا حَاجَةٍ) به بې پيوستې، واته: نه گهر باوشكا، نهو كاته سوننه ته دهستي چه په دابنيتمه سر ده مي، جياوازي ناو نويزو دهره وه ي نويزيش نيه، ههروهك له (المجموع) دا فهرموويه تي، پيغمبر ﷺ ده فهرموي: ﴿إِذَا تَنَاءَبَ أَحَدُكُمْ فَلْيُمْسِكْ يَدَهُ عَلَى فِيهِ لِإِنَّ الشَّيْطَانَ يَدْخُلُ﴾ رواه مسلم، ههركاتي كه كيكتان باوشكا، با دهستي له سر ده مي دابني؟ چونكه شهيتان دهچيتمه ژووره وه.

وَالْقِيَامُ عَلَى رَجُلٍ، وَالصَّلَاةُ حَاقِنًا أَوْ حَاقِبًا أَوْ بِحَضْرَةِ طَعَامٍ يَتَوَقُّ إِلَيْهِ، وَأَنْ يَنْصُقَ قَبْلَ وَجْهِهِ أَوْ عَنْ يَمِينِهِ، وَوَضَعُ يَدِهِ عَلَى خَاصِرَتِهِ، وَالْمُبَالَغَةُ فِي خَفْضِ الرَّأْسِ فِي رُكُوعِهِ،

(وَالْقِيَامُ عَلَى رَجُلٍ) ناپه سنده له نويزدا له سره يهك پي پابوه ستي، چونكه ماندووبوونيكه ملكه چي له ده ست ددها، به لام نه گهر پتيويست بوو، نهو كاته ناپه سنده نيه.

(وَالصَّلَاةُ) ناپه سنده نويز كردن: (حَاقِنًا) له حاله تيكددا كه ميزي پاكرتبي (أَوْ حَاقِبًا) يان پيسايي، يان باي پاكرتبي (أَوْ بِحَضْرَةِ طَعَامٍ) يان له گهل ناماده بووني خواردينك، يان خواردينه وه يهك: كه (يَتَوَقُّ إِلَيْهِ) دلي بزي بچي، پيغه مبهري ده فرموي: ﴿لَا صَلَاةَ بِحَضْرَةِ الطَّعَامِ وَلَا هُوَ يَدْفَعُهُ الْأَخْيَانُ﴾ رواه مسلم، نويز كردن ته واونيه له گهل ناماده بووني خوارده مهنو لهو حاله ته ي هردوو پيسيه كه تنگاي ده كن.

(وَأَنْ يَنْصُقَ) ناپه سنده له ناو نويزو له دهره وه ي نويز تف فرې بدا (قَبْلَ وَجْهِهِ) به رهو پيش پړوي خوي (أَوْ عَنْ يَمِينِهِ) يان به رهو راسته ي خوي، بهلكو به لاي چه په يدا فرې ددها، نه گهر له دهره وه ي مزگوت بوو، پيغه مبهري ده فرموي: ﴿إِذَا كَانَ أَحَدُكُمْ لِي الصَّلَاةِ فَإِنَّهُ يُنَاجِي رَبَّهُ فَلَا يَزُقُّنْ بَيْنَ يَدَيْهِ وَلَا عَنْ يَمِينِهِ وَلَكِنْ عَنْ شِمَالِهِ تَحْتَ قَدَمِهِ﴾ رواه الشيخان، هركاتي كه كيكتان له نويزدا بوو، نهوه (مناجاة) ي خوي خوي ده كا، كه واپو: تف نه كاته پيشه وه ي خوي و لاي راسته ي، بهلكو بيكاته لاي چه په ي له زير پي.

جا بزانه: تف فريدانه ناو مزگوت به هه موو لايه كا هه رحپامه، كه واپو: له ناو مزگوت به لاي چه په يدا ده بيكاته ناو پارچه جليكي خوي، هه روهك له سرچاوه كاندا فرموي يانه، پيغه مبهري ده فرموي: ﴿الْبَصَاقُ فِي الْمَسْجِدِ حَظِيئَةٌ وَكَفَّارُهَا دَفْعُهَا﴾ رواه الشيخان، تف فريدان له ناو مزگوت گوناوه، داپوشه ري شم گوناوه شارينه وه ي تفه كه يه. هه روهها تف فريدان به رهو قبيله ش ناپه سنده، هه روهك له (نهاية) و (مغنى) دا پړون كراوه ته وه.

(وَوَضَعُ يَدِهِ عَلَى خَاصِرَتِهِ) ناپه سنده له ناو نويزدا ده ستي دابنيته سره كه له كه ي، نه گهر پتيويست نه يي: ﴿عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ﴾ نهي رسول الله ﷺ أَنْ يُصَلِّيَ الرَّجُلُ مُخْتَصِرًا رواه الشيخان، پيغه مبهري ده ده غه ي كړيوه: پياو نويز بكا له حاله تيكددا ده ستي له سره كه له كه ي دابني.

(وَالْمُبَالَغَةُ فِي خَفْضِ الرَّأْسِ) هه روهها ناپه سنده زور سهر ي خوي شوپ بكا ته وه (فِي رُكُوعِهِ) له پكوع برديدا: ﴿عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ عَنْهَا﴾ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا رَكَعَ لَمْ يَنْخَسِمْ رَأْسَهُ وَلَمْ يَصْرَبْهُ رواه مسلم، كه پيغه مبهري پكوع ي ده برد، سهر ي بهر نه ده كرده وه و شوپيشي نه ده كرده وه.

وَالصَّلَاةُ فِي الْحَمَامِ وَالطَّرِيقِ وَالْمَرْبَلَةِ وَالْكَنِيَسَةِ وَعَطَنِ الْإِبِلِ وَالْمَقْبَرَةِ الطَّاهِرَةِ، وَاللَّهُ أَعْلَمُ.

﴿ له گورستان و له چهند شونینکی تردا نویژکردن ناپه سنده ﴾

بزانه: له شوینی زه و تکرودا- واته: هم له سر شتی زه و تکرایش- نویژکردن حرامه، به لام نویژه که ش دروست ده بی، واته: واجبه که ی له سر لاده چی به لام تاوانباریش ده بی، ههروه که له (المجموع) دا پوونی کرئوته وه، ئینجا چهند شونینکی تریش هه نه، نویژکردن تیناندا ناپه سنده، به لام نویژه که ش دروست ده بی، ههروه که ده فهرموی:

(وَالصَّلَاةُ) نویژکردن ناپه سنده (فِي الْحَمَامِ) له ناو گهر ماودا، جیاوازی جیگه ی خوشورین و جل داکه ندن نیه (وَالطَّرِيقِ) ههروه ها نویژکردن ناپه سنده: له سر ږنگه و (وَالْمَرْبَلَةِ) له زلخانه داو له هه شونینکی تریشدا: که پیسی لژی، چونکه پو له پیسی کردن له نویژدا ناپه سنده، جا نه گهر لاشه ی، یان جل و بهرگی به پیسیه که بکه وی، نویژه که شی به تال ده بی، ههروه که له پینجه م هرچی نویژدا باسما ن کردن (وَالْكَنِيَسَةِ) ههروه ها نویژکردن ناپه سنده له که نیسه و نیری جوله که و گاوراندا، هم (وَعَطَنِ الْإِبِلِ) له مزلگی و وشتردا.

هم (وَالْمَقْبَرَةِ الطَّاهِرَةِ) نویژکردن ناپه سنده له گورستانی پاکدا، واته: نه و گورستانه ی دووباره هه لئه که ندراره تاکو مردوی تری تردا بنیژی (وَاللهُ أَعْلَمُ) چونکه ناوه وه ی گور به کیم و خوین پیس بووه، پووتیکردنی ناپه سنده، پیغه مبه ر ﷺ ده فهرموی: ﴿لَا تَصَلُّوا إِلَى الْقُبُورِ وَلَا تَجْلِسُوا عَلَيْهَا﴾ رواه مسلم، بهروه گورده کان نویژ مه که ن و له سه ریشیان دامه نیشن. جا نه گهر گورستانه که دووباره هه لکه ندرابو، نه و کاته نویژکردن له سر خاکه که ی دروست نیه، چونکه گله که ی تیکه ل به کیم و خوین بووه و پیس بووه، مه گهر شتیکی پاک له سر خاکه که رابیخی، یان له شونینکی هه لئه که ندرای پاکدا نویژیکا، نه و کاته نویژه که دروسته، به لام ناپه سنده؟ چونکه نویژه که بهرام بهر به پیسیه که یه، که و ابو: نه گهر مردوویک له ناو مرگه و تدا بنیژی هه مان برپاری ناپه سندی بۆ ده درئ، ههروه که له (تحفة) و (نهاية) دا پوون کراوه ته وه.

﴿ ناگاداری ﴾ پیغه مبه ر ﷺ ده فهرموی: ﴿الْأَنْبِيَاءُ أَحْيَاءُ فِي قُبُورِهِمْ يُصَلُّونَ﴾ رواه أبو يعلى قال المناوي: هو حديث صحيح. پیغه مبه ران عَلَيْهِمُ السَّلَامُ زیندوونه له ناو گورده کانیا نندا نویژ ده که ن. که واته لاشه پیژده کانیا ن ناپزی ناو گورده که یان پاکه.

به لام له گه ل نه وه شدا حرامه له نویژدا پوو بکاته گوری پیغه مبه ران عَلَيْهِمُ السَّلَامُ به مه به سنی (تَبْرُكٌ) - بهر ده کت و هرگرتن، چونکه سر نه کتشیته لای (شِرْكٌ)، ههروه که له (تحفة) و (نهاية) دا فهرموویانه.

که وایو: گزپی خه لکی تری - جگه پیغه مبه ران عَنْهُمْ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ - له پیشتره بقی حه پامی، هه روه که له (الشروانی) دا فه رموویه تی، پیغه مبه ر ۱ پیغه مبه ر موی: ﴿أَلَا وَإِنْ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ كَانُوا يَتَّخِذُونَ قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ وَصَالِحِيهِمْ مَسَاجِدَ، أَلَا فَلَا تَتَّخِذُوا الْقُبُورَ مَسَاجِدَ إِنْ أَنْهَآكُمْ عَنْ ذَلِكَ﴾ روه مسلم، ناگادار بن: نه و ترمه تانه ی پیش نیه گزپی پیغه مبه ر کانیا ن و پیاره چاکه کانیا ن ده کرده مزگه وت، نیوه گزپه کان مه که نه مزگه وت، من قه ده غه تان نه که م له و کاره.

نیما می (النواوی) له (شرح ی) نه م حه دیسه دا ده فه رموی: (کاتی) (صحابه) کان مزگه وتی پیغه مبه ریا ن ۲ گوره کردو گزپی پیغه مبه ر ۳ نیما می (أبو بکر) نیما می (عمر) رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا به که ل (حَرَمِ) ی مزگه وت که وتن، (صَحَابَةُ) کان چه ند دیواری به رزیا ن له سر گزپه که دیوست کردن تا کو دیار نه بی، نه وه که خه لک له نویژدا پووی تی بکا و سر بکیشیته لای حه پام). بپوانه (شرح مسلم).

که وایو: هه مزگه وتیک گزپی تی دا بی، حه پامه: به مه به سستی (تَبَرُّكُ) نویژی تی دا بکری، به لام نه که ر به مه به سستی (تَبَرُّكُ) نه بو زیا نی نیه، به و مه رجه ی گزپه که دور بی، یا ن نیواریک له نیوانیا ندا هه بی و پوو تی کردن نه مینی، هه روه که له مزگه وتی پیغه مبه ردا ۴ نه وهایو، له (تحفة) و (نهاية) ش ده فامیته وه.

﴿پاشکو: دهریاری مزگه وته کان﴾

پیغه مبه ر ۵ ده فه رموی: ﴿مَنْ بَنَى مَسْجِدًا يَتَّبِعِي بِهِ وَجَهَ اللَّهِ - تَعَالَى - بَنَى اللَّهُ لَهُ يَتَّىٰ لِيَ الْجَنَّةِ﴾ روه الشیخان، هه ر که سیک مزگه وتیک دیوست بکا بقی په زامه ندی خوا، خوی گوره خانوویکی وه که نه و مزگه وته ی له به هه شتدا بقی دیوست ده کا.

نینجا سوننه ته: مزگه وت له شوینیکی وه هادا دیوست بکری: که خه لک به ئاسانی بیگاتی و نویژی تی دا بکه ن ﴿عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِنَاءَ الْمَسَاجِدِ فِي الدُّوْرِ وَأَنْ تُنْظَفَ وَتُطَيَّبَ﴾ روه أبوداود بسند صالح، پیغه مبه ر ۶ فه رمانی داوه: مزگه وت له نیوان خانوواندا دیوست بکری و پا کو خاوی ن رابگری و بوقوش بکری.

که وایو: حه پامه مزگه وت پیس و چلکن بکری، پیغه مبه ر ۷ ده فه رموی: ﴿إِنَّ هَذِهِ الْمَسَاجِدَ لَا تَصْلُحُ لِشَيْءٍ مِنْ هَذَا الْبَوْلِ وَلَا الْقُفْرِ، إِنَّمَا هِيَ لِلذِّكْرِ اللَّهِ تَعَالَىٰ وَقِرَاءَةِ الْقُرْآنِ﴾ روه مسلم، نه و مزگه وتانه ناگو تچین نه بق میز تی دا کری و نه بق چلکن کردن، به لکو ته نها بق زیکری خواو قورپان خویندن.

هه روه ها ناپه سنده بون ناخوش بکری، پیغه مبه ر ۸ ده فه رموی: ﴿مَنْ أَكَلَ لَوْماً أَوْ بَصَلًا فَلْيَعْتَزِلْنَا أَوْ فَلْيَعْتَزِلْ مَسْجِدَنَا وَلْيَقْعُدْ فِي يَتِّهِ﴾ روه الشیخان، هه ر که سیک سیر، یا ن پیا زی

خوارد، با لیتمان جیا بیته وه و نه یه ته مزگه وت نویژمان له گه ل نه کا، با له مالی خزی دانیشی. واته: با له مالی خزی دا نویژ بکا تا کو به بژنه ناخوشه که ی خه لکی نازار نه دا. که واته: ناپه سنده به پی ی بژن پتلا و به رگی چلکن و بژن ثاره قه به واته ناو مزگه وت، چونکه خه لکی نازار ده دا.

هه روه ها پیوسته پیژ له مزگه وت بندری تو دهنگی تی دا به رز نه کریته وه، هه رچه ند زی کرو قور ناخویند نیش بی، نه گه ر ده یزانی خه لک نویژی لی تیک ده چی، هه روه ها نابی ده مه چه قه و پیکه نینی به ده نگه کرین و فروشتنی تی دا بکری، پیغه مبه ر ﷺ ده فه رموی: ﴿إِذَا رَأَيْتُمْ مَنْ يَبِيعُ أَوْ يَتَّاعُ فِي الْمَسْجِدِ فَقُولُوا لَا أَرْبَحَ اللَّهُ تِجَارَتَكَ، وَإِذَا رَأَيْتُمْ مَنْ يَنْشُدُ ضَالَّةً فَقُولُوا لَا رَدَّهَا لِلَّهِ عَلَيْكَ﴾ رواه الترمذی وقال حدیث حسن، هه رکاتیک به کیکتان دیت له مزگه وتدا کرین، یان فروشتن ده کا، پی ی بلین: خوا قازانچ نه داته بازرگانیه که ت، وه هه رکاتیک به کیکتان دیت له مزگه وتدا بانگه وازی بژ شتی ونبوو ده کا، پی ی بلین: خوا بژت نه گه پیئیته وه. چونکه مزگه وت بژ نه و جژه کارانه دروست نه کراوه.

به لام نوستن و خواردن له ناو مزگه وتدا زیانی نیه، به و مه رجه ی چلکن نه کری تو له نویژ که رانیش به رته نگ نه کری ﴿عَنْ ابْنِ عَمْرٍو رَأَى قَتَادَةَ قَالَ كَانَ يَنَامُ فِي مَسْجِدِ النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ شَابٌ أَغْزَبُ﴾ رواه البخاری، (عبدالله بن عمر) رَیَاهُ قَتَادَةُ له مزگه وتی پیغه مبه ردا ﷺ ده خه وت له و کاتدا که دجیکی بیژن بوو. جا نه گه ر له مزگه وتدا جه نابیه تی تووش بوو، واجبه: به کسه ر به واته ده روه، جا نه گه ر نه گودجا: وه که به ند کرابی، یان ترسیکی گیانی، یان مالی مه بی، واجبه: (تیمم) بکا، هه ر وه که له باسی جه نابیه تدا به وومان کرده وه.

هه روه ها چه پامه ریگا بدریته مندالی نه قام و شیت و ئافره تی چه یزدارو ئازه لو سه رخوش و نه و جژه که سانه بچه ناو مزگه وت، نه گه ر مه ترسی پیسکردنی هه بی، نه گینا: ناپه سنده، هه روه ها چه پامه کافر بجیته ناو مزگه وت ته نها به ئیزنی موسلمانیک نه بی.

ئینجا بزانه: نویژی واجب له مزگه وتدا زور خیری زیاتره: له نویژی ماله وه و شوینه کانی تر، پیغه مبه ر ﷺ ده فه رموی: ﴿مَنْ تَطَهَّرَ فِي بَيْتِهِ ثُمَّ مَشَى إِلَى بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللَّهِ لِقَضَىٰ قَرِيبَةٍ مِنْ فَرَائِضِ اللَّهِ كَانَتْ خَطْوَتَاهُ إِحْدَاهُمَا تَحُطُّ خَطِئَةً وَالْأُخْرَى تَرْفَعُ ذَرْبَةً﴾ رواه مسلم، هه رکه سیک له مالی خزی ده ستویژ بکری، ئینجا به پییان بجیته مالتیک له ماله کانی خوا -واته: مزگه وتیک- تا کو نویژیکی واجب له وی دا بکا، هه ر هه نکاویکی خراپه یه کی له سه ر لاته داو هه ر هه نکاویکی تریشی پله یه کی به رز نه کاته وه.

ئینجا که ویستی له ماله وه بجیته ده روه، سوننه ته بلی: ﴿بِسْمِ اللَّهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ﴾ رواه أصحاب السنن وقال الترمذی: حدیث حسن.

(باب)

سُجُودُ السَّهْوِ سُنَّةٌ:

ئینجا که ویستی بپرواته ناو (حَرَمِی) مزگهوت سوننهته بلی: ﴿بِسْمِ اللَّهِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَي رَسُولِ اللَّهِ، رَبِّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي وَافْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ﴾ حدیث حسن رواه الترمذی الا (التسمیة والحمد) فابن السنی.

ئینجا بلی: (بسم الله) و پیئی راسته ی پیتشدا بنیته ژووره وه، ئینجا بقی هاتنه دهره وه ش هه مان زیکرو دوعا دهکا، به لام نه م جار ه دهلی: ﴿وَافْتَحْ لِي أَبْوَابَ فَضْلِكَ﴾ و پیئی چه پیی پیتشدا ده باته دهره وه.

ههروه ها- جگه له و دوعایه ی پابردووش- بقی چونه ناو مزگهوت نه م دوعایه ش سوننهته: ﴿أَعُوذُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِوَجْهِهِ الْكَرِيمِ وَسُلْطَانِهِ الْقَدِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ﴾ رواه ابوداود بسند صالح. ئینجا که چوو ه ناو مزگهوت، سوننهته: نیه تی (اعتکاف) بیتنی، ئینجا دلنه نیشتی تا دوو ره که هت (تَحِيَّةُ الْمَسْجِدِ) دهکا، ههروه که له نوژیی سوننهته تا به به لگه وه پووینی ده که ی نه وه، إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى.

جا نه گهر له بهر هه ره هویه ک (تَحِيَّةُ الْمَسْجِدِ) نه کرد، سوننهته: چوار جار نه م زیکرانه ی (قَبَائِلُ الصَّالِحَاتِ) بلی که له م حه دیسه دانه: ﴿عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: إِذَا مَرَرْتُمْ بِرِیَاضِ الْجَنَّةِ فَارْتَعُوا قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا رِیَاضُ الْجَنَّةِ؟ قَالَ: الْمَسَاجِدُ. قُلْتُ: وَمَا الرَّتْعُ؟ قَالَ: سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ﴾ رواه الترمذی بسند حسن، هه ره کاتیک به باغی به هه شتدا پابردن به وه پیتن، گوتم: باغی به هه شت چییه؟ پیغه مبه ره مبه ره موی: مزگه وته کانه، گوتم: له وه پان چییه؟ فهرموی: زیکری (سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ).

ئینجا تا له مزگه وتدا بی، سوننهته: نه و زیکرانه بهرده وام بلی و قوپتان بخوینتی و خوی به کاری ئایینی خه ریک بکا، ئیتیر جگه له وه په ووشتانه ی پابردو، چه ندی تر ماوه له (المجموع) و (الانکار للنواوی) و (مغنی) دا- که سه رچاوه ی نه و پاشکویه بون- باسیان کرلوه، چه ندی تریش له باسی جه نابهت و حه یزدا پابردن، پیویسته لییان ناگادار بی، و آخر دَعَا أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

﴿باب: له باسی سوجه دی سه هوو﴾

(سُجُودُ السَّهْوِ) سوجه دی سه هوو له ناو نوژیذا (سُنَّةٌ) سوننهته، جیاو زای نیه: نوژی ده که ولجب بی، یان سوننهت بی، که واته: نه گهر سوجه دی سه هوو نه شبا، نوژی ده که ی لروسته، به لام نه گهر ئیمام سوجه دی سه هووی برد، نه و کاته به هوی شویتکه وتن له سه ره مه نوموم ولجب ده بی، ههروه که له (بجیرمی) دا فهرمویه تی.

عَنْدَ تَرْكِ مَأْمُورِهِ أَوْ فِعْلِ مَنَهْيٍ عَنْهُ، فَلِلْأَوَّلِ إِنْ كَانَ رُكْنًا وَجَبَ تَدَارُكُهُ، وَقَدْ يُشْرَعُ السُّجُودُ كَزِيَادَةٍ حَصَلَتْ بِتَدَارِكِ رُكْنٍ كَمَا سَبَقَ فِي التَّرْتِيبِ، أَوْ بَعْضًا - وَهُوَ الْقُنُوتُ أَوْ قِيَامُهُ أَوْ التَّشَهُّدُ الْأَوَّلُ أَوْ قُعُودُهُ،

ئينجا سوجهی سه هوو له دوو حاله تدا سوننه ته: په کهم: (عَنْدَ تَرْكِ مَأْمُورٍ بِهِ) له کاتی نه کړدنی فرمان پیکراوېک له نویژدا، یان له کاتی که وتنه گومان له کړدو نه کړدنی دا. دووهم: (أَوْ فِعْلٍ مَنَهْيٍ عَنْهُ) یان له کاتی کړدنی قده غه کراوېک له نویژدا:

(فَالْأَوَّلُ) جا نهو فرمان پیکراوېک که نه کراوه (إِنْ كَانَ رُكْنًا) نه گهر پوکنیکې نویژ بوو، واته: نهو واجبانې نویژان لپیک دې (وَجَبَ تَدَارُكُهُ) واجبه: بې پوکنه که بگړتته وهو بیکا، جیاوازی نیه: بیگومان بزانی نه یکرده، یان گومانی هبې نایا کړدویه تی، یان نا؟ چونکه سوجهی سه هوو جیکې پوکن ناگړتته وه، هروک له سرچاوه کاندې پوون کراوته وه، به لام (وَقَدْ يُشْرَعُ السُّجُودُ) له گه له گه پانه ویشی بۆکړدنی پوکنه که، هندی جار سوجهی سه هووش سوننه ته (کَزِيَادَةٍ) وهک زنده بوونی کړده ویهک: که (حَصَلَتْ) له ناو نویژدا په یدا بېی (بِتَدَارِكِ رُكْنٍ) به هوی گه پانه وه بې کړدنی پوکنیک له پوکنه کانی نویژ (کَمَا سَبَقَ) هروک پوونکړدنه وهی نهو زنده یه پابرا (فِي التَّرْتِيبِ) له باسی پیزکړدنی پوکنه کانی نویژدا.

بې وینه: نه گهر له سوجه دا زانی پوکووی نه بریدوه، واجبه په کسر هه لستیتته وه پتوه و پوکووی بباو له پوکووی هه لستیتته وه، ئينجا بېواته وه سوجه؟ تاکو پیزی نویژ تیک نه چی، به لام به هوی نهو زنده یه سوننه ته سوجهی سه هووش ببا ﴿عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطِّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ﴾: سَلَّمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي ثَلَاثِ رَكَعَاتٍ مِنَ الْفَصْرِ... فَقَالَ رَجُلٌ أَقْصَرَتِ الصَّلَاةُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَخَرَجَ مُغْضَبًا فَلَمَلَى الرُّكْعَةَ الَّتِي كَانَ تَرَكَ ثُمَّ سَلَّمَ ثُمَّ سَجَدَ سَجْدَتِي السُّهُوِ ثُمَّ سَلَّمَ ﴿رواه مسلم، پیغه مبه رﷺ نویژی عه سری سی په کهمت کردو سه لامی داوه، پیاوېک گوتی: نایا نویژ کورت کراوته وه؟ جا پیغه مبه رﷺ په کهمته کهی تروشی کردو سوجهی سه هووشی برد، ئينجا سه لامی داوه.

(أَوْ) یان نهو فرمان پیکراوېک که نه کراوه (بَعْضًا) سوننه تیک بوو لهو سوننه تانه ی نه ندایمیکې نویژن (وَهُوَ) نهو جړه سوننه تانه ی نه ندایمیکې نویژن، نه مانه ن:

یه کهم: (الْقُنُوتُ) قونوتی نویژی سبه ینی و وتری په مه زانه. دووهم: (وَقِيَامُهُ) به پتوه پاره ستانی قونوته: وهک نه گهر په کیک قونوتیش نه زانی، هه سوننه ته به نه ندازه ی قونوت به پتوه پاره سستی. سنی یه م: (وَالْتَّشَهُّدُ الْأَوَّلُ) ته حیاتی یه که م. چوارهم: (أَوْ قُعُودُهُ) یان دانیشتنی ته حیاتی یه که م: وهک نه گهر که سیک ته حیاتی نش نه زانی، هه

وَكَذَ الصَّلَاةُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فِيهِ فِي الْأَظْهَرِ - سَجَدَ، وَقِيلَ إِنَّ تَرْكَهُ عَمْدًا فَلَا، قُلْتُ: وَكَذَا الصَّلَاةُ عَلَى الْأَلِ حَيْثُ سَنَّاها وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَلَا تُجْبَرُ سَائِرُ السُّنَنِ. وَالثَّانِي إِنْ لَمْ يُطْلَ عَمْدُهُ

سوننه ته به نه دندازهی تہیات دابنیشی. پیئجهم: (وَكَذَ الصَّلَاةُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ) هـروهـا سهـلاوات لیـدان له سهـر پیئغه مبهـر ﷺ (فیه) له کولای قونووتو تہیات یه که مدا (فی الأظهر) له فرموده ی به هیتردا.

ئینجا هر یه کیکی له و پیئجانه ی پابردو نه کرد، نه وه نه گهر ده سستی به واجبیکی تر کردی، دروست نیه بوی بگړیته وه، به لکو (سَجَدَ) سوننه ته سوجه ی سه هو ی له جیاتی بیا، تا کو جیکه ی نه و سوننه ته نه کراوه بگړیته وه (وَقِيلَ) له فرموده یه کی بی هیتردا (إِنْ تَرَكَ عَمْدًا) نه گهر یه کیکی له و سوننه تانه ی پابردو به قه سدی نه کرد (فَلَا) سوجه ی سه هو نابا، به لام په فتار به م فرموده بی هیتره ناکړی، چونکه فرموده ی راست نه وه یه: به سه هو نه یکر دی، یان به قه سدی، سوجه ی سه هو له هـروو له هـروو حاله تدا سوننه ته ﴿عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُجَيْنَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ قَامَ مِنَ اثْنَيْنِ مِنَ الظُّهْرِ لَمْ يَجْلِسْ بَيْنَهُمَا، فَلَمَّا قَضَى صَلَاتَهُ سَجَدَ سَجْدَتَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ﴾ رواه الشيخان، پیئغه مبهـر ﷺ له دوو په که ته ی نو یزی نیو په هـساوه و دانه نیشت تہیات بخویتی، ئینجا که نو یزی ته واو کرد، دوو سوجه ی سه هو ی برد، ئینجا سه لامی داوه.

شه شهم: (قُلْتُ) ئیمامی (النواوی) ده فرموی (وَكَذَ الصَّلَاةُ عَلَى الْأَلِ) هـروهـا سهـلاوات لیـدان له سهـر (أَلِ) پیئغه مبهـر ﷺ یه کیکه له و سوننه تانه ی سوجه ی سه هو له جیاتیان ده بربری (حَيْثُ سَنَّاها) له و شوینه ی به به لگه ی هـدیس به سوننه تمان دانابو: که تہیات ی ناخیرو قونووت بوو (وَالله أعلم).

(و) هـروهـا بزانه: جگه له و سوننه تانه ی پابردو: که نه دما یکی نو یز بوو (لَا تُجْبَرُ سَائِرُ السُّنَنِ) سوننه ته کانی تر ی نو یز نه گهر نه کران - دروست نیه: سوجه ی سه هو له جیاتیان دابنری: وه ک نوعای إفتتاح و (أعوذ بالله) و ده ست به رز کردنه وه کان و سو په تی نوای فاتحه و ته سبب حاتی پوکووع و سوجه و ده نگ هـلینان و قونووتی به لا... هـتد، واته: نه گهر یه کیکی له و سوننه تانه نه کرد، یان هر هیچی نه کرین: به سه هو، یان به قه سدی، نه وه دروست نیه: سوجه ی سه هو له جیاتیان بیا، چونکه پیئغه مبهـر ﷺ سوجه ی له جیاتی نه بربری، هـروهـه له (المجموع) دا فرمویه تی.

که و ابو: نه گهر به قه سدی به بی عوزر سوجه ی سه هو له جیاتی نه و جوړه سوننه تانه بیا، نو یتره که ی به تال ده بی، هـروهـه له زوړیه ی سه رچاوه کانداه فرمویه تانه.

(وَالثَّانِي) هـوی دوهم: که کرینی قه ده غه کراویک بوو له نو یتردا (إِنْ لَمْ يُطْلَ عَمْدُهُ) نه گهر له و جوړه قه ده غه کراوه بوو: له بهر که می به قه سدی که شی نو یزی به تال نه ده کرد

كَالِإِلْفَاتِ وَالْخَطَوَتَيْنِ لَمْ يَسْجُدْ لِسَهْوِهِ، وَإِلَّا سَجَدَ إِنْ لَمْ تَبْطُلْ بِسَهْوِهِ، كَكَلَامٍ كَثِيرٍ فِي الْأَصَحِّ، وَتَطْوِيلِ الرُّكْنِ الْقَصِيرِ يُبْطِلُ عَمْدُهُ فِي الْأَصَحِّ فَيَسْجُدُ لِسَهْوِهِ، فَلَا غَدَالَ قَصِيرٍ وَكَذَا الْجُلُوسُ بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ فِي الْأَصَحِّ،

(كَالِإِلْفَاتِ) و هكو تاوه پدانه وهو (وَالْخَطَوَتَيْنِ) و هكو دوو هه نگاو (لَمْ يَسْجُدْ لِسَهْوِهِ) بئ سه هو وه كه شئ سوو جدهئ سه هوو نابا، هه روهك بئ به قه سديه كه شئ سوو جده نابا، چونكه ﴿يَتَفَهَّمُ مَبْرُورًا﴾ (امامةئ) له ناو نويزدا هه لده گرتو دايده نا سوو جدهئ سه هوو شئ نه برده. هه روهك له جموجولئ ناو نويزدا پوونمان كرده وه.

(وَإِلَّا) به لام نه گه رنه وه قه ده غه كراوهئ به قه سدي كر بيا نويزئ به تال ده كرد: وهك په كهه تيكي زياد، يان سوو جده به كي زياد، يان پوكو وعيكي زياد: نه گه ر به سه هوو نه وانهئ كرد (سَجَدَ) سوننه ته سوو جدهئ سه هوو بيا ﴿عَنْ عَبْدِ اللَّهِ: صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الظُّهْرُ خَمْسًا، فَلَمَّا سَلَّمَ قِيلَ لَهُ: صَلَّيْتَ خَمْسًا؟ فَسَجَدَ سَجْدَتَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ﴾ رواه الشيخان، يتفهم مبرورًا به سه هوو نويزئ نيوه پؤئ پيئج په كهه ت كرد، ئينجا كه سه لامئ داه، پئئ گوترا: پيئج په كهه ت كرين؟ جا دوو سوو جدهئ سه هووي برد، ئينجا دووياره سه لامئ داه.

ئينجا بزانه: نه وهئ پابر دوو به و مه رجه بوو: (إِنْ لَمْ تَبْطُلْ بِسَهْوِهِ) نه گه ر نويزه كه به سه هوو كر دئ نه وه قه ده غه كراوه به تال نه بي، واته: به لام نه گه ر به سه هوو كه شئ نويزه كه به تال ده بوو (كَكَلَامٍ كَثِيرٍ) و هكو قه سه كر دئ كي زؤر، يان بي ده ستنويزئ، يان خوار دئ، يان جموجولئ كي زؤر، نه وانه نه گه ر به سه هوو ش بكا نويزه كه به تال ده بي (فِي الْأَصَحِّ) له فهر موودهئ راستردا، كه و ابو: له و حال ته دا سوو جدهئ سه هووي ناوي، چونكه له نويزدا نه ماوه ته وه و واجبه: له سه ره تاوه ده ست به نويزه كه بكاته وه.

(وَتَطْوِيلِ الرُّكْنِ الْقَصِيرِ) دريژ كر دنه وهئ پوكنئ كي كورت (يُبْطِلُ عَمْدُهُ) به قه سديه كهئ نويز به تال ده كا (فِي الْأَصَحِّ) له فهر موودهئ راستردا، جا دريژ كر دنه وهئ به هؤئ بي ده ننگبون بي، يان به هؤئ زيكرئ كي ودها: كه سوننه ت نه بي نه گه ر به قه سدي بي - نويز به تال ده بي، كه و ابو: (فَيَسْجُدُ لِسَهْوِهِ) نه گه ر به سه هوو دريژئ كرده وه سوننه ته سوو جدهئ سه هوو بيا:

(فَلَا غَدَالَ) هه لسانه وه له پوكووع (قَصِيرٍ) پوكنئ كي كورته، كه واته: له زيكرئ خؤئ زياتر - جگه له قونووت له شوئي خؤئ دا، يان ته سبيحاتئ (صَلَاةِ التَّسْبِيحِ) - دروست نيه به هيچ زيكرئ كي تر دريژ بكر ته وه (وَكَذَا الْجُلُوسُ بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ) هه روهها دانيشتنئ نيوان هه ربوو سوو جده ش پوكنئ كي كورته (فِي الْأَصَحِّ) له فهر موودهئ راستردا، كه واته: له نه ندازهئ زيكره كهئ خؤئ نابئ زياتر دريژ بكرئ.

وَلَوْ نَقَلَ رُكْنَا قَوْلًا كَفَاتِحَةً فِي رُكُوعٍ أَوْ تَشَهُدٍ لَمْ تَبْطُلْ بَعْمَدَهُ فِي الْأَصْحَ، وَيَسْجُدُ لِسَهْوِهِ فِي الْأَصْحَ، وَ عَلَى هَذَا تُسْتَنَى هَذِهِ الصُّورَةُ مِنْ قَوْلِنَا: مَا لَا يُبْطِلُ عَمْدُهُ لَا سُجُودَ لِسَهْوِهِ. وَلَوْ نَسِيَ التَّشَهُدَ الْأَوَّلَ فَذَكَرَهُ بَعْدَ انْتِصَابِهِ لَمْ يَعُدْ لَهُ،

(وَلَوْ نَقَلَ رُكْنَا قَوْلًا) نه گهر پوکنیکی زوبانی گواسته وه: له شوینی خوی بق لای پوکنیکی تر (کَفَاتِحَةً) وه ک فاتیحه، یان به شیکی فاتیحه بخوینی (فِي رُكُوعٍ) له ناو پوکوعدا، یان له ناو سوجده دا (أَوْ تَشَهُدٍ) یان له ناو دانیشتنی ته حیاتدا، یان ته حیات به پیوه بخوینی (لَمْ تَبْطُلْ) نویژه که به تال نابی (بَعْمَدِهِ) به به قه سدی گواستنه وه ی نه پوکنه زوبانی به (فِي الْأَصْحَ) له فهرموده ی راستردا، چونکه شیوه ی نویژه که تیک نه چوه.

نینجا بزانه: نه وه له حاله تیکدا بوو: که پوکنه زوبانی که له شوینی خوی دا بخوینی و دووباره ش له ناو پوکنیکی تردا بیخوینیته وه، ههروه که له (حاشیة الجمل) دا پوونی کردوته وه، چونکه نه گهر به قه سدی له شوینی خوی دا نه بخوینی، نویژه که ی به تال ده بی، ههروه که له (الأنوار) دا فهرموویه تی.

به لام نه گهر له پیش شوینی خوی دا بیخوینی، نه و کاته واجبه پوکنه زوبانی که له شوینی خوی دا دووباره بخوینیته وه، ههروه که له سیژده مین پوکنی نویژدا له زقریه ی سهراچاوه کانددا فهرموویانه.

نینجا (وَيَسْجُدُ لِسَهْوِهِ) نه گهر به سه هوو، یان به قه سدی گواستیه وه، سوننه ته سوجده ی سه هوو بیا (فِي الْأَصْحَ) له فهرموده ی راستردا (وَعَلَى هَذَا) جا له سر نه وه فهرموده راستره (تُسْتَنَى هَذِهِ الصُّورَةُ) نه وینه به جیاده کریته وه (مِنْ قَوْلِنَا:) له و (قاعدة) به ی که گوتمان: (مَا لَا يُبْطِلُ عَمْدُهُ لَا سُجُودَ لِسَهْوِهِ) هه قه ده غه کراویک به قه سدی که ی نویژ به تال نه کا، سوجده ی سه هوو بق سه هووه که ی نابردی، ههروه که له سه ره تای هزی دووه مدا پوونمان کرده وه.

(وَلَوْ نَسِيَ التَّشَهُدَ الْأَوَّلَ) نه گهر ته حیات ی به که می له بیر کردو نه بخویند (فَذَكَرَهُ) نینجا هاته وه بیرى (بَعْدَ انْتِصَابِهِ) پاش نه وه ی ته واو هه لساوه به پیوه پاوه ستا (لَمْ يَعُدْ لَهُ) بروس ت نیه بق نه وه ته حیات ی به که م بگه پیته وه، چونکه ده ستی به واجب کردوه و ته حیات که ش سوننه ته، که وایو: فاتیحه ده خوینی و له جیاتی ته حیات که ش سوجده ی سه هوو ده با ﴿عَنْ زِيَادِ بْنِ عُلَاقَةَ: صَلَّى بِنَا الْمُغِيرَةَ فَلَمَّا صَلَّى رَكَعَتَيْنِ قَامَ وَ لَمْ يَجْلِسْ، فَسَبَّحَ بِهِ مَنْ خَلْفَهُ فَأَشَارَ إِلَيْهِمْ: أَنْ قُومُوا. فَلَمَّا فَرَغَ سَلَّمَ وَ سَجَدَ سَجْدَتِي السَّهْوِ وَقَالَ: هَكَذَا صَنَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ﴾ رواه أبو داود و الترمذي و صححه، (المغيرة) نویژی جه ماعه تی بق کرین له نوای دوو په کعت هه لساوه و دانیشتن ته حیات بخوینی، مه نمومه کان گوتمان:

فَإِنْ عَادَ عَالِمًا يَخْرِجُهُ بَطَلَتْ، أَوْ نَاسِيًا فَلَا، وَيَسْجُدُ لِلسُّهُو، أَوْ جَاهِلًا فَكَذًا
فِي الْأَصَحِّ، وَلِلْمَأْمُومِ الْقَوْدُ لِمَتَابَعَةِ إِمَامِهِ فِي الْأَصَحِّ، قُلْتُ: الْأَصَحُّ وَجُوبُهُ وَاللَّهُ أَعْلَمُ.

(سُبْحَانَ اللَّهِ)، نه ویش ناماژه‌ی بَق کردن: تا مه‌لبسته‌وه، نینجا که نویژی ته‌واو کرد،
له‌جیاتی ته‌حیاته‌که نوو سوجه‌ی سه‌هووی برنو فهرمووی: پیغمه‌بر ۱۱ ته‌وهای کرد.

که‌وابو: (فَإِنْ عَادَ) نه‌گه‌ر له‌پیوه به‌قه‌سدی گه‌پاوه بَق ته‌حیاته‌که‌و (عَالِمًا بِخَرْجِهِ)
ده‌یزانی گه‌پانه‌وه‌ش چه‌پامه (بَطَلَتْ) نویژه‌که‌ی به‌تال ده‌بی (أَوْ نَاسِيًا) یان له‌بیری
کربو که له‌نویژدایه، بۆی گه‌پاوه (فَلَا) نویژه‌که به‌تال نابی، به‌لام هه‌رکاتیک هاته‌وه
بیری، واجبه: واز له‌ته‌حیاته‌که بینو یه‌کسه‌ر بَق فاتحه‌خویندن مه‌لبسته‌وه، هه‌روه‌ک
له‌سه‌رچاوه‌کاندا فهرموویانه، که‌وابو: (وَيَسْجُدُ لِلسُّهُو) سوننه‌ته سوجه‌ی سه‌هووی بیا
چونکه ته‌حیاته‌که‌ی نه‌خوینده‌و دانیشتیکی‌تری زیاد کربوه.

(أَوْ جَاهِلًا) یان نه‌یده‌زانی گه‌پانه‌وه چه‌پامه، بۆی گه‌پاوه ته‌حیات بخوینی (فَكَذًا)
ته‌وه‌ش وه‌کو مرقفی له‌بیرچوو بپیری بَق ده‌دری (فِي الْأَصَحِّ) له‌فهرمووده‌ی پاستردا،
واته: نویژه‌که‌ی به‌تال نابی، به‌لام هه‌رکاتیک زانی چه‌پامه، واجبه یه‌کسه‌ر بَق فاتحه
خویندن مه‌لبسته‌وه سوننه‌ته سوجه‌ی سه‌هووش بیا.

نینجا بزانه: ته‌وه‌ی پابردوو ده‌ریاری نه‌و که‌سه‌بوو که ئیمامی نویژ بی، یان به‌ته‌نهای
نویژ بکا، به‌لام نه‌گه‌ر مه‌ئمووم به‌سه‌هوو، یان به‌نه‌زانی مه‌لساوه‌و ئیمامه‌که‌شی
دانیشته‌بَق ته‌حیات خویندن، نه‌و کاته (وَلِلْمَأْمُومِ) بَق مه‌ئموومه‌که‌دروسته (الْقَوْدُ) له
پیوه بگه‌پیتته‌وه بَق دانیشتن (لِمَتَابَعَةِ إِمَامِهِ) بَق شوینکه‌وتنی ئیمامه‌که (فِي الْأَصَحِّ) له
فهرمووده‌ی پاستردا (قُلْتُ) ئیمامی (النواوی) ده‌فهرمووی (الْأَصَحُّ) فهرمووده‌ی پاستر
ته‌وه‌یه: (وَجُوبُهُ) واجبه له‌پیوه بگه‌پیتته‌وه له‌گه‌ل ئیمامه‌که‌ی دابنیشی (وَاللَّهُ أَعْلَمُ)
چونکه شوینکه‌وتنی ئیمام له‌نویژدا واجبه، واته: نه‌گه‌ر نه‌گه‌پیتته‌وه، یان نیته‌ی
جیابوونه‌وه نه‌هیتی، نویژه‌که‌ی خوی به‌تال ده‌بی، به‌لام نه‌گه‌ر مه‌لسانه‌وه‌ی مه‌ئمووم به
نه‌زانی به‌سه‌هوو نه‌بو، به‌لکو به‌قه‌سدی بوو، نه‌و کاته گه‌پانه‌وه‌ی واجب نیه، به‌لکو
سوننه‌ته، هه‌روه‌ک له‌(تحفه‌)دا فهرموویه‌تی.

هه‌روه‌ها بزانه: نه‌گه‌ر ئیمام مه‌ئمووم هه‌ردووکیان مه‌لسانه‌وه پیوه، نه‌و کاته‌ش
دروست نیه هیچیکیان بگه‌پیتته‌وه بَق ته‌حیات، جا نه‌گه‌ر ئیمامه‌که گه‌پاوه، دروست نیه
مه‌ئمووم شوینی بکه‌وی له‌گه‌لی بگه‌پیتته‌وه، چونکه نه‌گه‌ر ئیمامه‌که به‌قه‌سدی
گه‌پابیتته‌وه نویژی به‌تاله، نه‌گه‌ر به‌سه‌هوو، یان به‌نه‌زانی گه‌پابیتته‌وه شوینکه‌وتنی
دروست نیه، که‌وابو: یان به‌پیوه چاوه‌پوانی ده‌کا تا نه‌ویش هه‌لده‌ستیتته‌وه، یان نیته‌ی
جیابوونه‌وه دینی نویژه‌که‌ی خوی به‌ته‌نهای ته‌واو ده‌کا.

وَلَوْ تَذَكَّرَ قَبْلَ اِنْتِصَابِهِ عَادَ لِلتَّشَهُّدِ وَيَسْجُدُ اِنْ كَانَ صَارَ اِلَى الْقِيَامِ اَقْرَبَ، وَلَوْ نَهَضَ عَمْدًا لَعَادَ بَطَلَتْ اِنْ كَانَ اِلَى الْقِيَامِ اَقْرَبَ، وَلَوْ نَسِيَ قُنُوتًا فَلَذَكَرَهُ فِي سُجُودِهِ لَمْ يَعُدَّ لَهُ

دیسان بزانه: نه گهر نیمامه که هه لساوه ته حیاتی نه خویند، نه و کاتهش دروست نیه مه نموم لی دوا بکه وی ته حیاتی بخوینی، چونکه به و دواکه و تنه نویژی خوی به تال ده بی، که و ابو: واجبه یه کسره شوینی بکه وی هه لسیته وه، جا نه گهر نیمامه که له پیوه گه پراوه دانیشته، دیسان دروست نیه مه نموم له دانیشته که ی خوی دا به رده وام بی، به لکو واجبه: هه لسیته وه پیوه، ینجا یان نیه تی جیا بونه وه یتنی، یان به پیوه چاوه پاونی ده کا، هه روه که له سه رچاوه کاند ا نه وه سه لانه پرون کراونه وه.

ینجا بزانه: نه و باسه ی پرابر دوی ته حیاتی یه که م گشتی له و حالته دا بوو: که به ته وای هه لسا بیته وه پیوه، چونکه (وَلَوْ تَذَكَّرَ) نه گهر نویژ که ر هاته وه بیر ی که ته حیاتی یه که می نه خویندوه (قَبْلَ اِنْتِصَابِهِ) پیش نه وه ی به ته وای هه لسیته وه به پیوه پرابره ستی (عَادَ لِلتَّشَهُّدِ) سوننه ته: بگه پرتته وه بقی ته حیاتی خویندن، چونکه هیشتا ده ستی به هیچ واجبی که نه کربوه، که و ابو: (وَيَسْجُدُ) سوننه ته: سوجه ی سه هوش بیا له جیاتی نه وه لسانه وه نه و گه پانه وه یه (اِنْ كَانَ صَارَ) نه گهر له هه لسانه وه دا گه یشتی ته سنور یکی وه ها: که (اِلَى الْقِيَامِ اَقْرَبَ) له پیوه نزیک تر بی: وه که بگاته سنوری و کور و بگه پرتته وه، به لام نه گهر له دانیشتن نزیک تر بی: وه که پیش بگاته سنوری و کور و بگه پرتته وه، نه و کاته نابی سوجه ی سه هوش بیا، هه روه که (الشیخ أبو محمد) نه و سنوره ی دانا وه له (المجموع) دا هیناویه تی.

ینجا بزانه: نه و حالته تانه ی ته حیاتی یه که م له سه ر هاته و تا نیره، گشتی له حالته ی نه زانین و سه هودا بوو، چونکه (وَلَوْ نَهَضَ عَمْدًا) نه گهر به قه سدی هه لسا وه ویستی ته حیاتی یه که م نه خوینی (فَعَادَ) ینجا به قه سدی گه پراوه تا کو ته حیاتی بخوینی (بَطَلَتْ) نویژه که ی به تال ده بی (اِنْ كَانَ) نه گهر له سنور یکی وه ها دا بگه پرتته وه: که (اِلَى الْقِيَامِ اَقْرَبَ) له پیوه نزیک تر بی نه که له دانیشتن، چونکه به قه سدی جموجو لکی وه های له نویژ دا زیاد کربوه: شیوه ی نویژی گزپوه، که و ابو: نه گهر له سنور یکی نزیک تر له دانیشتن گه پراوه، یان نه یزانی گه پانه وه حه پامه، نه و کاته نویژه که ی به تال نابی، هه روه که له (الشروانی) وه رده گیر ی.

(وَلَوْ نَسِيَ قُنُوتًا) نه گهر قونووی له بیر کرد (فَلَذَكَرَهُ فِي سُجُودِهِ) ینجا له سوجه دا قونووته که ی هاته وه بیر (لَمْ يَعُدَّ لَهُ) دروست نیه بقی بگه پرتته وه، چونکه ده ستی به واجب کربوه و قونووته که ش سوننه ته، جیا وازی نیمام و نویژ که ری به ته نهایش نیه، که و ابو: سوننه ته سوجه ی سه هوش له جیاتی قونووته که بیا، جا نه گهر هاتو: به قه سدی

أَوْ قَبْلَهُ عَادَ وَيَسْجُدُ لِلسَّهْوِ إِنْ بَلَغَ حَدَّ الرَّأْكِمِ،

له سجده وه بق قونوت گه پاره وه دهیزانی گه پانه وه ش حه پامه، نویژه که ی به تال ده بی، ههروه که له زوری ی سه رچاوه کانداهه رمویانه.

(أَوْ) یان قونوته که ی هاته وه بیر (قَبْلَهُ) له پیش سجده بردندا، واته: پیش شه وه ی گشت نه ندانه کانی له سجده دابنی، شه وه (عاد) دروسته: بگه پخته وه، چونکه دهستی به هیچ واجبیک نه کرده، ئینجا (وَسَجَدَ لِلسَّهْوِ) سوننه ته: سجده ی سه هوش بیا (إِنْ بَلَغَ حَدَّ الرَّأْكِمِ) نه گه ره هاتنه خواره وه دا گه یشتبیه سنوری پوکووعبر، چونکه نه گه ره به قه سدی شه ونده هاتبا خواره وه نویژه که ی به تال ده بو، که وابو: نه گه ره نه گه یشته سنوری پوکووع، نابی سجده ی سه هوش بیا.

ئینجا بزانه: شه بریارانه ی له ته حیاتی یه که مدا پرونمان کردنه وه - ده بریاره ی ئیمام مه نوموم وه زانین وه به قه سدی وه سه هوش - گشتی له قونوتیشدا رهفتاری پی ده کری به بی جیاوازی، ته نها شه نه بی: لیره دا مه نوموم بقی دروسته: له ئیمامه که ی دوا بکه وی تاکو قونوت بخوینی، به وهرجه ی دواکه وتنه که ی نه گاته دوو پوکن، ههروه که له زوری ی سه رچاوه کانداهه رمویانه.

﴿ ئاگاداری ﴾ یه که م: نه گه ره له دوا ی ره که ته یه که م، یان له دوا ی ره که ته یه سی یه می نویژی چوار ره که ته دا به سه هوش دانیشته و ته حیاتی خویند، یان به شیکی ته حیاتی خویند، ئینجا هاته وه بیر، شه وه واجبه: واز له ته حیات بیئی وه یه کسه ره هه لسیته وه بق فاتحیه خویندن، هم سوننه ته: سجده ی سه هوش بیا، به هزی زیده کردنی شه دانیشته دریزه، که واته: نه گه ره دانیشته که له نه اندازه ی (جِلْسَةُ الْإِسْتِرَاحَةِ) زیاتر نه بو، دروست نیه سجده ی سه هوش بیا، چونکه هیچی زیادتی نه کرده.

دووه م: نه گه ره له بیر کردی چوار ره که ته هه لساوه بق ره که ته یه پینجه م، ئینجا هاته وه بیر، شه وه واجبه یه کسه ره بگه پخته وه بق دانیشتن، واته: نه گه ره نه گه پخته وه نویژه که ی به تال ده بی، ئینجا نه گه ره له دوا ی ره که ته یه چواره م پیش شه وه هه لسانه وه یه ته حیاتی خویندبو، شه وه ته حیاته که ی دروست بووه، هه ره چه ند به نیه تی ته حیاتی یه که میش خویندبیستی، که وابو: که دانیشته وه، سوننه ته سجده ی سه هوش بیا ئینجا سه لام بداته وه، به لام نه گه ره ته حیاتی نه خویندبو، شه کاته واجبه ته حیاته که ش بخوینی، ئینجا له دوا ی ته حیات سوننه ته سجده ی سه هوش بیا، ئینجا سه لام بداته وه.

ههروه ها نه گه ره که ته یه پینجه میشی ته واو کردی دانیشتن، ئینجا هاته وه بیر، شه ویش هه مان برپاری بق ده بری، واته: نه گه ره له دوا ی ره که ته یه چواره م ته حیاتی خویندبو، شه وه

وَلَوْ شَكَ فِي تَرْكِ بَعْضِ سَجْدَ، أَوْ إِرْتِكَابِ مَنَهِيٍّ فَلَا، وَلَوْ سَهَا وَشَكَ هَلْ سَجَدَ
فَلَيْسَ سَجْدَ، وَلَوْ شَكَ أَصْلَى ثَلَاثًا أَمْ أَرْبَعًا أَتَى بِرُكْعَةٍ وَسَجَدَ،

نابی نوویاره بیخوینیتتهوه، به لکو سوننه ته له و دانیشته دا بپواته سوجهی سه هوو، ئینجا
سه لام بداته وه، به لام نه گهر ته حیاتی نه خویندبو، نه و کاته واجبه ته حیاته که بخوینتی، ئینجا
سوننه ته سوجهی سه هوو بیا، ئینجا سه لام بداته وه.

به لام نه گهر له نوای په کعه تی پینجه م ته حیاتی شی خویند، ئینجا هاته وه بیر، نه وه نه و
ته حیاته ی نروست ده بی و به بهر ته حیاتی ناخبر ده کوی، که و ابو: سوننه ته سوجهی
سه هوو بیا، ئینجا سه لام بداته وه، له (المجموع) و (مغنی) دا، ناوه پزکی نه و ناگاداری یه پوون
کرلو ته وه.

هروه ها نه گهر به سه هوو له نوژی دوو په کعه تی بۆ په کعه تی سی یه م هه لساوه، یان له
نوژی سی په کعه تی بۆ چواره م هه لساوه، هر کاتیک هاته وه بیر، واجبه: یه کسه ر
بگه پیتته وه بۆ دانیشن، نه گینا: نوژی به تال ده بی، ئینجا به گویره ی پوونکرده وه ی
پا بر دوو په فطار ده کا، وَاللهُ أَكْبَرُ.

﴿کهوتنه گومان له ناو نوژدا﴾

(وَلَوْ شَكَ) نه گهر کهوته گومان (فِي تَرْكِ بَعْضِ) له نه کردنی سوننه تیک له و سوننه تانه ی
نه ندای نوژن: وه قونوتو ته حیاتی یه که م (سَجَدَ) سوننه ته سوجهی سه هوو بیا (أَوْ)
یان کهوته گومان له (إِرْتِكَابِ مَنَهِيٍّ) کردنی قه ده غه کروایت: وه کسه کردن (فَلَا) نابی
سوجهی سه هوو بیا (وَلَوْ سَهَا) نه گهر له نوژدا سه هوویکی کردو (وَشَكَ) کهوته گومان
(هَلْ سَجَدَ) نایا له جیاتی نه و سه هووه سوجهی برده، یان نا (فَلَيْسَ سَجْدَ) با
سوجهی سه هوو بیا.

(وَلَوْ شَكَ) نه گهر له نوژیکی چوار په کعه تی دا کهوته گومان: (أَصْلَى ثَلَاثًا أَمْ أَرْبَعًا) نایا
سی په کعه تی کردن، یان چوار (أَتَى بِرُكْعَةٍ) واجبه: په کعه تیک تریش بکاو (وَسَجَدَ)
سوننه ته: سوجهی سه هووش بیا، هروه ها نه گهر له نوژی دوو په کعه تی، یان سی
په کعه تی بکه ویتته گومان هه مان بریاری بۆ ده بری، پیغه مبه ر ﷺ ده فه موی: ﴿إِذَا سَهَا
أَخَذَكُمْ فِي صَلَاتِهِ فَلَمْ يَذَرِ وَاحِدَةً صَلَّى أَوْ اثْنَتَيْنِ فَلْيَبْنَ عَلَى وَاحِدَةٍ، فَإِنْ لَمْ يَذَرِ اثْنَتَيْنِ صَلَّى
أَوْ ثَلَاثًا فَلْيَبْنَ عَلَى اثْنَتَيْنِ، وَإِنْ لَمْ يَذَرِ ثَلَاثًا صَلَّى أَوْ أَرْبَعًا فَلْيَبْنَ عَلَى ثَلَاثٍ، وَلَيْسَ سَجْدَ
سَجْدَتَيْنِ قَبْلَ أَنْ يُسَلَّمَ﴾ رواه أحمد والترمذي وصححه، هر کاتیک یه کیکتان له نوژدا
سه هووی کردو نه یزانی: نایا یه ک په کعه تی کردو، یان دوو، با و دابنی ته نها یه ک
په کعه تی کردو، نه گهر نه یزانی نایا دوو په کعه تی کردن، یان سی، با و دابنی دوو

وَالْأَصْحُ اللَّهُ يَسْجُدُ وَإِنْ زَالَ شَكُّهُ قَبْلَ سَلَامِهِ، وَكَذَا حُكْمُ مَا يُصَلِّيهِ مُتَرَدِّدًا
وَاحْتِمَالُ كَوْنِهِ زَائِدًا، وَلَا يَسْجُدُ لِمَا يَجِبُ بِكُلِّ حَالٍ إِذَا زَالَ شَكُّهُ، مِثَالُهُ: شَكُّ
فِي الثَّلَاثَةِ أَثَلَاثَةً هِيَ أَمْ رَابِعَةً فَقَدْ كَرَّ فِيهَا لَمْ يَسْجُدْ، أَوْ فِي الرَّابِعَةِ سَجَدَ، وَلَوْ شَكَّ
بَعْدَ السَّلَامِ فِي تَرْكِ فَرَضٍ لَمْ يُؤْتِرْ

په کعته کی کړدون، نه گهر نه یزانی سې په کعته کی کړدون، یان چوار، یا وادابنی سې
په کعته کی کړدون، جا پېش سه لام بداته وه با دوو سوجه دی سه هوو بیا.

(وَالْأَصْحُ) به فرموده ی پراستېر (أَنَّهُ يَسْجُدُ) له و مه سه له ی پرابړودا سوجه دی سه هوو ده با
(وَإِنْ زَالَ شَكُّهُ) هر چنده گومانه که شی نه مینې (قَبْلَ سَلَامِهِ) پېش سه لامدانه وه ی، واته:
نه گهر پېش نه وه ی سه لام بداته وه، هاته وه بیرې که په کعته که چواره م بووه، سوننه ته
سوجه دی سه هوو بیا، چونکه به دوو دلې کړدویه تی (وَكَذَا) وه ک پرپاری مه سه له ی پرابړوو
وايه (حُكْمُ مَا يُصَلِّيهِ مُتَرَدِّدًا) پرپاری هر پوکنیکې به دوو دلې بیکاو (وَاحْتِمَالُ كَوْنِهِ زَائِدًا)
بشگوډجی: پوکنه که زیاد بی، واته: به هوی دوو دلپه که ی سوننه ته سوجه دی سه هوو بیا،
هر چنده له پېش سه لامدانه وه ش گومانه که ی نه مینې.

به لام (وَلَا يَسْجُدُ) نابې سوجه دی سه هوو بیا (لِمَا يَجِبُ) بق کړدنې نه و پوکنه ی واجبه:
بکړی (بِكُلِّ حَالٍ) له هر دوو حاله تی گومان و بیگومانی دا (إِذَا زَالَ شَكُّهُ) هر کاتیک له پېش
ته و او کړدنې نه و پوکنه دا گومانی نه ما (مِثَالُهُ): نه و مه سه له یه به م وینه په پوون ده کړته وه:
(شَكَّ) له نویژی نیوه پوډا که و ته گومان (فِي الثَّلَاثَةِ) له په کعته کی سې په مډا: (أَثَلَاثَةً هِيَ) نایا
نم په کعته کی نیستا سې په م (أَمْ رَابِعَةً) یان چواره مه (فَقَدْ كَرَّرَ فِيهَا) جا هر له ناو نم
په کعته کی سې په مډا بو- پېش نه وه ی بق چواره مه که هه لسیته وه- هاته وه بیرې: که له
پراستېشدا نه م سې په مډا یه (لَمْ يَسْجُدْ) نابې سوجه دی سه هوو بیا، چونکه له هر دوو
حاله تی گومان و بیگومانی دا هر واجبه نم په کعته کی سې په مډا بکړی.

(أَوْ فِي الرَّابِعَةِ) یان له په کعته کی چواره مډا هاته وه بیرې: که نم چواره مه (سَجَدَ)
سوننه ته سوجه دی سه هوو بیا، چونکه که بق نم په کعته هه لساو ته وه دوو دل بووه؟
له بهر نه وه ی ده گونجا پېنجه م بوی، به لام به هوی نه مانی گومانه که گونجانا که ش
نه ماوه، که و ابو: نه گهر بیتنه وه بیرې که نم په کعته کی نیستا بوی هه لساو ته وه
پېنجه م، نه و کاته واجبه یه کسر بگه پته وه بق دانیشتن و ته حیات بخوینې، هه روک له
(تحفة) و (نهاية) دا فرمودیانه.

(وَلَوْ شَكَّ) نه گهر که و ته گومان (بَعْدَ السَّلَامِ) له دوی سه لامدانه وه (فِي تَرْكِ فَرَضٍ)
له نه کړدنې پوکنیکې نویژ- جگه له نیه ته یتان و (الله أكبر) ی نویژ دابه ستی- (لَمْ يُؤْتِرْ) نه و

عَلَى الْمَشْهُورِ، وَسَهْوُهُ حَالٌ قُدُّوتُهُ يَحْمِلُهُ إِمَامُهُ،

گومانهی دواى سه لامدانه وه کار له نویژه که ناگا (عَلَى الْمَشْهُورِ) له سر فهرموده ی ناسراوى مه زه ب، چونکه نه گهر نه و جژه گومانه کار له نویژ بکا، ماندوو یوونیکى زځر تووشى خه لک ده بى، هه روه که نه گهر له دواى سه لامدانه وه له مهرجیکى نویژیشدا بکه ویتته گومان، نه ویش کار له نویژه که ناگا له فهرموده ی به هیژدا.

به لام نه گهر گومانه که له نیه ت، یان له (الله اکبر) نویژدابه ستندا بوو، نه وه کار ده کا: وه که له دواى سه لامدانه وه بکه ویتته گومان: ثابا (الله اکبر) نویژدابه ستنى گوتوه، یان نا، یان ثابا نیه تی هیئاوه، یان نا، یان ثابا نیه تی نیوه پځی هیئاوه، یان نیه تی عه سر، یان ثابا نیه تی واجبی هیئاوه، یان نیه تی سونتته؟ له وه سه لانه دا واجبه: نویژه کان دووباره بکاته وه، هه روه که له زځریه ی سرچاوه کاندای پوونیان کرډوته وه.

﴿ناگاداری﴾ نه وه ی پابردو گشتی له حاله تی گوماندای بوو، که واپو: نه گهر سه لامی داوه و بیگومان زانی: پوکنیکى له بیر چووه، نه و کاته نه گهر له دواى سه لامدانه وه به گویره ی عاده ت ماوه یه کی زځری پیچوونینجا هاته وه بیرى، یان به سر پیسیه که که وت، یان پوکنه له بیرکراوه که: نیه ت، یان (الله اکبر) نویژدابه ستن بوو، نه وه له وه سه لانه دا واجبه له سه رهاوه نویژه که دووباره بکاته وه.

به لام نه گهر له دواى سه لامدانه وه به گویره ی عاده ت ماوه یه کی که م پیچوو و هاته وه بیرى: که پوکنیکى نه کربوه - جگه له نیه ت و (الله اکبر) نویژدابه ستن - به سر پیسیش نه که وتبو، نه وه یه که سر ده گه پیتته وه ناو نویژه که وه له سه رهاو ی پوکنه که وه نویژه که ته واو ده کا، به به لگه ی حه دیسه کانی (عمران) و (نوالیدین) ی پابردو: له م باسه و له باسى نه و شتانه ی نویژه به تال ده که ن، که واپو: نه گهر که میک قسه شى کرد، یان پښشت، یان پشتی له قبيله کرد، زیانی نیه، هه روه که له سه رچاوه کاندای پوونیان کرډوته وه.

نینجا بزانه: نه وه ی پابردو، له حاله تی دواى سه لامدانه وه بوو، به لام نه گهر له ناو نویژدا که وته گومان، یان بیگومان زانی پوکنیکى نویژی نه کربوه، نه وه نه گهر پوکنه که نیه ت، یان (الله اکبر) نویژدابه ستن بوو، نه وه نویژه که ی به تاله و واجبه: له سه رهاوه نویژه که دووباره بکاته وه، هه روه که نیستا پوونمان کرده وه، به لام نه گهر پوکنیکى تر بوو، نه و کاته ده گه پیتته وه سه رهاو ی پوکنه که وه وئیه نویژه که ته واو ده کا، هه روه که له سه رهاو ی نه م باسه داو له کڙتایی پوکنه کانی نویژدا پوونمان کرده وه، والحمد لله تعالى.

﴿باسی سه هووی ئیمام و مه نموم﴾

(وَسَهْوُهُ) نه و سه هووه ی مه نموم ده یکا (حَالٌ قُدُّوتُهُ) له و حاله تی له گه ل ئیمام نویژی به جه ماعت ده کا (يَحْمِلُهُ إِمَامُهُ) ئیمامه که له جیاتى وى هه لیده گری، واته: نابى مه نموم بځ

فَلَوْ ظَنَّ سَلَامَهُ فَسَلَّمَ قَبَانَ خِلَافَهُ سَلَّمَ مَعَهُ وَلَا سُجُودَ، وَلَوْ ذَكَرَ لِي تَشَهُدُهُ تَرَكَ رُكْنَ
غَيْرَ النِّيَّةِ وَالْتَكْبِيرَةِ قَامَ بَعْدَ سَلَامِ إِمَامِهِ إِلَى رُكْعَتِهِ وَلَا يَسْجُدُ، وَسَهْوُهُ بَعْدَ سَلَامِهِ لَا
يَحْمِلُهُ، فَلَوْ سَلَّمَ الْمَسْبُوقُ بِسَلَامِ إِمَامِهِ بَنَى وَسَجَدَ،

تهنھا سه هووه که ی خوی سوجه ی سه هوو بیا، چونکه سه ریخه خق نیه، هه رووه ک نیامیش له
به سه هووه که ی مه نوم نابی سوجه بیا، چونکه به خوی سه هووی نه کربوه.
(فَلَوْ ظَنَّ سَلَامَهُ) نه گه مه نوم واکه یشت نیام سه لامی داوه ته وه (فَسَلَّمَ) نه ویش
سه لامی داوه (قَبَانَ خِلَافَهُ) نیجا ناشکرا بوو: که نیام سه لامی نه داوه ته وه (سَلَّمَ مَعَهُ)
واجبه: له پاش سه لامدانه وه ی نیام دووباره سه لام بداته وه (وَلَا سُجُودَ) سوجه ی
سه هووش دروست نیه، چونکه له حاله تی جه ماعه تدا سه هووی کربوه و نیامه که له جیاتی
وی هه لیده گری.

(وَلَوْ نَكَرَ فِي تَشَهُدِهِ) نه گه مه نوم له ته حیاتی ناخیردا، یان له نوای ته حیات، یان له پیش
ته حیاتی هاته وه بیر: (تَرَكَ رُكْنَ) که پوکنیکی نویژی نه کربوه (غَيْرَ النِّيَّةِ وَالْتَكْبِيرَةِ) جگه له
نیته و (الله اکبر) نویژدابه ستن، نه وه دروست نیه نیستا بۆ پوکنه که بگه ریته وه، چونکه
شونکه وتنی نیامی له ده ست ده چی، که وایو: (قَامَ بَعْدَ سَلَامِ إِمَامِهِ) له نوای سه لامدانه وه ی
نیامه که ی هه لده ستیته وه (إِلَى رُكْعَتِهِ) بۆ کربنه وه ی نه و پوکنه ته ی له ده ستی چوه به
هوی نه کربنی پوکنه که (وَلَا يَسْجُدُ) دروست نیه سوجه ی سه هووش بیا، چونکه له حاله تی
جه ماعه تدا سه هووی کربوه و نیامه که له جیاتی وی هه لیده گری.

نیجا بزانه: له هر پوکنیکی نویژدا مه نوم بیته وه بیر: که (الله اکبر) نویژدابه ستنی
نه گوته، یان نیته ی نه هیئاوه، یان نیته ی به هه له هیئاوه، نه وه ناشکرا ده بی:
نویژه که ی هر دانه مزراوه به تاله، هه رووه که له سه رچاوه کاندای پوون کراوه ته وه، که وایو:
به پیوه له گه ل (الله اکبر) نویژدابه ستندا نیته ی نویژه که به جه ماعت دینی، نیجا
شون نیامه که ده که ویتته وه.

(وَسَهْوُهُ) نه وه سه هووی مه نوم دهیکا (بَعْدَ سَلَامِهِ) له پاش سه لامدانه وه ی نیام
(لَا يَحْمِلُهُ) نیام له جیاتی هه لینا گری، چونکه له نوای ته وایوونی جه ماعت سه هووی
کربوه، که وایو: که نویژه که ی خوی کرد، پیش سه لام بداته وه سونته ته سوجه ی سه هوو
بیا (فَلَوْ سَلَّمَ الْمَسْبُوقُ) جا نه گه مه نوم ی واکه وتوو به سه هوو سه لامی داوه (بِسَلَامِ
إِمَامِهِ) له پاش سه لامدانه وه ی نیامه که ی، نیجا هاته وه بیر که نویژی ته وایو نه بووه
(بَنَى) هر له ویتته وه ده ست به نویژه که ی ده کاته وه (وَسَجَدَ) سونته ته سوجه ی
سه هووش بیا، چونکه له نوای ته وایوونی جه ماعت سه هووی کربوه.

وَيَلْحَقُهُ سَهْوُ إِمَامِهِ، فَإِنْ سَجَدَ لَزِمَهُ مُتَابَعَتُهُ، وَإِلَّا فَيَسْجُدُ عَلَى النَّصِّ، وَلَوْ إِقْتَدَى
مَسْبُوقٌ بِمَنْ سَهَاءَ بَعْدَ إِقْتِدَائِهِ - وَكَذَا قَبْلَهُ فِي الْأَصَحِّ - فَالصَّحِيحُ أَنَّهُ يَسْجُدُ مَعَهُ ثُمَّ فِي
آخِرِ صَلَاتِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْجُدِ الْإِمَامُ سَجَدَ آخِرَ صَلَاةٍ نَفْسِهِ عَلَى النَّصِّ،

(وَيَلْحَقُهُ) ده گانه مه نعووم (سَهْوُ إِمَامِهِ) سه هووی نیامه که ی، واته: هر چند مه نعووم
سه هووشی نه کردبی، هر ده که ویتته نه ستوی، که وایو: (فَإِنْ سَجَدَ) نه گهر نیامه که به
هوی سه هووه که ی خوی سوجه دی سه هووی برد (لَزِمَهُ مُتَابَعَتُهُ) واجبه: مه نعووم شوینی
بکه وی هر چند نه شزانی نیام سه هووی کردوه، واته: نه گهر به قه سدی شوینی
نه که وی و سوجه دی سه هووی له گه ل نه با، نویژی به تال ده بی، هه روه که له زوریه ی
سه رچاوه کانداه فرمویانه.

(وَالَا) به لام نه گهر نیام بق سه هووه که ی خوی سوجه دی نه برد (فَيَسْجُدُ) سوننه ته:
مه نعووم سوجه دی سه هوو بیا (عَلَى النَّصِّ) له سه ر ده ققی فرموده ی نیامی (الشافعی)،
نینجا بزانه: نه گهر مه نعووم ده یزانی نیام له م سوجه دی سه هوو به هه له دا چوه، نه وه
نابی شوینی بکه وی، به لکو یان چاوه پوانی ده کا، یان نیه تی جیاپوونه وه دینی و سه لام
ده داته وه، هه روه که له (تحفة) و (نهاية) دا فرمویانه.

(وَلَوْ إِقْتَدَى مَسْبُوقٌ) نه گهر مه نعووم یکی لواکه وتوو نویژی جه ماعه تی دابه ست (بِمَنْ سَهَاءَ)
له گه ل نیام یکی وه ها: که سه هووی کردبو (بَعْدَ إِقْتِدَائِهِ) له لوی نویژ دابه ستنی
مه نعوومه که (وَكذَا قَبْلَهُ) هه روه ها نه گهر نیامه که پیش دابه ستنی مه نعوومه که ش سه هووی
کردبو (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده ی راستردا، نینجا له هه ربوو حاله تدا نه گهر نیامه که
سوجه دی سه هووی برد (فَالصَّحِيحُ) فرموده ی راست نه مه یه: (أَنَّهُ) نه وه مه نعوومه
لواکه وتوو (يَسْجُدُ مَعَهُ) واجبه له گه ل نیامه که ی دا سوجه دی سه هوو بیا، تا
شوینکه وتنی له ده ست نه چی (ثُمَّ) نینجا سوننه ته: مه نعوومه که دووباره سوجه دی سه هوو
بیا تاته وه (فِي آخِرِ صَلَاتِهِ) له کوتایی نویژه که ی خوی دا، چونکه سه هووی نیامه که ی
که وتوتته نه ستوو نه وه سوجه دی له گه ل نیامه که ش بریدی ته نها بق شوینکه وتن بوو، واته:
بق مه نعوومه که به بهر سوجه دی سه هوو نه که وتوه، چونکه له شوینی خوی دا نه بوه،
که وایو: (فَإِنْ لَمْ يَسْجُدِ الْإِمَامُ) نه گهر نیام له هه ربوو حاله تدا هر سوجه دی سه هووی نه برد
(سَجَدَ) سوننه ته: مه نعوومه لواکه وتوو که سوجه دی سه هوو بیا (آخِرَ صَلَاةٍ نَفْسِهِ) له
کوتایی نویژه که ی خوی دا، له هه ربوو حاله تدا (عَلَى النَّصِّ) له سه ر ده ققی فرموده ی
نیامی (الشافعی) رحمه الله تعالى.

وَسُجُودُ السُّهُوِّ وَإِنْ كَثُرَ سَجْدَتَانِ كَسُجُودِ الصَّلَاةِ، وَالْجَدِيدُ أَنْ مَحَلَّهُ بَيْنَ تَشَهُّدِهِ
وَسَلَامِهِ، فَإِنْ سَلَّمَ عَمْدًا فَاتٍ فِي الْأَصَحِّ، أَوْ سَهْوًا وَطَالَ الْفَصْلُ فَاتٍ فِي الْجَدِيدِ، وَإِلَّا
فَلَا عَلَى النَّصِّ، وَإِذَا سَجَدَ صَارَ عَائِدًا إِلَى الصَّلَاةِ

﴿ژماره و شوینی سوجهی سه هوو﴾

(وَسُجُودُ السُّهُوِّ) ژماره ی سوجهی سه هوو- (وَإِنْ كَثُرَ) هر چنده سه هوو که ش زځوړی-
(سَجْدَتَانِ) دوو سوجهیه، به به لگه ی ټو ه دیسانه ی پاپران (كَسُجُودِ الصَّلَاةِ) سوجهی
سه هوو وه کو سوجهی نوږته: له هر پینچ مه رجه کانی نوږت داو له دانانی هر هفت
نه ندانه کاند او له دانیشتنی نیوان هر دوو کیانداو... هتد، که وایو: هه مان ته سیاحتی
سوجهی نوږت له سوجهی سه هوو شدا سوننه ته، به لام چنده زانایه که هرموویانه: سوننه ته
بلی: (سُبْحَانَ مَنْ لَا يَنَامُ وَلَا يَسْهُوُ). چونکه ټو زیکره له م شویته ده وه شیتته وه، هه روه ک
له زځوړی سه رچاوه کاند پوون کراوه ته وه.

(وَالْجَدِيدُ) هه رمووده ی نوی ټی میامی (الشافعی) نه مه یه: (أَنْ مَحَلُّهُ) شوینی سوجهی
سه هوو (بَيْنَ تَشَهُّدِهِ وَسَلَامِهِ) له نیوان ته حیاتی تاخیرو سه لامدانه وه یه، واته: له پیش
سه لامدانه وه یه، به به لگه ی ه دیسه کانی پاپردو، جا بزانه: هه دیسی (صحیح) ده رباره ی
سوجهی سه هوو له دواي سه لامدانه وه ش هاتووه، به لام ټیامی (الشافعی) وای داناو: که
سوجهی سه هوو له دواي سه لامدانه وه سه هوو ټکی تر بووه دووباره پووی داوه، چونکه
هه دیسه کانی پیش سه لامدانه وه ناشکران و ناگورجی له کار بیخړین، یان (تأویل) بکړین،
هه روه ک له (المجموع) دا پوونی کړدوونه وه.

(فَإِنْ سَلَّمَ عَمْدًا) جا نه گهر به هه سدی سه لامی داوه ده شیزانی سه هووی کړوه (فات)
سوجهی سه هووی له ده ست ده چی (فِي الْأَصَحِّ) له هه رمووده ی پاستردا، واته: نابی
سوجهه که بیا (أَوْ سَهْوًا) یان به سه هوو سه لامی داوه (وَطَالَ الْفَصْلُ) ماوه یه کی بریزیش که وته
نیوان، ټینجا هاته وه بیر ی (فَاتٍ) دیسان سوجهه که ی له ده ست ده چی (فِي الْجَدِيدِ) له
هه رمووده ی نوی دا، واته: نابی سوجهه که بیا (وَإِلَّا) به لام نه گهر ماوه که بریز نه بو، به لکو زو
هاته وه بیر ی (فَلَا) له ده سستی ناچی (عَلَى النَّصِّ) له سه ر ده ققی هه رمووده ی ټیامی (الشافعی)،
واته: سوجهه که ده با، چونکه له هه دیسی (البخاری و مسلم) دا هاتو: ﴿يُفْهَمُ بِهِ أَنَّ نَوَظْرَ
نِيَوَظْرَى بِهِ سَهُوٌ كَرْدَ پِنچ رکه مت و سه لامی داوه، ټینجا گه راوه سوجهی سه هووی
بردو دووباره سه لامی داوه﴾، هه روه ک له م یاسه دا پوونمان کړده وه.

که وایو: (وَإِذَا سَجَدَ) هر کاتیک له دواي سه لامدانه وه سوجهی سه هووی برد (صَارَ عَائِدًا
إِلَى الصَّلَاةِ) وای لی دی: که گه راوه ته وه بڼ نوږت کړدن، واته: هر له ناو نوږت دایه و واجبه:

فِي الْأَصْحِ، وَلَوْ سَهَا إِمَامُ الْجُمُعَةِ وَسَجَدُوا قَبَانَ قَوْتَهَا أَتَمُّوا ظَهْرًا
وَسَجَدُوا، وَلَوْ ظَنَّ سَهْوًا فَسَجَدَ قَبَانَ عَدَمُهُ سَجَدَ فِي الْأَصْحِ.

(بَابُ)

تُسَنُّ سَجَدَاتُ التَّلَاوَةِ، وَهُنَّ فِي الْجَدِيدِ أَرْبَعُ عَشْرَةَ: مِنْهَا سَجَدَتَا الْحَجِّ،
له دواى سوجهی سهو دوویاره سهلام بداته وه (فِي الْأَصْحِ) له فهرموده‌ی پاستردا،
به بهلگه‌ی هه‌دیه‌که، که‌وابو: نه‌گه‌ر له ناو سوجه‌که‌دا بی‌ده‌ستفویژ بیی، یان پیسی
پی‌یکه‌وی... هتد، نویژه‌که‌ی به‌تال ده‌بی.

(وَلَوْ سَهَا إِمَامُ الْجُمُعَةِ) نه‌گه‌ر ئیمامی نویژی‌جومعه سه‌هوئیکی کرد، ئینجا (وَسَجَدُوا)
سوجه‌ی سه‌هوویان برد (قَبَانَ قَوْتَهَا) ئینجا ناشکرا بوو: جومعه‌که له‌ده‌ست چوو
چونکه کاته‌که‌ی نه‌ما بو (أَتَمُّوا ظَهْرًا) واجبه: جومعه‌که بکه‌نه چوار په‌که‌تی ته‌واوی
نیوه‌پۆ، ئینجا (وَسَجَدُوا) ئه‌م جاره‌ش له کورتایی نویژه‌که‌دا دوویاره سوجه‌ی سه‌هو
ده‌به‌نه‌وه، چونکه ناشکرا بوو: سوجه‌ی به‌که‌م له ناوه‌ندی نویژدا بووه.

(وَلَوْ ظَنَّ سَهْوًا) نه‌گه‌ر مَرَقَاتُکَ وای‌زانی سه‌هوئیکی کردوه (فَسَجَدَ) ئینجا سوجه‌ی
سه‌هووشی برد (قَبَانَ عَدَمُهُ) ئینجا ناشکرا بوو: سه‌هووی نه‌کربو (سَجَدَ) دوویاره
سوجه‌ی سه‌هو ده‌باته‌وه (فِي الْأَصْحِ) له فهرموده‌ی پاستردا، چونکه ناشکرا بوو:
سوجه‌که‌ی پیشدا کرداریکی زیاد بووه، ئینجا بزانه: نه‌گه‌ر به سه‌هو سی سوجه‌ی
سه‌هووی برلن، یان له دواى سوجه‌ی سه‌هو سه‌هوئیکی تری کرد، دروست نیه
سوجه‌ی سه‌هو دوویاره بکاته‌وه، هه‌روه‌ک له (مُغْنَى) دا فهرموویه‌تی.

﴿بَابُ: لَهُ بَاسِي سَوْجَدِي (تِلَاوَةِ) وَ(شُكْرِ)﴾

پێناسه: سوجه‌ی (تِلَاوَةِ)، واته: قورپاندخویندن، نه‌وه‌یه: له دواى خویندنی نه‌و
نایه‌تانه‌ی سوجه‌یان تی‌دایه، سوجه‌یه‌ک بۆ خوا بیا، به‌و جۆره‌ی باسی ده‌که‌ین:
(تُسَنُّ سَجَدَاتُ التَّلَاوَةِ) سوجه‌کانی (تِلَاوَةِ)، واته: قورپاندخویندن، گشتیان سوننه‌تن،
که‌واته: نه‌گه‌ر سوجه‌ش نه‌با، گونا‌ه‌بار نابێ (وَهُنَّ فِي الْجَدِيدِ) سوجه‌کانی (تِلَاوَةِ) ی
قورپانی پیرۆز (أَرْبَعُ عَشْرَةَ) چوارده سوجه‌نه:

(مِنْهَا) له‌و چواردانه (سَجَدَتَا الْحَجِّ) دوو سوجه له سوپه‌تی (الْحَجِّ) دانه: له کورتایی نایه‌تی
(١٨) و (٧٧)، سوجه‌یه‌کیش: له کورتایی (الأعراف) نایه‌تی (٢٠٦)، له (الرَّغَد) کورتایی
نایه‌تی (١٥)، له (الْفُل) کورتایی نایه‌تی (٥٠)، له (الإِسْرَاء) کورتایی نایه‌تی (١٠٩)، له (مَرْيَم)
کورتایی نایه‌تی (٥٨)، له (الْفَرْقَان) کورتایی نایه‌تی (٦٠)، له (الْفُل) کورتایی نایه‌تی (٢٦)، له
(آلِ السُّجْدَةِ) کورتایی نایه‌تی (١٥)، له (حَمِ السُّجْدَةِ) کورتایی نایه‌تی (٢٨)، له کورتایی (وَالنُّجْم)
نایه‌تی (٦٢)، له (الْإِنْشِقَاق) کورتایی نایه‌تی (٢١)، له کورتایی (الْعَلَق) نایه‌تی (١٩).

لَا (ص) بَلْ هِيَ سَجْدَةٌ شُكْرٌ تُسْتَحَبُّ فِي غَيْرِ الصَّلَاةِ، وَتَحْرُمُ فِيهَا عَلَى الْأَصَحِّ، وَتُسَنُّ لِلْقَارِئِ وَالْمُسْتَمِعِ، وَتَأْكُدُ لَهُ بِسُجُودِ الْقَارِئِ، قُلْتُ: وَتُسَنُّ لِلْسَامِعِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ.

واته: هر کاتیک خویندنی به کتیک له م ثایه تانه ی پابردنو ته و او بوو، سوننه ته سوجه ده کی (تلاوة) بیا ﴿عَنْ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ ۖ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَقْرَأَهُ خَمْسَ عَشْرَةَ سَجْدَةً فِي الْقُرْآنِ﴾ رواه ابوداود یاسناو صالح، پیغمبر ﷺ پانزه سوجه ی له قوپاندا پی خویندم.

(لا ص) به لام سوجه ده کی سوپه تی (ص) که پانزه مینی حایسه کی پابردنو ه سوجه ی (تلاوة) نیه (بَلْ هِيَ سَجْدَةٌ شُكْرٌ) به لکو نه و سوجه ده ی سوپه تی (ص) سوجه ی شوکره، چونکه له و کاته ی حازه تی (داود) پیغمبر علی اسلام له دادکردندا سهووی کردو توبه ی کردو خوای گوره توبه ی قبول کرد، شوکری خوای کرد به و سوجه ده.

که و ابو: (تُسْتَحَبُّ) سوجه ی سوپه تی (ص) سوننه ته: (فِي غَيْرِ الصَّلَاةِ) له دهره وه ی نویژدا بربردی، که ثایه تی ﴿وَعَزَّ رَاكِعًا وَأَنَابًا﴾ کی خویند ﴿عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ۖ قَرَأَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ عَلَى الْمَنْبَرِ: (ص)، فَلَمَّا بَلَغَ السَّجْدَةَ تَشَرَّنَ النَّاسُ لِلْسُجُودِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: إِنَّمَا هِيَ تَوْبَةٌ لِّبِي فَتَزَلْ وَسَجِدْ وَسَجِدُوا﴾ رواه ابوداود یاسناد صحیح، پیغمبر ﷺ له سه مینبر سوپه تی (ص) ی خویند، ئینجا که گیشته ثایه تی سوجه، خه لکه که خویان ناماده کرد بۆ سوجه، پیغمبر ﷺ فهرمووی: ثم سوجه ده ی توبه ی پیغمبر ﷺ شوکری خوای پی کردوه، ئینجا پیغمبر ﷺ دابه زی و سوجه ده کی برد، خه لکیش سوجه ده یان برد.

که و ابو: (وَتَحْرُمُ فِيهَا) نه و سوجه ی (ص) له ناو نویژدا حه پامه و وه ک سوجه شوکره کانی تر نویژی پی به تال ده بی (فِي الْأَصَحِّ) له فهرمووده ی پاستردا.

(وَتُسَنُّ) سوجه ی (تلاوة) سوننه ته (لِلْقَارِئِ) بۆ نه و که سه ی به خوی قوپان ده خوینی، هر چند قوتابه کی درس خوینیش بی، ههروه که له (تُحْفَةً) ده فهرموویه تی (وَالْمُسْتَمِعِ) ههروه ها سوننه ته: بۆ نه و که سه ی به ویستی خوی گوی له قوپان خوین ده گری، واته: له ته و او ی نه و ثایه تی سوجه ی تی دایه (وَيَأْكُدُ لَهُ) سوجه بردن بۆ گوینگر زیاتر ده بیته سوننه ت (بِسُجُودِ الْقَارِئِ) به هوی سوجه بردنی قوپان خوینه که.

(قُلْتُ) نیعامی (النواوی) ده فهرمووی (وَتُسَنُّ) سوجه ی (تلاوة) سوننه ته (لِلْسَامِعِ) بۆ نه و که سه ی گوی له ثایه ته کی سوجه ده، هه رچند به ویستی خویشی گوی تی ئینه گرتبی (وَاللَّهُ أَعْلَمُ)، به لام بۆ گوینگر خیرتره ﴿عَنْ ابْنِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ ۖ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَقْرَأُ السُّورَةَ الَّتِي فِيهَا السَّجْدَةُ، فَيَسْجُدُ وَلَسَّجُدَ مَعَهُ﴾ رواه الشیخان، پیغمبر ﷺ نه و سوپه تی ده خویند که سوجه ی تی دایه، ئینجا سوجه ی ده برد، ئیمهش سوجه ده مان له گه ل ده برد.

وَأَنْ قَرَأَ فِي الصَّلَاةِ سَجَدَ الْإِمَامُ وَالْمُنْفَرِدُ لِقَرَاءَتِهِ فَقَطْ، وَالْمَأْمُومُ لِسَجْدَةِ إِمَامِهِ، فَإِنْ سَجَدَ إِمَامُهُ فَتَخَلَّفَ أَوْ انْعَكَسَ بَطَلَتْ صَلَاتُهُ، وَمَنْ سَجَدَ خَارِجَ الصَّلَاةِ نَوَى وَكَبَّرَ لِلْإِحْرَامِ

ئینجا بزانە: جیاوازی نیه قورپانخوینەکه: جنۆکه بێ، یان ئادەمیزاد بێ، پیاو بێ، یان ئافەرەت بێ، گەرە بێ، یان مندالکی فامیدە بێ، دەستنوێژی بچوکی هەبێ، یان نەیبێ، موسلمان بێ، یان کافر بێ، بۆ گوێگرەکه هەر سوننەتە سوجدە (تلاوة) بیا، بەلام ئەگەر قورپانخوینەکه جەنابەتدار-واتە: یان حەیزدار بوو- یان شەیت، یان سەرخۆش بوو، یان خەوتوو بوو، یان باندە بوو، ئەو کاتە بۆ گوێگر سوننەت نیه سوجدە (تلاوة) بیا. هەرەها ئەگەر قورپانخوینەکه ئازەل، یان شەتکی بێگیان بوو، ديسان سوجدە (تلاوة) سوننەت نیه، هەرەك (الشیراملسی) پووینی کردۆتەو.

کەوابو: بۆ گوی لیبوونی تۆمارکراوی پادیقو تەلە فزین و تەسجیل، سوجدە (تلاوة) سوننەت نیه، بەلام ئەگەر تۆمارکراو نەبو، بەلکو پاستەوخۆ بە هۆی بڵندگ، یان تەلە فزین، یان پادیق قورپانخوینەکه بڵاودەکراو، ئەو کاتە سوجدە (تلاوة) سوننەت، ئەگەر مەرجەکانی تریش تەواو بن، رَافَعُ الْعَم.

(وَأَنْ قَرَأَ فِي الصَّلَاةِ) ئەگەر نوێژکەر لە ناو نوێژدا ئایەتێکی سوجدە (سَجَدَ الْإِمَامُ) سوننەت: ئیمام سوجدە (تلاوة) بیا (وَالْمُنْفَرِدُ) هەم ئەوێ بەتەنهاییش نوێژدەکا سوننەتە سوجدە (تلاوة) بیا، هەر یەکەیان (لِقَرَاءَتِهِ) تەنھا بۆ قورپانخوینەکە ی خۆی سوجدە دەبا (فَقَطْ) ئەک بۆ قورپانخوینەکی سێکیتر، چونکە ئەگەر نوێژکەر بۆ خویندنی کەسێکیتر سوجدە بیا، نوێژکە ی بەتال دەبێ، هەرەك لە سەرچاوەکاندا فەرموویانە.

(وَالْمَأْمُومُ) مەئموومیش سوجدە (تلاوة) دەبا (لِسَجْدَةِ إِمَامِهِ) بە هۆی سوجدە بیری ئیمامەکە ی، کەوابو: (فَإِنْ سَجَدَ إِمَامُهُ) ئەگەر ئیمامەکە ی سوجدە (تلاوة) ی برد (فَتَخَلَّفَ) مەئموومەکەش دواکەوتو سوجدەکە ی نەبرد (أَوْ انْعَكَسَ) یان بە پێچەوانەو بوو: ئیمام سوجدەکە ی نەبرو مەئمووم بردی (بَطَلَتْ صَلَاتُهُ) نوێژی مەئموومەکە بەتال دەبێ، چونکە شۆین ئیمامەکە ی نەکەوتو ﴿عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنَّهُ قَرَأَ فِي الصَّلَاةِ: إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ، فَسَجَدَ وَقَالَ: سَجَدْتُ بِهَا خَلْفَ أَبِي الْقَاسِمِ﴾ رواه الشيخان، (أَبُو هُرَيْرَةَ) لە نوێژدا سوپەتی (إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ) ی خویندو سوجدە (تلاوة) ی برد، جا لە دوا ی نوێژ فەرمووی: لە پشت پێغەمبەر ﷺ جەماعەتم کردو ئەو سوجدە یەشم لە نوێژدا لەگەڵ ئەودا برد.

﴿چۆنیەتی و مەرجەکانی سوجدە (تلاوة)﴾

(وَمَنْ سَجَدَ خَارِجَ الصَّلَاةِ) هەر کەسێک لە دەرەوێ نوێژدا سوجدە (تلاوة) بیا (نَوَى) واجبه: نیهتی سوجدە (تلاوة) بیتنی و (وَكَبَّرَ لِلْإِحْرَامِ) واجبه: (اللَّهُ أَكْبَرُ) ی

رَافِعاً يَدَيْهِ، ثُمَّ لِلْهَوِيِّ بِلَا رَفْعٍ وَسَجْدَ كَسَجْدَةِ الصَّلَاةِ وَرَفَعَ مُكْبَرًا وَسَلَّمًا، وَتَكْبِيرَةً
الْإِحْرَامِ شَرْطٌ عَلَى الصَّحِيحِ، وَكَذَا السَّلَامُ فِي الْأَظْهَرِ، وَتَشْتَرِطُ شُرُوطُ الصَّلَاةِ، وَمَنْ
سَجَدَ فِيهَا كَبْرَ لِلْهَوِيِّ وَلِلرَّفْعِ وَلَا يَرْفَعُ يَدَيْهِ، قُلْتُ: وَلَا يَجْلِسُ لِلِاسْتِرَاحَةِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ.
وَيَقُولُ: سَجْدَ وَجْهِي لِلَّذِي خَلَقَهُ وَصَوَّرَهُ وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ بِحَوْلِهِ وَقُوَّتِهِ.

سجده دابهستن بلی و (رافعاً یدیه) سوننه ته: هر دوو دسته کانی به رز بکاته وه: وه ک
به رز کردنه وهی نویژ، واته: نه وانیه پایدوو به دانیشتنه وه دهکا، هروه که له
سه رچاوه کاندایه پوون کراوه ته وه.

(ثُمَّ) نینجا (الله اکبر) یکی تریش ده لی (لِلْهَوِيِّ) بقی چوونه سجده (بِلَا رَفْعٍ) بی دهست
به رز کردنه وه (وَسَجْدَ) ته نه یه ک سجده ده با (كَسَجْدَةِ الصَّلَاةِ) وه کو سجده ی نویژ
(وَرَفَعَ) نینجا هه لده ستیتته وه (مُكْبَرًا) له گه ل هه لسانه وهش (الله اکبر) یک ده لی و
داده نیشی، نینجا (وَسَلَّمَ) واجبه سه لامیش بداته وه: وه که سه لامدانه وهی نویژ.
(وَتَكْبِيرَةُ الْإِحْرَامِ) نه و (الله اکبر) وهی سجده دابهستن (شَرْطٌ) مه رجه و واجبه بقی
سجده دابهستن (عَلَى الصَّحِيحِ) له سه ر فرموده ی پاست (وَكَاذَا السَّلَامُ) هروه ها
سه لامدانه وهش مه رجه و واجبه (فِي الْأَظْهَرِ) له فرموده ی به هیژ تریدا.

(وَتَشْتَرِطُ) به مه رچ دانراوه له سجده ی (تِلَاوَةِ) دا: (شُرُوطُ الصَّلَاةِ) گشت مه رجه کانی نویژ
بینه جی: وه که ده ست نویژو پاک ی لاشه و شوینو به رگو پوو له قیبله کردن و
دایق شینی عوړه تو هاتنی کانی سجده بردن، واته: مه رجه نایه ته که ی سجده ی به ته وای
خویندبی، یان گوی ی لیجوبی، که وایو: نه گه ر ته نه یه ک پیت مایی نایه ته که ته وای بی،
دروست نیه: نه قوړتا دخوینه که و نه گو یگره که هیچیان سجده بیه، هروه که
له سه رچاوه کاندایه فرمودیانه.

(وَمَنْ سَجَدَ فِيهَا) هر که سیک له ناو نویژدا سجده ی (تِلَاوَةِ) بیا (كَبْرَ لِلْهَوِيِّ) بقی
هاتنه خواره وهی سجده سوننه ته (الله اکبر) بلی و هه م (وَالرَّفْعِ) بقی هه لسانه وهش (الله
اکبر) بلی، به لام (وَلَا يَرْفَعُ يَدَيْهِ) دسته کانی به رز ناکاته وه: نه له هاتنه خواره وه و نه له
هه لسانه وه.

(قُلْتُ) نیمامی (النواوی) ده فرموی (وَلَا يَجْلِسُ لِلِاسْتِرَاحَةِ) له دوی سجده که دانا نیشی
بقی (جَلَسَةَ الْإِسْتِرَاحَةِ)، به لکو یه کسه هه لده ستیتته وه پیوه (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

(وَيَقُولُ) سوننه ته: له ناو سجده ی (تِلَاوَةِ) دا بلی: ﴿سَجْدَ وَجْهِي لِلَّذِي خَلَقَهُ وَصَوَّرَهُ وَشَقَّ
سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ بِحَوْلِهِ وَقُوَّتِهِ﴾ رواه أصحاب السنن بسند صحیح، زاد الحاكم والبيهقي:
﴿فَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنَ الْخَالِقِينَ﴾. جا له م زیکره دا جیاوازی ناو نویژو دهره وهی نویژیش نیه.

وَلَوْ كَرَّرَ آيَةً فِي مَجْلِسَيْنِ سَجَدَ لِكُلِّ، وَكَذَا الْمَجْلِسُ فِي الْأَصَحِّ، وَرَكْعَةٌ كَمَجْلِسٍ
وَرَكْعَتَانِ كَمَجْلِسَيْنِ، فَإِنْ لَمْ يَسْجُدْ وَطَالَ الْفَصْلُ لَمْ يَسْجُدْ. وَسَجْدَةُ الشُّكْرِ لَا
تَدْخُلُ الصَّلَاةَ، وَتُسَنُّ لِلْهُجُومِ نِعْمَةً أَوْ الدِّفَاعِ نِعْمَةً أَوْ رُؤْيَا مُبْتَلًى أَوْ عَاصِيٍّ وَيُظْهِرُهَا
لِلْعَاصِي لَا لِلْمُبْتَلَى،

(وَلَوْ كَرَّرَ آيَةً) نه گهر نایه تیکی دووباره کرده وه (فِي مَجْلِسَيْنِ) له دوو دانیشگه دا (سَجَدَ
لِكُلِّ) له هه موو جار یکدا سوجه ی (تِلَاوَةً) ده با (وَكَذَا الْمَجْلِسُ) هه روه ها نه گهر له یه ک
دانیشگه دا نایه تیك دوو جار بلایته وه، هه ر دوو جار سوجه ی (تِلَاوَةً) ده با (فِي الْأَصَحِّ) له
فه رمووده ی پاستردا (وَرَكْعَةً) په کهه تیکی نویژ (كَمَجْلِسٍ) وه کو یه ک دانیشگه یه، واته:
نه گهر له په کهه تیكدا نایه تیکی دووباره کرده وه، له فه رمووده ی پاستردا: سوجه ش
دووباره ده باته وه (وَرَكْعَتَانِ كَمَجْلِسَيْنِ) دوو په کهه تیش وه کو دوو دانیشگه یه، واته:
نه گهر نایه ته که ی دووباره کرده وه سوجه ش دووباره ده کاته وه.

(فَإِنْ لَمْ يَسْجُدْ) جا نه گهر - له دواى ته واو یوونی نایه ته که - سوجه ی (تِلَاوَةً) ی نه برد (وَطَالَ
الْفَصْلُ) ماوه یه کی برژی ش که وته نیوان ته واو یوونی نایه ته که و سوجه ده که، نه وه (لَمْ يَسْجُدْ)
نابی سوجه ده که بیا، که واته: قه زاش ناکریتته وه، هه روه ک له رژی یه سرچاوه کاند
فه رموویانه. به لام نه گهر نیوانه که نزیك بی: وه ک له دواى ته واو یوونی نایه ته که ی سوجه
یه کسر ته نها نایه تیکی تر بخوینی و یه کسر سوجه ی (تِلَاوَةً) ش بیا، نه و کاته سوجه ده که ی
دروست ده بی، هه روه ک له (الشُّرُونَى) له سه ره تای هم باسه دا پوون کراوه ته وه.

﴿سوجه ی شوکر﴾

(وَسَجْدَةُ الشُّكْرِ) سوجه ی شوکر (لَا تَدْخُلُ الصَّلَاةَ) ناچیتته ناو نویژ، واته: نه گهر
به قه سدی له ناو نویژدا سوجه ی شوکر بیا و بشزانی چه پامه، نویژه که ی به تال ده بی،
هه روه ک له سه رچاوه کاند هه رموویانه (وَتُسَنُّ) سوجه ی شوکر سوخته ته (لِلْهُجُومِ نِعْمَةً) له
کاتی په یدابوونی نیعمه تیکی نوی: بَقِ خَوَى، یان بَقِ مَوْسِلْمَانَان (أَوْ إِنْ دَفَاعَ نِقْمَةٍ) یان له
کاتی لاجوونی ناخوشیه ک: له سه ر خَوَى، یان له سه ر مَوْسِلْمَانَان ﴿عَنْ أَبِي بَكْرَةَ﴾:
أَتَى النَّبِيَّ ﷺ أَمْرٌ فُسِّرَ بِهِ فَخَرَّ لِلَّهِ سَاجِدًا ﴿رواه الترمذي وَحَسَنُهُ، پتفه مبه ر﴾ هه والیکى بَقِ
هات و پی دِلْخُوش بوو، نینجا یه کسر بَقِ خوا که وته سوجه بردن.

(أَوْ رُؤْيَا مُبْتَلًى) یان له کاتی دیتنی خاوه ن به لایه ک (أَوْ عَاصِيٍّ) یان له کاتی دیتنی
گونا هباریک، واته: سوخته ته سوجه ی شوکر بیا؟ که خوا له و به لایه، یان له و گونا ه
پاراستویه تی (وَيُظْهِرُهَا) سوخته ته: سوجه ی شوکر ناشکرا بکا (لِلْعَاصِيٍّ) بَقِ نه و
گونا هباری گونا ه ده کا، تا کو پووشکین بی به لکی تویه بکا (لَا لِلْمُبْتَلَى) به لام نابی بَقِ
خاوه ن به لا سوجه ده که ناشکرا بکا، نه وه ک دلی بشکی.

وَهِيَ كَسَجْدَةِ التَّلَاوَةِ، وَالْأَصْحُ جَوَازُهُمَا عَلَى الرَّاحِلَةِ لِلْمُسَافِرِ، لِإِنْ سَجَدَ لِتِلَاوَةِ صَلَاةٍ جَازَ عَلَيْهَا قَطْعًا.

(باب)

(وَمِنْ) سُجُودِهِ شُكْرُ تَهْنِئَةٍ بِكَ سُجُودِهِ (كَسَجْدَةِ التَّلَاوَةِ) وَهُوَ سُجُودُهُ (تِلَاوَةِ) دُورِهِ وَهُوَ نَوِيْزَةُ: لَهُ كُشْتٌ مَرَجٌ وَجُزْئِيَّةٌ دَا، قَهْزَاشٌ نَاكِرِيَّتُهُ وَهُوَ (وَالْأَصْحُ) فَرَمُوودِهِ پَاسْتَرِ نَهْمِيه: (جَوَازُهُمَا) سُجُودُهُ (تِلَاوَةِ) وَ سُجُودُهُ شُكْرُ هَرْدُووكِيَانِ دُرُوسْتَنِ (عَلَى الرَّاحِلَةِ) لَهُ سَهْرُ پَشْتِي وَوَلَاغ (لِلْمُسَافِرِ) بِقِ مَرُوفِي پَرِيوَار: بَه نَامَاژَه كَرْدَنِ وَهُوَ سُجُودُهُ نَوِيْزِي سُونَنَه (فَإِنْ سَجَدَ لِتِلَاوَةِ صَلَاةٍ) نَهْگَر سُجُودِهِ بَرْدَ لَهُ بَهَرِ خُوِيْنَدَنِ قُورْشَانِ لَهُ نَاوِ نَوِيْزِدَا (جَازَ عَلَيْهَا) نَهْوَ سُجُودُهُ (تِلَاوَةِ) لَهُ سَهْرُ پَشْتِي وَوَلَاغ بَه نَامَاژَه دُرُوسْتَه (قَطْعًا) بَه فَرَمُوودِهِ كِي پَرَاوَه.

﴿پَاشَكُو﴾: خَوَاپَه رَسْتِي بَه پُوكُووَعِيَكِي تَهْنِئَةٍ، وَاتَه: كَه لَهُ نَوِيْزِدَا نَهْبِي، يَانِ بَه سُجُودِهِ كَه: كَه هُوِيَكِي نَهْبِي - هَه رُچَهَنْدَ لَهُ دَوَايِ نَوِيْزِيْشِ بِي - كُشْتِي حَه پَرَاَمَه، هَه رُوَهَا پُوكُووَع، يَانِ سُجُودَه بَرْدَنِ لَهُ بَهَرِ دَهْسْتِ شَيْخِ وَ مَرُوفِي گَه رُوَدَا حَه پَرَاَمَه، هَه رُچَهَنْدَ بَه رُو قِيْبَلَه شِ بِي، بَه لُكُو جَارِي وَاهِيه: بَه وَ پُوكُووَع وَ سُجُودَه يَه كَاغَر دَهْبِي (أَعَاذَنَا اللَّهُ تَعَالَى)، هَه رُوَكِ لَهُ زُورِيهِي سَهْرُچَاوَه كَاَنْدَا پُورِيَانِ كَرْدُوْتَه وَه.

﴿باب: لَهُ بَاسِي نَوِيْزِي سُونَنَه ت﴾

(پِيْشَه گِي) بَزَانَه: لَهُ دَوَايِ نِيْسَلَامْبُوون، نَوِيْزِ كَرْدَنِ لَهُ كُشْتِ خَوَاپَه رَسْتِيه كَاَنْي لَاشَه يِي گَه رُوَدَه تَرَه، كَه وَابُو: نَوِيْزِي وَاجِبَ لَهُ كُشْتِ وَاجِبَه كَانِ گَه رُوَدَه تَرَه وَ نَوِيْزِي سُونَنَه تِيْشِ لَهُ كُشْتِ سُونَنَه تِيْكَ گَه رُوَدَه تَرَه، بَه لَامِ قُورْشَانِ لَه بَه رُكْرَنْ وَ هَه رُوَهَا خَه رِيكُوونِ بَه زَانَسْتِي نَاسِيْنِي خِيْرِي زُورْتَرَه لَهُ نَوِيْزِي سُونَنَه - هَه رُوَكِ نِيْمَامِي (شَافَعِي) فَرَمُووِيه تِي - چُونْگَه نَه وَابُوَوَانَه (قَرَضُ الْكِفَايَةِ) نَه، هَه رُوَكِ لَهُ سَهْرُچَاوَه كَاَنْدَا فَرَمُووِيَانَه. هَه رُوَهَا خِيْرِي وَاجِبِ حَه فَتَا پَلَه گَه رُوَدَه تَرَه لَهُ خِيْرِي سُونَنَه ت، هَه رُوَكِ لَهُ (تَحْفَةً) دَا فَرَمُووِيه تِي.

نِيْنَجَا بَزَانَه: پِيْوِيْسْتَه مَرُوفِي مُوسْلِمَان - لَهُ دَوَايِ بَه جِيْهِيْتَانِي وَاجِب - زُورِ سُونَنَه تِ بَكَوِ بَه رُوَدَه وَامِ بِيْ لَهُ سَهْرُ نَه وَ سُونَنَه تَانَه يِ لِيْرَه دَا بَاسِيَانِ دَه كَه يِن - إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى - تَاكُو بِيْيْتَه دُوَسْتِي پَاسْتَه قِيْنَه يِ خَوَايِ گَه رُوَدَه، هَه رُوَكِ خَوَايِ گَه رُوَدَه لَهُ حَه دِيْسِيَكِي (قُدْسِي) دَا دَه فَرَمُوِي: ﴿مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ آذَنْتُهُ بِالْحَرْبِ، وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا افْتَرَضْتُهُ عَلَيْهِ، وَلَا يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالتَّوَالِلِ حَتَّى أُحِبَّهُ...﴾ الْحَدِيثُ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ، هَه رَه كَه سِيْكَ دُزَايَه تِي دُوَسْتِيَكِي مَن بَكَا، نَه وَه بَه پَاسْتِي نَاگَا دَارَمِ كَرْدَه وَه: جَه نَگِي لَه گَه لَن دَه كَه م، هِيْچِ شَيْئِكَ لَهُ لَای مَن لَهُ بَه جِيْهِيْتَانِي وَاجِبِ خُوْشَه وَيَسْتَرِ نِيَه كَه بَه نَدَه بِيَه وَيِ

صَلَاةُ النَّفْلِ قِسْمَانِ: قِسْمٌ لَا يُسَنُّ جَمَاعَةً، فَمِنْهُ الرُّوَاتِبُ مَعَ الْفَرَائِضِ وَهِيَ: رَكَعَتَانِ قَبْلَ الصُّبْحِ وَرَكَعَتَانِ قَبْلَ الظُّهْرِ وَكَذَا بَعْدَهَا وَبَعْدَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ،

خَوَى بَيِّنٌ لَهُ مِنْ نَزِيكِ بَكَاتِهِ، بَهْدِهِ مِنْ بَهْدِهِ وَامَ بِهِ سَوْنَتُهُ كَرْدَنِ خَوَى لَهُ مِنْ نَزِيكِ دَهَكَاتِهِ، تَا خَوَشَمِ دَهَوَى... تَا كَوَتَايِي حَهْدِسَهَكَه.

جگه له ناوه پوځي ټولو چه ديسه ش نويزه سوننه ته كان ناته واوي نويزه واجبه كان پر ده كه نه وه، هم له قيامه تيشدا ته كه له دونيادا - چېگه ي ټولو نويزه واجبه ده گرنه وه: كه له بيري چوه قه زايان بكا ته وه، هرهوك له (تحفه) دا پوونى كړدو ته وه، له باسى قهزا كړدنه وه نويزش به به لگه وه دريژتر پوونمان كړده وه.

﴿الرُّوَاتِبُ﴾: سوننه ته كانى دامه زراو له گه ل نويزه واجبه كاندا ﴿

(صَلَاةُ النَّفْلِ) نويزى سوننه (قِسْمَانِ) دوو به شن: (قِسْمٌ لَا يُسَنُّ جَمَاعَةً) به شيكيان سوننه نيه: به جهامعت بكرين، به لكو سوننه ته به ته نهاي بكرين، چونكه پيغه مبر ښه به ته نهاي كړبوى، به لام ټگه به جهامعتيش بكرين، خودى سوننه ته كه دروست ده بى و ناپه سندنش نيه، هرهوك له سرچاوه كاندا قهرموويانه.

(فَمِنْهُ) هه نديك لهو سوننه تانه ي جهامعتيان تى دا سوننه نيه (الرُّوَاتِبُ) ټولو سوننه ته دامه زراوانه: كه (مَعَ الْفَرَائِضِ) له پيش و له دواى نويزه واجبه كاندا ده كرين (وَهِيَ) ټولو سوننه ته دامه زراوانه ټه مانه ن:

(رَكَعَتَانِ قَبْلَ الصُّبْحِ) دوو په كمعت له پيش نويزى سبه ينى دا: به نيه تى سوننه تى پيش نويزى سبه ينى، يان به يانى، له دواى فاتحه: له په كمعتى په كمدا سوږه تى (قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ) و له په كمعتى دوه دمدا سوږه تى (قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ) ده خوږنى، هرهوك (مسلم) گنډاويه تيه وه.

جا بزانه: هر نويزيكي سوننه: كه سوږه تى تايبه تى بى دانه ندرابى - له دواى فاتحه - ټولو سوږه تانه ي پابردوى تى دا سوننه تن، هرهوك له (تحفه) دا قهرموويه تى.

(وَرَكَعَتَانِ قَبْلَ الظُّهْرِ) دوو په كمعتيش له پيش نويزى نيوه پوځا: به نيه تى سوننه تى پيش نيوه پوځ (وَكذَا بَعْدَهَا) هرهوكها دوو په كمعتيش له دواى نويزى نيوه پوځا: به نيه تى سوننه تى دواى نيوه پوځ (وَبَعْدَ الْمَغْرِبِ) دوو په كمعتيش له دواى نويزى مه غرييدا: به نيه تى سوننه تى دواى مه غريب (وَالْعِشَاءِ) دوو په كمعتيش له دواى نويزى عيشادا: به نيه تى سوننه تى دواى عيشا ﴿عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: خَفِظْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ عَشْرَ رَكَعَاتٍ: رَكَعَتَيْنِ قَبْلَ الظُّهْرِ وَرَكَعَتَيْنِ بَعْدَهَا، وَرَكَعَتَيْنِ بَعْدَ الْمَغْرِبِ لِي بَيْتِهِ، وَرَكَعَتَيْنِ بَعْدَ الْعِشَاءِ، وَرَكَعَتَيْنِ قَبْلَ صَلَاةِ الصُّبْحِ﴾ رواه الشيخان، ده په كمعت سوننه تم له پيغه مبر ښه وه بيري دى به رده وام

وَقِيلَ لَا رَاتِبَ لِلْعِشَاءِ، وَقِيلَ أَرْبَعٌ قَبْلَ الظُّهْرِ، وَقِيلَ وَأَرْبَعٌ بَعْدَهَا، وَقِيلَ وَأَرْبَعٌ قَبْلَ الْعَصْرِ، وَالْجَمِيعُ سُنَّةٌ وَإِنَّمَا الْخِلَافُ فِي الرَّاتِبِ الْمُؤَكَّدِ، وَرَكَعَتَانِ خَفِيفَتَانِ قَبْلَ الْمَغْرِبِ، قُلْتُ: هُمَا سُنَّةٌ عَلَى الصَّحِيحِ فَقِي صَحِيحُ الْبُخَارِيِّ الْأَمْرُ

دهی کردن: دوو له پیش نیوه پڑ و دوو له دواى نیوه پڑ، دوو له دواى مه غریب له ماله وه دهی کردن، دوو له دواى عیشا، دوو له پیش نویژی سبهینی.

(وَقِيلَ) له فرموده یه کی بی میزدا: (لَا رَاتِبَ لِلْعِشَاءِ) نویژی عیشا سوننه تی دامه زراوی نیه، چونکه ده گودجی: دوو په کعته که یی حه دیسی پابردوو شه ونویژ بن (وَقِيلَ) له فرموده یه کی تردا (أَرْبَعٌ قَبْلَ الظُّهْرِ) چوار په کعته له پیش نویژی نیوه پڑدانه (وَقِيلَ) له فرموده یه کی تردا (وَأَرْبَعٌ بَعْدَهَا) چوار په کعته له دواى نویژی نیوه پڑدانه، چونکه پیغه مبرک ده فرموی: ﴿مَنْ حَافِظٌ عَلَى أَرْبَعٍ رَكَعَاتٍ قَبْلَ الظُّهْرِ وَأَرْبَعٍ بَعْدَهَا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَى النَّارِ﴾ رواه أصحاب السنن بسند صحیح، هر که سیک به رده وام چوار په کعته سوننه له پیش نیوه پڑداو چواریش له دواى نیوه پڑدا بکا، خواى گه وره له ناگری دوزخ قه ده غی ده کا.

(وَقِيلَ أَرْبَعٌ قَبْلَ الْعَصْرِ) له فرموده یه کدا: چوار په کعته سوننه له پیش نویژی عه سردانه، پیغه مبرک ده فرموی: ﴿رَحِمَ اللَّهُ امْرَأً صَلَّى قَبْلَ الْعَصْرِ أَرْبَعًا﴾ رواه أبوداود والترمذی بسند حسن، خوا په حم به و که سه بکا: که له پیش نویژی عه سردا چوار په کعته سوننه ده کا. هه روه ها دوو په کعته تیش له پیش عه سردا سوننه تن ﴿عَنْ عَلِيٍّ: أَنَّ النَّبِيَّ كَانَ يُصَلِّي قَبْلَ الْعَصْرِ رَكَعَتَيْنِ﴾ رواه أبوداود یاسناد صحیح، پیغه مبرک له پیش نویژی عه سردا دوو په کعته سوننه تی ده کردن.

(وَالْجَمِيعُ سُنَّةٌ) گشت نه وانه یی باسما ن کردن سوننه تن، چونکه له حه دیسی (صحیح) دا هاتون، به لام (وَإِنَّمَا الْخِلَافُ) ته نها جیاوازی (فِي الرَّاتِبِ الْمُؤَكَّدِ) له وه دایه: سوننه ته دامه زراوه کان کامه یان (سُنَّةٌ مُؤَكَّدَةٌ)، واته: نقد خیرن؟ له فرموده یی به میزدا: ده په کعته که یی حه دیسی یه که م (سُنَّةٌ مُؤَكَّدَةٌ)، چونکه پیغه مبرک به رده وام کردونی، نه وانی تیش ته نها سوننه تن.

ئینجا بزانه: هر کاتیک چوار په کعته سوننه تی کردن، سوننه ته: هر که دوو په کعته تی ته واو کردن سه لام بداته وه، هر وه که له (المجموع) دا فرمویه تی.

(وَقِيلَ) له فرموده یه کی تردا (رَكَعَتَانِ خَفِيفَتَانِ) دوو په کعته تی سووک سوننه تن (قَبْلَ الْمَغْرِبِ) له پیش نویژی مه غریبدا (قُلْتُ) نیمامی (النواوی) ده فرموی (هُمَا سُنَّةٌ) نه و دوو په کعته سوننه تن (عَلَى الصَّحِيحِ) له سه فرموده یی پاست (فَقِي صَحِيحُ الْبُخَارِيِّ الْأَمْرُ

بِهِمَا، وَبَعْدَ الْجُمُعَةِ أَرْبَعٌ وَقَبْلَهَا مَا قَبْلَ الظُّهْرِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ.

بِهِمَا) چونکه له حدیسی (بخاری) دا فرمانیان پی کراوه، پیغه مېر ځای په رمویه تی: ﴿صَلُّوا قَبْلَ صَلَاةِ الْمَغْرِبِ، ثُمَّ قَالَ فِي الثَّالِثَةِ: لِمَنْ شَاءَ﴾ رواه البخاری، زاد أبوداود: ﴿رَكَعَتَيْنِ﴾. له پیش نویژی مه غریبدا دوو په کعت سوننه بکن، ټینجا له جاری سی په مدا په رموی: بقو که سی حز ده کا.

هر وده ها دوو په کعتیش له پیش نویژی عیشادا سوننه تن، چونکه پیغه مېر ځای ده په رموی: ﴿بَيْنَ كُلِّ آذَانَيْنِ صَلَاةٌ، ثُمَّ قَالَ فِي الثَّالِثَةِ: لِمَنْ شَاءَ﴾ رواه الشيخان، له نټوان گشت بانگ و نیقامه ټیکدا نویژیکی سوننه هیه. واته: به په کده نگی زانایان: (آذَانَيْنِ) به بانگو نیقامه ده گوټری، هر وه له (المجموع) دا په رمویه تی، هم به به لگی حدیسه کی (عبدالله بن الزبیر) داها توو، بن شاء الله تعالی.

﴿سوننه تی جومعه﴾

(وَبَعْدَ الْجُمُعَةِ أَرْبَعٌ) له دوی نویژی جومعه چوار په کعت سوننه تن، به نیه تی سوننه تی دوی جومعه، پیغه مېر ځای ده په رموی: ﴿إِذَا صَلَّي أَحَدُكُمْ الْجُمُعَةَ فَلْيَصِلْ بَعْدَهَا أَرْبَعًا﴾ رواه مسلم، هر کاتیک په کیکتان نویژی جومعه ی کرد، با چوار په کعت نویژی سوننه تی له دوی دا بکا. هر وده ها دوو په کعتیش له دوی جومعه دا سوننه تن ﴿عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يُصَلِّي بَعْدَ الْجُمُعَةِ رَكَعَتَيْنِ فِي بَيْتِهِ﴾ رواه الشيخان، پیغه مېر ځای له دوی جومعه دوو په کعت سوننه تی له ماله وه ده کردن.

(وَقَبْلَهَا) هم له پیش نویژی جومعه شدا نویژی سوننه هیه: به نیه تی سوننه تی پیش جومعه، وه (مَا قَبْلَ الظُّهْرِ) نو سوننه تانه ی پیش نیوه ټو، واته: یان چوار په کعت، یان دوو په کعت، به به لگی حدیسه کی (آذَانَيْنِ) پراېردو (وَاللَّهُ أَعْلَمُ)، واته: چونکه جومعه ش بانگو نیقامه تی له پیشدا هیه.

هم ﴿عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: مَا مِنْ صَلَاةٍ مَفْرُوضَةٍ إِلَّا وَبَيْنَ يَدَيْهَا رَكَعَتَانِ﴾ رواه ابن حبان وصححه، هر نویژیکی واجب بی، دوو په کعت سوننه تیسی له پیشدا هیه. واته: (جومعه) ش نویژیکی واجبه، که وایو: دوو په کعتیشی له پیشدا سوننه ته. هم ﴿وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ﷺ أَنَّهُ كَانَ يُصَلِّي قَبْلَ الْجُمُعَةِ أَرْبَعًا وَبَعْدَهَا أَرْبَعًا وَكَانَ يَأْمُرُ بِهَا﴾ رواه عبدالرزاق بسند صحیح والترمذی، فهو أثر صحیح، (عبدالله بن مسعود) له پیش نویژی جومعه دا چوار په کعت سوننه تی ده کردن و له دوی جومعه ش چوار په کعتی ده کردن، فرمانیشی دده: خه ک نو سوننه تانه بکا، واته هم (صحابه) به پرزه ش له پیغه مېر وده ځای به لگی کی هیه، بقی وای ده کرد.

وَمِنْهُ الْوُتْرُ، وَأَقْلَهُ رَكْعَةٌ وَأَكْثَرُهُ إِحْدَى عَشْرَةَ، وَقِيلَ ثَلَاثَ عَشْرَةَ،

﴿نویژی ووتر﴾

(وَمِنْهُ) یه کیکی تر له و سوننه تانه ی جه ماعه تیان تی دا سوننه ت نیه: (الْوُتْرُ) نویژی ووتره، واته: تاک، (وَأَقْلَهُ) لای که می ووتر (رَكْعَةً) نه نه یه که که ته، پیغه مبه ر ځای ده فرموی: ﴿الْوُتْرُ حَقٌّ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ، فَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يُوتِرَ بِخُمْسٍ فَلْيَفْعَلْ وَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يُوتِرَ بِثَلَاثٍ فَلْيَفْعَلْ وَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يُوتِرَ بِوَاحِدَةٍ فَلْيَفْعَلْ﴾ رواه أبو داود بسند صالح، سوننه تی ووتر مافیکی پاسته له سر گشت موسلمانیک، جا هر که سیک پی ځی خوشه: با به پینج په که ته ووتر بکا، هر که سیک پی ځی خوشه: با به سی په که ته ووتر بکا، هر که سیک پی ځی خوشه: با به یه که په که ته ووتر بکا.

نیجا بزانه: لای که می ووتر ته و او سی په که ته، له دوی فاتحه: له په که ته یه که مدا سوپه تی ﴿سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى﴾ بخوینی و له په که ته یو و مدا سوپه تی ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ و له په که ته سی یه مدا سوپه تی ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ﴾ ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ﴾ رواه أصحاب السنن بسند حسن.

جا نه گهر ووتره که ی له سی په که ته زیاتر بوو، نه و کاته ش نه و سوپه تانه ی پرابر بوو، له سی په که ته که ی ناخیردا سوننه تن و له وانی پېشداش سوننه ته: سوپه ته کانی تر به گوږه ی پزی قوږتان بخوینی، هه روه که له (تحفة) دا پوونی کردی ته وه.

(وَأَكْثَرُهُ) لای زوری ووتر له فرموده ی به هیزی مه زه بیدا (إِحْدَى عَشْرَةَ) یانزه په که ته ﴿عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: كَانَ النَّبِيُّ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ إِحْدَى عَشْرَةَ رَكْعَةً يُسَلِّمُ مِنْ كُلِّ رَكْعَتَيْنِ وَيُوتِرُ مِنْهَا بِوَاحِدَةٍ﴾ رواه الشيخان، پیغه مبه ر ځای به شوی یانزه په که ته ده کردن و له گشت دوو په که ته تیکدا سه لامی ده داوه و له یانزه یه یه کیکی ده کرده تاک. جگه له وانه ش: حفت په که ته و تر په که ته تیش له حدیسی (صحیح) دا هاتوه، خیره که ش به گوږه ی زوری ته که یه تی.

(وَقِيلَ) له فرموده یه کی بی هیژدا: لای زوری ووتر (ثَلَاثَ عَشْرَةَ) سیژده په که ته، هه روه که نه ووش له چند حدیسیکی (بخاری و مسلم) دا هاتوه، به لام فرموده ی به هیژ و له لامی ده داته وه: که دوانیان له و سیژده یه سوننه تی دوی عیشا بووه، که و ابو: له سر فرموده ی به هیژ: له یانزه په که ته به نیه تی ووتر- زیاتر دروست نیه، هه روه که له زوری ی سرچاوه کاندای فرمویانه، هم له فرموده ی بی هیژیش له سیژده په که ته به نیه تی ووتر- زیاتر دروست نیه، هه روه که له (المجموع) دا فرمویه تی.

وَلَمَنْ زَادَ عَلَى رَكْعَةِ الْفَضْلِ وَهُوَ أَفْضَلُ، وَالْوَصْلُ بِتَشْهَدٍ أَوْ تَشْهَدَيْنِ فِي الْآخِرَتَيْنِ، وَوَقْتُهُ بَيْنَ صَلَاةِ الْعِشَاءِ وَطُلُوعِ الْفَجْرِ،

(وَلَمَنْ زَادَ عَلَى رَكْعَةٍ) دروسته: بۆ ئەو کەسەى لە پەكەتێك زیاتر وەتر دەكا: (الْفَضْلُ) نێوان بخاته وەترەكەى بە سەلامدانەوه: وەك لە گشت دوو پەكەتێكدا نیهت بێنێ و تەحیات بخوینێ و سەلام بداتەوه، ئینجا بۆ تاكەكەش نیهت بێنێ و بېكاو تەحیات بخوینێ و سەلام بداتەوه، هەر وەك لە سەرچاوەكاندا فەرموویانە، یان نیهت بێنێ: گشت پەكەتە جووتەكان بە یەكەوه بكا، ئینجا تەحیاتێك بخوینێ و سەلام بداتەوه، ئینجا بۆ تاكەكەش نیهت بێنێ و بېكاو تەحیات بخوینێ و سەلام بداتەوه، هەر وەك لە (القلیوبی) و (الشروانی) دا پەون كراوەتەوه.

(وَهُوَ) ئەو نێوانە بە هەردوو شیوەی پەربەر دوو (أَفْضَلُ) خێری گەورەترە لە پێكۆهەنانی دامەتوو، چونكە حەبیسەكانی زۆرتەرن: وەك حەبیسەكەى (عائشە)ی پەربەر دوو و هەم حەبیسەكەى (صَلَاةُ اللَّيْلِ مَثْنَى مَثْنَى) رواه الشيخان، نوێژی شەوی دوو دوو.

(وَالْوَصْلُ) هەر وەها پێكۆهەنانی پەكەتەكانی وەتریشی بۆ دروسته: (بِتَشْهَدٍ) بە یەك تەحیات، واتە: نیهت بێنێ جووتەكان و تاكەكە بە یەكەوه بكاو لە كۆتایی دا یەك تەحیات بخوینێ و سەلام بداتەوه (أَوْ تَشْهَدَيْنِ) یان بە دوو تەحیات (فِي الْآخِرَتَيْنِ) لە هەردوو پەكەتەكەى ئاخیردا: وەك نیهت بێنێ گشت جووتەكان بە یەكەوه بكاو تەحیاتێك بخوینێ و سەلام بداتەوه، بەلكو هەلسیتەوه تاكەكەش بكاو تەحیات بخوینێ، ئینجا سەلام بداتەوه، چونكە ئەم دوو شیوەیەش لە حەبیسى (صحيح) دا هاتون.

بەلام لە حالەتى پێكۆهەناندا لەو دوو تەحیاتە زیاتر دروست نیه، هەم دروستیش نیه تەحیاتەكەى یەكەم لە كۆتایی جووتەكانەوه بباتە ناو جووتەكان، چونكە پێغەمبەر ﷺ ئەو دوو شیوەى نەكردون، هەر وەك لە سەرچاوەكاندا فەرموویانە.

ئینجا بزانه: یەك پەكەت وەتر بكا، یان زیاتر، پێكەوه بېكا، یان نێوانی بخاتێ بە سەلامدانەوه، لە گشت حالەتێكدا نیهتێ وەتر دەهێنێ، هەر وەك لە (المجموع) دا پەونى كەوتەوه، ئینجا سوونەتە لە نوای وەتر سێ جار بێ: ﴿سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْقَلُوسِ﴾. ئینجا بێ: ﴿اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ وَبِمَعَالِكَ مِنْ عِقَابِكَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْكَ لَا أَحْصِي نَسَاءَ عَلَيْكَ أَنْتَ كَمَا أَتَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ﴾ الحديثان صحيحان رواهما أبو داود وغيره.

(وَوَقْتُهُ) كاتى نوێژی وەتر (بَيْنَ صَلَاةِ الْعِشَاءِ) لە نێوان كەرنى نوێژی عیشاو (وَطُلُوعِ الْفَجْرِ) دەرکەوتنى بەیانە، بە (إجماع) ی زانایان، هەر وەك لە (المجموع) دا فەرموویەتى.

كەولبو: ئەگەر نوێژی عیشای بە (جمع التقديم) لە كاتى مەغریبدا كەرد، ئەو كاتە وەتریشی بۆ دروسته، هەرچەند كاتى عیشاش نەهاتبێ، هەر وەك لە زۆریەى سەرچاوەكاندا فەرموویانە.

وَقِيلَ شَرْطُ الْإِيتَارِ بَرَكَةٌ سَبْقُ نَفْلِ بَعْدَ الْعِشَاءِ، وَيُسَنُّ جَعْلُهُ آخِرَ صَلَاةِ اللَّيْلِ،

به لّام نه گهر نوژی عیشای نه کردبو، یان کردبو به لّام دروست نه بو، نه و کاته وتری بۆ دروست نیه، هر چند کوتای شویش بی، هر وه ها نه گهر نوژی عیشای کردو و تریشی کرد، ئینجا ناشکرا بو: نوژی عیشای دروست نه بو، نه و کاته و تریشی دروست نه بو، به لّام مهرج نیه: سوننه تی دوی عیشا بکا، به لکو دروسته: و تری بکا، ئینجا سوننه تی دوی عیشا بکا، هر وه که له (المجموع) دا نه و مه سله تی پوون کردته وه.

هر وه ها نه گهر نوژی عیشای نه کردو فه وتا، نه و کاته ش واجبه: له پشدا نوژی عیشا قهزا بکاته وه، ئینجا دروسته و تری کاش قهزا بکاته وه، هر وه که له (تحفة) و (نهاية) دا پوون کراوته وه.

(وَقِيلَ) له فرموده به کی بی میزدا (شَرْطُ الْإِيتَارِ بَرَكَةٌ) مهرجی دروستبوونی و تری کردن به یه که ره کعات نه وه به (سَبْقُ نَفْلِ) سوننه تی که له پیش ره کعاته که دا بکری (بَعْدَ الْعِشَاءِ) له دوی نوژی عیشا، تا کو به و ره کعاته سوننه تی که بیته تاک، به لّام له فرموده ی پاستدا: نه گهر سوننه تی که ش نه کری، نه و کاته ره کعاته که نوژه واجبه که ده کاته تاک، نه و نده ش به سه، هر وه که له زقریه ی سهراوه کاندای فرموویانه.

(وَيُسَنُّ) سوننه ته: (جَعْلُهُ آخِرَ صَلَاةِ اللَّيْلِ) گشت و تری که له دوی نوژه کانی شه ویدا بکا: وه که سوننه تی عیشا و تهراویح و (تَهَجُّد)، واته: نه و شه و نوژه ی له دوی خه و تن ده کری، پیغه مبرکه ده فرموی: ﴿اجْعَلُوا آخِرَ صَلَاتِكُمْ بِاللَّيْلِ وَتَرَاكُمُ رَوَاهُ الشَّيْخَانُ، نوژی و تری بکه نه ناخیری نوژه کانتان له شه ویدا. که و ابو: نه گهر له ره مه زاندا- ده یویست له دوی تهراویح زیاتر شه و نوژی بکا، نه و کاته له گل تهراویحدا هیچ به شیکی و تری که به جماعت نه کا، به لکو سوننه ته: گشت و تری که بخاته ناخیری شه و نوژه کانی، هر وه که له زقریه ی سهراوه کاندای فرموویانه

به لّام نه گهر باوه پی و نه بو له خه و هشیار بیته وه، یان ماوه ی و تری نه ده ما، نه و کاته سوننه ته: له دوی سوننه تی عیشادا و تری که بکا.

ئینجا بزانه: نه گهر ته نها و تری که ش له دوی خه و تن بکا، نه و خیری زقریه، چونکه هم ده بیته و تری هم ده بیته (تَهَجُّد)، هر وه که له (تحفة) و (نهاية) دا فرموویانه، پیغه مبرکه ده فرموی: ﴿مَنْ خَافَ إِلَّا يَقُومَ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ فَلْيُوتِرْ أَوَّلَهُ وَمَنْ طَمِعَ أَنْ يَقُومَ آخِرَهُ فَلْيُوتِرْ آخِرَ اللَّيْلِ لِأَنَّ صَلَاةَ آخِرِ اللَّيْلِ مَشْهُودَةٌ وَذَلِكَ أَفْضَلُ﴾ رواه مسلم، هر که سیک بترسی: که له ناخیری شه ویدا له خه و هلهستی، با له سهراوی شه ویدا و تری بکا، هر که سیک به ته ما بو له ناخیری شه ویدا له خه و هلهستی، با له ناخیری شه ویدا

فَإِنْ أَوْتَرَ ثُمَّ تَهَجَّدَ لَمْ يُعَدَّهُ، وَقِيلَ يُشَفِّعُهُ بِرُكْعَةٍ ثُمَّ يُعِيدُهُ، وَيُنْدَبُ الْقُنُوتُ آخِرَ وَثَرِهِ
فِي النِّصْفِ الثَّانِي مِنْ رَمَضَانَ، وَقِيلَ كُلُّ السَّنَةِ، وَهُوَ كَقُنُوتِ الصُّبْحِ،

وہتر بکا، چونکہ نویژی ناخیری شہوتی مہ لاتیکہ نامادہی دہینو خیریشی گہ ورتہ۔
واتہ: چونکہ ہم (تہجد) وہم ورتہ۔

جا بزائہ: ہر کاتیک ورتی کرد پڑگی ورتیکی تری لیدادہ خری، کہابو: (فَإِنْ أَوْتَرَ) نہ گہر
وہتری کرد (ثُمَّ تَهَجَّدَ) نینجا لہ خو مہ لساو (تَهَجَّدَ) ی کرد (لَمْ يُعَدَّهُ) بروست نیہ: ورتہ کہ
نویبارہ بکاتہ وہ؟ چونکہ پیغہ مہ ربکا دہ فرموی: ﴿لَا وَتَرَانِ فِي لَيْلَةٍ﴾ رواہ اصحاب السنن
بسند حسن، دو ورتہ لہ شہوتیکا نابن، کہابو: نہ ورتہ دی توانای مہیہ لہ دوی ورتہ کہ
جووت جووت شہوتی (تَهَجَّدَ) - دہکا، مہ روہک لہ (المجموع) دا فرمویہ تی۔

(وَقِيلَ) لہ فرمودہ یہ کی بی ہیژدا (يُشَفِّعُهُ) ورتہ کہ دہکاتہ وہ جووت (بِرُكْعَةٍ) بہ
پہ کعہ تیکی تر (ثُمَّ يُعِيدُهُ) نینجا لہ دوی (تَهَجَّدَ) ورتہ کہی نویبارہ دہکاتہ وہ، جا بہ مہ
دہ گوتری: (تَقْضَى الْوُتْرُ) مہ لوہ شاندنہ وہی ورتہ، بہ لام نہم فرمودہ بی ہیژہ بہ
حہ دیسہ کہی پابردو پد کراوہ تہ وہ۔

(وَيُنْدَبُ الْقُنُوتُ) سوننتہ قونوت بخوینی (آخِرَ وَثَرِهِ) لہ ناخیری ورتہ کہی دا، واتہ: لہ
دوی پوکووی پہ کعہ تہ تاکہ کہ، ہر چہ ند تہ نہا بہ یہک پہ کعہ تیش ورتہ بکا (فِي النِّصْفِ
الثَّانِي) لہ نیوہی بووہ مدا (مِنْ رَمَضَانَ) لہ مانگی پد مہ زاندا ﴿عَنْ عُمَرَ﴾: السَّنَةُ إِذَا التَّصَفَّ
شَهْرُ رَمَضَانَ: أَنْ يَلْعَنَ الْكُفْرَةَ فِي الْوُتْرِ بَعْدَ مَا يَقُولُ: سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ﴾ رواہ الشیرازی
فی المہذب والرافعی فی العزیز وابن زرقویہ فی الفوائد، وقال الحافظ العسقلانی فی التلخیص:
إسناده حسن، وروی محمد بن نصر: نحوه عن ابن عمر باسناد صحيح، نیامی (عمرہ)
فرموی: ہر کاتیک پد مہ زان بووہ نیوہ، سوننتہ تہ: لہ عنہ لہ کافرہ کان بکا لہ نویژی
وہتردا، لہ دوی (سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ). واتہ: قونوت بخوینی۔

(وَقِيلَ) لہ فرمودہ یہ کی بی ہیژدا (كُلُّ السَّنَةِ) لہ تہ ووی سالی دا گشت شہوتیک سوننتہ تہ
لہ وہتردا قونوت بخوینی، لہ (المجموع) دا - بہ بہ لگی حہ دیسہ کہی دہاتو - نہم
فرمودہی بہ بہ ہیژ داناوہ۔

(وَهُوَ) قونوتی ورتہ (كَقُنُوتِ الصُّبْحِ) وہکو قونوتی نویژی سہینی یہ: لہ ووشہ کانیو لہ
شوینی خویندنی و لہ دہنگ مہ لئنان و دہست بہر زکردن و سوجدہی سہوہو بق نہ خویندنی و
... ہتد ﴿عَنْ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: عَلَّمَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ كَلِمَاتٍ أَقُولُهُنَّ فِي الْوُتْرِ: اَللّٰهُمَّ
اهْلِنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ...﴾ الحديث رواہ اصحاب السنن بسند صحيح، پیغہ مہ ربکا چہ ند
ووشہ یہ کی فیژکردم لہ قونوتی وہتردا بیانلیم: کہ (اَللّٰهُمَّ اهْلِنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ...) تا کوتای
حہ دیسہ کہی پابردو لہ چونیہ تی نویژکردندا۔

وَيَقُولُ قَبْلَهُ: اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْتَغِيْكَ وَنَسْتَغْفِرُكَ اِلٰى اٰخِرِهِ . قُلْتُ: اَلْاَصْحُ بَعْدَهُ، وَاَنَّ الْجَمَاعَةَ تَتَذَبُّ فِي الْوُثْرِ عَقَبَ التَّرَاوِيحِ جَمَاعَةً وَاللّٰهُ اَعْلَمُ . وَمِنْهُ الضُّحَى، وَاَقْلَاهَا رَكْعَتَانِ،

(وَيَقُولُ قَبْلَهُ) سَوْنَهْتَه: لَهُ پَنِيش قُونُوْتِي بِاِبْرَدُوْدَا اَنَّم قُونُوْتَهِي نِيْمَامِي (عَمْر) بِخَوِيْنِي:
 اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْتَعِيْنُكَ وَنَسْتَغْفِرُكَ وَنَسْتَهِدُكَ وَتَوْمِنُ بِكَ وَتَتَوَكَّلُ عَلَيْكَ وَتُنْفِيْ عَلَيْكَ الْخَيْرَ كُلَّهُ،
 نَشْكُرُكَ وَلَا نَكْفُرُكَ وَنَخْلَعُ وَتَتْرُكُ مَنْ يَفْعَلُكَ، اَللّٰهُمَّ اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَكَانَ لِعَصْلَى وَنَسْجُدُ وَآتِيَا
 نَسْعَى وَنَحْفَدُ، نَرْجُو رَحْمَتَكَ وَنَخْشَى عَذَابَكَ اِنْ عَذَابَكَ الْجَدُّ بِالْكَفَّارِ مُلْحَقٌ، اَللّٰهُمَّ عَذَبِ
 الْكَفَرَةِ الَّذِيْنَ يَصُدُّوْنَ عَنْ سَبِيْلِكَ وَيَكْذِبُوْنَ رُسُلَكَ وَيَقْتُلُوْنَ اَوْلِيَايَاكَ، اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِيْنَ
 وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُسْلِمِيْنَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَاصْلِحْ ذَاتَ بَيْنِهِمْ وَآلِفْ بَيْنَ قُلُوْبِهِمْ وَاجْعَلْ فِيْ قُلُوْبِهِمْ
 الْاِيْمَانَ وَالْحِكْمَةَ وَكُتِبَتْهُمْ عَلَى مِلَّةِ رَسُوْلِكَ وَارْزُقْهُمْ اَنْ يُؤْفُوا بِعَهْدِكَ الَّذِيْ عَاهَدْتَهُمْ عَلَيْهِ
 وَالصَّرْفُ عَلَيْهِمْ عَلَى عَهْدِكَ وَغُلُوْبُهُمْ اِلَى الْحَقِّ وَاجْعَلْنَا مِنْهُمْ ﴿﴾ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ بِاِسْنَادٍ صَحِيْحٍ.

(قُلْتُ) نیامی (النواوی) ده فہرموی (الأصح) فہرمودہی پراستتر (بَعْدُ) سوننہ تہ: لہ
دوای قونووتہ کی تر، ثم قونووتہ بخویتی، چونکہ نہو لہ پیغہ مبرہ وہ ﷺ ہاتو وہ
نہمہش لہ نیامی (عمر) وہ ﷺ، کہ و ابو: نہ گہر ویستی تہ نہا یہ کیکیان بخویتی، یان
نیام ہو و مہنمو مہکان بہ دریز کردن پازی نہیون، نہو کاتہش ہر قونووتہ کی
پیغہ مبرہ ﷺ خیرترہ، مہرہک لہ زوریہی سہراجا و کاندہ فہرمویانہ.

(وَأَنَّ الْجَمَاعَةَ تُذَنِّبُ) له فرموده‌ی پاستردا: جه‌ماعت سونفته (فِي الْوُثْرِ) له نویژی وه‌تری مانگی په‌مه‌زاند (عَقِبَ الثَّرَاوِيحِ) له دوا‌ی ته‌وا‌بوونی ته‌پا‌ویی گشت شه‌و‌یک: له سه‌ره‌تای په‌مه‌زانه‌وه تا کورتایی په‌مه‌زان (جَمَاعَةً) که به جه‌ماعت ده‌کرین، چونکه له پیشینه‌ی ئه‌م تومعه‌ته‌ی ئیسلامه‌وه تا ئیستا شه‌وا کراوه، هه‌روه‌ک له (تحفة) و (نهاية) دا فرمو‌یا‌نه (والله اعلم).

هه‌روه‌ها نه‌گه‌ر ته‌پاویحی به‌جهماعت نه‌شکرایی، یان هه‌ر ته‌پاویحی نه‌کریبی، نه‌و کاته‌ش جهماعت له‌ وه‌تری پهمه‌زاندای هه‌ر سونه‌ته، به‌لام-جگه له‌ پهمه‌زان- له‌ وه‌تری مانگه‌کانی تردای جهماعت سونه‌ت نیه، هه‌روه‌ک له‌ زۆریه‌ی سه‌رچاوه‌کاندا نه‌و مه‌سه‌لانه‌ بوون کراونه‌وه‌.

﴿ صَلَاةُ الضُّحَى: چیشته نویز ﴾

(وَمِنْهُ) يه کيکي تر له و سوننه تانه ی جه ماعه تيان تی دا سوننه ت نیه: (الضُّحَى) چیشته نویژه، نیه تی (صَلَاحُ الضُّحَى) - واته: چیشته نویژی - لِیَدِیْنِی (وَأَقْلَهَا) لای که می چیشته نویژ (رُكْعَتَانِ) دوو په کعته، هه روه که له جه یسی (أَبی هُرَیْرَةَ) (أَبی نر) له (بخاری و مسلم) دا هاتوه.

وَأَكْثَرُهَا اثْنَا عَشَرَ. وَتَحِيَّةُ الْمَسْجِدِ

(وَأَكْثَرُهَا) لای زوری چیشته نویژ (اثْنَا عَشَرَ) دوانزه په کعته، چونکه له ه دیسیکی (ضعیف) بی هیژدا نو ژماره یه هاتوه.

به لām نه گهر لای زوری چیشته نویژ هشت په کعته بکړی و بل گشت دوو په کعته نیک نیه ت بیښی و ته حیات بخوینی و سه لām بداته وه، خیری گه وره تره، چونکه به لگای هشت په کعته ته که ه دیسیکی (صحیح) و به هیژ، ه روک له سرچاوه کاندای پوون کراوه ته وه ﴿عَنْ أُمِّ هَانِيٍّ زَوْجَةِ النَّبِيِّ ﷺ سُبْحَةَ الضُّحَى ثَمَانِي رَكَعَاتٍ﴾ رواه الشيخان، زاد أبوداود: ﴿يُسَلِّمُ مِنْ كُلِّ رَكَعَتَيْنِ﴾. پیغه مبرر هشت په کعته چیشته نویژی کردو له گشت دوو په کعته تیکدا سه لāmی ده داوه.

ه روها لای که می چیشته نویژی ته واو: چوار په کعته، ه روک له ه دیسی (عائشة) له (مسلم) دا هاتوه، هم خوی گه وره له ه دیسیکی (قدسی) دا ده فرموی: ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لَا تُغْزِيَنَّ مِنْ أَرْبَعِ رَكَعَاتٍ مِنْ أَوَّلِ نَهَارِكَ أَكْفَلَكَ آخِرَةً﴾ رواه أبوداود یاسناد صحیح، نه ی ناده میزاد له بیرم مه که له سره تای پوژده که تدا چوار په کعته بل بکه، منیش تا کوتایی پوژده که ته ده تپاریزم.

ثینجا بزانه: له دوی فاتیحه له په کعته یه که مدا سوننه ته: سوپه تی (والشمس) بخوینی و له دوو مدا سوپه تی (والضحی)، جا نه گهر دوو په کعته زیاتری کرد، نو کاته له گشت دوو په کعته تیکدا له دوی فاتیحه له یه کیک (الکافرون) و له وی تر (الاخلاص) ده خوینی، ه روک له (تحفة) دا فرموی یه تی.

ه روها بزانه: کاتی چیشته نویژ له نیوان نو کاته ی پوژ به قه د پمیک به رز ده بی و تا (زوال) ی ده بی، به لām وا خیرتره: چوار یه کی پوژی بوا، ثینجا چیشته نویژ بکا، ه روک له سرچاوه کاندای فرموی یه، چونکه پیغه مبرر ده فرموی: ﴿صَلَاةُ الْأَوَّابِينَ حِينَ تَرْمَضُ الْفَيْصَالُ﴾ رواه مسلم، چیشته نویژ له و کاته یه: که فرخه کانی ووشت له به رگه رما سمی ده سووی.

﴿سُونَنَهُ تَى (تَحِيَّةُ الْمَسْجِدِ): سه لāmی مزگهوت﴾

(وَتَحِيَّةُ الْمَسْجِدِ) یه کیکی تر له و سوننه تانه ی جه ماعه تیان تی دا سوننه ت نیه: سوننه تی (تَحِيَّةُ الْمَسْجِدِ) ه، که چوه ناو مزگهوت-جگه له (الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ) له (مکه) ی پیریز؟ چونکه له وی دا نه گهر بیه وی (طواف) بکا، ناپه سه نده: (تَحِيَّةُ الْمَسْجِدِ) له پیش (طواف) دا بکا، چونکه به دوو په کعته ته که ی دوی (طواف) دیته جی- ه روهاش هر کاتیک نیقامه تی نویژ کرا، ناپه سه نده: (تَحِيَّةُ الْمَسْجِدِ) بکا، ه روک له باسی بانگدا به لگه مان بل هیناوه و له سرچاوه کانی شدا هر دوو مه سه له پوون کراونه وه.

رَكَعَتَانِ، وَتَحْصُلُ بِفَرْضٍ أَوْ نَفْلٍ آخَرَ، لَا بِرَكْعَةٍ عَلَى الصَّحِيحِ، قُلْتُ: وَكَذَلِكَ الْجَنَازَةُ وَسَجْدَةُ التَّلَاوَةِ وَالشُّكْرِ، وَتَتَكَرَّرُ بِتَكَرُّرِ الدُّخُولِ عَلَى قُرْبٍ فِي الْأَصَحِّ وَاللَّهُ أَعْلَمُ.

(رَكَعَتَانِ) سوننه تی (تَحِيَّةُ الْمَسْجِدِ) دوو په کعبه ته، به نیه تی (تَحِيَّةُ الْمَسْجِدِ)، پیغه مبرک ده. فرموی: «إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمْ الْمَسْجِدَ فَلَا يَجْلِسُ حَتَّى يُصَلِّيَ رَكَعَتَيْنِ» رواه الشيخان، هر کاتیک په کیکتان چووو ناو مزگوت با دانه نیشتی تا دوو په کعبه ت نویژ ده کا. که وایو: له و پینج کاتانه شدا که نویژ کړدن تیاندا حه پامه، (تَحِيَّةُ الْمَسْجِدِ) هر سوننه ته.

جا بزانه: ناپه سنده (تَحِيَّةُ الْمَسْجِدِ) نه کاو دابنیشی، واته: نه گره به قه سدی دانیشته، (تَحِيَّةُ الْمَسْجِدِ) ی له ده ست ده چی و سوننه ت نیه قه زای بکاته وه، به لام نه گره به نه زانی، یان له بیري چوو دانیشته و دانیشته که ش که م بوو، یان ماوه یه ک به پیوه پراوه ستا، نه و کاته ماوه ی (تَحِيَّةُ الْمَسْجِدِ) هر ده میټی و با بیکا.

هر ووه ها ناپه سنده به بی ده ست نویژی - بی دانیشتن - پرواته ناو مزگوت، جا نه گره به بی ده ست نویژی چوو ناو مزگوت، یان له بهر هر مویه کی تر (تَحِيَّةُ الْمَسْجِدِ) ی پی نه کرا، سوننه ته: چوار جار بلی: (سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ)، هر ووه ک له پاشکوی مزگوت کاند ا به لگه مان بی هیټاوه، هر ووه ها سوننه ته: له دوی نه و زیکرانه دا بلی: (وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ) هر ووه ک له زوییه ی سرچاوه کاند ا نه و مه سه لانه پوون کراونه وه.

(وَتَحْصُلُ) سوننه تی (تَحِيَّةُ الْمَسْجِدِ) دیتته چی و خیره که شی ده گاتی (بِفَرْضٍ) به کړنی نویژی کی واجب: جا به نه دا بی، یان به قه زای بی، هر چه ند نیه تی (تَحِيَّةُ الْمَسْجِدِ) شی له گه لدا نه هیټی (أَوْ نَفْلٍ آخَرَ) یان به کړنی سوننه تی کی تر له نویژه سوننه ته کان، هر چه ند نیه تی (تَحِيَّةُ الْمَسْجِدِ) شی له گه لدا نه هیټی، چونکه مه به ست نه وه یه: سوکایه تی به مزگوت نه کړی، به لگو به نویژ کړدنیک پیژی لی بندری.

(لَا رَكَعَةً) به لام به ته نها یه ک په کعبه ت سوننه تی (تَحِيَّةُ الْمَسْجِدِ) نایه ته چی (عَلَى الصَّحِيحِ) له سر فرموده ی پاست، چونکه له حه دیسه که دا دوو په کعبه تی فرموده، ټینجا هر به به لگه ی حه دیسه که: (قُلْتُ) ټیمامی (النواوی) ده فرموی (وَكَذَلِكَ الْجَنَازَةُ) هر ووه ها به نویژی (جنَازَة) و (وَسَجْدَةُ التَّلَاوَةِ وَالشُّكْرِ) به سوجه ی (تِلَاوَة) و شوکریش (تَحِيَّةُ الْمَسْجِدِ) نایه ته چی، چونکه نه وانه په کعبه تی کی ته وایش نین.

(وَتَتَكَرَّرُ) سوننه تی (تَحِيَّةُ الْمَسْجِدِ) دوویاره ده بیټه وه (بِتَكَرُّرِ الدُّخُولِ) به هی دوویاره بوونه وه چیونه ناو مزگوت (عَلَى قُرْبٍ) له چه ند جار کی لیکن نزیکدا، واته: هر جار ک هاته دهر وه و چووو ژوره وه، سوننه ته (تَحِيَّةُ الْمَسْجِدِ) بکاته وه (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده ی پاستردا، چونکه له ووشه ی (إِذَا دَخَلَ) ی حه دیسه که وه ها ده قامیته وه (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

وَيَدْخُلُ وَقْتُ الرُّوَاتِبِ قَبْلَ الْفَرَضِ بِدُخُولِ وَقْتِ الْفَرَضِ وَبَعْدَهُ بِفَعْلِهِ، وَيَخْرُجُ التَّوَعَانُ بِخُرُوجِ وَقْتِ الْفَرَضِ، وَلَوْ فَاتَ النَّفْلُ الْمُؤَقَّتُ لِدَبِّ قَضَائِهِ فِي الْأَظْهَرِ.

﴿ قه زاکردنه دوی نویژه سوننه ته کان ﴾

(وَيَدْخُلُ وَقْتُ الرُّوَاتِبِ) کاتی (رَوَاتِب) واته: سوننه ته دامه زراوه کان دادی: (قَبْلَ الْفَرَضِ) نه وانهی له پیش نویژه واجبه کاندای ده کرین (بِدُخُولِ وَقْتِ الْفَرَضِ) به هاتنی کاتی نویژه واجبه که (وَبَعْدَهُ) کاتی نه وانهش که له دوی نویژه واجبه کان ده کرین (بِفَعْلِهِ) به کرنی نویژه واجبه که، هر چه ند نویژه واجبه کهش قه زاکراوه، یان کزاکراوه بی، واته: تا کاتی نویژه واجبه که نه بی، دروست نیه: سوننه ته کانی پیشدای بکا، تا نویژه واجبه کهش به دروستی نه کا، دروست نیه: سوننه ته کانی دواوهی بکا، جیاوازی نیه: نویژه واجبه که به نه دا بی، یان قه زاکراوه بی، هر وه که له زوریه ی سرچاوه کاندای پوون کراوه ته وه.

(وَيَخْرُجُ التَّوَعَانُ) کاتی سوننه ته کانی پیش نویژه واجبه کان و دوی نویژه واجبه کان دهرده چی (بِخُرُوجِ وَقْتِ الْفَرَضِ) به دهرچوونی کاتی نویژه واجبه که، جیاوازی نیه: نویژه واجبه که ی کردبی، یان نا، که و ابو: نه کهر به قه سدی سوننه ته که ی پیشدای خسته دوی نویژه واجبه که، نه وه دروسته وه هر به نه داش داده ندی، هر وه که له (نهایه) و (مغنی) دا فهرموویانه ﴿عَنْ عَائِشَةَ زَيْنَبٍ قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا لَمْ يُصَلِّ الْأَرْبَعَ قَبْلَ الظُّهْرِ صَلَّاهُنَّ بَعْدَهَا﴾ رواه الترمذي وحسنه، هر کاتیک پیغه مبرر ﴿چوار په که ته که ی پیش نویژی نیوه دوی نه کردبای، له دوی نویژی نیوه دوی ده یکردن.

نینجا بزانه: له که له نه وه شدا وه ها خیرتره: سوننه ته که ی پیشدا هر له پیش نویژه واجبه که دا بکا، چونکه پیغه مبرر ﴿زیرتر وه های کردوه، ته نها له بهر خاتری نویژی به جه ماعت نه بی، نه و کاتهش با سوننه ته که ی پیشدا بخاته دوی نویژه واجبه که، چونکه هر کاتیک نیقامت دهستی پیگرا، ناپه سنده: هیچ سوننه تیک بکا، تا جه ماعت ته ولو ده کا، هر چه ند سوننه تی پیش نویژی سبب نییش بی، هر وه که له (المجموع) دا فهرموویه تی و له باسی بانگدا به به لکه وه پوونمان کرده وه.

(وَلَوْ فَاتَ النَّفْلُ الْمُؤَقَّتُ) هر کاتیک سوننه تیکی خاوهن کات فو و تاو له کاتی خوی دا نه کرا (تُدَبِّ قَضَائِهِ) سوننه ته قه زاکرته وه (فِي الْأَظْهَرِ) له فهرمووده ی به هیتردا، مه به ست به سوننه تی خاوهن کات: (رَوَاتِبِ) هر پینج نویژه واجبه کانه و نویژی جه ژنه کانه و و تروه ته راویحه و چی شته نویژه وه و نویژه. پیغه مبرر ﴿مَنْ نَامَ عَنِ الْوَلَرِ أَوْ نَسِيَ فَلْيُصَلِّ إِذَا ذَكَرَهُ﴾ رواه أبو داود یاسناد حسن، هر که سیک خه وت، یان له بیبری جوو سوننه تی و تروه تر بکا، هر کاتیک هاته وه بیبری با بیکا.

وَقَسَمَ يُسَنُّ جَمَاعَةً: كَالْعِيدِ وَالْكُسُوفِ وَالْإِسْتِسْقَاءِ، وَهُوَ أَفْضَلُ مِمَّا لَا يُسَنُّ جَمَاعَةً،
 هَم ﴿وَعَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ عَنْهَا﴾: صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ رَكَعَتَيْنِ بَعْدَ الْعَصْرِ فَسَأَلَتْهُ؟ فَقَالَ: أَسَأَلَنِي
 نَاسٌ فَشَغَلُونِي عَنِ الرَكَعَتَيْنِ بَعْدَ الظُّهْرِ فَهُمَا هَاتَانِ ﴿رواه الشيخان، پیغمبر ﷺ له دواى
 نویژی عه سر دوو په کعته سوننه تی کرد، نینجا فهرمووی: خه لکیک هاتنه لام و ماوه یان
 نه دام دوو په کعته سوننه ته که ی دواى نیوه پړ بکه م، نه وانه دوو په کعته ته که ی دواى نیوه پړ
 بون نیستا کردنم.

هَم ﴿وَعَنْ أَبِي قَتَادَةَ وَعِمْرَانَ بْنِ حَصِينٍ﴾: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ فِي مَسِيرٍ لَهُ فَنَامُوا عَنْ صَلَاةِ الْفَجْرِ
 فَاسْتَقْبَلُوا بِحَرِّ الشَّمْسِ، فَارْتَحَلُوا وَكَزَلُوا مَكَانًا آخَرَ، فَأَذَّنَ بِلَالٌ وَتَوَضَّعُوا وَصَلُّوا رَكَعَتَيِ الْفَجْرِ
 ثُمَّ أَقَامَ بِلَالٌ الصَّلَاةَ فَصَلَّى بِهِمُ النَّبِيُّ ﷺ صَلَاةَ الصُّبْحِ ﴿رواه مسلم وأبو داود، پیغمبر ﷺ
 (صحابه) کان له کاتی نویژی سبه یی دا خه وتبون و به گهرمایه پړی له خه وه لسان-واته:
 نویزه که یان نه کرد- نینجا چوونه شوینیکی ترو (بلال الحبشی) بانگی دلو ده ستونیان گرتو
 دوو په کعته سوننه تی پیش نویژی سبه یی تان قهزا کرده وه، نینجا (بلال) نیقامه تی نویژی
 کردو نویژی سبه یی تان به جهامه تی له گه ل پیغمبر ﷺ قهزا کرده وه.

نینجا بزانه: هر سوننه تیک خاوه ن کات نه یی، به لکو خاوه ن هویه ک بی: وه ک نویژی
 پړزگیان و مانگگیان و باران و سوننه تی ده ستونیو (تحیه المسجد) و... هتد، نه وانه
 هیچان قهزا ناکرینه وه، هر وه ک له سرچاوه کانداهرموویانه.

﴿ناگاداری﴾ نو حه دیسانه ی پړدوو به لگنه که جیاوازی نیه: له ماله وه و له سه فهدا
 (رواتب) = سوننه ته دامه زراوه کان له گه ل نویزه واجبه کانداهرمووی و له هر دوو حاله تیشدا
 گشتیان قهزا ده کرینه وه، به لام له ماله وه زیاتر سوننه تن.

نینجا بزانه: هر که سیک به رده وام بی: له سر نه کردنی (رواتب) هکان، نه وه شاهیدی
 لوه رناگیری، چونکه سوکایه تی به نایین ده کا، هر وه ک له زوریه ی سرچاوه کانداهرمووی
 ناوه پړکی نه م ناگاداریه پرون کراوه ته وه.

﴿باسی ته راویهی په مهزان﴾

(وَقَسَمُ) به شیکی تر له نویزه سوننه ته کان: (يُسَنُّ جَمَاعَةً) سوننه ته: به جهامه تی بکړین
 (کالکید) وه کو نویژی جه ن و (وَالْكُسُوفِ) نویژی پړزگیان و مانگگیان و (وَالْإِسْتِسْقَاءِ)
 نویژی باران، اِنْ شَاءَ اللَّهُ هر یه که یان له شوینی خوی دا به به لگوه پرون ده که ی نه وه.
 (وَهُوَ) نه و به شه سوننه تی جهامه تی تی دا سوننه ته (أَفْضَلُ) خیری گه وره تره (مِمَّا
 لَا يُسَنُّ جَمَاعَةً) له و به شه ی جهامه تی تی دا سوننه ته نیه، چونکه پیغمبر ﷺ جهامه تی پړ
 داناوه، نه وه ش به لگه ی گه وره تره که یه تی.

لَكِنْ الْأَصَحُّ تَفْضِيلُ الرَّابَةِ عَلَى التَّرَاوِيحِ، وَأَنَّ الْجَمَاعَةَ تُسَنُّ فِي التَّرَاوِيحِ،

(لَكِنْ الْأَصَحُّ) به لام فرموده‌ی پاستر نه‌یه: (تَفْضِيلُ الرَّابَةِ) نه و نویژه دامه‌زوانه‌ی له‌گه‌ل نویژه واجبه‌کاندا ده‌کرتن به گه‌ورتر داندراون (عَلَى التَّرَاوِيحِ) له سر ته‌پاویحی په‌مه‌زان، هر چه‌ند ته‌پاویح به جه‌ماعه‌تیش ده‌کرتن، چونکه پیغه‌مبه‌ر ﷺ به‌رده‌وام (رواتب‌ی) کرتون، به لام ته‌نھا سئ شه‌وان ته‌پاویحی له مزگوت کړیوه، هر وه‌ك له جه‌بیسې (بخاری و مسلم) دا هاتوه.

(وَأَنَّ الْجَمَاعَةَ تُسَنُّ فِي التَّرَاوِيحِ) هر به فرموده‌ی پاستر سوننه‌ته: ته‌پاویح به جه‌ماعه‌ت بکرتن، به (إِجْمَاعِی) (صحابه‌ی پیغه‌مبه‌ر ﷺ) ﴿عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْقَارِيِّ﴾: أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ جَمَعَ النَّاسَ فِي رَمَضَانَ عَلَى أَبِي بِنِ كَعْبٍ فَكَانُوا يُصَلُّونَ بِصَلَاتِهِ﴾ رواه البخاری، زاد البیهقی: ﴿وَالنَّسَاءُ عَلَى سُلَيْمَانَ بْنِ أَبِي خَتْمَةَ﴾ نیمامی (عمر) له مانگی په‌مه‌زاندن پیاوې کړکړنده‌وه تا‌کو ته‌پاویح به جه‌ماعه‌ت له پشت (أَبُو بِنِ كَعْبٍ) بکون و تافره‌تانیش ته‌پاویح به جه‌ماعه‌ت له پشت (سُلَيْمَانُ بْنُ أَبِي خَتْمَةَ) بکون.

نیجا بزانه: ته‌پاویح به جه‌ماعه‌ت بکرتن، یان به ته‌نهایې بکرتن: له گشت چونی‌ته‌یه‌کاندا وه‌کو نویژه‌کانی‌تن، به لام ودها سوننه‌ته: له لوی فاتحه‌ تا کوتایی په‌مه‌زان ختمیک ته‌واو بکا، هر وه‌ك له (الانکال) دا فرموده‌ی ته‌و له باسی سوپه‌تی لوی فاتحه‌ش پوونمان کړده‌وه.

﴿کاتو ژماره‌ی ته‌پاویح﴾

بزانه: کاتی ته‌پاویح له لوی کړنی نویژی عیشاوه ده‌ست پی‌ده‌کاو تا ده‌رکه‌وتنی به‌یان کاته‌که‌ی ده‌مینی وده سوننه‌تی ووتر، واته: نه‌گه‌ر نویژی عیشای به (جمع‌التقدیم) له‌گه‌ل مه‌غریبا کړد، نه و کاته دروسته: ته‌پاویحیش بکا، به لام نه‌گه‌ر نویژی عیشای نه‌کړېو، یان دروست نه‌بو، نه و کاته دروست نیه: ته‌پاویح بکا.

هر وه‌ها مه‌رجیش نیه سوننه‌تی لوی عیشا له پیش ته‌پاویحدا بکړی، هر وه‌ك له نویژی (وتر) دا پوونمان کړده‌وه.

هر وه‌ها بزانه ژماره‌ی ته‌پاویح بیست په‌کمه‌ته ﴿عَنْ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدٍ﴾: كَانُوا يَقُومُونَ عَلَى عَهْدِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ بَعِثَرِينَ رَكْعَةً﴾ رواه البیهقی بالاسناد الصحیح، له سرده‌می نیمامی (عمر) له مانگی په‌مه‌زاندن بیست په‌کمه‌ت ته‌پاویحیان ده‌کړد.

نیجا بزانه: واجبه له گشت دوو په‌کمه‌تیکدا نیه‌تی ته‌پاویح، یان شه‌ونویژی په‌مه‌زان بیټی‌و له لوی ته‌حیات سه‌لام بداته‌وه، واته: نه‌گه‌ر له دوو په‌کمه‌ت زیاتر به په‌که‌وه بکا ته‌پاویحه‌که‌ی دروست نیه، چونکه به پیچه‌وانه‌ی نه‌و شه‌رعه‌یه: که له پیغه‌مبه‌ره‌وه ﷺ پیمان گه‌بش‌توه.

وَلَا حَصْرَ لِلتَّغْلِ الْمُطْلَقِ،

هروه‌ها: له و ژماره‌یه ی پابردوو- به نیه تی ته‌پاووچ- زیاتر دروست نیه، ته‌نھا بۆ دانیش‌توانی (مدینه‌ی پیروژ دروسته: سیو شه‌ش په‌کعت ته‌پاووچ بگن، چونکه نه‌وان به‌هۆی دراوسی‌یه تی پیغه‌مبه‌ر ﷺ به‌شه‌په‌فن، هروه‌ک له سه‌رچاوه‌کاندا نه‌و مه‌سه‌لانه پوون کراونه‌وه.

دیسان بزانه: له‌حه‌دیس‌یک‌تری (صحیح‌دا: هه‌شت په‌کعت‌یش ژماره‌ی ته‌پاووچ هاتوه ﴿عَنْ جَابِرٍ: صَلَّى بِنَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فِي رَمَضَانَ ثَمَانِ رَكَعَاتٍ ثُمَّ أُوتِيَ﴾ رواه ابن خزيمة وابن حبان فی صحیحیها، پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌مانگی په‌مه‌زاند هه‌شت په‌کعت‌ی به‌جه‌ماعه‌ت له‌گه‌لدا کردین، ئینجا وه‌تری کرد. به‌لام وه‌لامی نه‌و حه‌دیسه‌ دراوه‌ته‌وه: که ده‌گووچی پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌مال‌وه‌ی بیست په‌کعت‌ه‌ک‌ی ته‌واو کردبێ، هروه‌ک له (الشبراملسی) و (الشروانی) دا پوون کراوه‌ته‌وه، واته: چونکه ژماره‌ی بیست، کرداری (صحابه‌) کانه و فهرمووده‌ی گشت زانایانه، جگه له‌نیعام (مالك)، نه‌و ده‌فه‌رموئ: ته‌پاووچ سیو شه‌ش په‌کعت‌ه.

جا نه‌ی موسلمانانی پیزدار -ته‌گه‌ر ته‌پاووچ هه‌شت بێ، یان بیست بێ- تکایه: ته‌پاووچی مانگی په‌مه‌زان له‌ده‌ست مه‌ده‌و له‌و به‌ره‌که‌ته‌ خۆت بێ‌به‌ش مه‌که، چونکه پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رموئ: ﴿مَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ﴾ رواه الشيخان، هه‌ر که‌سێک له‌شه‌وانی په‌مه‌زاند خواجه‌رستی بکا، باوه‌پ‌ی پێ هه‌بێ و پاداشی له‌خوا بوئ، له‌تاوانه‌ بجوکه‌کانی پابردووی ده‌بوردی.

﴿سونه‌تی بێ‌ناو﴾

(وَلَا حَصْرَ) هیچ‌گه‌ماروێه‌ک دانه‌ندراوه (لِلتَّغْلِ الْمُطْلَقِ) بۆ سونه‌تی بێ‌ناو، واته: نه‌و سونه‌ته‌ی کات‌وه‌هۆی نیه، له‌شه‌رع‌دا ژماره‌ی بۆ دانه‌ندراوه‌ و ژماره‌ی په‌کعت‌ه‌کانیشی دانه‌ندراوه ﴿عَنْ ثَوْبَانَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: عَلَيْكَ بِكَثْرَةِ السُّجُودِ لِلَّهِ -تعالی- فَأَلْكَ لَا تَسْجُدُ لِلَّهِ سَجْدَةً إِلَّا رَفَعَكَ اللَّهُ بِهَا دَرَجَةً وَحَطَّ عَنْكَ بِهَا خَطِيئَةٌ﴾ رواه مسلم، پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رموئ: زۆر نوێژ بکه‌ بۆ خوای گه‌وره، چونکه هه‌ر سوچده‌یه‌ک بۆ خوا بیه‌ی، خوای گه‌وره‌ پله‌یه‌کت به‌رز ده‌کاته‌وه‌ و خراپه‌یه‌کیشت ل‌ده‌سپێته‌وه.

که‌وابو: نه‌گه‌ر حه‌ز ده‌کا: په‌کعت‌یک بکا، نه‌گه‌ر حه‌ز ده‌کا: سه‌د، یان هه‌زار په‌کعت بکا، جیاوازی شه‌وئ و پێژیش نیه، به‌لام حه‌پامه: له‌و پینچ کاتانه‌دا بیکا: که نوێژی سونه‌تیان تی‌دا حه‌پامه، هروه‌ک باسما‌ن کرد، که‌وابو: دروسته: په‌کعت‌یک بکاو ته‌حیات بخوێنی و سه‌لام بداته‌وه، هروه‌ک له‌ (المجموع) و (تحفة‌) دا فهرموویانه.

فَإِنْ أُحْرِمَ بِأَكْثَرِ مِنْ رَكْعَةٍ فَلَهُ التَّشَهُُّدُ فِي كُلِّ رَكْعَتَيْنِ وَفِي كُلِّ رَكْعَةٍ، قُلْتُ: الصَّحِيحُ
مَنْعُهُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ وَاللَّهُ أَعْلَمُ، وَإِذَا نَوَى عَدَدًا فَلَهُ أَنْ يَزِيدَ وَيَنْقُصَ بِشَرْطِ تَغْيِيرِ النِّيَّةِ
قَبْلَهُمَا، وَإِلَّا قُتِلَ، فَلَوْ نَوَى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ قَامَ إِلَى ثَالِثَةٍ سَهَوًا فَلَا صَحَّ أَلَّا يَقْعُدَ ثُمَّ يَقُومَ
لِلزِّيَادَةِ إِنْ شَاءَ.

هر وه ما (فَإِنْ أُحْرِمَ بِأَكْثَرِ مِنْ رَكْعَةٍ) نه گهر نیه تی هیئا له په کمه تنیک زیاتر سوننه ت بکا
(قُلْتُ: الصَّحِيحُ) نه گشت دوو په کمه تنیکدا ته حیات بخوینی و
سه لامیش نه داته وه، به لکو ه لستیتته وه دوو په کمه تی تریش بکا... هتد، ټینجا له
کو تایی شدا ته حیات بخوینی و سه لام بداته وه.

هر وه ما بروستیشه: هیچ ته حیاتیک نه خوینی تا سوننه ته که ته واو ده بی، ټینجا له کو تایی
کو ی په کمه ته کاند ا ته حیاتیک بخوینی و سه لام بداته وه، واته: له کو تایی گشت نو یژکی
سوننه تدا - وه ک نو یژی واجب - ته حیاتی ناخیر پو کنیک کی نو یژ وه واجب ه بخویندری،
هر وه ک له (المجموع) و (مغنی) دا فرموویانه (وَفِي كُلِّ رَكْعَةٍ) له گشت په کمه تنیک شدا
بروسته، به لام (قُلْتُ) نیما می (النواوی) ده ده مو ی (الصَّحِيحُ مَنْعُهُ) فرمووده ی پاست
نمه یه: قه ده غه یه و بروست نیه (فِي كُلِّ رَكْعَةٍ) له گشت په کمه تنیکدا ته حیات بخوینی و
سه لامیش نه داته وه (والله أعلم) چونکه نه و جزره نو یژه له شه رعدا نه هاته وه.

(وَإِذَا نَوَى عَدَدًا) هر کاتیک له نو یژی سوننه تی بی تاودا نیه تی ژماره یه کی په کمه ته کانی
هیئا: وه ک یه ک، یان دوو، یان سی، یان چوار... هتد، نه وه (قُلْتُ أَنْ يَزِيدَ) بقی بروسته:
له ناو نو یژدا له ژماره ی دیار کراو زیاتر بکا و (وَيَنْقُصُ) که متریش بکا، واته: یه ک
په کمه ته که بکاته دوو، یان دوو په کمه ته که بکاته چوار، شه ش، ده... هتد، یان چوار
په کمه ته که بکاته وه دوو، یان یه ک (بِشَرْطِ تَغْيِيرِ النِّيَّةِ قَبْلَهُمَا) به و مرجه ی له ناو نو یژدا
نیه ته که ی بگو ی پش زیده کردن، یان که مکړنه که (وَإِلَّا) به لام نه گهر له پشدا
نیه ته که ی نه گری و به بی نیه ت به قه سدی زیده بکا، یان که م بکا (فَتُبْطَلُ) نو یژه که ی
به تال ده بی، چونکه نیه تی بق نه هیئا وه.

به لام نه گهر به قه سدی نه بو، نو یژه که به تال نایی، بق وینه: (فَلَوْ نَوَى رَكْعَتَيْنِ) نه گهر
نیه تی دوو په کمه ت سوننه تی هیئا (ثُمَّ قَامَ إِلَى ثَالِثَةٍ سَهَوًا) ټینجا به سه هو بق
په کمه تی سی یه م ه لسا وه (فَلَا صَحَّ) فرمووده ی پاستر نه مه یه: (أَنَّهُ يَقْعُدُ) واجب
به کسر بگه ریتته وه دانی شی (ثُمَّ يَقُومُ لِلزِّيَادَةِ) ټینجا ه لستیتته وه بق په کمه ت زیاده که
(إِنْ شَاءَ) نه گهر حه ز بکا له و دوو په کمه ته زیاتر بکا، ټینجا له کو تایی دا سوننه ته
سوجه دی سه هو بیا، به لام نه گهر حه زی نه کرد له دوو په کمه ت زیاتر بکا، نه و کاته که

قُلْتُ: نَفْلُ اللَّيْلِ أَفْضَلُ وَأَوْسَطُهُ أَفْضَلُ ثُمَّ آخِرُهُ، وَأَنْ يُسَلَّمَ مِنْ كُلِّ رَكَعَتَيْنِ، وَيُسَنُّ التَّهَجُّدُ،

گه پاره تہ حیات دہ خویتی و سلام دہ داتہ وہ، لہ پیش سہ لامدانہ وہ شدہ سوننتہ سوجدہی سہ هو بیا۔

ٹینجا بزائہ: نہ وہی پابردو لہ حالہ تیکدا ہو: کہ نیہ تی ژمارہی ہینابی، بہ لام نہ گہر نیہ تی ژمارہی نہ ہینا، وہ کہ بلای: نیہ تم وہیہ نویژکی سوننتہ بگم نہ وہ ہر چہ ندی حہز بکا کہم ہی، یان تقد ہی، دروستہ: بیکا، ہر وہا دروستہ: لہ گشت دوو پڑکھ تیکدا تہ حیات بخویتی و دروستہ: نہ شخویتی، ہر وہا لہ حالہ تہ دا مہرج نیہ بزائی چہ ند پڑکھ تی کردہ، کہ وایو: ہر کاتیک ویستی کوتابی بہ نویژہ کہ بیٹی، واجبہ تہ حیاتی ناخیر بخویتی، ٹینجا سہ لام بداتہ وہ، ہر وہ کہ لہ (المجموع) دا پوونی کردتہ وہ۔

﴿بِاسْمِ (تَهَجُّد) وَ شَهْ وَ نَوِيْزُ﴾

پیناسہ: ہر نویژکی سوننتہ لہ شہوی دا بکری، پی تی دہ گوتری: (صَلَاةُ اللَّيْلِ) واتہ: شہ و نویژ، بہ لام (تَهَجُّد) بہ و نویژ کردنہ دہ گوتری: کہ بہ شہوی لہ دوی خہ و تنو لہ دوی کردنی نویژی عیشادا بکری، جیاوازی نیہ نہ و نویژہ: سوننتہ ہی، یان واجب: وہ کہ نویژ قہزا کردنہ وہ، ہر وہ کہ لہ حاشیہ کانی (القلیوبی) و (الجیرمی) و (الشروانی) دا پوون کراوہ تہ وہ، کہ واتہ: گشت (تَهَجُّد) یک شہ و نویژی پی دہ گوتری، بہ لام گشت شہ و نویژیک (تَهَجُّد) ہی پی ناگوتری۔

(قُلْتُ) نِيَامِي (النَّوَامِي) دہ فہرموی (نَفْلُ اللَّيْلِ) سوننتہ تہ ہی تاوہ کانی شہوی (أَفْضَلُ) خیریان گہ ورتہ لہ سوننتہ تہ ہی تاوہ کانی پڑی، پیغہ مہر ۛ دہ فہرموی: ﴿أَفْضَلُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الْفَرِيضَةِ صَلَاةُ اللَّيْلِ﴾ رواہ مسلم، گہ ورتہ ترین نویژ لہ دوی نویژی واجب شہ و نویژہ۔ (وَأَوْسَطُهُ) ناوہ ندی شہوی نہ گہر بکری تہ سی بہ شہ (أَفْضَلُ) خیری گہ ورتہ لہ سہرہ تاو ناخیری شہوی (ثُمَّ) ٹینجا (آخِرُهُ) ناخیری شہ ویش خیری گہ ورتہ لہ نیوہی یہ کہمی شہوی، نہ گہر بیکاتہ دوو بہ ش۔

(وَأَنْ يُسَلَّمَ مِنْ كُلِّ رَكَعَتَيْنِ) نہ و کہ سہی بہ شہوی، یان بہ پڑی نویژی سوننتہ دہ کا، سوننتہ تہ: لہ گشت دوو پڑکھ تیکدا لہ دوی تہ حیات سہ لام بداتہ وہ، پیغہ مہر ۛ دہ فہرموی: ﴿صَلَاةُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ مَثْنِي مَثْنِي﴾ رواہ ابو داود یاسناد صحیح، سوننتہ تہ کانی شہوی و پڑی دوو دووہ۔

(وَيُسَنُّ التَّهَجُّدُ) سوننتہ (تَهَجُّد) بکا، واتہ: بہ شہو لہ خہ و ہلسی و نویژ بکا، چونکہ پیغہ مہر ۛ بہ ردہ وام کردیہ تی، خوی گہ ورتہ شہ فہرموی: ﴿وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَّكَ﴾ بہ شیکی شہوی لہ خہ و ہلسو و بق خوت نویژی زیاتر بق خوا بکہ۔

وَيُكْرَهُ قِيَامُ كُلِّ اللَّيْلِ دَائِمًا وَتَخْصِيصُ لَيْلَةِ الْجُمُعَةِ بَقِيَامٍ، وَتَرْكُ تَهْجُدِ اعْتَادَهُ، وَاللَّهُ أَعْلَمُ.
 شينجا بزانه: پیغمبر ﷺ ده فرموی: ﴿إِذَا قَامَ أَحَدُكُمْ مِنَ اللَّيْلِ فَلْيَفْتَحْ صَلَاتَهُ بِرَكَعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ﴾ رِوَاهُ مُسْلِمٌ، هَر کَاتِيکَ یَه کِتکَتَانِ بَه شَوِ لَه خَو هَلَسَا بَقِ (تَهْجُدِ) کَرْدَن، بَا لَه پَیْنَشْدَا بَه دَوو پَره کَمه تی سوک دِه سَت بَه نَوِیژ بکا.

(وَيُكْرَهُ) ناپه سنده (قِيَامُ كُلِّ اللَّيْلِ) بَه شَوِی تا به یانی نه خَوِی (دَائِمًا) بَه بَرده وامی، جا خواپه رستی بکا، یان نه یکا ﴿عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: قَالَ لِيَ النَّبِيُّ ﷺ: أَلَمْ أَخْبَرَ: أَلَنْ تَقُومَ اللَّيْلَ وَتَصُومَ النَّهَارَ؟ قُلْتُ: إِلَى أَفْعَلُ ذَلِكَ. قَالَ: فَإِنَّكَ إِنْ فَعَلْتَ ذَلِكَ هَجَمْتَ عَيْنَكَ وَفُتِّهْتَ نَفْسَكَ، وَإِنْ لَتَفْسِكَ حَقٌّ وَلَا هَلْكَ حَقٌّ، لَصُمْ وَأَفْطِرْ وَقُمْ وَتَمَّ﴾ رِوَاهُ الشَّيْخَانِ، نَدِی پَی یان نه گوتم: تَر بَه شَوِی تا به یانی ناخَوِی و بَه پَرْدِیش بَه پَرْدِو دِه بی؟ گوتم: بَه لَی وَا دِه کَم. هَمووی: نِه گَر بَرده وام وَا بکَی، چَاوَتِ بَی هِیَز دِه بی و گِیَانَتِ مَانْدَوِ دِه بی، گِیَانَتِ مافی لَه سَر تَر هِی و دِه نِه کَشْتِ مافی لَه سَر تَر هِی، کِه وَا بَو: هِنْدِی پَرژ بَه پَرْدِو بَو هِنْدِی کِیش بَه پَرْدِو مِه بَه، بَه شِیْکِی شَوِی بَخَوِو بَه شِیْکِی شِی هَلَسَه شَه و نَوِیژ بکا.

کِه وَا تَه: نِه گَر بَرده وام نِه بَو لَه سَر نه خَوِی شَوِی تا به یانی، نِه وَا تَه ناپه سِنْدِ نِه، چُونکِه بَی هِیَز نَابِی و مافی خَوِی و دِه کِی پَی دِه رِی، هِرَوکِ سَوْنَه تَه: دِه شَه و کِی ناخِی رِه مَه زان تا به یانی نه خَوِی و خواپه رستی بکا، هِرَوکِ لَه سَر چَاوَه کَانْدَا هِرَمَوِیَانَه، چُونکِه لَه (بَخَارِی) دَا هَاتَوَه.

(وَتَخْصِيصُ لَيْلَةِ الْجُمُعَةِ بِقِيَامٍ) هِرَوه ا ناپه سِنْدَه بَه تَابِیَه تی تَه نِه لَه شَه وِی جَوْمَعَه دَا شَه و نَوِیژ بکا، پَیْغَمْبَر ﷺ ده فرموی: ﴿لَا تَخْصُوا لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ بِقِيَامٍ مِنْ بَيْنِ اللَّيَالِي﴾ رِوَاهُ مُسْلِمٌ، تَه نِه شَه وِی هِی نِی لَه نِیَوَانِ شَه و کَانْدَا تَابِیَه تَه مَه کَن بَه نَوِیژ کَرْدَن. وَا تَه: نِه گَر تَابِیَه تِه کِه بَه نَوِیژ کَرْدَن نِه بَو، بَه لَکُو بَه شِیْکِی تَر بَوو: وِه کِه سَه لَوَاتِ لَیْدَانِ لَه سَر پَیْغَمْبَر ﷺ نِه وَا تَه ناپه سِنْدِ نِه، چُونکِه سَه لَوَاتِ لَیْدَانِ لَه شَه وِی جَوْمَعَه دَا سَوْنَه تَه، هِرَوکِ لَه (نَهَايَه) و (مَغْنِی) دَا هَمَوِیَانَه و، لَه حَدِیْسِی (صَحِیْح) دَا بَه لَکِی هِی.

(وَتَرْكُ تَهْجُرٍ) هِرَوه ا ناپه سِنْدَه وَا لَه (تَهْجُدِ) نِکِ پَیْنِی: کِه (اعْتَادَهُ) کَرْدِیْتِیَه پِیْشِی خَوِی (وَاللَّهُ أَعْلَمُ) پَیْغَمْبَر ﷺ ده فرموی: ﴿يَا عَبْدَ اللَّهِ لَا تُكُنْ مِثْلَ فُلَانٍ كَانَ يَقُومُ اللَّيْلَ فَتَرَكَ قِيَامَ اللَّيْلِ﴾ رِوَاهُ الشَّيْخَانِ، نَدِی (عَبْدَ اللَّهِ) وِه کِ فُلَانِ کِه سَه نِه کِی: کَاتِی خَوِی شَه و نَوِیژِی دِه کَرْد، جَا وَا زِی لَه شَه و نَوِیژِی هِیْنَا.

کِه وَا بَو: هِر نِه وِه نِدَه شَه و نَوِیژَه بکا تَه پِیْشِی خَوِی: کِه بَتَوَانِی لَه سَه رِی بَرده وام بَی، چُونکِه پَیْغَمْبَر ﷺ ده فرموی: ﴿عَلَيْكُمْ مِنَ الْأَعْمَالِ مَا تُطِيقُونَ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَمَلُ حَتَّى تَمَلُّوا

وَأَنَّ أَحَبَّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ - تَعَالَى - مَا دُورِمَ عَلَيْهِ وَإِنْ قُلَّ ﴿رواه الشيخان واللفظ لمسلم، هر نه‌ونده کرده‌وانه بکه نه پیشه‌ی خوتان: که بتوانن له سهری به‌رده‌وام بن، چونکه خوی گوره خیری کرده‌وه کانتان لی‌تابری تا نیوه واز دینن، خوشه‌ویستترینی کرده‌وه کان له لای خوی‌گوره نه‌و کرده‌ویه: به به‌رده‌وامی بکری هر چند که میش بی.﴾

که‌وابو: نه‌ی موسلمان‌ی‌پژدار، نه‌و هه‌له له‌ده‌ست خوت مه‌ده‌و به شه‌وله خه‌وه‌لسه‌و شه‌ونویژ بکه، هر چند ته‌نها دوو په‌کمه‌تیش بی، پی‌تقم‌به‌ر ﴿ده‌فه‌رموی: ﴿عَلَيْكُمْ بِقِيَامِ اللَّيْلِ فَإِنَّهُ ذَابُّ الصَّالِحِينَ قَبْلَكُمْ، وَهُوَ قُرْبَةٌ إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَمَكْفَرَةٌ لِلْسَّيِّئَاتِ وَمَنْهَاجٌ عَنْ الْأَنْثَمِ وَمَطْرَدَةٌ لِلدَّاءِ عَنِ الْجَسَدِ﴾ رواه أحمد وغيره قال العزیزی هو حديث صحيح، شه‌ونویژ بکهن، چونکه شه‌ونویژ پیشه‌ی پیاوچا‌کانی پیش نیوه‌یه و شه‌ونویژ له خوی خوتان نزیکتان ده‌کاته‌وه‌و تا‌وانه‌کانتان داده‌پوشی و گونا‌هتان لی‌تقه‌ده‌غه ده‌کاو ده‌رد له لاشه‌تان ده‌رده‌کا.

نینجا بزانه: در‌ژ‌کردنه‌وی نویژ: به خوی‌دندی قور‌شان له دوی فاتیه، خیری گوره‌تره له زور نویژ‌کردن، هه‌روه‌ها-جگه له نویژ‌کردنیش- دوعا‌کردن و (أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ) زور خیره له گشت کاتی‌کی شه‌وی‌دا، به تاییه‌تی له کاتی (سَحَر) - به‌ره‌به‌یاندای خیری گوره‌تره، هه‌روه‌ک له سه‌رچاوه‌کاندا نه‌م باسه‌و پوون کراوه‌ته‌وه، خوی گوره‌ده‌فه‌رموی: ﴿كَانُوا قَلِيلًا مِنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ﴾ پیاوچا‌که له‌خواتر‌سه‌کان به شه‌وی‌که‌م ده‌خه‌وتن‌و شه‌ونویژیان ده‌کردو له کاتی به‌ره‌به‌یاندای تکای لی‌خوش‌بوونی گونا‌ه‌کانیان له‌خوا ده‌کردو ده‌یان‌گوت: (أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ).

جا نه‌گه‌ر نه‌گودجا ده‌ست‌نویژ بگری شه‌ونویژ بکی، پوو له قبیله خوت به زی‌کرو دوعا خه‌ریک بکه، تا‌کو به په‌حمی خوی گوره له پوی خوا‌به‌رستانی شه‌وی بنووسری، هه‌روه‌ک له (إحياء علوم الدين) دا‌فه‌موویه‌تی.

﴿پاشکو: دهریاری چهند سوننه‌تیکی‌تر﴾

نینجا بزانه: چهند سوننه‌تیکی‌تر ماوه، جه‌ماعه‌تیان تی‌دا سوننه‌ت نیه، له زوری‌یه سه‌رچاوه‌کاندا گوتراون، نیمه‌ش هه‌ندی‌کیان ده‌هینن:

یه‌که‌م: (صَلَاةُ الْإِسْتِخَارَةِ): داوا‌کردنی کاره‌کی باشتر، هه‌ر که‌سی‌ک دوو دل‌بوو، نایا نه‌م کاره‌ه‌لاله‌بکا، یان نا، با دوو په‌کمه‌ت سوننه‌ت بکا، به نیه‌تی (صَلَاةُ الْإِسْتِخَارَةِ)، نینجا له دوی‌سه‌لامدانه‌وه، نه‌م دوعایه‌بکا: ﴿اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا أَقْدِرُ وَتَعْلَمُ وَلَا أَعْلَمُ وَأَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ، اللَّهُمَّ

إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ (...) خَيْرٌ لِي فِي دِينِي وَدُلَايِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي - عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ - فَأَقْضُهُ لِي وَيَسِّرْهُ لِي ثُمَّ بَارِكْ لِي فِيهِ، اَللّهُمَّ وَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ (...) شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَدُلَايِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي - عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ - فَأَصْرِفْهُ عَنِّي وَاصْرِفْنِي عَنْهُ وَاقْضُ لِي الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ ثُمَّ أَرْضِنِي بِهِ﴾ رواه البخاري.

ئينجا بزانه: له شويئي دوو كه وانه كاندا ناوي كاره كه ده ميئي، جا له دواي دوو عايه كه دلي بؤ كام لا پويشت نه و لايه ده كا، هه روه ها بزانه: بؤ كردني كاري (واجب)، يان (سنة)، هه روه ها بؤ نه كردني كاري (حرام)، يان (مكروه)، نويژي (استخارة) ناكريو سوننه ت نيه، هه روه كه له (فتح الباري) دا پوون كراوه ته وه.

دووم: (صَلَاةُ التَّسْبِيحِ)، هه رچه ند حه ديسه كه ي بي ميژه، به لام چونكه له زؤر پيگه وه هاتووه، بووه ته (حَسَنٌ لِكثَرَةِ طُرُقِهِ)، هه روه كه له (تُحْفَةٌ) دا هه رموييه تي، كه واته: حه ديسه كه په فتاري پي ده كري، جا نه و نويژه چوار په كه ته: به يه كه سه لام، يان به دوو سه لام، به نيه تي (صَلَاةُ التَّسْبِيحِ) نويژه كه داده به ستي، ئينجا له دواي خويئندي فاتيه و سوره ت پانزه جار ده لي: (سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ). ئينجا له بوكووعدا ده جاري تريش ده لي، ئينجا له بوكووع هه لده ستيته وه و ده جاري تر ده لي، ئينجا له سوجه دي يه كه مدا ده جاري تر ده لي و له دانيشتنى نيوان سوجه ده كاندا ده جار ده لي و له سوجه دي دووه مدا ده جار ده لي و له دواي سوجه دي دووم بؤ (جِلْسَةٌ الْإِسْتِرَاحَةِ)، يان بؤ ته حيات داده نيشي و ده جار ده لي، نه وه ده كاته هه فتاو پيئنج، ئينجا هه لده ستيته وه و له په كه ته دووم و ستيه و چوارم به هه مان ژماره ده يليته وه، تا ستيه د جار ته واو ده بي، هه روه ها به شيويه كي تريش دروسته: وه كه له پيش فاتيه دا پانزه جار بيلي و له دواي فاتيه و سوره تيش ده جار، واته: له دواي سوجه دي دووم له (جِلْسَةُ الْإِسْتِرَاحَةِ) دا هيچ جاري نه يلي.

هي يه م: (سُنَّةُ الْقَتْلِ)، هه ر كاتي ك ويسترا بكوژي: به هق، يان به ناهق - نه كه ر ماوه ي هه بو - سوننه ته دوو په كه ته بكا، به نيه تي سوننه تي (الْقَتْلُ) = كوشتن، هه روه كه (خُبَيْبُ) له سه رده مي پيغه مبه ر ځ له (مكة) دا كردي له و كاته ي كافره كان بريديان بيكوژن، هه روه كه له (بخاري) دا گيپر اوه ته وه.

چوارم: (صَلَاةُ التَّوْبَةِ)، هه ر كاتي ك گونا ميكي كرو ويستي تقيه بكا، ده ستنويژ ده گري و دوو په كه ته به نيه تي (صَلَاةُ التَّوْبَةِ) ده كا و له دواي سه لامدانه وه ده ست به (أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ) ده كا، خواي گه وړه ده بيوري، هه روه كه له (ترمذي) و (ابن ماجه) دا (بسند حسن) گيپر اوه ته وه.

(کتابُ صَلَاةِ الْجَمَاعَةِ)

هِيَ فِي الْفَرَائِضِ غَيْرِ الْجُمُعَةِ سُنَّةٌ مُؤَكَّدَةٌ، وَقِيلَ فَرَضُ كِفَايَةِ لِلرِّجَالِ

پينجهه: (سُنَّةُ السَّفَرِ)، کاتي چوونه سه‌ه‌ر له ماله‌وده‌ا، کاتي گه‌رانه‌وه‌ش له مزگه‌وتدا دوو په‌که‌عت به نيه‌تي (سُنَّةُ السَّفَرِ) ده‌کا، هه‌روه‌ک له پاشکزي (صَلَاةُ الْمُسَافِرِ) دا به به‌لگه‌وه پوونيان ده‌که‌ينه‌وه، اِنْ شَاءَ اللّٰه تَعَالٰی.

شه‌شه: دوو په‌که‌عت به نيه‌تي يووک گواسته‌وه، هه‌م بۆ يووک و هه‌م بۆ زاوا له پيش به زاوا بووندا سوننه‌تن.

حه‌هه‌هه: (صَلَاةُ الْأَوَائِبِ)، له نيوان مه‌غريبو عيشادا، لای که‌می چوار، يان شه‌ش په‌که‌عت، لای زکری بيست په‌که‌عت به نيه‌تي (صَلَاةُ الْأَوَائِبِ). ئينجا بزانه (صَلَاةُ الْأَوَائِبِ) هه‌م به (صَلَاةُ الضُّحَى): چيشته نويزيش ده‌گوترى.

هه‌شتهه: (صَلَاةُ الْإِشْرَاقِ)، کاتيک بۆز به قه‌د پمیک به‌رز بۆوه، دوو په‌که‌عت به نيه‌تي (سُنَّةُ الْإِشْرَاقِ) سوننه‌ته، ئينجا بزانه: ئه‌مه‌يان جگه له (صَلَاةُ الضُّحَى) به.

جا بزانه: له و سوننه‌تانه‌ي پرابر بوودا له نوای فاتحه: له په‌که‌عتي يه‌که‌مدا سوپه‌تي (قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ) و له دووه‌مدا (قُلْ هُوَ اللّٰهُ أَحَدٌ) سوننه‌ته.

به‌لام ناگاداريه: (صَلَاةُ الرُّغَايِبِ): که دوانزه په‌که‌عت له شه‌وي يه‌که‌م جومعه‌ي مانگی (رَجَب) دا ده‌کري و هه‌م نويزي شه‌ويه‌رات: که سه‌د په‌که‌عت له شه‌وي نيوه‌ي شه‌عباندا ده‌کري، هه‌ردووکیان (بِدْعَةٌ) به‌کی ناشيرن و هه‌ديسه‌کانيشيان درونه‌و پاست نينه، که‌وابو: له هه‌ر کتبيکدا نووسراين، پتي هه‌لمه‌خه‌له‌تي، هه‌روه‌ک له سه‌رچاوه‌کاندا پوون کراوه‌ته‌وه، واللّٰه اعلم.

﴿کتابُ صَلَاةِ الْجَمَاعَةِ: په‌رتووکي نويزي جه‌ماعه‌ت﴾

(هي) جه‌ماعه‌ت کردن (في الْفَرَائِضِ) له هه‌ر پينچ نويزه واجبه‌کاندا - (غَيْرِ الْجُمُعَةِ) جگه له نويزي جومعه - (سُنَّةٌ مُّؤَكَّدَةٌ) سوننه‌تيکی (مُؤَكَّدَةٌ) زور خيره، چونکه پيغه‌مبه‌ر ﷺ به‌رده‌وام کردويه‌تي و هه‌م ده‌شفه‌رموي: ﴿صَلَاةُ الْجَمَاعَةِ تَفْضُلُ صَلَاةِ الْفَرْدِ بِسَبْعٍ وَعِشْرِينَ ذَرَجَةً﴾ رواه الشيخان، نويزي به‌جه‌ماعه‌ت خيري گه‌وره‌تره له نويزي به‌ته‌نها: به بيست و هفت پله.

(وقيل) له فه‌رموده‌يه‌کدا که به پاستر دانداوه: (فَرَضُ كِفَايَةٍ لِلرِّجَالِ) نويزي به جه‌ماعه‌ت (فَرَضُ الْكِفَايَةِ) به بۆ پياوان، پيغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رموي: ﴿مِمَّا مِنْ ثَلَاثَةٍ فِي قَرِيَةٍ وَلَا يَذُرُ لِأَقَامٍ لِيَهُمُ الصَّلَاةُ إِلَّا اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ، فَعَلَيْكَ بِالْجَمَاعَةِ فَإِنَّمَا يَأْكُلُ الذَّنْبُ مِنَ الْقَتَمِ الْقَاصِيَةِ﴾ رواه أبو داود والنسائي بإسناد صحيح، له هه‌ر نيته‌ک و له هه‌ر هوي

فَتَجِبُ بِحَيْثُ يَظْهَرُ الشَّعَارُ فِي الْقَرْيَةِ فَإِنْ امْتَنَعُوا كُلُّهُمْ قَوْلُوا، وَلَا يَتَأَكَّدُ التَّذَبُّ
لِلنِّسَاءِ تَأَكُّدَهُ لِلرِّجَالِ فِي الْأَصَحِّ، قُلْتُ: الْأَصَحُّ الْمَنْصُوصُ أَنَّهَا فَرَضُ كِفَايَةِ

په شماليځا سى پياو هه بنو نوږږى به جهامعت نه كړئ، شهيتان زال دهبى به سه رياندا،
كه واپو: هر له گهل جهامعت دا به، چونكه كورك مېرى به تنها ده خوا.

ئينجا كه جهامعت بى پياوان (فَرَضُ الْكِفَايَةِ) بى (فَتَجِبُ) واجبه: جهامعت بكړئ له هر
پېنځ نوږږه كاندا (بَحَيْثُ) به شپوه يه كى وه ما: كه (يَظْهَرُ الشَّعَارُ) دروشمى جهامعت
ناشكرا بېى (فِي الْقَرْيَةِ) له شوينكي نښه كه دا نه گهر بچوك بى، به لام نه گهر نښه كه، يان
هويه په شماليه كه گوره بون، يان شوينه كه شار بو، نه و كاته واجبه: له چهند شوينكيځا
جهامعت بكړئ له گشت شوينكيځا به شپوه يه كى وه ما دروشمى كهى ناشكرا بېى: هر
كه سيك بيه وئ جهامعت بكا بتوانئ به بى ماندووبوونكي زږد بگانه شوينه كه.

كه واپو: نه گهر له ناو بازاردا، يان له ناو ماليځا جهامعت كرا، پټويسته: به شپوه يه كى
وه ما درگاكان بكړنه وه: كه هيچ كه سيك شهرم نه كا بچيته ژورده وه، هه روه كه له
(تَحْقُقُ) (نَهَايَةِ) دا فهرمويانه.

ئينجا (فَإِنْ امْتَنَعُوا كُلُّهُمْ) نه گهر خه لكى نښه كه، يان گهره كه كه، گشتيان پښك كه وتن
جهامعت نه كهن (قَوْلُوا) له لايهن پيشه وائى نيسلام، يان چيگره كهى جهنگيان له گهل
ده كړئ، تا توبه ده كهن و به ناشكرايى جهامعت ده كهن، كه واته: نه گهر پښكه وتن كه يان
له سر جهامعت نه كړدن به گشتى نه بو، به لكو چينيكى كه م له گشت شوينكيځا
جهامعتيان ده كړدو دروشمى كه شيان ناشكرا ده كړد، نه وه جهامعت ته كه به نه وان پښك
دئ و تاوانيش له سر خه لكى تر لاده چى، هه روه كه له سرچاوه كاندا پرون كراوه ته وه.

ئينجا بزانه: جهامعت بى نافرته تان هيچ كاتيك نه (فَرَضُ الْعَيْنِ) و نه (فَرَضُ الْكِفَايَةِ) ش
نيه، به لكو سوننه ته، جا له گهل نه وه شدا (وَلَا يَتَأَكَّدُ التَّذَبُّ لِلنِّسَاءِ) نه وه نده به گرنكى
داواى جهامعت له نافرته تان ناكړئ (تَأَكُّدَهُ لِلرِّجَالِ) وه كه به گرنكى داوا له پياوان ده كړئ
(فِي الْأَصَحِّ) له فهرموودهى پاستردا، هر چهنده ش بلئين بى پياوان سوننه ته، كه واپو:
جهامعت نه كړدن بى نافرته تان ناپه سنديش نيه.

(قُلْتُ) نيمامى (النواوى) ده فهرموئ (الْأَصَحُّ الْمَنْصُوصُ) ده ققى فهرموودهى پاستر كه
نيمامى (شافيعى) ش فهرموويه تى (أَنَّهَا فَرَضُ كِفَايَةٍ) جهامعت (فَرَضُ الْكِفَايَةِ) به، له هر
پېنځ نوږږه كاندا -جگه له جومعه- له سر پياوانى بالغ و نازادو نيسته چى، به به لكى
حه ديسه كهى پابردو.

وَقِيلَ فَرَضُ عَيْنٍ، وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَفِي الْمَسْجِدِ لِغَيْرِ الْمَرْأَةِ أَفْضَلُ،

(وَقِيلَ) له فرموده یه کی بی میزدا (فَرَضُ عَيْنٍ) جماعت له سر پیاوان (فَرَضُ الْعَيْنِ) هو واجبه: گشت پیاویک بیکا، چونکه پیغمبر ﷺ ده فرموی: ﴿لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ أَمُرَّ بِالصَّلَاةِ فَتَقَامَ، ثُمَّ أَمُرَ رَجُلًا فَيُصَلِّيَ بِالنَّاسِ، ثُمَّ أُلْطِقَ مَعِيَ بَرَجَالٍ مَعَهُمْ حُزْمٌ مِنْ حَطَبٍ إِلَى قَوْمٍ لَا يَشْهَدُونَ الصَّلَاةَ فَأَحْرِقَ عَلَيْهِمْ بِرُؤُوسِهِمْ بِالنَّارِ﴾ رواه الشيخان، ویستم فرمان بدهم نیقامه تی نویژ بگری، نینجا فرمان بدهم پیاویک جماعت بق خه لکی بکا، نینجا منیش چند پیاویک له گه ل خرم ببهم - که باوه شه داریان پی بی - و بجم مالی نهو که سانه به ناگر بسوتیتیم: که نایه ن نویژ به جماعت بکن.

جا بزانه: وه لایمی نهو فرموده یه وه ها تراوه ته وه: که نهو ه دیسه ده رباره ی (مُنافِقِ) - دو پوهو کان کوتراوه، که و ابو: فرموده ی (فَرَضُ الْكُفَايَةِ) راستره (وَاللَّهُ أَعْلَمُ). دیسان بزانه: جماعت له نویژی جومعه دا (فَرَضُ الْعَيْنِ) هو له چند نویژی سوننه تیشدا سوننه ته، هر وه ک باسمان کرد، به لام لهو نویژه واجبانه ی قهزا ده کرتنه وه، جماعت سوننه ته نیه، به لکو دروسته و نه کردنی خیرتره، ته نها له حاله تیکدا سوننه ته: نه گه نویژه که ی شیمام نویژه که ی مه نوموم هر دووکی قهزا بنو له یه ک جوریش بن، هر وه ک مسلم و ابوداد گپراویه تیانه وه: که ﴿بَيَّغَمْبَرٌ﴾ و (صحابه) ﴿نَوَازِي سَبْعِينَ يَوْمًا﴾ جماعت قهزا کرده وه. هر وه له قهزا کرتنه وه ی نویژی واجب سوننه تا ه دیسه کانمان پوون کرتنه وه، که و ابو: نه گه نویژه کان یه ک جور نه بون، یان یه کیکیان قهزا نه بو، نهو کاته به ته نهایی قهزا بکرتنه وه خیرتره.

هر وه ها جماعت بق مندالی فامیده ش سوننه ته، به لام واجبه: سر په رشتکاره که ی فرمانی پی بکا: بچپته مزگه وت و جماعت، تا کو خوی پتوه بگری، هر وه له زوری سر چاره کاندان نهو مه سه لانه پوون کراونه وه.

(وَفِي الْمَسْجِدِ) جماعت کردن له مزگه وتدا - (لِغَيْرِ الْمَرْأَةِ) جگه بق نافره ت - (أَفْضَلُ) خیری گه وره تره له جماعت کردن له شوینه کانی تر دا، که واته: جگه له مزگه وت له هر شوینیکی تر دا جماعت بکا، خیری جماعت - که بیست و هفت پله یه - دیته جی: وه ک له ماله وه ی دا جماعت بق زن و منداله کانی بکا، هر وه له (نهایه) و (مغنی) دا فرموویانه، به لام خیری مزگه وتی له ده ست ده چی، چونکه پیغمبر ﷺ به زوری له مزگه وتدا جماعتی کرده وه هم ده شفرموی: ﴿أَفْضَلُ صَلَاةِ الْمَرْأَةِ فِي بَيْتِهَا إِلَّا الْمَكْتُوبَةَ﴾ رواه الشيخان، خیرترین نویژی مروی نهو نویژه یه: له ماله وه ی دا بیکا، ته نها نویژی واجب نه بی، واته: نهو له مزگه وتدا خیرتره.

وَمَا كَثُرَ جَمْعُهُ أَفْضَلُ إِلَّا لِبِدْعَةِ إِمَامِهِ

ئینجا بزانه: ئەگەر پیاویك پوشتبا مزگەوت، دانیشقووانی ماله‌وهی به ته‌نهایی نوێژیان دەکرد، بەلام ئەگەر له ماله‌وهی دا باماباوه، جه‌ماعه‌تیان له‌گه‌ڵ ده‌کرد، ئەو کاته له ماله‌وهی دا جه‌ماعه‌تیان بۆ بکا خێرتەر له چوونه مزگەوت، هه‌روه‌ها ئەگەر له ماله‌وهی دا جه‌ماعه‌ت ده‌کراو له مزگەوتدا نه‌ده‌کرا، نیشان له ماله‌وهی دا خێرتەر، هه‌روه‌ك له (تحفة) و (مغنی) دا فهرموویانه.

هه‌روه‌ها بۆ ئافره‌ت له ماله‌وهی دا خێرتەر- نه‌ك له مزگەوتدا- پێغه‌مبەر ﷺ ده‌فهرموی: ﴿لَا تَمْنَعُوا نِسَاءَكُمْ الْمَسَاجِدَ، وَيُؤْتُهُنَّ خَيْرَ لَهُنَّ﴾ ر‌واه‌ أبوداود بسند صحیح، ئافره‌ته‌كانتان قه‌ده‌غه مه‌كه‌ن له مزگه‌وته‌كان، به‌لام له ماله‌وه‌یاندا نوێژ بکه‌ن خێرتەر.

ئینجا بزانه: هه‌ر به‌به‌لگه‌ی ئەم جه‌نبه‌سه، به بی‌تیزنی (ولێ)، واته: سه‌رپه‌رشتکار- وه‌ك باوك و برا- یان به بی‌تیزنی مێرد، جه‌لامه: ئافره‌ت به‌واته مزگەوت، هه‌روه‌ها ئەگەر مه‌ترسی له ئافره‌ته‌كه بکری، هه‌ر جه‌لامه، به‌لام ئەگەر مێرد، یان سه‌رپه‌رشتکار ئیزنی بدا، ئەو کاته‌ش به به‌رگی جوان و بۆنی خوش و هه‌م ئەو ئافره‌ته‌ی جه‌زی لێ ده‌کری بۆ گه‌شتیان ناپه‌سنده به‌پۆنه جه‌ماعه‌تی مزگەوت، هه‌روه‌ك له (تحفة) و (نهاية) دا پ‌وون کراوه‌ته‌وه.

ئینجا بزانه: لای که‌می جه‌ماعه‌ت دوو که‌سن: یه‌کیکیان ب‌پێته ئیمام پ‌یشنووژی بکا، یه‌کیکیان ب‌پێته مه‌ئوموم شوینی بکه‌وی، واته: خیری بیست و هه‌فت پله‌یان بۆ ده‌نووسری، هه‌روه‌ك له (المجموع) دا فهرموویه‌تی.

به‌لام (وَمَا كَثُرَ جَمْعُهُ) هه‌ر شوینیك كۆمه‌لی خه‌لكی له جه‌ماعه‌تا زۆرت‌ری بۆ (أَفْضَلُ) خیری گه‌وره‌تره: له شوینی كۆمه‌لی خه‌لكی له جه‌ماعه‌تا که‌م‌تر بۆ، پ‌ێغه‌مبەر ﷺ ده‌فهرموی: ﴿صَلَاةُ الرَّجُلِ مَعَ الرَّجُلِ أَزْكَى مِنْ صَلَاتِهِ وَحْدَهُ وَصَلَاتُهُ مَعَ الرَّجُلَيْنِ أَزْكَى مِنْ صَلَاتِهِ مَعَ الرَّجُلِ، وَمَا كَانَ أَكْثَرَ فَهُوَ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ﴾ ر‌واه‌ أبوداود وصححه ابن حبان وابن خزيمة، نوێژی به جه‌ماعه‌ت له‌گه‌ڵ یه‌ك پیاودا خیری زیاتره له نوێژی به ته‌نهایی، نوێژی به جه‌ماعه‌ت له‌گه‌ڵ دوو پیاودا خیری زیاتره له هی له‌گه‌ڵ یه‌ك پیاودا، هه‌ر جه‌ماعه‌تیك كۆمه‌لی زۆرت‌ری بۆ، ئەو لای خوا‌ی گه‌وره خوشه‌ویست‌ره.

که‌وا بو جه‌ماعه‌تی مزگه‌وتی قه‌ره‌ب‌الغتر خیری گه‌وره‌تره له مزگه‌وتی که‌م‌تر، هه‌روه‌ها له شوینیکی قه‌ره‌ب‌الغتریش خیری زیاتره له شوینیکی که‌م‌تر، به‌لام جه‌ماعه‌تی كۆمه‌ل که‌م له مزگه‌وتدا خیری گه‌وره‌تره: له جه‌ماعه‌تی كۆمه‌ل زۆرت‌رو قه‌ره‌ب‌الغتر له شوینیکی‌تردا، هه‌روه‌ك له سه‌رچاوه‌کاندا فهرموویانه و له پ‌یش ئیتره‌شدا پ‌وون کراوه.

(إِلَّا) ته‌نها له دوو حا‌له‌تا جه‌ماعه‌تی مزگه‌وتی قه‌ره‌ب‌الغتر خیرتر نیه، یه‌که‌م: (لِبِدْعَةِ إِمَامِهِ) به‌ه‌وی بیدعه‌کاری ئیمامی مزگه‌وته‌که: وه‌ك له كۆمه‌لیکی (أَهْلُ الْبِدْعَةِ) بۆ، یان

أَوْ تَعْطِلَ مَسْجِدَ قَرِيبَ لَعْنَتِهِ، وَإِذْرَاكَ تَكْبِيرَةَ الْإِحْرَامِ فَضِيلَةً، وَإِنَّمَا تَخْصُلُ بِالِاشْتِغَالِ
بِالتَّحَرُّمِ عَقِبَ تَحَرُّمِ إِمَامِهِ وَقِيلَ يَإِذْرَاكَ بَعْضُ الْقِيَامِ وَقِيلَ بِأَوَّلِ رُكُوعٍ، وَالصَّحِيحُ
إِذْرَاكَ الْجَمَاعَةِ مَا لَمْ يُسَلِّمْ،

(فاسق) = گوناکار بی، یان مهرجیک، یان پوکنیکی نویژ به واجب نه زانی، نه و کاته
مزگه وتی کومه له کم خیرتره، به لکو به نه نهاییش نویژ بکا خیرتره نه وک له پشت نه و
جوره نیامه بیکا، هه روهک له (تحفه) و (مغنی) دا هه رمویانه.

دووهم: (أَوْ تَعْطِلَ مَسْجِدَ قَرِيبٍ) یان مزگه وتیکی نزیک، یان دوور جه ماعه تی تی دا نه کری
(لَعْنَتِهِ) به هوی دیار نه بوونی نه و که سه، وهک پیاوما قولیک بی، یان باوه پ پیگراویک بی،
یان هه نیامی مزگه وته که بی، نه و کاته ش جه ماعه ت له م مزگه وته دا خیرتره، هه ر چه ند
کومه له که شی که م بی.

(وَإِذْرَاكَ تَكْبِيرَةَ الْإِحْرَامِ) ویرا که یشتنی (الله اکبر) ی نویژ دابه ستن له گه ل نیامدا (فَضِيلَةً)
خیرتکی گه وره یه و هه رمانی پیگراوه (وَإِنَّمَا تَخْصُلُ) نه و خیرش ته نها نه وها وه ده ست
دی: (بِالِاشْتِغَالِ بِالتَّحَرُّمِ) که ناماده ی (الله اکبر) ی نیامه که ی بی و به خویشی خوی
خهریک بکا به نویژ دابه ستن (عَقِبَ تَحَرُّمِ إِمَامِهِ) یه کسه ر له دوی ته و او بوونی (الله اکبر) ی
نویژ دابه ستنی نیامه که ی، پیغه مبه ر ځ ده هه رموی: ﴿إِنَّمَا جُعِلَ الْإِمَامُ لِيُؤْتَمَّ بِهِ، فَإِذَا كَبَّرَ
لِكَبْرِ الرَّاهِ رَوَاهُ الشَّيْخَانِ، نِيَامَ بَقِيَ نَهْوَ دَانْدِرَاوَه: تَا شَوِیْتِی بکه ون، جا هه ر کاتیک
(الله اکبر) ی گوت، نیوه ش یه کسه ر (الله اکبر) بلین. واته: یه کسه ر یه که له پیتی (ف)
وه ده گری (وَقِيلَ) له هه رموده یه کی بی میژدا: خیره که ی ده ست ده که وی (بِإِذْرَاكَ
بَعْضِ الْقِيَامِ) به وه ی بگاته به شیکي راوه ستانی نیام، واته: پیش چوونه پوکوع (وَقِيلَ)
له هه رموده یه کی بی میژی تر دا: خیره که ده ست ده که وی (بِأَوَّلِ رُكُوعٍ) به وه ی بگاته
پوکوعی په که ته یه که م.

نینجا بزانه: نه و هه رمودانه ی پاپر دوو، ده ریاړه ی خیره هه ره گه وره که ی جه ماعه ت بون،
به لام ده ریاړه ی خودی جه ماعه ت (وَالصَّحِيحُ) هه رموده ی پاست نه مه یه: (إِذْرَاكَ الْجَمَاعَةِ)
ده گاته جه ماعه تو خیری ده گاتی که له پشت نیام نویژ دابه ستنی (مَا لَمْ يُسَلِّمْ) له
ماوه یه کی وه هادا: که نیام سه لامی یه که می نه داییته وه، واته: نه گه ر له پیش
سه لامدانه وه ی یه که می نیام، نویژ دابیستی، خیری جه ماعه تی بقی ده نووسری، به لام
خیره که ی ناگاته خیره گه وره که ی نه و که سه ی له سه ره تای جه ماعه ته وه تا کورتاییه که ی
له گه لدا بووه، بوی زانیان هه رمویانه: نه گه ر مروژ گه یشته به شیکي جه ماعه تی کولو له
هه مان کاتیشدا ده گونجا جه ماعه تی تر بگری بگاته سه ره تای جه ماعه ته که، نه و کاته

وَلْيُخَفِّفِ الْإِمَامَ مَعَ فِعْلِ الْأُبْعَاضِ وَالْهَيْئَاتِ إِلَّا أَنْ يَرْضَى بِتَطْوِيلِهِ مَحْصُورُونَ، وَيُكْرَهُ
التَّطْوِيلُ لِيَلْحَقَ آخِرُونَ، وَلَوْ أَحْسَنُ فِي الرُّكُوعِ أَوْ التَّشَهُّدِ الْأَخِيرِ بِدَاخِلٍ لَمْ يُكْرَهُ
إِنْتَظَارُهُ فِي الْأَظْهَرِ إِنْ لَمْ يُبَالِغْ فِيهِ وَلَمْ يَفْرُقْ

چاوه پوانی جه ماعه ته که ی تر بکا خیرتره، تا کو به ته وای خیره گوره که ی بق بنووسری،
هره که له زوری ی سرچاوه کانداهرمویانه.

(وَلْيُخَفِّفِ الْإِمَامُ) سوننه ته: نیام نویژه که ی به سووکی بکا (مَعَ فِعْلِ الْأُبْعَاضِ) - له که ل
نه ودهش که به سووکی دهیکا - نه و سوننه تانهش بکا: که نه ندایکی نویژن و (وَالْهَيْئَاتِ)
هم سوننه ته کانی تری نویژش بکا: وه که سوپه تی دوی (فَاتِحَةً) و سی جار سی جار
ته سبیحات و... هتد، به شیوه یه کی ودها: به لایه که مه که واز نه هینی و لایه ته واده که ش
همووی نه کا، پیغه مبرک ده فرموی: ﴿إِذَا أَمَّ أَحَدُكُمُ النَّاسَ فَلْيُخَفِّفْ، فَإِنْ فِيهِمُ الصَّغِيرُ
وَالْكَبِيرُ وَالضَّعِيفُ وَذَا الْحَاجَةِ، وَإِذَا صَلَّى وَحْدَهُ فَلْيُصَلِّ كَيْفَ شَاءَ﴾ رواه الشيخان، هر
کاتیک یه کیکتان نیامه تی بق خه که کرد، با نویژه که به سووکی بکا، چونکه له و خه که دا
چوک هه یه و پیر هه یه و بی هیز هه یه و خاوه نیش و کار هه یه، هر کاتیکیش به ته نهایی
نویژی کرد، چون حه ز ده کا با نویژه که بکا.

(إِلَّا أَنْ يَرْضَى بِتَطْوِيلِهِ مَحْصُورُونَ) مه گه کومه له مه نموویکی دیارکراو، به دریز کردنه که ی
پازی بنو - به و مه رجش - له شوینیکی ودها دا نویژ بکن: که سی تر نیته گه لیان و کویله و
ژنی به میرو کار که ری به کرنگیراوشیان له گه لدا نه بی، نه و کاته سوننه ته نویژه که دریز
بکا، به لام نه گه مرچیک له و مه رجانه نه بو، نه و کاته ناپه سنده نویژه که دریز بکا،
هره که له (تحفة) و (نهاية) داهرمویانه.

(وَيُكْرَهُ) بق نیامی نویژ ناپه سنده (التَّطْوِيلُ) نویژه که دریز بکا (لِيَلْحَقَ آخِرُونَ) تا کو
خه لکی تر بگاته جه ماعه، هر چند خه لکه که ش عاده تی ودهایی: له دوی نیقامه تکردن
کومه ل کومه ل بیته جه ماعه، هره ودها نه گه کاتی نویژ دابه ستن هاتبو و کومه لکی که م
ناماده بون، نه و کاتهش سوننه ته: له که ل نه و کومه له دا جه ماعه بکا و چاوه پوانی
زوری بونی جه ماعه نه کا، هره که له زوری ی سرچاوه کانداهرمویانه و، له پاشکری
بانگدا به به لگه وه پوونمان کرده وه.

به لام (وَلَوْ أَحْسَنُ) نه گه نیام ههستی کرد (فِي الرُّكُوعِ أَوْ التَّشَهُّدِ الْأَخِيرِ) له کاتی پوکووع
برندنا، یان له ته حیاتی تاخیردا (بِدَاخِلٍ) یه کی که هاته نویژو دهیویست جه ماعه تی له پشت
داییهستی (لَمْ يُكْرَهُ إِنْتِظَارُهُ) ناپه سند نیه چاوه پوانی بکا (فِي الْأَظْهَرِ) له فرموده ی
به هیزتردا (إِنْ لَمْ يُبَالِغْ فِيهِ) به و مه رجی نویژه به چاوه پانکردنه که ی نه دا، هم (وَلَمْ يَفْرُقْ

بَيْنَ الدَّاحِلِينَ، قُلْتُ: الْمَذْهَبُ اسْتِحْبَابُ إِنْتِظَارِهِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَلَا يَنْتَظَرُ فِي غَيْرِهِمَا،
وَيَسْنُ لِلْمُصَلِّي وَحْدَهُ - وَكَذَا جَمَاعَةً فِي الْأَصَحِّ - إِعَادَتُهَا مَعَ جَمَاعَةٍ يُذَكِّرُهَا،

بَيْنَ الدَّاحِلِينَ) جیاوازیش نه کا له نیوان نه و که سانهی دینه نویژگردن، به لکو بق خوا به
یه کسانی چاوه پوانی نویژکه ره کان بکا، که و ابو: نه گهر بق خورشه ویستی دنیا چاوه پوانی
ده کرد، یان له بهر خاتری زانست، یان پله و پایه، یان خزمایه تی، یان دوستایه تی بوو، له و
حاله تانه دا چاوه پوانکردن ناپه سنده، هه روه که له زوریه ی سرچاوه کانداهه رموویانه.

(قُلْتُ) نِیَمَامِی (النَّوَوِی) دهه فرموی (الْمَذْهَبُ) فرموده ی پاستی مه زه به نه مه یه:
(اسْتِحْبَابُ إِنْتِظَارِهِ) سوننه ته: له پوکووع و له ته حیاتی ناخیردا به و مه رجانه ی پابردوو،
چاوه پوان بکا (وَاللَّهُ أَعْلَمُ) چونکه نه و چاوه پوانکردن یارمه تی دانه بق چاکه، له بهر نه وه ی
نه گهر مه نموم بگاته پوکووع ده گاته ره که تی، هه روه ها نه گهر بگاته ته حیاتی ناخیر
ده گاته جه ماعت، که و ابو: (وَلَا يَنْتَظَرُ) نِیَمَام چاوه پوانی هیچ که سیک ناکا، واته: ناپه سنده
چاوه پوان بکا (فِي غَيْرِهِمَا) له شوینه کانی تری جگه له پوکووع و ته حیاتی ناخیر: وه که
سوننه ته و پوکنه کانی تری نویژ؟ چونکه پتویست ناکا.

هه روه ها نه گهر مه نموم که کش پیشه ی نه وها بو: سستی ده کردو تا کاتی پوکووع نویژی
دانه ده به ست، نه وکاته ش چاوه پوانکردنی سوننه ته نیه، نینجا بزانه: نه وه ی پابردوو
ده ریاره ی نِیَمَام بوو، واته: نویژکه ری به ته نها بقی هه یه چاوه پوان بکا هه ر چه ند
نویژه که ش زور نویژ ببی، هه روه که له زوریه ی سرچاوه کانداهه رموویانه.

﴿بَاسِی دَوِیَارَه کَرْدَنَه وه ی جه ماعت﴾

(وَيَسْنُ لِلْمُصَلِّي وَحْدَهُ) سوننه ته بق نه و که سه ی نویژی واجبی به ته نهایی کردوه - (وَكَذَا
جَمَاعَةً) هه روه ها بق نه و که سه ش که به جه ماعت کردویه تی (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده ی
پاستردا - (إِعَادَتُهَا) بق هه ردوکیان سوننه ته: نویژه که دویاره بکه نه وه (مَعَ جَمَاعَةٍ)
له که له جه ماعتی تری تر دا: که (يُذَكِّرُهَا) بگاته نه و جه ماعت له کاتی نویژه که دا، هه ر چه ند
جه ماعت ته که ی دوه میش ته نها نِیَمَام و مه نمومیک بن، به لام نه گهر کاتی نویژه که نه مابو،
دویاره کردنه وه ی جه ماعت سوننه ته نیه.

جا به لگه ی نویژکه ری به ته نهایی نه م حه یسه یه: ﴿عَنْ يَزِيدَ بْنِ الْأَسْوَدِ أَنَّ السَّيِّدَ ۞ رَأَى
رَجُلَيْنِ بَعْدَ صَلَاةِ الصُّبْحِ فِي تَاحِيَةِ الْمَسْجِدِ لَمْ يُصَلِّيَا، فَقَالَ لَهُمَا: مَا مَعَكُمْ أَنْ تُصَلِّيَا مَعَنَا؟ قَالَا:
قَدْ صَلَّيْنَا فِي رَحْلَانَا. فَقَالَ: لَا تَفْعَلُوا، إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ فِي رَحْلِهِ ثُمَّ أَذْرَكَ الْإِمَامَ وَلَمْ يُصَلِّ
فَلْيُصَلِّ مَعَهُ فَإِنَّهَا لَهُ نَافِلَةٌ﴾ رواه أصحاب السنن بسند صحيح، پیغه مبه ر ۞ نویژی سبیه نی ی کردو
دوو پیایی له مزگه ویدا دین نویژیان نه کرد، فرموی: چی نیوه ی قه ده غه کرد نویژمان

وَفَرَضُهُ الْأُولَى فِي الْجَدِيدِ، وَالْأَصَحُّ أَنَّهُ يَتَوَى بِالثَّانِيَةِ الْفَرَضَ،

له گه ل بکن؟ گوتیان: له ماله وه نویژمان کړېوه. پیغه مېرځه فرمودی: واما کهن، هر کاتیک به کیکتان له ماله وه به ته نهایی نویژی کرد ښجا گیشته نیمام نویژی نه کړېو، با نویژی له گه لدا بکاته وه، چونکه نویژه کهی نووهمی بډ ده بیته سوننه ت.

هر وده ها به لگه ی نویژ کهری به جه ماعه تیش ثم جه دیسه یه: ﴿عَنْ أَبِي سَعِيدٍ أَنَّهُ رَجُلًا دَخَلَ الْمَسْجِدَ وَلَقَدْ صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ بِأَصْحَابِهِ فَقَالَ ﷺ: مَنْ يَتَصَدَّقُ عَلَيَّ هَذَا فَيُصَلِّيَ مَعَهُ؟ فَقَامَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ فُصِّلَ مَعَهُ﴾ رواه الإمام أحمد وحسنه الترمذي، پیاوړک هاته مزگوت له و کاته ی دا پیغه مېرځه نویژی جه ماعه تی به (صحابه) کان کړېو، جا پیغه مېرځه فرمودی: کی خیریک به م پیاوه ده کا نویژی له گه لدا بکا؟ پیاوړک-که نیمامی (أبو بکر) بو- ه لسا نویژی به جه ماعه تی له گه ل پیاوه که دا کرد. واته: له پیشداش نویژه کهی به جه ماعه ت له گه ل پیغه مېرځه کړېو.

(وَفَرَضُهُ) نویژه واجب کهی نویژ کهری به ته نهایی و نویژ کهری به جه ماعه ت (الْأُولَى) نویژه کهی یه که مه (فی الْجَدِيدِ) له فرموده ی نویی نیمامی (شافعی) دا، واته: نویژه کهی یه که م بډ هر دووکیان به بهر واجب ده که وی، نویژه کهی دووهمیش-که به جه ماعه ت دووباره ی ده که نه وه- بویان به سوننه ت ده نوو سری، به به لگه ی جه دیسه کهی (یزید) پابردو، به لام له گه ل نه و شدا (وَالْأَصَحُّ) فرموده ی راستر نه مه یه: (أَنَّهُ) نه وه ی نویژه که به جه ماعه ت دووباره ده کاته وه (يَتَوَى بِالثَّانِيَةِ الْفَرَضَ) هر به ښه تی فېر نویژه کهی نووهمیش داده به سستیته وه، وه که به دل بلی: (نیه تم وه یه فېرزی نیوهر بډ به جه ماعه ت دووباره ده که مه وه). تا کو به و نیه ته خیری جه ماعه تی بډ بنوو سری.

ښجا بزانه: نه و جزره سوننه تانه ی جه ماعه تیان تی دا سوننه ته نه و انیش وه کو نویژی فېر سوننه ته به جه ماعه ت دووباره بکړنه وه، هر وه که له زوړ به ی سرچاوه کاند ا فرموویانه، هر وده ها دووباره کړنه وه ش له گشت حاله تی کدا ته نها یه که جار سوننه ته، به لام نویژی (إِسْتِسْقَاءَ) زیاتر له جار کیش هر سوننه ته، هر وه که له (الشروانی) دا فرموویه تی.

﴿لَا كَادَارِي﴾: جه دیسه کهی (أَبِي سَعِيدٍ) ی پابردو، به لگه یه: له مزگوته گشتیه کانی بازلو سر پڼگ و شوپنه گشتیه کانی تر دا، دروسته و نا په سند نیه: جه ماعه ت له دوا ی جه ماعه ت بکړی، هر چه ند نیمامیکی دامه زارویشی ه بی، هر وه که له (المجموع) دا فرموویه تی، به لام به و مرجه ی نیمامی مزگوته که ښین بدا، یان بی ده نگ بی، هر وه که له (تحفة) (الشبراملسی) دا به به لگه ی جه دیسه کهی (أَبِي سَعِيدٍ) پرون کړاوه ته وه.

وَلَا رُخْصَةَ فِي تَرْكِهَا وَإِنْ قُلْنَا سُنَّةَ إِلَّا بِغُذْرَعَامَ كَمَطَرٍ أَوْ رِيحٍ عَاصِفٍ بِاللَّيْلِ وَكَذَا وَحَلَّ شَدِيدٌ عَلَى الصَّحِيحِ، أَوْ خَاصٍ كَمَرَضٍ وَحَرٍّ وَبَرْدٍ شَدِيدَيْنِ

هر روزه‌ها نه‌گهر ئیعامی مزگه‌وت له‌کاتی نوێژدا ناماده نه‌بو، سوننه‌ته ماوه‌یه‌ک چاوه‌پوانی بکه‌ن، ئینجا نه‌گهر نه‌هات، یه‌کێک پێشنوێژی بکا، تا‌کو خێری سه‌ره‌تای کاتیان له‌ده‌ست نه‌چێ، به‌و مه‌رجه‌ی له‌ گێچه‌ل و ئازاوه نه‌ترسێن، هه‌روه‌ک له (المجموع) دا فه‌رمویه‌تی و به‌لگه‌شی به‌م هه‌دیه‌ هه‌تاوه‌توه: ﴿عَنْ سَهْلِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ ذَهَبَ لِيُصَلِّحَ بَنِينَ بَنِي عَمْرِو، فَقَدَّمَ النَّاسُ أَبَا بَكْرٍ ﷺ لِيُصَلِّيَ بِهِمْ فَحَضَرَ النَّبِيَّ ﷺ وَهُمْ فِي الصَّلَاةِ فَلَمْ يُتَكَّرْ عَلَيْهِمْ﴾ رواه الشيخان، پێغه‌مبه‌ر ﷺ پوێشت سولح له‌ نێوان (بنی‌عمرو) دا بکا و له‌ نوێژی عه‌سر دواکه‌وت، (صحابه) کانیش ئیعامی (أبو‌بکر) یان کرده ئیعامی نوێژه‌که، جا نه‌وان هه‌ر له‌ نوێژدا بوون پێغه‌مبه‌ر ﷺ که‌پاوه، په‌خته‌شی لێنه‌گرتن.

به‌لام نه‌گهر مه‌ترسی ئازاوه و گێچه‌ل هه‌بو، نه‌و کاته به‌ ته‌نهای نوێژ ده‌که‌ن، هه‌روه‌ک له (تحفة) و (نهايه) دا فه‌رمویه‌ته.

ئینجا بزانه: به‌م ئاگاداریه مه‌به‌ستی (نهايه) ئاشکرا ده‌بێ، که ده‌فه‌رموی: له‌ مزگه‌وتی گشتی دا دروسته: له‌ یه‌ک کاتدا دوو جه‌ماعه‌ت بکری‌ن. واته: به‌و مه‌رجه‌ی ئیعامه‌که‌ پزای بێ، تا‌کو ئازاوه پوو نه‌دا، والله اعلم.

﴿عوزمگانی جه‌ماعه‌ت نه‌کردن﴾

(وَلَا رُخْصَةَ فِي تَرْكِهَا) هیچ پێگه‌یه‌ک نه‌دراوه بۆ نه‌کردنی جه‌ماعه‌ت (وَإِنْ قُلْنَا سُنَّةَ) هه‌ر چه‌نده‌ش بلێین: جه‌ماعه‌ت سوننه‌ته (إِلَّا بِغُذْرٍ) ته‌نها به‌ هه‌زی عوزێک له‌م عوززانه‌ی داهاتوو نه‌بێ، جیاوازی نیه عوزده‌که: (عَامَ) عوزێکی گشتی بێ (كَمَطَرٍ) وه‌کو باران، یان به‌فرێکی وه‌ها جل و به‌رگی ته‌پ بکه‌ن به‌ شه‌و، یان به‌ پۆژ (أَوْ رِيحٍ عَاصِفٍ) یان وه‌کو بایه‌کی به‌هێز، یان بایه‌کی سارد (بِاللَّيْلِ) به‌ شه‌و، نه‌ک به‌ پۆژ (وَكَذَا وَحَلَّ شَدِيدٍ) هه‌روه‌ها قوێژکی به‌هێز: که بکه‌وێته ناوی، یان خلیسکی لێبیا (عَلَى الصَّحِيحِ) له‌ سه‌ره‌فه‌رموده‌ی پاست ﴿عَنْ ابْنِ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَأْمُرُ الْمُؤَذِّنَ إِذَا كَانَتْ لَيْلَةٌ ذَاتُ بَرْدٍ وَمَطَرٍ - يَقُولُ: أَلَا صَلُّوا فِي الرَّحَالِ﴾ رواه الشيخان، پێغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رمانی ده‌دا بانگده‌ر-له‌ شه‌وی باران و ساردا- بلێ: ئاگادار بن له‌ ماله‌وه نوێژ بکه‌ن.

(أَوْ خَاصٍ) یان عوزده‌که عوزێکی تایبه‌ت بێ (كَمَرَضٍ) وه‌کو نه‌خۆشیه‌کی وه‌ها: به‌ هه‌زی هاتنه جه‌ماعه‌ت ئازاری بدا، چونکه پێغه‌مبه‌ر ﷺ له‌ نه‌خۆشی مردنی دا چه‌ند پۆژێک نه‌هاته جه‌ماعه‌ت (وَحَرٍّ) هه‌روه‌ها وه‌کو گه‌رم (وَبَرٍّ) وه‌کو سه‌رما (شَدِيدَيْنِ) که زۆر به‌هێز بن، به‌ شه‌و، یان به‌ پۆژ، به‌ به‌لگه‌ی هه‌دیه‌که‌ی (ابن عمر) رضي الله عنهما.

وَجُوعٍ وَعَطَشٍ ظَاهِرَيْنِ وَمُدَافَعَةٍ حَدَثَ وَخَوْفٍ ظَالِمٍ عَلَى نَفْسٍ أَوْ مَالٍ وَمُلَازِمَةٍ غَرِيمٍ مُعْسِرٍ وَعُقُوبَةٍ يُرْجَى تَرْكُهَا إِنْ تَغَيَّبَ أَيَّامًا وَعُرْيٍ وَتَأْهِيبٍ لِسَفَرٍ مَعَ رُقْفَةٍ تَرْحَلُ وَأَكْلٍ ذِي رِيحٍ كَرِيهِ وَحُضُورٍ قَرِيبٍ مُحْتَضِرٍ أَوْ مَرِيضٍ بِلَا مُتَعَهِّدٍ أَوْ يَأْنَسُ بِهِ.

هم (وَجُوعٍ) وهکو برسیه تی و (وَعَطَشٍ) تینووه تی (ظَاهِرَيْنِ) که هه ریدوکیان به هیژ و ناشکرا بن و خوارده مهنی و ناوه که ش ناماده بن (وَمُدَافَعَةٍ حَدَثَ) وهکو ته نگای میز و با و پیسای، نه گهر نه گونجی: نه و شتانه له خوی درکاته دهر وه و ده ستویژ بگریته وه و بگانه جه ماعت، چونکه له و حاله تانه دا نویژکردن ناپه سه نده، پیغه مبه ر ۱۰ ده فهرموی: ﴿لَا صَلَاةَ بِحَضْرَةِ الطَّعَامِ وَلَا هُوَ يُدَافِعُ الْأَخْبَانِ﴾ رواء مسلم، نویژکردن ته واونیه له کاتی ناماده بوونی خوارده مهنی و له و کاته ش که هه ریدو پیسه کان ته نگای ده که ن.

(وَخَوْفٍ ظَالِمٍ) هه روه ها وهک له سته مکارک بترسی (عَلَى نَفْسٍ) که زیان له گیان، یان له نه ندایکی بدا (أَوْ مَالٍ) یان زیان له مال و سامانی بدا، یان زیان له ناموسی بدا، یان بترسی بالنده، یان ناژده ل زیانیکی مالی لېدا.

(وَمُلَازِمَةٍ غَرِيمٍ مُعْسِرٍ) هه روه ها وهک ترسی به رویکرتنی خاوه ن قهرزکی هه بی و هیجیشی نه بی قهرزه که ی پی بداته وه (وَعُقُوبَةٍ) هه روه ها وهکو ترسی سزادانیکی وه های هه بی: که (يُرْجَى تَرْكُهَا) ته مای لاجوونی سزایه که بکا (إِنْ تَغَيَّبَ أَيَّامًا) نه گهر چه ند پۆژک خوی بشاریته وه.

هم (وَعُرْيٍ) وهکو هه وتی: که به ریگیکی شیای ده ست نه که وی، هم (وَتَأْهِيبٍ لِسَفَرٍ) وهکو به پی که وتن بق سه فهریکی جه لال (مَعَ رُقْفَةٍ) له گهل چه ند هاپریه کی وه ها: که (تَرْحَلُ) له پیش نویژی جه ماعتدا ده ست به پدیشتن بکن (وَأَكْلٍ ذِي رِيحٍ كَرِيهِ) هه روه ها وهکو خواردنی شتیکی بۆن ناخوش: وهکو سیر.

(وَحُضُورٍ قَرِيبٍ) وهکو ناماده بوون له لای خزمیکی، یان دۆستیکی وه ها: که (مُحْتَضِرٍ) له سه ره مه رگدا بی و نزیکی گیاندان بی (أَوْ مَرِيضٍ) یان له لای نه خوشیکی وه های: که (بِلَا مُتَعَهِّدٍ) که س نه بی ناگاداری بی (أَوْ يَأْنَسُ بِهِ) یان نه خوشه که دلی به وی خوش بی نه گهر له لای بمینیتته وه.

هه روه ها مانوه له لای ژنه که ی له شه وانی زاویه تی دا بق جه ماعتی عیشا و سبه ینی به عوزر داده ند ری، هه روه ک (تحفة) و (مغنی) دا فهرموویانه.

﴿ناگاداری﴾: نه و عوزرانه ی پیریدو ته نها بق نه و که سه یه: که بقی نه گونجی له ماله وه جه ماعت بکا، نه گینا: داوالیکردنی جه ماعتی له سه ر لاناچی، هه روه ها ش نه و عوزرانه ته نها تاوان، یان ناپه سندی نه کردنی جه ماعت لاده بن، واته: نه گهر به هوی نه و

(فَصْلٌ لَا يَصِحُّ إِقْدَاؤُهُ بِمَنْ يَعْلَمُ بَطْلَانَ صَلَاتِهِ أَوْ يَعْتَقِدُهُ كَمُجْتَهِدَيْنِ اخْتَلَفَا فِي الْقِبْلَةِ أَوْ إِنَائَيْنِ، فَإِنْ تَعَدَّدَ الطَّاهِرُ فَلَا يَصِحُّ الصَّحَّةُ مَا لَمْ يَتَّعِنِ إِنْاءُ الْإِمَامِ لِلنَّجَاسَةِ،

عوزدانه جهماعهتی نه کرد خیری جهماعهتی بۆ نانووسری، ههروهك له زۆریه سی رچاوه كاندا پوون كراوه ته وه.

به لام نه گه كه سێك پیشه ی وه ها بو: به رده وام بوو له سه ره جهماعهت كردن و نه گه ره عوزی كی نه بوا به نه م جاره ش ده بویست بپرواته جهماعهت، نه و كاته خیری جهماعهتی ده گاتی، ههروهك له (تحفه) دا فه رموویه تی، پتغه مبه رة ده فه رموی: ﴿إِذَا مَرَضَ الْعَبْدُ أَوْ سَافَرَ كَتَبَ اللَّهُ تَعَالَى لَهُ مِنَ الْأَجْرِ مِثْلَ مَا كَانَ يَعْمَلُ صَحِيحًا مُقِيمًا﴾ رواه البخاري واحمد، هه ره كاتیك بهنده ی ئیماندار نه خۆش بوو، یان به سه فه ره چوو و خوا به رستی جارانی پی نه كرا، خوا ی گه وه ره خیری وهك نه و خوا به رستی ی بۆ ده نووسی: كه له كاتی ساغی و له ماله وه ی دا ده یكرد.

﴿فَصْلٌ: لَهُ بَأْسِي سَيْفُهُ تَهْكَانِي نِيَمَامِي نَوِيْزُ﴾

بزانه: مه رجه ئیمامی نو یژ نه م پێنج سیفه تانه ی داهاتووی تی دا بین ه جی: یه كه م: ده بی نو یژی ئیمامه كه دروست بی، كه وا بو: (لَا يَصِحُّ) دروست نیه (إِقْدَاؤُهُ) ئیقتیدا بكا، واته: نو یژی خۆی به سه ستی ته وه (بِمَنْ) به نو یژی كه سێكی وه ها: كه (يَعْلَمُ بَطْلَانَ صَلَاتِهِ) بزانی نو یژه كه ی به تاله، واته: دروست نیه جهماعهت له پشت ئیمامی كی وه ها بكا: كه بێگومان نو یژه كه ی به تال بی: وهك ئیمامه كه كافر بی، یان ده ست نو یژی نات ه واو بی، یان پیسی پتوه بی، واته: نه گه ره ئیقتیدا ی پی بكا، گونا به بار ده بی و نو یژه كه شی دروست نیه.

(أَوْ يَعْتَقِدُهُ) یان با وه پی وایی: نو یژی ئیمامه كه ی به تاله (كَمُجْتَهِدَيْنِ اخْتَلَفَا فِي الْقِبْلَةِ) وه كو دوو كه س بۆ چوونیان لێك جیایی ده رباره ی قیبه (أَوْ إِنَائَيْنِ) یان ده رباره ی دوو قاپه ناوی ده ست نو یژ، واته: یه كێك بلی: نه م لایه قیبه له، یان بلی: قاپه ناوه كه ی تۆ پیسه. نه و ی تریش بلی: نا، قیبه لایه كه ی تره، یان بلی: قاپه كه ی من پاكه. نه وه بۆ هیچێك یان دروست نیه جهماعهت له پشت نه و ی تر بكا، چونكه هه ره یه كه یان با وه پی وایه: نو یژی نه و ی تر به تاله.

ئینجا بزانه: نه وه له و كاته دا بو: كه ته نها دوو قاپه ناو ه بن، چونكه (فَإِنْ تَعَدَّدَ الطَّاهِرُ) نه گه ره ژماره یه ك قاپی پاك ه بون: وهك له سی قاپ دووایان پاك بون (فَلَا يَصِحُّ) فه رمووده ی راستر نه مه یه: (الصَّحَّةُ) دروسته: جهماعهت له پشت یه كتری بكن (مَا لَمْ يَتَّعِنِ إِنْاءُ الْإِمَامِ لِلنَّجَاسَةِ) تا نه و ما وه یه ی قاپه ناوه كه ی ئیمام به پیس داناند ری، واته:

لَمَّا ظَنَّ طَهَارَةَ إِنَاءٍ غَيْرِهِ اقْتَدَى بِهِ قَطْعًا، فَلَوْ اشْتَبَهَ خَمْسَةً فِيهَا نَجَسٌ عَلَى خَمْسَةِ
 فَظَنَّ كُلُّ طَهَارَةِ إِنَاءٍ قَوَضًا بِهِ وَأَمَّ كُلُّ فِي صَلَاةٍ فِي الْأَصْحِ يُعِيدُونَ الْعِشَاءَ إِلَّا إِمَامَهَا
 يُعِيدُ الْمَغْرِبَ، وَلَوْ اقْتَدَى شَافِعِيٌّ بِحَتْفِيٍّ مَسٍّ لَرَجَحَهُ أَوْ اقْتَصَدَ فَلَا أَصْحَ الصَّحَّةُ
 فِي الْقَصْدِ دُونَ الْمَسِّ اعْتِبَارًا بِنِيَّةِ الْمُقْتَدِي،

هر کاتیک قاپه ناوی به کتیک به پیس داندرا - که سئیه مه که یه - دروست نیه جه ماعت له
 پشت نهوی بکن، که وایو: له و سئیه که سانه تهنه بئیه کتیکان ده بی پیشتوژی بئ
 گشتیان بکا، چونکه بیگومان قاپه ناوی به کتیکان پیسه.

به لام (فَإِنْ ظَنَّ) نه گهر به کتیکان وایزانی (طَهَارَةَ إِنَاءٍ غَيْرِهِ) قاپه ناو که یه به کتیک تریش
 - جگه له خوی - پاکه (اقْتَدَى بِهِ قَطْعًا) نه وه به بی نوودی با جه ماعت له پشت نه ویش
 بکا، هر وه که نه گهر وای ده زانی قاپه ناوی به کتیکان پیسه دروست نیه جه ماعتی له
 پشت بکا.

(فَلَوْ اشْتَبَهَ خَمْسَةً) نه گهر پینج قاپه ناو شیوران (فِيهَا نَجَسٌ) له و پینجانه دا قاپه ناویکی
 پیس هه بو (عَلَى خَمْسَةٍ) شیورانه که ش له سه پینج که سان بوو (فَظَنَّ كُلُّ طَهَارَةِ إِنَاءٍ)
 هر به کتیک وایزانی قاپیک پاکه و (قَوَضًا بِهِ) ده ستوژی به و قاپه گرتو (وَأَمَّ كُلُّ فِي
 صَلَاةٍ) هر به که به توبه - له نوژی کدا نیامه تی کرد (فِي الْأَصْحِ) له هر موده ی
 راستردا (يُعِيدُونَ الْعِشَاءَ) گشتیان نوژی عیسا دو یاره ده که نه وه، چونکه گشتیان و
 تیگه یشتون قاپه که ی نیامی عیسا پیسه (إِلَّا إِمَامَهَا) تهنه نیامی عیسا نوژی عیسا
 دو یاره ناکاته وه، به لکو (فَيُعِيدُ الْمَغْرِبَ) نه و نوژی مه غریب دو یاره ده کاته وه، چونکه
 به تیگه یشتنی خوی قاپه که ی نیامی مه غریب پیسه.

(وَلَوْ اقْتَدَى شَافِعِيٌّ) نه گهر به کتیک شافعی مه زه ب جه ماعتی دابه ست (بِحَتْفِيٍّ) له پشت
 نیامیکی حنه فی مه زه ب: که (مَسٍّ لَرَجَحَهُ) ده ستی له نه ندای میز کردنی دابو، یان
 ده ستی له نافرته تی بیگانه دابو (أَوْ اقْتَصَدَ) یان خوینی له لاشه ی خوی ده رهینابو، یان
 فاتیه ی نه ده خویند، یان (بِسْمِ اللَّهِ...) ی له سه ره نای فاتیه نه ده خویند (فَالْأَصْحِ) به
 هر موده ی راستر (الصَّحَّةُ) جه ماعت ته که ی دروسته: (فِي الْقَصْدِ) له مه سه له ی خوین
 ده رهیناندا (دُونَ الْمَسِّ) به لام له مه سه له ی ده ست لی دانه که دروست نیه، هر وه ها له
 مه سه له ی نه خویندنی (بِسْمِ اللَّهِ) و فاتیه ش دروست نیه (اعْتِبَارًا بِنِيَّةِ الْمُقْتَدِي) چونکه به
 گویره ی باوه پی مه نمومه که په فتار ده کری.

واته: چونکه له مه زه بی (شافعی) دا به خوین ده رهینان ده ستوژی ناشکی نوژی
 مه نمومه که دروسته، چونکه به هر وه ده ست لی دانه کان ده ستوژی ده شکو به

وَلَا تَصِحُّ قُدُوةٌ بِمُقْتَدٍ وَلَا بِمَنْ تَلَزَمَهُ إِعَادَةُ كَمَقِيمٍ تَيِّمٌ،

نه خویندنی (بسم الله...) و فاتحه‌ش نویژ به تاله، بیژی نویژی مه‌موممه که ش به تاله، هه‌روه که له زۆریه‌ی سه‌رچاوه‌کاندا ئه‌و مه‌سه‌لانه په‌وون کراونه‌وه.

دووه‌م: ده‌بی ئیمامه‌که له حاله‌تی جه‌ماعه‌تدا سه‌ریه‌خۆ بی، که‌وابو: (وَلَا تَصِحُّ قُدُوةٌ) دروست نیه ئیقتیداکردن (بِمُقْتَدٍ) به مه‌موممیک: که له حاله‌تی ئیقتیدادایی، به به‌لگی (إجماع)، چونکه له‌م نویژکردنه‌ی دا سه‌ریه‌خۆ نیه.

ئینجا بزانه: له (بخاری و مسلم) دا هاتوه: ﴿كَانَ أَبُو بَكْرٍ ﷺ يُصَلِّي بِصَلَاةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ - أَيُّ فِي مَرَضٍ مَوْتِهِ - وَالنَّاسُ يُصَلُّونَ بِصَلَاةِ أَبِي بَكْرٍ﴾ ئیمامی (أبو بکر) ئیقتیدای به پیغه‌مبه‌ر ﷺ کربو له نه‌خۆشی مردنی‌دا، خه‌لکیش ئیقتیدایان به ئیمامی (أبو بکر) کربو. مه‌به‌ست ئه‌وه‌یه گشتیان ئیقتیدایان به پیغه‌مبه‌ر ﷺ کربو، به‌لام پیغه‌مبه‌ر ﷺ به هۆی نه‌خۆشی ده‌نگه‌که‌ی بی‌هیز بوو و ئیمامی (أبو بکر) ش جموجۆلی پیغه‌مبه‌ری ده‌گه‌یانده‌ خه‌لکه‌که، هه‌روه‌که له پێوابه‌تی (مسلم) دا هاتوه: ﴿وَأَبُو بَكْرٍ يُسَمِّعُهُمُ التَّكْبِيرَ﴾ ئیمامی أبو بکر (الله أكبر) ده‌گه‌یانده گۆی‌ی خه‌لکه‌که. هه‌م له (المجموع) شدا ئه‌وها په‌وونی کردۆته‌وه.

که‌وابو: ئه‌گه‌ر وای ده‌زانی به‌کێک به ته‌نهایی نویژ ده‌کا و ئیقتیدای پێکرد، ئینجا ناشکرا بوو: ئه‌ویش له حاله‌تی ئیقتیدا به‌که‌سیکی‌تردا بووه، یان نه‌یده‌زانی کامه‌یان ئیمامه‌و له خۆیه‌وه ئیقتیدای به‌یه‌کیکیان کرد، یان وای ده‌زانی ئیمامه‌و ئیقتیدای پێکرد ئینجا ناشکرا بوو: ئه‌ویش له‌و کاتدا ئیقتیدای به‌که‌سیکی‌تر کربو، له‌و حاله‌تانه‌دا نویژه‌که‌ی دروست نیه و واجبه: دووباره‌ی بکاته‌وه.

به‌لام ئه‌گه‌ر له حاله‌تی ئیقتیدا نه‌بو، به‌لکو ئیقتیدایه‌که به‌چرا بوو-وه‌که ئیمام سه‌لامی دایته‌وه- ئه‌و کاته دروسته: ئیقتیدا به مه‌موممه‌که بکری، هه‌روه‌که له زۆریه‌ی سه‌رچاوه‌کاندا ئه‌و مه‌سه‌لانه په‌وون کراونه‌وه، هه‌روه‌ها دروست نیه: له‌یه‌ک کاتدا ئیقتیدا به‌ دوو که‌سان بکا: که به ته‌نهایی نویژ ده‌که‌ن، هه‌روه‌که له (المجموع) دا فرمویه‌تی.

سێیه‌م: نابێ ئیمامه‌که دووباره‌کردنه‌وه‌ی نویژه‌که‌ی له سه‌ر بی، که‌وابو: (وَلَا بِمَنْ) دروست نیه: ئیقتیدا بکا به‌که‌سیکی و هه‌ا: که (تَلَزَمَهُ إِعَادَةُ) دووباره‌کردنه‌وه‌ی ئه‌و نویژه‌ی له سه‌ر بی (كَمَقِيمٍ تَيِّمٌ) وه‌کو به‌کێک له ئاوه‌دانیدا له به‌ر نه‌بوونی ئاوه‌تیه‌مومی کرد بی، یان برینه‌که‌ی له ئه‌ندامی ته‌یه‌مومدا بی و پێچه‌ری له سه‌ر بی، یان نه‌گل و نه‌ئاوی ده‌ست نه‌که‌وی، یان له شوێنیکی پێس به‌ند کرابی، یان به‌سترایته‌وه‌و پوکنیکی نویژی پێنه‌کری... هه‌ت، ئه‌وانه گشتیان واجبه: نویژه‌که به‌که‌ن و دووباره‌کردنه‌وه‌ی نویژه‌که‌شیان له سه‌ر واجبه، که‌وابو: دروست نیه ئیقتیدایان پێوه بکری و بینه ئیمامی

وَلَا قَارِي بِأَمِّي فِي الْجَدِيدِ وَهُوَ مَنْ يُخْلُ بِحَرْفٍ أَوْ تَشْدِيدَةٍ مِنَ الْفَاتِحَةِ، وَمِنْهُ أَرْتُ
يُدْغِمُ فِي غَيْرِ مَوْضِعِهِ، وَالْثَغْرُ يُبْدِلُ حَرْفًا بِحَرْفٍ،

نويز، هر چند مه‌نمووه که‌ش وه‌کو نی‌مامه که بی، به‌لام نه‌گه‌ر ته‌یه‌مومه که ی له
سه‌فهردا له به‌ر نه‌بیونی تاو بوو، یان له تاوه‌دانی‌دا به‌هزی نه‌خو‌شی و برینداری بوو، نه‌و
کاته دروسته: ثیق‌تیدا ی پی‌وه بکری، چونکه دو‌باره‌کرده‌ی له سه‌ر نیه، هه‌وره‌ک له
(المجموع)‌دا په‌ون کراوه‌ته‌وه.

چوارهم: ده‌بی نی‌مامه که خویندنی فاتحه‌ی په‌وان و ته‌واو بی، که‌واو: (وَلَا قَارِي) دروست
نیه: یه‌کی‌کی فاتحه په‌وان ثیق‌تیدا بکا (بِأَمِّي) به‌ نی‌مامیکی ئوممی، واته: فاتحه
نا‌په‌وان (فِي الْجَدِيدِ) له‌ فهرمووده‌ی نوی ئی‌مامی (شافعی)‌دا، هر چه‌نده‌ش بقی
نه‌گو‌جی فاتحه‌که‌ی په‌وان بکا، هه‌وره‌ک له سه‌رچاوه‌کاندا فهرموویانه.

ئینجا بزانه: ئه‌م فهرمووده نوی‌یه مه‌زه‌بی هه‌رسی‌ک نی‌مامه‌که‌ی تره، به‌لام له‌ فهرمووده‌ی
کونی ئی‌مامی (شافعی)‌دا: ثیق‌تیدا له‌و نو‌یزانه‌دا دروسته: که فاتحه‌یان به‌ بی‌ده‌نگ
ده‌خو‌یندری‌و له به‌ده‌نگه‌کان دروست نیه، هه‌وره‌ک له (المجموع)‌دا فهرموویه‌تی.

(وَهُوَ) ئوممی = فاتحه نا‌په‌وان (مَنْ يُخْلُ بِحَرْفٍ) ئه‌و که‌سه‌یه نا‌ته‌واوی بگه‌بینته پیتیکی
فاتحه: وه‌ک نه‌یخو‌ینتیه‌وه، یان به‌ پاستی نه‌یخو‌ینتیه‌وه (أَوْ تَشْدِيدَةٍ مِنَ الْفَاتِحَةِ) یان
نا‌ته‌واوی بگه‌بینته شه‌ده‌یه‌کی فاتحه، واته: پیتیکی تی‌کنراو هه‌لبوه‌ش پیتیه‌وه، وه‌ک
بلی (الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ). یان نه‌یگری‌و سوکی بکا، وه‌ک بلی: (إِيَّاكَ).

ئینجا بزانه: نه‌گه‌ر شه‌ده‌که‌ی ده‌گرت و ژۆر گرانی نه‌ده‌گرت، نه‌و کاته ثیق‌تیدا
پی‌وه‌کرینی دروسته، به‌لام نا‌په‌سه‌نده، هه‌روه‌ک له (نهاية)‌و (مغنی)‌دا فهرموویانه.

(وَمِنْهُ أَرْتُ) پیتگر به‌شیکه له ئوممی و دروست نیه ثیق‌تیدا ی پی‌وه بکری: که پیتکه
بگۆپی‌و (يُدْغِمُ فِي غَيْرِ مَوْضِعِهِ) له نا‌وپیتیکی‌تری بنی‌و بی‌گری، شو‌ینه‌که‌ش جی‌ی گرتن
نه‌بی، وه‌ک بلی: (الْمُسْقِيمِ)، یان (الْمُتَّقِيمِ). به‌لام نه‌گه‌ر پیتکه‌ی نه‌گۆپی به‌لکو ته‌نها
پیتیکی سوکی ده‌گرت، وه‌ک بلی: (مَالِكٌ)، یان (نَعْبُدُ) ئه‌وه زیانی نیه، هه‌روه‌ک له
سه‌رچاوه‌کاندا فهرموویانه.

(وَالْثَغْرُ) هه‌روه‌ها پیتگۆر به‌شیکه له ئوممی و دروست نیه ثیق‌تیدا ی پی‌وه بکری: وه‌ک (يُبْدِلُ
حَرْفًا بِحَرْفٍ) پیتیک به‌ پیتیکی‌تر بگۆپی‌ته‌وه، وه‌ک بلی: (الزَيْنَ)، یان (غَيْغِ الْمَقْطُوبِ)، یان
(وَلَا الظَّالِمِينَ)، یان (الْمُنْتَقِيمِ)، به‌لام نه‌گه‌ر پیتکه‌ی نه‌ده‌گۆپی به‌لکو ته‌نها به‌ بی‌گه‌ردی
نه‌یده‌خو‌ینده‌وه، ئه‌وه زیانی نیه، هه‌وره‌ک له ژۆری‌یه‌ی سه‌رچاوه‌کاندا فهرموویانه.

وَتَصِحُّ بِمِثْلِهِ وَتُكْرَهُ بِالتَّمَامِ وَالْفَاءِ وَاللَّحْنِ، فَإِنْ غَيَّرَ مَعْنَى كَأَنْعَمْتَ بِضَمٍّ أَوْ كَسَرَ
أَبْطَلَ صَلَاةَ مَنْ أَمَكَّنَهُ التَّعْلُمُ،

ئینجا بزانه: نه‌گەر ده‌گونجا: ئوممی و پینگرو پینگرو خۆیان فێره خوێندنه‌وه‌ی راست
بکه‌ن و به‌قه‌سدی خۆیان فێر نه‌ده‌کرد، نه‌و کاته نوێژه‌که‌شیان به‌تاله، به‌لام نه‌گەر
نه‌گونجا: وه‌ک زویانه‌که‌یان نه‌توانی پیته‌که‌ راست بخوینیته‌وه، یان ماوه‌ی فێریوونی
نه‌بو، نه‌و کاته نوێژه‌که‌ی خۆیان دروسته به‌لام ئیقتیدای فاتیه‌که‌ پوهان به‌وانه‌وه دروست
نیه، هه‌روه‌ک له (المجموع) دا پوونی کردۆته‌وه.

(وَتَصِحُّ) دروسته: ئوممی ئیقتیدا بکا (بِمِثْلِهِ) به‌ ئوممیکی وه‌کو خۆی، واته:
هه‌ردووکیان له یه‌ک پیتدا ناتواو بن، هه‌ر چه‌ند له شێوه‌ی گۆڕینه‌که‌شدا لێک جیا بن،
وه‌ک یه‌کیکیان بلی: (بِثَمِّ اللَّهِ...). ئه‌وی‌تریش بلی: (بِزَمِّ اللَّهِ...). به‌لام نه‌گەر له پیته
ناته‌واوه‌کانیش لێک جیابون: وه‌ک یه‌کیک له (راء) و یه‌کیکیش له (سین) دا ناتواو بێ، نه‌و
کاته ئیقتیدای هه‌یچکیان به‌وی‌تر دروست نیه.

هه‌وره‌ها دروست نیه زمانساخ ئیقتیدا به‌ لال بکا، به‌لام دروسته: لال ئیقتیدا به‌ لالکی
وه‌کو خۆی بکا، هه‌روه‌ک له (تحفه) دا فەرموویه‌تی، به‌لام له (نهایه) دا ده‌فه‌رموی: دروست
نیه لال ئیقتیدا به‌ لال بکا. (وَتُكْرَهُ) ناپه‌سنده ئیقتیدا بکا (بِالتَّمَامِ) به‌و که‌سه‌ی پیتی
(تاء) دووباره ده‌کاته‌وه (وَالْفَاءِ) ناپه‌سنده ئیقتیدا بکا به‌و که‌سه‌ی پیتی (فاء) دووباره
ده‌کاته‌وه، هه‌روه‌هاش ناپه‌سنده به‌ (الْوَاوِ) : که‌ پیتی (واو) دووباره ده‌کاته‌وه.

(وَاللَّحْنِ) هه‌وره‌ها ناپه‌سنده ئیقتیدا به‌و که‌سه‌ بکا که‌ له سه‌رو بۆرو ژێری پیتیکی
فاتیه‌دا هه‌له‌ ده‌کا و هه‌له‌که‌شی واته‌ی وشه‌که‌ی نه‌گۆڕی: وه‌ک بۆر بداته (هاء) و بلی:
(لَهُ)، یان سه‌ر بداته (باء) و بلی: (نَعْبُدُ).

به‌لام (فَإِنْ غَيَّرَ مَعْنَى) نه‌گەر هه‌له‌که‌ی واته‌ی ده‌گۆڕی: (كَ) وه‌ک له (أَنْعَمْتَ) دا هه‌له‌ بکا
(بِضَمٍّ أَوْ كَسَرَ) بۆر بداته (تاء)، یان ژێری بداتی و بلی: (أَنْعَمْتُ)، یان (أَنْعَمْتَ). یان بلی:
(إِيَّاكَ). واته: ژێر بداته کافه‌که (أَبْطَلَ صَلَاةَ مَنْ) نه‌و جۆره هه‌له‌یه نوێژی نه‌و که‌سه به‌تال
ده‌کا: که (أَمَكَّنَهُ التَّعْلُمُ) بۆی گونجایی خۆی فێره خوێندنه‌وه‌ی راست بکا و که‌مه‌رغه‌می
کره‌بی و خۆی فێر نه‌کره‌بی، که‌واو: تاوانباریش ده‌بی و واجیه: به‌ په‌له‌ خۆی فێر بکا، هه‌م
واجیه گشت نه‌و نوێژانه‌ش قه‌زا بکاته‌وه: که‌ له‌کاتی که‌مه‌رغه‌می دا کره‌بی، هه‌روه‌ک له
(المجموع) دا فەرموویه‌تی.

جا که نوێژه‌که‌ی خۆی دروست نه‌بی، دروستیش نیه: ئیقتیدای پێوه بکری، واته: نوێژی
مه‌ئمووکانیش به‌تال ده‌بی، هه‌روه‌ک له سه‌رچاوه‌کاندا فەرموویانه.

فَإِنْ عَجَزَ لِسَانُهُ أَوْ لَمْ يَمُضِ زَمَنْ إِمَّا كَانَ تَعْلَمُهُ: فَإِنْ كَانَ فِي الْفَاتِحَةِ فَكَأَمِّي وَإِلَّا فَتَصِحُّ صَلَاتُهُ وَالْقُدُورَةُ بِهِ، وَلَا تَصِحُّ قُدُورَةُ رَجُلٍ وَلَا خُنْثَى بِامْرَأَةٍ وَلَا خُنْثَى، وَتَصِحُّ لِلْمُتَوَضِّعِ بِالْمُتَمِّمِ

(فَإِنْ) به لام نه گره له که به که مترغمی نه بو، به لکو (عَجَزَ لِسَانُهُ) زویانه که ی توانای فیرونی نه بو (أَوْ لَمْ يَمُضِ زَمَنْ إِمَّا كَانَ تَعْلَمُهُ) یان ماوه یه کی وه ها نه بو خوی فیرو بکا: وهك تازه موسولمان بوبی، یان منداله که تازه قامیده بوبی-واته: لیرو دا جیاو زای مندال و بالغ نیه- نه وه دوو حاله تی هه نه:

یه که م: (فَإِنْ كَانَ فِي الْفَاتِحَةِ) نه گره نه وه له یه له فاتحه دا بوو (فَكَأَمِّي) نه مه وه کو نوممی وایه، واته: نویژه که ی خوی دروسته، به لام دروست نیه یه کیکی فاتحه په وان نیقتیدای پیوه بکا.

دووهم: (وَإِلَّا) به لام نه گره له که له فاتحه دا نه بو، به لکو له ته حیات، یان له سوپه تی دوی فاتحه، یان له زیکره کانی تر دا بوو، نه و کاته (فَتَصِحُّ صَلَاتُهُ) نویژه که ی خوی دروسته، هه م (وَالْقُدُورَةُ بِهِ) نیقتیدا پیوه کردنیسی دروسته.

نینجا بزانه: نه وه دهر یاره ی نه و که سه بوو: که عوزی هه بی، هه روهك گوتمان، که وایو: نه گره عوزی نه بو و ده گونجا هه له که ی راست بکاته وه به قه سدی پاستی نه ده کرده وه و خویسی فیرو نه ده کرد، نه و کاته نویژه که ی خوی به تاله و نویژی مه نومومه که ش به تاله نه گره بزانی به که مترغمی هه له ده کا، واته: له و حاله تی که مترغمی دا جیاو زای فاتحه و سوپه و ته حیات نیه، هه روهك له زوری هه سرچاوه کاندا پوون کراوه ته وه.

پیغه هه م: نابی نیما هه که ناته ووتر بی له مه نومومه که، که وایو: (وَلَا تَصِحُّ قُدُورَةُ رَجُلٍ) دروست نیه نیترینه نیقتیدا بکا هر چه ند مندالیش بی (وَلَا خُنْثَى) هه روه هاش دروست نیه، نه نیترنه می نیقتیدا بکا هر چه ند مندالیش بی (بِامْرَأَةٍ وَلَا خُنْثَى) نه به ئافره و نه به نه نیترنه می، پیغه مبه ر ځ دهر موی: ﴿لَنْ يَفْلِحَ قَوْمٌ وَلَوْ أَمَرَهُمْ امْرَأَةٌ﴾ رواه البخاري، به خته وهر نابی نه و گله ی کاری خویان بده نه ده ست ئافره و.

نینجا بزانه: دروسته می نیینه نیقتیدا بکا: هه م به نیترینه و هه م به نه نیترنه می، هه روه هاش دروسته: نه نیترنه می نیقتیدا به نیترینه بکا، هه روهك له زوری هه سرچاوه کاندا پوون کراوه ته وه.

(وَتَصِحُّ لِلْمُتَوَضِّعِ) دروسته بوئو و که سه ی ده ست نویژی هه یه: نیقتیدا بکا (بِالْمُتَمِّمِ) به نیما میکی وه ها: که ته یه موممی کردی، به و مهرجی دویاره کردنه وه ی نویژی له سه ر نه بی، هه روهك له سرچاوه کاندا فهرموویانه، چونکه له و حاله ته دا ته واوه، واته: به لام

وَبِمَاسِحِ الْخُفِّ وَلِلْقَائِمِ بِالْقَاعِدِ وَالْمُضْطَجِعِ، وَلِلْكَامِلِ بِالصَّبِيِّ وَالْعَبْدِ، وَالْأَعْمَى
وَالْبَصِيرِ سَوَاءٌ عَلَى النَّصِّ،

نه گهر دوپاره كړنه وهی له سر بڼې، ثقیقیدا پټوه كړنی دروست نیه، هـروهك له
سیفه تی سڼیه مدا پوونمان كړده وه.

(وَبِمَاسِحِ الْخُفِّ) هـروه هاش دروسته: ثقیقیدا بهو نیمامه بکا: كه مه سحی له سر خوف
كړوه له جیاتی شورینی پټیه كانی، چونكه ته ووهو دوپاره كړنه وهی له سر نیه، كه واپو:
نه گهر له سر كړه ویه کی تهك مه سحی كړیو، نهو كاته دروست نیه چونكه ده ستونزی
ناته واده، هـروهك له باسی (مه سحی خوف) دا پوونمان كړده وه.

(وَلِلْقَائِمِ) دروسته بڼ نهو كه سهی به پټوه یه: ثقیقیدا بکا (بِالْقَاعِدِ) بهو نیمامه ی به
دانیشتووی نوږ دهكا (وَالْمُضْطَجِعِ) هـروه ها دروسته ثقیقیدا بهو كه سش بکا: كه له
سر ته نیشت نوږ دهكا، چونكه نه وانهش ته واونو دوپاره كړنه ویهان له سر نیه،
كه واپو: ثقیقیدای دانیشتووش به دانیشتوو و به پالكو وټوو دروسته ﴿عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ عَنْهَا
أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى بِالنَّاسِ فِي مَرَضٍ مَرَّضٍ جَالِسًا إِلَى جَنْبِ أَبِي بَكْرٍ، وَأَبُو بَكْرٍ وَالنَّاسُ قِيَامًا﴾
رواه الشيخان، پټغه مبه رځ له نه خوځشی مړینی دا به دانیشتووی له ته نیشت نیمامی
(أَبُو بَكْرٍ) نیمامه تی بڼ (صحابه) كان ده كړو نه وانیش به پټوه نوږ زیان ده كړد.

ثینجا بزانه: به به لگی نهو چه یسه مه رجه: نیمامه كه توانای نهی به پټوه نوږی واجب
بکا، هم دروست نیه: مه نموومه كانی به توانا وهك نیمام به دانیشتووی نوږی واجب
بكه، جا هـرچند ثقیقیدایه كهش دروسته، به لام لهو حاله تدا ودها سوننه ته نیمامه كه
یه کیکی تر له جی څی دابنی، تاكو نیمامه تی بڼ خهك بکا، چونكه پټغه مبه رځ له
نوریه ی ماوهی نه خوځشیه كه ی دا نیمامی (أَبُو بَكْرٍ) له جی څی دانابو، هـروهك له
(المجموع) دا پوونی كړنه وه، هـروه ها له نوږی سوننه تدا نهو مه رجه پټویست نیه،
هـروهك له پوكنی سڼیه می نوږدا پوون كراوه.

(وَلِلْكَامِلِ) دروسته: بڼ مړوځی ته ووه، واته: بالغو نازاد ثقیقیدا بکا (بِالصَّبِيِّ) به مندالی
فامیده و (وَالْعَبْدِ) هم به كویل ﴿عَنْ عَمْرِو بْنِ سَلَمَةَ: أَنَّهُ كَانَ يَوْمَ قَوْمَهُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ
اللَّهِ ﷺ وَهُوَ ابْنُ سَبْعٍ أَوْ ثَمَانٍ﴾ رواه البخاري، له سهرده می پټغه مبه رځ (عمر بن سلمة)
نیمامه تی بڼ كه له كه ی څی ده كړد، لهو كاتدا مندالیکی حهفت، یان هـشت سالان بوو.

(وَالْأَعْمَى) كوږو (وَالْبَصِيرُ) چاوساخ بڼ نیمامه تی نوږ، هـردووكیان (سَوَاءٌ) یه كسانن
(عَلَى النَّصِّ) له سر ده ققی فهرمووده ی نیمامی (شافعی)، چونكه كوږ زیاتر بیري له سر
نوږه و چاوساغیش چاكوتر څی له پیسی ده پاریزی ﴿عَنْ أَنَسٍ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ إِسْتَخْلَفَ

بن أم مكتوم (مكتوم بن عمرو) له شوقين خلی داننا: تاكو نیمامه تی بۆ خه لکی بکا.

(وَأَوْبَان) نه گەر له دواى ته واپو بوونی نوێژ، مه نموومی نێر بۆی ناشکرا بوو (إِمَامُهُ) نیامه که ی ئافرهت بووه، یان نه تێر نه می بووه (أَوْ کَافِرًا مُّعْلِنًا) یان نیامه که ی کافر کی به ناشکرا بووه (قِيلَ) له فهرمووده که دا (أَوْ مُخْفِيًا) یان نیامه که ی کافر کی به نه ئێسی بووه (وَجِئْتَ الْأَعَادَةَ) له هه ر سێک حاله تدا واجبه: نوێژه که ی دووباره بکاته وه، چونکه هه ر له سه ره تا وه ئیقتیدا به و سیانه وه دروست نیه، که واپو: نه گەر له ناو نوێژیشدا به کێک له و سێ حاله تانه ناشکرا بێی، واجبه: له سه ره تا وه دهست به نوێژه که بکاته وه، هه ره که له دۆریه ی سه رچاوه کاندایه رموویانه، هه ره ها نه گەر ناشکرا بوو: نیامه که ی شیته، واجبه: نوێژه که ی دووباره بکاته وه، هه ره که له (المجموع) دا فهرموویه تی.

(لَجُئْبًا) نهك نهگەر له دواى تهواو پوونى نوێژ ئاشکرا بوو: ئیمامهكهى جهنابه تداره، یان بى دهستنوێژه (وَدَا نَجَاسَتٌ خَفِیْقٌ) یان پیسیهكى لیته بوردرای شاردرارهى پیوهیه: كه به بیرلێکردنه وهش پیسیهكه نه دیتى، واته: نهگەر یهكێك له و سى حاله تانه له دواى تهواو پوونى نوێژ ئاشکرا بوو، دووباره کردنه وه واجب نه.

ئىنجا بزانه: ھەر لە سەرەتاوە دروست نىھ ئىقتىدا ھەو کەسە بکا: کە بى دەستنوێژە، يان جەنابەتدارە، يان پىسيەكى لىتە بودراوى شاردرەوى پىتوھە، واتە: ئەگەر دەيزانى و ئىقتىداشى بە يەكکيان کرد، گوناھبار دەبى و نوێژەكەشى دروست نىھ، بەلام ئەگەر لە سەرەتاوە نەيدەزانی، بەلگولە ناو نوێژدا ئاشکرا بوو: کە بى دەستنوێژە، يان جەنابەتدارە، يان پىسيەكى لىتە بودراوى شاردرەوى پىتوھە، ئەو کاتە واجبە: يەكسەر نىھتە جىابوونەو بىتێ و بە تەنھايى نوێژەكەى تەواو بکا، ئەگىنا: نوێژەكەى بەتال

قُلْتُ: الْأَصْحُ الْمَنْصُوصُ هُوَ قَوْلُ الْجُمْهُورِ: إِنَّ مُخْفِيَ الْكُفْرِ هُنَا كَمُغْلَبِهِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَالْأَمِّيُّ كَالْمَرْأَةِ فِي الْأَصْحِ، وَلَوْ اقْتَدَى بِخُنْثَى قَبَانَ رَجُلًا لَمْ يَسْقُطِ الْقَضَاءُ فِي الْأَظْهَرِ، وَالْعَدْلُ أَوْلَى مِنَ الْفَاسِقِ، وَالْأَصْحُ أَنَّ الْأَفْقَةَ أَوْلَى مِنَ الْأَقْرَبِ وَالْأَوْزَعِ،

دهبی، به لام نه گهر نیمامه که پیسیه کی لینه بوردرای ناشکرای پیوه بی: که به بیرلینکرنه وه پیسیه که بدیتری، نه و کاته دووباره کردنه وهی نویژ واجبه، جیاو زای نیه: له ناو نویژدا نه و پیسیه ناشکرا بی، یان له دواي ته ولویونی نویژ، هه روه که له سه رچاوه کاندای نه و مه سه لانه پوون کراونه وه.

(قُلْتُ) نیمامی (النواوی) دهه رموی (الْأَصْحُ الْمَنْصُوصُ) ده ققی هه رمووده ی پاستر (هُوَ قَوْلُ الْجُمْهُورِ) هه رمووده ی زۆرتری زانایانه: (أَنَّ مُخْفِيَ الْكُفْرِ) نه و که سه ی کوفره که ی نهی نیه (هُنَا) له باسی جه ماعه تدا (کَمُغْلَبَةٍ) وه که نه و که سه یه که به ناشکرا کافر بی، واته: هه رکه سیک له نویژدا ثیقیدای پیوه کرد بی، واجبه: نویژه که ی دووباره بکاته وه، جیاو زای نیه: له دواي نویژ، یان هه ر له ناو نویژدا بزانی کافره (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

(وَالْأَمِّيُّ) نیمامی فاتیهه نا په وان (كَالْمَرْأَةِ) وه کو نیمامی ئافرهت بریاری بق ده درئی (فِي الْأَصْحِ) له هه رمووده ی پاستردا، واته: نه گهر فاتیهه په وان له ناو نویژدا بقی ناشکرا بی: نیمامه که ی فاتیهه ی نا په وانه، واجبه: له سه ره تا وه ده ست به نویژه که بکاته وه و نه گهر له دواي نویژ ناشکرا بی، واجبه: نویژه که دووباره بکاته وه.

(وَلَوْ اقْتَدَى بِخُنْثَى) نه گهر مه نموومی نیر ثیقیدای کرد به نیمامیکی نه نیرنه می (قَبَانَ رَجُلًا) جا له دواي ثیقیدا ناشکرا بوو: نه م نیمامه نیر بووه (لَمْ يَسْقُطِ الْقَضَاءُ) دووباره کردنه وه ی له سه ر لاناچی (فِي الْأَظْهَرِ) له هه رمووده ی به هیژتردا، چونکه له سه ره تا وه به باوه پی خوی ثیقیدایه که ی دروست نه بووه.

(وَالْعَدْلُ) مروفی دادپه روه (أَوْلَى) له پیتشته بق نیمامه ی نویژ هه رچه ند که م زانستیش بی (مِنَ الْفَاسِقِ) له مروفی فاسق، یان بیدعه چی، هه رچه ند زۆریش زانابی، چونکه نویژکردن له پشت نیمامی فاسق، یان بیدعه چی نا په سنده، به لام نویژه که ش دروسته ﴿عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ: أَذْرَكْتُ عَشْرَةَ مِنْ أَصْحَابِ مُحَمَّدٍ ﷺ يُصَلُّونَ خَلْفَ أَمَةِ الْجَوْرِ﴾ رواه البخاري فی التاریخ، گه یستمه ده (صحابه) ی پیغه مبه ر ﷺ نویژیان له پشت پیتشه وایانی سته مکار ده کرد.

(وَالْأَصْحُ) به هه رمووده ی پاستر (أَنَّ الْأَفْقَةَ) نه و که سه ی شه ر عزانتره له نویژدا (أَوْلَى) له پیتشته بق نیمامه ی (مِنَ الْأَقْرَبِ) له و که سه ی زۆر قویشان ده زانی و شه ر عزانتریش نیه (وَالْأَوْزَعِ) هه روه ها شه ر عزان له پیتشریشه له و که سه ی خوی له هه رامو (شُبُهَات)

وَيُقَدِّمُ الْأَفْقَةَ وَالْأَقْرَأَ عَلَى الْأَسَنِ النَّسِيبَ، وَالْجَدِيدُ تَقْدِيمُ الْأَسَنِ عَلَى النَّسِيبِ، فَإِنْ اسْتَوِيَاً فَبِنَظَافَةِ الثُّوبِ وَالْبَدَنِ وَحُسْنِ الصَّوْتِ، وَطِيبِ الصَّنْعَةِ وَلِخَوِّهَا، وَمُسْتَحَقُّ الْمَنْفَعَةِ بِمِلْكٍ أَوْ نَحْوِهِ أُولَى فَإِنْ لَمْ يَكُنْ أَهْلًا فَلَهُ التَّقْدِيمُ، وَيُقَدِّمُ عَلَى عَبْدِهِ السَّائِكِينَ

ده پاریزی، چونکه نویژ پیویستی زیاتر به شهرع هیه، به لکه: ﴿يُفَضِّلُ مَبْرُكًا لَهُ نَهْ خَوْشِ مَرْدَنِي دَا نِيَمَامِي﴾ (ابوبکر) ی له جی خوی دانا بو پیشنوویژي گردن، له گه ن هومشدا (صحابه) ی لهوی قورئان خوینتر هه بون: وک (ابن و معاذ و زید و ابوزید رضیه عنهم)، هه روهک له (بخاری) دا هاتوه.

(وَيُقَدِّمُ الْأَفْقَةَ وَالْأَقْرَأَ) هه ره کهک له مرقی شهرعزانترو له مرقی قورئان خوینتر به پیش ښخړی: بو نیامه تی نویژ (عَلَى الْأَسَنِ النَّسِيبِ) له سر مرقی به ته مهنتری خاوه ن نه ژاد (وَالْجَدِيدُ) به هه رموده ی نوی (تَقْدِيمُ الْأَسَنِ) مرقی به ته مهنتر له نیسلادا به پیش ښخړی بو نیامه تی نویژ (عَلَى النَّسِيبِ) له سر مرقی به نه ژاد (فَإِنْ اسْتَوِيَ) جا نه گه ر نیام و مه نوم له گشت سیفه ته کانی پرابرودا به کسان بون (فَبِنَظَافَةِ الثُّوبِ وَالْبَدَنِ) به هوی جوانی و پوختی جل و بهرگو لاشه له چلکني، به پیش ښخړی (وَحُسْنِ الصَّوْتِ) نیجا به ده نگ خۆشی (وَطِيبِ الصَّنْعَةِ) هه روه ها به هوی پزداري کارو پیشه: وهک بارزگانی و فلاحه تی (وَنَحْوِهَا) هم نه و جوړه سیفه تانه ی پزداريان تی دایه: وهک شیوه جوانی و باسکرینی به چاکه و خاوه ن ژنی، هه روهک له (بجیرمی) دا هه رمویه تی.

نیجا بزانه: نه و پیزه ی پرابرودو له حاله تی کدا بوو: که نیامی دامه زراو نه بی، چونکه نیامی دامه زراو به پیش گشت نه وانه ی پرابرودو ښخړی، هه روهک له سه رچاوه کانداهه رمویانه به به لکه ی حه دیسه که ی داهاتوو.

(وَمُسْتَحَقُّ الْمَنْفَعَةِ) نه و که سه ی مافی سود وهرگرتنی له شوینتی کدا هیه (بِمِلْكٍ) به هوی نه وه ی خوی خاوه نی شوینه که یه: وهک خاوه ن مال و زهوی (أَوْ نَحْوِهِ) یان به هوی که تر: وهک به کری گرتن و هه فکرا ن و نیژندان (أُولَى) نه و خاوه ن مافه له پیشتره بو نیامه تی نویژ: له شهرعزان و گشت نه وانه ی تریش، پیته مبه ر ﴿لَا يَسْؤُرُ مِنَ الرَّجُلِ الرَّجُلَ فِي سُلْطَانِهِ وَلَا يَقْعُدُ فِي بَيْتِهِ عَلَى تَكْرِفَتِهِ إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾ رواه مسلم، نابی پیاو نیامه تی بو پیاو بکا له شوینی ده سه لاتی خوی داو، که چوه مالیک نابی له سر جیگه ی تاییه تی خاوه ن مال دابنیشی ته نها به نیژنی خاوه نه که ی نه بی.

نیجا بزانه: نه وه له حاله تی کدا بوو: که شیاوی نیامه تی گردن بی، که و ابو: (فَإِنْ لَمْ يَكُنْ أَهْلًا) نه گه ر خاوه ن مافه که به خوی شیاوی نیامه تی نه بو (فَلَهُ التَّقْدِيمُ) هه نه و مافی هیه: به کهک به پیش بیخی تا کو نیامه تی بکا (وَيُقَدِّمُ عَلَى عَبْدِهِ السَّائِكِينَ)

لَا مُكَاتِبَهُ فِي مِلْكِهِ، وَالْأَصَحُّ تَقْدِيمُ الْمُكْتَرَى عَلَى الْمُكَرَى، وَالْمُعِيرُ عَلَى الْمُسْتَعِيرِ، وَالْوَالِي فِي مَحَلِّ وَلَايَتِهِ أَوْلَى مِنَ الْأَفْقَةِ وَالْمَالِكِ. (فَصْلٌ) لَا يَتَقَدَّمُ عَلَى إِمَامِهِ فِي الْمَوْقِفِ إِنْ تَقَدَّمَ بَطَلَتْ فِي الْجَدِيدِ، وَلَا تَضُرُّ مُسَاوَأَتُهُ، وَيُنْدَبُ تَخْلُفُهُ قَلِيلًا،

گه‌وره به پیش کویله‌ی خوی دیخری: که له ملکی گه‌وره‌کی‌دا نیشته‌جی‌به (لَا مُكَاتِبَهُ فِي مِلْكِهِ) به‌لام به پیش کویله نووسراو‌پیتدراوه‌کی‌ناکه‌وی: که له ملکی‌خوی‌دا نیشته‌جی‌به.

(وَالْأَصَحُّ) فەرموده‌ی راستر (تَقْدِيمُ الْمُكْتَرَى) به‌کرنگر به پیش دیخری بۆ نیامه‌تی‌نو‌یژ (عَلَى الْمُكَرَى) له سەر‌خاوه‌نه به‌کرئده‌ره‌که، چونکه به‌کرنگره‌که مافی سود وهر‌گرنتی هه‌یه (وَالْمُعِيرِ) هه‌روه‌ها نه‌وه‌ی شوینیکی به‌خوارتن داوته به‌کیکی‌تر به پیش دیخری (عَلَى الْمُسْتَعِيرِ) له سەر‌نه‌و که‌سه‌ی به‌خوارتن وهری‌گرتوه.

(وَالْوَالِي) گه‌وره‌ی موسلمانان (فِي مَحَلِّ وَلَايَتِهِ) له شوینی ده‌سه‌لا‌تی‌خوی‌دا (أَوْلَى) له‌پیشتره بۆ نیامه‌تی‌نو‌یژ (مِنَ الْأَفْقَةِ) هه‌م له شه‌رعزانترو (وَالْمَالِكِ) هه‌م له‌خاوه‌ن ملک‌و‌خاوه‌ن مال‌و‌هه‌م له نیامی‌مزگه‌وتیش، هه‌ر‌چه‌ند نه‌و گه‌وره‌یه‌ش فاسق‌و‌سته‌مکاریش بی ﴿عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا﴾: اَلَّهُ كَانَ يُصَلِّيَ خَلْفَ الْحَجَّاجِ ﴿رواه البخاری، (عبدالله) کو‌پی نیامی (عمر) رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا نو‌یژی به‌جهماعت له پشت (حجاج الثقفي) ده‌کرد. واته: هه‌ر‌چه‌ند زو‌ریش سته‌مکارو فاسق بوو.

﴿فَصْلٌ: لَهُ بَاسٌ چەند مەرجێکی ئیقتیدا﴾

مه‌رجه‌کانی ئیقتدا‌حه‌فتن، یه‌که‌م: (لَا يَتَقَدَّمُ) دروست نیه: مه‌ئمووم پیش بکه‌وی (عَلَى إِمَامِهِ) له نیامه‌که‌ی خوی (فِي الْمَوْقِفِ) له‌و شوینه‌دا: که جهماعتی ل‌ده‌که‌ن، چونکه نه‌وانه‌ی نو‌یژیان به‌جهماعت له پشت پیغه‌مبه‌ر ﷺ هه‌ر‌چوار خه‌لیفه‌کان ر‌ضی‌له‌منهم کردوه، هه‌چیان له نه‌وان به پیش نه‌که‌وتون له شوینی جهماعه‌تدا.

که‌وابو: (فَإِنْ تَقَدَّمَ) نه‌گه‌ر له شوینه‌که‌دا مه‌ئمووم به پیش نیامه‌که‌ی که‌وت (بَطَلَتْ) نو‌یژه‌که‌ی به‌تال‌ده‌بی (فِي الْجَدِيدِ) له فەرموده‌ی نو‌ی نیامی (شافیعی‌دا، جیاوازی نیه پیش که‌وتنه‌که: له سهره‌تا، یان له ناوه‌وه‌ی نو‌یژدا بی، هه‌روه‌که له سهر‌چاوه‌کاندا فەرموویانه.

(وَلَا تَضُرُّ مُسَاوَأَتُهُ) زیانی نیه: به‌یه‌کسانی له‌گه‌ل نیامه‌که‌ی پابوه‌ستی، واته: نو‌یژه‌که‌ی به‌تال‌نابی، به‌لام ناپه‌سنده، که‌وابو: (وَيُنْدَبُ تَخْلُفُهُ قَلِيلًا) سونته‌ته له شوینی جهماعه‌تدا مه‌ئمووم که‌میک له نیامه‌که‌ی دوا بکه‌وی، واته: سهره‌په‌نجه‌ی پی‌یه‌کانی له

وَالْإِعْتِبَارُ بِالْعَقِبِ، وَيَسْتَدِيرُونَ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ حَوْلَ الْكَعْبَةِ، وَلَا يَضُرُّ كَوْنُهُ أَقْرَبَ إِلَى الْكَعْبَةِ فِي غَيْرِ جِهَةِ الْإِمَامِ فِي الْأَصَحِّ، وَكَذَا لَوْ وَقَفَا فِي الْكَعْبَةِ وَاخْتَلَفَتْ جِهَتَاهُمَا، وَيَقِفُ الذَّكَرُ عَنْ يَمِينِهِ، فَإِنْ حَضَرَ آخَرُ أَخْرَمَ عَنْ يَسَارِهِ، ثُمَّ يَتَقَدَّمُ الْإِمَامُ أَوْ يَتَأَخَّرَانِ وَهُوَ أَفْضَلُ،

نواوهی پاژنه پی‌ئی نیعامه‌کی بی‌و له سئ گه‌زیش نوورتر نه‌بی، هه‌روه‌ک له (تحفة) (الشروانی) دا په‌ون کراوه‌ته‌وه.

(وَالْإِعْتِبَارُ بِالْعَقِبِ) پێشکه‌وتنو یه‌کسانی و نواکه‌وتن: له پێوه‌و له‌په‌کووعدا به‌گوێره‌ی پاژنه‌ی پی‌یه‌کانه‌و له‌ دانیشتندا به‌گوێره‌ی لاقینگ‌کانه‌و له‌ سوچه‌دا به‌گوێره‌ی په‌نجه‌ی پی‌یه‌کانه‌و له‌ پالدانه‌وه‌شدا به‌گوێره‌ی نه‌نیشته‌کانه‌، هه‌روه‌ک له‌ زۆریه‌ی سه‌رچاوه‌کاندا په‌ون کراوه‌ته‌وه.

(وَيَسْتَدِيرُونَ) له‌ نوێژی جه‌ماعه‌تدا مه‌ئموومه‌کان بازنه‌یی ریز ده‌بن (فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ) له‌ (الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ) له‌ (مكة) ی‌په‌رێزدا (حَوْلَ الْكَعْبَةِ) له‌ ده‌وره‌ی (كعبة) ی‌مالی‌خوا‌ی‌گه‌وره‌: كه‌ قیبه‌یه‌ (وَلَا يَضُرُّ) زیانی نیه‌ (كَوْنُهُ أَقْرَبَ إِلَى الْكَعْبَةِ) مه‌ئموومه‌كه‌ بۆ لای (كعبة) نزیکتر بی‌ (فِي غَيْرِ جِهَةِ الْإِمَامِ) له‌ لایه‌کانی‌تری جگه‌ له‌ لای نیعام (فِي الْأَصَحِّ) له‌ فه‌رمووده‌ی پاستردا، واته‌: چونكه‌ نه‌و پێشکه‌وتنه‌ له‌ لایه‌کی نیعام نیه‌، به‌ ناشین داناندی (وَكَذَا) هه‌روه‌ها زیانی نیه‌ (لَوْ وَقَفَا فِي الْكَعْبَةِ) نه‌گه‌ر نیعام و مه‌ئمووم له‌ ناو ژوره‌کی (كعبة) دا نوێژ بکه‌ن و مه‌ئموومه‌كه‌ش بۆ لای‌دیواری (كعبة) نزیکتر بی‌، به‌م مه‌رجه‌: (وَاخْتَلَفَتْ جِهَتَاهُمَا) لای په‌وتیکردنیان جیا بی‌: وه‌ک پشت له‌ یه‌کتر بکه‌ن، كه‌واته‌: نه‌گه‌ر هه‌ردووکیان به‌ره‌و یه‌ک دیوار نوێژ بکه‌ن، نه‌و کاته‌ نه‌روست نیه‌ مه‌ئمووم به‌ پێش نیعام بکه‌وی.

(وَيَقِفُ الذَّكَرُ عَنْ يَمِينِهِ) سوننه‌ته‌: نێرینه‌-هه‌رچه‌ند مندالیش بی‌- له‌ لای پاسته‌ی نیعام رابوه‌ستی، به‌ به‌لگه‌ی حه‌دیه‌سه‌کی (جانبی‌داهاتوو) (فَإِنْ حَضَرَ آخَرُ) جا نه‌گه‌ر نێرینه‌یه‌کی‌تریش هات (أَخْرَمَ عَنْ يَسَارِهِ) نه‌ویش له‌ لای چه‌په‌ی نیعامه‌که‌ی نوێژ داده‌به‌ستی (ثُمَّ) ئینجا له‌ دوا‌ی نوێژدا به‌ستن (يَتَقَدَّمُ الْإِمَامُ) نیعامه‌که‌ ده‌پواته‌ پێشوه‌ (أَوْ يَتَأَخَّرَانِ) یان هه‌ردوو مه‌ئموومه‌کان ده‌کشینه‌وه‌ دوا‌وه‌، ئینجا ده‌بنه‌ یه‌ک ریز.

(وَهُوَ أَفْضَلُ) کشانه‌وه‌ی مه‌ئموومه‌کان خێتره‌ له‌ پێشینه‌ پێشوه‌ی نیعامه‌که‌ ﴿عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا صَلَّى فَقُمْتُ عَنْ يَسَارِهِ فَأَخَذَ بِيَدِي فَأَدَارَنِي حَتَّى أَقَامَنِي عَنْ يَمِينِهِ، ثُمَّ جَاءَ جَبَّارُ بْنُ صَخْرٍ فَقَامَ عَنْ يَسَارِهِ، فَأَخَذَ بَأَيْدِينَا جَمِيعًا فَلَدَقْنَا حَتَّى أَقَامَنَا خَلْفَهُ﴾ رواه مسلم فی‌الزهد، پێغه‌مبه‌ر ﷺ هه‌لسا نوێژ بکا، منیش له‌ لای چه‌په‌ی پاوه‌ستام تاكو جه‌ماعه‌تی له‌گه‌ل بکه‌م، نه‌ویش ده‌ستی گرتم و سوپاندیمه‌ لای‌پاسته‌ی، ئینجا (جَبَّارِ)ش هات له‌ لای

وَلَوْ حَضَرَ رَجُلَانِ أَوْ رَجُلٌ وَصَبِيٌّ صُفًّا خَلْفَهُ، وَكَذَا امْرَأَةٌ أَوْ نِسْوَةٌ، وَيَقِفُ خَلْفَهُ
الرَّجَالُ ثُمَّ الصَّبِيَّانَ

چه په ی نویژی دابه ست، پیغه مبر ښځه ستی هر دوو کمانی گرت و له پشته خوی
کردینه به ک پیز.

که وایو: نه گرت له لای چه په ی نیمام پابوستی، یان په کیک له چه په و به کیک له راسته، یان
هر دوو کمانی له راسته، یان هر دوو کمانی له چه په پابوستی، یان په کیک له ته نیشتیکی
نیمام و نه وی تریش له پشته وه پابوستی، نه و حاله تانه گشتی ناپه سندن، به لام نویژ
به تال ناکن، هر وه ک له (المجموع) دا فرموویه تی.

نینجا بزانه: نه گرت نه گودجا مه نمومه که ی دوو له لای چه په ی نیمام نویژ دابیه ستی، نه و
کاته له پشته وه ی نیمام نویژ داده به ستی و مه نمومه که ی لای پرسته ده کشیته وه دواوه،
به لام نه گرت مه نمومه که ی دوو نافرته بو: نه وه به کسر له پشت مه نمومه که ی لای
پرسته وه نویژ داده به ستی، هر وه ک له زریه ی سرچاوه کاندای پرون کراوه ته وه.

(وَلَوْ حَضَرَ رَجُلَانِ) نه گرت له سره تاوه نوو پیاو به به که وه ناماده بون (أَوْ رَجُلٌ وَصَبِيٌّ)
یان پیاو وک و مندالیکي نیرینه (صُفًّا خَلْفَهُ) هر دوو کمانی له پشت نیمامه که به به ک پیز
پاده وه ستی، به به لگه ی حدیسه که ی پابردو، هم ﴿عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ﴾ فَصَفْتُ أَسَا
وَأَلْتَمِمْ وَرَاءَهُ وَالْعَجُوزُ مِنْ وَرَائِنَا﴾ رواه الشيخان، پیغه مبر ښځه پيشنوویژ ی بک کردن من و
کوړه په تیمه که به به ک پیز له پشت پیغه مبر ښځه پراوه ستاین و پیره دایکیشم له پشت نیمه
پراوه ستا.

(وَكَذَا امْرَأَةٌ) هر وه ها نه گرت ته نها به ک نافرته تیش ناماده بو، نه ویش له پشت نیمامه
نیره که پاده وه ستی (أَوْ نِسْوَةٌ) یان نه گرت کومه لیک نافرته ناماده بون نه وانیش له پشت
نیمامه نیره که پاده وه ستی، هر چنده مه چره میش بن، به به لگه ی حدیسه که ی (أنس) ی
پابردو، که وایو: ناپه سنده نافرته له ته نیشست نیمامی نیر، یان له ته نیشست مه نمومه
نیره کان نویژ دابیه ستی، هر چنده مه چره میش بن، به لام نویژه که به تال نابی، هر وه ک
له (المجموع) دا پرون کراوه ته وه.

(و) هر کانتیک له سره تاوه مه نمومه کان زکد بون به م شتویه پیز ده بن: (يَقِفُ خَلْفَهُ
الرَّجَالُ) پیاوه کان له پشت نیمامه که پاده وه ستی (ثُمَّ) نینجا نه گرت پیزه که ی پیاوان ته وایو
بوو (الصَّبِيَّانَ) له پشت پیاوه کانتیش مندال نیرینه کان پیز ده بن، به لام نه گرت پیزی
پیاوه کان ته وایو نه بو، نه و کاته به مندال نیرینه کان ته وایو ده کړی، هر وه ها نه گرت نه و
مندالانه پیش پیاوه کان ناماده بون و جیکه ی خویان له پیزی پیشه وه گرت، نابی
لایانبدنه پیزی دواوه، هر وه ک له زریه ی سرچاوه کاندای پرون کراوه ته وه.

ثُمَّ النِّسَاءُ، وَتَقِفُ إِمَامَتُهُنَّ وَسَطَهُنَّ، وَيُكْرَهُ وَقُوفُ الْمَأْمُومِ فَرْدًا بَلْ يَدْخُلُ الصَّفَّ إِنْ وَجَدَ سَعَةً، وَإِلَّا فَلْيَجُرْ شَخْصًا بَعْدَ الْأَحْرَامِ

(ثُمَّ) ثینجا له دواى پریزی منداله نیرینه کانیش (النِّسَاءُ) ئافرهت پریز ده بن، پیغه مبر ۛ ده فەرموی: ﴿لِيَلِيَنَّ مِنْكُمْ أَوْلُو الْأَحْلَامِ وَالْتَهَى ثُمَّ الَّذِينَ يَلُوكُهُمْ﴾ رواه مسلم، با خاوه ن عه قلو و بالفه کان له پشتەوهی من نوێژ دابیەستن، ثینجا ئەوانەى لەوان نزیکن لەو سیفەتەدا.

ثینجا بزانه: جیاوازی نیه پریزی نیرینه کان تەواو بویی، یان نا، ئافرهتەکان هەر له پشت ئەوان پریز دە بن، بە لکو ئەگەر تەنها یەك نیرینه ش ئاماده بێ، ئەوه نیرینه که له راستی ئیمامه که پاده وه سستی و ئافرهتە کانیش له پشت مەئموومە که پاده وه سستن، هەر چه ند مەحرە میش بن ﴿عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَمَّهُ وَأَمْرَأَةً مِنْهُمْ، فَجَعَلَهُ عَنْ يَمِينِهِ وَالْمَرْأَةَ خَلْفَ ذَلِكَ﴾ رواه مسلم، پیغه مبر ۛ پیشنوێژی بۆ من و ئافرهتێکی خۆمانی کرد، منی خسته لای راستی خۆی و ئافرهتە که شی خسته دواوه.

(وَتَقِفُ إِمَامَتُهُنَّ وَسَطَهُنَّ) سوننه ته: ئیمامه مییه که ی ئافرهتە تان له نێوانیاندا پابوه سستی ﴿عَنْ عَائِشَةَ وَأُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ عَنْهُمَا: أَلَهُمَا أَمَّا نِسَاءُ لَقَامَتَا وَسَطَهُنَّ﴾ رواهما الشافعي والبيهقي باساندین حسنین، حەزەتی (عائشە و أم سلمة) ئیمامه تییا ن بۆ ئافرهتە تان دە کردو له نێوانیاندا پاده وه سستان. بە لām ئەگەر ئیمامه که ی ئافرهتە تان نیر بوو، یان ئە نیرنه می بوو، ئەوه له پیشه وه پاده وه سستی.

ثینجا بزانه: ئەگەر کومه ئێکی پووت نوێژیان به جەماعەت دە کردو ئیمامه که شیان پووت بوو و چاوساگیان له گە لدا بوو و له پۆناکیشدا نوێژیان دە کرد، ئیمامه که ی ئەوانیش سه ره کو ئیمامه که ی ئافرهتە تان - له نێوانیاندا پاده وه سستی، هەروە که له سه ره چاوه کاندای پوون کراوه ته وه.

(وَيُكْرَهُ وَقُوفُ الْمَأْمُومِ فَرْدًا) ناپه سنده مەئمووم به تەنها پابوه سستی ﴿عَنْ أَبِي بَكْرَةَ: أَنَّهُ دَخَلَ الْمَسْجِدَ وَالنَّبِيُّ ﷺ رَاكِعٌ فَرَكَعَ دُونَ الصَّفِّ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: زَادَكَ اللَّهُ حَرَمًا وَلَا تَعْدُ﴾ رواه البخاري، (أبو بكرة) چووه مزگه وت و نوێژی دابه ست، جا پیش بگاته پریزی نوێژ پوکووعی برد، پیغه مبر ۛ فەرمووی: خوا زیاتر دلت بخاته سه ره جەماعەت کردن، جاریکی تریش وا مه که، واته: له دهره وه ی پریز نوێژ مه که.

(بَلْ يَدْخُلُ الصَّفَّ) بە لکو مەئمووم دە چیتە ناو پریزه که (إِنْ وَجَدَ سَعَةً) ئەگەر که لیتێکی دە ست که وتو خە لکیشی ئازار نه دە دا (وَإِلَّا) بە لām ئەگەر هیچ که لیتێکی دە ست نه که وت (فَلْيَجُرْ شَخْصًا) سوننه ته: یه کێک له پریزه که پابکیشیتە دهره وه (بَعْدَ الْأَحْرَامِ) پاش لبه ستنی نوێژ، تا کو له گە لی پریز بویی، واته: پیش دابه ستنی نوێژ حەرله پابکیشیتە دهره وه

وَلْيُسَاعِدْهُ الْمَجْرُورُ،

(وَلْيُسَاعِدْهُ الْمَجْرُورُ) سوننه ته مرقفه ډاکټر لوه کاش يارمه تی بدلو له گه لی ریز بیی، تاکو خیری یارمه تی دانی له سهر چاکه ی دهست بکوهی، که واته: نه گهر مرقفه که له وانه نه بو یارمه تی بدا، نه و کاته دروست نیه ډایکټر شیتته دهر وه؟ چونکه مه ترسی نازلوه ی لیده کری، هره وه که له زوری ی سهر چاوه کاندایوون کراوه ته وه.

﴿فَاكْادَارِي﴾: سوننه ته نیتوان نيمام وریزی په که می مه نوموه کان و هره وه نیتوان وریزی په که م دوهم و... هتد، له سی گز - واته: متر و نیویک - زیاتر نه بی و سوننه ته وریزه کان راست وړیک بکړی، نینجا تا وریزیک ته وادوبی، ناپه سنده هیچ وریزیک تر دایمه زړتندری، پیغه مبر ﷺ ده فرموی: ﴿أَقِمُوا الصَّوْفَ الْمُقَدَّمْ ثُمَّ الَّذِي يَلِيهِ، لِمَا كَانَ مِنْ نَقْصٍ فَلْيَكُنْ فِي الصَّوْفِ الْمُؤَخَّرِ﴾ رواه أبو داود یاسناد حسن، وریزی پیغه وه ته وادوبکې نینجا وریزی دوی وی، جا هر ناته وادوبکې ه بی، با له وریزی دواوه بی.

هره وه سوننه ته مه نوموه کان پال به په کتری بدن و کله یی له نیتواناندا نه بی، پیغه مبر ﷺ ده فرموی: ﴿أَقِمُوا الصُّفُوفَ وَحَافُوا بَيْنَ الْمَنَاقِبِ وَسَلُّوا الْخَلَلَ وَلْيُؤَا بِأَيْدِي إِخْوَانِكُمْ وَلَا تَذَرُوا فُرُجَاتِ الشَّيْطَانِ، وَمَنْ وَصَلَ صَفًّا وَصَلَهُ اللَّهُ وَمَنْ قَطَعَ صَفًّا قَطَعَهُ اللَّهُ﴾ رواه أبو داود یاسناد صالح، وریزه کانی نویژ راست وړیک بکې و شانتان به رامبر په کتری بکې و کله یی نه کان پر بکې نه وه، شانتان بق دهستی براکتان نه رمو شل بکې، واته: له ته نیش خوتان جیگه یان بکې نه وه، هیچ کله یی بکې شیتان مه یی نه وه - واته: شیتان نیت نیتوان کله یی نه کان - هر که سیک وریزیک نویژ بگه یی نیت وه په خوا بیگه یی نیت په رحمتی خوی، هر که سیک وریزیک نویژ لیک بیچریني خوا له رحمتی خوی بیچریني.

جا نه گهر مه نوموه کان نه و سوننه ته یان به جی نه هیتا، سوننه ته نيمام فرمانیان پی بکا ﴿عَنْ أَنَسٍ: أَقِيَمَتِ الصَّلَاةَ فَأَقْبَلَ عَلَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ بَوَّجْهِ فَقَالَ: أَقِيمُوا صُفُوفَكُمْ وَتَرَاوُوا﴾ رواه الشيخان، نيقامه تی نویژ کرا، نینجا پیغه مبر ﷺ ووی له نيمه کړو فرموی: وریزه کانتان وړیک بکې و پال به په کتری بدن.

نینجا بزانه: پیغه مبر ﷺ ده فرموی: ﴿إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى الَّذِينَ يَصِلُونَ الصُّفُوفَ الْأُولَى﴾ رواه أبو داود بسند صالح، خوی گه وده په رحمت دباریتیتته سهر نه و که سانی وریزه کانی په که م ته وادوبکې، مه لایکه تیش دوعای لیخو شېبونیان بق ده کې. که وادوب: گه وده ترین وریزی پیاوان وریزی په که م: که له پشت نيمام وه دهست پی ده کا، نینجا وریزه که یی تر... هتد، هره وه لای راسته ی گشت وریزیک - هر چه ند دوریش بی - له لای چه په گه وده تره، هر چه ند نزیکش بی، به لام پشت نيمام - به هوی نزیکي - له لای راسته ش گه وده تره، هر وه که له (الشبراملسی) و (الشروانی) دا وویون کراوه ته وه.

وَيُشْتَرَطُ عَلَيْهِ بِاتِّقَالَاتِ الْإِمَامِ: بِأَنْ يَرَاهُ أَوْ بَعْضَ صَفٍّ أَوْ يَسْمَعَهُ أَوْ مُبَلِّغًا، وَإِذَا جَمَعَهُمَا مَسْجِدًا صَحَّ الْإِقْدَاءُ وَإِنْ بَعْدَتْ الْمَسَافَةُ وَحَالَتْ أُنْيَةُ،

نه‌وش وا ده‌گه‌یه‌نی: که ریزی نووهم و سی‌یه‌م...هتد، له پشت نیمامه‌وه ده‌ست پی‌ده‌کری، نینجا به راسته و چه‌په‌دا ته‌واو ده‌کری، به‌لگه‌ش حه‌بسه‌که‌ی (انس) و یه‌تیمه‌که‌ی پابردوه، والله تعالی أعلم.

نووهم مهرچی نیقتیدا: (وَيُشْتَرَطُ عَلَيْهِ) به‌مهرج دانندراوه: مه‌ئوموم ناگادار بی (بِاتِّقَالَاتِ الْإِمَامِ) له جموجولی و دانش‌تنو هه‌لسانه‌وه‌ی نیمام (بِأَنْ يَرَاهُ) وه‌ک به‌خوی نیمامه‌که‌ی بیینی (أَوْ بَعْضَ صَفٍّ) یان به‌شه‌ پریزکی مه‌ئومومه‌کان بیینی (أَوْ يَسْمَعَهُ) یان گوئی له نیمامه‌که‌ی بیی (أَوْ مُبَلِّغًا) یان گوئی له راگه‌یه‌نرێک بی: که جموجولی نیمام ده‌گه‌یه‌نیتته مه‌ئومومه‌کان، جیاوازی نیه: نه‌و راگه‌یه‌نره به‌خوی نویژ بکا، یان نا، جا نه‌گه‌ر له کاتی نویژکردندا راگه‌یه‌نره‌که‌ پویش، واجبه: مه‌ئومومه‌کان نیه‌تی جیا‌بوونه‌وه‌ بیئن، مه‌گه‌ر بزائن له پیش ته‌واو‌بوونی نوو پوکن ده‌گه‌پیتته‌وه، نه‌و کاته‌ چاوه‌پوانی ده‌که‌ن، مه‌روه‌ک له (تحفه) و (نهایه)‌دا پوون کراوه‌ته‌وه.

سی‌یه‌م مهرچی نیقتیدا: مهرجه نیمام و مه‌ئوموم له‌ حاله‌تی نیقتیدا‌دا له‌ یه‌ک شویتندا کو بیینه‌وه، جا نه‌م گزیبوونه‌وه‌په‌ش چوار حاله‌تی هه‌نه:

حاله‌تی‌یه‌که‌م: مه‌رووکیان له‌ ناو مزگه‌وتداین (وَإِذَا جَمَعَهُمَا مَسْجِدًا) مه‌ر کاتی‌ک مزگه‌وتی‌ک نیمام و مه‌ئومومی له‌ ناو‌خوی‌دا کۆ کردنه‌وه (صَحَّ الْإِقْدَاءُ) دروسته: مه‌ئوموم نیقتیدا به‌ نیمامه‌که‌ بکا (وَإِنْ بَعْدَتْ الْمَسَافَةُ) هه‌رچه‌ند نیتوانه‌که‌شیان زۆر لیک دور بی: وه‌ک نیمام له‌ پیشه‌وه‌ی مزگه‌وتدایی و مه‌ئومومیش له‌ پشته‌وه‌دایی (وَحَالَتْ أُنْيَةُ) هه‌رچه‌ند دیوارو بان و شتی‌تریش بکه‌ویتته نیتوان نیمام و مه‌ئومومه‌که، به‌لام به‌و مهرجه‌ی ده‌رگایه‌کی وه‌های تی‌دایی: بتوانی تی‌یدا بپواته‌ لای نیمامه‌که‌ به‌گویره‌ی عاده‌ت:

واته: له‌م حاله‌تی‌دا ناو مزگه‌وتدا هه‌رچه‌ند له‌ چوونه‌ ژووره‌وه‌و هاتنه‌ ده‌روه‌شدا خوار بییتته‌وه‌و پشتی بکه‌ویتته‌ قیبله‌ زبانی نیه، هه‌ر وه‌ک له‌ (الشروانی) و (عانة)‌دا پوون کراوه‌ته‌وه.

نینجا بزانه: په‌نجه‌ره وه‌ک ده‌رگا نیه، واته: نه‌گه‌ر ده‌رگا نه‌بو، نیقتیدا له‌ پشت په‌نجه‌ره‌ی مزگه‌وته‌وه‌ دروست نیه، هه‌ر وه‌ک له‌ (مغنی)‌دا فهرموویه‌تی.

که‌وابو: مهرجه له‌ ژێر زه‌مین و سه‌ریان‌ی مزگه‌وته‌وه‌ ده‌رگا و په‌یژه‌یه‌کی وه‌ها هه‌بن: بگوئجی له‌وێوه‌ بپواته‌ ناو مزگه‌وت به‌گویره‌ی عاده‌ت، نه‌گینا: نیقتیدا دروست نیه، جا له‌ حاله‌تانی پابردو و جیاوازی نیه: ده‌رگا‌که‌ دایخری و کللی لرابی، یان کراوه‌ بی.

وَلَوْ كَانَا بِفَضَاءٍ شُرْطَ أَنْ لَا يَزِيدَ مَا بَيْنَهُمَا عَلَى ثَلَاثِمِائَةِ ذِرَاعٍ تَقْرِيباً وَقِيلَ تَحْدِيداً، فَإِنْ تَلَّاحَقَ شَخْصَانِ أَوْ صَفَّانِ أُعْثِرَتِ الْمَسَافَةُ بَيْنَ الْأَخِيرِ وَالْأَوَّلِ، وَسَوَاءٌ الْفَضَاءُ الْمَمْلُوكُ وَالْوَقْفُ وَالْمُبْعُضُ وَلَا يَضُرُّ الشَّارِعُ الْمَطْرُوقُ وَالنَّهْرُ الْمُخَوِّجُ إِلَى سَبَاحَةِ عَلَى الصَّحِيحِ،

هر روه ها بزانه: هه یوان و حه وشی مزگهوت هه به مزگهوت داده ندرین له گشت بریاره کانی پابر بودا، هه چه ند پیسو بی پزیش بکرین، هه وهك له سه رچاوه کانداه له حاشیه کانی (القلیوبی) و (البجیرمی) دا نه و مه سه لانه رهون کراونه وه.

حاله تی دو وه: هه روه وکیان له ده شتایی دا بن (وَلَوْ كَانَا بِفَضَاءٍ) نه گهر نیام و مه نوم له شوینکی به رفراوانی بی په رده دا بون: وهك هه لکی گه ووه به رین، یان شوینکی ده شتایی (شُرْطَ) به مه رج دانداوه (أَنْ لَا يَزِيدَ مَا بَيْنَهُمَا عَلَى ثَلَاثِمِائَةِ ذِرَاعٍ) نیوان نیام و مه نوم له سیسه د گز زیاتر نه بی، واته: له سه نو په دجا متر (تَقْرِيباً) نه و نه دنازه به نه دنازه به کی نزیکه روه به، که واته: نه گهر سی گه زیش زیاتر بی زانی نیه (وَقِيلَ تَحْدِيداً) له فهرموده به کی بی میزدا: نه و نه دنازه به سنووردانانه و نابی زیاتر بی.

(فَإِنْ تَلَّاحَقَ شَخْصَانِ) جا نه گهر له پشت نیامه وه دوو کهس به دوا به کدا پراوه ستان (أَوْ صَفَّانِ) یان دوو ریز به دوا به کدا به ستران (أُعْثِرَتِ الْمَسَافَةُ) نه و سیسه د گه زه په چاو ده کری (بَيْنَ الْأَخِيرِ وَالْأَوَّلِ) له نیوان ریزی ناخبرو ریزی به کم، واته: له نیامه وه ناژمیرد، چونکه هه ریزك وهك نیام وایه بق ریزی پشته وهی.

(وَسَوَاءٌ) یه کسانه له و بریاره ی پابر بودا (الْفَضَاءُ الْمَمْلُوكُ) نه و شوینه ی ملک کی که سیک بی و (وَالْوَقْفُ) نه وهی وه فکراو بی و (وَالْمُبْعُضُ) نه وهی به شیک کی ملک بی و به شیک کی وه قف بی، یان هیچان نه بی، به لکو ده شتیک کی بی خاوه ن بی.

(وَلَا يَضُرُّ الشَّارِعَ الْمَطْرُوقُ) زانی نیه پتگیه کی به پتوار بگویتته نیوان (وَالنَّهْرُ الْمُخَوِّجُ إِلَى سَبَاحَةٍ) هه روه ها زانی نیه رهوپاریکی ودها بگویتته نیوان: که پتویستی به مه له وانی بی (عَلَى الصَّحِيحِ) له سه ر فهرموده ی پاست، چونکه نه و دوانه به په رده دلنا ندرین و پتگی هاتوچ ناگرن.

که وایو: نه گهر نیام له ده ریادا له ناو که شتیه کی سه ر والادا بوو و مه نومویش له ناو که شتیه کی تری سه ر والادا بوو، یان نه و له سه ر بانیک بوو و مه نومویش له سه ر بانیک تر بوو، هه روه بانه کهش په یزه یان دهاته وه نه و کولانه ی نیوانیان و به بی پشت له قیبله کردن مه نوم ده گه یشته لای نیام، نه وه له و دوو حاله ته شدا ثیقیتدا دروسته، به و مه رجه ی نیوانیان له سیسه د گز زیاتر نه بی، هه وهك له (تحفه) و (نهایه) و حاشیه کانیاندا هه روه مه سه له رهون کراونه وه.

فَإِنْ كَانَ فِي بَنَاتَيْنِ كَصَخْنٍ وَصَفَّةٍ أَوْ نَيْتٍ فَطَرِيقَانِ أَصَحُّهُمَا: إِنْ كَانَ بِنَاءُ الْمَأْمُومِ يَمِينًا أَوْ شِمَالًا وَجَبَ اتِّصَالُ صَفٍّ مِنْ أَحَدِ الْبَنَاتَيْنِ بِالْآخَرِ، وَلَا تَضُرُّ فُرْجَةٌ لَا تَسْعُ وَاقِفًا فِي الْأَصَحِّ، وَإِنْ كَانَ خَلْفَ بِنَاءِ الْإِمَامِ فَالْصَّحِيحُ صَحَّةُ الْقُدْوَةِ بِشَرْطِ أَنْ لَا يَكُونَ بَيْنَ الصَّفَّيْنِ أَكْثَرُ مِنْ ثَلَاثَةِ أَذْرُعٍ، وَالطَّرِيقُ الثَّانِي: لَا يَشْتَرِطُ إِلَّا الْقُرْبُ كَالْفَضَاءِ إِنْ لَمْ يَكُنْ حَائِلٌ

حاله‌تی سنی‌یهم: له ناو خانوواندا بن (فَإِنْ كَانَ فِي بَنَاتَيْنِ) نه‌گهر نیمامو مه‌نموم له ناو دوو خانوودا بون (كَصَخْنٍ) وهك به‌کیکیان له ناو حه‌وشی خانووه‌که‌دا بی (وَصَفَّةً) به‌کیکش له ناو که‌پرئکی خانووه‌که‌دا بی (أَوْ نَيْتٍ) یان به‌کیکیان له ناو ژورئکی خانووه‌که‌دا بی و نه‌وی‌تریش له شوئینکی‌تردا بی، له‌و‌حاله‌ته‌دا (فَطَرِيقَانِ) دوو ړنگه‌ی مه‌زه‌ب له‌م مه‌سه‌له‌یه‌دا هه‌نه:

(أَصَحُّهُمَا) به‌که‌میان که‌ نیمامی (الرافعی) به‌ راستتری داناوه، نه‌مه‌یه: (إِنْ كَانَ بِنَاءُ الْمَأْمُومِ) نه‌گهر نه‌و ژووره‌ی مه‌نموم تی‌یدا راوه‌ستاوه (يَمِينًا أَوْ شِمَالًا) له راسته‌ی نیمامه‌که‌ بوو، یان له چه‌په‌ی بوو (وَجَبَ اتِّصَالُ صَفٍّ مِنْ أَحَدِ الْبَنَاتَيْنِ) واجبه: ږیزئک له به‌کیک له‌و ژوورانه‌وه بگاته‌وه به‌ک (بِالْآخَرِ) له‌گال ږیزی خانووه‌که‌ی‌تر، واته: مه‌نموم‌ی نه‌و خانووه‌ پال وه مه‌نموم‌ی نه‌م خانووه‌ بدا، به‌لام (وَلَا تَضُرُّ فُرْجَةٌ) زیانی نیه که‌لینئکی که‌م له نیوانیاندا هه‌بی: که‌ (لَا تَسْعُ وَاقِفًا) جی‌که‌ی مرقئیکسی راوه‌ستای تی‌دا نه‌بیته‌وه (فِي الْأَصَحِّ) له‌ فهرموده‌ی راستردا.

به‌لام (وَإِنْ كَانَ خَلْفَ بِنَاءِ الْإِمَامِ) نه‌گهر شوئینی مه‌نموم‌ه‌که‌ له پشت شوئینی نیمام بوو (فَالصَّحِيحُ) فهرموده‌ی راست: (صَحَّةُ الْقُدْوَةِ) درسته‌ نیقتیدا به‌ نیمامه‌که‌ بکا (بِشَرْطِ أَنْ لَا يَكُونَ بَيْنَ الصَّفَّيْنِ أَكْثَرُ مِنْ ثَلَاثَةِ أَذْرُعٍ) به‌و مرجه‌ی نیوان هه‌ردوو ږیزه‌که‌ له سنی‌ گز زیاتر نه‌بی.

نیجا بزانه: نه‌م ړنگه‌به‌ی‌یه‌که‌م لای زږویه‌ی‌زانایان بی‌هیزه، که‌وابو: په‌فتار به‌ ړنگه‌ی دووه‌میان ده‌کړی، که‌ نه‌مه‌یه: (وَالطَّرِيقُ الثَّانِي) ړنگه‌ی‌دووه‌م که‌ راستره‌که‌یانه: (لَا يَشْتَرِطُ إِلَّا الْقُرْبُ) به‌ مرچ داناندړی ته‌نها نزیکی نه‌بی، واته: مرجه‌ نیوان نیمامو مه‌نموم، یان ږیزه‌کان له سیسه‌د گز زیاتر نه‌بی (كَالْفَضَاءِ) وه‌کو شوئینی ده‌شتایی، واته: به‌ به‌ککه‌یشتنه‌وه‌ی ږیزه‌کان مرچ نیه، که‌وابو: جیاو‌زای نیه: مه‌نموم‌ه‌که‌ له‌ راسته، یان له چه‌په، یان له پشت‌وه‌ی نیمام بی، به‌لام به‌م مرجه‌ش (إِنْ لَمْ يَكُنْ حَائِلٌ) نه‌گهر په‌رده له نیوان شوئینی‌نیمامو مه‌نموم‌دا نه‌بی: وه‌ک مه‌نموم‌که‌ نیمام ببینی، یان مه‌نموم‌ه‌کانی‌تر ببینی و بشگودجی به‌ بی‌پشت له‌ قبیله‌کردن بې‌وا ته‌ لای نیمام.

أَوْ حَالٍ بَابٍ نَافَذٍ، فَإِنْ حَالَ مَا يَمْنَعُ الْمُرُورَ لَالرُّؤْيَةَ فَوَجْهَانِ، أَوْ جِدَارٍ بَطَلَتْ بِاتِّفَاقِ
الطَّرِيقَيْنِ، قُلْتُ: الطَّرِيقُ الثَّانِي أَصَحُّ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَإِذَا صَحَّ اقْتِدَاؤُهُ فِي بِنَاءِ آخَرٍ صَحَّ
اِقْتِدَاءُ مَنْ خَلْفَهُ وَإِنْ حَالَ جِدَارٌ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْإِمَامِ،

(أَوْحَالَ) یان شتیکی وها بووه پەردە: که (باب نافیذ) دەرگایەکی وەهای تێدا کراییتەو: هاتوچۆی تێدا بکریو له بەرامبەر دەرگا کەش مەرقۆقە، یان پیزیک پاوەستا بێو نیمامە، یان مەئموومەکی پشت نیمامە بێینی و بشکوونجی بە بێ پشت لە قیبلە کردن بپوانە لای مەرقۆقە، یان پیزە، چونکە ئەو مەرقۆقە، یان ئەو پیزە وەکو نیمام وایە بۆ پیزەکانی ناو ژووهرەکانی تر، کەواتە: لێژەدا دروست نیه له شوێنی نوێژدا ئەوانەى ناوژووهرەکانی تر له پێش ئەو مەرقۆقە، یان ئەو پیزە پابووستەو دروست نیه: پێش ئەوان نوێژ دابیەستەو نابێ نێوانیان له سیسەد گەز زیاتر بێ.

ئێتر جیاوژای نیه دەرگا: که پاستە، یان له چهپە، یان له پشتەوێ نیمام بێ، جا ئەگەر له ناو نوێژدا مەرقۆقە، یان پیزە، ئەما، یان دەرگا پێوە دراو و نەشکوونجا بکریتەو، ئەو کاتە زیانی نیه، بەو مەرجەى پێوە درانه کەش به فرمان و کرداری وى نەبێو له جموجۆلی نیمام ئاگادار بێ، چونکە ئەگەر ئاگادار نەبێ، واجبه: به دل نیه تی جیا بونەو بێینی و به تەنها نوێژەکی ئەواو بکا، ئەگینا: نوێژەکی بەتال دەبێ، هەرۆک له زۆریه سەرچاوه کاندای ئەو مەسلانە پوون کراونەو.

(فَإِنْ حَالَ) جا ئەگەر کەوتە نێوانیان (مَا يَمْنَعُ الْمُرُورَ) پەردەیهکی وەها: که پێگەى هاتوچۆی دەرگرت (لَالرُّؤْيَةَ) بەلام پێگەى بێتینی نەدەرگرت: وەکو پەنجەرە، یان پێگەى بێتینی دەرگرت بەلام پێگەى هاتوچۆی نەدەرگرت: وەکو دەرگای پێوە دراو (فَوَجْهَانِ) دوو فەرمووده هەنە، پاسترە که یان ئەمەیه: ئیقتیدایە که دروست نیه و نوێژە که بەتالە، هەرۆک له سەرچاوه کاندای فەرموویانە (أَوْ جِدَارٍ) یان دیوارێکی بێ دەرگا له نێوانیاندا بووه پەردە، یان دەرگایەکی کلێل دراو (بَطَلَتْ) دیسان ئیقتیدایە که بەتالە و نوێژە که دروست نیه (بِاتِّفَاقِ الطَّرِيقَيْنِ) به بەکدهنگی پێگەى یه که مەئمووم (قُلْتُ) نیمامی (النواوی) دەفەرمووی (الطَّرِيقُ الثَّانِي) پێگەى دووم (أَصَحُّ) پاسترە له پێگەى یه که م (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

(وَإِذَا صَحَّ اقْتِدَاؤُهُ) هەر کاتیک ئیقتیدای مەئمووم به نیمامەو دروست بێ (فِي بِنَاءِ آخَرٍ) که مەئموومە که له ژووړکی تر دا بێ جگه له ژووړه کهى نیمام (صَحَّ اقْتِدَاءُ مَنْ خَلْفَهُ) ئیقتیدای مەئموومەکانی پشتەو بێ و پاستە و چهپەشی دروسته (وَإِنْ حَالَ جِدَارٌ) هەرچەند دیوارێکی بێتە پەردە (بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْأَمَامِ) له نێوان نیمام و مەئموومەکانی پشتەو و پاستە و چهپە، چونکە بۆ ئەوانە پێشەخۆیان وەکو نیمام وایە، کەوابو:

وَلَوْ وَقَفَ فِي غُلُوٍّ وَإِمَامُهُ فِي سُفْلٍ أَوْ عَكْسُهُ شَرِطَ مُحَاذَاةٍ بَعْضُ بَدَنِهِ بَعْضَ بَدَنِهِ، وَلَوْ وَقَفَ فِي مَوَاتٍ وَإِمَامُهُ فِي مَسْجِدٍ فَإِنْ لَمْ يَحُلْ شَيْءٌ فَالْشَّرْطُ التَّقَارُبُ مُقْتَبِرًا مِنْ آخِرِ الْمَسْجِدِ، وَقِيلَ مِنْ آخِرِ صَفٍّ، وَإِنْ حَالَ جِدَارٌ أَوْ بَابٌ مُغْلَقٌ مَنَعَ،

هر مه‌نمومیک بکه ویته پیش نه‌م ریزه نیقتیدای دروست نیو نویژی به‌تاله، چونکه به‌خوی ناتوانی به بی پشت له‌قیبله‌کردن- به‌رؤیشتنیکی‌عاده‌تی- بپواته لای پیزی پشته‌خوی و به‌هوی پهرده‌ش په‌یوه‌ندی‌خوی له‌گه‌ل نیامه‌که‌ی‌دا پچراوه، ه‌روه‌ک باسمان کردو له‌سهرچاوه‌کانیشدا پوون کراوه‌ته‌وه.

(وَلَوْ وَقَفَ فِي غُلُوٍّ) نه‌گه‌ر مه‌نموم له‌سهر خانوویکی بلند بوو (وَإِمَامُهُ فِي سُفْلٍ) نیامه‌که‌ش له‌خواره‌وه بوو (أَوْ عَكْسُهُ) یان به‌پیچه‌وانه: نه‌و له‌خواره‌وه بوو و نیامه‌که‌ش له‌سهره‌وه بوو (شَرِطَ مُحَاذَاةٍ بَعْضُ بَدَنِهِ) به‌مهرج داندراوه- له‌پڼگه‌ی په‌که‌می بی‌هیژدا- به‌شیکی لاشه‌ی مه‌نموم‌که‌ به‌رامبر (بَعْضُ بَدَنِهِ) به‌شیکی لاشه‌ی نیامه‌که‌ بی: وه‌ک سهری خواره‌وه به‌رامبر قاچی سهره‌وه بی، به‌لام له‌پڼگه‌ نووه‌مه‌که‌ی راستردا: نه‌وه مهرج نیو، به‌لگو ته‌نما مهرجه‌ نیوانیان له‌سیسه‌د گه‌ز زیاتر نه‌بی، ه‌روه‌ها نه‌گه‌ر نیامو مه‌نموم ه‌ربوکیان له‌ناو مزگه‌وتدا بون، نه‌م مهرجه‌ش پتویست نیو به‌ه‌موو جزیک نیقتیدا دروسته، ه‌روه‌ک له‌زوری‌ی سهرچاوه‌کاندا پوون کرلوه‌ته‌وه.

نینجا بزانه: که‌شتی والا س‌راته: ه‌م ئوتومبیلی والا- وه‌ک ده‌شتو بیابان وایه، خیمه‌و که‌شتی سهریو‌شکراو‌س‌اته: ئوتومبیلی سهریو‌شکراویش- وه‌کو ژور وایه، ه‌روه‌ک له‌(المجموع) و (مغنی)‌دا پوون کراوه‌ته‌وه.

حاله‌تی‌چواره‌م: په‌کبکیان له‌مزگه‌وتدا نه‌وی‌تیش له‌ده‌ره‌وه‌دا بی (وَلَوْ وَقَفَ فِي مَوَاتٍ) نه‌گه‌ر مه‌نموم له‌ده‌روه‌ی مزگه‌وت له‌کولانیک، یان له‌ده‌شتیکی بی‌خواه‌ندا بوو (وَإِمَامُهُ فِي مَسْجِدٍ) نیامه‌که‌شی له‌ناو مزگه‌وتدا بوو، یان به‌پیچه‌وانه‌وه بوو، له‌ه‌ربوو حاله‌تیشدا مزگه‌وتو کولانه‌ک، یان ده‌شته‌که پیکوه‌ بوون (فَإِنْ لَمْ يَحُلْ شَيْءٌ) نه‌گه‌ر هیچ پهرده‌یه‌ک له‌نیوانیاندا نه‌بو (فَالشَّرْطُ التَّقَارُبُ) مهرجه: لیک نزیک بن، واته: نیوانیان له‌سیسه‌د گه‌ز زیاتر نه‌بی (مُقْتَبِرًا مِنْ آخِرِ الْمَسْجِدِ) نه‌و سیسه‌د گه‌زه له‌کوتایی مزگه‌وته‌وه په‌چاو ده‌کری (وَقِيلَ) له‌فرموده‌یه‌کی بی‌هیژدا (مِنْ آخِرِ صَفٍّ) له‌نواترین ریزه‌کانی ناو مزگه‌وته‌وه په‌چاو ده‌کری.

(وَإِنْ حَالَ جِدَارٌ) به‌لام نه‌گه‌ر نیواریکی بی‌ده‌رگا له‌نیوانیاندا بووه پهرده (أَوْ بَابٌ) یان نیواره‌که ده‌رگای تی‌دا بوو، به‌لام (مُغْلَقٌ) کلیدراو بوو (مَنَعَ) له‌ه‌ربوو مه‌سه‌له‌دا نیقتیدای مه‌نموم‌ه‌کانی پشته‌وه‌یان قه‌ده‌غه ده‌کاو نویژه‌که به‌تاله، چونکه پڼگه‌ی ه‌اتوچو نیو، جیاو‌زای نیو: نیواره‌که هی مزگه‌وت بی، یان نا.

وَكَذَٰلِكَ الْبَابُ الْمَرْدُودُ وَالشُّبَّاهُ فِي الْأَصَحِّ، قُلْتُ: يُكْرَهُ إِرْتِفَاعُ الْمَأْمُومِ عَلَى إِمَامِهِ وَعَكْسُهُ إِلَّا لِحَاجَةٍ لَيْسَتْ حَبًّا، وَلَا يَقُومُ حَتَّى يَفْرُغَ الْمُؤَدِّنُ مِنَ الْإِقَامَةِ،

(وَكَذَٰلِكَ الْبَابُ الْمَرْدُودُ) هر ودها نه گهر دهرگاهه پیوه درویش بی، ثیقیدای مه نوممه کانی پشته ودهی دروست نیه، چونکه ریگهی دیتن ده گری (وَالشُّبَّاهُ) هر ودها نه گهر په دجه رهش له نیواندا ه بی ثیقیدای مه نوممه کانی پشته ودهی دروست نیه، چونکه ریگهی هاتوچو ده گری (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده ی راستردا، هر ودها نه گهر دهرگاهه کراوهش بی، به لام هیچ کس له بهرامبری پانه وه ستابی، دیسان ثیقیدای ریزه کانی پشته ودهی دروست نیه، چونکه په پیوه ندی له نیواندا نیه، هر وده له سرچاوه کاندای پوون کراوه ته وده.

نینجا بزانه: مه بهست به هاتوچو له هر سیک حالت ته کانی جگه له ناو مزگه وتدا نه وده یه: به بی پشت له قیبله کردن بتوانی پرواته لای نیامه که ی، واته: به لام نه گهر راسته، یان چه په ی ده که وته لای قیبله زیانی نیه، هر وده له (تحفة) و (نهایة) حاشیه کانیاندا پوون کراوه ته وده. (قُلْتُ) نیامی (النواوی) ده فرموی (يُكْرَهُ إِرْتِفَاعُ الْمَأْمُومِ عَلَى إِمَامِهِ) ناپه سنده: شوینی مه نومم له شوینی نیامه که ی به رزتر بی و (وَعَكْسُهُ) پیچه وانهش ناپه سنده، واته: شوینی نیام له شوینی مه نومم به رزتر بی، هر چند له مزگه وتیشدا بن (عَنْ حَذِيفَةَ: أَنَّهُ صَلَّى عَلَى ذُكَّانٍ وَالنَّاسُ أَسْفَلُ مِنْهُ فَجَذَبَهُ أَبُو سَعْدٍ وَقَالَ: أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ أَصْحَابَكَ يَكْرَهُونَ ذَلِكَ) رواه الشافعی وأبو داود وغيرهما یاسناد صحیح، حه زده تی (حذيفة) له سهریانی دوکانیک نیامه تی کردو مه نوممه کانیس له خواره وده بون، نینجا (أبو مسعود) رایکیشا خواره وده و فرموی: نه ترانیوه (صحابه) کان نه م کاره یان به ناپه سند داناوه؟.

(إِلَّا لِحَاجَةٍ) ته نها له بهر پیویستی نویژ نه بی: وده فیرکردنی مه نوممه کان (فَيُسْتَحَبُّ) نه و کاته سوننه ته، چونکه جارتک پیغه مبر پیغه مبر له سر مینبر نویژی گرد تاگو (صحابه) لی فیر ببن هر وده له (بخاری و مسلم) دا هاتوه، هر ودها نه گهر له شوینه که دا یه کسانی نه گونجی نه و کاتهش ناپه سند نیه، هر وده له رزتری سرچاوه کاندای پوون کراوه ته وده.

(وَلَا يَقُومُ) سوننه ته: نیام و مه نومم - نه گهر دانیشتوو بون - هالنه ستنه وده پیوه (حَتَّى يَفْرُغَ الْمُؤَدِّنُ مِنَ الْإِقَامَةِ) تا بانگه دریان یه کیکی تر - هه موو نیقامه ته که ته واو ده کا، له (المجموع) دا به لگهی به م فرموده ی پیغه مبر پیغه مبر هیتاوه: (إِذَا أَلِمَّتِ الصَّلَاةُ فَلَا تَقُومُوا حَتَّى تَرَوْنِي) رواه الشيخان، هر کاتیک دهست به نیقامه ت کرا، نیوه هالنه ستنه پیوه تا من ده بینن. واته: پیغه مبر پیغه مبر له نوای ته واو پیونی نیقامه ت ده هاته نویژ کردن، هر وده

وَلَا يَتَدَيُّ نَفْلًا بَعْدَ شُرُوعِهِ فِيهَا، فَإِنْ كَانَ فِيهِ أَتَمُّهُ إِنْ لَمْ يَخْشَ قُوَّةَ الْجَمَاعَةِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ.
(فصل) شَرَطُ الْقُدْوَةِ: أَنْ يَتَوَيَّ الْمَأْمُومُ مَعَ التَّكْبِيرِ الْإِقْتِدَاءَ

له (تحفه) دا فرموده‌ی، به لام نه‌گه‌ر له کاتی ده‌ست پی‌کردنی نیقامه‌تدا نیمام، یان مه‌نموم به پی‌وه بوو، یان له و کاتدا هاته ناو مزگه‌وت، نه‌وه با هر به پی‌وه پابه‌وستی و دانه‌نیشی، هر وه له (تحفه) و (الشروانی) دا پوون کراوه‌ته‌وه.

(وَلَا يَتَدَيُّ نَفْلًا) نابی هیچ که‌سیک هیچ جوړه سوننه‌تیک ده‌ست پی بکا (بَعْدَ شُرُوعِهِ فِيهَا) له پاش ده‌ست پی‌کردنی نیقامه‌ت، چونکه گشت جوړه سوننه‌تیک له پاش ده‌ست پی‌کردنی نیقامه‌ت ناپه‌سنده، هر وه له باسی بانگ و نیقامه‌تدا به‌لگه‌مان بق هیناوه، به لام (فَإِنْ كَانَ فِيهِ) نه‌گه‌ر نه‌وه له ناو سوننه‌ته‌که‌دا بوو، واته: دایه‌ستبو، نینجا نیقامه‌ت کرا (أَتَمُّهُ) سوننه‌ته: ته‌واوی بکا، نینجا جه‌ماعه‌ت بکا (إِنْ لَمْ يَخْشَ قُوَّةَ الْجَمَاعَةِ) به‌و مهرجی نه‌ترسی گشت جه‌ماعه‌تیکی له ده‌ست بجی (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

که‌واته: نه‌گه‌ر تا نه‌وه سوننه‌ته‌که‌ی ته‌واو ده‌کرد نیمام سه‌لامی ده‌داوه و چاوه‌پوانی هیچ جه‌ماعه‌تیکی تریش نه‌ده‌کرا، نه‌وه کاته سوننه‌ته: سوننه‌ته‌که‌ی پیری و جه‌ماعه‌ت دایه‌ستی، چونکه جه‌ماعه‌ت خیری گه‌وره‌تره، به لام نه‌گه‌ر ده‌یزانی ده‌گانه‌ته‌م جه‌ماعه‌ته، یان ده‌یزانی جه‌ماعه‌تیکی تریش له دوا‌ی ته‌م جه‌ماعه‌ته‌ ده‌کری، نه‌وه کاته له هر یوو حاله‌تدا سوننه‌ته: سوننه‌ته‌که‌ی ته‌واو بکا، تا‌کو دوو خیری ده‌ست بکه‌ون، هر وه له سه‌رچاوه‌کاندا پوون کراوه‌ته‌وه.

﴿ نَاكَادَارِي ﴾ نه‌گه‌ر نویژه واجبه‌که‌ی ته‌م کاته‌ی دایه‌ستبو، نینجا ده‌ست به نیقامه‌ت کرا، نه‌وه نه‌گه‌ر ده‌ستی به په‌کمه‌تی سی‌په‌م کریبو، نه‌وه کاته سوننه‌ته: نویژه واجبه‌که‌ی ته‌واو بکا، نینجا به جه‌ماعه‌ت نوو باره‌ی بکاته‌وه نه‌گه‌ر مه‌ترسی له ده‌ستچوونی جه‌ماعه‌تی نه‌بی، به لام نه‌گه‌ر ده‌ستی به په‌کمه‌تی سی‌په‌م نه‌کریبو، نه‌وه کاته سوننه‌ته: نویژه واجبه‌که‌ی بگریو بی‌کاته سوننه‌تیکی نوو په‌کمه‌تی بی‌تاو و سه‌لام بداته‌وه، نینجا نویژه واجبه‌که‌ی به جه‌ماعه‌ت بکا نه‌گه‌ر مه‌ترسی له ده‌ستچوونی جه‌ماعه‌تی نه‌بی، واته: نه‌گه‌ر ده‌ترسا جه‌ماعه‌تی له ده‌ست بجی، نه‌وه له هر یوو حاله‌تدا سوننه‌ته: نویژه واجبه‌که‌ی پیری به جه‌ماعه‌ت بی‌کا، به لام نه‌گه‌ر نویژه‌که‌ی واجبی ته‌م کاته نه‌بو، به‌لکو نویژه‌کی قه‌زا کراوه‌ بوو، نه‌وه کاته دروست نیه بی‌گریو بی‌کاته سوننه‌ته، به‌لکو واجبه: ته‌واوی بکا، هر وه له سه‌رچاوه‌کاندا ته‌م باسه پوون کراوه‌ته‌وه.

﴿ فصل: له باسی چهند مهرجی‌کی تری نیقتیدا ﴾

(شَرَطُ الْقُدْوَةِ) چوارم مهرجی نیقتیدا له سه‌ره‌تادا: (أَنْ يَتَوَيَّ الْمَأْمُومُ مَعَ التَّكْبِيرِ) نه‌ویه: مه‌نموم له که‌ل (الله اکبر) ی نویژه‌دایه‌ستندا نیه بی‌تی: (الْإِقْتِدَاءَ) که نیقتیدا

أَوْ الْجَمَاعَةِ، وَالْجُمُعَةُ كَثِيرُهَا عَلَى الصَّحِيحِ، فَلَوْ تَرَكَ هَذِهِ النَّيَّةَ وَتَابَعَهُ فِي الْأَفْعَالِ بَطَلَتْ صَلَاتُهُ عَلَى الصَّحِيحِ، وَلَا يَجِبُ تَعْيِينُ الْإِمَامِ فَإِنْ عَيَّنَهُ وَأَخْطَأَ بَطَلَتْ صَلَاتُهُ،

به م نيامه دهكا (أَوِ الْجَمَاعَةِ) يان نه م نويزه به جماعت دهكا، پيغمبر ﷺ ده فرمودي: ﴿وَأَمَّا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا لَوْى﴾ رواه الشيخان، گشت مروتك تنها خيبرى نهو کرده وهى بق ده نووسرى: كه نيه تى بق هيناوه.

كه وابو: نه گهر له گه ل (الله اكبر) نويزدابه ستندا نيه تى ثيقتيدا، يان جماعه تى نه هينا، نهو نويزه كهى به ته نهايى داده به سترى، ههروه كه له سه رچاوه كاندا فرموديانه.

(وَالْجُمُعَةُ كَثِيرُهَا) نويزى جومعه ش وهك نويزه كانى تره: له سه ر مه نوموم واجبه: له گه ل (الله اكبر) نويزدابه ستندا نيه تى ثيقتيدا، يان جماعه تى بق بهيئى (على الصحيح) له سه ر فرموده ي راست، نه گينا: جومعه كهى به تال ده بى (فَلَوْ تَرَكَ هَذِهِ النَّيَّةَ) نه گهر يه كيك نيه تى ثيقتيدا، يان جماعه تى نه هينا، يان كه وته گومان: نايا نهو نيه تى هيناوه، يان نا؟ (وَتَابَعَهُ فِي الْأَفْعَالِ) شوين نيامه كه ش كهوت له كرداره كانى نويزدا (بَطَلَتْ صَلَاتُهُ) نويزه كهى به تال ده بى، هه رچه ند ته نها له يه ك كردار شدا شوينى بكه وي (على الصحيح) له سه ر فرموده ي راست، چونكه نهو ه گالته كرينه.

ئينجا بزانه: مه به ست بهو شوينكه وتننه نهو هيه: له پوكووع و سوجهو كرداره كانى ترى نويزدا ماوه يه كى نذر چاوه پوانى نيامه كه بكا، تاكو له گه ل نهو دا كرداره كه بكا، واته: نه گهر وا پك ده كهوت له گه ل نيامه كه دا كردارىكى ته واو ده كردو ده ستى به كردارىكى تر ده كرد، يان ماوه يه كى كه م چاوه پوانى ده كرد، نهو به شوينكه وتن داناندرى نويزه كه به تال نابى، هه ر وهك له سه رچاوه كاندا پوون كراوه ته وه.

(وَلَا يَجِبُ تَعْيِينُ الْإِمَامِ) له سه ر مه نوموم واجب نيه، به لكو سوننه تيش نيه: له نيه ته كهى دا نيامه كه ديارى بكا، وهك ناوى بيئى، يان ناماژه ي بق بكا (فَإِنْ عَيَّنَهُ) جا نه گهر له نيه ته كهى دا ناوى نيامه كهى هيناو (وَأَخْطَأَ) له ناوهيئانه كه شدا هه لى كرد، واته: نيامه كه يه كيكى تر بوو (بَطَلَتْ صَلَاتُهُ) نويزه كهى به تال ده بى، واته: هه ر دانامه زرى، به لام نه گهر له نيه ته كهى دا ناماژه ي بق نيامه كه كرد، نهو كاته نويزه كهى بروسنه، هه رچه ند هه ل ناوه كهى دا هه لى كرديى، هه ر وهك له سه رچاوه كاندا فرموديانه.

ئينجا بزانه: نه گهر له شوينيكدا له يه ك كاندا بوو جماعه ت ده گران، نهو كاته واجبه: له نيه ته كهى دا نيامه كهى خوى جيا بكا ته وهو شوينى بكه وي، هه ر وهك له (المجموع) و (الشرواني) دا پوون كراوه ته وه.

وَلَا يُشْتَرَطُ لِلْإِمَامِ نِيَّةُ الْإِمَامَةِ بَلْ تُسْتَحَبُّ، فَإِنْ أَخْطَأَ فِي تَعْيِينِ تَابِعِهِ لَمْ يَضُرَّ، وَتَصَحُّ قُدْوَةُ الْمُؤَدَّى بِالْقَاضِي وَالْمُقْتَرَضِ بِالْمُتَقَلِّلِ، وَفِي الظُّهْرِ بِالْعَصْرِ،

(وَلَا يُشْتَرَطُ لِلْإِمَامِ) بُوَ نِيامی نوئیژ - جگه له جومعه - به مرج داناندی (نِيَّةُ الْإِمَامَةِ) نیهتی نيامهتی، یان جماعت بیئی چونکه سهریه خویه (بَلْ تُسْتَحَبُّ) به لکو بوی سونته ته: نیهتی نيامهتی، یان جماعت بیئی تاکو خیری جماعتی بگاتی، به به لگهی حه دیسه که ی رابردو.

که و ابو: نه گهر نيام نه و نیه ته نه هیئی، نوئیژه که ی خوی و مه نمووموکان دروسته، به لام نه و خیری جماعتی ناگاتی و مه نمووموکانیش خیریان ده گاتی، جا نه گهر له ناو نوئیژدا نیهتی نيامهتی هیئا، نه ویش له و کاتدا خیری بُو ده نووسری، هر وهك له زوریه ی سرچاوه کاندایه وین کراره ته وه.

که و ابو: نه گهر له کاتی نوئیژدا به ستندا هیچ مه نموومیک نه بو نیقتیدای پی بکا، به لام ده یزانی له مه ویدا به کیك دیو نیقتیدای پی ده کا، نه وه دروسته: له کاتی نوئیژدا به ستندا نیهتی نيامهتی بیئی، به لام ده شکوتری: با نیه ته که ی دوا بیخی تا مه نموومه که نیقتیدای پی ده کا، نیجا له و کاتدا له ناو نوئیژدا به دل نیهتی نيامهتی بیئی، هر وهك له (الشروانی) دا په وین کراره ته وه.

قازی (الحسین) ده فهرموی: نه گهر به ته نهایی نوئیژی ده کرد، نیجا نیقتیدایان پی کرد، نه ویش نه یزانی نیقتیدای پی کراره، بویی له ناو نوئیژدا نیهتی نيامهتی نه هیئا، نه و کاته نيامه که ش خیری جماعتی بُو ده نووسری، هر وهك له (المجموع) دا گپاویه تیه وه. نیجا بزانه: له نوئیژی جومعه دا واجبه: نيامه که ش نیهتی نيامهتی بیئی هر چه ند له چل که سیش زیاتر بی، واته: نه گهر نیهتی نيامهتی نه هیئی جومعه که ی خوی دروست نیه و به تاله، هر وهك له سرچاوه کاندایه ورمویانه.

(فَإِنْ أَخْطَأَ فِي تَعْيِينِ تَابِعِهِ) جا نه گهر نيام هه له ی کرد له بیاری کردنی مه نموومه که ی خوی: وهك نیه ته بیئی نيامهتی بُو (محمد) بکا، به لام مه نموومه که (أحمد) بوو (لَمْ يَضُرَّ) نه و هه له یه یزانی نیه و نوئیژه که ش دروسته، چونکه نه گهر نیهتی نيامه تیش نه هیئی نوئیژه که ی دروسته، رَأَى اللَّهُ أَكْبَرُ.

پینجه مه رجی نیقتیدا نه وه یه: نوئیژ کردنه که ی نيام و مه نمووم تیک بکاته وه، که و ابو: (وَتَصَحُّ قُدْوَةُ الْمُؤَدَّى) دروسته: نه و که سه ی نوئیژی نه دا ده کا، نیقتیدا بکا (بِالْقَاضِي) به و که سه ی نوئیژه که قهزا ده کاته وه (وَالْمُقْتَرَضِ) هر وه هانه و که سه ی نوئیژی واجب ده کا دروسته: نیقتیدا بکا (بِالْمُتَقَلِّلِ) به و که سه ی نوئیژی سونته ده کا (وَفِي الظُّهْرِ بِالْعَصْرِ)

وَبِالْعُكُوسِ، وَكَذَا الظُّهْرُ بِالصُّبْحِ وَالْمَغْرِبِ، وَهُوَ كَالْمَسْبُوقِ، وَلَا تَصُرُ مُتَابَعَةُ الْإِمَامِ فِي الْقُنُوتِ وَالْجُلُوسِ الْأَخِيرِ فِي الْمَغْرِبِ، وَلَهُ فِرَاقُهُ إِذَا اشْتَغَلَ بِهِمَا، وَيَجُوزُ الصُّبْحُ خَلْفَ الظُّهْرِ فِي الْأَظْهَرِ، فَإِذَا قَامَ لِلثَّالِثَةِ فَإِنْ شَاءَ فَرَاقَهُ وَسَلَّمْ وَإِنْ شَاءَ انْتَظَرَهُ لِيَسَلَّمَ مَعَهُ، قُلْتُ: انْتِظَارُهُ أَفْضَلُ وَاللَّهُ أَعْلَمُ.

هروه‌ها نه‌وی نویژی نیوه‌پۆ ده‌کا دروسته: ئیقتیدا به‌و که‌سه بکا: که نویژی عه‌سر ده‌کا (وبالْعُكُوسِ) به پیچه‌وه‌انه‌ی گشت پابردوه‌کانیش دروسته: وه‌ک قه‌زا به نه‌دا، سوننه‌ت به فه‌پز، عه‌سر به نیوه‌پۆ.

(وَكَذَا الظُّهْرُ) هروه‌ها نه‌و که‌سه‌ی نویژی نیوه‌پۆ، یان نویژیکی‌تری چوار په‌که‌ته‌ی ده‌کا، دروسته: ئیقتیدا بکا (بِالصُّبْحِ وَالْمَغْرِبِ) به‌و ئیمامه‌ی نویژی سبه‌ینی، یان مه‌غریب ده‌کا، هه‌رچه‌ند ژماره‌ی په‌که‌ته‌کانیشی که‌متره، که‌وابو: دروسته ئیقتیدا به‌و رێبواره‌ش بکا: که نویژ کورت ده‌کاته‌وه (وَهُوَ) نه‌و جۆره مه‌ئموومه‌ی نویژه‌که‌ی له نویژی ئیمام درێژ‌تره (كَالْمَسْبُوقِ) وه‌ک مه‌ئموومی دواکه‌وتوه، واته: هه‌رکاتیک ئیمامه‌که‌ی سه‌لامی داوه، نه‌و هه‌له‌سه‌تیتته‌وه نویژه‌که‌ی خۆی ته‌واو ده‌کا.

(وَلَا تَصُرُ زِيَانِي نِيهِ (مُتَابَعَةُ الْإِمَامِ) نه‌و مه‌ئموومه شوین ئیمامه‌که‌ی بکه‌وی (فِي الْقُنُوتِ) له قونووتی نویژی سبه‌ینی و (وَالْجُلُوسِ الْأَخِيرِ فِي الْمَغْرِبِ) له دانیشتنی ته‌حیاتی ناخیری نویژی مه‌غریبدا (وَلَهُ فِرَاقُهُ) هه‌م نه‌م مه‌ئموومه بۆی دروسته: نیه‌تی جیابوونه‌وه بیتی‌و سه‌ریه‌خۆ نویژه‌که‌ی خۆی ته‌واو بکا (إِذَا اشْتَغَلَ بِهِمَا) هه‌ر کاتیک ئیمامه‌که ده‌ستی به قونووتی سبه‌ینی، یان به ته‌حیاتی ناخیری مه‌غریب کرد، واته: چونکه نه‌م جیابوونه‌وه‌یه به هۆی عوززێکی شه‌ریه، خێری جه‌ماعه‌تی له‌ده‌ست ناچێ، به‌لام شوینکه‌وتنه‌که خێتره له جیابوونه‌وه‌که، هه‌ر وه‌ک له (تحفه) و (نهایه) دا پوون کراوه‌ته‌وه.

(وَيَجُوزُ الصُّبْحُ) دروسته: نویژی سبه‌ینی بکا (خَلْفَ الظُّهْرِ) له پشت نه‌و ئیمامه‌ی نویژی نیوه‌پۆ ده‌کا، هه‌رچه‌ند ژماره‌ی په‌که‌ته‌کانیشی زیاتره (فِي الْأَظْهَرِ) له فه‌رمووده‌ی به‌هێزتردا (فَإِذَا قَامَ لِلثَّالِثَةِ) جا که ئیمامه‌که بۆ په‌که‌ته‌ی سێیه‌می نیوه‌پۆ هه‌لساوه، مه‌ئموومه‌که - وه‌ک مه‌سه‌له‌ی پابردوو - سه‌ر پشکه: (فَإِنْ شَاءَ فَرَاقَهُ) نه‌گه‌ر هه‌ز ده‌کا نیه‌تی جیابوونه‌وه دینی و (وَسَلَّمَ) سه‌لام ده‌داته‌وه (وَإِنْ شَاءَ انْتَظَرَهُ) نه‌گه‌ر هه‌زیش ده‌کا له دانیشتنی ته‌حیاتی ناخیری چاوه‌پوانی ئیمام ده‌کا (لِيَسَلَّمَ مَعَهُ) تا‌کو له‌گه‌ڵ ئیمام سه‌لام بداته‌وه (قُلْتُ) ئیمامی (النواوی) ده‌فه‌رموی (انْتِظَارُهُ أَفْضَلُ) چاوه‌پوانکردنه‌که‌ی خێتره له جیابوونه‌وه‌که (وَاللَّهُ أَعْلَمُ) که‌وابو: له‌و چاوه‌پوانکردنه‌دا له‌ دوا‌ی ته‌حیات سوننه‌ته‌ دوعای زۆرو درێژ بکا، هه‌ر وه‌ک له (تحفه) و (نهایه) دا فه‌رموویانه.

وَأِنْ أَمَكَّنَهُ الْقُنُوتُ فِي الْغَايَةِ قَتَّتْ وَإِلَّا تَرَكَهُ، وَلَهُ فِرَاقُهُ لِيَقْتَتَ،

(وَإِنْ أَمَكَّنَهُ الْقُنُوتُ) نه گهر نه م مئومومه بوی گودجا قونووتی سبهینی بخوینی (فِي الْغَايَةِ) له په کعتی دوه دما، وهك نیمامه کئی له دواى پوکووج ماویهك پابوه سستی (قَتَّتْ) سوننه ته قونووته که بخوینی (وَأِلَّا) به لآم نه گهر بوی نه گودجا (تَرَكَهُ) سوننه ته وازی لیبینی، نه وهك له نیمامه کئی دوا بکوی (وَلَهُ فِرَاقُهُ) هم بۆ مئومومه که دروسته: نیته تی جیابوونه وه بیینی (لِيَقْتَتَ) تاكو قونووت بخوینی و سهریه خۆ نویژه کئی نه واو بکا.

نیجا بزانه: نه گهر نویژی سبهینی له پشت مه غریب کرد، هه مان بریاری پابریووی بۆ ده بری، به لآم نه گهر نویژی مه غریبی له پشت نویژنکی چوار په کعتی کرد، نه وه که نیمامه که بۆ په کعتی چواره م هلساوه، واجبه: مئوموم نیته تی جیابوونه وه بیینی و ته حیات بخوینی و سه لام بداته وه، چونکه نه گهر شوینی بکوی، یان چاوه پوانی بکا نویژه کئی به تال ده بی، هر وهك له سهرچاوه کاندای پوون کراوه ته وه.

﴿ناگاداری﴾ له ووشه ی (أَفْضَلُ) ی پابریوو ورده گیرئ: که له گشت نه و نیقتیدایانه ی پابریو دا خیری جهامعتی بۆ دهنووسرئ، هر وهك له (تحفه) و (نهایه) دا پوونیان کریخته وه.

جا له سهرچاوه کاندای بۆ نویژی واجب له پشت سوننه ته به لگه یان به م حه بیسه هیناوه ته وه: ﴿عَنْ جَابِرٍ: كَانَ مُعَاذٌ يُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ الْعِشَاءَ ثُمَّ يَطْلُعُ إِلَى قَوْمِهِ فَيُصَلِّيْهَا لَهُمْ، هِيَ لَهُ تَطَوُّعٌ وَلَهُمْ مَكْتُوبَةٌ﴾ رواه الشافعي والشيخان واللفظ للآول، حه زده تی (معاذ) نویژی عیشای به جهامعت له گه ل پیغه مبه رﷺ ده کرد، نیجا ده گه پاره لای هۆزه کئی خۆی دویاره نویژی عیشای به جهامعت بۆ ده کردنه وه، نه م نویژه ی دوه م بۆ نه وی ده بووه سوننه ت و بۆ نه وانیش واجبه کئی عیشا بوو.

که واته: نویژی عیشا له پشت ته پراویع دروسته، جا هه رکاتیک نیمامی ته پراویع سه لامی داره، مئوموم هه لده سستیته وه و نویژه کئی عیشا بۆ خۆی ته واو ده کا، هه روه ها نویژی سبهینی له پشت نویژی جه زن دروسته، به لآم وا باشتره: مئوموم له (اللَّهُ أَكْبَرُ) هه کانی نویژی جه زندای شوین نیمامه کئی نه کوی، که واته: ده سته کانیشی به رز نا کاته وه، هه روه ها به پیچه وه انه وه: نویژی جه ژنیش له پشت سبهینی دروسته، به لآم سوننه ته مئوموم (اللَّهُ أَكْبَرُ) هه کانی بلی، هر وهك له (نهایه) و (مغنی) دا پوون کراوه ته وه.

جا نه و ههش بزانه: قه زاکردنه وه ی نویژ به ته نهایی خیری زیاتره له قه زاکردنه وه ی به جهامعت، مه گهر له پشت قه زاکراوه یه کئی وه کو خۆی بی، هر وهك له سهره تای جهامعه تدا پوونمان کرده وه.

فَإِنْ اِخْتَلَفَ فَعَلُهُمَا كَمَكْتُوبَةٍ وَكُسُوفٍ أَوْ جَنَازَةٍ لَمْ تَصِحَّ عَلَى الصَّحِيحِ.
(فَصْلٌ) تَجِبُ مُتَابَعَةُ الْإِمَامِ فِي أَعْمَالِ الصَّلَاةِ: بِأَنْ يَتَأَخَّرَ ابْتِدَاءُ فِعْلِهِ عَنْ ابْتِدَائِهِ وَيَتَقَدَّمَ

(فَإِنْ اِخْتَلَفَ فَعَلُهُمَا) به لام نه گهر نویژکردنه کی نیام و مه نوم لیک جیا بیون و تیکیان نه ده کرده (کَمَكْتُوبَةٍ وَكُسُوفٍ) وهك یه کیک له پینج نویژه واجبه کان له پشت نویژی پوژگیران بکا، یان به پیچه وانه وه (أَوْ جَنَازَةٍ) یان یه کیک له پینج نویژه واجبه کان له پشت نویژی (جنازه) بکا، یان به پیچه وانه وه (لَمْ تَصِحَّ) ثیقیدابه که دروست نیه (عَلَى الصَّحِيحِ) له سر فرموده ی پرست، چونکه شوینک و تن ناگوچی.

ششم هرجی ثیقیدا نه وه یه: مه نوم و مه که له گال نیامه که ی پیک بی: له کردنی پوکنه کانی نویژی له کردن و نه کردنی نه سوننه تانه ی پیک نه بیون یان تدا به ناشیرن داده ندری: وهك سجده ی (تِلَاوَةِ) و (سَهْوِ) و ته حیاتی یه کم، واته: نه گهر له کردن و نه کردنی نه جوړه سوننه تانه شوین نیامه که ی نه که وی نویژی به تال ده بی، هره وه له زوړبه ی سرچاوه کاندای پوون کراوه ته وه، پیغه مبرک ده فرموی: ﴿أَلَمْ جُعِلَ الْإِمَامُ لِقَوْمٍ بِهِ﴾ رواه الشيخان، نیام بق نه وه داننداره: تاکو شوینی بکه ون.

نیجا بزانه: دروست نیه له نه کردنی پوکنی نویژدا شوین نیامه که ی بکه وی، چونکه نه گهر نیام به قه سدی نه پوکنی نه کردنی، نویژی به تال، نه گهر به سهووش بی، به هیچ دانندری، هر وهك له سرچاوه کاندای له سیزده مین پوکنی نویژدا پوون کراوه ته وه، که وایو: یان هر له شوینی خوی دا چاوه پوانی نیامه که ی ده کا، یان به دل نیه تی جیا پوونه نه بی.

هره وه له کرداره زیاده کانی شدا دروست نیه شوین نیامه که ی بکه وی: وهك په که تی زیادو پوکووی زیادو سجده ی زیادو... هتد، چونکه نه گهر به قه سدی نه زیاده بیانه بکا نویژی به تال، نه گهر نا: به هیچ دانندری، که وایو: یان هر له شوینی خوی دا چاوه پوانی نیامه که ی ده کا، یان به دل نیه تی جیا پوونه نه بی و سر به خو نویژه که ی ته وایو ده کا، هر وهك له باسی پچراندنی په یوه ندی نیام و مه نوم ودا پوونی ده که ی نه وه، ان شاء الله تعالی.

﴿فَصْلٌ: لَهُ بَاسِي مَرْجِي حَقَّتْهُمُ ثِقَاتِي﴾

حَقَّتْهُمُ مَرْجِي ثِقَاتِي نه وه یه: (تَجِبُ مُتَابَعَةُ الْإِمَامِ) شوینک و تنی نیام له سر مه نوم واجبه (فِي أَعْمَالِ الصَّلَاةِ) له کرداره کانی نویژدا (بِأَنْ) شوینک و تن به م جوړه یه: (يَتَأَخَّرُ ابْتِدَاءُ فِعْلِهِ) دوا بکه وی ده ست پیکردنی کرداری مه نوم و مه که (عَنْ ابْتِدَائِهِ) له ده ست پیکردنی کرداری نیامه که، واته: نیامه که ده ست به کرداره که بکا، نیجا له دواوی مه نوم و میش ده ستی پی بکا، هم (وَيَتَقَدَّمُ) پیش بکه وی ده ست پیکردنی کرداری

عَلَى فَرَاعِهِ مِنْهُ، فَإِنْ قَارَنَهُ لَمْ يَضُرَّ، إِلَّا تَكْبِيرَةَ إِحْرَامٍ، وَإِنْ تَخَلَّفَ بِرُكْنٍ بَانَ فَرَغَ
الْإِمَامُ مِنْهُ وَهُوَ فِيمَا قَبْلَهُ لَمْ تَبْطُلْ فِي الْأَصَحِّ،

مه‌ئومومه که (علی فَرَاعِهِ مِنْهُ) له ته‌واوکردنی کرداری نیامه‌که، واته: که مه‌ئوموم ده‌ست
به کرداره‌که ده‌کا، نیام کرداره‌که‌ی ته‌واو نه‌کردبی، پیغه‌مبه‌ر... ده‌فه‌رموی: ﴿إِلَّمَا
جُعِلَ الْإِمَامُ لِيُؤْتَمَّ بِهِ، فَإِذَا كَبَّرَ فَكَبِّرُوا وَ إِذَا رَكَعَ فَارْكَعُوا...﴾ الحديث رواه الشيخان،
نیام بۆ نه‌وه داندراوه: تاكو شوینی بکه‌ون، که‌وابو: که (الله اکبر)ی نویژدابه‌ستنی گوت
نیوه‌ش بیلین، که چوو په‌کوع نیوه‌ش بپه‌ونه په‌کوع.

نیجا بزانه: له گوفتاره‌کانی نویژ، واته: له په‌کنه زمانیه‌کاندا-جگه له (الله اکبر)ی
نویژدابه‌ستنی سه‌لامدانه‌وه- شوینکه‌وتنی نیام واجب نیه، که‌وابو: دروسته: له‌گه‌ل
نیامه‌که‌ی فاتحه‌و ته‌حیات بخوینی، هه‌روه‌ک له سه‌رچاوه‌کاندا فه‌رموویانه.

(فَإِنْ قَارَنَهُ) چا نه‌گه‌ر هاوکاتی کرد، واته: هه‌ر له‌گه‌ل نیامه‌که‌ی دایی‌ه‌واکه‌وتن-
کرداریکی نویژی کرد، یان گوفتاریکی خویند (لَمْ يَضُرَّ) زیانی نیه‌و نویژه‌که به‌تال نابیی،
به‌لام هاوکاتی کردن له کرداره‌کانی نویژدا ناپه‌سنده‌و خیری جه‌ماعه‌ت له ده‌ست ده‌ده‌ن
-هه‌روه‌ک له سه‌رچاوه‌کاندا فه‌رموویانه- چونکه نژ به‌حه‌دیه‌سه‌که‌ی پراپر دوه.

(إِلَّا تَكْبِيرَةَ الْأَحْرَامِ) ته‌نها (الله اکبر)ی نویژدابه‌ستن نه‌بی، نه‌و زیانی هه‌یه، واته: نه‌گه‌ر
پیش نیام، یان له‌گه‌ل نیامدا (الله اکبر)ی نویژدابه‌ستن بلئی، دروست نیه‌و نویژه‌که‌ی
دانا‌به‌ستری، که‌وابو: مه‌رجه نیام (الله اکبر)ی نویژدابه‌ستن ته‌واو بکا، نیجا مه‌ئوموم
ده‌ستی پی‌بکا، هه‌روه‌ک له سه‌رچاوه‌کاندا فه‌رموویانه.

هه‌روه‌ها نه‌گه‌ر پیش نیامه‌که‌ی سه‌لام بداته‌وه، نویژه‌که‌ی به‌تال ده‌بی، نه‌گه‌ر به‌قه‌سدی
بی‌و نیه‌تی جیابوونه‌وه‌شی نه‌هینایی، هه‌روه‌ک له نژی‌یه‌ی سه‌رچاوه‌کاندا په‌ون کراوه‌ته‌وه.

﴿بِاسِي دَوَاكِهِ وَتَتِي مَهْئُومِي (الْمُؤَافِق): بِرِيكِكِهِ وَتَوَو﴾

پیناسه: مه‌ئوموی (الْمُؤَافِق): بِرِيكِكِهِ وَتَوَو، نه‌و مه‌ئومویه: له به‌په‌وه‌پاوه‌ستانی
نیامه‌که‌ی دا بگاته ماوه‌ی فاتحه‌خویندنیکی ناوه‌دجی، واته: نه به‌په‌له‌و نه به‌سستی.
(وَإِنْ تَخَلَّفَ) نه‌گه‌ر مه‌ئوموم له نیامه‌که‌ی دواکه‌وت (بِرُكْنٍ) به‌ته‌نها په‌کنیکی نویژ (بَانَ)
به‌م جوژه: (فَرَغَ الْإِمَامُ مِنْهُ) نیامه‌که‌ی په‌کنه‌که‌ی ته‌واو کردبو (وَهُوَ فِيمَا قَبْلَهُ)
مه‌ئومومه‌که‌ش هه‌ر له په‌کنه‌که‌ی پیش نه‌و په‌کنه‌دا بوو: وه‌ک نیام له په‌کوع
هه‌لستیه‌وه‌و مه‌ئومومیش نه‌چوینته په‌کوع (لَمْ تَبْطُلْ فِي الْأَصَحِّ) نویژه‌که‌ی به‌تال نابیی
له فه‌رمووده‌ی راستردا، هه‌ر چه‌ند به‌قه‌سدی و بی‌عوویش دوا که‌وتبی، پیغه‌مبه‌ر...
ده‌فه‌رموی: ﴿لَا تَبَادِرُوا بِي بِالرُّكُوعِ وَلَا بِالسُّجُودِ فَمَهْمَا أَسْبَقَكُم بِهِ إِذَا رَكَعْتُ، لَنْدِرْ كُونِي

أَوْ بُرْكَتَيْنِ بَأْنَ فَرَعَ مِنْهُمَا وَهُوَ فِيمَا قَبْلَهُمَا فَإِنْ لَمْ يَكُنْ عُذْرٌ بَطَلَتْ، وَإِنْ كَانَ: بَأْنَ
أَسْرَعَ قِرَاءَتَهُ وَرَكَعَ قَبْلَ إِيْتَامِ الْمَأْمُومِ الْفَاتِحَةَ فَقِيلَ يَتَّبِعُهُ وَتَسْقُطُ الْبَقِيَّةُ،

إِذَا رَفَعْتُ... ﴿﴾ حدیث صحیح رواه أحمد وابن حبان، به پوکووع به سوجه پیش من
مهکهون، چونکه هر چه ندی من لیقان پیش بکهوم کاتی دهچمه پوکووع، نیوه
دهگه نه وه من کاتی مه لسامه وه له پوکووع.

(أَوْ بُرْكَتَيْنِ) یان به دوو پوکن مه نمووم له نیامه که ی دوا کهوت (بَأْنَ) به م جوره: (فَرَعَ
مِنْهُمَا) نیامه که ی هردوو پوکنه کانی ته واو کردبون (وَهُوَ فِيمَا قَبْلَهُمَا) مه نموومه که ش
هر له پوکنی پیش هردوو پوکنه کاندای بوو: وه نیامه که ی دهست به چوونه
خواره وه ی سوجه بکاو مه نموومیش هر به پیوه بی و نه چوبیته پوکووع، نه وه دوو
حاله تی مه نه:

یه که م: (فَإِنْ لَمْ يَكُنْ عُذْرٌ) نه گهر مه نمووم هیچ عوزریکی نه بی، به لکو خوی به سوننه تیک
خه ریک کر بی: وه بقی سورپه تی دوا ی فاتحه، یان ته حیاتی یه که م، یان زیکره کانی
پوکووع و سوجه دوا که و تی، یان به قه سدی فاتحه ی نه خویندی، یان به هوی
وه سوه سه پی ی ته و او نه کرابی، نیجا بقی خویندن ی فاتحه، یان بقی ته و او کردنی فاتحه دوا
بکه وی (بَطَلَتْ) له و حاله تانه دای نویژه که ی به تال ده بی، چونکه دوا که و تنه که ی به بی عوزری
شهرعیه و ناشیرنه، که واته: له و حاله تانه دای له دوا که و تنی به ته نها پوکنیک چاوپوشی
لی ده کری، به لام به ته و او بوونی دوو پوکن نویژی به تال ده بی، که و ابو: پیش نه وه ی
نیامه که ی پوکنی دووم ته و او بکا، واجبه: نیه تی جیا بوونه وه بی تی و سه ریه خق نویژه که ی
ته و او بکا، هه روه که له (تحفة) و (نهایه) دای پوون کراوه ته وه.

جا لیزه دای جیا وازی نیه: هه رددو پوکنه کان دریز بن، یان دریزیک و کورتیک بن، هه روه که له
(مغنی) دای فرموویه تی.

دووهم: به لام (وَإِنْ كَانَ) نه گهر مه نمووم عوزریکی هه بی نویژه که ی به تال نابی (بَأْنَ)
عوزده که شی وه (أَسْرَعَ قِرَاءَتَهُ) نیامه که ی به په له فاتحه بخوینی و مه نموومه که ش
سست بیخوینی و توانای نه و په له کردن ی نه بی، یان مه نموومه که چاوه پوانی ده کرد له
دوا ی فاتحه ی نیام فاتحه ی خوی بخوینی، به لام نیامه که ی ماوه ی نه دای (وَرَكَعَ) له
هر دوو حاله تدا نیامه که چووه پوکووع (قَبْلَ إِيْتَامِ الْمَأْمُومِ الْفَاتِحَةَ) پیش نه وه ی
مه نمووم فاتحه ی خوی ته و او بکا (فَقِيلَ يَتَّبِعُهُ) له فرموده یه کی بی هیژدا: واز له
فاتحه ده پی و شوین نیامه که ی ده که وی (وَتَسْقُطُ الْبَقِيَّةُ) نه وه ند فاتحه ی ماوه له
سری لاده چی.

وَالصَّحِيحُ يَتَمُّهَا وَيَسْتَعِي خَلْفَهُ مَا لَمْ يُسَبِّقْ بِأَكْثَرٍ مِنْ ثَلَاثَةِ أَرْكَانٍ مَقْصُودَةٌ وَهِيَ الطُّوِيلَةُ، فَإِنْ سَبِّقَ بِأَكْثَرٍ فَقِيلَ يُفَارِقُهُ، وَالْأَصَحُّ يَقْبَعُهُ فِيمَا هُوَ فِيهِ ثُمَّ يَتَذَارَكُ بَعْدَ سَلَامِ الْإِمَامِ، وَلَوْ لَمْ يَتِمَّ الْفَاتِحَةُ لِشُغْلِهِ بِدُعَاءِ الْإِفْتِاحِ فَمَعْدُورٌ، هَذَا كُلُّهُ فِي الْمَوْافِقِ،

به لام (وَالصَّحِيحُ) فرموده‌ی راست نه‌می‌باشد: درست نیه واز له فاتحه بینوی و له ساری لاناچی، به لکو (يَتَمُّهَا) واجبه: فاتحه‌ی خوی ته‌واو بکاو (وَيَسْتَعِي خَلْفَهُ) به‌گویره‌ی پیزی نویژه‌کی‌خوی به دوی نیامه‌کی‌دا ده‌پوا (مَا لَمْ يُسَبِّقْ) به و مرجعی له نیامه‌کی دوا نه‌کی‌وی (بِأَكْثَرٍ مِنْ ثَلَاثَةِ أَرْكَانٍ مَقْصُودَةٌ) به زیاتر له سی پوکنی مه‌به‌ست (وَهِيَ الطُّوِيلَةُ) پوکنه مه‌به‌سته‌کان لیژده‌پوکنه دریژه‌کانن، که‌واته: هه‌لسانه‌وه له پوکو و دانیشتنی نیوان هه‌ردو سوچه‌کان به پوکنی دریژ داناندرین، به لکو جگه له و دووانه پوکنی دریژن، هه‌روه له سه‌راچه‌کاندا فرمودیانه.

که‌وابو: نه‌گه‌ر به عوز به سی پوکن، یان به که‌متر له نیامه‌کی دوا که‌وت، نه‌وه هه‌ر له سه‌ر پیزی‌نویژه‌کی‌خوی به دوی نیامه‌کی‌دا ده‌پوا.

به لام (فَإِنْ سَبِّقَ بِأَكْثَرٍ) نه‌گه‌ر به عوز به زیاتر له سی پوکن له نیامه‌کی دوا که‌وت: وه‌ک نیامه‌کی له سوچه‌ی دوهم هه‌لساوه ده‌ستی به ته‌حیات، یان به فاتحه کردو مه‌نموومیش هه‌ر به پی‌وه بوو فاتحه‌کی‌تری ده‌خویند، نه‌وه (فَقِيلَ يُفَارِقُهُ) له فرموده‌یه‌کی بی‌هیزدا: به دل نیه‌تی جیابوونه‌وه دینی و نویژه‌کی ته‌واو ده‌کا.

به لام (وَالْأَصَحُّ) به فرموده‌ی راستتر: واجب نیه نیه‌تی جیابوونه‌وه بیننی، به لکو (يَقْبَعُهُ) واجبه: شوین نیامه‌کی بکه‌وی (فِيمَا هُوَ فِيهِ) له و پوکنه‌دا: که نیامه‌کی تی‌یدایه، واته: واز له پیزی نویژه‌کی‌خوی دینی و ده‌پواته نه‌و پوکنی نیامه‌کی گه‌یشتیویه‌تی (ثُمَّ يَتَذَارَكُ بَعْدَ سَلَامِ الْإِمَامِ) نیجا له دوی سه‌لامدانه‌وه‌ی نیامه‌کی نه‌وه‌ی له ده‌ستی چووه ده‌یگاته‌وه، واته: وه‌ک مه‌نموومی دوا که‌وتوو هه‌لده‌ستیتته‌وه ره‌که‌تیک‌تری ده‌کا.

(وَلَوْ لَمْ يَتِمَّ الْفَاتِحَةُ) نه‌گه‌ر نه‌و مه‌نموومی پیککه‌وتوو فاتحه‌ی ته‌واو نه‌کرد (لِشُغْلِهِ بِدُعَاءِ الْإِفْتِاحِ) چونکه خه‌ریکی دوعای (إِفْتِاحِ) ی پیش فاتحه بوو (فَمَعْدُورٌ) نه‌وه‌شی بۆ به عوز داده‌ندری و به گویره‌ی نه‌و حاله‌تانه‌ی پابردو بریاری بۆ ده‌دری.

(هَذَا) نه‌وه‌ی باسما ن کرد: له باره‌ی دوا که‌وتنی مه‌نمووم به هوی خویندن فاتحه (كُلُّهُ فِي الْمَوْافِقِ) گشتی ده‌ریاره‌ی مه‌نموومی پیککه‌وتوو بوو.

﴿بِاسْمِ مَهْ نَمُوومی (الْمَسْبُوقِ): دوا که‌وتوو﴾

پیناسه: مه‌نموومی (الْمَسْبُوقِ): دوا که‌وتوو، نه‌و مه‌نموومه‌یه: له به پی‌وه‌پاوه‌ستانی نیامه‌کی‌دا نه‌گاته‌ماوه‌ی فاتحه‌خویندنیک‌ ناوه‌نجی.

فَإِمَّا مَسْبُوقٌ رَكَعُ الْإِمَامِ فِي فَاتِحَتِهِ فَلَا صَحُّ لَهُ إِنْ لَمْ يَشْتَغِلْ بِالْإِفْتِاحِ وَالْعَوْدِ تَرَكَ قِرَائَتَهُ وَرَكَعٌ وَهُوَ مُدْرِكٌ لِلرُّكْعَةِ، وَإِلَّا لَزِمَهُ قِرَاءَةُ بَقْدَرِهِ،

(فَإِمَّا مَسْبُوقٌ) به لام مه‌نموومیکی دواکه وتوو (رَكَعُ الْإِمَامِ فِي فَاتِحَتِهِ) که نیمامه‌کی پوکووع بیا له و کاته‌ی شه فاتیحه ده‌خوینی (فَلَا صَحُّ) فه‌رمووده‌ی راستتر (أَنَّهُ إِنْ لَمْ يَشْتَغِلْ بِالْإِفْتِاحِ وَالْعَوْدِ) نه‌گه‌ر شه مه‌نموومه خوی خه‌ریک نه‌کردبی به دوعای (إِفْتِاحِ) و به (أَعُوذُ بِاللَّهِ...) گوتن، به‌لکو هر له دوا‌ی (الله اکبر)ی نویژدابه‌ستنی ده‌ستی به فاتیحه کردبو، به لام پیش شه‌وی ته‌واوی بکا نیمامه‌کی چوه پوکووع (تَرَكَ قِرَائَتَهُ) شه‌ویش واز له فاتیحه‌خویندن دینی‌و (وَرَكَعٌ) له‌گه‌ل نیمامه‌کی‌دا ده‌چیته پوکووع (وَهُوَ مُدْرِكٌ لِلرُّكْعَةِ) به‌م پوکووعه ده‌گاته هه‌موو په‌کمه‌ته‌که، چونکه شه‌ونده‌ی له فاتیحه نه‌یخویندوه، نیمامه‌کی له حیاتی وی ه‌لیده‌گری.

که‌وابو: نه‌گه‌ر مه‌نمووم (الله اکبر)ی نویژدابه‌ستنی گوتو هر شه‌و دم نیمامه‌که‌ش چوه پوکووع، واجبه: شه‌ویش له‌گه‌لی یه‌کسر بپواته پوکووع و فاتیحه‌که‌شی له‌سر لاده‌چی‌و ده‌شگاته هه‌موو په‌کمه‌ته‌که، هر وه‌ک له (شَرَحُ الْمَحَلِّ)‌دا فه‌رموویه‌تی. که‌واته: نه‌گه‌ر له‌م حالته‌و له‌حاله‌تی‌پا‌بر‌دودا فاتیحه‌ی ته‌واو کردو وپرا‌نه‌گه‌یشت له‌گه‌ل نیمامه‌کی پوکووع بیا، به‌لکو نیمامه‌کی له پوکووع هه‌لساوه‌نینجا شه‌و چوه پوکووع، شه‌و کاته هه‌موو په‌کمه‌ته‌کی له‌ده‌ست ده‌چی، به لام نویژه‌کی به‌تال نابی، که‌واته: واجبه له دوا‌ی سه‌لامدانه‌وه‌ی‌ثیمام هه‌لسیتته‌وه په‌کمه‌تیکی‌تر بکا، هر وه‌ک له سه‌رچاوه‌کاندا پوون کراوه‌ته‌وه.

(وَإِلَّا) به لام نه‌گه‌ر مه‌نموومی دواکه وتوو خوی خه‌ریک کردبو به دوعای (إِفْتِاحِ)، یان (أَعُوذُ بِاللَّهِ...) گوتن (لَزِمَهُ قِرَاءَةُ بَقْدَرِهِ) شه‌و کاته واجبه به‌شه‌ندازه‌ی (إِفْتِاحِ)، یان (أَعُوذُ بِاللَّهِ...) له فاتیحه بخوینی، نینجا نه‌گه‌ر شه‌و شه‌ندازه‌یه‌ی له فاتیحه خویندو وپرا‌گه‌یشت له‌گه‌ل‌ثیمام چوه پوکووع، شه‌و ده‌گاته په‌کمه‌ته‌که، به لام نه‌گه‌ر شه‌و شه‌ندازه‌یه‌ی نه‌خویندو چوه پوکووع: شه‌و نه‌گه‌ر به‌قه‌س‌دی بی‌و بزانی‌حه‌پامه، نویژه‌کی به‌تال ده‌بی، وه نه‌گه‌ر نه‌زانی‌حه‌پامه، یان به‌قه‌س‌دی نه‌بو، شه‌و نویژه‌کی به‌تال نابی، به لام په‌کمه‌ته‌کی له‌ده‌ست ده‌چی.

هه‌روه‌ها نه‌گه‌ر شه‌ندازه‌که‌ش بخوینی به لام له‌گه‌ل نیمامه‌کی‌دا نه‌گه‌یشته پوکووع، واته: تا شه‌و شه‌ندازه‌کی ته‌واو کرد نیمامه‌کی له پوکووع هه‌لساوه، شه‌و کاته دوس‌ت نیه پوکووع بیا؟ به‌لکو له‌گه‌ل نیمامه‌کی ده‌پواته سو‌جده‌و په‌کمه‌ته‌کی له‌ده‌ست ده‌چی، که‌واته: له‌م دوو حالته‌دا له دوا‌ی سه‌لامدانه‌وه‌ی‌ثیمام هه‌لده‌ستیتته‌وه په‌کمه‌تیکی‌تر ده‌کا.

وَهُوَ مُتَخَلِّفٌ بَعْدُ، وَقِيلَ يَرْكَعُ وَيَتَدَارَكُ بَعْدَ سَلَامِ الْإِمَامِ، وَلَوْ سَبَقَ إِمَامَهُ بِالْأَحْرَمِ لَمْ تَنْقُضْ، أَوْ بِالْفَاتِحَةِ أَوْ التَّشَهُدِ لَمْ يَضُرَّهُ وَيُجْزئُهُ، وَقِيلَ تَجِبُ إِعَادَتُهُ، وَلَوْ تَقَدَّمَ بِفِعْلِ كَرُّكَوعٍ وَسُجُودٍ إِنْ كَانَ بِرُكْنَيْنِ بَطَلَتْ

له م حاله تدا واجبه: فاتحه بخوینتی، نینجا پرواته پوکووع (وَهُوَ مُتَخَلِّفٌ بَعْدُ) نه م مئومومه به هوی عوزدیکشی شرعی له نیمامه کی دواکه وتوه، واته: به گویره ی ریزی نویژه کی خوی به دوی نیمامه کی دا ده پرواو چاوپوشی لی ده کری به و مرجعی به زیاتر له سی پوکن له نیمامه کی دوا نه که وی، هه روه ک پروون کراوه (وَقِيلَ) له فرموده یه کی بی هیژدا (يَرْكَعُ) پوکووع ده باو (وَيَتَدَارَكُ بَعْدَ سَلَامِ الْإِمَامِ) له دوی سه لامدانه وهی نیمام هه لده سنیته وه په کهه تنیکی تر ده کا.

﴿بَاسِی پِیشکەوتن له نیمامه کی﴾

(وَلَوْ سَبَقَ إِمَامَهُ) نه گهر مئوموم پِیش نیمامه کی کهوت (بِالْأَحْرَمِ) به نویژدابه ستن، واته: پِیش نیمامه کی (اللَّهُ أَكْبَرُ) نویژدابه ستنی گوت (لَمْ تَنْقُضْ) نویژه کی دانابه ستری، به به لگی حه دیسه کی ﴿إِذَا كَبَّرَ لِكَبْرٍ أَلْفٍ مِائَةٍ﴾ پابردوو، که وایو: دروستیش نیه له گه ل نیمامه کی بیلی، به لکو مرجه: نیمام (اللَّهُ أَكْبَرُ) نویژدابه ستنی خوی ته وایو بکا، نینجا مئوموم دهستی پی بکا.

هه روه ها نه گهر به سه لامدانه وهش پِیش نیمامه کی بکه وی، نویژی به تال ده بی، نه گهر نیه تی جیا بوونه وهی نه هی نابی، هه روه ک پروونمان کربوه.

(أَوْ بِالْفَاتِحَةِ أَوْ التَّشَهُدِ) یان به فاتحه، یان به ته حیات پِیش کهوت، واته: پِیش نیمامه کی فاتحه ته حیاتی خویندن (لَمْ يَضُرَّهُ وَ يُجْزئُهُ) زیانی لی ناداو دروسته و بوی به رده که وی، هه روه ک باس مان کرد، هه روه ها نه گهر له گه ل نیمامه کهش بیانخوینتی، هه ر دروسته، چونکه نه وانه پوکنه زمانیه کانن (وَقِيلَ تَجِبُ إِعَادَتُهُ) له فرموده یه کی بی هیژدا واجبه: دووباره ی بکاته وه.

(وَلَوْ تَقَدَّمَ) نه گهر مئوموم پِیش نیمام کهوت (بِفِعْلِ) به کرداریکی نویژ (كَرُّكَوعٍ وَ سُجُودٍ) وه کو پوکووع و سوچه، نه وه ته ماشا ده کری: (إِنْ كَانَ بِرُكْنَيْنِ) نه گهر پِیشکەوتنه که به دوو پوکنی له دوی یه کتری بی (بَطَلَتْ) نویژه کی به تال ده بی، نه گهر به قه سدی بی و بشزانی حه پامه، واته: نه گهر سه هوی کرد، یان نه یزانی حه پامه بویی به دوو پوکن له نیمامه کی پِیش کهوت، نه و کاته نویژه کی به تال نابی، به لام نه م په کهه ته ی دروست نابی و واجبه: له دوی سه لامدانه وهی نیمامه کی هه لسیته وه په کهه تنیکی تر بکا.

وَالْأَفْلَا، وَقِيلَ تَبْطُلُ بِرُكْنَيْنِ.
(فَصَلَ) خَرَجَ الْإِمَامُ مِنْ صَلَاتِهِ انْقَطَعَتِ الْقُدُوءَةُ، فَإِنْ لَمْ يَخْرُجْ وَقَطَعَهَا الْمَأْمُومُ جَازًا،
وَفِي قَوْلٍ لَا يَجُوزُ إِلَّا بِعُذْرٍ يُرَخَّصُ فِي تَرْكِ الْجَمَاعَةِ، وَمِنْ الْعُذْرِ تَطْوِيلُ الْإِمَامِ أَوْ
تَرْكُهُ سُنَّةً مَقْصُودَةً كَشَهْدٍ،

ئينجا بزانه: له م پیشکه وتنه شدا جیاوازی نیه: هر دو رو پوکنه کان دریزین، یان دریزیک و
کوریتیک بن: وهك پیش نیام پوکووع بیاو هه لسیته وهو بئ سوجه شق بپیته وه،
نیامه که شی نه جوبیته پوکووع، واته: به پیشکه وتنی به و دو پوکنه نویژه که ی به تال
ده بی، هه روه که له (تحفة) و (مغنی) دا پوون کراوه ته وه.

(وَالْأَفْلَا) به لام نه گه ر پیشکه وتنه که ی به ته نها پوکنیک بوو جگه له سه لامدانه وه (فَلَ)
نویژه که ی به تال نابی، به لام نه گه ر به قه سدی بی چه رامه؟ چونکه پیغه مبه ر ﷺ ده هه رموی:
﴿أَمَّا يَخْشَى الَّذِي يَرْفَعُ رَأْسَهُ قَبْلَ الْإِمَامِ أَنْ يُحَوَّلَ اللَّهُ رَأْسَهُ رَأْسَ حِمَارٍ﴾ رواه الشيخان، نایا
نه و که سه ی له پوکووع و سوجه پیش نیام سه ری به رز ده کاته وه، ناترسی خوی گه وره
سه ری بکاته سه ری کر؟. (وَقِيلَ تَبْطُلُ بِرُكْنَيْنِ) له هه رمو ده یه کی بی میزدا: نویژه که ی
به تال ده بی به پیشکه وتنی به ته نها پوکنیکیش، چونکه پیشکه وتن زور ناشیرنه.

﴿فَصَلَ: لَهُ بَاسِي پِچِرَانْلَنِي پِه یوه ندی مه نموم به نیامه که یه وه﴾

(خَرَجَ الْإِمَامُ مِنْ صَلَاتِهِ) هر کاتیک نیام له نویژه که ی ده رجوو: وهك نویژه که ی ته واو
بی و سه لام بداته وه، یان به هوی بی ده ستونیژی، یان به هوی که تر له نویژه که ی به روا ته
دهر، یان بمری (انْقَطَعَتِ الْقُدُوءَةُ) ثیقتدایه که ی ده پچری، واته: پِه یوه ندی مه نموم به
نیامه که یه وه نامینی، وهك به ته نها نویژ بکا نه وهایه.

(فَإِنْ لَمْ يَخْرُجْ) جا نه گه ر نیام له نویژه که ی ده رنه چو، به لام (وَقَطَعَهَا الْمَأْمُومُ) مه نموم به
بی عوزد به خوی پچراندی، واته: به دل نیه تی جیا بونه وه ی هیناو سه ری هخ نویژه که ی
ته واو کرد (جَاز) دروسته، به لام ناپه سنده و خیری جه ماعه تی له ده ست ده چی (وَفِي قَوْلٍ)
له هه رمو ده یه کی کلندا: (لَا يَجُوزُ) دروست نیه مه نموم جه ماعه ته که ی به ری و سه ری هخ
نویژه که ی ته واو بکا (إِلَّا بِعُذْرٍ) ته نها به عوزریکی وه ما نه بی: که (يُرَخَّصُ فِي تَرْكِ الْجَمَاعَةِ)
پینگه بدا بئ نه کرینی جه ماعه ت: که باسمان کردن.

(وَمِنْ الْعُذْرِ) یه کیک له و عوزرانه ی که ده خرینه پال عوزده کانی پابردو (تَطْوِيلُ الْإِمَامِ)
دریژه پیدانی نیامه که یه: که مه نموم توانای نه و دریژه پیدانه ی نه بی (أَوْ تَرْكُهُ سُنَّةً
مَقْصُودَةً) یان نیام سوننه تیکی گرنگی نویژ نه کا (كَشَهْدٍ) وهكو ته حیاتی یه که م، یان

قونوت، یان سوږه تی دواي فاتحه، واته: به هڅی تهو عوززانه مه نوموم بځی دروسته: به دل نیه تی جیابوونه وه بښی و سهریه خق نویژه که ی تهواو بکا، تهو سوننه تانه ش بخوینی. ښینجا بزانه: هر جیابوونه وه یه که به هڅی عوززکی شه رع ی بی، ناپه سند نیه و خیری جهماعه تی له ده ست نادا، هه روه که له سه رچاوه کانداهه رموویانه.

﴿ناگاداری﴾ یه که م: نه که ر نیمام پوکنکی نویژی نه کرد، دروست نیه مه نوموم شوینی بکه وی، هه روه که له مهرجی شه شه مدا باسما ن کرد، که و ابو: مه نومومه که: یان له شوینی خق ی دا چاوه پوانی نیمامه که ی ده کا، به و مهرجی شوینه که پوکنکی دریز بی، یان به دل نیه تی جیابوونه وه دښی و سهریه خق نویژه که ی تهواو ده کا، نه گینا: نویژه که ی به تال ده بی، هه روه ها نه که ر نیمامه که ی کردارزکی زیادی کرد: وه که له نویژی دوو په که تی هه لسیته وه بق په که تی سی یه م، یان له سی په که تی بق چواره م، یان له چواره م بق پینجهم، یان سوجه ده که، یان پوکووعیک زیاد بکا، له و حاله تانه شدا دروست نیه شوینی بکه وی، به لکو: یان چاوه پوانی ده کا، یان به دل نیه تی جیابوونه وه دښی و سهریه خق نویژه که ی تهواو ده کا، هه روه که له چهند شوینکی جقراو جقری سه رچاوه کانداهه تهو مه سلانه پوون کرانه وه.

دووه م: هر کاتیک مه نوموم بزانی نیمامه که ی بی ده ست نویژه بووه، یان پیسیه کی لیته بوردرای وی که وتوه، یان عوپه تی به ده رکه وتوه... هتد، له گشت تهو حاله تانه دا واجبه: به دل نیه تی جیابوونه وه بښی و سهریه خق نویژه که ی تهواو بکا، نه گینا: نویژه که ی به تال ده بی، جیاوازی نیه: نیمامه که ش له و حاله تانه ناگادار بی، یان نا، هه روه که له زقریه ی سه رچاوه کانداهه پوون کراوه ته وه.

ښینجا بزانه: هر کاتیک نیمام له نویژه که ی ده رچو، واته: به هڅی بی ده ست نویژی، یان پیسی... هتد، وازی له نیمامه تی هښا، یان به بی هیچ هڅیه که وازی هښا، له گشت تهو حاله تانه دا دروسته: به کیک له جیگه ی خق بکاته نیمام تاکو نویژه که به مه نومومه کان تهواو بکا، هه روه ها بق مه نومومه کانیش دروسته: به نامازده کردن یه کیک به پیش بیخن، له هیچ حاله ټیکیشدا دووباره کردنه وه ی نیه تی ټیقتدا واجب نیه، به لکه: ﴿عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: وَهُوَ فِي الصَّلَاةِ تَنَازَلَ يَدُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ فَقَدَّمَهُ لِلصَّلَاةِ﴾ رواه البخاری، که نیمامی (عم) له ناو نویژدا بریندار کرا، ده ستی (عبد الرحمن) ی گرتو به پیشی خست، تاکو نیمامه تی نویژه تهواو بکا. له کړتایی نویژی جومعه دا هم مه سله یه دریزتر پوون ده که ی نه وه، ان شاء الله تعالی.

وَلَوْ أُخْرِمَ مُنْفَرِدًا ثُمَّ نَوَى الْقُدْوَةَ فِي خِلَالِ صَلَاتِهِ جَازَ فِي الْأَظْهَرِ - وَإِنْ كَانَ فِي رَكْعَةٍ أُخْرَى - ثُمَّ يَتَّبِعُهُ قَائِمًا كَانَ أَوْ قَاعِدًا، فَإِنْ فَرَّغَ الْإِمَامُ أَوَّلًا فَهُوَ كَمَسْبُوقٍ، أَوْ هُوَ: فَإِنْ شَاءَ فَارْقَهُ وَإِنْ شَاءَ انْتَظَرَهُ لِيُسَلِّمَ مَعَهُ، وَمَا أَذْرَكَهُ الْمَسْبُوقُ فَأَوَّلُ صَلَاتِهِ فَيُعِيدُ فِي الْبَاقِي الْقُتُوتَ،

(وَلَوْ أُخْرِمَ مُنْفَرِدًا) نه گهر به کتیک به ته نهایی نویژی دابه ست (ثُمَّ نَوَى الْقُدْوَةَ فِي خِلَالِ صَلَاتِهِ) ټینجا له ناو نویژه که ی دا به دل نیه تی ثیقیدای هیئا، واته: ثیقیدای به به کتیک تر کرد (جَازَ فِي الْأَظْهَرِ) له هه رمووده ی به هیژ تر دا: دروسته و نویژه که ی به تال نابې، به لام ناپه سه نده و خیزی جه ماعه تی له ده ست ده دا، هه روه ک له سه رچاوه کاندا هه رموویانه.

که وایو: وه ها سوننه ته نه م نویژه واجبه ی بکاته سوننه ټیکي دوو په که ته ی بی ناو و سه لام بداته وه، یان نویژه که ی بېړی ټینجا ثیقیدای پی بکا، هه روه ک له پیش چواره م هه رچی ثیقیدا پوښمان کرده وه.

(وَإِنْ كَانَ فِي رَكْعَةٍ أُخْرَى) هه ر چه ند مه نموممه که ش له په که ته ټیکي تر ی جگه له په که ته که ی نیامدا بی، هه ر دروسته ثیقیدای پی بکا (ثُمَّ) ټینجا له دوا ی نیه تی ثیقیدا (يَتَّبِعُهُ) شوین نیاممه که ی ده که وی (قَائِمًا كَانَ أَوْ قَاعِدًا) جا نیاممه که ی به پیوه بی، یان دانیشتو بی، هه ر چه نده ش پیزی نویژه که ی خوی ټیک بی:

(فَإِنْ فَرَّغَ الْإِمَامُ أَوَّلًا) جا نه گهر نیاممه که ی پیش نه وی نویژه که ی خوی ته واو کرد (فَهُوَ) نه و مه نموممه (كَمَسْبُوقٍ) وه ک مه نمومی دواکه وتووه، واته: له دوا ی سه لامدانه وه ی نیاممه که ی نویژه که ی خوی ته واو ده کا.

(أَوْ هُوَ) یان نه گهر مه نموممه که پیش نیاممه که ی نویژی ته واو کرد، نه و کاته سه رپشه: (فَإِنْ شَاءَ فَارْقَهُ) نه گهر حز ده کا به دل نیه تی جیاپوونه وه ټینی و سه لام بداته وه (وَإِنْ شَاءَ انْتَظَرَهُ) نه گهر حزیش ده کا له دانیشتنی ته هیاتدا چاوه پروانی نیاممه که ی ده کا (لِيُسَلِّمَ مَعَهُ) تاکو له گهل نه ودا سه لام بداته وه.

﴿بَاسِ سَهْرَتَايِ نَوِيزِي مَهْ نُمُوْمِي دَوَاكِهْ وَتَوُو﴾

(وَمَا أَدْرَكَهُ الْمَسْبُوقُ) نه و په که ته ی مه نموممی دواکه وتوو ده یگاتی و له گهل نیاممه که ی دا ده یکا (فَأَوَّلُ صَلَاتِهِ) نه وه سه رته ی نویژه که ی ته ی، نه وه ی له دوا ی سه لامدانه وه ی نیاممه که ش ده یکا ناخیری نویژه که ی ته ی، که وایو: نه گهر له په که ته ی دووه می نویژی سبه ینی گه یشته نیاممه که ی نه وه له بهر شوینکه وتن له گهل نیامدا قونووت ده خوینتی و هه روه ها (فَيُعِيدُ فِي الْبَاقِي الْقُتُوتَ) له و په که ته ش که ماویه تی دویاره قونووته که ده خوینتیته وه، چونکه قونووت له په که ته ی ناخیردا ده خویندری، پیغه مبه ر ښه ده هه رموی:

وَلَوْ أَذْرَكَ رَكْعَةً مِنَ الْمَغْرِبِ تَشْهَدَ فِي ثَانِيَتِهِ، وَإِنْ أَذْرَكَ رَاكِعًا أَذْرَكَ الرُّكْعَةَ، قُلْتُ: بِشَرِّطٍ أَنْ يَطْمَئِنَّ قَبْلَ إِرْتِفَاعِ الْإِمَامِ عَنْ أَقْلِ الرُّكُوعِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَلَوْ شَكَّ فِى إِذْرَاكَ حَدِّ الْإِجْزَاءِ لَمْ تُحْسَبْ رَكْعَتُهُ فِى الْأَظْهَرِ، وَيُكْبَرُ لِلْإِحْرَامِ ثُمَّ لِلرُّكُوعِ،

﴿فَمَا أَذْرَكْتُمْ فَصَلُّوا وَمَا فَاتَكُمُ فَاسْتَأْذِنُوا﴾ رواه الشيخان، نه‌ونده نويزه‌ی له‌گه‌ل نيام ويراگه‌يشتن بيكه‌نو نه‌وه‌ی له ده‌ستان چوه ته‌واوى بکه‌ن.

هر به به‌لگه‌ی نه‌و حه‌ديسه: (وَلَوْ أَذْرَكَ رَكْعَةً مِنَ الْمَغْرِبِ) نه‌گه‌ر له‌گه‌ل نيامدا گه‌يشته يه‌ك په‌كه‌ت له نويزی مغريب (تَشْهَدُ فِي ثَانِيَتِهِ) له نوای سه‌لامدانه‌وه‌ی نيام سوننه‌ته: مه‌نموم له په‌كه‌تى دووه‌مى‌خوى دا ته‌حياتى يه‌كه‌م بخويى، چونكه نيتره شوينى ته‌حياتى يه‌كه‌ميه‌تى نه‌وه‌ی له‌گه‌ل نيامدا خويندويه‌تى ته‌نها له به‌ر شوينكه‌وتن بووه.

ئينجا بزانه: ليره‌دا مه‌تليك هه‌يه: (كام نويز سى په‌كه‌ت و چوار ته‌حياته)؟ وه‌لام: نه‌مه نويزی مغريبه: كه مه‌نموم له ته‌حياتى يه‌كه‌مى نيامدا نويز دابيه‌ستى، واته: نه‌و دوو ته‌حياتى له‌گه‌ل نيامدا ده‌يانخويى به به‌ر ته‌حياتى يه‌كه‌مى نويزى‌خوى ناكه‌ون.

(وَإِنْ أَذْرَكَ رَاكِعًا) نه‌گه‌ر مه‌نموم له حاله‌تى پوكووعدا گه‌يشته نيام (أَذْرَكَ الرُّكْعَةَ) ده‌گاته هه‌موو په‌كه‌ته‌كه، واته: بوى به به‌ر خويندنى فاتحه‌ش ده‌كه‌وى، پيغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رموى: ﴿إِذَا جِئْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ إِلَى الصَّلَاةِ﴾ رواه أبو داود وغيره بسند صالح، و فى صحيح ابن خزيمة نحوه عن أبي هريرة، هر كاتيك هاتنه نويزى جه‌ماعه‌ت و نيغه له سوچه‌ده‌دا بوين نيوه‌ش سوچه‌ده‌ بيه‌ن به‌لام به هيج پوكنيكى نويزى دامه‌نين، وه هه‌ر كه‌سيك بگاته پوكووع ده‌گاته په‌كه‌تنيكى نويز.

(قُلْتُ) نيامى (النواوى) ده‌فه‌رموى: (بَشَرِّطُ أَنْ يَطْمَئِنَّ) به‌و مه‌رجه پوكووعه‌كه به په‌كه‌ته‌يك داده‌ندري: كه له پوكووعه‌كه‌دا خوى پابگرى (قَبْلَ إِرْتِفَاعِ الْإِمَامِ) پيش هه‌لسانه‌وه‌ى نيام (عَنْ أَقْلِ الرُّكُوعِ) له كه‌مترينى پوكووعه‌كه‌ى: كه له پوكنى پينجه‌مى نويزدا باسمان كرد (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

كه‌وابو: (وَلَوْ شَكَّ) نه‌گه‌ر كه‌وته گومان: (فِى إِذْرَاكَ حَدِّ الْإِجْزَاءِ) ئايا پيش هه‌لسانه‌وه‌ى نيام گه‌يشته‌ته سنورى‌دروسته‌بون، يان نا، واته: ئايا له پوكووعدا خوى پاگرتوه، يان نا؟ (لَمْ تُحْسَبْ رَكْعَتُهُ) نه‌م پوكووعه‌ى به په‌كه‌ت نازميرى‌و واجبه له نوای سه‌لامدانه‌وه‌ى نيامه‌كه‌ى نه‌م په‌كه‌ته‌ش بگاته‌وه (فِى الْأَظْهَرِ) له فه‌رموده‌ى به‌هيزتردا.

(وَيُكْبَرُ لِلْإِحْرَامِ) واجبه: مه‌نمومى‌نواكه‌وتوو به پيوه (الله اكبر) نويزدا به‌ستن بلى (ثُمَّ لِلرُّكُوعِ) ئينجا سوننه‌ته: يه‌كسه‌ر (الله اكبر) يكي‌تريش بى‌چوونه پوكووع بلى، چونكه دروست نيه خوى به فاتحه‌خويندن خه‌ريك بكا.

فَإِنْ نَوَّاهُمَا بِتَكْبِيرَةٍ لَمْ تَنْعَقِدْ وَقِيلَ تَنْعَقِدُ نَفْلًا، وَإِنْ لَمْ يَنْوِ بِهَا شَيْئًا لَمْ تَنْعَقِدْ عَلَى الصَّحِيحِ، وَلَوْ أَدْرَكَهُ فِي إِغْتِدَالِهِ فَمَا بَعْدَهُ انْتَقَلَ مَعَهُ مُكَبِّرًا، وَالْأَصَحُّ أَنَّهُ يُوَافِقُهُ فِي الشَّهَدِ وَالْتَسْبِيحَاتِ، وَأَنَّ مَنْ أَدْرَكَهُ فِي سَجْدَةٍ لَمْ يُكَبِّرْ لِلْإِنْتِقَالِ إِلَيْهَا، وَإِذَا سَلَّمَ الْإِمَامُ قَامَ الْمَسْبُوقُ مُكَبِّرًا إِنْ كَانَ مَوْضِعَ جُلُوسِهِ،

(فَإِنْ نَوَّاهُمَا بِتَكْبِيرَةٍ) جا نه گهر به تهنهها يهك (الله اكبر) مه به ستنی دابه ستنو چوونه پوكووع بوو به يه كه وه (لَمْ تَنْعَقِدْ) نويزه كه ي دانابه سترى؟ چونكه واجبو سوننه تنى كردونه ته هاوبه ش (وَقِيلَ تَنْعَقِدُ نَفْلًا) له فهرمووده يه كي بى هيژدا: نويزه كه به نويزيكي سوننه ت داده به سترى (وَإِنْ لَمْ يَنْوِ بِهَا شَيْئًا) نه گهر به و (الله اكبر) ه هيچيانى مه به ست نه بو (لَمْ تَنْعَقِدْ) ديسان نويزه كه ي دانابه سترى (عَلَى الصَّحِيحِ) له سه ر فهرمووده ي پاست.

هروه ها نه گهر تواناي به پتوه پاوه ستانى ه بى و به پتوه (الله اكبر) ي نويزدابه ستن نه لى، ديسان نويزه كه ي دانابه سترى، هروهك له زذريه ي سه رچاوه كاندا فهرموويانه.

(وَلَوْ أَدْرَكَهُ فِي إِغْتِدَالِهِ) نه گهر مه نموم له هه لسانه وه ي پوكووعى نيمامدا گه يشته نيمامه كه (فَمَا بَعْدَهُ) هروه هاش نه گهر له دواى نه وه هه لسانه وه يه ش بگاته نيمامه كه (لِانْتِقَالٍ مَعَهُ مُكَبِّرًا) له گشت هه لسانه وه و دانيشتندا شوين نيمام ده كه وي و (الله اكبر) ه كانيش ده لى (وَالْأَصَحُّ) به فهرمووده ي راستر (أَنَّهُ يُوَافِقُهُ) مه نمومى دواكه وتوو له دواى ثيقتيدا له گه ل نيمام پك ده بى (فِي الشَّهَدِ وَالْتَسْبِيحَاتِ) له خويندنى ته حياته كان و له ته سبيحاته كاندا.

(وَأَنَّ مَنْ أَدْرَكَهُ فِي سَجْدَةٍ) هر به فهرمووده ي راستر: نه گهر مه نمومى دواكه وتوو له سوجه دا گه يشته نيمامه كه ي، يان له دانيشتنى نيوان سوجه كان، يان له ته حياتى يه كه م، يان له ته حياتى ناخير گه يشته نيمامه كه ي، واته: كه مه نموم نويزى دابه ست، نيمامه كه له و كرده وانه دا بوو (لَمْ يُكَبِّرْ) نه وه له دواى (الله اكبر) ي نويزدابه ستن هيچ (الله اكبر) يكي تر نالى (لِلْإِنْتِقَالِ إِلَيْهَا) بى پويشته خواره وه بى نه و كردارانه، چونكه به ته نهايى ده پوا تاكو له و كردارانه دا شوين نيمام بگه وي، كه و ابو: كه گه يشته نيمام نينجا له گه ل نه ودا (الله اكبر) ه كان ده لى.

(وَإِذَا سَلَّمَ الْإِمَامُ) هر كاتيك نيمام سه لامى داوه (قَامَ الْمَسْبُوقُ) مه نمومى دواكه وتوو هه لده ستيته وه بى ته واو كردنى نويزه كه ي (مُكَبِّرًا) سوننه ته: بى هه لسانه وه (الله اكبر) بلى (إِنْ كَانَ مَوْضِعَ جُلُوسِهِ) نه گهر دانيشته كه ي له ته حياتى نيمامدا شوينى دانيشتنى خوى بى

وَالَا فَلَا فِي الْأَصَحِّ.

نه‌گەر به تهنه‌ بویه: وه‌ک له‌ په‌که‌ته‌ی نووه‌می مه‌غریب، یان له‌ سێ‌یه‌می نیوه‌په‌و عه‌سرو عیشادا بگاته‌ ئیعام، چونکه‌ ئهم‌ دانیشتنه‌ بۆ‌ وی ته‌حیاتیه‌که‌مه‌.

(وَالَا) به‌لام‌ نه‌گەر دانیشتنه‌که‌ی له‌ ته‌حیاتیه‌ ئیعامدا شوێنی دانیشتنی‌خۆی نه‌بو: وه‌ک له‌ په‌که‌ته‌ی سێ‌یه‌می مه‌غریب، یان له‌ په‌که‌ته‌ی نووه‌م، یان چواره‌می چوار په‌که‌ته‌یه‌کان بگاته‌ ئیعام (فَلَا فِي الْأَصَحِّ) له‌ فرموده‌ی راستردا: (الله‌ اکبر)ی هه‌لسانه‌وه‌ سوننه‌ت نیه‌.

ئینجا بزانه‌: هه‌ر له‌ دوا‌ی ته‌واوبوونی سه‌لامدان‌وه‌یه‌که‌می ئیعام دروسته‌: مه‌ئموومی هواکه‌وتوو هه‌لسیته‌وه‌ نوێژه‌که‌ی ته‌واو بکا، به‌لام‌ وه‌ها سوننه‌ته‌: هه‌ربوو سه‌لامه‌که‌ی ئیعام ته‌واو ببی، ئینجا هه‌لسیته‌وه‌.

هه‌روه‌ها بزانه‌: دروست نیه‌ مه‌ئمووم له‌ دوا‌ی سه‌لامدان‌وه‌یه‌که‌می ئیعام له‌ دانیشتندا بمی‌ئیتته‌وه‌، مه‌گەر شوێنی دانیشتنی‌خۆی بی، ئه‌و‌کاته‌ زیانی نیه‌، واته‌: نه‌گەر دوا‌ی سه‌لامی نووه‌می ئیعام به‌قه‌سدی له‌ دانیشتندا به‌رده‌وام بوو و ده‌شیزانی چه‌پامه‌، نوێژه‌که‌ی به‌تال ده‌بی، هه‌روه‌ک له‌ سه‌رجاوه‌کاندا فرموویانه‌.

هه‌روه‌ها نه‌گەر پێش ته‌واوبوونی سه‌لامدان‌وه‌یه‌که‌می ئیعامه‌که‌ی به‌قه‌سدی هه‌لساوه‌ پێوه‌، دیسان نوێژه‌که‌ی به‌تال ده‌بی، هه‌روه‌ک له‌ (المجموع)دا فرموویه‌تی...کوتایی.

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ لِیَرْدَا بَهْ تَه‌واوبوونی په‌رتووکی نوێژی‌جه‌ماعه‌ت- به‌رگی یه‌که‌می ﴿رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ پوونکردنه‌وه‌ی (مِنْهَا جِ الطَّالِبِينَ) کوتایی هات له‌ شه‌وی دووشه‌مه‌ (۱۵)ی (شوال)ی (۱۴۱۹)ی کۆچی، إن شاء الله‌ به‌رگی نووه‌می به‌ دوا‌دا دی: که‌ به‌ (سَلَاةُ الْمُسَافِرِ: نوێژی پێبوار) ده‌ست پێ‌ده‌کا، له‌ خوای‌گه‌وره‌ ده‌پارێمه‌وه‌: هێزو توانام‌ بداتێ بۆ ته‌واوکردنی پوونکردنه‌وه‌ی هه‌موو (مِنْهَا جِ) ئیعامی (النَّوَاوی) رحمه‌الله‌ تعالی، منیش به‌نده‌ی بی‌چاره‌: (عبدالله‌ عبدالعزيز هه‌رتهلێم)، خودا له‌ خۆم و دایکم و باوکم و خۆشه‌ویستانم‌ خۆش ببی، آمین، وَصَلَّى اللهُ وَسَلَّمْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ.

هه‌ولێر - کوردستان

۱۵ی شوال - ۱۴۱۹ی کۆچی

۱۲ی پێهه‌ندان - ۲۶۹۸ی کوردی

۱ی شباط - ۱۹۹۹ی زایینی

شاره‌زا کردن:

ئەى خوڤنه‌رى به‌رڤڤ، هه‌ر كاتڤك دانهر ده‌لى:

- * رواء الشىخان، مه‌به‌ستى ئىمامى (البخارى و مسلم)ن.
- * رواء اصحاب السنن، مه‌به‌ستى ئىمامى (أبو داود و النسائى و الترمذى)ن.
- * هه‌روه‌ك له‌ سه‌رچاوه‌كاندا هه‌رموويانه‌، يان پوون كراوه‌ته‌وه‌، مه‌به‌ستى ئەم چوار كتيبه‌نه‌:

- ١- (المجموع: شرح المذهب) دانراوى (الإمام النووى).
 - ٢- (تحفة المحتاج: شرح المنهاج) دانراوى (الإمام ابن حجر الهيتمي).
 - ٣- (نهاية المحتاج: شرح المنهاج) دانراوى (الإمام محمد الرملى).
 - ٤- (مغنى المحتاج: شرح المنهاج) دانراوى (الإمام محمد الخطيب الشربيني).
- جا نه‌گه‌ريه‌كڤك له‌و چوارانه‌ له‌ گه‌لدا نه‌بڤ، ئەو كاته‌ ده‌لى:
- هه‌روه‌ك له‌ زۆريه‌ى سه‌رچاوه‌كاندا...

ئەى قوتابى‌ى خوڤنه‌رىست و پڤردار، تگايه‌:

- ١- پڤشه‌كه‌كه‌ له‌ بارگى به‌كه‌مدا به‌ پڤرڤكرڤنه‌وه‌كه‌ى ورد بطوڤنه‌وه‌.
- ٢- پڤ نڤگه‌ پڤشتنى ئەم كتيبه‌ پڤشت مه‌به‌سته‌ به‌ ته‌نها زانڤستى خوت، به‌لكو له‌ لاي مامڤستاي‌ى ئاڤيڤنى پڤخڤڤنه‌، چوڤكه‌ چه‌ند پڤناسه‌ و زاره‌وه‌كه‌ى شه‌رى هه‌ته‌، له‌ لاي مامڤستاي‌ى ئاڤيڤنى باشتى لى تڤ ده‌كه‌ى.

* دانراوه‌كانى تڤ دانهر:

- ١- هه‌وئراوه‌ى ﴿ ئيمان و ئىسلام ﴾
- ٢- پوونكرڤنه‌وه‌ى ﴿ الأربعين النووية ﴾
- ٣- عه‌قيده‌ى ئىسلامى ﴿
- ٤- پوونكرڤنه‌وه‌ى ﴿ العقيدة الطحاوية ﴾
- ٥- چه‌ند گوڤك له‌ ﴿ گولزارى ئىسلام ﴾
- ٦- پوونكرڤنه‌وه‌ى ﴿ متن فتح القريب ﴾
- ٧- پوونكرڤنه‌وه‌ى ﴿ قطر العارض فى علم الفرائض ﴾
- ٨- چۆنيه‌تى ﴿ حه‌ج و عومڤه‌ ﴾

ناوه‌پۆکی به‌رگی یه‌که‌می ﴿رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾

بایه‌ت	لا‌په‌ره	بایه‌ت	لا‌په‌ره
پێشه‌کی ی پوونکه‌روه	٣	ده‌باغ کردن	١٠٥
پێناسه‌ی ئیمامی (الشافعی)	٥	گلۆ‌کرینه‌وه	١٠٦
پێناسه‌ی ئیمامی (النووی)	٧	پیسبوی سول‌ناوه‌نجی	١٠٨
به‌یاره‌کانی شه‌ریعه‌تی ئیسلام	٨	یاسای ته‌یه‌موم	١١٢
چه‌ند زاره‌یه‌کی شه‌ریعت	٩	ته‌یه‌مومی به‌ ه‌زی تینووه‌تی	١١٨
سه‌رچاوه‌کانی شه‌ریعه‌تی ئیسلام	١٠	ته‌یه‌مومی به‌ ه‌زی نه‌خ‌شی و سه‌رما	١١٩
قرآن، حدیث، إجماع، قیاس	١٠	چۆنیه‌تی ته‌یه‌موم و یوکنه‌کانی	١٢٤
چۆنیه‌تی (فتوا) و (تقلید) کردن	١٤	ته‌و شتانه‌ی ته‌یه‌موم به‌ تال ده‌که‌ن	١٢٩
پێشه‌کی (منهاج)ی ئیمامی (النووی)	١٨	ته‌یه‌موم کرنی مردو	١٣٠
کتاب الطهارة: په‌رتووی پاک‌کردنه‌وه	٢٥	ته‌زا کردنه‌وه‌ی چه‌ند نوێژکی به‌	
ئاوی (مستعمل): به‌کارهاتو	٢٨	ته‌یه‌موم	١٣٣
ئاوی پیس	٣٠	یاسای حه‌یز و نفاس	١٣٥
ئاوی په‌وان	٣٤	ته‌و شتانه‌ی به‌ حه‌یز و نفاس حه‌رامن	١٣٧
ته‌ندله‌ی قوله‌ تین	٣٥	(استحاضه): خوینچه‌کی نه‌خ‌شی	١٤٠
ئوو دلی له‌ پاک‌و پیسدا	٣٥	به‌شه‌کانی خوینچه‌که	١٤٣
چاوپۆشی له‌ چه‌ند پیسیه‌ک	٣٨	خوینی تافه‌ره‌تی ئاوس	١٥٣
قاپ و که‌لویه‌ی چیشته‌	٣٩	خوین‌وه‌ستانی نیوان خویننه‌کانی حه‌یز	١٥٣
ه‌ویه‌کانی بێ‌ده‌ستبوونی	٤٢	یاسای (نفاس): زه‌یسانی	١٥٥
ته‌و شتانه‌ی به‌ بێ‌ده‌ستبوونی حه‌رامن	٤٧	(کتاب الصلاة) په‌رتووی	
گومان و بێ‌گومانی له‌ ده‌ستبووندا	٤٩	نوێژ	١٥٧
پاشکۆ: ده‌ریاره‌ی قورپانی پیرۆز	٥٠	کاتو، ئاوی نوێژکان	١٥٨
یاسای چوونه‌ ناوه‌ده‌ستخانه	٥٥	ته‌زا کردنه‌وه‌ی نوێژ	١٦٧
یاسای تاره‌تکردن	٥٩	پینج کاته‌کانی نوێژی سووننه‌ت تێپاند	
یاسای ده‌ستتۆژگرتن	٦٣	هه‌رامه	١٦٩
سیواکو سووننه‌ته‌کانی ده‌ستتۆژ	٧١	ته‌و که‌سانه‌ی نوێژیان له‌ سه‌ر ولجبه	١٧١
پاشکۆ: چه‌ند په‌رووشتیکی پێغه‌مبه‌ران (علیهم		یاسای په‌رومه‌رده‌کردنی مندال	١٧٢
الصلاه السلام)	٧٨	یانگاو نیقامه‌ت	١٧٦
نینۆک، به‌ر، سمیل، پش، سه‌ر، برۆ	٧٩	سه‌لواتو دعای دوا یانگ	١٨٢
یاسای مه‌سه‌ی خوف	٨٣	پاشکۆ: چه‌ند یاسایکی گرتگ ده‌ریاره‌ی	
یاسای غوسل کردن	٨٧	یانگ	١٨٣
ته‌و شتانه‌ی به‌ جه‌ناپه‌ت حه‌رامن	٩٠	پوو له‌ قبیله‌کرفن له‌ نوێژدا	١٨٦
چۆنیه‌تی غوسل کردن	٩٣	نوێژی سوار و لا‌زو ئوتومبیل	١٩٠
پاشکۆ: ده‌ریاره‌ی گه‌رمای گشتی	٩٨	(صفة الصلاة) چۆنیه‌تی نوێژ کردن	١٩٤
پیشی و لا‌بردنی پیشی	٩٩	ته‌یه‌تیان	١٩٤
جێره‌کانی پیشی و پاک‌کردنه‌وه‌یان	١٠٤	(الله أكبر) ی نوێژدایه‌ستن	١٩٦

ناوهرۆکی بهرگی یه که می ﴿رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾

بایهت	لا بهره	بایهت	لا بهره
پارهستان به پیوه	۱۹۸	پیش سوچهی نوێزگر	۲۶۹
نوێز کردن به دانیشتنهوه	۲۰۰	تاوڕدانوه له نوێزدا ناپهسنده	۲۷۰
فاتحه خویندن له نوێزدا	۲۰۲	له گزپستان و چه ند شوینیک نوێزکردن	
قوبان خویندن له نوای فاتحه	۲۱۰	ناپهسنده	۲۷۲
پوکووج و مهلسانهوه له پوکووج	۲۱۵	پاشکۆ: دهريارهى مزگهتهکان	۲۷۳
قونوت خویندن	۲۱۹	سوچهى سهوور	۲۷۵
سوچه و دانیشتنی نیوان سوچهکان	۲۲۱	سوچهى (تلازى) و (شک)	۲۸۹
ته حیات خویندن	۲۲۸	یاسى نوێزه سوننه تهکان	۲۹۴
چلێتهى دهست و پهچه دانان له		سوننه تهکانى دامه زو له گه ل نوێزه	
ته حیاتدا	۲۲۹	واجبه کاندان	۲۹۵
سه لاوات و نوای ته حیات	۲۳۳	سوننه تهکانى جومعه	۲۹۷
سه لامدانوه	۲۳۵	سوننه تی (وتر)	۲۹۸
(توتیب): پیزکردن پوگنهکانى نوێز	۲۳۹	(صلاة الخس) چپشته نوێز	۳۰۲
سوننه تهکانى ناو نوێز	۲۳۹	(تحية المسجد)	۳۰۳
چلێتهى دهست گرتن له پیوه	۲۴۰	ته زاکرینهوى نوێزه سوننه تهکان	۳۰۵
چلێتهى مهلسانهوه بق فاتحه	۲۴۱	ته پوویى په مەزان	۳۰۶
سه لاوات و زیکرو نوای نوێزهکان	۲۴۲	سوننه تی بێتاو	۳۰۸
(شروط الصلاة): مهرجهکانى نوێز	۲۴۷	(تهجد): شه نوێز	۳۱۰
ساتنى کاتى نوێز، پوو له قبیلە کردن،		پاشکۆ: دهريارهى چه ند سوننه تیکى تر	۳۱۲
دابڕشینی عیبهت، دهستنوێز، پاکى جلو		نوێزکردنى به جماعهت	۳۱۴
شوینى نوێز		پوویاره کردنهوى جماعهت	۳۲۰
لیبوردن بهر له چه ند جۆره پیسیهک:	۲۵۶	پوورهکانى جماعهت نه کردن	۳۲۲
به کارهێنانى نه دامهکانى ئاده میزاد،		پێنج سیفه تهکانى ئیمامى نوێز	۳۲۴
قوبو چلکاو، خال دروستکردن، کتیمو خوینى		حهلت مه رجهکانى ئیقئیدا	۳۳۴
پیز و قوینرو پلک	۲۶۱	لوک و قتی مەعووم له ئیمامه کى	۳۵۱
نوێزکردن به پیسیهوه	۲۶۰	پێناسه (المسروق) لوک و قو	۳۵۳
ئهو شتانهى نوێز به تان دهکهن	۲۶۲	پێشکەرتن له ئیمامه کى	۳۵۶
به سه رها تنى پودلویک له نوێزدا	۲۶۵	پچراندنى په یوه ندی ئیمام و مەعووم	۳۵۷
جموجول له نوێزدا	۲۶۵	سه رها تى نوێز به مەعوومى لوک و قو	۳۵۹
خواریدن و خوارینهوه له نوێزدا	۲۶۸	شاره زاکردن	۳۶۳

دەربارەى شەرىعەتى ئىسلام

- ۱- خەلىپە گەورە دەفەرمۇئى: ﴿ فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ ﴾ (التوبة: ۱۲۲)، واتە: دەبۇلە ھەر قۇرئەتنى مۇسولمانان كۆمەلىك پاپەرىيان بۇ (جىھاد) كۆمەلىك بۇ خۇيىندىن، تاكو لە (شەرىعەتى ئىسلام) تىبگەن.
- ۲- پىئەمبەرى خۇشەويست ﷺ دەفەرمۇئى: ﴿ مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ ﴾ رىۋايەت البخارى ومسلم، واتە: ھەر كەسىك خەلىپە گەورە بىيەئى چاگەى بداتى، لە (شەرىعەتى ئىسلام) تىبگەن.
- ۳- ئىمام (عمر بن الخطاب) دەفەرمۇئى: ﴿ تَفَقَّهُوا قَبْلَ أَنْ تُسَوِّدُوا، فَمَنْ سَوَّدَ قَوْمَهُ عَلَى فِقْهِ، كَانَ حَيَاةَ لَهُ وَلَهُمْ ﴾ رىۋايەت الدارمى، واتە: لە (شەرىعەتى ئىسلام) تىبگەن پىش ئەۋەى بىر قەدەر، چۈنكى ھەر كەسىك (شەرىع) بىزنى ۋەگەلەكەى خۇي بىكەتە گەورە، ئەبىتە ھۇي زىيانىكى خۇش بۇ خۇي ۋە بۇ ئەۋان.
- ۴- ئىمام (الاعمش) دەفەرمۇئى: ﴿ يَامَعْشَرَ الْفُقَهَاءِ أَتُمُّ الْأَطْيَاءُ وَتُخْسِنُ الصَّادِقَةَ ﴾ رىۋايەت الصىمىرى، واتە: ئەى جىنى (شەرىعەت) ئىۋە پىزىشكىن، ئىمەى (ھەدىس كىتەپ ۋەش) دەرىمانناسى دەرىمانخانىن.
- ۵- ئىمام (الشافعى) دەفەرمۇئى: ﴿ مَنْ حَفِظَ الْفِقْهَ عَظُمَتْ قِيَمَتُهُ وَمَنْ تَعَلَّمَ الْحَدِيثَ قَوِيَتْ حُجَّتُهُ ﴾ رىۋايەت ابىن حىجىر الھىتىمى، واتە: ھەر كەسىك لە (شەرىعەتى ئىسلام) شەرھەزە بىيى نىزى بەرە ئەبىتەۋە، ھەر كەسىك (ھەدىس) فەزى بىيى بەلگەى بەھىز دەپى.
- ۶- ئىمامى (البخارى) دەفەرمۇئى: ﴿ هُوَ - أَيْ الْفِقْهُ - ثَمَرَةُ الْحَدِيثِ، وَلَيْسَ ثَوَابُ الْفَقِيهِ دُونَ ثَوَابِ الْمُحَدِّثِ ﴾ رىۋايەت القسطلانى، واتە: (شەرىعەتى ئىسلام) بەرھەمى ھەدىسە، پاداشتى (شەرىعەت) كەمەتر نىە لە پاداشتى (ھەدىس كىتەپ ۋە).